శ్రీః

పీఠిక

[illegible] అష్టాదశపురాణములలో నొకటి. దీని యాంధ్రీకర్త బ్రహ్మశ్రీ [illegible] నాగ[illegible] శాస్త్రి గారు. ఇన్నాళ్లకీమహాగ్రంథము తెలుగులో [illegible] అస్పష్టమేలననగా నొకగ్రంథమ [illegible] శేషము. ఆకాశిపోకాశికవి కావ్యమును బాడుచేసి [illegible] నుట్టుకొనుటకుగూడ [illegible] చేయును. మొదట నీకవియొక్క మహాప్రతిభావిశేషము, [illegible], [illegible] నేర్పు, అనంతమార్గముల విహరింపగలయీయాయన [illegible]రచన, [illegible] మాధుర్యము, విమర్శనీయములు. వీనిలోఁ గొన్నిటిని స్థాలీపులాకన్యాయముగ నెత్తి చూపి తరువాత పురాణమును గుఱించి ముచ్చటింతెదను. ఒకగ్రంథ మొకకవి వ్రాయుటకధికారము కావలయును. ఆ యధికార మీయాయనయొద్ద నెంతవఱకున్నది? అందులోనియ్యదిమహాగ్రంథము. అనంతమైన శక్తికలవాఁడు గాని యిట్టి గ్రంథము వ్రాయుటకుఁ దలపెట్టఁడు. పుట కిఱువదియెనిమిది పంక్తుల చొప్పున నిది యేడువందల యెనుబది పుటల గ్రంథము. సుమారు రాఱువేల పద్యములు.

అప్పకవి సత్కవియొక్క లక్షణము చెప్పుటలోఁ బూర్వకవీశ్వరవాక్ప్రయోగదక్షతగూడ నొక్కటిగాఁ జెప్పెను. ఈకవికి శ్రీనాథుఁడు, పోతన్న, తిక్కన్న, చేమకూర వేంకటకవి ప్రధానముగా నభిమానపాత్రములు. వీరిలోఁ బోతన్నగారియందీకవికిఁగల భక్తికిఁ బరిమితి లేదు. ఎన్ని చోట్లనైనఁబోతన్నగారి పద్యములు పుణికిపుచ్చుకొనును. దీని కచ్చముగాఁ బోతన్నగారి యందలి భక్తియే కారణమై కాకపోవచ్చును. విష్ణుపారమ్యమును బోధించు పురాణము భాగవతము. ఈపురాణము శివపారమ్యమును బోధించునది. భాగవతములో సర్వదా విష్ణుదేవునకుఁ బరమాత్మత్వము చెప్పఁబడును. ఇచట శివునకుఁ జెప్పఁబడును. రెండును భక్తిమతములే రెండును మఱల వైదికమతములే. ఈగ్రంథములకు సామ్యము మిక్కిలి యున్నది. అందుచేత నీకవి భాగవతమువలెఁ జాలచోట్ల రచన చేయుట వస్తుమర్యాదను బాటించుట యేమో! భక్తిని బోతన్నగారిట్లు చెప్పిరి.

మ. తనువాఙ్మానసభాషల సఖ్యముగ, శ్రవణముగ, దాసత్వముగ, వందనా
ర్చనముల్, సేవయు, నాత్మలో నెఱుకయుగ, సంకీర్తనల్, చింతనఁ

బును, నీతొమ్మిది భక్తిమార్గముల సర్వాత్ముఁడౌ హరి న్నమిన్న స
జ్జనుఁడై యుండుట భద్ర మంచుఁ దలఁతుఁ సత్యంబు దైత్యోత్తమా!
(భాగవతము)

గీ. శ్రవణమును గీర్తనంబునుస్మరణసేవ,నములునుఁ దాస్యమునునర్చనయునువంద
నమును,సఖ్యంబు.సాత్మార్పణమును న నెడు, ననవిధాంగములుండితనరుభక్తి.
[శివపురాణము 94 పేజీ]

ఇది సామాన్యము.

సీ. శీతాంశుధరు నెంచు చిత్తంబుచిత్తంబు । భవునర్చించు చేయు పాణిపాణి.
... ...

సీ. పరమశివార్చనాపదవి నొందఁగ లేని । యిక్కాగా దది పాఁపడొనిక్కాని
... ... (శి. పు. 214, 215 పే.)

ఈ పద్యములు పూర్తిగా ప్రహ్లాదచరిత్రలోనివి. పార్వతీదేవి సరిగా రుక్మిణీదేవి
వలెనే మాటాడును.

కం. పంచాననధన మగు నఁ । గొంచక యుండెవఁడు పెండ్లిగొనఁగలఁ డంబా!
పంచాననధనము నిలఁ । వంచకమతి యొక్కనక్క వడయునె యెందుఁ.
(శి. పు. 274 పే.)

ఉ. శ్రీయుతమూర్తి! యోపురుషసింహమ! సింహముపాలిసొమ్ము గో
మాయువు కోరినట్లు మదమత్తుఁడు చైద్యుఁడు... (భాగవతము.)

క. భూషణములు శ్రుతులకు పరి । పోషణములు దృఢవికాసభోధాగతి కా
శ్లేషణములు సుఖసిద్ధికి । తోషణములు మదికి నీమృదులభాషణముల్.
(శి. పు. 310 పే.)

మ. పొలఁతుల్ మాయలమారు లెంతయును నప్పూబోఁడు లున్నట్టిచో
టెలమిఁ జేరఁగ రాదు బ్రహ్మనయినన్ హాలావిశేషంబునన్
కలఁతింబుచ్చు యులంద్రు గిత్తవలె లోగంజేతు రవ్వారియ
త్తలపుల్ క్రూరము లుల్లముల్ విసము నిర్దాక్షిణ్యలీనాతుకల్. (శి. పు. 226 పే.)

మ. తలఁపుల్ చిచ్చులు మాట లుజ్జ్వలసుధాధారల్ ప్రియుండైన పూ
విలుతుఁ మెచ్చరు యన్యునిన్ వలతురే విశ్వాసముఁ లేదు క్రూ

రలు తోడ్తుఁ బతినైన చంపుదు రధర్మల్ నిర్దయల్ చంచలల్
వెలయాండ్రెక్కడ! వారివేడబము లావేదాంతసూక్తంబులా!
(భాగ. స్కం. 9)

ఈరచనలోని సామ్యము చూచునది. మఱియు శ్రీనాథుని పోకడలు.

సీ. పరుగిడు నేఁటి పడమరవిభుజాడ! కృష్ణవేణి సరోజకిసలపాణి (శి. పు. 529 పే.)
సీ. ప్రవహించు నేఁటిపశ్చిమప్రాకారి! మొరసి గంగమ్మసాగరముకొమ్మ (కా. ఖం.)
క. కిగ్గాడి దైత్యుఁ డొకం! డెగ్గనకయె......... (శి. పు. 452 పే.)

ఈ కిగ్గాడిశబ్దము పింగళి సూరన్నగారిది.

మఱి తిక్కన్నగారి పోకడ:—

చ. అలతులఁబోదురే సురుఁ డు నభ్రధునీతనుజుండు దివ్యగో
నలిగిన కిరీటిఁ గల యాజసిమం డెవఁ డల్లకర్ణుఁడుఁ
బలియుఁడు ద్రోణజుండు పరిపంథివిదారణధీరుఁ డిట్టివా
రల గెలుపొందువారలె పురంధ్విషుసాయము లేక పాండవుల్! (శి. పు. 513 పే.)

ఈకవి యెన్ని మార్గములనైన పోఁగలఁడు. ప్రౌఢమార్గమునసంచరింపఁగలఁడు అని కొన్ని తక్కువ రచనలవంక పోడని లేదు. అల్పములైన యమకములు, శ్లేషలయందు గూడ తన మనస్సును జొప్పించును ఈ చేమకూర వెంకన్న ననుసరించిన యమకములు చూడుడు,

క. గంగావతరణమునకే, గంగాఁ దగ దెవరు కొంత కాలం బిటు లా
గంగావలె జేఁపడ, గంగా శిక్షించునాజ్ఞ గడచినవారిన్. [శి. పు. 164]

క. లేమావివిరులతూపుల, లేమా! మన మొదిరి గెలువలే మార్తిబడన్
లేమామరు నేలఁగ నా, లేమాకులజొంపములఁ గలియఁ గన్గొనుమా!
(శి. పు. 360 పే.)

క. గంగా! మాకలుషము లడ, గంగా పోనరింపు మమ్మ! కారుణ్యామోసం
గంగా నీసరిధునికలు, గంగా విన మెందునిజము కంజాతముఖీ!
(శి. పు. 674 పే.)

మఱి శ్లేష:—

గీ. చక్రదుఃఖావహుండైన సత్సమగ్ర, వసువును హరించినను గురువనితఁ జెంఁ
ననుగ వలయోఁ దిరవరియుం చెనుగలాదు, కాముకులుగాంతు రేయెందుఁగల్మషను
(శి పు. 344 పే

ఈ చూపించిన యుదాహరణములవలనయీకవి యెంతమంచికవుల ననుకరించినను నీయన యభిమానము పోతన్నగారియందె యెక్కువ చివరకు [illegible] చేయుచు,

సీ. ఎవ్వానిశుభనామ [illegible] నుడివిన. [illegible]

(శి. పు. [illegible] పే.)

ఈరీతిగా నెన్ని యైనియుఁ జూపించవచ్చును. ఇది పూర్వకవుల [illegible] దక్షత. ఈనుహాపురాణమునందున్న [illegible] చిత్తగా [illegible] గాని యొక్కొక్కగుణమున కొకటిరెం డుదాహరణములుగా చూపించితిని.

శబ్దప్రయోగౌచిత్యము :

గీ. ఎంత వేనియు శుశ్రూష హెచ్చుచుండె. చెప్పుమిప్పుడు కృపతోడ శివుసత్త్వము

(శి. పు. 9 పే)

... ...

ఇందలి శుశ్రూషాశబ్దము వ్యుత్పత్త్యర్థములో నెంత యందముగా నున్నది!

గీ. చారుకస్తూరి కాగరుచందనాను, లేపనసుగంధబంధురాటోపమెసఁగు
వాఁడురుచికతరామూల్యావస్త్రయుగ్మ, కలితుఁడగువాఁడుశంభుండు కాంచఁబడియె

(శి. పు. 278 పే)

ఇందు 'కాంచఁబడియె' నన్న ప్రయోగము మిక్కిలి యుచితముగా నున్నది. దీని యౌచిత్యము కథలో నున్నది. మేనక తన కూఁతును పార్వతిని శివున కీయ నన్నది ; అతఁడు పిచ్చిబికారి యని . చివరకు విష్ణువు పోయి శివునిఁ బ్రార్థించి ప్రసన్నునిఁ జేసుకొనెను. అప్పుడు మేనక వచ్చి చూచెను. ఇంత యందగాఁడైన శివుఁ డావెచేఁ జూడఁబడెను. ఇందు శివునియొక్క పరమేశ్వరత్వము వ్యంగ్య మగుచున్నది.

కవి పూర్వకవుల నింత యనుసరించుటచేత నాయన కొక స్వతస్సిద్ధమైన రచన లేదనికాదు. ఎచ్చటెచ్చటనో వారియందలి గౌరవముచేఁ బూర్వకవుల ననుస రించు టేగాని,కవి సహజముగాఁ దన ప్రత్యేకమైన పలుకుబడికలవాఁడు. ఈపలుకుబడి గ్రంథమందంతటను గలదు. సమర్థులైన సర్వకవులకు ప్రవాహముగా తాము చేయు రచనయొక్క సాంతత్యముయొక్క సామాన్యదశ సర్వత్ర కనుపట్టుచుండఁగా నొక్కొక్కచోట నా సాంతత్యములోనుండి కొన్ని విశేషములు పర్వతమునందు

శృంగములవలె భాసించుచుండును. ఇట్టి ఘట్టములవలన ప్రతి మహాకవిరచనయు నొక గౌరవాధిక్యము సంపాదించుకొనును. అట్టి ఘట్టములు కొన్ని చూపించెదను.

శా. వినవే పుత్త్రిక! శైవతత్త్వమును విశ్వాద్యుండు పద్మేక్షణుం
డేనున్ నిక్క మెఱుంగఁ జాల మిఁక నెట్లే నర్కునిన్ దీపమ
ట్లేనిప్పట్ల నెఱుంగఁ జెప్పెదను విన్మీ! నాదు వైదుష్యవి
జ్ఞానశ్రీపరిమాణ మెంతసఱ కొజ్జం జేసి రంజించునో! (శి. పు. 20 పే)

పద్యరచన స్వతంత్రమైన పలుకుబడిలోనుండి పుట్టినది. "ఒజ్జం జేసి రంజించునో" యన్నమాట పలుకుబడిలోని ప్రౌఢి కుదాహరణము.

ఉ. కోరుము నీదు వాంఛితము కోమలి! నే నొడఁగూర్తు సంచుద
ర్వారయ కేను బల్కితి... [శి. పు. 174 పే]

దూర మాలోచింపక యనుటకు దర్వారయ యనుటలోఁ గొంత ప్రౌఢి కలదు.

శా. అవ్రజాంగుఁడు సద్మజన్ గని మహాహర్షంబునన్ మ్రొక్కి నా
నావేదోక్తుల సన్నుతుల్ సలిపి వాజ్నాథా! మదీయాంగనా
భావారూఢుని బుత్రు నిమ్ము...... [శి. పు. 174 పే.]

'మదీయాంగనాభావారూఢునిఁ బుత్త్రుని' మ్మనుటలో భావగాంభీర్యమును జూడుఁడు!

లయగ్రాహి॥
కొంద అలు కొంది ధృతి జెంది సురబృందముల
నుం దురముసం దెదిరి మ్రిందిరి కడంకన్ [శి. పు. 35 పే]

ఇది తారకాసురకుమారుల యుద్ధము ఈయుద్ధభాగములో లయగ్రాహి యింత సుకుమారముగా వ్రాయుట శైలిలో నొక మృదువైన పాక మేర్పడినవాఁడుగాని వ్రాయలేఁడు.

చికురముల వర్ణన: —

గీ. సమ్మకము లైన నీలరత్నమ్ములొక్కొ
సమ్మలో తుమ్మెదలో చికురమ్ము లొక్కొ!

రత్నములు సమ్మకమైన వనుట యెంత చక్కనిమాట! అన్నిటికంటె నపూర్వమైనశక్తి యీక్రింది పద్యములయందుఁ గన్పించుచున్నది. త్రిపురాసురులు చేసెడి దుండగములు దేవతలు బ్రహ్మతోఁ జెప్పుకొనుచుండిరి,

ఉ. పొద్దు కడుం నడిమి బుడమి బోర్లగిలుం బురము ల్గనంబడం
హద్దును దప్పి తారలు హిమాంశుఁడు దాఁగుచు దిగ్గుచుండు రే
సుద్దియు లేక చిక్కనడి చూఁచుచు నుండు జముండు మేటి యా
పద్దశఁ గడ్డు మంటి మిది పద్మభవా! కనరాదె నీకిటుల్ .

చ. ఎపుడొ దివంబు పైఁబడి సురేశులతో నిసుముం బొనర్తు ర
ప్పపుడును జేటి చూచి కడు నబ్బుర మొందుచు దిబ్బ సేతు మం
చపకృతు లాడి పోవుదురు హా! యిఁక నేమి దొనర్తు మిత్తెరిం
దెపదెపలాడు మామదుల! దీనతఁదీర్పు మనుగ్రహమ్మునన్!!

(శి.పు. 402 పే.)

ఈపద్యములలోని వర్ణన యేపూర్వకవులును జేసినది కాదు. మాస్వర్గపంతెయు బూడిద చేయుదుము, దిబ్బ జేయుదుము అనుట నున్న యౌచిత్యము నప్రాచుండ నున్నది. ఈమాటలయందు దానవాదులయొక్క మాత్సర్యము పరమరమ్యమైన వ్యంగ్యభూత మైనది. ఇందు రసము చిప్పిలు చున్నది. మొదటిపద్యముమిక్కిలి చిత్రముగా నున్నది. ఈరచన మహాకవులు మాత్రమే చేయఁగలరు. సామాన్యులు చేయలేరు. ఇది యంతయు నీకవియొక్క స్వతంత్రభావదూకత్వము .

లోకోక్తిసంగ్రహము : —

లోకోక్తిసంగ్రహమునం దీకవి యందె వేసిన చేయి. లోకోక్తిసంగ్రహణమునం దే కాదు, లోకసంగ్రహణమునందును గొప్ప ప్రతిభాశాలి. కుబేరునిచరిత్రలో గుణనిధి హద్దు మీరి ప్రవర్తించుచుండెను. ఈకథ కాశీఖండములో శ్రీనాథుఁడు గూడ వ్రాసెను. ఈరెండు రచనల పోలిక తర్వాత వ్రాసెదను. ఈగుణనిధి 'చూపుల గుఱ్ఱమువలె నతఁ డేపు మెయిం బెరుగుచుండె' నఁట! ఈ పురాణమున ఈ చూపుల గుఱ్ఱమువంటి లోకములోని వాడుకమాట లెన్ని కావలసిననన్ని యున్నవి. ఇంక లోకసంగ్రహణముం జూడుఁడు. కుమారఖండములో రెల్లుతోటలోఁ బెరిగిన కుమారస్వామిని దీసికొని రమ్మనిశివుఁడు ప్రమథగణములతో నందీశ్వరునిబంపించెను వారు వచ్చుచుండఁగాఁ గృత్తికలు వచ్చి కొడుకుతోఁ జెప్పికొనిరి. కొడుకైన కార్తికేయుఁడు మీకు భయము లేదని చెప్పును. ఈఘట్టముమిక్కిలి రమ్యముగా నున్నది. అనఁగా, లోకసహజత్వము కొట్టవచ్చిన ట్లున్నది.

మఱియు, విఘ్నేశ్వరసృష్టి, శివవినాయకులయుద్ధము, శివునకుఁ బార్వతియందలి

పేరిను, మఱలఁ దన పట్టుదల, వినాయకుని తల తెగిపోయినతరువాతపడ్డదుఃఖము, ఇవి యన్నియు లోకసంగ్రహణమునకుఁ బరమోదాహరణములు. ఈగ్రంథ మంతయు లోకానుభవము గల్గిన రచన గాని వెఱ్ఱిమొఱ్ఱిరచన కాదు.

ఆంధ్రభాషాపాటవము : —

ఈకవి సంస్కృతాంధ్రశబ్దములు సహస్రములు లక్షలు తెలిసినవాఁడు. ఏయే కవులో యెచ్చటెచ్చటో ప్రయోగించిన రమ్యములైన తెలుఁగు శబ్దముల నన్నిటిని దెచ్చి వాడును. అనేకరూపములు వాడును. మోసమునకు మోస యను రూప మున్నది. తిక్కన్నగారు వాడిరి. ఈకవియు దానిని వాడెను.

సంస్కృతము : —

తెలుఁగుకవులు సంస్కృతసమాసములు గూర్చుటలో సులభార్థము సులభగ్రథనము చేయవచ్చును. అట్లుగాక, అర్థవత్తుగా, తార్కికసంబద్ధముగా సమాసగ్రథనము చేయుట యొక ప్రతిభాలక్షణము

ఉ. కన్నెను గాంచి యచ్చెరువుఁ గాంచి మునీంద్రుఁడు మన్మథాస్త్రసం
పన్నమనమ్ముతో నృపతివర్యున కిట్లనె .. (శి. పు. 13 పే)

ఇచటి "మన్మథాస్త్రసంపన్నమనమ్ము"అన్న సమాసము ఇందాకటి"మదీయాంగనాభావారాధుని"అన్న సమాసము వంటిది. ఒక విలక్షణమైన భావము గర్భమునందుఁ గల కూర్పు. ఇట్టి సమాసములు చేయుటకుఁగవికిఁ బ్రతిభ కావలయును.

తెలుఁగులు : —

క. గెల పండిన యనటుల జొబ్బిలు పానకములఁ దనర్చు విరివగు నెమ్మా
వులఁ బండ్లు మెక్కి యుక్కునఁ జెలఁగి వదరఁ జేసె రామచిల్కలదండుక్

[శి. పు. 73 పే]

సీ. సంజ కెంజాయల జానగు చందురు... (శి. పు. 90 పే)

సీ. ఎలమావులును, నిమ్మ, లీత, చిట్టీతలు... [శి. పు. 117 పే]

ఇట్లనేకపద్యములు అచ్చ తెనుఁగుతనమునే వెలయింపు కొనుచుండును.

ఉ. ......భీతచిత్తులై

ఎప్పటి కప్పుడే గడప నెంతురు కాలము కంజసంభవా!

ఈరీతిగా లోకసంగ్రహణము, తెలుఁగుపలుకుబడి, తెలుగుమాటల సమృద్ధి కూలంకషముగా నున్న రచన యిది.

వేదపరమార్థజ్ఞత : —

ఈగ్రంథ మంతయు వైదికార్థములనే చెప్పును. కాని, యొకనమూహ విషయమును జెప్పఁదలఁచితిని. తారకుని చేత దెబ్బలు తిని కుమారస్వామి మూర్ఛ పోయెను.

గీ. స్కందుఁ డద్దాన మూర్ఛిల్లి క్షణములోన
ఋషిగణస్తూయమానుఁడై యెఱుక నొంది [శి. పు. ౫౦౦ పే]

మూర్ఛపడిన స్వామి ఋషిస్తోత్రములచేత మేల్కొనె ననుట శివతత్త్వరహస్యార్థి మద్వాక్యము.

శిల్పము : —

శిల్పమన్న శబ్దమున కర్థమిదమిత్థమని చెప్పుటకు వీలు లేదు. లోకోత్తర సౌందర్య మెచ్చట పొడసూపునో యది శిల్ప మని చెప్పవచ్చును. కథను జెప్పుటలోఁ గ్రొత్త రకముగాఁ జెప్పుట గొప్ప శిల్ప మని నాయుద్దేశ్యము. ఆంధ్రవాఙ్మయములో కథా కథనరమ్యత పలుమంది పలురకములుగాఁ జూపించిరి. ఈ కవి కొన్ని చోట్ల కథను జెప్పుటలో రమ్యతనే చూపించెను.

చివరకు శివుఁడు పార్వతి నంగీకరించెను. దివ్యస్త్రీలు పరిహాసము చేసిరి. అంత నిందిర యిట్లనియె, సావిత్రి యిట్లనియె, అదితి యిట్లనియె, ఆ వెంట జాహ్నవి యిట్లనియె, నిట్లు దేవతాస్త్రీ లందఱు తలాయొకమాట యనిరి. ఇవి చిన్న చిన్న వచనములు. వారందరన్న మాటలు పద్యములు. ఈ రచనవలన పెండ్లిసంబర మంతయు, పరిహాస మంతయు, పెండ్లికొడుకుతో ముత్తైదువలాడు ముచ్చటలే వ్యంగ్యభూతములై కథా ఘట్టము పరమసౌందర్య మనిపించుకొన్నది. వారట్లనిరి; వీరిట్లనిరి, అని వచనములు వ్రాసి, యన్న మాటలు పద్యములుగా వ్రాయుట, పోతన్నగారి భాగవతములోని యొక రచనాపద్ధతి. ఈ రచనాపద్ధతిని ప్రస్తుతమున నీ సౌందర్యోత్పాదనకై విని యోగ పరచుట యీ కవియొక్క ప్రతిభ. మరల నీ రచనాపద్ధతినే శివుఁడు తన వీర్య మేమైనదని, వెదకుటలో జూపించెను. శ్వేతాద్రివాయుస్వర్ణదీవసుమత్యాదులు కుమారునికథఁ జెప్పుదురు. అచటఁగూడ నీ సౌందర్య మున్నది.

ధ్వనులు :—

ధ్వనియన్న శబ్దమే విచిత్రమైన యర్థముగలది. సుకవిరచనలో రస మెప్పుడును వ్యజ్యమాన మగుచునే యుండును. కాని యల్పాల్పధ్వనులు, వస్తుకృతవస్త్వాదులు, శబ్దగతాదులు ప్రత్యేకముగా నుండఁ గొందఱు పండితులు వానినే చూచి యది ద్యో

ధ్వనిమద్రచనా కావ్య మనుకొందురు. శబ్దగతము లైన మఱికొన్ని వ్యంగ్యములు చూడుఁడు.

గీ. అరయ నాధారశూన్యమౌ నాకసంబు నందు తెక్కలు లేని నాడెంద మనెడు
పులు గెగురుచుండె నద్దాని భూరిదయను నరసి ప్రోచునుగాత చంద్రార్ధమౌళి
(శి. పు. 211 పే)

ఈవాక్యము పార్వతి సప్తర్షులతో నన్నది. ఇది యలంకారకృతవస్తుధ్వని. రూపకాలంకారముచేత జీవుఁడు, ఇది శైవము కనుక నీజీవుని రక్షించుపరమేశ్వరుఁడు వ్యంగ్యభూతు లగుచున్నారు.

కం. కందర్పారికిఁ గన్నియ, నుందానము జేయఁ బూనను జుడీ! ఋషిసం
క్రందనులు మీర లెఱుఁగని చందము లేదరసి చెప్పుడు చదురెదియేనిన్.
(శి. పు. 240 పే)

శివునకుఁ గూఁతు నీయ నన్న హిమవంతుఁడు చెప్పిన మాట లివి. 'పిల్లను నే నీయను' ఈవాక్యములోని రెండు నుకారములు ద్వితీయచరణములోయతిస్థానమం దుంచుటచేతఁ బ్రిథమనుకారముమీఁది సముచ్చయముచేత హిమవంతునియనిష్టము వసిష్ఠాదులయం దతనికిఁ గలగౌరవము వ్యజ్యమానము లగుచున్నవి. ఇది సముచ్చయగతమై ధ్వని భాసించుట.

కం. బాగుగ బాగుగ నడిగితి వో గుణనిధి! వామదేవ! యున్నతభావా!
(శి. పు. 697 పే)

వామదేవుఁడు కుమారస్వామినిఁ బ్రిణవార్థ ముపదేశింపుమనియడిగెను. ఆహా! ఎంత చక్కని ప్రశ్న యడిగినా డని కుమారుని యానందము. 'బాగుగ బాగుగ' నన్న వీప్స చేత నీయానందము ధ్వనిత మగుచున్నది.

ఇమిడిక :—

మ. హిమశైలేంద్రుఁడు మేనకన్ జనక రాజేంద్రుండు ధన్యన్ వసి
ష్ఠునమనుండౌ వృషభానుఁ డంతిమను మెచ్చుల్ మీఱఁ బెండ్లాడ మీ
కుమ యుక్, సీతయు, రాధయున్ గ్రమముగా నుత్పన్నలై శర్వు, న
ర్యమవంశ్యుం డగు రాముఁ, గృష్ణుని వివాహం బాడువా రిమ్మహిన్.

పాకము :—

చ. అరుణమరీచి యంత నుదయాచలపీఠము నెక్కి పర్వత
స్ఫురదసమాన మంజులకరపుంజములన్ వెలయించి యూర్వని

స్ఫురదమలాంశుజాలముల శైలవరోన్నతశృంగపల్వలాం
తరవళినాళిఁ గూడఁ బ్రమదమ్మునఁ బూయఁగఁ జేసె వాసిగన్.

ఆధునికత :—

ఈకవి భావముల యందును, శబ్దములు స్వీకరించుట యందును గూడఁ జాల నాధునికుఁడు.

సీ. కాలపూరుషుఁడు రంగచ్ఛంద్రయంత్రంబునుండి దార్చిన పరిపిండి యనఁగ

ఇది వెన్నెలవర్ణన. పిండిమరతోఁ బోలిక. ఇట్టివి చాల గలవు. నాగా. దచ్చీలు నౌకరు, తంటా, డాబులు, ఇటువంటి శబ్దములు యథేచ్ఛముగా వాడును.

సహాయము, యథార్థము, అనుకూలము ఈశబ్దములు సాహాయ్యము, యాథార్థ్యము, ఆనుకూల్యము అన్నరూపములకు బదులు తెలుఁగుకవులు యథేచ్ఛముగా వాడిరి. ఈకవియు వాడెను. నన్నయ్యగారు "అనుకూలవతి" అనుశబ్దము వాడెను, ఒకాయన ఆనుకూల్యవతి యని యుండవలె ననె నఁట! ఆనుకూల్యవతి యన్నశబ్దమున కనుకూలవతి యన్న యర్థమే రాదేమో! లోకములో ననుకూలవతియనియే వాడెదరు. తెలుఁగుకవులది యిది యొక ప్రత్యేకసంప్రదాయము. వీరికి సర్వత్ర పాణినీయము పట్టదు. కొందఱు పూర్వాంధ్రకవుల సమాసములకుఁ బాణినీయము ప్రకారము విగ్రహము కుదురదు. ఈసంప్రదాయముయొక్క ప్రత్యేకత తెలియని వారికిఁ జాల తప్పులుగాఁ గన్పించును.

తల్లురు, సెల్వు ఈశబ్దములలోని యల్లోపముగూడఁ జాలమంది చేసిన దే.

నే నింతవఱకు కచ్ఛముగా గుణములే చెప్పి యీకవినిబొగడుచున్నా ననుకొందు రేమో! అందందుఁబొరపాట్లును గలవు. "ప్రమాదో ధీమతా మపి." ఇంత గ్రంథము వ్రాసి, యిన్ని పొకడలు పోయి, యిన్నిశబ్దముల సుష్టుస్వరూపము తెలిసిన యీకవియొక్క గ్రంథములో స్ఖాలిత్యములు కనిపించినచో నవిప్రమాదపతితము లనుకొనక తప్పదు. ఈకవియే,

శా. ఎందెందేనియు భ్రాంతిహేతుకముగా నే దేన్ దోసం గుండు టో
ప్పం దద్జ్ఞేంద్రుల కేని యంతనె యెటుల్ పోనోపు సర్వంకషా
స్పందప్రోద్ధతభారతీరుచికుంభద్గుంభసంరంభముల్
[illegible]

అని వ్రాసెను. ఆట్టి భ్రాంతిమూలకములు నాకుఁ దోచినవి కొన్ని వ్రాయుదును. ఈ శబ్దస్వరూపనిర్ణయమున నాకే భయము. పరునిది భ్రాంతియనుకొన్నవానిదే భ్రాంతి కావచ్చును.

*1 గోత్రగ్రామణీట్సూత్రి — గ్రామణీ + ఈట్ — ఈరెండును శ్రేష్ఠవాచకములే.

2 సఖురాండ్రు — ఈరూపము చేయవచ్చునో చేయకూడదో తెలియదు.

3 బాలుఁడ నేన చాలు వ్రేల్మిడిఁ గనుఁగొంచుచుండుఁడు — బాలుఁడ నేన చాలుదుఁగ్ - అనవలయునేమో.

4 నాతో వాదా యను — ఈతృతీయావిభక్తిప్రత్యయమునకు హ్రస్వము రాదు.

5 నాదు గుణములందుఁ బ్రాముఖ్యతం జెంది — తద్ధితమీఁదఁ దద్ధితెఁ జేయఁగూడదు.

ఈ చూపించినవాని స్వరూపములవలననే యివి ప్రమాదపతితములని తెలియగలవు. ఇంత గ్రంథము వ్రాసికొనుచుఁ బోవునపుడు సహస్రాక్షునకైనను బొర

---

*1. గోత్రగ్రామణీట్సూత్రి — ఇట్టివి — గిరివరేశ్వరతనూజారణవినోదంబు సలిపె నిర్జరులు వొగడ- ఇత్యాదులు పెక్కులు మహాకవి ప్రయోగములు సులభములు.

2. సఖురాండ్రు — అహోబలపండితీయము "ఇతాంజ సః కిశ్య -- (శబ్దానుశాసనము) ఈ దంతాత్క్రావిధానార్థ మిదం సూత్రం - ... సఖుఁడు సంబంధి శిష్యుండు సవ్యసాచి ఇతి భారత భీష్మపర్వ వచనే సఖియు ఇత్యేవపాఠ స్సాధుః -- అసమాసే -- అకారాంతత్వాభావాత్ - సమాసే మత్సఖుఁడు ఇత్యేవం రూపం (పాణినీయసూ) రాజాహస్సఖిభ్యష్టచ్ -- ఇతి సమాసాంత విధానాత్" అని వ్రాసిన ఆంధ్రవ్యాకరణ భాష్యకారుఁ డహోబలపండితుఁ డావంటనే - సహ ఖేన వర్తత ఇతి సఖః -- ఇతి వ్యుత్పత్త్యా వా అకారాంతత్వాన్నిర్వాహః -- యని వ్యుత్పత్తిభేదముచే అకారాంతసఖ శబ్దము నిరూపించినాఁడు. ఇపు డకారాంతసఖ శబ్దమునకు - దారార్థేత ఉదపిరః - అను శబ్దానుశాసనసూత్రమునఁ గాని - బాలవ్యాకరణ సంధిపరిచ్ఛేదములోని 37 వ సూత్రముచే గాని నిర్వివాదముగ సఖురాలు, సఖురాండ్రు రూపములు సిద్ధించును.

3. బాలుఁడ నేన చాలు - చాలుదుఁగ్ - అని యనవలెననుటకు - శక్తః అను పదార్థవివక్షలోఁ దెనుఁగున శక్తుఁడను, చాలుదును అని యనవలెను. ఇట నట్టి భావము కాదు. ఇఁక అలమిత్యవ్యయార్థ వివక్షయందు - నేనే చాలు నీవేటికి యని చెప్పుట దోసఁగు కాదేమో !

తక్కినవి రెండును ప్రామాదికములే. సవరణలు.

4. నీతో వాదాయను.

5. ప్రాముఖ్యముఁ జెందె.

పాటులు పడక తప్పవు. ఇంతమాత్రముననే 'భారతీరుచిరశుంభద్దుంభసంరంభముల్' ఎట్లు పోనోవును?

ఈ కవియు నేనును నేక గురుపాద రేణువులము.

క. వ్యాకరణ మొక్కట్రోవ మ, హాకవు లొక ట్రోవ కోశ మఖిల మొక ట్రో

వై కన్పట్టెడునీభా, షాకావ్యమ్ములను దరచు చదివినకొలఁదిన్.

చ. తెనుగునకున్న వ్యాకరణదీపము చిన్నది. .... (తి॥ వెం॥ కవులు.)

మేము తిరుపతి వెంకటేశ్వరుల శిష్యులము. మాసాంప్రదాయము వారిది. శబ్దప్రయోగమునందు, శబ్ద స్వరూపసిద్ధియందు, మాకు లోకము ప్రమాణము. మాకును శ్రీగిడుగు రామమూర్తి పంతులుగారి వాదమునకును చాల దగ్గర సంబంధము.

ఏవంవిధకవితారచనాబహుగుణపరిష్టుఁడైన యీకవి యీ శివపురాణము వ్రాయుట కెంతయుఁ దగినవాఁడు.

పురాణము పంచలక్షణి, పంచలక్షణి యనగా, ప్రబంధమున నష్టాదశవర్ణనల కలిమి యెంతలక్షణమో యంతలక్షణము. సర్గము, ప్రతిసర్గము, వంశము. మన్వంతరము. వంశాను చరితము, ఇవి ఐదు లక్షణములు. పురాణముల యందలి బహు కథలు వరుసగా వచ్చినవి కావు. కుబేరుని కథయున్నది. ఈ కుబేరుని జన్మ పద్మ కల్పమున జరిగెను. అతఁడు మేఘవాహన కల్పములో యాజ్ఞదత్తియయ్యెను. ఈ సర్గప్రతి సర్గములు ఒకదానితో నొకటి కలిసిపోవును. వంశము, వంశాను చరితము-వీనిలో భిన్నగ్రంథముల యందు సమైక్యము కన్పించదు. దితిగర్భమున నింద్రుఁడు దూఱి గర్భస్థశిశువును వ్రక్కలించుట, హిరణ్యాక్షవధానంతర ఘట్టముగా శివ పురాణమున నున్నది. సముద్రమథనానంతర వృత్తముగా రామాయణమున నున్నది. ఇట్లే కథలలో ననేక భేదములుండును. ఇవి యుగాంత చరితల సంయోగము చేతనేమో యిట్లు సంధిగ్ధములగుట.

ఇది పురాణమైనను మహాకావ్యము. దీనియందుఁ బ్రతిపాద్యమైన వస్తు వేది? అది శివపారమ్యము. ఉపక్రమోపసంహారాది షడ్లింగతాత్పర్యముల చేతశివపారమ్యమే యీపురాణమునందుఁ బ్రతిపాద్యమైన వస్తువు. తద్వస్త్వభ్యాసము దీనియందున్నటు మఱియేపురాణమందును గన్పించ లేదు. అన్యపురాణమునం దన్యకథాతాడనము లెక్కువ. ఈపురాణమునందు శివవిరహితమైన ఘట్టమే లేదు. శివకథా

సృష్టి తక్కినదైన కథ యీగ్రంథములో సాగరోపాఖ్యానము తప్ప నాకు మఱి యొక్కఁడు కన్పింప లేదు. ఈపురాణము పురూరవశ్చక్రవర్తికథను,సాగరులకథను విస్తరించి చెప్పి శ్రీరామచరిత్ర టూకీగా నేల చెప్పెనో తెలియదు. భారతభాగవతములలోఁగూడ నీరామకథ పెంచఁబడియే యున్నది.

ఈపురాణమునకు నాయువుపట్లు నాలుగు ఖండములు. ఒకటి లింగవైభవఖండము. తక్కినమూఁడును జివర మూఁడు ఖండములు — కైలాసఖండము, వాయవీయఖండము, విద్యేశ్వరఖండము.

లింగవైభవఖండ మంతయు సర్వభారతదేశమందలి సర్వశివక్షేత్రములలోని లింగోద్భవకథాసంపుటము. ఈఖండము చదివినచో సర్వక్షేత్రగమనపుణ్యము లభించుటకు నెవ్వఁడు చాలును? దక్షిణదేశమునందలి లింగములు, ఉత్తరదేశమునందలి లింగములు సర్వలింగములయొక్క కథలు నీఖండమునందు గలవు.

కైలాసఖండము నిజముగా నీపురాణమునకు బీజభూతమైనది. ఈగ్రంథము శైవపారమ్యబోధకము. సదాశివుఁడు పరమేశ్వరేశ్వరుఁడు, మూలవస్తువు. సర్వమాయసనుండి నిర్గమించెను. ఆయనను మించినవాఁడు లేఁడు. ఆయనలో సహస్రాంశమున మహేశ్వరుఁ డుదయించెను. మహేశ్వరునిలో సహస్రాంశమున రుద్రుఁడుదయించెను. రుద్రునిలో సహస్రాంశమున విష్ణుఁ డుదయించెను. విష్ణునిలో సహస్రాంశమున బ్రహ్మ పుట్టెను. మహేశ్వరవిష్ణుబ్రహ్మలు వాయ్వాదికపృథివీతత్త్వములకధిపతులు. సమష్టిరూప మొక సదాశివుఁడే. సర్వచరాచరసృష్టి, బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరులు ఈసదాశివుని లీలావిశేషము. అనుమానప్రయోగమునకిం దవకాశము లేదు. అయ్యది ప్రతిజ్ఞాహేతూదాహరణోపనయనిగమనంబు లను పంచావయవంబులతోఁ గూడుకొనినధూమంబుయొక్క దర్శనంబునఁ బర్వతంబున కగ్నిమద్భావంబు చెప్పు' ఇత్యాది సర్వము చూచునది.

ఈఖండములో 706వ పుట మొదలు 710వపుటవఱకుఁ జదివినచో నీశివపురాణము ప్రతిపాదింపఁ దలఁచుకొన్న మహావిషయము వ్యక్తము కాఁగలదు. ఒకవిధముగాఁ జూచినచో నద్వైతమతమునకు నీపరమశైవమతమునకు భేదము లేదు. 'శివశక్తిసంయోగంబున నానంద ముద్భవిల్లును', 'బృహి ధాత్వర్థ మగు బృంహణత్వము, బృహత్త్వము బ్రహ్మశబ్దము పంచబ్రహ్మమయుండగు సదాశివునియందు విశ్వప్రతీతితో వెలయుచున్నవి'. ఈవాక్యములనూహ్యార్థసంయోజనము చేసినచో నీమతముయొక్క రహస్యము తెలియును. వేదాంతము సాంఖ్యమును యోగమును

రెండు ప్రవాహములుగాఁ దనలో నెట్లు కలుపుకొనెనో యీశివాద్వైతము గూడ యోగసాంఖ్యములను దనలోనికిఁ దెచ్చుకొన్నది. కైలాసఖండమున యోగసాంఖ్య మతముల సంయోగముగూడ నున్నది. ఇది శివపురాణాంతర రహస్యము.

వాయవీయఖండమునందుఁ గూడఁ గథాంశమే యెక్కువ యున్నది. పశుపాశపతి స్వరూపము – కాల ప్రమాణము – సృష్టిలయముల స్వరూపము కలదు. చివర విద్యేశ్వరఖండము పార్థివలింగార్చనాప్రాశస్త్యము, కొన్ని శైవవిధులు బిల్వభస్మరుద్రాక్షమాహాత్మ్యములు మాత్రమే చెప్పుచున్నది. ఇవి శైవుల కనుష్ఠేయములు, పాఠ్యములు.

ఇఁక లీలాఖండమునందు శివుని సర్వావతారవైభవచరిత్ర గలదు. ఏనను గ్రంథములు చదువుచుండగా బహుపురాణగతవిషయములు తెలియక చాలసంగతు లర్థముగావు. అనేకసందేహములు పొడమును. ఎన్నియో సందేహము లీపురాణ పఠనమున నివారితములగును. ఒక యుదాహరణము. నేను నన్నయ్యభారతము నారణ్యపర్వములోని నలచరిత్రము చదివినపుడెల్ల నలదమయంతులనడుమ దౌత్యము నెరపిన హంసయొక్క కథ తెలియక మిక్కిలి యిబ్బందిపడుచుంటిని. ఆ హంస యెవరు? ఎందుకు వచ్చినది? సర్వజ్ఞురాలివలె మాటాడును. "అయ్యా! ఏను నీకుఁ బ్రియంబుసేసెద. నీహృదయేశ్వరియైన దమయంతిపాలికింబోయి నీగుణంబులు దానికి వర్ణించి" యిత్యాది వాక్యములు హంస నలునితో ననును. నలునికి దమయంతి ప్రియురాలని యాహంస కెట్లు తెలియును? ఈ శివపురాణము చదువువఱకును నాకీసంశయము విడలేదు. నన్నయ్యగారు తాను నానాపురాణవిజ్ఞాననిరతుఁడనని చెప్పుకొనెను. ఆయనకు శివపురాణములోని యీ రహస్యము తెలియును. నలదమయంతులు పూర్వజన్మములో ఆహుకుఁడను భిల్లుఁడును, అతని భార్యయును. వారిద్దరియందు శివుఁడు సంప్రీతుఁడై మీరు నలదమయంతులుగా బుట్టుదురు. నేను మీకు హంసనై దౌత్యము నెరపుదునని ప్రసాదించెను. ఈ హంస సాక్షాత్పరమేశ్వరుఁడు. నన్నయ్య కథారచనలోని యీ రహస్యము తెలిసెను. ఈపురాణ మీరీతిగా బహుసంశయనివృత్తిహేతు వైనది.

భాగవతమున శివునికంటె విష్ణువధికుఁడు ఇచ్చట విష్ణువునకంటె శివుఁడధికుఁడు. బాణాసురకథ యున్నది. శివజ్వరము, వైష్ణవజ్వరము యుద్ధము చేయుదురు. హరివంశోత్తరహరివంశభాగవతములలో నీకథ యున్నది. అచట శివజ్వర మోడిపోవును ఈ పురాణములో వైష్ణవజ్వరము వచ్చి శివజ్వరమును శరణు వేడును. ఇట్లు విష్ణ

పారమ్యమును బోధించు గ్రంథముల కిది యెదురు. కృష్ణుఁడు భాగవతాదులలోఁ బరమేశ్వరుఁడు. అతఁడు సర్వవ్యాపకుఁడు. బాణుని వాకిలి కావలికాచు శివుఁడు భాగవతములో కృష్ణునిముందు నిలువలేకపోయెను ఇచట కృష్ణుఁడు శివుని బ్రతి మాలుకొనెను. కృష్ణుఁడు శివభక్తుఁడు.

ఈ పురాణమున వంశము, వంశానుచరితము, వానికవిగా పురాణ లక్షణములు గదాయనియే చెప్పఁబడక, ఆయారాజులు శివార్చనవలన సద్గతిగాము లైనట్లు రచయింపఁబడుట పురాణపరమార్థప్రతిపాదకముగా నున్నది.

ఈపురాణములో శివునియొక్క పరమాత్మ్యము చెప్పఁబడినను మాటిమాటికి శివకేశవులకు భేదము లేనట్లే చెప్పఁబడుచున్నది.

గీ. వెన్ను నొల్లక నన్గొల్చుచున్నవాఁడు, నన్నలగి వెన్నునిఁ గొల్చుచున్నవాఁడు
వీర లిర్వురు జనువీట వేగుచుందు, రంబుజహితుండుచంద్రుఁడున్నంతదనుక
(శి. పు. 123 పే)

కాని యీపద్యమునందు సదాశివపారమ్యమునకు భంగము లేదు. ఏల ననఁగా సూర్యచంద్రు లున్నంతవఱకే గదా! తదనంతరకాలము సదాశివాధీనము. తావత్పర్యంతము శివకేశవులకు భేదము లేకుండ ననుష్ఠించుట చేయఁదగినది. ఇట్లుచాల చోట్ల నున్నది.

ఇది భక్తిమత మని చెప్పితిని. భక్త్యతిశయము పలుతావుల నుద్ఘాటింపఁబడు చుండును. కాని, భక్తి జ్ఞానమునకు మార్గముగా స్వీకరింపఁబడినట్లును గలదు. ఇది చూడుఁడు. 'సన్ను బూజించు భక్తులు ఆర్తుఁడు, జిజ్ఞాసువు, అర్థార్థియు, జ్ఞానియు ననువారలై నాల్గువిధంబులుగ నన్నర్చింతురు. ఉత్తరోత్తరు లుత్తములు. అందఱి యందు జ్ఞాని నాకుఁ బ్రియతరుండు. అతండు నారూపుగఁ దెలియుము. నేనుజ్ఞానగమ్యుండనుగాని, తదితరములకు సాధ్యుండను గాను.' (శి. పు. 122 పే)

దీనినిబట్టి యిది భక్తిమతమా? యద్వైతమతమా? ఇది శివాద్వైతమతము. సాలోక్య, సామీప్య, సారూప్యములను దాటి జ్ఞాని పొందఁదగిన పరమేశ్వరైక్యము ఈపురాణ మంగీకరించుచున్నది. ఇది వైదికమతము.

ఉ. లేవు ధరిత్రి జన్మములు లేవు వ్రతంబులునుం దపంబులుఁ [శి.పు.179 పే.]

తారకాసురునివలనఁగలిగిన బాధలు దేవతలు బ్రహ్మతోఁ జెప్పికొనుట జన్మములు లేవనుటతోడనే వైదికమతము.

ఈ శివపారమ్యము పలువిధములుగాఁ బ్రతిపాదింపఁ బడినది. భగవద్గీతలోఁ గృష్ణుఁడు తన్నుపాసింపుఁ డని చెప్పినట్లు శివుఁ డిచ్చటఁ జెప్పెను.

సీ. అమరులయందు బ్రహ్మవు రుద్రు లందెప్డు,నీలలోహితుఁడవు నీవు దేవ!
ఘనపర్వతములందుఁ గనకాద్రి వగయ నక్షత్రమండలిలోనఁ జందురుఁడవు
ఇత్యాది, (శి.పు.355 పే)

ఇది భగవద్గీతలోని విభూతియోగమువంటిది. ఇంకను జూడుఁడు.

గీ. దుష్టు లగు వారిఁ బొలియింప శిష్టజనుల,రక్షణము సేయ ధర్మసంరక్షణంబు
సేయుటకుఁగాదె నే నిట్లు చెన్నలరుట...

క. మీ కెప్పుడెప్పుడు బెడదలు, చేకూరిన నన్నుఁ దలపు సేయుం డపు డే
మీకష్టంబులు దీర్చెద... [శి.పు.356 పే]

శ్లో॥ పరిత్రాణాయ సాధూనాం వినాశాయ చ దుష్కృతామ్

శ్లో॥ సర్వధర్మా న్పరిత్యజ్య మా మేకం శరణం వ్రజ

ఇత్యాదిగీతావాక్యస్ఫోరకములుగా పై పద్యములు లేవా? ఇంత వైదికమతమైనఁ వీరశైవపువాసన లేక పోలేదు.

క. శివనిందను బొనరించిన, యవివేకిం జంపవలయు నటుదప్పినఁ ద
న్నృవ లాడి తిట్టవలె... [శి. పు. 222పే.]

ఇందలి శైవమత మీరీతిగా నున్నది. ఇంతవఱకు నేను కవియొక్క ప్రతిభాది నిరూపణము చేసితిని. పురాణపరమార్థమును నిరూపించుటకుఁ బ్రయత్నించితిని. అసలు పురాణరచనమునుగూర్చి చెప్పనే లేదు. దానినిగుఱించి చెప్పక పీఠికపూర్తి చేయరాదు. ఇదివఱకు కాళిదాసు వాల్మీకినుండియే సహస్రధా గ్రహించె ననుకొను చుంటిని. ఈపురాణము చదివినతరువాత కుమారసంభవకథ యంతయు నీపురాణము నుండియే గ్రహించె నని తెలిసినది. పార్వతీపరమేశ్వరుల రతివర్ణన యనౌచిత్యముగా మమ్మటభట్టు చెప్పెను. అది కాళిదాసునిది కాదు. శివపురాణములోని దేమో!*కాళిదాసు దీనినుండి కొన్ని గ్రహించెను. కొన్ని పరిత్యజించెను. ఇట్టివి కొన్ని యీపురాణమునందుఁ గన్పట్టుచున్నవి. సప్తర్షులు పార్వతియొద్దకుఁబోయి

* పార్వతీపరమేశ్వరుల రతివర్ణన శ్రీకాళిదాసకవియే విశేషించి రచించినాఁడు. శివపురాణములో నెక్కడు లేదు.

"పురుషోత్తముండు నీ కొప్పిదమైన భర్త యసితోత్పలమూర్తి, మనోజవిద్యలం గొప్పసమర్థుఁడు" అనియు, "కాముకక్రీడలఁ గౌశలుం డాహరి" యనియుఁ జెప్పుదురు. ఈలాటి వన్నియుఁ గాళిదాసు తొలఁగించెను. అసలు కాళిదాసుని గ్రంథమునఁ బార్వతీతపఃపరీక్షకై శివుఁడు సప్తర్షులనే పంపడు.

నిజానకు నిది పురాణము. కాళిదాసునిది కావ్యము. రెంటిని బోల్చనే రాదు, ఔచిత్యము కావ్యదృష్టి. పురాణములో నానావిధములైన మనుష్యసృష్టిని నిరూపించవచ్చును. కావ్యమున కున్నన్ని యిబ్బందులు పురాణమునకు లేవు. నేనీపీఠికాదియందుఁ జూపించిన కవిప్రతిభాలక్షణములు పురాణరచన కవసరము లేదేమో యనిపించును. అందుచేతఁ దాదృక్ప్రతిభాప్రాచుర్యము పురాణరచనలో సర్వత్ర అక్కఱ లేదు. ఊరకే సులభమైన పద్ధతిగా సర్వజనులకుఁ గథాంశము, నిర్ధార్యమాణవిషయము సులభగోచర మగునట్లు రచించుటయే పురాణ శైలి. అందందెచ్చటెచ్చటనో తొలగించినచోఁ దక్కిన యీసర్వగ్రంథ మట్టిశైలిలోనే వ్రాయఁబడినది. కుబేరుఁడు తొలిజన్మలో యజ్ఞదత్తుఁ డన్న బ్రాహ్మణునికొడుకు. అతఁడే చివరకుఁ గుబేరుఁ డయ్యెను. ఈకథ కాశీఖండమున శ్రీనాథుఁడు వ్రాసెను. ఇద్దఱి రచనలు పోల్చి చూచినచోఁ గావ్యశైలికిఁ బురాణశైలికిఁ గలభేదము సుస్పష్టముగఁ దెలియును. కవితాంశమునందు సామ్య ముండక తప్పదు. పైగా సంస్కృతపురాణములోననే యట్లుండెనో? ఈకవి శ్రీనాథు ననుకరించెనో? ఈపోలికలు చూడుఁడు

గీ. ఎడపదడపఁ దనూభవుం డెచట నుండుఁ, గానరాఁడని గృహభర్త గాంచనరుగ
నింతతడవును నాయొద్ద నిచటనుండి, యరిగె చదువంగ నని భర్త కతివ మొఱగు

గీ. స్నానమాడెనె వార్చెనే సంధ్య యగ్ని, హోత్రమొనరించెనే యింతి పుత్రుఁ డనిన
స్నానమాడెను వార్చెను సంధ్య యగ్ని, హోత్రమొనరించె ననుచు నువిద మొఱగు.

(కాశీ. ఖం. 178 పే.)

చ. కనపడ డేమి పుత్రకుఁడు కన్నుల కిప్పుడటన్న నాకె బ
ల్కును బలుమాఱు లానిగమపుంజముల్ మఱి శబ్దశాస్త్రసూ
త్రనిచయముల్ గడున్ జదివి తత్సహపాఠులతోడ నిప్పుడే
యనఘచరిత్ర! దేశికునియాలయ మేగఁగఁ బోయె నంచనున్.

ఉ. స్నానముచేసెనే విధిగ సంధ్యనువార్చెనె భస్మపుండ్రముల్
మానక తాల్చెనే సుతుఁడు మడ్గను గట్టి భుజించెనే శివ

ధ్యానము చేసెనే గురుని యంతికమొంది త్రియింబఱించెనే
మానిని! యన్నఁ దత్సతి సమస్తమునుం నెఱవేర్చెకొండ్కనుం.

(శి. పు. 54 పే.)

ఇవి పద్యాలకు పద్యములు. ఇట్లు చాల గలవు. శ్రీనాథునిరచనలో నొక కావ్య దృష్టి యున్నది. ఈరచనలో నొక పురాణదృష్టి యున్నది. శ్రీనాథుని రెండు పద్యములు "అతివమెఱుగు", "ఉవిదమెఱుగు" అని యంత్యమై రెండుపద్యముల భావములయం దున్న సామ్యమును బోధించును. మఱియు రెండవపద్యములో చివరి రెండుచరణములకు బింబప్రతిబింబభావము నిరూపింపఁబడినది. ఈ రచన కాశీఖండములో శ్రీనాథుఁడు ధారాళముగా చేసిన యొక శిల్పపుపద్ధతి. దీనిని శ్రీనాథుఁడు తన్నయ్యగారి యరణ్యపర్వములో నొకచోటనుండి గ్రహించెను. ఈరచనాశిల్పదృష్టి కావ్యకర్తయైన శ్రీనాథున కున్నది. పురాణకర్త కది యక్కఱలేదు. వదలిపెట్టెను

సీ. సచ్ఛ్రోత్రియులు ననూచానులు సోమపీథులునైన కులముపెద్దలఁ దలంచి

మొదలైన శ్రీనాథుని పద్యమునకు సిశివపురాణములో "కిముధనైర్విద్యానవద్యాయది" మొదలైన సంస్కృతశ్లోకోక్తులు చొనిపిన పద్య మున్నది. రెండుపద్యములు చదివినచో కావ్యపురాణశైలుల తారతమ్యము విస్పష్టముగ గోచరించును. గ్రంథవిస్తర మెందులకు? రెండుశైలుల తారతమ్యము పరమముగా విస్పష్టీకరించుచు నొక్క యుదాహరణము చూపి మానివేసెదను.

గీ. దీక్షితాయని! యిటురావె తేగదే మ, దీయమా నుంగరము రత్నదీపితమును
పర్వమం దిచ్చె నెద్దాని ప్రభుఁడు నాకు, నీవు చేకొంటి వెద్దాని నెయ్యమునను.

(శి. పు. 57 పే.)

శా. అంగోద్వర్తనవేళ నీవు దరహాసాంకూరముల్ లోచనా
పాంగప్రాంతములం దిగుర్ప నొక సయ్యాటంబు కల్పించి నా
యంగుళ్యాభరణంబు పుచ్చుకొనవా యాయుంగరం బిప్పుడే
శృంగారింపని చేతఁబావకునకుం జేయం హవిర్దానముం. (కా. ఖం. 182 పే.)

ఈ భావమును జెప్పుటకు కావ్యకర్త వృత్తమును స్వీకరించెను. పురాణకర్త గీత పద్యముతో సరిపెట్టుకొనెను. అంగోద్వర్తనసమయము, ఒక సయ్యాటము, ఆయుంగరము పుచ్చుకొనుటకు కావ్యకర్త కల్పించెను. ఆయుంగరము తొల్పకుండ నేనీపూట హోమము చేయను, అన్న భావమును కల్పించెను. కావ్యకర్త రసోత్పాదనము చేయవలసి యున్నది. వ్యభిచారాదిభావములచేత రసోల్బణమునకై నిత్య

ప్రయత్నము కావ్యకర్త చేయును. పురాణకర్తకు రస మక్కఱ లేదని కాదు. కాని యంతకంటె కథను జెప్పుకొనిపోవుట యెక్కువ ప్రధానము.

ఈరీతిగా శివపురాణ మంతయు నూటికి తొంబదిపాళ్ళు పురాణశైలిలో నడచినది. పురాణశైలికి దానికి గల లక్షణములు దాని కున్నవి. భావసంబంధమైన లక్షణములు. అవి యెట్లీపురాణమునందు గలవో చూపించెదను.

భావసంబంధముగఁ బురాణదృష్టి వేఱు, కావ్యదృష్టి వేఱు. పురాణేతిహాస కావ్యనాటకములు వరుసగా దీసికొన్నచో నుత్తరోత్తరము రసదృష్టి యెక్కువగాఁ బ్రతిపాదించుకొనును. పురాణమునకు రసదృష్టియే లేదు. వేదములో ప్రతిపాదింపఁబడిన విషయములే యథాతథముగానో, కొంత మార్చియో పురాణములు చెప్పును. వేదములకు రసదృష్టి యెంత యున్నదో పురాణములకంతే యుండును. అవి ధర్మబోధకములు-విషయబోధకములు. అంతకంటె నితిహాసములు కొంత ముందుకు వచ్చినవి. భారత రామాయణము లన్నచో వానియందు సంపూర్ణముగా రసదృష్టి యున్నదని చెప్పను గాని, కథాదృష్టి అనఁగాఁ బాత్రపోషణాదికములు, కొంత యౌచిత్యము, నాయకుఁడు, తద్గుణవర్ణనము మొదలైన కావ్యగుణస్పృష్టి కలదు. ఇది దాటి కావ్యము కడకు వచ్చువఱకు ప్రాధాన్యము వర్ణనయందైనను రసదృష్టి యెక్కు వగుచున్నది. నాటకమునందు రసదృష్టి ప్రధానమైనది. వేదపురాణములు ధర్మబోధచేత లోకమును ధర్మాచరణమునందుఁ బ్రవర్తింపఁజేసి మోక్షపర్యవసాయి ఫలదాత లగుచున్నవి. కావ్యములు మోక్షవస్త్వాభాసరూపరససాధనానిష్ఠములు. కావ్యకక్ష్య వేరు. వాని కవి స్వతంత్రములు. పురాణములు స్వతంత్రములు కావు, వేదమూలములు. రసమున కౌచిత్యవిచారము పట్టినంత పురాణేతిహాసములకుఁ బట్టదు. కథాంశలు లోకమునం దున్నట్లు యథాతథముగా చిత్రించును. కావ్యములు నీచిత్రణమును చేయును; కాని కావ్యములు లోకచిత్రణమును రసదృష్టితో నౌచిత్యదృష్టితో చేయును. అనగా కావ్యములో నున్న పాత్రకు లోకములోనున్న బహువిధములైన యనుభవములలో నేది యుచితమో అదియే యుండును పురాణమం దట్లుకాదు. వాడు శివుడైననుసరే, విష్ణువైననుసరే, ఒక మహర్షియైననుసరే, వారియందు మానవస్వభావ మెంత విపరీతపుత్రోవలో పోవునో అన్నిత్రోవలు పోయినట్లే వ్రాయఁబడును. చెప్పఁదలఁచుకొన్న పరమార్థ మేమనగా లోకము మాయాతీతము. ఈమాయను జయించవలయును, అన్న వేదాంతరూపమైన ధర్మ బోధకోసమే. పార్వతీపరమేశ్వరుల శృంగారవర్ణన. కామోపభోగవర్ణన చేసినచో

వారియందు దోషారోపణచేయుటకు గాదు. లోకస్వభావ మిది యని చూపుటకు. శివుఁడు పార్వతిని జూచి చిక్కులి మన్మథాస్త్రతాడితుఁ డయ్యెను. అతఁడు పార్వతీ వర్ణనము చేసెను. ఈవర్ణనము ఏడుపద్యము లున్నవి (187వ పుటలో). ఇంతయుఁ జేసినతరువాత "భవనంబునకేగ విధించి యాత్మ తాగలుషతఁ జెందినందులకు గాటముగా మదినొచ్చి క్రచ్చరన్" అని యిట్లు పశ్చాత్తాపము చెందును.

ఉ. కూడని తెర్వునం జనితి కోమలిపై నటు లాసజేసితిన్
కూడె నిటుల్ తపంబునకు గొప్పగ విఘ్నము లన్యభామినిన్
బాడిసెడంగ వర్ణనలఁ బాడితి నోడితి ధర్మమార్గమున్
జాడను వీడితిన్ జడునిచందమునన్ (దుట్టిగొన నక్కటా ! (శి.పు.183 పే.)

ఈశివుఁ డొక సత్పురుషుఁడైన ఋషివలె నుండెను. పరమేశ్వరునివలె లేఁడు. కాళిదాసుని కుమారసంభవము కావ్యము గనుక నందులోఁ బరమేశ్వరుఁడు.

కావ్యము సూటిగా నొక కథయే చెప్పును. పురాణము దారిలో లక్షకథలు చెప్పికొంచు పోవును.

క. మరుఁ గాల్చినట్టి యనలం,బురవై లోకములఁ గాల్చ నుంకించఁగ ని
ర్జరు లప్పుడెఱచి ధాతన్, దరిసి యటులు దెలుపఁగా నతండు కడువడిన్.

గీ. హిమగిరికి వచ్చియద్దానినిమ్ముతోడఁ,గొలదిగానొక్కయెడఁ జేర్చిసలిలరాశి
కడకుఁగొనిపోవనంతనక్కడలియజుని,గాంచిపూజింపననియెనిక్కరణినజుఁడు
(శి.పు.193 పే)

ఇక్కడనుండి మఱికొంత కథ యున్నది. ఇది బడబానలమైన కథ. దీనితోఁ గావ్యమునకు సంబంధము లేదు. ఇందుఁ బార్వతీవివాహసందర్భములో విష్ణ్వాదులు వచ్చి శివునితోఁ బార్వతిని బెండ్లియాడుట కొప్పుకొమ్మందురు. శివుఁడు స్త్రీసంగము బ్రహ్మజ్ఞానబాధక మనును. చివర కంగీకరించును. పార్వతిమతి విఱచుటకు సప్తర్షులను బంపించును. వారికిఁ బార్వతి శివమహిమ చెప్పును, శివుఁడుభిక్షుకుఁడై మేనకదగ్గరకుఁ బోవును. కొంతసేపు మేనక శివునకుఁ దనకూతు నీయ ననును. ఈయవద్దని శివుఁడు వైష్ణవవేషముతో వచ్చి మేనకకుఁ బుద్ధులు పెట్టును. సప్తర్షులు వచ్చి హిమవంతునితోఁ బార్వతిని శివునకిమ్మని బోధ చేయుదురు. వైష్ణవుఁడు హిమవంతుని మనసుగూడ విరచును. వశిష్ఠుఁడువచ్చి హిమవంతునితో శివుఁ డంతవాఁ డింతవాఁడు, తప్పకుండ నీయవలయు ననిచెప్పును. ఆసందర్భములో

అనరణ్యుని కథ చెప్పెను. చివరకు హిమవంతుఁడొప్పుకొనును. తీరా శివుఁడు పెండ్లికి వచ్చినతరువాత శివుని పిచ్చివేషము చూచి మేనక తనకూతు శివున కీయననును. ఇట్లని చెప్పిన నారదుని నిందించును. శివుని నే పెండ్లియాడుదు నన్న పార్వతిని నిందించును. బ్రహ్మాది దేవతలు, హిమవంతుఁడు మేనక నొప్పించుటకు లక్షప్రయత్నములు చేయుదురు. చివరకు వివాహము జరుగును. ఇది యంతయు నేమి? వట్టి లోకము. లోకములోఁ బెండ్లిండ్లు, సంబంధాలు కుదుర్చుకొనుట, వానిని జెడఁగొట్టెడివారు, పొసగఁ దోర్చెడివారు, కొంతసేపౌనని, కొంతసేపు కాదని, ఈపార్వతీవివాహఘట్టము శివపురాణములోఁ గాస్త కూస్త లేదు. నూటయేబది పుటలున్నది. నడుమ నడుమ శివమహిమనుగూర్చి యుండును. పురాణ మనఁగా వట్టి కలగలుపు కథ.

తరువాత కుమారస్వామికథ. పురాణమునకుఁగథ యెంత ప్రధానమో దేవతావిషయములు, కొన్ని మహావిషయములు చెప్పుట యంత ప్రధానము. తారకకుమారులయుద్ధము జరుగుచున్నది. వీరభద్రుఁడును, తారకాసురుఁడును యుద్ధము చేయుచుండిరి. తారకాసురుఁడు వీరభద్రుని మూర్ఛనొందించెను. వీరభద్రునకుఁ గోపము వచ్చెను. వచ్చి,

గీ. ఇపుడె సమయింతు నిద్దైత్యు హీనచరితు
నని కడంగుడు నారదుం డతిరయమున
వచ్చి యిట్లని వాకొ్రచ్చె వరద! యుడుగు
మీవు షణ్ముఖవధ్యుఁ డీయింద్రవైరి. [శి.పు. 343 పే]

అంత వీరభద్రుఁడు వానిని జంపఁగలిగియు వదలిపెట్టిపోయెను. వీరభద్రుఁడు చంపఁగలిగినపుడు కుమారస్వామిజననమున కింత ప్రయత్న మెందులకు? ఇది పరమరహస్యము. చంపఁగలుగును గాని చంపరాదు. ఇదిసూక్ష్మదృష్టితోఁ జూచినఁగాని తెలిసికో రాని యర్థము. ఇట్టి రహస్యములు పురాణములయందుఁ జమత్కారముగానుండును.

ఇందులో వల్లికథ యొకటి క్రొత్తది. దీనికి ద్రావిడ దేశమునం దున్నంత ప్రచారము తెలుఁగుదేశములో లేదు. ద్రావిడదేశమున శివభక్తికంటెషణ్ముఖభక్తి యెక్కువ. వల్లి యొక భిల్లుని కూతురు. ఆమెను గుమారస్వామి పెండ్లియాడును. ఈకథ యొక టీపురాణమునఁ గావ్యశైలిలో మిక్కిలి రమ్యముగావ్రాయఁబడినది.

కథయందే రమ్యత యున్నది. కుమారస్వామి యొకభిల్ల వేషముతో వల్లిని బోయి చూచును. చూచి,

క. కలికీ! వలపుల చిలుకల, కొలికీ! వలరాచవాని గొనబా లేఁబూ
ములికీ! చలమూనక నా, పలుకీడేర్పం దలంపు బద్మదళాక్షీ!
(శి. పు. 360 పే)

ఈపద్యములోని యమకము కలికి, కొలికి, ములికి అన్న తెలుఁగుమాటలతోఁ గూడి యాటవికశృంగారమునకు దోహదముగా నున్నది.

గణపతిఘట్టము — ఇచ్చట కథ యంతయు భార్యాభర్తల పట్టుదలకు సంబంధించినది. పార్వతి గణపతిని సృష్టి చేసెను. అతనితోఁ బ్రమథులందఱు యుద్ధము చేసిరి. గణపతి యందఱ నోడించెను. శివుఁడు విష్ణ్వాదులతో యుద్ధమునకు వచ్చెను. అందఱును యుద్ధము చేసిరి, కాని కుమారస్వామియు, వీరభద్రుఁడును విఘ్నేశ్వరుఁడు తమసోదరుఁ డని యుద్ధము చేయలేదు. తండ్రి యుద్ధము చేయుచున్నాఁడు. కొడుకులు చేయరు. కొడుకులు తల్లివైపు, తమ్మునివైపు. తనకొడుకులు తనతోఁబాటు యుద్ధము చేయనప్పుడు తండ్రి యాకొడుకుల నేమియు ననడు. ఇంతకన్న లోకమేమి యున్నది? కాదు. ఆశివుఁ డేల యుద్ధము చేయవలయును?

గీ. వినయమును జూపినట్లైన వెలదికీశుఁ, డోడెనని లోకు లాడెదరొక్కవరుస
నాయెడల నిగ్రహము చేయ నాతి కగునె?...... (శి. పు. 371 పే)

ఇది శివుని పట్టుదల. తా నాడుదానికిఁ జాలలేఁడందు రని యీయుద్ధము చేయుట. పైగా భార్య న న్నింత యెదిరించునా? యన్నపట్టుదల. చివరకు విఘ్నేశ్వరుఁడు చనిపోయెను.

గీ. శివుఁడు కోపం బుడిగి బాలుశిరసు జూచి, వగచె నెంతయు దుఃఖైకవశ్యుఁ డగుచు

ఇంతియే కాక వీరభద్రుఁడు, గుహుఁడు, యుద్ధమునకు సహాయము వచ్చిన విష్ణువు, బ్రహ్మదేవుఁడు నందఱును దుఃఖించిరి. అపుడు నారదుఁడు పార్వతియొద్దకుఁబోయి నీవు లొంగవద్దని యెక్కొలుపులు పెట్టెను. ఆబిడ గణపతిని బ్రతికించిననే తాను కోపము మానెదనని చెప్పెను. మును లందఱుఁ బార్వతిని బ్రార్థించిరి. మఱి యింకొక చమత్కారము, తనకొడుకును జంపినది తన భర్త. పార్వతి ఖంజ, కాళి, కరాళి, బగళాది మహాశక్తులను సృష్టించి దేవతలనందఱను బాధించెను. ఇది యేమి! భర్తమీద కోపమువచ్చి పిల్లవానిని గొట్టినట్లున్నది. బంధువులు బంధువులు పోట్లాడు

కుందురు. వీరిలో ఏరేమియు ననుకొనరు. తోడువచ్చినవారిమీద విఱుచుకొని పడుదురు. ఇదియు లోకస్వభావమే. చివరకు విఘ్నేశ్వరున కేనుగతలకాయ యంటించిరి అతఁడు మరల బ్రదికెను. పార్వతి ఈవికారపుకొడు కేమి యని దుఃఖించ లేదు. కుటుంబకలహ మెట్లోయొకట్లు సర్దుకొన్నదికదా యని యూరుకొన్నది కాఁబోలు. పైగా ప్రమథగణములలోని యెవరిశిర స్సింతకంటె మంచిది ?

ఇట్లు పురాణకథాపరమార్థము లోకసంగ్రహణ మని చెప్పుట కెన్నియేని యుదాహరణములఁ జూపించవచ్చును.

ఇవికాక పురాణము సూక్ష్మధర్మములనుగూడ నుపదేశించునుగదా! ఆసూక్ష్మ ధర్మము లీకథలలో నిమిడియేయుండును. పైకి కథగా కన్పించును. లోపల మహార్థ మిమిడియుండును. తత్త్వదృష్టితోఁ జూచినచో పురాణకథలలో నూటికి తొంబది యర్థవాదములు. ఈ యర్థవాదము లట్లుండఁగా సూక్ష్మధర్మములు గూడ కొన్ని యుండును. ఈ వినాయకుఁడు బ్రతికినతరువాత శివుఁడు గణపతివ్రతము చెప్పెను. వ్రతోద్యాపనవిధానము చెప్పెను. "తత్రత్య దేవమునివరులెల్లరు ప్రత్యయమొప్పార నమ్మహావ్రతం బీశ్వరసాన్నిధ్యంబున నెరపి" ఇందులోని సూక్ష్మార్థము "ప్రత్యయ మొప్పార" ననుటలో నున్నది. కనులయెదుట జరిగినకథ. చచ్చినవానిని బ్రతికించిరి. వెంటనే యతనికి గణపతి పట్టాభిషేకము. తత్ క్షణమే యందఱు నంగీకరించిరి. ఎందుకుఁబనికిరానివాని కొక గొప్పయుద్యోగము రాజుగా రిచ్చిరనుకొండు. ఆమరు నిముసమునుండి వానికి సర్వమర్యాదలు బలియును. ఇతనికి గణేశపట్టము గట్టిరి. అంతటి కుమారస్వామికి రాలేదు. తాను భూప్రదక్షిణము చేయలేక పార్వతీపరమేశ్వరులను నిరువదియొక్కమారు ప్రదక్షిణించెను. ఈకథ యెట్లైనను తల్లిదండ్రులగు పార్వతీపరమేశ్వరులను నిరువదొక్కమారు ప్రదక్షిణించినచో భూప్రదక్షిణ ఫలితము ప్రాప్తించునన్న ధర్మ మీకథారూపమునఁ జెప్పఁబడినది. పురాణకథల కిది యింకొకప్రయోజనము.

సర్వపురాణములు దేవాసురుల విరోధకథావస్తుప్రధానములుగాఁ గన్పించును. తారకాసురునిసంగతి చూచినచో నతఁడు స్వర్గమును జయించి దేవతలను బాధించెను. తక్కిన సర్వలోకములను సుఖముగాఁ బాలించెను. అతనిని గుమారస్వామి యెందుకు జంపవలయును ? ఇది దేవతలయెడఁ బక్షపాతము. విష్ణుపురాణమైనను, శివపురాణమైనను శివకేశవు లిద్దఱును పక్షపాతులే. దేవతలను వెనుకవేసికొని రాక్షసులను వధించుట. ఇది లోకసామాన్యదృష్టితోఁ జూచిన న్యాయమే. ఒక

రాచఱికమువారున్నారు. వారు కొందఱుద్యోగస్థుల నియమించిరి. ఇతరులు వారి నెదిరించి రాచఱికమును సాగనీయరు. పోలీసుదళాధిపతి వచ్చి సామాన్యప్రజలను గాల్చును. ప్రజానాయకులను కారాగారమునం దుంచును. ఇది లోకమునందు జరిగెడిదే. అట్లే యీ శివకేశవగతాధికమైన యాధ్యాత్మికసామ్రాజ్యమునందు యాజ్ఞికసామ్రాజ్యమునందు దేవత లధికారులు. హవిర్భాగార్హులు వారే. అందుచే వారి నెదిరించిన నసురగా నధికారమున కెదురుతిరిగిన రాక్షసులను శివకేశవులు ప్రమండించుట "వ్యాఖ్యానతో విశేషప్రతిపత్తి". దీని కార్య ద్రావిడసంఘర్షణార్థము కొందఱు చెప్పుచున్నారు. ఈ దేవాసురులకు బురాణములయం దనేకస్థలములయందు ననేకభేదములు కన్పించుచున్నవి. ఈపురాణములో చమత్కారమైన భేదము కలదు.

గీ. పొలిచివట్టి నిశాటుల బొదివిపట్టి, యుశనుఁ డాత్మీయమంత్రప్రయుక్తి సురల
బ్రతుకఁజేయుచునుండె గీష్పతియుమృతసురలను బ్రతికించె నోషధీకలనమునను.

(శి. పు. 417 పే)

కొంచెము సూక్ష్మముగాఁ జూచినచో దేవాసురు లిద్దఱివి రెండు భిన్ననాగరకతలుగా కన్పించును. దేవతలది ప్రకృతిశాస్త్రసంబంధమైన నాగరకత. దానవులది దీనికి వ్యతిరేకమైననాగరకత. వైదికనాగరకత ప్రకృతిశాస్త్రసంబంధమైననాగరకత. వేదమునందు ప్రకృతిశాస్త్రవిషయము లనంతములు. ఖగోళకథ లనంతములు. వీనిలో నెన్నియో పురాణకథలుగా మార్చబడి చాలామందిని భ్రాంతులనుగా జేయుచున్నవి. బాణాసురకథలో శివజ్వరము, వైష్ణవజ్వరము, శివవిష్ణుతత్త్వముల సూక్ష్మతరవిషయములయొక్క యల్పతాధికతలను జెప్పెడి విషయమునుకొందును. ఇట్టి బహువిషయములు వానివెనకనున్న సూక్ష్మమైనతత్త్వమును బోధించుటకుఁ గల్పింపబడ్డ కథలుగాఁగన్పించుచున్నవి విష్ణువు జలంధరుని భార్యయైనబృందతో శంఖచూడుని భార్యయైన తులసితో వ్యభిచరించినట్లు వారిద్దరు విష్ణువును శపించినట్లు కథలు. ఈవిష్ణు వేమి? ఈవ్యభిచార మేమి? ఆబృందయుఁదులసియునోషధులు తులసి విష్ణుప్రియమైన మొక్క. తులసి శ్లేష్మహారి. వైద్యశాస్త్రప్రకారము చూచినచో దీనికిఁ గొంత సమన్వయము కుదుర్చవచ్చును. బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరులలో బ్రహ్మ రజోగుణప్రధానుఁడు. విష్ణువుసత్త్వగుణప్రధానుఁడు. శివుఁడుతమోగుణప్రధానుఁడు. ఈ మూడుగుణములు మానసికములై సత్త్వరజస్తమోగుణములుగా నుండఁగా శారీరకములై వాతపిత్తశ్లేష్మములుగా నయ్యెను. దీని కెక్కడసంబంధమో! పూర్వమెంతయో ప్రకృతిశాస్త్రపరిశోధన జరిగి, యివియన్నియు నిశ్చితార్థములుగా

చేయఁబడి, వాని ప్రచారముకొఱకు కథారూపము కల్పించబడియుండును. ప్రచార స్వరూపము మిగిలి వానివెనుకజరిగిన పరిశోధన, తన్మహార్థము లంతర్హితములై నేటికివి పుక్కిటిపురాణములుగా మిగిలిపోయినట్లు తోచుచున్నవి. అంధవిశ్వాసము ప్రతిపక్షులకుఁ గొంతసాహాయ్యకారి యగుచున్నది. ఇంతటి మహాపరిశోధన జరిగి యామహార్థము లన్నియుఁ గథారూపమున మిగిలిపోవుటకు నెన్ని యుగములు కావలయునో విచారింపవలయును. ఎంత వెనుకకుఁ దోసినను పాశ్చాత్యుల పదివేల సంవత్సరముల లెక్క చాలునట్లు తోచదు.

ఇప్పటికే గ్రంథవిస్తర మైనది. ఇతరపురాణములలోఁ జెప్పఁబడిన యనేకవిషయములు దీనిలో మఱలఁ జెప్పఁబడినవి. నారదపంచచూడాసంవాదము భారతములోని దిందులో నున్నది. ధర్మముయొక్క చతుర్యుగములయందలిస్వరూపమిచ్చటనున్నది.

మఱియు నొక్క విషయము. ఈపురాణము లొకదానిని జెప్పి మఱియొకదానిని జెప్ప వని లేదు.

గీ. చెలిమిగలవారిఁ గనఁగ నుజ్జ్వలమయి తగు
కొమరులం జూడ సరసమై కొమరు మిగులు
కామినులఁ జూచినంత వక్రమగుచుండు
పగఱఁ గనగ నారక్తమై పరగు నక్షి॥ (శి.పు. 517 పే)

ఇది యేదో నేత్రశాస్త్రమువలె నున్నది. ఇట్టిది మఱియెచ్చటను గన్పించదు. మఱియొక విషయము,

గీ. బాపఁ డాశౌచమును బాయుఁ బదిదినముల
కల్ల క్షత్రియుఁడు ద్వాదశాహములకు
పదియు నైదుదినములకు వైశ్యుఁ డొక్క
నెలకు శూద్రుఁడు శుద్ధిఁ గొనెదరు భువిని॥ (శి.పు.427 పే)

ఇది యాశౌచవిషయము. అభినవషడశీతియు నిట్లేచెప్పుచున్నది. అభినవషడశీతి నేఁ డమలులో నున్న ధర్మశాస్త్రము.

ఈరీతిగా నీపురాణము బహుమహావిషయరత్నఖనియై యాంధ్రజాతి కొకతీర రాని కొఱఁత దీర్చినదియై పొలిచినది.

ఈకవి పురాణము కాక యొక కావ్యము వ్రాసినచో నెట్లుండునో యనిపించుచున్నది. ఈయనయందుఁ గావ్యరచనాశక్తి పరమాద్భుతముగా నున్నది.

గీ. అనిరథంబెక్కి యానృపుఁడరుగుచుండఁ, దోడనేగంగయునుసముత్తుంగభంగ
రంగదున్నతమీనతిమింగిలాహి, నక్రచక్రాంగచక్రాభినందితయయి.

ఇట్టిరచన కావ్యరచన.

శ్రీమదిగొండ నాగవీరయ్య శాస్త్రిగారు నా కీగ్రంథమునకుఁ బీఠిక వ్రాయ వలసినదిగా మద్గురుపాదులు శ్రీ చెళ్ళపిళ్ళ వేంకటశాస్త్రి గారి యాజ్ఞ యైనదని నాల్గునెలలక్రిందఁ బంపిరి. ఇంత జాగోర్చిన యీయన యోర్మికి నానమశ్శతములు. ఒక యొత్తిడిలో నే నీగ్రంథము కొంచె మాలస్యముగాఁ జదువక తప్పినదికాదు. ఈమహాపుణ్యకథ నాచేతఁ జదివించి యొకజనుష్పారమ్యమైన పుణ్యమును నేను బలవంతముగా సంపాదించుకొనునట్లు చేసిన శ్రీ నాగవీరయ్య శాస్త్రిగారికి భవిష్యజ్జన్మలతోఁగూడఁ గృతజ్ఞుఁడను గాక తప్పదు.

నమః శివాభ్యామ్.

విశ్వనాథ సత్యనారాయణ, ఎమ్. ఏ.,
ఉయ్యూరు రాజావారి కళాశాల, బెజవాడ.

వ్యయ కార్తికశుద్ధ సప్తమి బుధవారము.

శ్రీశివాయ గురవే నమః

ఉపోద్ఘాతము

ఉత్తమకవితాసన్నివేశముల చేతను, ఇతివృత్తావయవసంయోగితచేతను, సమగ్ర శైవవాఙ్మయసంఘటనము చేతను శివపురాణము పురాణవాఙ్మయమున ఉత్తమస్థానము నొందినది. శివపురాణమునకును, కుమారసంభవమునకును కథావిషయమందును, మనోహరరచనలయందును, హృదయంగమభావములందును మాత్రమే కాక కొన్ని యెడల శ్లోకములందును బింబప్రతిబింబభావము గోచరించుచున్నది. రామాయణ మహాకావ్యరసాస్వాదతన్మయుఁడై తత్కవితాచ్ఛాయలు ప్రతిబింబించునట్లు రఘువంశ, మేఘసందేశముల రచించినవిధమున నీపురాణపఠనమున నుద్బోధితుఁడై కాళిదాసు కుమారసంభవమును రచించియుండవచ్చును. సాధారణముగా పురాణవాఙ్మయమున గోచరించు సుహృత్సమ్మితోపదేశముకంటె విలక్షణమైన ధ్వనివైఖరినే శివపురాణ మవలంబించినది. పురాణలక్షణములగు సర్గప్రతిసర్గాదివర్ణనములతోఁ బాటు ధర్మసందేహనిర్ణయములు నచ్చటచ్చట గోచరించుచున్నను విశేషభాగములు రసవంతములగు కథావర్ణనలతో నిండియుండుటచేఁ గావ్యమును స్మరింపఁజేయుచున్నది.

శివలీలలు తత్సతీప్రభావము, ఆమె రూపాంతర మగు పార్వతీమాహాత్మ్యము జ్యేష్ఠపుత్రుఁడగు గణేశచరిత్రము, కనిష్ఠుఁడగు స్కందుని యవతారము క్రమముగా నొక్కొక ఖండమున వర్ణింపఁబడుటచేఁ గథలో నానుపూర్వి పోషింపఁబడినది. ప్రభావద్యోతకములగు కథలు వివిధములైనను సర్వత్ర శివసంబంధ మనుస్యూతమై యున్నది, శివకుటుంబవృత్తాంత మంతయుఁ బ్రతిపాదింపఁబడుటచే విపులమగు శైవవాఙ్మయ మిందిమిడియున్నది. శివకథాజిజ్ఞాసువుల కిది యొక నిధానమైనది.

మహర్షులు యజ్ఞయాగాదులందు నివృత్తకర్ములై శేషించినకాలమును సద్వినియోగ మొనర్చుకొనుటకుఁ బురాణశ్రవణ మొనర్చెడివారఁట. ధ్యాననిరతియందు కథాశ్రవణము, శ్రవణనిరతియందు ధ్యానము దృఢభక్తిసంపాదనకు సాధనము. భక్తిదార్ఢ్యము శీఘ్రసిద్ధికి కారణము. నిర్వ్యాపారత వ్యసనములకు మూలము. పురాణశ్రవణము నిర్వ్యాపారతను నిర్మూలించుటయేగాక దృఢభక్తిని గూర్చునది యగుటచే సత్పురుషుల కుపాదేయమైనది.

ఆదర్శప్రాయులగు మహాపురుషుల జీవితము లనేకములు పురాణములలోఁ గన్పట్టును. వారి నడవడి సాధకుల కొజ్జబంతి. వారి యనుభవములు సందేహనివర్తకములు. వారి చిత్తస్థైర్య ముత్సాహదాయకము. వారి చరిత్రలు శ్రోతల చిత్తములపై నున్నతాదర్శముల ముద్రించును. భ్రమరకీటన్యాయమున వారిని భావించి తత్సదృశులగుటయు సంభవించును. పురాణశ్రవణ మిట్లు వీరపూజకు నిత్యోపకరణము.

వైదికవాఙ్మయమున సాక్షాత్కరించిన తత్త్వము సూత్రవాఙ్మయము నల్పాక్షరముగ నసందిగ్ధముగఁ గ్రమవిశేషయుతముగ నిర్మింపఁబడినది. ఆవిజ్ఞానమే పురాణవాఙ్మయమున వివిధానుభవములతో, వివిధదృష్టాంతములతో, విపులవర్ణనములతో, ఆకర్షణీయములగు నర్థవాదములతోఁ, బ్రరోచకములగు కథాసన్నివేశములతోఁ జిత్రింపఁబడినది. ఆర్ష విజ్ఞానము వేదములయం దంకురించి, సూత్రముల యందుఁ బల్లవించి, పురాణములందుఁ బుష్పించి ఫలించినది. అర్థవాదయుతములగుటచేతను, సూక్ష్మవిషయప్రతిపాదకములగు చర్చలు కనిపింపకుండుటచేతను సామాన్యమానవులకై పురాణము లుద్దేశింపఁబడినట్లు తోఁచును. కాని ఉదాహరణయుతములగు కథలు, ప్రబలసందేహనివర్తకము లగుటచే మధ్యమాధికారులకును, ప్రరోచకార్థవాదసంబంధముచే హృదయంగమములై యుత్తమాధికారులకును అభిరుచి కల్గించును. కనుకనే పురాణములు మహర్షులచేతను, ప్రవక్తలచేతను, సామాన్యమానవులచేత నాదరింపఁబడుచున్నవి.

కొంతకాలమునుండియు పురాణవాఙ్మయముపై భారతీయులలోఁ గొందఱికి వైముఖ్యము ప్రబలినది. దీనికిఁ దగినకారణము లేకపోలేదు. సుమా రొకశతాబ్దము నుండియు విదేశవిద్యాసంబంధముచేఁ బ్రజలలో భారతీయవిజ్ఞాన స్వరూప స్వభావములు మఱుఁగుపడినవి. క్రమముగా స్వవిజ్ఞానమున నప్రమాణబుద్ధియు, పరవిజ్ఞానమున బ్రత్యయబుద్ధియు వృద్ధిపొందినవి. ఈ గ్రంథములందలి యర్థవాదములలోని గంభీరార్థము గోచరించుట లేదు. పురాణములు వారి కర్థవిహీనములై యొక జాతి జీవికకొఱకు కల్పింపఁబడిన గ్రంథములైనవి. మహర్షి రచితములు కావనితోఁచినవి. ఆధునిక పండితకర్తృకము లను వాదము బయలుదేరినది.

పురాణములలో నర్వాచీనకథలు గోచరించుట వీరి వాదమున కొకకారణము, వేదశాస్త్రవాఙ్మయములందు వలె ప్రతిపదసార్థక్యముతో రచన, బిగువు పద్ధతి నవలంబించుట పురాణలక్ష్యము కాదు. వానిని గురుముఖమున చర్చించి చదువు పద్ధతియు చిరకాలమునుండి నశించినది. అట్టియెడల సందర్భమున ఉపస్తారకములగు

మరికొన్ని యర్వాచీనగాథలు వానిలోఁ బ్రక్షిప్తములగుట కవకాశములు లేక పోలేదు. ప్రబలనిదర్శనములు లేక గ్రంథములే కల్పితము లనుట మాత్రము సాహసము.

ఈగ్రంథము లన్నియు 'బూతుపురాణము' లని కొందఱకుఁ దోఁచుచున్నది. నీతులతోఁబాటు బూతులును బురాణములందుఁ బొడగట్టవచ్చును. నీతు లుపాదేయములుగను, బూతులు పరిత్యాజ్యములుగను వర్ణింపఁబడియుండును. పురాణము లందలి ఉదాత్తవిషయములపై దృష్టినిలుపక తద్భిన్నములను మాత్రమే పురస్కరించుకొని వానిని నిందించుట, వార్తాపత్రికలలో వివాహవిషయము లనుమాత్రము పఠించి, పత్రికలు వివాహప్రయోజనములనుటవంటిది.

కొందఱు పురాణములలోని కొన్ని విలక్షణాచారముల నూతగొని, ఆకాలమున యట్టి యాచారములు సర్వసామాన్యముగ నుండెడి వనుచున్నారు. అట్టివానిలో ద్రౌపదీవివాహ మొండు. దీనినిబట్టి ఆకాలమున స్త్రీలు బహుభర్తృకలై యుండుట ఆచారమని వాదింతురు.

అట్టి యాచారము సంఘసామాన్య మైనచో వ్యాసనారదాదిమహర్షులు పాండవులతో నా యాచార మపూర్వ మనియు దానివలనఁ గలుగు కష్టనష్టములయెడ జాగరూకులై యుండుఁ డని నీతి బోధించుటకును, గొన్నినియమముల నేర్పరచుటకును హేతు వేమియో గోచరింపదు.

జిజ్ఞాసువులై పురాణములఁ బఠించువారలకు వానిలో వివిధశాస్త్రగ్రంథగ్రంథులను వివరించువాక్యరత్నములు దొరకును. అష్టైశ్వర్యములకాకరమయ్యును దిగంబరుఁడై భిక్షాటనమొనర్చుచు, అర్ధాంగమున నంబికనుదాల్చియు జితేంద్రియుఁడై, యోగము ననుష్ఠించుచు, అంగిట విషమునుదాల్చియు మృత్యుంజయుడై తరుణవయస్సునొంది నిటలాక్షుఁ డయ్యును శాంతుఁడై భక్తుల కభీష్టముల నిచ్చు మహాదేవునిచరిత్రము భక్తుల కట్టి నీతిని బోధింపదు? గుణాగుణములు తమ సహజవైరమును బరిత్యజించి పరమేశ్వరునం దన్యోన్యభావమున వర్తించినవి.

దేవతాస్వరూపములోని రహస్యము లేమి? ప్రతీకోపాసనము విగ్రహారాధనము అను రెంటికిని భేద మేమి? దేవతలు శక్తివిశేషములా? దేవుఁ డొక్కఁడా లేక పల్వురా? సర్వశక్తిమంతుఁడగు భగవంతుఁ డొక్కఁ డుండ వివిధప్రయోజనములకు వివిధదైవతముల నారాధింపవలయునా? దేవతలకును, మంత్రములకును సంబంధ

మేమి? మంత్రోచ్చారణమున దేవతలు సంతుష్టు లగుదురా? అను సందేహములు సామాన్యముగా కలుగును.

ఈశ్వరప్రతీక మారంభదశయందు చిత్తవృత్తినిరోధమున కొక రమ్యమగు నాకృతిగ భాసించి, ఆకర్షించుట యేగాక క్రమక్రమముగ, ఉత్తరోత్తరసోపానముల నధిష్ఠించు సాధకున కాలంబమై జ్ఞానాభివృద్ధికిని, ఆత్మసాక్షాత్కారమున కుపకరించును. విగ్రహములు శిలలతోఁ జేయఁబడినను వానిని శిలాబుద్ధితోఁ బూజించుట ఆరురుక్షువున కుపకరింపదు లింగాకారమునుండి ఈశ్వరావతారము మార్కండేయునకు గోచరించునట్లును, స్తంభమునుండి నారసింహావతారము ప్రహ్లాదునకు ప్రత్యక్షమైనట్లును విగ్రహముల దేవతాబుద్ధితోఁ బూజించెడి యాస్తికులకు ఉపాస్యమైన రూప మా శిలావిగ్రహమునుండియే సాక్షాత్కరించును. నాటకదర్శన కాలమున నటునియందు వ్యక్తి విశేషబుద్ధికలవానికి ఆనందము కలుగనివిధమునను కావ్యమును పత్రాత్మకముగా భావించు భావనావిహీనునకు రసప్రాదుర్భావము కలుగనివిధమునను భక్తివిహీనునకు విగ్రహములచే. బ్రతిపాదింపఁబడు దేవతారూపము గోచరింపదు. కాముకునకు ప్రియురాలి ప్రతికృతి విరహావనోదకమైనచో భక్తునకు విగ్రహరూపము మనసు కరగించునది కాకపోదు.

పురాణములందు వర్ణింపఁబడిన వివిధ దేవతారూపములందు గంభీరార్థముండును. అర్ధనారీశ్వరరూపము నుదాహరణముగ గైకొందము. దీపమును వెలుఁగును విడదీయుటకు వీలులేనట్లు పరశివునకును, అతని మహిమ యగు శక్తికిని యెడబాటు సంభవింపదు. దీపము కదలకున్నను దానినుండి కిరణప్రసారము సంభవించినవిధమున నిష్పందతత్త్వమునుండి స్పందవిశేషములు (Vibrations) ప్రసరించును. అవి నామరూపాత్మకముగ విభాగము జెందును. కాన నీయాదిమిథునమునుండి ప్రపంచమంతయు నభివ్యక్తమగును. కనుకనే కాళిదాసుఁడు వాగర్థములవలె నీమిథునము కలసియున్నదని, ఈరూపమహిమను అల్పాక్షరములతో నసదృశముగ వర్ణించెను.

వృషభ మీశ్వరుని వాహనము. అదినాలుగు పాదముల సంచరించుధర్మస్వరూపము. ధర్మము నధిష్ఠించి పరమేశ్వరుఁడు విహరించును. ఈశ్వరుఁడు త్రినేత్రుఁడు. తృతీయనేత్రము జ్ఞానమునకుఁ జిహ్నము. జ్ఞానదృష్టిసిద్ధించినవానికివ్యామోహము కలుగదు. కనుకనే తృతీయనేత్రమున నీశ్వరుఁడు మన్మథుని దహించెనందురు. వృద్ధిక్షయములు లేని ఆత్మకళ యితని శిరస్సునఁ జంద్రరేఖ. జ్ఞానధార నిర్మలగంగాప్రవాహము. పంచభూతములును బంచవక్త్రములు. చెంగునదాటు హరిణమువంటి

జాగ్రదాదిచతురవస్థలు చతుర్బాహువులు. వ్యోమకేశత
మన స్నాతనిచే జిక్కినది.
నాగభూషణత దేశకాలాతీతత్వమును సూచించును. అహంకార మనుగజాసురుని
జంపి గజచర్మాంబరధారియై 'మీరు నట్లొనర్పు' డని భక్తుల కుపదేశించుచు
నటించును. నామరూపాత్మక మగు ప్రపంచమును భస్మ మొనరించి తనవిభూతిని
బ్రకటించును. అతఁడు స్థాణువే గాడు. సర్వజ్ఞుఁడును.

శక్తిని దేహార్థమునం దాల్చిన శివుఁడు శక్తిమంతుఁడు. శక్తిశక్తిమంతుల
శక్తి విశేషములు. భక్తుల ననుగ్రహించు
కభేదము. దేవతలు బ్రహ్మాండమునందలి శక్తి విశేషములు. భక్తుల ననుగ్రహించు
టకు కరచరణాద్యవయవములు గల రూపములనుగ్రహింతురు. స్వభావముగా వారు
పరోక్షప్రియులు. వివేకదృష్టిచే గ్రాహ్యులు. దృక్పథము మారనప్పుడు దైవసా
క్షాత్కారము సంభవింపదు. ఇంద్రియములకు గోచరింపనందున దైవము లేడందురు.
శరీరమును ధరించి దైవము ప్రత్యక్షమైనను వివేకవిహీనుఁడు దుర్యోధనుఁడు
కృష్ణునివలెఅతనిని దైవముగాఁదలంపడు. శ్రద్ధాభక్తులు గలవానికిఁబ్రహ్లాదునకువలె
సర్వగతుఁడై వివిధశక్తులతో భగవంతుఁడు గోచరించును.

గోళాంతరములకేగుట చిరకాలము జీవించుట పశుపక్ష్యాదులభాష నభ్యసించుట
క్షుత్పిపాసముల జయించుట అంతర్ధానము నొందుట హస్తిబలమును పొందుట
కాయవ్యూహవిద్య నభ్యసించుట సిద్ధులను దర్శించుట దూరదృష్టి దూరశ్రవణా
దుల నొందుట అష్టైశ్వర్యముల నవలంబించుట మొదలగు వర్ణనములు సామాన్య
దృష్టికి అసంభవముగ గోచరించిన నవిశ్వాస్యములుకావు. యోగసూత్రాదుల
యందా యాసిద్ధులకు సాధనములు వర్ణింపబడినవి. శాస్త్రసిద్ధములగు సత్యములను
సంప్రదాయమూలమున నాచరించిననేగాని యథార్థము బయల్పడదు.

సంస్కృతభాష యందు నిజముగ నిట్టి విశేషములున్నచో మీరేల వెలువ
రింపరని ఆంగ్లవిద్యావిశారదులు పండితులపై దండెత్తుదురు. ఆంగ్ల భాషలోని
పరమాణుశతఘ్ని నిర్మాణాదుల వారేల వెలువరింపరాదు! లోకక్షేమమునకై
యొకప్రభుత్వమీశక్తులను దాచుట న్యాయ్యమైనచో పలుమఱు రాక్షసపీడ ననుభ
వించిన మహర్షులీ యోగరహస్యములను దాచుటయు న్యాయ్యమే! యోగవిశేష
నుభవములు సర్వసామాన్యముగ లోకమున కందింపతలయున్నన్న నది యొ
మానవునకు సులభసాధ్యముకాదు. ఒక ప్రభుత్వము విశేషవ్యయ ప్రయాసము
కొండిగట్టి చిరకాలము ప్రయత్నించిననేగాని కృతార్థత కన్పట్టదు.

కనుక కేవలము సహాయదృష్టితోఁగాక న్యాయ్యదృష్టితోఁ బురాణములఁ బరిశోధించుట ప్రాచీన విజ్ఞానపునరుదయమునకుఁ కారణము. విజ్ఞాన విశేషముల కాకరము లగుటవలననే నన్నయ్యకాలమునుండి నేటివఱకు నెన్ని నాగరికతలు మారిన నెన్ని రాజ్యములు మారినను పురాణశ్రవణాదులు నశింపలేదు. పురాణ వేత్తృత్వము పలుపురాంధ్ర కవులకు యోగ్యతా విశేషముగఁ బ్రాచీన కాలమున రాజులచే స్తుతింపఁబడినది. నేఁడు వివిధశాస్త్రములతోఁ బాటు పురాణ పరిశ్రమము కూడ నొక విద్యగా పరిగణించి విశ్వవిద్యాలయములవారు పరీక్షా బహూకరణాదుల నేల నిర్మింపరాదు ?

చారిత్రక విశేషములు గోళాంతర విశేషములు భూగోళ విశేషములు యోగ రహస్యములు నోషధి మాహాత్మ్యములు మంత్రశక్తులు వివిధశాస్త్ర సంప్రదాయ ములు మొదలగు విజ్ఞాన రత్నములు పురాణఖనుల నుండి త్రవ్వి తీయవచ్చును. ఈ ప్రయోజనములకై పురాణములఁ బరివర్తించి సంస్కృత భాషానభిజ్ఞులకిచ్చుట పండితుల విధి. వారు వివిధశాస్త్ర విజ్ఞాన మహిమచే పురాణముల పరిశోధించుట ఆవశ్యకము. ఇట్టి విధినినిర్వహించుటకే బ్రహ్మశ్రీ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వర శాస్త్రి గారిచే శివపురాణ మాంధ్రీకరింపబడినది.

అనూచానశైవాచార్యవంశమున జన్మించి తద్విజ్ఞానమును సమగ్రముగ గ్రోలుట వీరి ఆంధ్రీకరణమున కొక ప్రధాన యోగ్యత. ఆంధ్రీకరణమున నన్నయాదుల మార్గమే యవలంబింపఁబడినది. రసవంతములగు ఘట్టములఁ బెంచుట, నీరసములను దుంచుట యను పద్ధతివలన తెలుఁగున పురాణములు కావ్యశోభ నొందినవి. కాని ఈమార్గమునం దొక లోప మున్నది. పురాణములలోని విమర్శనీయాంశములు సంస్కృతభాషానభిజ్ఞులకు సమగ్రరూపమునఁ బ్రకటమగుటలేదు.

శివపురాణమున నుమాఖండమున గన్పట్టు కాలజ్ఞానము, మృత్యుంజయ యోగ ములు మొదలగు ఘట్టము లింకను విపులీకరించినను లాభదాయకములే. లేదా, ఆ యుదాత్తయోగముల మూలమును తగిన వివరణముతో ప్రకటించినను మేలే.

సమకాలికుల కవిత్వశైలినిగూర్చి ముచ్చటించుట వివిధవిమర్శలకు తావిచ్చును. ఐనను బురాణవాఙ్మయముపై మనోగతభావములఁ బ్రకటించుటకు వ్రాయు నీ పంక్తులలో నాకుఁ దోచినంతవఱకు నీ యాంధ్రకవితలోని గుణములఁ జూపుట అప్రకృతము కాదు. గ్రంథపఠన మారంభించినది మొదలు సమాప్తిచేయువఱకు నెచ్చటను విసుగుజనింపలేదు. ఉత్తరోత్తరము రసవంతమై యాకర్షించినది. ప్రాచీన

కవులయందు సర్వసామాన్యమగు చక్కని శైలియు, ధారాశుద్ధియు నీకవివర్యునకు దైవదత్తములు. కనుకనే ఈ మహాగ్రంథము నిర్విఘ్నముగ నాంధ్రీకరింపఁబడినది.

కవితాహంకారమున గాక శివకైంకర్యదీక్షాతత్పరతచే నీగ్రంథ మాంధ్రీకరింపఁబడినది. పద్యరూపమున నీ గ్రంథము నాంధ్రీకరించు నదృష్టము తొలుత తనకే సంభవించినదని యీకవి మురియుచున్నాఁడు. పోతనవలెనే ఈఘనకార్యమున తన జన్మము కృతార్థమైనదని యుప్పొంగుచున్నాఁడు. పితరుల కీగ్రంథ మంకితమిచ్చుటచే పితౄణము ఆంధ్రీకరణముచే ఋషిఋణము, భక్తివిశేషముచే దేవఋణములు దీరినవి. ఈగ్రంథమందంతటను భక్తి యంతర్వాహినియై ప్రవహించినది. నిరంతర శివనామాస్వాదపరిపూరిత మగు జిహ్వనుండి యీ కవిత స్రవించినది.

ఒకే శైలూషి సందర్భానుగుణముగ వివిధభూమికల ధరించినట్లు భావానుగుణముగా శైలి పలువిధముల మార్పు నొందినది. అప్రయత్నముగ రచింపఁబడినట్లు అనేకపద్యములు గోచరించును. శివునిపై దండెత్తు మన్మథునివర్ణించుసందర్భమున అతనిసౌకుమార్యము ఈపద్యమున మనోహరముగ గోచరించుచున్నది.

వాడిన రాలిపోవు సుమవర్గము కాండచయంబు హస్త నా
నేడకొ బారు పుల్లు లొకయేవపు వారువముల్ స్వరూపమే
జాడను లేని తెమ్మెరలు చచ్చువజీరులు తోడుకుందు రే
తే డబలల్ బలంబులు సరే యిఁక రుద్రునితోడఁ బోరుటల్.

శి.పు. 184 పే. 99 ప)

గంపెడుబిడ్డలఁ గన్నతల్లి ధనవంతురాలగు గొడ్రాలుతోఁ దనహృదయములోని యుత్క్రోశమును బట్టలేక ముఖాముఖి పోరాడుచున్నది,

ఉప్పరము లున్న వనుచుం
  గొప్పగ నగ లున్న వనుచు గొప్ప ననుచు నీ
వెప్పుడు త్రుళ్ళెదు బంగరు
  కుప్పలు గల రోసి! నాకుఁ గొడుకులు గూతుల్.
దుడ్డుగలుగ నేమి గొడ్డుదానవు నీవు
  తినుట కెవ్వ రేని దిక్కు లేరు
బిడ్డ లున్నదానఁ బేర్మి నా కేన యీడ
  తల్లక్రిందు లగుచుఁ దపసు గొనిన॥ (శి.పు. 569 పే. 234, 235 ప)

సీసపద్యరచనయందు శ్రీనాథుని పోకడలు కొన్నియెడలఁ గన్పించుచున్నవి.

ఇంద్రనీలముడాలు నీసడింపఁగఁజాలు, నీలంపు మైనిగనిగల వాని
వేయిరేకుల తమ్మివిరులఁగెల్వఁగఁజాలు, విరిపైన కనుదోయి వెలయువాని
చెనటుల సమయింపఁ జేవగల్గినసాధ,నములొప్పు నాల్గుహస్తములవాని
అమృతంబుకన్న తీయగ నొప్పు మాధురి,గురిపించు నెమ్మోము కొమరువాని
పలురకములైన రతనాల. వెలసి ధగధ,గలుదనర్చు కిరీటంబు గ్రాలువాని
కౌస్తుభంబను మణి యెదఁ గలుగువాని, పసిడిపుట్టంబు గట్టిన బాలు నొకని.
(శి.పు.23 పే. 189 ప)

చాపపాశాంకుశచటులపాశారవిం,దము లొప్పు నాల్గుహస్తములతోడ
బాలేందురేఖావిభాసితం బగుచు నం,దంబుఁ జెందిన కిరీటంబుతోడ
పద్మరాగచ్ఛాయ పరిఢవించిన మనో,జ్ఞములైన మాల్యాంబరములతోడ
మందహాసపు ఠీవి మానుగుల్కెడు దయా,స్పదములై తగు కటాక్షములతోడ
భవ్యకాశ్మీరగంధలేపములతోడ
ముంగురులు మూగు కస్తూరిబొట్టుతోడ
భువనములకెల్ల భ్రమసేయు మూర్తితోడ
శంకరార్ధాంగలక్ష్మి సాక్షాత్కరించె. (శి.పు. పే140 ప72

స్త్రీనిందాస్తుతులు శివకేశవులచే మిక్కిలి మనోహరముగాఁ జేయఁబడినవి. సతీవియోగము నొందిన శివుఁడు స్త్రీని నిందించుటయు, లక్ష్మీపతి యగు కేశవుఁడు గృహస్థాశ్రమధర్మమును బొగడుటయు సందర్భసహజములు.

అపవిత్రములలోన నగ్రిమం బగు చోటు,బొంకుల కెల్లను బుట్టినిల్లు
కపటవర్తనములఁ గనఁ జేయు నెఱజాణ, చెడుగోతఁబడఁద్రోయు చెడ్డఘోటి
అనువుగా భ్రమసేయ నైంద్రజాలికవిద్య, నమ్మియేలినచోటినాగుఁబాము
సాహసంబుల కెల్ల జంకనట్టి వలఁతి, పాయంగనీయని పరమధనము
ఒనరఁగాఁగట్టుత్రాడులందుక్కుగొలుసు, క్షణికసంతోషమొసగుకొర్రకారుతీగ
స్త్రీ యనఁగ దానితోఁబొత్తు జెందవలదు, బ్రహ్మనిష్ఠులకెందేని బద్మనయన!
అఖిలతాపంబుల హరియించు నౌషధం, బార్తికంధిని దాటునట్టి నౌక
చిత్తంబు రంజిల్లఁ జేయఁ జాలిన విద్య, సకలసౌఖ్యములకు జన్మభూమి
ప్రతిదినంబును గ్రొత్త బరగు చక్కనివిందు, కొమరారుకాలమున కమరతరువు
అన్నపానంబుల నందఁ జేసెడు దైవ, మతిథిజనంబుల నరయుతలి

దేవయజ్ఞంబునందు నెంతేని తోడు, కష్టసుఖములయందుఁ బాల్గొంచు జోడు
ఆత్మసతి యగుఁగావున నండజకను, బెండ్లి యాడంగఁదగు గాదె పేర్మి యలర.
(శి. పు. పే 209 ప 67.)

పోతనవిష్ణుభక్తివలె గ్రంథకర్త శివభక్తి వెల్లువలై పారినది.

శీతాంశుధరు నెంచు చిత్తంబు చిత్తంబు, భవు సమర్చనసేయు పాణి పాణి
ప్రమథనాథుని జేరు పదములు పదములు, శివుని సన్నుతి సేయు జిహ్వ జిహ్వ
విశ్వేశు కథ విను వీనులు వీనులు, కాలకాలుని జూచు కనులు కనులు
పరమేశుఁ గొల్చెడు భాగ్యంబు భాగ్యంబు, దర్పకారికి నొంచు తనువు తనువు
పురహరునిఁ గొల్వఁబూనిన బుద్ధి బుద్ధి, శ్రీశనాయకునకు మ్రొక్కు శిరము శిరము
శంకరుని భక్తిఁ బడసిన చదువు చదువు, నాగభూషణు సేవించు నరుఁడు నరుఁడు

పరమశివార్చనాపదవి నొందఁగ లేని, యిక్క గా దది పాపదొక్క గాని
ఖండేందుధరభక్తి గనకయున్నట్టి యన్నరుఁడు గా డాతండు వజుఁడుగాని
శ్రీకంఠమూర్తిని జెలగి మ్రొక్కఁగ లేని, శిరము గా దది పాపభరము గాని
భోగిభూషణుపూజఁ బూని సేయఁగ లేని, కేలు గా దది చెడ్డ తేలు గాని
శంకరుని మదిఁ జెందఁగాఁ జాలనట్టి, తెలివి గా దది చెడ్డ తెవులు గాని
అమ్మహేశ్వరు కొలువుకై యమరనట్టి, కలిమి గా దది పేరస్సు బలిమి గాని
[శి. పు. 215 పే. 116ప]

సందర్భానుగుణముగ లోకోక్తు లీకవిత నలంకరించినవి.

చూపులగుఱ్ఱమువలె నత డేపుమెయిం బెరుగుచుండ (శి.పు. 53 పే. 410 ప)
ఉడుము కేటి కోరి! యూరివార్త [శి.పు. 82 పే. 141]
పరులకోసరముగ బావి దూకుట మేలె (శి.పు. 98 పే. 257 ప)
కొండ నెత్తి తలం దాల్చుకొనఁ దరంబె [శి. పు. 184 పే. 100 ప]

ఇత్యాదులు పెక్కులు.

స్వభావోచిత మగు భూమికను ధరించిన నటుఁడు తననాట్యకౌశలముచే సామాజికుల చిత్తవృత్తుల నాకర్షించినవిధమున స్వాభిరుచి కనుగుణ మగునితివృత్తమును గ్రహించిన కవియుఁ దనకవితాకౌశలముచేఁ బాఠకుల నాకర్షించును. సూత్రప్రాయముగ నీగ్రంథములోని విశేష మిది. గ్రంథము శివపురాణము. నాయకుఁడు శివుఁడు. ఆంధ్రీకర్త శైవుఁడు. విషయము శివప్రభావము. కవిత్వము శివంకరము. పాఠకుల కింక శివములకుఁ గొరఁత యేమి?

X

గ్రంథ రాజమా! ఆంధ్రమాత యంకమందును, ఆస్తికుల గృహములందును, దేవతల పీఠములందును, భక్తుల హృదయములందును, సహృదయుల చిత్తము లందును సరసముగ నాచంద్రార్కము వర్ధిల్లుము.

ఓం తత్సత్ శివమ్

తాములూరి శివరామకృష్ణశాస్త్రి,
థియసాఫికల్ కాలేజ్, మదనపల్లి.

శ్రీశివాభ్యాం నమః

మున్నుడి

శ్లో॥ అష్టాదశపురాణానాం కర్తా సత్యవతీసుతః
కామికాద్యాగమానాం తు శూలపాణిరితి స్మృతిః

స్కాందపురాణ సూతసంహిత

పరమకారుణికాంతరంగుఁ డగు పరమేశ్వరుని యుద్బోధంబున జగత్కల్యాణము కొఱకై వెలిఁబరపు నడుల వ్యాసభట్టారకుండు రచించిన పదునెనిమిదిపురాణములలో మేలిమిమీఱు శ్రీ శివమహాపురాణమును ప్రాచీనాంధ్రకవివర్యులు మొదలుకొని నేఁటివఱకు కలరు కవివర్యు లెవరును బద్యరూపముగఁ దెనిఁగింపకుండుట నా భాగధేయవిశేషము. నే నొకప్పు డొకరి యింట నున్న యీశివపురాణంబును జూచి కొంచెము భాగముచదివి యానందించి తదాంధ్రీకరణేచ్ఛ యనివార్యంబుగఁ బొడమ నావాసరమందే హస్తంబునారంభము నొనర్చి యనతికాలంబున నేకొండొక భాగంబుఁ దెలిఁగించి విజ్ఞులగువారలకుఁ జూపెట్టఁగా నవ్వారు మురిసి నాయుద్యమంబున కూఁతి యొసంగిరి. అంత నే నామోదముతో మఱికొంత రచించి శ్రీ శ్రీ కవిచక్రవర్తులును, నాగురులును నగు బ్రహ్మశ్రీ చెళ్ళపిళ్ళ వెంకటశాస్త్రిలవారు శతావధానులవారి సముఖమున కేగి వారికి వినిచితిని. వారును విని యానందించి మఱికొన్ని విశేషంబులు నాకుఁ గఱపి యేతదాంధ్రీకరణప్రయత్నమునకుఁ బూర్తిగ నుత్సాహం బొసంగిరి. మొదటఁ గొన్నిఖండంబులు మాత్రమే రచించి ముగించుద మనుకొని యట్లొకటి రెండు మాఱులు మధ్యమధ్యఁ జాలగాలము విరామం బొనర్చియు, మహామహులగు కొందఱి ప్రోత్సాహముతో నెట్లో శివానుగ్రహంబు బలిమితో నిప్పటివఱకు శివపురాణంబును సర్వంబు నాంధ్రీకరింపఁ గలిగినందులకు భక్తవత్సలుం డగు శివునకును, నిందు నాకుఁ బ్రేరకు లగువారలకును జోత లొనర్చెదను. ఇఁక శివపురాణంబునుగుఱించియు, నాయాంధ్రీకరణంబును గుఱించియు నొకించుక ముచ్చటించెదను. శ్రీ దేవీభాగవతప్రథమస్కంధములోని,

శ్లో॥ మద్వయం భద్వయం చైవ బ్రత్రయం వచతుష్టయమ్
అనాపలింగకూస్కాని......

యనెడు శ్లోకోక్తి ననుసరించిన, యష్టాదశమహాపురాణపరిగణనలో నీశివపురాణము చేర్పఁబడక యుపపురాణములలోఁ జేర్పఁబడినందునఁ గొందఱిద్దాని నుపపురాణం బని యందురు. ఇట్లే భాగవత మన, దేవీభాగవతమే కాని శ్రీభాగవతము కాదని యాశ్లోకముయొక్క తాత్పర్యము. అందులకు శ్రీభాగవతవాదు లట్లొప్పుకొనరు. శ్రీభాగవతమే మహాపురాణం బనియు, దేవీభాగవత ముపపురాణం బనియుఁ జెప్పుదురు.

శ్రీభాగవతమందుఁగల మహాపురాణపరిసంఖ్యలో శివపురాణము పేర్కొనఁబడినది.

శ్రీభాగవతే ద్వాదశస్కంధే సప్తమాధ్యాయే.

శ్లో॥ బ్రాహ్మం పాద్మం వైష్ణవం చ । శైవం లైంగం చ గారుడం
నారదీయం భాగవతం । ఆగ్నేయం స్కాందసంజ్ఞితం
భవిష్యద్బ్రహ్మవైవర్తం । మార్కండేయం చ వామనం
వారాహం మాత్స్యం కౌర్మ్యంచ । బ్రహ్మాండాఖ్య మితి త్రిషట్
బ్రహ్మన్నేతం సమాఖ్యాతం । శాఖాప్రణయనం మునేః ॥

మఱి యందే ద్వాదశాధ్యాయమునం దష్టాదశపురాణంబుల పరిమితియుఁగూడ నిట్లు నిర్దేశింపఁబడియె.

శ్లో॥ బ్రాహ్మ్యం దశసహస్రాణి । పాద్మం పంచోనషష్ఠి చ ।
శ్రీవైష్ణవం త్రయోవింశ । చ్చతుర్వింశతి శైవకం
దశాష్టౌ శ్రీభాగవతం । నారదం పంచవింశతి ॥ ఇత్యాది.

ఇట్లే స్కాందపురాణ సూతసంహితయందు

శ్లో॥ బ్రాహ్మ్యం పాద్మం వైష్ణవం చ । శైవం భాగవతం తథా॥ అని యుపక్రమించి – బ్రహ్మాండం చేతి పుణ్యోయం । పురాణానా మనుక్రమః ॥ యనియు, నిట్లే విష్ణుపురాణము కౌర్మము, మాత్స్యము వామనపురాణము, లింగపురాణము మున్నగువానియం దష్టాదశమహాపురాణసంఖ్యలో శివపురాణము లెక్కింపఁబడినది. ఏకారణముననో దేవీభాగవతమందు మాత్రము "వచతుష్టయం"బని వాయుపురాణంబును మహాపురాణంబుగఁ గైకొని యీయది యుపపురాణములందుఁ జేర్పఁబడియె. ఆవాయుపురాణముగూడ శివపారమ్యప్రతిపాదకమే. బహూక్తిప్రామాణ్యప్రాబల్యంబునను, వైయాసికశైలీపరిజ్ఞానపరిపాటీవిశేషంబునను శ్రీశివపురాణ మష్టాదశమహాపురాణమాలారత్నం బనియే విజ్ఞులౌ తయుదు రని విశ్వసించెదను.

ఇఁక నీయది సంహితాభేదంబులతోఁ బాఠభేదంబులతో రెండుతీరులఁబలుకడల ముద్రింపఁబడినది. అందుఁ బ్రధానములై శ్రీకాశీపట్టణముద్రితగ్రంథం బొకఁడును బొంబైపట్టణముద్రితగ్రంథ మొకఁడును గన్పట్టుచున్నవి. గ్రంథంబులు రెండును సాకల్యంబుగఁ జదివినపిమ్మట నొక్కటిగానే కన్పట్టును గాని గ్రంథములలో నేదేని యొకభాగము మాత్రముఁ జదివెడువారికి వేఱువేఱు గ్రంథములు రెండని దృఢముగఁ దోఁచును. అందు నాకు మొదట దొరికినది బొంబై ప్రతి. అద్దాని ననుసరించియే పరివర్తనము చేసితిని. పిదపఁ గాశీప్రతినిఁగూడఁ బరికించితిని గాని మార్పు చేయవలసిన యవసర మగుపడలేదు. ఇఁక నాపరివర్తనమందు

"కం. మక్కికి మక్కియొనర్చుట, చక్కనిమార్గంబు గాని•చందముగట నా
చక్కి విడనాడి నా యీ, ఫక్కిన్ బొనరింతు లలిత•పద్ధతిమెఱయన్"

అని నేను గ్రంథారంభములో నొడివినట్లు నేను మక్కికిమక్కిగాఁ దెనిఁగింపక శ్రీభారతకవులు. శ్రీనాథకవీంద్రుఁడు మున్నగువారి పథంబు ననుసరించి యొకచో మూలముకన్నఁ బెంచియు, మఱియొకచోఁ దగ్గించియు, నిఁకనొకచో వేఱురీతిగఁ బొనరించియు, వేఱొకచో స్కాందపురాణము, శ్రీభాగవతము, మహాభారతము, శ్రీజాబాలోపనిషత్తు, కాలాగ్నిరుద్రోపనిషత్తు మున్నగువానినుండి విశేషాంశంబులఁ గొన్నిఁటిఁ గైకొని యిందుఁ జేర్చియును, గొన్నిచోట్ల యథామూలం బనున ట్లనుసరించియును గొంచెము స్వతంత్రించియే తెనిఁగించితిని.

ఇఁకను మూలగ్రంథములో సంహితలు గాను వానిలోఁ బ్రత్యేక భాగంబులు ఖండంబులుగా నున్నవి. నేనిందు సంహితలను వేరుఁదొలగించి యన్నిటికిని ఖండంబులని యేర్పరచితిని. మఱియు శివలీలల నెఱింగించు శతరుద్ర సంహితకు లీలాఖండంబనియు లింగ చరిత్రంబులఁదెల్పు కోటిరుద్ర సంహితకు లింగవైభవ ఖండంబనియుఁ బేరిడితిని. మఱియుఁ బ్రారంభమందు నున్నవిద్యేశ్వర సంహిత యను దానిని సందర్భమును బట్టి చివరయందద్దిరాణించునని చివరలో విద్యేశ్వర ఖండముగాఁ జేర్చితిని. ఇఁక నిందుఁ బార్వతీఖండ కుమార ఖండంబులను లింగ వైభవ ఖండంబును మూలమునకన్నఁ బెంచి వ్రాసితిని. కైలాస వాయవీయ విద్యేశ్వరఖండంబులను మూలమున కన్నఁ దగ్గించి వ్రాసితిని. లీలాఖండంబు నుమాఖండంబును, గొంచెము గుంచించియు, సృష్టిసతీయుద్ధ ఖండంబులను యథారూపంబులుగను విరచించితిని, ఇఁక మూలమందొకమాఱు చెప్పిన యుపాఖ్యానంబులను జెప్పిన శివలీలలను వక్తృశ్రోతృవిభేదంబుచేఁ, బలుమాఱులు

మఱల మఱలఁ, జెప్పఁబడియుండుట నవ్వానినట్లు చెప్పినఁ బునరుక్తి కావున్నను పాఠకులకు విసువు కల్గించునని యిందు మానితిని.

రెండుమాఱులు చెప్పిన యుపమన్యు చరిత్రంబు ఘట్టమందు రెండవ మాఱు అద్దానికి మాఱుగాఁ బద్మపురాణమునుండి కొనివచ్చి మార్కండేయచరిత్రంబును వ్రాసితిని. మఱియు బ్రహ్మదేవుని పంచమ శిరఃఖండన చరిత్రంబు మాత్రము లీలాఖండములో నొకమాఱును లింగవైభవ ఖండమందొక మాఱు నించుక భేదంబుతో జెప్పఁబడినది. ప్రసక్తిని బట్టి వక్తృశ్రోతృభేదంబున మూలాను సారంబుగఁ దెనిగింపక తప్పినదికాదు. ఇఁక నందందుఁ గొలఁది పాటిమార్పులు, ఒకచో వేఱురీతిగఁ బొనరించియు ననెడునుడికుదాహరణంబుగ నొనరించితిని. ఇవ్విధంబుగ నౌచితి చెడనియట్లుగాఁ గొంత స్వతంత్రించి కృతిని వ్రాసినను గోపాలుఁడూరిపొలిమేరను మీఱక యెట్లు పసులమేపుకొనుచుఁ గాచుకొనునో యట్లే నేనును మూలగ్రంథముఁగవు దవ్వుగ నడువక మూలంబు సరసఁ బరికించుచు నే పరివర్తనం బొనరించితిని.

పలువురు పూర్వమహాకవులు ద్రొక్కిన మార్గంబౌట, గుణగ్రహణపారీణులగు పాఠకమహాశయులిద్దాని నేరంబుగ యోజించరని భావించెదను.

ఇఁకను పార్వతీఖండములోని హిమాద్రివర్ణనాది ఘట్టములలో శ్రీ కాళిదాస మహాకవిగారు తమ కుమారసంభవకావ్యములో వర్ణించిన కల్పనలు కొన్ని గన్పట్టును. గావున నాకల్పనలా కావ్యమునుండి యెత్తివ్రాసినట్లు చదువరులకుఁ దోఁచును గాని యాకల్పనలన్నియుఁ గృష్ణద్వైపాయనునవే. శ్రీకాళిదాసమహాకవి శ్రీవ్యాసుని యందలి గౌరవబుద్ధిచేతనో, శ్రీవ్యాసకల్పనలయందలి స్వారస్యవిశేషాస్వాదలాలస చేతనో యవ్వారి కల్పనలను శ్రీశివపురాణమునుండియు, మఱి యితరపురాణముల నుండియుఁ బడసి తఱుచుగాఁ దమ కావ్యంబులయందు వాడియున్నారు. తావన్మాత్రమున వారి కేమియపకర్ష గలుగలేదు. ఇఁక నేనిందు మూలములోని శ్లోకములను దెనిఁగించినందుననే గాళిదాస కల్పనలను దొంగిలించినట్లుగా విజ్ఞులు దలంపరని హెచ్చరించెదను.

శ్రీవ్యాసకల్పనలను శ్రీకాళిదాస మహాకవ్యనువాదంబులను గనుఁగొనుఁడు.
శివపురాణపార్వతీఖండప్రథమాధ్యాయమున,

శ్లో॥ అస్త్యుత్తరస్యాం దిశివై । గిరిశో హిమవాన్ మహాన్
పర్వతో హి మణిశ్రేష్ఠ । మహాతేజా స్సమృద్ధిభాక్

పూర్వాపరౌ తోయనిధీ।సువిగాహ్య స్థితో యతః
నానారత్నాకరో రమ్యా । మానదండ ఇవ క్షితేః॥

కాళిదాసకవికృత కుమారసంభవకావ్యమందలి ప్రథమసర్గములో,

శ్లో॥ అస్త్యుత్తరస్యాం దిశి దేవతాత్మా । హిమాలయోనామనగాధిరాజః
పూర్వాపరౌ వారినిధీ విగాహ్య స్థితః పృథివ్యా ఇవ మానదండః॥

శివపురాణ పార్వతీఖండస ప్తమాధ్యాయమున,

శ్లో॥ దృష్టిః పుత్రివతోఽప్యద్రేః।తస్మిన్ తృప్తిం జగామ న
అపత్యే పార్వతీత్యాఖ్యే । సర్వసౌభాగ్యసంయుతే ॥
మధోరనంతపుష్పస్య । చూతే హి భ్రమరావళిః
విశేషసంగా భవతి । సహకారే మునీశ్వర! ॥
పూతో విభూషితశ్చాపి।స బభూవ తయా గిరిః
సంస్కారవత్యేవ గిరా । మనీషీవ హిమాలయః
ప్రభామహాత్యా శిఖయే । వదీపో భవనస్య చ
త్రిమార్గ యేవ సన్మార్గ । స్త్రద్వద్గిరిజయా గిరిః ॥

కాళిదాసకవికృత కుమారసంభవకావ్యమందలి ప్రథమసర్గములో,

శ్లో॥ మహీభృతః పుత్రవతోఽపిదృష్టి। స్తస్మిన్నపత్యేనజగామతృప్తిమ్
అనంతపుష్పస్య మధోర్హిచూతే । ద్విరేఫమాలాసవిశేషసంగా ॥
ప్రభామహాత్యా శిఖయేవ దీపః । త్రిమార్గయేవ త్రిదివస్యమార్గః
సంస్కారవత్యేవ గిరా మనీషీ।తయా సపూతశ్చ విభూషితశ్చ ॥

శివపురాణపార్వతీఖండస ప్తమాధ్యాయమున,

శ్లో॥ అథ దేవీ శివా సాచో।పదేశసమయే మునే
పపారవిద్యా స్సుప్రీత్యా । యత్తచిత్తా చ సద్గురోః
ప్రాక్తనాజన్మవిద్యాస్తాం । శరదీవ ప్రపేదిరే
హంసాళి స్స్వర్ణదీం నక్త । మాత్మభాసో మహౌషధిం॥

కాళిదాసకవికృత కుమారసంభవ ప్రథమసర్గములో,

శ్లో॥ తాంహంసమాలాః శరదీవగంగాం । మహౌషధిం నక్తమివాత్మభాసః
స్థిరోపదేశా ముపదేశకాలే । ప్రపేదిరే ప్రాక్తనజన్మవిద్యాః ॥

శివపురాణపార్వతీఖండ షోడశాధ్యాయమున,

శ్లో॥ తే న క్రూరా ఉపాయాన । సర్వే హతబలాః కృతాః
వికారే సన్నిపాతేవా । వీర్యవంత్యౌషధాని చ
యత్రాస్మాకం జయాశాహి । హరిచక్రే సుదర్శనే
తత్కుంఠిత మభూత్తస్య కంఠే పుష్ప మివార్పితమ్ ॥

కాళిదాసకవికృత కుమారసంభవద్వితీయసర్గమందు,

శ్లో॥ తస్మిన్నుపాయా స్సర్వేనః । క్రూరే ప్రతిహతక్రియాః
జయాశాయత్ర చాస్మాకం । ప్రతిఘాతోత్థితార్చిషా
హరిచక్రేణ తే నాస్య కంఠే నిష్కమి వార్పితమ్ ॥

శివపురాణపార్వతీఖండ షోడశాధ్యాయమున,

శ్లో॥ తతో నైవవధార్హోయం । యతో వృద్ధి ముపాగతః
విషవృక్షోపి సంవర్ధ్య । స్వయం ఛేత్తు మసాంప్రతమ్ ॥

కాళిదాసకవికృతకుమారసంభవద్వితీయసర్గమందు

శ్లో॥ ఇత స్సదైత్యః ప్రాప్తశ్రీః । నేత ఏ వార్హతి క్షయమ్
విషవృక్షోపిసంవర్ధ్య । స్వయంఛేత్తుమసాంప్రతమ్॥

శివపురాణపార్వతీఖండవింశాధ్యాయమున,

శ్లో॥ అద్యప్రభృతి తేదాసః । తపోభిః క్రీతఏవతే
క్రీతోస్మితవసౌందర్యాత్ । క్షణమేకం యుగాయతే॥

కాళిదాస-కుమారసంభవపంచమసర్గములో

శ్లో॥ అద్యప్రభృత్యవనతాంగితవాస్మిదాసః।
క్రీతస్తపోభిరితివాదినిచంద్రమౌళే ॥

ఇత్యాద్యుదాహరణంబులు. పెక్కులేల కుమారసంభవకావ్యం బంతయు శివపురాణస్థభావసంకలితమే. ఇయదియే కాదు. శ్రీ కాళిదాసకవికృతరఘువంశకావ్యమునందును, శాకుంతలాదినాటకనాందీఘట్టములయందును గవి, శ్రీ శివమహాపురాణభావములనే కైకొని కై సేసినారు. కనుడు.

శివపురాణ పార్వతీఖండసప్తమాధ్యాయమున,

శ్లో॥ కథాసీదానం దేవానా । మానందస్యేప్సితంశుభమ్
దేహసాదాదసంపూర్ణ । భూషణాలోధ్రసంముఖా
స్వల్పభేన్దుతుషయేకానా । విచేయర్క్షావిభావరీ
తదాననంమృత్సురభి । నాయంత్ర్యపోగిరీశ్వరః
మునే రహస్యేపాఘ్రాయ । ప్రేమాధిక్యంబభూవతత్

శ్రీ కాళిదాసకవికృతరఘువంశకావ్య తృతీయసర్గమందు,

శ్లో॥ శరీరసాదాదసమగ్రభూషణా । ముఖేనసాలక్ష్యతలోధ్రపాండునా
తనుప్రకాశేనవిచేయతారకా । ప్రభాతకల్పాశశినేవ శర్వరీ ॥
తదాననం మృత్సురభిక్షితీశ్వరో। రహస్యుపాఘ్రాయనతృప్తిమాయయౌ॥

శివపురాణపార్వతీఖండసప్తమాధ్యాయమున,

శ్లో॥ అరిష్టశయ్యాంపరిత । స్సర్విసారిసుతేజసా
నిశీథదీపావిహత । త్విషఆసన్నరంమునే ॥

కాళిదాసకవి రఘువంశతృతీయసర్గములో

శ్లో॥ అరిష్టశయ్యాంపరితోవిసారిణా । సుజన్మన స్తస్య నిజేన తేజసా
నిశీథదీపాస్సహసాహతత్విషో । బభూవురాలేఖ్య సమర్పితా ఇవ ॥

శివపురాణయుద్ధఖండప్రథమాధ్యాయమందు,

వ్యూఢోరస్కో వృషస్కంధః

కాళిదాసకవి రఘువంశప్రథమసర్గములో,

వ్యూఢోరస్కో వృషస్కంధః

శివపురాణవాయవీయసంహితాత్రియోవింశాధ్యాయమందు: పార్వతీదేవినిఁ గూర్చి శివునివచనము,

శ్లో॥ త్వం హి వాగమృతం సాక్షాద్। అహ మర్థామృతం పరం
వాగర్థమయ మేవే తత్ । జగత్ స్థావరజంగమమ్॥

కాళిదాసకవి రఘువంశప్రథమసర్గములోఁ బ్రథమశ్లోకము,

శ్లో॥ వాగర్థావివసంపృక్తౌ । వాగర్థ ప్రతిపత్తయే ॥

శివపురాణవాయవీయసంహితోత్తరభాగచతుర్థాధ్యాయమున,

భూమ్యంభోగ్నిమరుద్వ్యోమ । క్షేత్రజ్ఞార్కనిశాచరాః
అధిష్ఠితా మహేశస్య । శర్వాద్యైరష్టమూర్తిభిః ॥

కాళిదాస శాకుంతలనాటకనాందీశ్లోకము సువిదితమే. ఇట్లు కాళిదాసమహాకవి శివపురాణమును బలుమాఱులు చదివి తద్గతభావవిశేషంబులను గ్రహించి తనదు కావ్యంబులందుఁ గీలొల్పుట పాఠకుల కెఱుకగాకయుండదు.

ఇఁకను బార్వతీఖండములో మేనకాకుపితావస్థ కొండొక రసాభాసాస్పదంబుగ నుండును. కాని యదియంతయు శివమాయావిశేషవిలసితంబే యగుట శ్రీపరమేశ్వరి యగు పార్వతీదేవివలె నెగ్గలేక శివపరీక్షయం దోటమిఁజెందిన మేనకచెయిదమును జెప్పెడు నాభాగంబును బూర్తిగ వదిలివేయక కొంత క్లుప్తపఱచి విరచించినందుకును, లింగవైభవఖండములో మూలమునఁ జెప్పఁబడని మఱికొన్ని దివ్యలింగములు తెలుఁగు, తమిళము పేరులుగల యూరులందు వెలసియుండుట నవ్వాని స్వరూపంబు లారసి యిందుఁ జేర్చినందుకును, మన్నింప విమర్శకులకు మనవి చేసికొనియెదను.

ఇఁక మూలగ్రంథరచనాకాలంబున కిప్పటికాలంబునకుఁ బ్రపంచ ధర్మంబులు చాలగ మార్పైయుండుటను బట్టి చదువరుల కందందుఁ గొన్ని యెడల నించుక వ్యత్యాసంబుగఁ దోచినఁ దోఁచవచ్చును గాని విజ్ఞులట్టివానిఁ బాటింపరని తలంచెదను.

సంస్కృతాంధ్రవ్యాకరణాంశములు :— ఈకృతియందలి నాల్గవపేజీలో శైవాచార్యసత్కృతియందలి, చంపకమాలలోని "అలికమునన్ గృశానుదృశ ♦ నందని శంకరుఁ" డను నెడ దృక్ఛబ్దమునకు టాప్ప్రత్యయము చేసినరూపము పూర్వకవుల

గ్రంథంబులందు సులభప్రాప్తముగాదు. ఇఁక యథా వాచా నిశా దిశా అనుభా గురిమతరీత్యా ఆకారాంతముగా (టాబంతము) చేసికొని యద్దాని తత్సమముగా యోజించఁగోరుతాను.

కౌశలశబ్దము, స్వార్థమందు (కుశలశబ్దార్థమందు) ఒకటి రెండుచోట్ల వాడఁబడి నది. సూ- అర్శఆదిభ్యో౽చ్ నుండి సాధువు చేసికొనవలయును.

పునీతశబ్దము రెండుమాఱులుచ్చరింపఁబడినది. ఇయ్యది సంస్కృత శ్రీభాగవతములో వ్యాసభట్టారకునిచే వాడఁబడినది.

శ్రీ భాగవతే౽ష్టాదశాధ్యాయే బలివచనే

30 శ్లో॥ తథా పునీతాతనుభిః పదైస్తవ.

లింగవైభవ ఖండంబులోని కృత్తివాసేశశబ్దము మూలగ్రంథమందు సంజ్ఞా వాచకంబుగఁ బఠించుటఁ జేసి యద్దాని నేను నట్లే యనువదించితిని.

ఇఁక నాంధ్రనియతియందుఁ గవిత్రయేతరులగు పెక్కురు మహాకవుల ప్రయోగంబుల ననుసరించి ప్రస్తుతము దేశ్యములట్లు కన్పట్టు నితరభాషాపదములను గొండొక గ్రహించితిని. అట్లే విశ్రమ ప్రాసంబులందు రేఫశకట రేఫసాధర్మ్యంబును గూడ నిర్విశంకంబుగ నంగీకరించితిని.

ఇఁక నాకవనంబును గూర్చి నే నేమియు వ్రాయఁజాలను. సౌరభంబున్న రసజ్ఞులే యాస్వాదించి యానందింతురు. సహృదయాః ప్రమాణం.

ఇఁకను మా గురులును గింకసీంద్రఘటాపంచాననాది బిరుదాంచితులును నగు శ్రీ కవిచక్రవర్తులు బ్రహ్మశ్రీ చెళ్ళపిళ్ళ వెంకటశాస్త్రులవారు శతావధానులు పుత్రో వా శిష్యో వా యను వచన ప్రకారము * నాయందలి శిష్య వాత్సల్యము చే నా యీ కృతినిఁ బరిశోధించుటకుఁ గాను ముందుగఁ దమకును నాకును నిష్టదైవమగు శ్రీపరదేవతను గూర్చి.

---

* నేనొకప్పుడొక గొప్ప తెవులు వుప్పున గారింపఁబడి రాజకీయవైద్యాగారమం దుండినప్పుడు శ్రీ శ్రీ శాస్త్రులవారాశీర్వదింపుచు నీ పద్యమును వ్రాసిపంపిరి. ఆమీఁద వెంటనే యారోగ్యమును జెందితిని.

చ. పరమశివాంఘ్రిభక్తున క ♦ పారకృపారస మూర్తియైన శం
కరుఁ డాగి నాగవీరయకు ♦ గాదిలి శిష్యునకాయువుగ్ నిరం

మ. జననీ! శైవపురాణ మొక్కరుఁడు మ ♦ చ్ఛాత్రుండు దెల్గించెదా
నని నేనిష్టు బరిష్కరింపవలయున్ ♦ నీదౌకటాక్షావలో
కనమున్ లేక ఘటించునెట్టు లిదియు ♦ త్సాహంబు శాసించి మా
టనుదక్కింపుమతండు యోగ్యుఁడుగిరీ ♦ ద్భక్తుండు కామేశ్వరీ!,

అని స్తుతించి గ్రంథము నంతయు సమగ్రముగాఁ బ్రత్యక్షర శోధనముగా సవిమర్శముగా దిలకించి పరిష్కరించి గ్రంథమును నిర్దుష్టంబు నొనరించి నందులకు వారి యడుగుఁ దమ్ములకనేక ప్రేమపూర్వకాభివందనంబుల సమర్పించుకొను చున్నాఁడను.

మఱియు నాకవనంబులో నాయను శ్రీ మా శాస్త్రులవారికిఁ గూడ మఱుఁగై, కొన్ని దోసఁగులు మిగిలిన మిగులవచ్చునేమో అట్టివానిని సదయులును, గుణదోష గ్రహణ పారీణులు నగు పరిశీలకులు, నాకుఁ దెల్పిన పునర్ముద్రణమునందు దిద్దుకొనియెదను.

ఇఁకను ప్రూపులు దిద్దుకొనుటయందలి పొరపాట్లచేఁ బలుచోట్లఁ బరుషసరళ వ్యత్యయంబులును, పదమున్నల తబ్బిబ్బులును, రేఫశకట రేఫ వ్యత్యాసంబులును, విసంధులు, స్పేసుల తాఱుమాఱులు మున్నగునవి పొసంగినవి. పాఠకు లవ్వానిని అంటనివత్తులు, సున్నలేగాక, అక్కరంబులను మఱియు న స ప వ థ ధ డ ఢ మున్నగు నక్కరంబులను యథోచితంబుగ దిద్దుకొన వేడికోలు.

మఱియు భ్రమచేఁ గొన్ని పద్యములందు విశ్రమప్రాసంబులు లోపించినవి. అవ్వానిని మఱికొన్ని మిక్కిలి యవసరంబులైన యచ్చుదోసఁగులను దప్పొప్పులపట్టికలోఁ జూపుచున్నాఁడ నవ్వాని నట్టులు సవరించికొని చదువుకొనఁ బ్రార్థన.

తరమగు సౌఖ్యమున్ సిరియు ధన్యత మాన్యత యిచ్చి వెంకటే
శ్వరుఁ డిడునాశిషంబునకు ♦ భవ్యయశంబు ఘటించుఁగావుతన్.

వెళ్ళపిళ్ళ వెంకటశాస్త్రి,
శతావధాని.
29—3—44.

క్షీరసాగరము బిల్డింగ్స్,
గవర్నరుపేట, బెజవాడ.

ఇఁక నొకమాఱడుగుటతోడనే పీఠికను వ్రాయుట కంగీకరించి పత్రమును బంపినమీఁద దయతో నానుపూర్విగఁ గృతి నంతయుఁ జదివి సవిమర్శముగాఁ బీఠికను వ్రాసి పంపిన యుదారచరిత్రులు, విద్వత్కవివతంసులు శ్రీరాజా రంగాప్పారాయకళాశాలా ప్రధానాంధ్రోపాధ్యాయులును, కవిసమ్రాట్టులు నగు బ్రహ్మశ్రీ విశ్వనాథ సత్యనారాయణ ఎమ్. ఏ., గారికిని, శివపురాణ రచనాకాలంబునందే కొన్ని భాగంబులను విని యానందించి, పరిష్కరించి యద్దాని పరిపూర్తిమీఁదఁ దా నొక పీఠికను వ్రాసియిచ్చెదమని పిదప గ్రంథముఁ బంపినంత సాకల్యంబుగఁ జదివి వాత్సల్యముతోఁ బీఠికను వ్రాసిపంపిన విద్వద్వర్యులును, మదనపల్లి థియసాఫికల్ కళాశాలా ప్రధానాంధ్రోపాధ్యాయులును, వైయాకరణశిరోమణులు నగు బ్రహ్మశ్రీ తూములూరి శివరామకృష్ణశాస్త్రిలవారికిని శాశ్వతము త్రికరణపూర్వకముగఁ గృతజ్ఞతాభివందనంబుల సమర్పించుకొందును. మఱియు నీ శివపురాణముద్రణమున నావీలుకొలఁదిగ నోపికతో గ్రంథమును ముద్రింపించిన మాసోదరులు ఓరియంట్ ముద్రాక్షరశాలాధికారులు బ్రహ్మశ్రీ ముదిగొండ సుబ్రహ్మణ్యశర్మగారికిని, వారి యనుజులు శ్రీ సాంబశివరావుగారికిని నభినందనంబుల నుడువుచు గ్రంథముద్రణమునకై విస్తారధనము లిచ్చి యచ్చొత్తించిన శ్రీనిధుల కితోధిక శ్రేయోభాగ్యంబు లిచ్చుటకుఁ బరమేశ్వరుని బ్రార్థించుచుఁ బాఠకమహాశయుల నిఁక శివపురాణపఠన భాగ్యపదవిం బ్రవేశపెట్టుచు నింతతో నీయుపోద్ఘాతంబును ముగించుచున్నాఁడను.

ఇట్లు,

బుధజనవిధేయుఁడు,

ముదిగొండ నాగవీరయ్యశాస్త్రి,

సికింద్రాబాద్, (దక్కన్.)

శ్రీ శివాభ్యాం నమః.

ఉ. శైవపురాణరాజమును ♦ జక్కఁగ ముద్రణముఁ జొనర్పఁగా
శ్రీవిలసిల్లు దాతృకుల ♦ శేఖరు లెక్కుడు ద్రవ్య మిచ్చినా
రీవిమలాత్ములఁ దయను ♦ నెప్పుడు సాఁకనుగాత నామహా
దేవుఁడు శంకరుండు గణు ♦ తింపఁగఁజాలని సౌఖ్య మిచ్చుచున్.

మహారాజపోషకులు

రూ మ॥రా॥శ్రీ

221 మిరియాల రామలింగయ్య,
సుల్తాన్ బజార్, హైదరాబాద్.

201 రావుసాహేబు-బూర్గు మహాదేవ
శికింద్రాబాద్.

201 ప్రొద్దటూరి వీరన్న, చిన్నవీరన్న

201 కైలాస శరభయ్య

201 బెలిదె జగదీశ్వరయ్య

201 బచ్చు వీరన్న

201 గుండా ఆగయ్య

రాజపోషకులు

మ॥రా॥శ్రీ

101 అమ్మనబోలు రాజయ్య

101 బుద్దోలు వీరన్నగారి రంగయ్య

101 సుఖ్ దేవ్ శ్రీకృషన్

101 మరిపల్లి శంకరయ్య

101 వనమాల వెంకయ్య

101 మోహన్ లాల్ మాలానీ

101 తేలుకుంట బాలకృష్ణయ్యగారి
వెంకటేశం, కాశయ్య

101 తేలుకుంట నారాయణ

101 శేచింతల మల్లయ్య, బొలారం

100 ముస్త్యాల శంకరయ్య, వెంకయ్య

100 ముస్త్యాల హనుమంతరావు,
మానయ్య

రూ మ॥రా॥శ్రీ

100 రావ్ సాహెబు చిదుర దుర్వాసులు

100 బూర్గు వీరయ్యగారి భార్య
శకుంతలమ్మ

ప్రధాన పోషకులు

మ॥రా॥శ్రీ

75 కొణతాల నర్సిములు,
రాజేశ్వరయ్య

75 అమరము రాజయ్య

50 బెజుగం వీరన్నగారి రాజేశ్వరరావు

50 ఇందూరి యీశ్వరయ్య

50 దండు వెంటయ్య

50 లింగ వీరన్న

50 లోకుల కుసుమయ్య అండ్ బ్రదర్సు

51 కల్వ రామయ్య అండ్ బ్రదర్సు

50 చీకోటి మల్లయ్య అండ్ బ్రదర్సు

పోషకులు

25 బ్ర॥శ్రీ ములుగు బుచ్చయ్యలింగం

మ॥రా॥శ్రీ

25 వుప్పలంచి బాబయ్య

25 సానికె కాశయ్య

25 మాసెట్టి వెంకన్న అండ్ సన్స

25 నాళ్ళ హనుమయ్య

25 గంగాభిషన్ మోహన్ లాల్
బట్టలదుకాణం

25 ఉప్పల గౌరీశంకర్

రూ మ॥రా॥శ్రీ

25 మొలుగు వెంకటయ్యా

25 గంధె నరసింహులు

25 మిరియాల తిరుమలయ్యా

25 తేరాల రాజేశ్వరరావు

25 చీలా నారాయణ

25 తడిక బాలరాజయ్యా

25 నీల నర్సయ్యా

25 మొలుగు రాజయ్యా

25 గంగ సాంబయ్యా

25 హరినాథుల బాలయ్యా

25 పబ్బా శంకరయ్యా

25 ముచ్చర్ల భూమయ్యా

రూ మ॥రా॥శ్రీ

25 అమ్మనబోలు వీరన్న, విశ్వనాథం

25 తాడిసెట్టి రాజయ్యా

25 సి. ఈశ్వరయ్యా, గుం. వెంకయ్యా, మోటూరి బ్రహ్మయ్యా

25 నార్ల సోమయ్యా

25 బచ్చు రాఘవయ్యా

25 లింగ సుందరయ్యాగారి కనకయ్యా

25 దండు ఆగయ్యా

చందాదారులు

20 సాధు బాగయ్యా

15 పడకంటి శంకరయ్యా

15 వీరబోయిన నర్సిములు

విషయ సూచిక

సతీఖండము

పేజీ

పేజీ

పార్వతీఖండము — ప్రథమాధ్యాయము

తృతీయాశ్వాసము

చతుర్థాశ్వాసము

పంచమాశ్వాసము

ద్వితీయాశ్వాసము

తృతీయాశ్వాసము

	పేజీ
శివుఁడు చండీశ్వరాదులను యుద్ధమునకుఁ బంపుట	369
ద్వారమందలి యలుకుడును విజయ పార్వతిదేవికిఁ జెప్పుట	370
పార్వతీదేవియుద్ధమున కంగీకరించుట	,,
ప్రమథగణపతులయుద్ధము	372
కుమారస్వామి గణపతినిఁ దారసించి సంభాషించుట	373
గణపతి ప్రమథసైన్యంబులను వధించుట	,,
విష్ణ్వాదిదేవతలు శివసహాయార్థమై యుద్ధమునకు వచ్చుట,	374
గణపతికిఁ బార్వతీదేవి యాయుధంబులను శక్తిద్వయినంపుట	,,
శివుఁడు విష్ణ్వాదులతో యుద్ధమునకు వచ్చుట	375
శివుఁడు గణపతితో ఢీకొనుట	376
శివుఁడు త్రిశూలము చే గణపతితల నఱుకుట	,,
నారదుఁడు పార్వతికి గణపతి మరణంబుఁ జెప్పుట	377
విష్ణ్వాదులు మునులను బార్వతీ దేవియొద్ద కనుపుట	378
మునులు పార్వతీదేవిని శాంతింపుమని నుతించుట	379
పార్వతీదేవి గణపతిని జీవింపఁ జేసిన శాంతిఁ గాంతుననుట	,,
శివుఁడు గణపతిని జీవింపఁ జేయుట	,,
పార్వతీదేవి శక్తుల మరల్పుట	380
శివుఁడు గణపతికి బ్రహ్మదేవునితో నుపనయనము సేయించుట	,,

	పేజీ
శివుఁడు గణపతికగ్రపూజ్యత నొసంగుట	381
శివుఁడు గణపతివ్రతంబుఁ జెప్పుట	,,
గణపతివ్రతోద్యాపనవిధానము	382
శివుఁడు గణాధ్యక్షపదమునకు భూప్రదక్షిణంబు ఫణంబుగా నేర్పఱచుట	384
పార్వతీపరమేశ్వరులు గజాననునకు గణేశపట్టంబుఁ గట్టుట	385
విశ్వరూపుఁడు తనకూఁతుల నిర్వురను గణపతికిచ్చి పెండ్లిసేయుట	386
గణపతికిద్దఱుభార్యలం దిద్దఱు పుత్రులు జన్మించుట	,,
ఫలశ్రుతి	,,
బ్రహ్మదేవుఁడు శుంభనిశుంభవధకై శివునియొద్దకు వచ్చుట	387
శివుఁడు పార్వతీదేవినిఁ గాళి యనిన నామెగిన్నిసి నిష్ఠురోక్తులాడుట	,,
శివుఁడు పార్వతీదేవినిబ్రతిమాలుట	388
పార్వతీదేవి తపంబుసేయుటకై శివుని సెలవడుగుట	389
పార్వతీదేవి తపస్సుఁ జేయుట	390
వ్యాఘ్రము పార్వతీదేవియొద్దకు వచ్చియుండుట	,,
బ్రహ్మదేవుఁడు పార్వతీదేవియొద్దకు వచ్చియొకశక్తినిబుట్టింపుమనుట	391
పార్వతీదేవి కాలతనువునఁ గౌశికిఁ బుట్టించి తాను గౌరి యగుట	392
పార్వతీదేవి తనను సేవించుచున్న వ్యాఘ్రమును గరుణింతు ననుట	393

యుద్ధ ఖండము

ప్రథమాశ్వాసము

త్రిపురాసుర చరిత్రము

లీలాఖండము – అ ౧

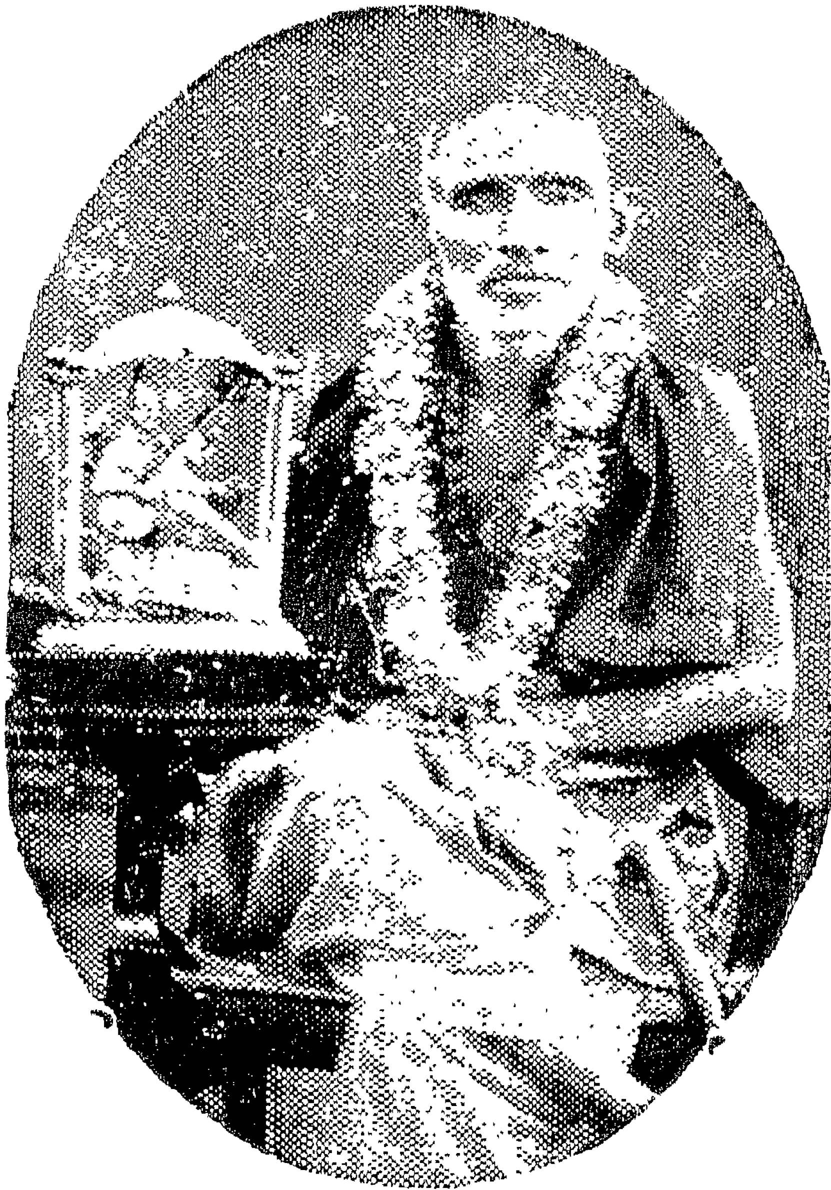
లింగవైభవఖండము - ఆ ౧

లింగవైభవఖండము ఆ. ౨

కైలాసఖండము — అ ౧

వాయవీయఖండము - అ ౧

శ్రీ శ్రీ శ్రీ

కవి గురులు:

బ్ర॥శ్రీ॥ చెళ్ళపిళ్ళ వెంకటశాస్త్రులవారు

శతావధానులు.

విద్వదభిప్రాయములు.

శ్రీ శ్రీకవీంద్రఘటాపంచాననేత్యాద్యనేక బిరుదాంచితులును కవిచక్రవర్తులును కళాప్రపూర్ణులునగు బ్రహ్మశ్రీ చెళ్ళపిళ్ళ వెంకటశాస్త్రిలవారు. శతావధానులు-

శ్రీమత్పరదేవతాయైనమః

శివపురాణము.

దీనిని శ్రీ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరశాస్త్రిగారు తెలిఁగించిరి. వీరి తెలుఁగు మక్కీకిమక్కీగాఁగక స్వతంత్రరచనవలెనున్న ధారాశుద్ధికలిగి నిర్దుష్టము ప్రసాదగుణము కలిగి రసవంతముగ నలరుచున్నది. ఈకవికి సంస్కృతాంధ్రములయం దసాధారణమైన సాహిత్యమున్నదని యిందలిరచనయే తెలుపుచున్నది. మూలములోనున్న విషయములు కొన్ని నేఁటికాలమునకు రుచింపవనితోఁచి, సంగ్రహించి యనువదించుట కడు నింపఁదగినయంశము. ఈయన జన్మముచేతనే మిక్కిలి శివభక్తుఁడు; శాస్త్రప్రవర్తనచేతఁగూడ నసిధారావ్రతమగు శివభక్తిగల నిషధయోగ్యుఁడు. నాకీయన శిష్యకోటిలోనివాఁడగుటచే నింతకన్న నధికము వ్రాయక యుపాస్యుం డగు సదాశివుఁడీయనకు నిరామయాయుర్భాగ్యాదులొసంగి కాపాడుఁగాకయని యాశీర్వదించుచు నింతటితో ముగించుచున్నాఁడను—

చెళ్ళపిళ్ళ వెంకటశాస్త్రి - శతావధాని
శ్రీరనాగరము బిల్డింగ్సు.
గవర్నరుపేట – బెజవాడ.

బ్రహ్మశ్రీ కాశీకృష్ణాచార్యులు గారు. అవధాని శిరోమణులు. గుంటూరు.

శ్రీలక్ష్మీహయగ్రీవో విజయతే.

శ్రీరస్తు చి॥ ముదిగొండ నాగవీరయ్య మహాకవి నాశీర్వదించి వ్రాయునభిప్రాయము. ఆశీశ్శుభయుతోఽరి.

సహజకవితాలంకృతా! మీశివపురాణము నాకందిన మొదటిదినముననే గ్రంథమును గాలించితిని. అప్రయత్నముగ 93 వ పుటలో నట్టనడుమనున్న కందము 'బిడ్డపెరుగూరగాయలు" అను పద్యము నాకంటఁబడి "యింత పెద్దపుస్తకమును ప్రత్యక్షర పరిశీలనాపద్ధతిలో త్వరగాఁ జూడఁగల శక్తిలేని వృద్ధుఁడనైతిఁగదా!"

అనినామనంబునకు విచారమునుగల్గించెను. మీగ్రంథమునందలి పీఠికోపోద్ఘాతము లను మున్నుడివి సాంగోపాంగముగఁ జదివి గ్రంథమునందుఁగూడఁ గొంతవఱకు నామూ భాగముఁజదివి పరమానందమునొందితిని. సహజకవితాప్రియుఁడనగుటచే నట్టి కైతవారికినప్పుడు దాని నామూలాగ్రమనుభవింపకపోతినని విచారమేగాని అభి ప్రాయమొసంగుటకు నాయీఅనుభవముచాలు. మీరావ్యుత్పన్నులైతను మీజిహ్వపైగల పద్యము చూచినతోడ నేనడ్డించుచున్నది. కావునమీది పెట్టుకైత కాదు. అవకాశము న్నచో చూచుకొలఁది మీగ్రంథములో నాల్గవపాలంతసదభిప్రాయమీయనచ్చును. సుప్రసిద్ధులగు బ్ర॥ శ్రీ॥ విశ్వనాథసత్యనారాయణశాస్త్రి తూమువారి శివరామ కృష్ణశాస్త్రి మహోదయులు వ్రాసిన పీఠికోపోద్ఘాతములనే నేనుగూడ నాదిలో నీగ్రం థమును జూచియున్నయెడల వ్రాసియుందును. కావున వారు వ్రాసినవిషయము లన్నియు మీశివపురాణమునందుగలవని నాకుదోచినది. అందుచే వారెంటిని నేను యథార్థములని హృదయపూర్వకముగ విశ్వసించుచున్నాఁడను. ఐనను నాసొంత ముగకూడ రెండుపద్యముల నిదిగువ వ్రాయుదును.

ఉ॥ బమ్మెరపోతరాడ్రచిత ♦ భాగవతమ్మె భవత్పురాణర
త్నమ్మునకీడుజోడని మ ♦ నమ్మున నమ్మెదు విష్ణుశంభుల
బ్దమ్ములఁ జేయ నీదుకృతి ♦ భాగవతమ్మయి యద్దినీపురా
ణమ్మయి గ్రాలుచుండెను స ♦ నారత మీధరనంచు నెంచెదన్.

ఉ॥ తిమ్మదనంబునందుఁగవి ♦ తిక్కనఁ జిక్కదనంబునందు న
న్నయ్యకవీంద్రుఁగమ్మదన ♦ మందఁ బెజ్జనసూరి సోదో
యయ్యా! శ్రీమూర్తిలీవాకఁడ ♦ వైతివహో! ముదిగొండనాగవీ
రయ్యా! మహాకవీ! శివపు ♦ రాణమహాకృతిసిద్ధవాగ్గతిన్.

నేనువయోవృద్ధుఁడనగుటచే నీయభిప్రాయము నాశీఃపూర్వకముగ వ్రాసితిని.

ఇతిశం—

కాశీకృష్ణాచార్యః

27-3-47 గుంటూరు.

శ్రీశైవమహాపీఠాధ్యక్షులు, శతాధికగ్రంథకర్తలు, శివయోగి, మహోపా ధ్యాయ బ్ర॥ శ్రీ॥ ముదిగొండ నాగలింగశాస్త్రిలవారు-

గీ॥ అనఘ! నీకృతిరత్నంబు ♦ నాంధ్రశివమ,హాపురాణంబుఁగనుఁగొంటి ♦ నాదరమున
కూర్పునేర్పున నెలకొన్న ♦ కోమలతను, నామదికిఁ కూర్చెవిద్ధి యానందగరిమ ౧

సీ॥ గ్రంథబహుళత నమేయార్థ♦గౌరవమున, గొప్పదై దుస్తరంబగు ♦ నిప్పురాణ
జలధి లంఘింప నలఁతులు♦కలవి యెయ్యది, భవపదభక్తితోడ దాఁటితి♦భవునికృపను. ౧
ఉ॥ శైవుఁడ నాత్మవంశపర ♦ జాతుఁడఁ బూర్వ విబుధాంధ్రభారతీ
కోవిదవర్యులెల్లఁ గవిఁ ♦ గోవతివాహపురాణరూపసం
భావితకీర్తులై దగు భ ♦ వత్కృతి యాగతి నస్మదీయమో
దావహమౌట వింతయెటు ♦ లన్యులనే తనియించుచుండఁగన్.
క॥ అగజాపతిమహిమోన్నతి. నగణితఘనసుగుణమణిగ ♦ ణాభరణంబై
నెగడుచునుండిన నీకృతిఁ, దగఁగాఁ బొగడంగ నవ్వి♦ధాతకు వశమే?
సీ॥ మనుజభావము విప్ర ♦ జన్మువున రాజిల్లె. నద్ది శైవాస్వ్వా♦ యజత నెగడె
శైవవంశ్యతయును ♦ సాహితిచే నొప్పె, సాహితి కవితచే ♦ సఫలమయ్యె
కవితయు సన్నుతిఁ ♦ గాంచె సర్వోత్తరం, బౌనాంధ్రశివపురా ♦ ణాఖ్యకృతిని
నౌర! సద్గుణరాజి ♦ యన్యోన్యభూషణ, భూష్యతనొక్కెడ ♦ బొసఁగఁగలవె?
గీ॥ నీలగళుకృప నీయందు ♦ నిలిచెగాక, నిట్టి సుగుణపంక్తికి ♦ హేతువైన
పూర్వపుణ్యంబు నీయది♦ పొగడదరమె. యీదృగ్గుణపూర్తి! నాగవీ♦రేశశాస్త్రి! ౪
క॥ భవవిలయకారి హరనై, భవనిలయంబై సమస్త ♦ భవికాలయమై
భవలిలుచుండిన నీకృతి, భువి వెలయుఁగాతయెల్ల ♦ పుడు గాశివలేక. ౫
గీ॥ సనుతదారుఁడవగు నీకు ♦ శంకరుండు. సంపద చిరాయువు సుఖంబు ♦ సంగుగాత!
ధరణి నీకృతి యాచంద్ర ♦ తారకముగ, నిర్మలభవద్యశంబుతో ♦ నిలుచుగాక! ౬
గీ॥ జనచయంబు భవత్కృతి ♦ జదువుచుండి, సమధికంబైన తనర్చెడు ♦ శంభునికృప
నాయురారోగ్యయుక్తమై ♦ యనవరతమునున్న తానందమును బొందు♦చుండుఁగాత!
గీ॥ అనుచు ముదిగొండ నాగలిం ♦ గాహ్వయుండు, రసికజనతాతిహృద్యమై ♦ యెసఁగు
నాంధ్రశివపురాణంబు గూర్చిన వి♦శేషమైన, తనదు నామోదముం దెల్పె♦దద్జ్ఞులలర. ౭

ముదిగొండ నాగలింగశాస్త్రి

4—8—1947 తెనాలి.

ఉపాధ్యాయపండిత పరిషదధ్యక్షులు — బ్రహ్మశ్రీ మల్లాది సూర్యనారాయణ శాస్త్రిలవారు - ధవళేశ్వరము—

బ్రహ్మశ్రీ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరకవిగారు సాదరముగా నాకంపిన నిజవిరచిత శివపురాణమను మహాకృతిలోని పెక్కుభాగములు చదివి యెంతయు సంతోషించితిని. వ్యాసమహర్షి పేరబరగిన యీపురాణమును ఏ రనువదించిరన్నమాట యే

కాని యిది స్వతంత్రరచనగా సుబోధ్యము సుపాఠ్యము నై యీకవివైదుష్యకవిత్వ వైదగ్ధ్యమును వెల్లడించుచున్నది. కవియిట్టిరచనకు ముఖ్యముగా హరవిలాసాదు లాంధ్రీకరించిన కవిసార్వభౌముండు శ్రీనాథుని యథేచ్ఛానువాదము మార్గదర్శ కమనుట తథ్యము. ఇది పురాణమేయైనను యిందలి ఖండములు ప్రబంధశైలిని నడచినవని పాఠకులు భావింపకపోరు. సంస్కృతవాఙ్మయమున శైవగ్రంథసంతతి యెంతేని కలదు. అందలి ప్రధానాంశములన్నియు నిందు కనవచ్చుట జేసి శివభక్తులకు భక్తిసర్వస్వమును, ఆంధ్రకవితాభిలాషులకు నుత్తమప్రబంధము నై యాచంద్రార్క మీపురాణ మాంధ్రావని విలసిల్లునని యాశించుచున్నాను. ఈకవి యిట్టి మహా కావ్యము నిర్మించి తాము తరించి భక్తులను తరింపజేసిన వారైరి యనుట నిజము. ఆంధ్రవాణి కిది మఱియొక మణిహారము—

18-3-47 మల్లాదిసూర్యనారాయణశాస్త్రి.

శ్రీతిరుపతి వెంకటేశ్వర ప్రాచ్యవిద్యాపీఠ ప్రధానోపాధ్యాయులు, సంస్కృతాంధ్రవాఙ్మయపరిశోధకాగ్రణులునగు బ్ర॥ శ్రీ॥ వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రులవారు.

ఆర్యా! మీచే రచితప్రకటితమైన శివపురాణమునందందు హాయిహాయిగాఁ జదివి యానందించినాను. మీరు మీప్రజ్ఞను చిరకాలము దాచియుంచుకొని పరిపక్వపఱచుకొని యీగ్రంథమును రచియించితిరి. శ్రీగురుపాదులు వెంకటశాస్త్రిగారును, మిత్రశ్రేష్ఠులు గుణగ్రాహణధురీణులు సత్యనారాయణకవిగారును మెచ్చుకొన్న మీగ్రంథమును నాబోటివాఁడు మెచ్చుట సిద్ధసాధనము. తథాపి వదనుస్తు. మీగ్రంథము మహాగ్రంథము. మీరు మహాకవులు. గ్రంథయోగ్యతకుదగినరచనాయోగ్యతగలవారు మీరు. మీరచనారీతి మంచిపురాణఫక్కినిసాగినది. కుమారసంభవాది సంస్కృతాంధ్ర ప్రాచీనకృతులలోని శివకథలు మీపురాణములోనున్నవి. ప్రాచీనకవులీ శివపురాణమును జాలసంగ్రహించి తమకృతులందు వినియోగించుకొనిరి. మీగ్రంథ మేతత్పురాణప్రయోజనమును సర్వవిధముల నాంధ్రులకు సమకూర్పఁ గలిగియున్నది. సిద్ధము, గుణబహుళముసగు మీరచన శ్రీవెంకటశాస్త్రిగారిరచనపుపోలికలు గలదై నాకు వేడ్కఁగొల్పినది. తీరికలేమిచేఁ బ్రాప్తముగా జదువుటను బరితృప్తి తీరసవిమర్శముగాఁ బ్రశంసించుటకును జాలకున్నాను. క్షమింపుఁడు.

మిత్రుఁడు
వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రి
1-3-47 తిరుపతి

శతావధానులు బ్రహ్మశ్రీ వేలూరి శివరామశాస్త్రులవారు-

అయ్యా! తాము వయస్సుచేఁ గనిష్ఠులయ్యు గుణములచే జ్యేష్ఠులు. తామీ శివపురాణము రచించి గురిజాల బ్రాహ్మణులగను, గురుపుత్రులను ఖ్యాతిమంతులుగను జేసినందులకు మిక్కిలి ఆనందించుచున్నాను. అరయుటుండె. శ్రుతుల పిదప పురాణములు జ్ఞానభాండారములు- తాము వానికి తలుపొకటి చక్కఁగా తెరచితిరి. చిత్తగింపవలయును.

వేలూరి శివరామశాస్త్రి
18—8—47 నూరవరము – అత్కూరుటపా
కృష్ణాజిల్లా.

శ్రీభోగేశ్వరసత్యవత్యుపాఖ్యానాది మహాకావ్య నిర్మాతలు బ్రహ్మశ్రీ మల్లంపల్లి మల్లికార్జునశాస్త్రులవారు-

శ్రీ మాయ గురవే నమః ।

ఆశీస్సు

ఆర్యా॥ మాదిగొండనాగవీరే । శ్వరకవికృత శివపురాణకావ్యమిదం
జీయాదారవిచంద్రం । కవిజన పరితోషలాలనా సాంద్రం. ౧

మ॥ కవితాచార్యుఁడు వెంకటేశ్వరు పరిష్కారమ్మునుం గాంచి; పైఁ
గవిసమ్రాట్టు సువర్ణ పీఠమును సింగారించు, మీ మాతృభ
క్తి విశేషమ్మరుదారికట్లు పొదవై దీపించు నీ కావ్య మాం
ధ్ర ధూర్జటీశు కర్ణపాశసుమ సౌందర్యమ్ములం దిద్దుతన్. ౨

శా॥ శైవుండై జనియించినందులకు నీ జన్మమ్ము సార్థమ్ముగా
చేవుండిచ్చు కవిత్వశక్తి, జననీ దివ్యాంఘ్రి సంసేవనన్
దావుల్లార్చి నెలార్చితీ శివపురాణమ్మున్ గవుల్మెచ్చ, మే
ధావి గ్రామణి! నాగవీరయకవీ! ధన్యుండ వీవెంతయున్. 3

మ॥ కనియాంచితిన్ విసిపింప నచ్చటచటన్ విన్నాడ నేడెంతయున్
గనుగొంటిన్ భవదీయ సత్కృతిని శ్లాఘ్యమ్మయ్యె నీపూనికల్, స
జ్జనతామాన్యము భక్తిబంధురము నీ సౌజన్యభావ ప్రకా
శనమీ కావ్యము, సత్కవీంద్రసుమనస్సంతోషపోషమ్మగున్. ౪

ఉ॥ తీరిక [illegible] నిజ [illegible] నీ
వారిమనోజ్ఞ సంతతికి [illegible] చేయ జేసె. గౌ
రీ రమణుండు [illegible] దన చరిత ప్రసిద్ధి [illegible]. నా
[illegible] నిను [illegible]. ౫

మల్లంపల్లి మల్లికార్జునశాస్త్రి.
చిట్టిగూడూరు.

23—2—47

ఈ శ్రీమల్లికార్జున శాస్త్రిగారి [illegible] శ్రీ [illegible] శాస్త్ర్యాది గ్రంథకర్తలును, ఉభయభాషాప్రవీణులును బ్ర॥ శ్రీ॥ మల్లంపల్లి వీరేశ్వర శాస్త్రిగారు.

అభినందనము.

శా॥ [illegible] నా [illegible]
[illegible]
ప్రేమమ్మై [illegible] వర్తింపఁగా, నాంధ్రభా
షామంజీర [illegible] సంతోషము [illegible]. ౧

మ॥ కలఁడా శైవులయందు నీవలెను మహాకావ్యప్రకాశ [illegible]. కో
మలభవ్యప్రతిభాభిరాముఁడని వేగా [illegible] విచారింప నీ
విలసద్భావగభీర [illegible] రసగుణాన్వితమ్ము, నానాజనుః
ఫల [illegible] దెల్పె నీ ప్రమథభావమ్ముగా కవిగ్రామణీ! ౨

ఉ॥ కవులకు ఋణమ్ము దీర్చికొనఁగల్గిన, [illegible] పాటివాఁడుగాఁ
గవియన రాదుగాక, శివకావ్యకథాకథనాధురీణునిక్
గవియనఁజెల్లదే? బిరుదు కైకొన నొల్లని నీవినీతికిం
దవునిది నాగవీరయబుధప్రవరా! సుకవీ! మహాకవీ! ౩

23-2-47

మల్లంపల్లి వీరేశ్వరశాస్త్రి
Pandit N. S. College
Parnasala P. O.
Kistna (Dt)
(Via) Masulipatam.

సర్వతంత్ర కళాశాలాప్రధానాచార్యులు బ్రహ్మశ్రీ తాడేపల్లి సాంబమూర్తి శాస్త్రిగారు – బెజవాడ.

అయ్యా! నా యభిప్రాయమును శబ్దసంక్షేపమున దెలుపుకొనుచున్నాను.

సీ॥ తేనె లొల్కెడి పల్కుల తీపిఁ బల్కు
వెలఁది పలుకులకుల్కులు వెలయఁ బూర్వ
సత్కవీశ్వరపద్ధతిఁ జాటినట్టి
శివపురాణమ్ము నీ సాంబశివుఁడు మెచ్చె.

తాడేపల్లి సాంబమూర్తి శాస్త్రి
బెజవాడ

22-2-47

ఆంధ్రవిశ్వకళాపరిషత్ప్రధానాచార్యులు, సౌందరనందాది కావ్యనిర్మాతలు బ్ర॥ శ్రీ॥ పింగళిలక్ష్మీకాంతకవి ఎం. ఏ. గారు–

బ్రహ్మశ్రీ ముదిగొండ నాగవీరయ్యశాస్త్రిగారికి నమస్కారములు. మీరు దయతో పంపిన శివపురాణమందినది. చాల కృతజ్ఞుడను. మీ గ్రంథము నామమాత్రమున పురాణమే కాని రచనలో కావ్యమనవలెనున్నది. అనగా పురాణోచితమైన పరిపన్నధారాళతయు కావ్యోచితమైన రసదీప్తియు కలవన్నమాట. గ్రంథము చదివి నేను చాల ఆనందించితినని వ్రాయుట పునరుక్తి. చిత్తగించవలెను.

పింగళి లక్ష్మీకాంతము.
వాల్తేరు.

26-2-47

హైదరాబాదు నిజాం కళాశాల రిటైర్డు ప్రొఫెసరు బ్రహ్మశ్రీ మరుగంటి సీతారామయ్యగారు. ఎం. ఏ.

కవివరా! తాము దయతో నాకిచ్చిన శివపురాణమును స్థాలీపులాకన్యాయముగా చదివితిని. మిక్కిలి యానందించితిని. పూర్వకవుల కెంతమాత్రమును తీసిపోని తమవంటి విద్వత్కవులీ కాలమున కూడ నచ్చటచ్చట మిగిలియుండుట మిక్కిలి ముదావహము. రసవంతమై, నిర్దుష్టమై ధారావాహికగా ప్రవహించు శైలిలో శివపురాణమును రచియించుట తమకు దక్కినది. తాము శైవులై యుండుట కూడ మరియొక విశేషము. కాకపోయిన శివపురాణహృదయమును మరియొక వ్యక్తి గ్రహించియుండునా?

వృద్ధులయ్యు శ్రీ [illegible] త్రి [illegible]
ల్లికి నూతనాలంకారములను సమకూర్చినారు [illegible]
ద్రుండట" యన్నట్లు మిమ్ము నా [illegible]
త్యమును లేదు. భగవత్కటాక్షము లేకయున్న నిట్టి యుద్గ్రంథరచనము సుసాధ్య
మగునా?

గ్రంథమునందలి గుణజాలమును పీఠికాకారచయితలు గ్రహించిరి గాన నేనా పనికి పూనుట చర్వితచర్వణ మగుటయేగాక గ్రంథవిస్తృతియు నగును. ఈ శతాబ్ది పూర్వార్థమున వెలువడిన యుత్తమ గ్రంథములలో తమ శివపురాణ మొకటియని చెప్పుటతో తృప్తి నొందుచున్నాను. మీరు ధన్యజీవులు.

విధేయుడు
కురుగంటి సీతారామయ్య.

14—3—47.

89. బి. నాంపల్లి.
హైదరాబాదు—దక్కన్.

విద్వత్కవిరాజ, శశికలశేఖర, ప్రాచ్యసాహిత్యవిద్యాప్రవీణ బ్రహ్మశ్రీ శ్రీ పురిపెల్ల విశ్వనాథశాస్త్రిగారు. ఎం. ఏ. ప్రొఫెసర్ నిజాం కళాశాల. హైదరాబాద్-దం.
అభినవపోతన శ్రీ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వర కవీంద్రుని శివపురాణకృతి:

మ॥ శివపారమ్యము భక్తినుత్కలికలక్ష్మీణంబుగానిండఁగాఁ
కవితావాహిని కావ్యశిల్పకముగాఁ గల్యాణనిత్యోత్సవ
మ్మవలీలన్ వ్యాదినింప పోతన మహోద్యానప్రసూనమ్ములన్
శివభావమ్మతిమాధురీరుచుల వాసింగన్న సత్కావ్యమిా.

గీ॥ శివపురాణ ముదారము నవ మతులమ్ము, నాగవీరేశ్వరకృతిఁ గనంగ నుర్వి
గుణసమంచితము హితమ్ము గురుతరమ్ము, పోతనార్యుడెఁ నాగేశుఁడితఁడరయ.

ఉ॥ భక్తి విరక్తి లోకహితవర్తన నిర్మలశైవదీక్ష వాక్ [illegible]
శక్తి రసైకదక్షతయు సారవిశాలనవార్థభావముల్
యుక్తియు నచ్ఛశిల్పము నుపోద్ఘాతయుక్తిగు మీదు కావ్యమా
ముక్తికి భుక్తికిన్ దగిన మూర్తి రచించితివో కవీశ్వరా!

చ॥ వయసునఁ బెద్దలయ్యుఁ గృతివల్లభతన్ నవయౌవనుండుగా
నియమము ధార శిల్పమును నిగ్గగు శబ్దము భావనమ్ము లో
నయమును బింకమున్ సరసనర్మకధార్థవిధానకల్పమున్
మెయిని దెనుంగు సంస్కృతులు మేల్ రతనంబులు మీదుకై తమున్

ఉ॥ పోకడ కూర్పు శబ్దములు పూర్వకవీంద్రులకావ్యగర్భమం
దేకడనట్టిశక్తి గని యేప్రవహించినతీరు దిద్దుటల్
రాకల పండువెన్నెల చరాచర మోహనపూర్ణమూర్తిగా
మీకవితావధూటి దగు మేల్ రుమలన్ దలఁతున్ గవీశ్వరా!

3-3-47

"ఆ న ం ద"

సరిపెల్లి విశ్వనాథశాస్త్రి

58 ఠరా శికిందాబాదు.

హైదరాబాదు ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయ ప్రధానాంధ్రోపాధ్యాయులగు శ్రీ॥ రాయప్రోలు సుబ్బారావుగారు.

శ్రీ నాగవీరేశ్వరశాస్త్రిగారికి నమస్కృతులు—

కం॥ శ్రీశివపురాణరుచులు ప్ర, కాశించెను యుష్మదుభయకావ్యవిరచనా
కౌశలమున శివకథనా, వేశము పాండిత్యబలము వీరేశకవీ!

కం॥ శివ యనగ మంగళము త, చ్ఛివస్వరూపంబె యుల్లసిలు నానామా
నవసంతానశ్రీయో ♦ వివర్ధనకలాపమందు వీరేశకవీ!

కం॥ తోడిమెలలో మొగ్గలవలె ♦ నుడువులు కుదురైనయెడల నూల్గానగనం
బడు శివునికంఠసరమటు, బెడగారుచునీదు కవిత వీరేశకవీ!

21-3-47

రాయప్రోలు సుబ్బారావు.

శతావధానులు బ్ర॥ శ్రీ॥ నల్లాన్‌చక్రవర్తి శ్రీనివాస వేంకటాచార్యులుగారు—

బ్రహ్మశ్రీ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వర శాస్త్రిలవారి సన్నిధికి —

తామనుగ్రహించిన శివపురాణమును స్థాలీపులాకన్యాయమునఁ బఠించితిని. కవితాకల్పశాఖికి నుక్కుమారిపిందెలు వేయుచున్న యీ కావ్యమునందు ప్రతిభావ్యుత్పత్త్యభ్యాసములు సముల్లసితముగ పురాణగ్రంథనిబంధన మొనర్పగలనేర్పులుగలరని యమందానందమునందితిని. ఎడనెడ నన్నయతిక్కన శ్రీనాథపోతనలను స్మరింపజేసితిరి. రసస్కంధజనకమగు శ్రీపార్వతీపరమేశ్వర మాహాత్మ్యము నారాధించి యీ వార్ధకమును సార్థకముగావించుకొంటిరి. నేటిసాహిత్యమున మీరచన విశేషస్థానమలంకరింపదగినదని నాయభిప్రాయము. చిత్తగింపవలెను.

వేంకటాచార్యులు

20-3-47 సికింద్రాబాదు.

సికింద్రాబాదు మహబూబుకాలేజీ ప్రధానాంధ్రపండితులు శిరోమణి బ్ర॥ శ్రీ॥ సన్నిధానము సూర్యనారాయణశాస్త్రిగారు.

బ్రహ్మశ్రీ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరకవిగారు రచించిన శివపురాణమును సాదరముతోఁ జదివితిని. దీనికి పీఠికను విరచించిన శ్రీవిశ్వనాథ సత్యనారాయణగారు వీరికవిత్వమునఁగల విశిష్టతనంతయును సముద్రమునుండి పీయూషమునువలె వెలికిఁదీసి యాస్వాదింపఁ బాఠకులకొసంగిరి. మరియు బ్రహ్మశ్రీ తూములూరి శివరామకృష్ణశాస్త్రిగారును వీరిగ్రంథము నామూలాగ్రముగా శోధించి వీరిప్రతిభావిశేషములను లెస్సగాఁ జూపించియుండిరి. ఈ యిరువురి పీఠికలచే సర్వమును గతార్థమగుచున్నది. ఇతరులయభిప్రాయములు చర్వితచర్వణములే యగుచున్నవి. కావున నేను వారియిరువురి యభిప్రాయముతో నేకీభవించుచున్నానని మాత్రము తెలుపుచున్నాను.

శ్రీశాస్త్రిగారు కవిత్వమున సిద్ధహస్తులు. పెక్కుగ్రంథములను విరచించిరి. పరమేశ్వరుఁడు వీరికి దీర్ఘాయురారోగ్యములొసంగి వీరిచే నితోధికమగు సారస్వతసేవను జేయించుగాతమని నాయాశంసనము—

సన్నిధానము సూర్యనారాయణశాస్త్రి

26-3-47 44 కిరాకంపౌండు

సికింద్రాబాదు.

శ్రీజటప్రోలుసంస్థానవిద్వత్కవులు బ్రహ్మశ్రీ వాజపేయయాజుల రామసుబ్బా రాయుడుగారు, బి. యే., స్నేహలతాకవితాసంఘము—కొల్లాపురము.

శ్రీమత్పరదేవతాయై నమః

అభినందనము.

ఉ॥ శశ్వదనంతకీర్తికరసాధనమౌ ముదిగొండనాగవీ
రేశ్వరశాస్త్రిగారు రచియించిన యీశివకావ్యమెన్నగన్
విశ్వమునందు వ్యాప్తమయి పేరును బెంపును దెచ్చునట్టిదీ
శాశ్వతమైనసత్కృతి రసప్లుతమై తనరారుచుండుటన్

ఉ॥ రాజులు మెచ్చునట్లు కవిరాజులు మిక్కిలిమెచ్చునట్లు వి
భ్రాజితలీల నీశివపురాణము వ్రాసి తెలుంగుభూమికిన్
దేజము దెచ్చినట్టి కవిధీరుఁడితండు బహూకృతులేటికే
పూజఁబఠించినన్ జయబలోన్నతి గల్గును భారతాళికిన్

గీ॥ కండ్లకగుపడు దేవులెక్కాలమంచుఁ, గన్నతల్లిదండ్రులకిది కానుకయంచు
వినయమిగురొత్తఁ గాసమర్పించునట్టి, నాగవీరేశ్వరుండె సుజ్ఞుఁడన్న

గీ॥ శివుని పేరెంచుమాత్రానసిద్ధికలద, టన్నశివపురాణంబెల్ల మిన్నగాఁగ,
వ్రాయువారికిఁ గల్గునపారసుఖము, చదువువారికి గలుగుసంపదలవెల్ల.

ఉ॥ వ్రాసినకావ్య మెంత మధురంబని పల్కఁగ నేర్తు? మేటియు
ల్లాసముగల్గుతెల్గుకవులన్ దనరారుప్రియోక్తులుండె నే
వీసమునైనలోటు గనుపింపదు చూత మటన్నగానఁగై
కైలాసనివాసుఁ డీకవి కలంకృతిగాఁ జిరకీర్తి నిచ్చుతన్.

వాజపేయయాజుల రామసుబ్బారాయుడు.
బి. యే.

కొల్లాపురము

ద్రవ్యదాతలు

రు-	మ॥ రా॥ శ్రీ
51	రుమాళ్ళకొండయ్య
50	వంగపల్లివీరయ్య
25	ఉప్పలంచుబాలరాజయ్య
25	నోములపానయ్య
25	మనసానిలక్ష్మయ్య
25	బిజ్జాలలక్ష్మయ్య పద్మా రామయ్య
25	తడకశంకరయ్య జక్కానిచంద్రయ్య
25	సాల్వేరు రామయ్య
25	తేలుకుంట వెంకయ్య
15	వారణాసిమల్లయ్య
15	సంబూరినాగభూషణంకృష్ణమూర్తి
15	మాలి రామలింగము రాములు

రు-	మ॥ రా॥ శ్రీ
15	కోటగిరి తేజోలింగము
15	కోటిపల్లి గంగయ్య
15	ముచ్చర్ల ఈశ్వరయ్య
15	పొట్టిపల్లి చంద్రయ్య
15	బచ్చు లింగయ్య
15	వంకమామిడిలింగయ్య బూచశంకరయ్య
15	కైలాస శంకరయ్య
15	పెద్ది రాజలింగయ్య
15	ఇరుకుళ్ళ శంకరయ్య
15	వంగపల్లి లింగన్నగారి లక్ష్మయ్య

తప్పొప్పులు

— పీఠికలో —

పేజి	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
10	11	నన్నయ్య	పెద్దన్న
24	20	నూత్న	నూత్మ
25	9	పంచూడ	పంచచూడా
		—మున్నుడిలో—	
9	5	అర్శఆదిభ్యోచ్ నుండి	ప్రజ్ఞాదిభ్యశ్చాణ్ నుండి-
		—గ్రంథములో—	
16	13	హాస్యమిద్ధరక	హాస్యతక్ధరక
38	18	భూసురులతోడ	భూసురులచేత
156	23	నరుదొప్పంగా	జనవొప్పంగా
217	1	ఎవ్వనికూంతు	ఎవ్వనిపుత్రి
482	20	మదాంధకారము	మహాంధకారము
524	10	హిమరుణ్మధ్ధ్రారకాంతంబు	హిమరుక్ఛోకాభిరామంబు
729	17	నాల్గువందలేండ్లసంధ్యం	నెన్మిదివందలేండ్లసంధ్యాం

దివ్యదాతలు

రూ॥	మ॥ రా॥ శ్రీ
50	తోట అప్పయ్య
35	అన్నం రత్నయ్య అండ్ సన్స్ గార్లు
20	ఆమేటి పాపయ్య
15	మాసెట్టి రంగనాయకమ్మ
15	చందా రాజన్న
15	గోపిసెట్టి శంకరయ్య
15	క్యాస చంద్రయ్య
15	బెజుగం చన్నయ్య వెంకయ్య గార్లు
15	బి. నరిసిములు కంట్రాక్టరు
15	కొమిరిసెట్టి శంకరయ్య

శ్రీ మహామహోపాధ్యాయ [illegible] బిరుదాంచితులు, ఆంధ్రభారతీకవులు [illegible] శ్రీపాద కృష్ణమూర్తి శాస్త్రులవారు — కవిసార్వభౌములు —

బ్రహ్మశ్రీ ముదిగొండ నాగవీరయ్య శాస్త్రిగారికి,

అయ్యా! మీరు రచించిన గ్రంథ మంతయు [illegible] నైతిని. అక్కడక్కడ గొంచెము [illegible] చక్కగా నున్నదని మనవి చేయుచున్నాను. మీరు [illegible] శుశ్రూష చేసియున్నారు. తత్ఫలితముగా నిట్టి సుకవిత్వ మబ్బినదని పండితులు తలంచుచున్నారు.

1—3—'47 చిత్తగించవలెను,

రాజమహేంద్రవరము శ్రీపాద కృష్ణమూర్తి శాస్త్రి

కృష్ణాపత్రికాభిప్రాయము

శ్రీ శివపురాణము

శ్రీ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరకవి విరచితము. వ్యాసకృతములైన అష్టాదశ పురాణాలలో నిదగు నీయుద్గ్రంథము పురాణముల నాంధ్రీకరించిన పోతనాది మహాకవుల మార్గము ననుసరించి రచింపబడినది. సృష్టి, సతీ, పార్వతీ, కుమార, యుద్ధ, లీలా, లింగవైభవ, ఉమా, కైలాస, వాయవీయ, విశ్వేశ్వరములను ఏకాదశఖండములచే నొప్పిన యీయుద్గ్రంథమును రచించిన నాగవీరేశ్వరకవి గారు పండితకవులు. శివభక్తి పారమ్యమును బోధించు నీపురాణము వీరిచేతులలో బడి ఆంధ్రసరస్వతీహస్తభూషణమైన దని చెప్పవచ్చును, ఆరువేలపద్యముల యీగ్రంథము ఎచట చూచినను కుంటుపోని రచనాపటిష్ఠతచేత, కదళీపాకముచే, కండగల పలుకుబడిచే నొప్పారి రసము చిప్పిలుచున్నది. శ్రీ విశ్వనాథ సత్యనారాయణకవిసమ్రాట్టు రచించిన విపులమైనపీఠిక ఈగ్రంథముఖము నలంకరించుచున్నది.

19—4—1947 "శ్రీవత్స"

కృతికర్త

శ్రీ ముదిగొండ నాగవీరయ్యా శాస్త్రి

కృతి పతులు

బ్ర॥ శ్రీ॥ ముదిగొండ వీరభద్రారాధ్యులు

వారి ధర్మపత్ని శ్రీలక్ష్మీదేవమ్మగారు

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

సృష్టిఖండము

ప్రథమాశ్వాసము

విభుఁ డాత్మనేత్రసర ♦ సీరుహపూజనొనర్చి యే మహా
దేవుని మహాప్రసాదనియతిన్ గొనె సర్వసువర్వచక్రర
క్షావహమైనచక్రము సు♦ధాంశుఁ డెవ్వనిఁ జెంది దక్షశా
పావధి నొందె నట్టి సద♦యాత్ము శివున్ బరమాత్ముఁ గొల్చెదన్

చ. పెనిమిటిపొందొడన్ జనవు ♦ పెంపునఁ జక్కఁగ నెక్కి యక్కనన్
దనయుగణేశు నెత్తికొని ♦ తావలచేతఁ గుమారు నెమ్మొగం
బును దయమీఱఁ బుక్కుచున ♦ మోనమయంచు వచించు మాధవా
ద్యనిమిషనాథశేఖరుల ♦ నాదటఁ బ్రోచు నుమన్ భజించెదన్. 2

క॥ సకలామరసముదయమునఁ, బ్రకటితముగఁ దొల్తపూజఁ బడసి ప్రమథనా
యకుఁడై కడు మాతాపిత, లకు మురిపిడు దంతిముఖుఁ గొ♦ల్చెదన్ మదిలోన్ 3

ఉ॥ రుద్రమహోగ్రరోషమయ ♦ రూపముఁ జేకొని దక్షుమూర్ధమున్
రౌద్రతరార్భటిన్ దునిమి ♦ రాక్షసమర్దనముఖ్యులన్ భయో
న్నిద్రులఁ జేసి భక్తులను ♦ నిత్యము సాఁకెడు భద్రకాళికా
భద్రుఁడు వీరభద్రుఁడు శు ♦ భంబిడుఁ గావుత మాకు నిచ్చలున్. 4

సీ॥ మధురసారభచారు ♦ మకరందబంధుర, శోణాబ్జ మొకకేల ♦ సొంపుచిలుక
లలితరాగాయతా♦లాపశోభితహేమ, వల్లకి యొకచేత ♦ వన్నెదొలుక
రసవత్స్వాలంకార ♦ రమ్యభావవిశాల, పుస్తక మొకకేలఁ ♦ బొంకమొలుక
భర్తృపావననామ ♦ వరమజకోజ్జ్వల, మణిమాల యొకచేత♦ మానుగులుక

గీ॥ సురభి సౌవర్ణపుష్కరాంచితగమనోజ్ఞ, కర్ణికాసీనధాతృముఖమువనమురు
వాణి నిర్జితశుకపికవాణి వాణి, గరిమనొసఁగ భజింతుఁ జొక్కము సుభక్తి.

సీ. షట్కాలశివలింగసమయసమర్చాభి, రాము శ్రీవేమనారాధ్యగురుని
నిగమాగమార్ణవనిష్ణాతుఁ బావన, భావుని వీరమల్లావధాని
శబ్దవిద్యాపారశిక్షితుఁ జెట్టావూరి, సుకవి సీతారామపండితేందు
శతవధానమనీషి చంద్రమౌళి నజ్జరి, గజకేసరుల శతగ్రంథకవుల

గీ. మఱియు వేమనారాజనమంత్రశాస్త్ర, వక్త యన్నగురావార్యవరుల నాఁడు
చిత్తమున మేలిభక్తినర్చించి యంచితోక్తులనొసఁగు కృతిసేయ నూహఁ జేసి.

ఉ. శైవపురాణమందును బ్రశస్తము శర్వకథాసుధాభిధా
రావహ సర్వభాగవిభవాస్పదధామము భూరివిస్ఫుర
ద్భావరసాభిరంజకము పాఠకకోటికి బూరుషార్థల
క్ష్మీవిలసన్నివాసమని చిత్తమునందిగురొత్తు వేడ్కతోన్, 7

చ. తెనుఁగొనరింపఁ బూనితి సుధీప్రవరుల్ మదిఁ బొంగ భారతీ
కనదురురత్నసంకలితకాంచనకాంచికలాపకింకిణీ
ఘనతరనిస్వనం బెసఁగఁగా వికసల్లలితారవిందసం
జనితనితాంతసౌరభలసన్మధురోక్తుల రక్తులేర్పడన్. 8

—* కవి స్తుతి *—

గీ॥ ఘనుల వల్మీకభూ వ్యాస కాళిదాస, భాస భారవి భవభూతి బాణ భట్టి
మాఘ శ్రీహర్ష బిల్హణ మల్హణాది, సంస్కృతకవీంద్రపదసారసముల కెఱఁగి.

వ॥ ఆంధ్రకవులందు

ఉ. అంచితభక్తిఁ గొల్తు విబుధావళి కున్నతవైభవంబునన్
బ్రాంచదమేయహర్షజనకాక్షరచారుపదప్రదాతలా
కాంచనగర్భ విష్ణు శశిఖండకిరీటులఁ బోటిసేయుచున్
మించిననన్నయాదికవినేతల భారతధాతలన్ మదిన్. 10

క॥ సోముని భీముని నాచన, సోముని శ్రీనాథబుధుని సూరన్నను బ్ర
జ్ఞామహితుఁ బెద్దనార్యునిఁ, బ్రేమమ్మునఁ గొలుతు వారి పెంపుఁ బొగడుచున్. 11

శా॥ ఎందెందేనియు భ్రాంతిహేతుకముగా నేదేని దోసంబుండుటో
ప్పందదక్షేంద్రులకేని యంతనెమెటుల్ పోనొవ్వు సర్వంకపా
స్పందప్రోద్ధతభారతీరుచిరశుంభద్దుంభసంరంభముల్
మందుల్ దీని నెఱుంగఁజాల రదిశేషంబౌను మాకెంతయున్. 12

చ. తిరుపతి వేంకటేశకవి♦ధీరులు కావ్యములందు భారత
స్ఫురితపథానురోధగతి ♦ సొంపులునింపిరి నేనునట్ల యా
దరమెసఁగంగ వారిసువి♦ధానపుభంగి నెఱింగి కబ్బమున్
బరఁగరచింతు దీనిపరి♦పాకము లోకమెఱుంగుఁగావుతన్. 13

క॥ మక్కికిమక్కిన్ గూర్చుట, చక్కనికార్యంబుగాని♦చందముగుట నా
చక్కివిడనాడి నాయీ, ఫక్కిన్ బొనరింతులలిత♦పద్ధతి మెఱయున్. 14

క॥ శివలింగము రుద్రాక్షలు, శివలింగధరుండు గురుఁడు ♦ శ్రీఫలదళముల్
శివమంత్రము భూదియు నా, కవిరళభద్రంబులొసఁగు ♦ నశ్రాంతమ్మున్. 15

—* శైవాచార్యాది సత్కృతి *—

క॥ *పన్నిద్దఱు సూర్యులు నాఁ, బన్నిద్దఱు రేవణాది ♦ పాశుపతసుసం
పన్నిధులు బుధులు వారల, కున్నతులఁ బొనర్తునే న♦కుంఠితభక్తిన్ 16

వ॥ అందును

క॥ శ్రీకంఠుఁడనంగను వి, ఖ్యాకంఠుఁడు నీలకంఠుఁ ♦ డనునామములన్
లోకోత్తరఘనపుణ్యా, శ్లోకుండగు భాష్యకార ♦ సోమునిఁగొలుతున్. 17

ఉ॥ కొందఱు వ్యాససూత్రముల♦కున్ గనుగప్పి యపార్థకల్పనల్
బొందుపడంగఁ బొత్తములఁ ♦ బూన్చిన పందురుచున్న వ్యాసమా
నిం దనువంగ సూత్రగత ♦ నిశ్చితతత్త్వముఁదెల్పి శైవరా
జిం దనరించినట్టి గురు♦శేఖరుఁ గొల్చెద నీలకంఠునిన్. 18

సీ॥ హరువొప్పఁగాంచి నే♦కామ్రేశువరమున, నెవఁడబ్రముగ జని♦యించి మించె
శ్రీనీలకంఠ దే♦శికపదపద్మసే, వనమున నెవ్వఁడు ♦ వాసిఁజెందె
షడ్దర్శనంబుల ♦ సారపారముఁగాంచి, యెవఁడు సిద్ధాంతంబు ♦ లెసఁగఁజేసె
సర్వవేదార్థ ♦ విజ్ఞానంబుఁగొనితత్త్వ, మిదియంచు నెవఁడు దా♦నెఱుకపఱచె
గీ॥ అతఁడు శ్రీహారదత్తుఁడా♦ఖ్యాతసర్వ, దేశరాజన్యగోష్ఠిని♦వేశకోవి
దాలిశయుగేయసుయశోమ♦హామహుండు, శర్వనిభుఁడొందుఁగాతనా♦సన్నుతులను

* 16 పన్నిద్దఱు రేవణాది పాశుపత సుసంపన్నిధులు —
సిద్ధత్రియము : 1 రేవణసిద్ధుఁడు 2 మరుళసిద్ధుఁడు 3 ఏకోరామసిద్ధుఁడు.
ఆరాధ్యత్రియము : 1 ఉద్భటారాధ్యుఁడు 2 వేమారాధ్యుఁడు 3 విశ్వారాధ్యుఁడు
పండితత్రయము : 1 మల్లికార్జునపండితుఁడు 2 శ్రీపతిపండితుఁడు 3 మంచనపండితుఁడు
ఆచార్యత్రియము : 1 నీలకంఠశివాచార్యుఁడు 2 హారదత్తాచార్యుఁడు 3 భట్టభాస్కరాచార్యుఁడు
వీరలు శైవమత మూలాచార్యులు. వీరిలో 3 వ ఆచార్యుఁడు మొదలుకొని 9 వ ఆచార్యుని వఱకు దద్వంశ్యు లిప్పటివఱకు శైవమతాచార్య పురుషులై పేర్కొనఁబడుచున్నారు.

చ. *అలికమునన్ గృశానుకృశనందని శంకరుఁ డాఱుమోములన్
వెలయనిశక్తిహస్తుఁడు పవిత్రతపంబును గోలుపోనిక్తా
శలుఁడలగాధినందనుఁడు శాంభవభాష్యవిరాజి నాదుజో
తలఁగొను శైవపండితవిధాత్రుఁడు శ్రీపతిపండితుండిటన్. 20

గీ॥ ఘనభవకరాళపంకలంఘనపటిష్ఠు, బ్రహ్మవిద్యాప్రబోధనప్రౌఢుఁ బావ
నమతిఁ గల్యాణపూర్వానందయతిని, వేమఱునుతింతునాదుహృద్వేశ్మమందు.

క॥ ఆయుర్వేదకళానిధినై యనురాగమున నన్ను నావిద్యను బ్ర
జ్ఞాయుతుఁ జేసిన నవరా, త్రేయ ములుగురామలింగదేశికుఁ గొలుతున్. 22

చ. శివపురవంశసింధుభవశీతలరశ్మి శిరీషపుష్ప పే
లవహృదయుం డలంకృతికళాలలితుండును నాకు నెయ్యుఁడున్
శివునిఁ భజింపఁ దత్పదముఁ జెందినయట్టిఁడు నైనమల్లయా
ఖ్యవిబుధవర్యు నెంచెద మదాత్మమునందుఁ దదాత్మ మెచ్చుచున్. 23

గీ॥ మఱియు నామామ ధైర్యరమామహితుఁడు, శివపురాన్వయపాథోధిశీతభానుఁ
డాఢ్యుఁడు శివార్చనాపరమాంతరంగుఁ, డట్టిదుర్గాహ్వయుని మదియందుఁ గొలుతు.

గీ॥ ఘనుఁడు భోగేశ్వరాదిసత్కావ్యసవిత, మల్లనపలికులబ్ధిహిమకరమూర్తి
మల్లికార్జునశాస్త్రి మామకకవిత్వ, మండనావహుఁ డాత్మసమ్మచ్యఁ జెపుడు. 25

వ॥ మఱియును

గీ॥ తూములూర్యన్వయసుధాబ్ధిసోముఁడిద్ధ, సభ్యచరితుండు శాబ్దికచంద్రుఁడస్మ
దీయకృతిరత్నమున్ సానఁదీర్చె నట్టి, దిట్ట శివరామకృష్ణశాస్త్రిని నుతింతు.

క. ఇఁక నెందఱో మనీషులు, ప్రకటితకవితాకళావిరాజితు లీమా
మకకృతికి వన్నెఁ గూర్చిరి, యకలంకమతిన్ దలంతు నవ్వారిసిరిన్. 27

వ॥ ప్రాచీనాచారంబుకతన నస్మదీయవంశచరిత్రంబు నొక్కించుక ముచ్చటించెద.

— వంశానుక్రమణిక * —

క॥ ధరణిన్ బ్రాహ్మణశాఖల, పారుపగు నారాధ్యశాఖ యలరు నొకండం
దిరమగు మావంశము భా, సురభారద్వాజగోత్రశోభితమగుచున్. 29

క॥ యాజుషశాఖాధ్యయన, భ్రాజితమై యిష్టలింగభాస్వత్తరపూ
జాజాగరూకమై కడు, రాజిలు ననవరతమార్య రాజిస్తుతమై. 30

* 20 శ్రీపతి పండితారాధ్యులు : పూజ్యపాదులగు వీరు గూడ వైయాసిక సూత్రములకు శ్రీకర భాష్యంబను పేరితో సవిశేష శివాద్వైతభాష్యంబును రచించిరి.

వ. అందు

శా. శ్రీకాళీశ్వరలింగదివ్యకరుణా ♦ శ్రీభాగ్యజాతుండు లో
కైకఖ్యాతమహాతపోనియతదీ♦వ్యద్భవ్యతేజుండు వీ
తాకాశల్యనిరస్తకల్యధికప♦క్షస్తోముఁ డొప్పొందెఁ జం
ద్రాకల్పోపముఁ డుద్భటార్యగురుమా♦ర్తాండుం డిలామండలిన్. 31

సీ. ఏ గురుం డుండెఁ ఖం♦డేందుమౌళిస్థలి, వాసమౌ ముదిగొండ ♦ పట్టణమున
ఏ సుధీశ్వరుఁ డొందె ♦ హిమగిరిజాభయా, సౌభాగ్యసుందరీ ♦ సాధ్వి పాణి
ఏ దేశికాగ్రణి ♦ యిచ్చె భోజాదిరా, జాధిరాజుల కిల ♦ నభవదీక్ష
ఏ మహాత్ముఁడు వాసె ♦ నీశశాపంబు భూ, తంబులై యున్న గం♦ధర్వతతికి

గీ. అట్టి నిరపాయగేయ వి♦ఖ్యాతపూత, వికచకమలవనామోద ♦ నికరసార
కీర్తిపూర్తి విరాజితా♦ఖిలదిగంత, రాళమండలుఁ డారాధ్య ♦ రాజమౌళి. 32

సీ. భంజించె బౌద్ధాది పాషండమతములఁ, బ్రతివాదు లెల్లన♦బ్రింబుఁ జెంద
రంజించె పార్వతీ ♦ రమణమతంబు శాం, భవులెల్ల మేటిసం♦బరముఁ జెంద
విరచించె హారలీల ♦ వెలయు నలంకార, సంగ్రహకావ్యంబుఁ ♦ జతురు లలర
నార్జించె నిష్టలిం♦గార్చనాఘనయోగ, లబ్ధనిర్వాణక♦ల్యాణలక్ష్మి

గీ. భక్తు లుప్పొంగఁ గరతల♦భ్రాజమాన, శాంభవప్రాణలింగాను ♦ సంగతాత్ముఁ
డై యనశ్వరగౌరీశ్వ♦రాధివాస, భాసురంబగు కైలాస ♦ పదముఁ జెందె. 33

గీ. అట్టియారాధ్యమకుటుని♦యన్వయమునఁ, బుట్టి చెలువొందిరనఘులు♦భూరియశులు
చంద్రశేఖరదేశిక ♦ చంద్రముఖ్యు, లవనిఁ బలువురు కలిదోష ♦ హరణచణులు.

వ. ఉద్భటగురుండు మొదలుచేసి వీరందఱు పెక్కుతరంబులవఱకు ముదిగొండ యందుఁ గాపురముండుట ముదిగొండవారనంబరంగిరి. 35

క. మును రామలింగసత్కవి, జనమాన్యం డుద్భటార్య ♦ చరితవిరచనం
బొనరించి వీరివంగడ, మన నిట్టిదా యెఱుఁగఁజేసె ♦ నందఱు మెచ్చన్. 36

వ. పదంపడి వీరివంశ్యు లతిశయాభివృద్ధిఁ జెంది వేఱువేఱుగ్రామంబులందు వసించి పెక్కుతరంబులు గడచుట నన్యోన్యజ్ఞాతిధర్మంబుఁ బాసి పెక్కుతెగలవారైరి. అవ్వానిలో సుప్రసిద్ధు లనేకులు పొడమి పేరుపెంపున్ గాంచినవారలందుఁ గొందఱి నిందుఁ జేర్కొందు. 37

సీ. చిన్మయదీక్షాది ♦ శివమతగ్రంథక, ల్పకశాఖి శ్రీవీర♦భద్రగురుఁడు
షడ్దర్శనాగమ ♦ శౌండుండు కేదార, లింగపండితరాజ ♦ పుంగవుండు

నంది గామాగ్రజుం డన్నింటియందు వేదాగమాంభోధి వీరభద్రావధాని
కొండవీడున నున్న కుసుమకోమలకావ్య, కమనీయపీఠాంక సత్కథాత

గీ. పాణినీయాగమాంత విభాసితోరు, శాబ్దికాయామ్నసుకళాంగరంగ మహిత
పాండితీస్ఫూర్తి రచితశైవప్రబంధ, రంగదమరకీర్తి శ్రీనాగలింగశాస్త్రి. 38

సీ. ఎవ్వానిశుభనామ మేప్రొద్దు నుడివిన, జనులకుఁ బాపసంచయము దొలఁగు
ఎవ్వానిచారిత్ర మే శైవమండలి, కెల్లయాదర్శమై యెసక మెసఁగు
ఎవ్వానిదాతృత్వ మెల్లదేశములందు, విఖ్యాతిఁ గాంచి శోభించెఁ దనివి
ఎవ్వానిసద్బోధ లెంతకాలంబేని, వినుచుఁ గాంక్షయొ శాంతినిండు భక్తి

గీ. ఎవఁడు చేసిన షట్కాలి కేష్టలింగ, పూజఁ గాంచెనో బహుళపుణ్యఫలతతుల
నట్టి శ్రీశంకరారాధ్యుఁ డార్యబోధ్యుఁ, డనుపమానయశస్కుఁడై యవని వెలసె

వ. ఇఁక నిజాము దేశమందు నల్లగొండజిల్లాలోని నారాయణపురంబందుఁ గాపురం బున్న మా తెగయందు

సీ. సహజాంధ్రపాండితీశాలి శివార్చనా, మానితాత్ముఁడు తాతమంత్రమూర్తి
* నిరతాన్నదానాభినిరతుండు వీరభ, ద్రగురుండు తండ్రి సత్యవ్రతుండు
అమలగుణాఢ్యలై యలరినయట్టి శ్రీ, శరభమ్మ నాగమ్మ సవతితల్లు
లకలంకచారిత్ర హరితగోత్రోద్భవ, యైనలక్ష్మమ్మ మాయమ్మ కీనజనని

గీ. సవతితల్లి కుమారుఁడు శరభమూర్తి, యన్న శరభమ్మనాగమ్మ యనుజ నిర్వు
రక్కలై నాకు వెలసిరి యమలమతులు, నాగవీరేశ్వరుండని నాదు పేరు. 41

చ. సిరులఁగహించు సైన్యపురసీమ వసించెద నద్రిజామహే
శ్వరకరుణాప్రసాదిత విభాసిత సత్కవితాయుతుండ భా
స్వరవిభ వేష్టలింగగత భక్త్యతిమాత్ర పవిత్రగాత్రుఁడన్
గురుజనపూజనోత్సుకుఁడఁ గుత్సితలోకపరాఙ్ముఖాత్ముఁడన్. 42

గీ. తగ రచించితి మును సుభద్రాపరిణయ, నాటకంబును శ్రీశైలనాథదేవి
భ్రామరీశక్తి పేరిటఁ బద్యశతక, మును సువర్ణోక్తి శివతత్త్వబోధినియును.

ఉ. బమ్మెరపోతనాఖ్యకవిభానుఁడు భాగవతప్రబంధమున్
గమ్మని పూవుతేనియలఁ గ్రాలెడు మేలిమిశైలిఁ దీర్చి ని
త్యమ్ముగ తేజముం బడయఁ దామరసాక్షునికిచ్చె నార్యవ
ర్గమ్ము కరమ్ము కౌతుకభరమ్మున గీతరవమ్ము సేయఁగన్. 44

మా తండ్రిగారగు ఈ శ్రీ వీరభద్రయ్యగారు ఇప్పటికి 70 సంవత్సరముల క్రితము నివాసస్థలిని వదిలి శిష్యుల యాహ్వానముచేత ఈ శికిందరాబాదుకుఁ గాపురము వచ్చినారు.

ఉ. పింగళిసూరనార్యకవి ♦ పిజ్ఞవరుండు ప్రభావతీచరి
త్రం గమనీయకల్పనల ♦ రమ్యతరోక్తులఁ దీర్చి భక్తియు
క్తిం గృతి నిచ్చెఁ దండ్రికి సు♦ధీమణు లంచితహర్షమొంద నా
రంగడు దారకీర్తికవి ♦ రాజకిరీటుఁడలంప నింపగున్. 45

వ. కావున నట్లే

—* కృతి సమర్పణము *—

గీ. తల్లిదండ్రులకన్న ని♦తరము పరము, లేదని పఠించు శాస్త్ర♦ రావసరణి
తల్లిదండ్రుల కీ ప్రబం♦ధంబొసంగి, ధన్యతను గాంతు నెల్లని♦ధనుల నేను. 46

ఉ. నాజనకుండు చాలఁగ వ♦నంబునఁ బ్రేమము జెంది కావ్యమొ
ప్పోజ గ్రహింప నెంచియును ♦ యోగము లేక గతించె నిప్పుడా
రోజఁ దలంచి తల్లికిని ♦ నొప్పుగ నాదగు తండ్రి కీ కృతిన్
భ్రాజితభక్తి నిచ్చెదను ♦ భర్గుఁడు దీని ననుగ్రహించుతన్. 47

క. ఒకయాశ్వాసముఁ దల్లికిఁ, నొకయాశ్వాసంబుఁ దండ్రి ♦ కొసఁగెద నాయీ
సుకృతకృతి సద్విచారల, కకలంకయశంబు నొసఁగు ♦ నాకల్పముగన్. 48

క. కృతిపతులఁట తలిదండ్రులు, కృతి శైవమహాపురాణ ♦ గీతంబఁట యీ
కృతిరచయితనగు నేనిటఁ, గృతకృత్యుఁడ నగుట కొంచు ♦ కృషిగావలెనే. 49

*క. ఉద్బోధకుఁ డీశ్వరుఁడఁట, సద్భావముతోడ నిద్ది ♦ సల్పుటయఁట యీ
పద్భంగము లేకయె కృతి, యద్భుతగతిఁ బూర్తినొంది ♦ యలరుటయరుదే. 50

ఉ. మొక్కులు మొక్కి వేల్పులకు ♦ మోదముతో ననుఁగన్నయంతనే
మిక్కుటమైన రోగముల ♦ మేకొని నన్నలయింపఁ జింతతోఁ
బొక్కుచుఁ బెక్కుపాట్లుపడి ♦ పొంకముఁ గూరిచి పెంచి పెండిలిన్
జక్కఁగఁ జేసి పెండ్లమును ♦ సంతతినిన్ నను సాఁకు తల్లికిన్. 51

గీ. నన్నుఁగని పదమూడేండ్లు ♦ నాకునిండ, దాఁక నాకిష్టవస్తుప్ర♦దానమున ము
దంబుఁ గూర్చుచు విద్దెల ♦ దార్పఁ గడఁగి, యంతఁ దాశివుఁ జేరిన♦యట్టి పితకు. 62

వ. సమర్పితంబుగా నే నాంధ్రీకరింపఁబోవు శివపురాణంబునకుఁ గథాక్రమంబు.

---

* పాఠాంతరము : ఉద్భవకరుఁ డీశ్వరుఁడఁట.

—* గ్రంథారంభము *—

ఉ. ఎల్లజగంబులన్ సృజన ♦ సేసి విరించివిఁగాంచి ప్రజ్ఞతో
భిల్లఁగఁజేయు వేదములఁ ♦ బేర్మిని నొసఁగినవాని దీప్తిసం
ధిల్లసమస్తదేవులను ♦ ధీస్ఫురణంబునఁ బ్రోవఁజాలు నా
యుల్లమునందుఁగొల్తు ను ♦ తోత్పలదామశోభ నాదటన్. 58

క. శ్రీశైలసన్నికృష్టను, దేవోజ్జ్వలశివపురాఖ్య ♦ దివ్యపురభవా!
ఈశార్చనాభిరతకో, టీశాతాధ్యేంద్రపురము ♦ హితి! లక్ష్మ్యంబా! 54

వ. అవధరింపుము.

క. నైమిశవనమున లోకస్, క్షేమార్థము శౌనకాద్య ♦ ఖిలమౌనులు చే
తోమోదమొదవ సూతుని, తోడ మనుగాలాపముం చతురతం దెలిపెన్. 55

ఉ. పావనమూర్తి! నీవలన ♦ బల్మఁ బురాణవిధిని విస్ఫురతస్ఫురా
జ్ఞావగతప్రమోదభరి ♦ తాద్భుత దివ్యకథాప్రబోధలన్
భావమునందు సంతసము ♦ పర్వెడు నెసను తృప్తిగాదదే!
మో! వినవేడ్కయేపాడము ♦ సుస్థిరభక్తిశక్తియెట్టిదో!! 56

కం. నీవలె విద్యావిభవము, నీవలె చాతుర్యమున్న ♦ నిపుణత మతియున్
నీవలె నవరసరుచిర వ, చోవిలసితధార లేవఁడు ♦ చూడఁగ నుర్వరన్. 57

గీ. పారమేశ్వరవిజ్ఞాన ♦ భరితమూర్తి, వఖిలకల్యాణజనక నా ♦ నాగమార్థ
వేదివి పరాశరాత్మజు ♦ విమలచిత్త, మునము నచ్చిన శిష్యుఁడ ♦ వనఘ! నీవు.

గీ. ఎల్లవిద్యలసారంబు ♦ నెఱిఁగినట్టి, దిట్టవైనను బరులకుఁ ♦ దెలివిగలుగ
బోధసేయకయున్నదాఁ ♦ బొందునఘము, కలిమిగలిగియు నీమని కతినఁబోలె.

క. విద్యయు బోధనమును నన, వద్యాచారప్రచార ♦ వైభవముగదున్
హృద్యగతి మెఱయు నీకడఁ, జోద్యముగాదోకో! యిన్ని ♦ సొంపులు గుదురన్.

—* శౌనకాదిమునులు సూతుని శివపురాణమును వినుచుమని యడుగుట *—

ఉ. ఏది వినన్ మనంబునకు ♦ హెచ్చుగుసంతసమావహిల్లి వే
ఱేది వినంగ వేడ్కజని ♦ యింపదు ముక్తిసతీ కరగ్రహం
బేదివినన్ లభించుఁ ♦ బరమేశ్వరుఁ డేదివినన్ బ్రసాదమా
పాదన సేయునట్టిది కృ ♦ పన్ సెలవిమ్ము మహాత్మ! మాకిఁకన్. 61

ఉ. ఎందునుగానిచూడ జగ ♦ దీశ్వరబోధకమౌ చరిత్రమే
డెందమునందుఁ గుందడపి ♦ శీఘ్రగమోక్షవధూటిసంగమం

బందిక నీయఁగాఁ దగెడు ♦ నన్యమిఁకట్టిదిగాదు గాన మా
కిందున వేంద్రుభృచ్చరిత ♦ మే విన నింపగుసొంపగుల్ జుమీ! 62

క. కావునను శివపురాణము, వేవేగ మాకు నిపుడు ♦ వినిపింపుము సూ
తా! విద్వజ్జనగీతా! నీవైదుషి దీప్తులెంతొ ♦ నేరిమిదనరన్.

వ. అనుడు నంత సూతుం డాహ్లాదంబుతో

* సూతుఁడు వ్యాఖ్యాన ప్రారంభము సేయుట

ఉ. ధన్యుఁడనైతి వంగడము ♦ తథ్యము బాధ్యయశంబునొందె సౌ
జన్యనిధానులుర్ బుధులు ♦ సారతపోనిధులైన మీరు సా
మాన్యుఁడనైన నానుడుల ♦ మచ్చికతో విని మెచ్చి క్రమ్మఱన్
మాన్యతతో వినన్ గడఁగి ♦ మంజుతరోక్తుల నిట్లుగోరుటన్ 64

ఉ. అందును నెల్లలోకముల ♦ కాదిమకారణుఁడై దనర్చు న
య్యిందుధరున్ భజించు నల♦యింపగు శైవపురాణరాజమున్
విందొనరింపుమంచు నర♦విన్ ననుఁగోరుట కింతయంతయం
చుందలపెట్టరానిసిరిఁ ♦ జొక్కితి నిక్కితి సాటివారిలోన్ 65

సీ. శివపురాణముభువిఁ ♦ జేకుఱుదనుక నే, బ్రహ్మహత్యాదిపా ♦ పములు పొదలు
శివపురాణముభువిఁ ♦ జేకుఱుదనుక నే, కలిమహోత్పాతము ♦ లొప్పలుచుచుండు
శివపురాణముభువిఁ ♦ జేకుఱుదనుక నే, కాలకింకరులసం ♦ కటములొదవు
శివపురాణముభువిఁ ♦ జేకుఱుదనుక నే, శాస్త్రంబులు వివాద ♦ సరణిమించు

గీ. శివపురాణంబిఁకనుభువిఁ ♦ జేరుదనుక, బరమశివతత్త్వమెఱుఁగఁగాఁ ♦ బడదుపుడమి
శివపురాణమిఁకనుభువిఁ ♦ జేరుదనుక, దివ్యవిజ్ఞానమెంతయుఁ ♦ దేజరిలదు. 66

గీ. అట్టి శైవపురాణము ♦ నవనివినిన, జదివినను దత్ఫలంబునేఁ ♦ జాటఁగలనె?
పద్యమేనర్ధపద్యమేన్ ♦ బఠనసేయ, వినిన సర్వాఘవితతులు ♦ విడుపునొందు 67

వ. కావున నింతకన్న మేలు తెఱంగు వేఱొక్కండు లేదిఁకసత్వరం బుపక్రమించె
ద వినుండన్న నవ్వారలు హర్షంబుతో. 68

— * శౌనకాదిమునులు సూతునితో శివతత్త్వంబు తీరెఱింగింపుమనుట * —

గీ. ఎంతయేనియు శుశ్రూష ♦ హెచ్చుచుండెఁ, జెప్పుమిప్పుడు కృపతోడ ♦ శివునితత్త్వ
మేమెఱుంగమగుణుఁడైన ♦ యీశ్వరుండు, గుణము నెట్టులఁ జెందెనో ♦ నోవిదేంద్ర

ఉ. సర్గముకన్న మున్నుఁ ♦ బురశాసనుఁ డెట్టులనుండు నింక నా
సర్గపుమధ్య నెక్కరణి ♦ జక్కఁగఁ గ్రీడ యొనర్చు దానియు
త్సర్గమునం దెటుల్ మరలఁ ♦ దా వసియించుఁ గృపాళు! సెప్పుమా
భర్గుఁడు లోకశంకరుఁడు ♦ పన్నుగ నెట్లు ప్రసన్నుఁ డయ్యెడున్. 70

చ. అతఁడు ప్రసన్నుఁడై జనుల ♦ కర్మిలి నెట్టి ఫలంబొసంగు? నా
వితతదయాకరుండు గడు ♦ వేగిర మొంది ప్రసన్నుఁ డౌనటం
చతులితమౌ ననుగ్రహము ♦ నారయునంచును భక్తకోటులన్
వెతవడనీయఁడం చెపుడు ♦ విందుము విందుగఁ దెల్పు తత్కథన్ 71

సీ. బ్రహ్మ విష్ణువు రుద్రుండు ♦ పరమశివుని, యంశజులటంచు నందుఁ బూ ♦ ర్ణాంశుఁడల్ల
రుద్రుఁడని వినుచుందుమా ♦ రుచిరమూర్తి, విస్ఫురితలీలలను విని ♦ పింపుమనఘ!

క. రుద్రావిర్భావంబును, రుద్రాణీజన్మకథని ♦ రూపింపు విప
శ్చిద్రాజులు మెచ్చఁగవి, ద్వద్రమణా! నీదు కీర్తి ♦ వర్థిలు భువిలోన్

వ. అనిన విని సూతుం డిట్లనియె.

క. ధన్యులు గృతకృత్యులు మీ, రన్యులవలెఁ గాదు నిర్మ ♦ లాంతఃకరణుల్
మాన్యులు మురియుచు వినుతన, నన్యాదృశమైన ప్రమథ ♦ నాథకథనొగిన్ 74

సీ. శివకథానైష్ఠికమనీష ♦ చెలువు మీఱ, వెలసె నేనియు జాహ్నవీ ♦ సలిలమట్లు
పూతులనొనర్చు నాంద్రను ♦ బూరుషులను, బృచ్ఛకుని ♦ విను వారిని ♦ వినుచు వాని

క. భవరోగౌషధ మిది వినుఁ, డవిరళమోదమున నిప్పి ♦ తార్థప్రదమీ
శివచరితము నారదమా, నివరేణ్యుఁడుఁ దండ్రినడుగ ♦ నీరజభవుండున్ 76

సీ. సంతసంబలరఁగ నాత్మ ♦ జన్మనకువ, దించె నట్టుల మదికిరు ♦ చించునటుల
తపసులార! భవత్సన్ని ♦ ధానమందు, శాంకరయశంబు గానంబు ♦ సల్పువాఁడ 77

.... కథాప్రారంభము

—* నారదముని తపస్సొనరించుట *.

క. అని వేగమె సూతుఁడు దన, మనమునఁ బరశివచరణ స ♦ మర్హ్వాణమును న
ష్ఠానరించి యిట్లు పలికెను, ఘనమధురమరందసూక్తి ♦ కౌశల్యమునన్. 78

ఉ. నారదమౌనివర్యుఁ డొక ♦ నాఁడు మహేశ్వరభక్తియోగ దీ
పారతుఁడై తుషారగిరి ♦ కందరరాజము నొంది స్వర్ణదీ

చారుతరంగశీకరర • సప్రసరప్రకరాలవాలమా
లూరరసాలసాలతరు • లుంగలవంగ వనంబు నొక్కెడన్. 79

ఉ. కాంచి మనంబునచ్చెరువుఁ • గాపురమొంది వియన్నదిన్ గడున్
మించిన వేడ్కఁ గ్రుంకులిడి • మేలుగ లోన 'శివోహ'మంచు యో
జించుచు నుండెనంతఁ గడ • చెన్ జిరమావయి వృత్రభేది వీ
క్షించి మునీశ్వరవ్రతముఁ • జేవఁ దొలంగి కలంగె నెంతయున్. 80

గీ. సంయమిదివంబుదనకై వ • శముఁ జేసి, కొనఁగమదిఁ బూనితపసుఁ గై • కొనియెనిట్లు
లేకయుండిన నిట్టుల • లోకదీప్తిఁ, బెద్దకాలంబొనర్చునే • బిట్టుతపను. 81

క. నేనూరకున్న నిటులే, మానకస్వారాజ్యమూడి • మహితాత్ముఁడీ
మౌనీంద్రుఁ డొందు నిందను, మానము లేదెంతయేని • మదిఁ బరికింపన్. 82

ఉ. కావున నిష్ఠ తాపసుని • గర్వమణంగఁగ నత్తపంబు నేఁ
బూవిలుకాని సాయమున • బూదియొనర్చెదనంచు వేగన
బ్బావజు నాత్మలో దలఁప • బంచశిలీముఖుఁ డేగుదెంచి తా
దేవర! యేమి సెల్వనుడు • దేవవిభుండనె నివ్విధంబుగాన్ 83

చ. మునివరుడైన నారదుఁడు • మూర్ఖత, నాకధరాధిపత్యమున్
మనమునఁ గోరి ఘోరముగ • మంచుమలన్ దపియించుచుండె నీ
యనుచరరాజిఁ దోడ్కొనిర • యమ్మున నమ్ముని జేరి కామవే
దనకు వశున్ బొనర్చి బలి • తంపు తపమ్మును వమ్మొనర్పుమా! 84

మ. అని పంపన్ మరుఁడంత మాధవుఁ బ్రియా • మాధీశు గంధానిలున్
దన వెంటన్ గొనిపోయి మౌనివరుచి • త్తంబు త్తలంబొందిస్త్రీ
జనతాసక్తముగాఁగఁ జేయఁ గడఁగన్ • సర్వేశ్వరానుగ్రహం
బున నమ్మౌని రవంతయేనిఁ జలనం • బున్ జెందకుండుండుటన్ 85

చ. కని మదనుండు భీతిఁ గొని • క్రన్నన నింద్రునిఁ జేరి తద్విధం
బును నవబోధ చేసి చనెఁ • బొల్పగు నారదశక్తి కెంతయున్
మనమున మెచ్చె దేవపతి • మౌని చిరంబు తపించి యంతసి
ద్ధిని గడియించి నాననిమ • దిన్ గరువంబువహించి మించుచున్ 86

—* నారదముని, తపస్సిద్ధియైనదనుకొని త్రిమూర్తులయొద్ద కేగుట *—

క. కాముని జయించితిని యిఁకఁ, గామాదినిఁ బోటిసేయఁ • గంటెనిజతపం
బీమాద్రి సిద్ధిఁ జెందె నిఁ, కేమని యత్తపసుమౌని • హెచ్చుగ నుకలిమిన్. 87

శా. కైలాసంబున కేగి యాత్మసుతపో ♦ గంభీరభాగ్యంబు స
ర్వాలంకారు నితోడఁ జెప్పుటకునై ♦ యచ్చోటికిం బోయి య
న్నీలగ్రీవునిఁ జేరి మ్రొక్కి మిగులన్ ♦ నీటొప్ప నాత్మోన్నతిన్
వాలాయంబుగఁ జెప్పె శంకరుఁడు "వా♦హ్వా" యంచు హర్షించఁగా. 88

చ. శివుఁడు మునీంద్రు గర్వమును ♦ జిత్తమునందు నెఱింగియున్ గడున్
బ్రవిమలమైన భక్తజన ♦ వత్సలతన్ విడనాడకమ్ముని
ప్రవరునితోడ నిట్లనెఁ జి♦రంబు తపంబొనరించి సిద్ధివై
భవమును జెందితీవు ముని♦వర్య! కడున్ గడు సంతసించితిన్. 89

క. ఐన నొకమాట సెప్పెద, మానసమున నుంపుదీని ♦ మఱవకు మెపుడున్
మౌనీంద్రా! వైకుంఠుని, తో నుడువకు నీతపంబు ♦ ఘోరప్రసిద్ధిన్. 90

క. అని బోధించిన విని ముని, మనమున నది లెక్కగొనక ♦ మఱియుఁ గమలజ
న్మని యొద్ద కేగి యట్టులె, తన కామజయంబుఁ దెలుపఁ ♦ దద్జ్ఞుఁ డతండున్. 91

క. శంకరు ననుగ్రహంబునఁ, బంకజసాయక జయంబు ♦ వాటిలె మునికా
పొంక మెఱుంగక యితఁ డిటు, మంకుతన మ్మొందె వదరు ♦ మాన్పద నిట్టుల్. 92

క. అనికొని నారదమునితో, ననియెఁ గుమారా! మహేశ్వ♦రానుగ్రహ మ
ట్లనువుగ మన్మథ జయమున్, బొనరించిన దండుఁ గులుకఁ ♦ బోకుమె డందన్ 93

ఉ. మున్నట శంకరుండు తప ♦ మున్ బొనరించుచునున్న మన్మథుం
డన్నిటలాక్షు గెల్వఁజని ♦ యంతముఁ జెందెఁ దదీయ దేవియా
పన్నగభూషణున్ గొలిచి ♦ భర్తననంగునిగాఁగ నొందెనా
పున్నెపుభూమి శాంకరవి ♦ భూతి జయించితివీవు కామునిన్ 94

క. చను మదరిపాటుఁ జెందకు, తనుజ! యనుడు నారదుఁడు హి♦తపువరయక య
వ్వనజాక్షుని చెంగట కే, గిన నాతండరసి వేడ్కఁ ♦ గీల్కొను మదితో. 95

ఉ. ఏమి మునీంద్ర! లెస్సె? యిపు♦డెచ్చటనుండి మదీయధామమున్
బ్రేమమునిమ్మెఱఁ జేరితివి ♦ పెద్దయుఁ బ్రొద్దులు మంచుఁగొండలో
నేమమునిమ్మెఱఁగాఁ దపసు ♦ నెగ్గఁగఁ జేసితివయ్య! నీకు దీ
టేమహి వచ్చునే పెఱ ఋ♦షీంద్రులలో నొకఁ డేనిఁ జూడఁగన్ 96

నారదుఁ డహంకరించుట

ఆ. అని బహూకరింప ♦ నమ్మౌని పొగరువఁ, దనదు తపసు పెంపుఁ ♦ దమ్మివిల్తు
గెలువు హెచ్చుమిఱఁ ♦ గేరుచుఁ జెప్పెను, హరియు విని యెమంద♦హాసమలర.

వ. అంతఁ బుండరీకాక్షుండు,

క. విని యెందజయ్యమైన [illegible], ముని మాయాగరణిందవసి ♦ [illegible]
మనసిజుని నిల్వరించితి, వనిశారకోఁతలను♦గోయు సజ్జనబలిమిన్. 98

గీ. అనిమనంబునఁదలఁచిది♦వ్యఋషియుల్ల, మలరఁ [illegible]
కంజనయనునితోనన ♦ [illegible] [illegible]

క. అని గర్వపడి మునీంద్రుఁడు, [illegible]
[illegible] 100

మ. హరిని [illegible] మునీంద్రుఁ [illegible]
బురమొక్కండుగనుపట్టెఁ గమ్మరమియు ♦ ప్రోత్తుంగహార్మ్యంబు సుం
దరనారీనరసద్గసవితము నా ♦ నాసస్తువిస్తారబం
ధుర [illegible] ♦ దూర్బాతాభిలాషాత్ముఁడై. 101

—* నారదుఁడు శ్రీమతినిఁజూచి మోహించుట *—

మ. నగరున్జొచ్చి నరేంద్రమందిరము నొం ♦ దన్ బోవఁగానందు భ
వ్యగుణుం డప్పురి నేలు శీలనిధియన్ ♦ బ్రఖ్యాతభూనేత రూ
పగుణాలంకృతయైన శ్రీమతియనా ♦ బాలన్స్వకీయాత్మజన్
దగురాజన్యునకీయఁగోరి పురమ ♦ త్యంతంబు గై సేసియున్ 102

ఆ. రాజవరుల నెల్ల ♦ నోజమైఁ బిలిపించి, తగస్వయంవరముఁ ♦ బొనఁగఘటించి 103
పుత్రిహస్తమందుఁ ♦ బూదండనిడిమది, కిష్టమైనవాని ♦ కేయుమనియె.

ఉ. అత్తఱిమౌనియున్ జెదరి ♦ నట్టిమనంబున నందుఁజేర రా
జోత్తముఁ డాతఁడమ్మునికి ♦ నొప్పగ బాద్యము నర్ఘ్యమిచ్చి మేల్
ముత్తెపుగద్దె యెక్కనిడి ♦ పుత్రినిఁ దోడ్కొనివచ్చి మౌనిరాట్
సత్తము పాదపద్మములఁ ♦ జక్కఁగ మ్రొక్కఁగజేయ నాతఁడున్ 104

ఉ. కన్నెనుజూచి యచ్చెరువుఁ ♦ గాంచి మునీంద్రుఁడు మన్మథాస్త్రసం
పన్న మనంబుతో నృపతి ♦ వర్యునికిట్లనెఁ బార్థివేంద్ర! యీ
సన్నుతగాత్రి దివ్యతను ♦ జాతవలెన్ గనుపట్టుచున్న దీ
చిన్నది యెవ్వతో చెపుమ ♦ చెచ్చెర ముచ్చటమీఱనాకిఁకన్

వ. అనిన నజ్జననాథుం డిట్లనియె.

చ. మునివర! నాదుకూఁతురు స ♦ ముజ్జ్వలరూపనిధాన దీనికి
న్దనువుగ భర్తఁగూర్పఁగ స్వ♦యంవరమున్ బొసఁగించినాఁడ నా
తనుజకుఁగల్గుభాగ్యమును ♦ దద్జ్ఞులు మీఱ లెఱింగియుందు రినా!
మనమలరన్ వచింపుఁడు న♦మస్కృతులన్ బొనరింతు మీకిఁకన్. 106

ఆ. అనుడు మౌనియనియె ♦ నధిప! నీకూఁతురు, కలిమిచెలువవోలె ♦ వెలయుసిరుల
విభుఁడు మరునిఁగన్న ♦ వెన్నుఁడే యనఁదగు, నట్టులమరుమీఱు ♦ హరుసమునను.

క. అనినొడివి నారదుండా, జనపతికడనుండి విష్ణు ♦ సన్నిధికి వెసన్
జని యాయనఘునకారా, తనయ స్వయంవరవిధంబుఁ ♦ దగఁజెప్పి వెసన్, 108

మ. హరి! నామానసమున్ హరించె నృపక ♦ న్యారత్న మెట్లోననున్
జరితార్థున్ బొనరించు మేల్సొబగు సం ♦ ధానింపు మాలోకనుం
దరియా నగ్గరితన్ బరిగ్రహము సే ♦ యంజాలనేనిన్ బొరిం
బొరిఁబుష్పేషు శరార్చిఁగాల్పఁబడుదున్ ♦ బోనాడుదున్ బ్రాణముల్. 109

సీ. మేల్మిబంగారుబొమ్మ య♦మ్మొలఁతలక్ష్మి, తోడ నెనవచ్చు నీకైన ♦ తోయజాక్షి
అరమరయొనర్పకరుతయం♦దలరుదండ, వేయుఁగావున నీరూపు ♦ నీయునాకు, 110

గీ. అనుచుఁ గడువేఁడుటయుహరి ♦ యల్లనగి,
యనియె మోమోటమరయనే ♦ యకట నీదు?
మాటనేఁ ద్రోసివేతునే ♦ మానితిలక!
చనుమటులె యిచ్చితిని జక్కఁ ♦ దనపురూపు 111

క. హరివచనమ్మును విని ముని, హరుసంబున నృపసుతా స్వ♦యంవరశాలన్
బిరబిరఁగఁజేరి యచ్చట, హిరణ్యపీఠి నివసించె ♦ నెంతయుఁ బేర్మిన్ 112

క. హరియొసగెన్ మునికి మనోహరమగు తనమేలిరూపు ♦ నఱుతవఱకుపై
హరిశిరసున్ గూరిచెనిది, యరయక మునిగూరుచుండె ♦ నచటమురియుచున్ 113

ఉ. అచ్చటివారలందఱును ♦ నమ్ముని యాకృతిఁజూచి నవ్వుచున్
బిచ్చబికారి యీతఁడిటఁ ♦ బెచ్చగుపూనికిఁ గూరుచున్న వాఁ
డిచ్చెలిఁ బెండ్లియాడుతమి ♦ నీ దొరలన్ విడనాడి యీతనిన్
మెచ్చి వరించునే? యకట ♦ మీనవిలోచన యెట్టులేనియున్ 114

క. క్రోఁతికిఁ గొబ్బరికాయయె, యీతరుణీమణికి నాథుఁ ♦ డీతండైనన్
గోఁతిమొకము ముని యితఁడీ, ట్లాతురపడుచుండెఁ గన్నె ♦ నాసించికడున్ 115

గీ. అనుచు నచ్చటివా రను ♦ కొనుచునుండఁ,
రా జగన్మోహిని యనంగ ♦ నలరు రాచ
కొమిరె కూర్చుండియున్న భూ ♦ రమణవరుల,
నొక్కొకరిఁ జూచుచుం బాయు ♦ చుండెనందు. 116

క. నారదమునినిన్గని చె, న్నారెడు రూపంబువాన ♦ రాస్యముఁగని లోఁ
గూరిమిఁజెందక తొలఁగెను, సారెకుముని యఱతసాచి♦చక్కఁగనుఁగొనన్.

విష్ణుమూర్తి శ్రీమతిఁ బెండ్లాడి వైకుంఠమునకుఁ దోడ్కొనిపోవుట.

క. అత్తఱిఁగమలాక్షుండా, బిత్తరియెడ వేడ్కఁజెంది ♦ పేరిమినొకరా
జోత్తముఁడై యటఁజేరుడు, నత్తలిరుంబోఁడిసూచి ♦ హారము వేసెన్. 118

ఉ. అంత సరోజనేత్రుఁడు ప్రి ♦ యంబున నక్కలికిం గ్రహించి బల్
సంతసమొప్పఁగాఁదనదు ♦ సద్మముఁజేరె నరేంద్రులెల్లరున్
జింతిలి వేగవేగముగ ♦ స్వీయపురంబుల త్రోవఁబట్టిర
ట్లంతయుఁ జూచి నారదుఁడు ♦ హా! యిదియేమి యటంచుఁ గించతో. 119

ఉ. వారిని వీరినిం దఱిసి ♦ బాలిక నెవ్వఁడు గొంచఁబోయె బం
గారుసరంబు నాయఱితఁ ♦ గామిని వేయఁగఁబూనియుండె మీ
రారయుఁ డెందునున్నదొ ర♦యంబుననంచు మునీంద్రుఁడాడ గౌ
రీరమణప్రియుల్ మఱిమ♦ఱిఁ మునిఁగాంచుచు నిర్వ్యరచ్చొటన్. 120

చ. నగుచు నిటుల్వచించి రల♦నాతుక నెత్తుకపోయె విష్ణు వ
మ్మగువ నినుఁ వరించునొకో ♦ మర్కటవక్త్రుఁడ! చాలుఁజాలు నీ
మొగమును గన్నరోఁతవొడ ♦ మున్గడుఁ జక్కఁదనాలబాలకున్
దగుదునటంచు నెట్లులుమ ♦ నంబున నెంచితొ? కొంచకింతయుఁ. 121

క. బంగరువిరిసరమును నా, రంగారుమరాళరాజ ♦ రాజగమనసా
రంగవిలోచన హరియఱు, తంగ్రైసేసెను గ్రహించెఁ ♦ దన్వినతండున్. 122

ఆ. ఇటులవారు చెప్ప ♦ నీరసతోమునిని, వారిఁజూచిగినిసి ♦ మీరలిట్లుఁ
నన్నువెక్కిరించి ♦ నారుగావున భువి, దనుజయోనిఁబుట్టుఁ♦డనిశపించె. 123

క. వారలు జ్ఞానధనముచే, కూరినవారౌట మదినిఁ ♦ గుందకయె శివే
చ్ఛారీతినడచునని య, న్నారదునిఁ దూఱరైరి ♦ నడచిరెచటికో. 124

ఉ. అంతమునీంద్రుఁడాత్మముఖ ♦ మద్దమునన్ బరికించి విస్మయం
బెంతయుఁ జెంది చక్రధరుఁ ♦ డిట్టులొనర్చినవాఁడటంచులోఁ.

—* నారదుఁడు విష్ణుమూర్తిని శపించుట *—

జింతిలి భగ్నభగ్నమను ♦ శ్రీఘనదుఃఖాగ్ని భరంబుతో నిశాం
టాంతకుఁ జేరి నిల్చి కడు ♦ నాతతరౌద్రమయోక్తి నిట్లనెన్. 125

ఉ. మోసమటుల్ బొనర్చితి వ ♦ మోఘవచస్కుఁడవంచు నెంచి నే
నాసను జెంది యట్లు నిను ♦ యాచన చేసినదానికిట్లు బల్
దోసమనాక చేసితివి ♦ తుంటరి! కొంటెతనంబు చెయ్వు వి
శ్వాసవిఘాతుకా! యురక ♦ సల్పిన నేరము రిత్తవోవునే. 126

ఉ. పూనికతోడఁ గట్టికుడు ♦ పున్ నిను నీయఘమెంచి చూడు నా
మానసమున్ గరంచిన కు ♦ మారినిఁ జేకొని పల్వురందు నా
కీ నగుఁబాటుఁ గూర్చితివి ♦ హెచ్చుగ నీవిటు స్త్రీకృతంబునన్
బూనెదుగాక పెన్వగను ♦ బూనెదుగాక పహాస్య మిద్ధరన్. 127

క. మఱియును వానరముఖమును, సరియని నాకిచ్చినట్టి ♦ చందమునకు వా
నరులే శరణంబౌదురు, నరుఁడవు నీవగుచు వగఁద ♦ నరుదువు భువిలోన్. 128

గీ. ఇట్లు ముని శాపమిచ్చిన ♦ నీశ్వరేచ్ఛ, యనుడుఁ బురుషోత్తముండెద్ది ♦ యనక కినుక
లేక యానందమున నుండె ♦ వీఁక మెఱయ, శంకరుని మాయయంతన ♦ జటిలుఁ బాయ.

—* నారదుఁడు పశ్చాత్తప్తుఁడగుట *—

మ. మునివర్యుండు ప్రబోధమొంది కినుకన్ ♦ భోగీంద్రతల్పున్ శపిం
చిన దోసంబున కెంతయేని మదిని ♦ స్సీ! యంచు భీతాత్ముఁడై
వనజాతాక్షునిఁ జేరి మ్రొక్కి చెడితిన్ ♦ బాపంబిటుల్ కట్టికొం
టిని సర్వామరవంద్య శ్రీవిభుని నే ♦ నిందించి కుందించితిన్. 130

ఉ. ఎట్లు మహాత్మ! నిన్ను శపి ♦ యించిన దోసము నాకుఁ బాయు నీ
వెట్లు భరించియుండఁగల ♦ వీ చెడు తాపసి యేవమైన యీ
తిట్లు సహింపరాని విఁక ♦ దీంద్రపుటల్కను ముక్కుముక్కయా
నట్లుగ నన్నుఁ జెండఁదగు ♦ నండజకేతన! చక్రధారచేన్. 131

క. అప్పగిది సేయవేనిన్, దెప్పరమగు నిరయమొంది ♦ దిక్కుఁగనకబల్
ముప్పునముటిగెదనిఁక, నాతిప్పలు పాయునటులే వి ♦ ధింపుము శిష్యా. 132

చ. అనియనినంత శ్రీదయితుఁ ♦ డల్లననవ్వి మునీంద్రుతోడని
ట్లనె మునిరాజ! యేలయిటు ♦ లాత్మ మఱుంగెదవంతయీశ్వరే
చ్ఛనునడుచున్ మఱొక్కరి వ ♦ శంబగునే పని లేనియిట్టివే
దనఁగొనకమ్మహేశ్వరుని ♦ దన్ దలపోయుము పాయు మజ్ఞతన్. 133

చ. సకలముఁ గాలచక్రమును ♦ శంకరుఁడే తిరుగంగఁ జేయునా
యకుఁడతఁడన్ని యాత్మలకు ♦ నక్షరమూర్తి, కృపానువర్తి, మా
మకదయితుండు నిచ్చలు ర ♦ మాసతి యేనును దత్పదాబ్జముల్
దికమక లేక కొల్చెదము ♦ దివ్యమునీ! గుఱుతింపు మింపుగన్. 134

ఉ. ఐననుగూడ శాంభవ మ ♦ హాద్భుతమాయకులోఁగి యెప్పుడే
ప్డేనును బ్రహ్మదేవుఁడుమ ♦ హేంద్రుఁడు మోహము నొందుచున్ వగన్
బూనుచు నుందుమట్లగుటఁ ♦ బూనిమ తెవ్వరు దాఁటఁజాలువా
రానియతిన్ గరంబెఱిఁగి ♦ యక్కట వెక్కసపాటు మానుమా. 135

—* విష్ణుమూర్తి నారదునకు హితోపదేశంబు చేయుట *—

ఉ. నీదగు హంకృతిన్ మలఁప ♦ నీలగళుండటు గూర్చె నీకునున్
నీదుముఖంబునన్ మరల ♦ నేర్పుగ నాకును శాపసూక్తి నా
పాదనచేసెఁ దాన గరు ♦ వంబు భయంబును మాను చిత్తమా
హ్లాదమునొంద నిందుధరు ♦ నవ్వహమున్ భజనంబొనర్పుమా. 136

శా. దానన్ నీకఘముల్ దొలంగు సుచరి ♦ త్రఖ్యాతియే పొందు వి
జ్ఞానంబబ్బును డెందమందుఁగల నా ♦ నాసంకటాంకూరముల్
లోనన్ గ్రమ్ము శుభైకమూర్తివయి యీ ♦ లోకంబులన్ మించు వీ
నీనేర్పున్ గని చేతురింక జనముల్ ♦ నిత్యంబు శర్వార్చనన్. 137

క. మనసున వాకున గాత్రం, బున శంకరుఁగొల్చునతఁడె ♦ బుధుఁడును పుణ్యుం
డును ధన్యుండును వైదికుఁ, డును జీవన్ముక్తుఁడగుఁ గ ♦ డున్ బేర్మిమెయిన్.

క. శివనామంబనియెడుఘన, దవహేతికి నఘవనములు ♦ దగ్ధములగు నా
శివనామతరిని గొని యీ, భవనీరధి దాఁటవలె ను ♦ పాయమున మునీ. 189

క. భవదవమధ్యంబునఁ జి, క్కువడినడచుచున్ గరంబు ♦ కుందెడువారల్
శివనామ సుధారస వృ, ష్టివలనఁ దెఱపిగొనికాంతురి ♦ సేమంబు భువిన్. 140

క. పలుజన్మంబులఁదపసుల్, సలిపిన నేగాని భక్తి ♦ శంకరుని యెడన్
గలుగదు కలిగిన యేని స, కలదేవులసరిగ శివునిఁ ♦ గనునట్లమరున్. 141

సీ. లాఁతివేల్పులసరిగ బాలశశిధరుని, యెడఁబ్రవర్తియొనర్చున ♦ యేని మనసు
నందుఁజాపల్యవైఖరి ♦ నొందియమరు, నేని యాభక్తి వితయగు ♦ నెఱుఁగుమార్య!

క. వినుముని! యెందును సామ్యము, గననిదియై చపలగుణము ♦ గననిదియై వా
సినిమెఱయు శంభుభక్తి భు, విని సర్వార్థంబులొసఁగు ♦ వేడ్కలు మించన్.

క. నుదుటను బూదియు నఱుతన్, రుదురాకలునాల్కలో వి♦రూపాక్షునిపే
రొదవినచో నవ్వాఁడఘు, విదళనము నొనర్పఁగలఁడు ♦ విజ్ఞవతంసా. 144

క. బాపలసొమ్ములఁదోఁచియు, బాఁపలఁగొట్టియును వేఱు ♦ పాపంబులనా
టోపంబున సల్పియు నా, పాపంబులఁబాయు శివుని ♦ భక్తిఁబడసినన్. 145

క. ఆపాదమస్తకము భ, స్మాపాదన మొందుమెప్పు ♦ దఖిలాంగములం
దోపికరుదురక్కలఁగొను, శ్రీపంచాక్షరజపంబు ♦ సేయుము మౌనీ! 146

క. శివకథలఁ జెప్పుమెప్పుడు, శివకథలను వినుచునుండు ♦ శివభక్తులనున్
శివునిన్ గొలుచుచునుండుము, శివతీర్థంబులకుఁ జనుము ♦ సేమంబొనరున్. 147

ఉ. అందును వారణాసికిఁ బ్ర♦యాణమొనర్పుము దేవమౌని! ము
న్నందుగ శంకరుండచటఁ ♦ బొంగుచు భూధరరాజకన్యతో
నందనరాజితో నమర♦నాయకముఖ్యులతోఁడ వాసమున్
బొందివసించు నయ్యదియ ♦ పూర్వము సృష్టికి శిష్టతల్లజా. 148

ఉ. అచ్చటనుండి యెల్లయభ♦వాయతధామము లీక్షచేసి సొం
పెచ్చఁగ సత్యలోకమున ♦ కేగి భవద్గురు సారసోద్భవున్
హెచ్చఁగఁబూజసేసి పర♦మేశ్వరతత్త్వ మెఱుంగఁగోరుమా
సచ్చరితుండు శైవజన♦సత్తముఁ డర్థమెసంగఁ జెప్పెడున్. 149

క. అనిపనిచిన నతఁడునుగడు, మనమున సంతసముఁ జెంది ♦ మధువైరికి వం
దనములొనర్చి రయమున, ఘనపుణ్యవితానరాశిఁ ♦ గాశిన్ జేరెన్. 150

—* నారదుఁడు తీర్థయాత్ర సల్పుట *—

గీ. చేరి మిన్నేటియం దభి♦షేక మొంది, విశ్వనాథునిఁ దద్దేవి ♦ విఘ్నపతినిఁ
గొలిచి భైరవుఁ బూజించి♦జలజనయను, మాధవుని భజియించి సం♦బరము మెఱయ

శా. శ్రీశైలేశు భజించి భ్రామరిని సం♦సేవించి శ్రీకాళహ
స్తీశున్ దత్సతిఁ బూజచేసి నటనా♦ధీశుఁ దదీయప్రియన్
బ్రాశస్త్యంబుగఁ గొల్చి పాండ్యవిభు ♦ దారాయుక్తునర్చించి రా
మేశున్ బర్వతవర్ధనిన్ బ్రియముమై ♦ నీక్షించి సేవించియున్. 152

గీ. ఏకసహకారవిభుని నా♦గేశుఁ ద్ర్యంబ, కేశు ఘుశ్మేశు నుజ్జయి♦నీశుఁ బ్రణవ
నాథు శ్రీభీమశంకర♦నాథు సోమ, నాథుఁ గేదారనాథుఁ ద♦న్నలినదృశల. 153

—* నారదుఁడు బ్రహ్మయొద్దకేఁగి శివతత్త్వంబుఁ జెప్పుమనుట *—

క. కొలిచి యజుఁ జేరఁ జని జో, తలసలిపి స్వవృత్తమెల్లఁ ♦ దాఁ దెలిపి వెసన్
నెలతలఁ దాల్చినదొరయ, క్కలిమిఁ దెలియఁ గోరి భూరి♦కౌతుకమమరన్. 154

గీ. శివునితత్త్వం బెఱుఁగఁ గోరి ♦ చేరినాఁడ, తండ్రి! నిన్నద్ది తెలుపుమా♦తత్త్వవేది
నీవగుట నగుణుండైన ♦యీశ్వరుండు, గుణత నెట్టులఁ జెందెనో ♦ కోవిదేంద్ర. 155

ఉ. సర్గముకన్న మున్ను స్మర♦శాసనుఁ డెట్టుల నుండు నింకఁ దా
సర్గపుమధ్య నెక్కరణిఁ ♦ జక్కఁగఁ గ్రీడయొనర్చు దానియు
త్సర్గమునం దెటుల్ మరలఁ ♦ దావసియించుఁ గృపాళు! చెప్పుమా
భర్గుఁడు లోకశంకరుఁడు ♦ పన్నుగ నెట్లు ప్రసన్నుఁ డయ్యెడున్

చ. అతఁడు ప్రసన్నుఁడై జనుల ♦ కర్మిలి నెట్టిఫలంబొసంగు నా
వితతదయాకరుండు కడు ♦ వేగిరమందె ప్రసన్నుఁడౌ నటం
చతులితమౌ ననుగ్రహము ♦ నారయు నంచును భక్తకోటులన్
వెతవడనీయఁడం చెపుడు ♦ విందుము విందుగఁ దెల్పు తత్కథన్. 157

గీ. నీవు వెన్నుఁడు రుద్రుఁడా♦నిత్యమూర్తి, యంశజులటంచు నందు♦బూర్ణాంశుఁ డిందు
మౌళి యని వినుచుందు మా♦మహితమూర్తి, విస్ఫురితలీలలను విని♦పింపుమనఘ.

వ. మఱియు నానీలలోహితుని యావిర్భావంబును, రుద్రాణీ జనోన్మదంతంబును, సాకల్యంబుగ నెఱింగింపుమని ప్రార్థించుచుండ నంత సంతుష్టుండై విరించనుం డిట్లనియె. 159

—* బ్రహ్మదేవుఁడు నారదునకు శివతత్త్వంబు తిరెఱింగించుట *—

ఉ. చాలఁగ సంతసంబొదవెఁ • జక్కఁగ లోకహితార్థివై యిటుల్
మేలుగ శైవతత్త్వము న • మేయమెఱుంగఁగఁ గోరినాఁడ వా
బాలశశాంకశేఖరుని • భాస్వరవృత్తము విన్న నెట్టి పా
పాలను లేనిఁ దత్కలుష • మంటక గెంటి సుఖింతు రాత్మజా. 160

శా. ఐనన్ బుత్త్రిక! శైవతత్త్వమును వి • శ్వాద్యుండుఁ పద్మేక్షణుం
డేనున్ నిక్కమెఱుంగఁ జాలమిఁక యె • ట్లేనర్కునిన్ దీపమ
ట్లేనిప్పట్ల నెఱుంగఁ జెప్పెదను వి • న్మా! నాదు! వైదుష్య వి
జ్ఞాన శ్రీపరిమాణమెంత వఱకో • జ్ఞంజేసి రంజించునో. 161

చ. వినుమఖిల ప్రపంచలయ • వేళఁ జరాచర వస్తుజాలమె
ల్లను లయమొంది నప్పుడఖి • లమ్ము తమోమయమై యనర్కమై
యనలనిశాకర గ్రహాధ • రాంబువియత్పవమాన శూన్యమై
యనహమునై యరాత్రమయి • యప్రతిమంబగు నప్రధానమై. 162

తే. పంచతన్మాత్రల వియు న • ప్పట్ల వెలయ, వట్టిసూదుల బెజ్జమా • నట్టిగట్టి,
బెట్టిదపు గ్రుడ్డిచీకఁటి • పెరిమయమర, నుండెసద్వస్తువొక్కండు • నిండుమీఱ.

క. అదిమాటగు పోలికయు, ట్లాదవిన నది సదసదాఖ్య • నొందును యోగుల్
సదమలచిత్తులు దీనినె, హృదయాకాశంబులోన • నీక్షింత్రెపుడున్. 164

ఉ. వాకులు డెందమూ యెడను • వైదుషిచాలక వెన్కకేగుఁ బే
రేకన రాదు రూపునొక • రేకయుతోఁచదు బల్పుచిక్కుటల్
చీకటలేవు పెద్దదియుఁ • జిన్నదియౌటయు లేదు పొడ్గునున్
గాకయుఁ బొట్టిగాక తగుఁ • గానక యేదొకవర్ణవైఖరిన్. 165

క. కలదని చెప్పిన యత్తొలి, పలుకగడున్ జడియు యోగి • భావసుగమ్మై
యలరెడు నవికారము ని, శ్చలము నిరాధారమగుచు • సంయమివర్యా! 166

క. సత్యము జ్ఞానమనంతము, వ్యత్యయరహితంబునున్ జి • దాత్మకమగుచున్
నిత్యానందమునగుచుఁ బ, రిత్యక్తోపద్రవ మల • రె నొకమహామటన్. 167

సీ. అప్రమేయ మనారంభ • మద్వితీయ, మాకృతివిహీన మవికాస • మగుచు నిర్వి
కల్పము నిర్గుణం బాత్మ • కారణంబు, నగుచు నిర్నామయమై యల • రారునొకఁడు.

—* శివుఁడు సగుణుండై యేర్పడుట *—

గీ. విగ్రహము లేక యీరీతి • వెలసి కొంత, కాలమైనంతఁ దనుదానె • కల్పనంబు
చేసికొని యొకమూర్తియై • చెలువుమిగిలె, లీలమెయిమించు నేరిమి • మేలుమీఱ.

వ. మఱియు నమ్మూర్తియు.

క. సర్వైశ్వర్యగుణంబుల, సర్వజ్ఞానమునఁ దనరి • సర్వగమగుచున్
సర్వమునున్ బరికింపుచు, సర్వాద్యయు సర్వవంద్య • సర్వదమగుచున్. 170

గీ. సర్వమును బొనరించుచు • శాంతశుద్ధ, రూపమైశ్వర మింభ్యంగి • యొప్పు
మిగుల, నంతనంతర్ధి నొందెఁ జి • దాత్మమైన, యపరబ్రహ్మమెల్లెడ • నమరునద్ధి.

క. ప్రాచీనంబయి రూపం, బేచొప్పడనట్టి బ్రహ్మ • మిటుగొనరూప.
ర్వాచీనులైనవారు ప, రాచీనులు శివునిగా స్మ • రణచేసిరొగిన్. 172

వ. అంతఁ గొంతకాలంబునకు.

—* సగుణశక్తి యేర్పడుట *—

తే. గీ. ఏకకుండయి తనయిచ్ఛ • నెసఁగునీశ్వ
రుండుదనమూర్తినుండి యొ • కొండుశక్తి
తనువుసృష్టించెనయ్యది • తననుబాయ
కుండునట్టిది నీడ య • ట్లొంది కగను. 173

క. దానినె ప్రకృతినిగాఁ గఁబ్రి, ధానముగా మాయఁగాఁగఁ • దజ్ఞులనుదుర
ద్దానినె బుద్ధికి మాతను, గానెఱుఁగుము త్రిగుణకలిత • గా నెఱుఁగు మునీ!

క. ఆపెయె యంబికవినుమా, యాపెయె సకలేశ్వరియును • నరుదొప్పఁగ న
య్యాపెయె త్రిదేవజననియు, నాపెయెయగు మూలకార • ణాఖ్య కుమారా!

వ. మఱియు నమ్మహేశ్వరి రూపవిశేషంబుల గుఱించి పేర్కొనుటకు శక్యంబు
గాదు. 176

సీ. శంఖచక్రగదాసి • శరకార్ముకాభయ, వరదాష్టహస్తముల్ • వాసిమీఱ
ఇందుసహస్రభూ • యిష్ఠవిద్యుతి వొల్చు, ముఖదీధితిచ్ఛటల్ • మురిపమెసఁగ
ఫుల్లారవిందవి • స్ఫూర్తిమీఱెడు వాలు, కనుదోయికాంతి చొ • క్కముగనిగుడ
నవరత్నమయముతో • నగలనొప్పిదమైన, తనువెంతొ మేల్మిసం • తసమునీన

గీ. తలఁపఁగ నశక్యమగు తేజ • మలరుచుండ
నఖిలమున కాదిహేతువై • హరువుమీఱ
నొకతెయై యుండి పెక్కురై • యొప్పుపెంపు,
గలిగి యమ్నాయపాదలు మేల్ • చెలువమమర. 177

గీ. పరమపూరుషుఁడై నయ • భర్గుఁడపుడు, ఫాలచంద్రుఁ డుముక్కంటి • పంచముఖుఁడు
దశభుజుండును గర్పూర • ధవళుఁడై శి, రమున గంగను జేతశూ • లమును దాల్చె.

క. అట్టి శివుండును శివయును, బెట్టిదమగు పూన్కినొక్క • వీడమరిచియం
దిట్టలమగు ప్రేముడికొడి, గట్టి యొనర్చిరి చిరంబు • కాపురమనఘా! 179

క. శివులకు నివాసమైతగి, శివనగరంబనఁగ బరగెఁ • జేవమెయిలయం
బవుట నెఱుంగమిచే భువి, నవిముక్తంబనెడు నాహ్వ • యంబును గొనియన్.

క. ఆనందమూర్తులైన భ, వానీభవులకు విహార • వనతలమైగా,
ఘానందజనకమగుటది, యానందవనంబనంగ • నవని వెలసెన్. 181

క. అచ్చోట శివుఁడు శక్తియు, నచ్చపుఁదపమునను గాటమగు యోగమునన్.
హెచ్చగు విహారగరిమల, మెచ్చవసింపుచునొకప్డు • మేలుగమదిలోన్. 182

శా. లావుల్ జేవయు నోర్పు నేర్పు బలము • ల్లాసంబును త్సాహ మొ
ప్పా వైదుష్యము చెల్మి కల్మిగల • నీబాపుత్రుఁ బుట్టించి మా
యీవై రాజ్యవిభున్ బొనర్చిన భరం • బెల్లన్ దలన్ దాల్చి, మా
కావిశ్రాంతియు యోగలీలలనపా • యంబై ముదంబీయుతన్. 183

గీ. అట్టులైనఁ దలఁపులను • నలలు సత్వ
మనెడు రతనంబులును రజ • మనెడు విద్రు
మలతయును దామసములో మొ • సలులు గలిగి
లాఁచునుల్లంపుకడలి సం • క్షోచపఱచి. 184

ఉ. ఆతఁడె మాయనుగ్రహము • నందిసృజించుఁ జరాచరంబుల
ల్లాతఁడె సర్వజంతుతతి • నర్మిలిఁ బ్రోచుచునుండు నెప్పుడె
ప్డాతఁడె యెల్లలోకముల • కంతము గూర్పఁగలండు నిక్కము
ట్లీతటి నట్టివాని నొక • యీడ్యునిఁ బుట్టగఁ జేయుటొప్పగున్. 185

క. అవ్వాని సాయమున మే, మివ్వనమున హాయిమీఱ • నింపగు క్రీడల్
నివ్వటిలంగ రహించెద, మివ్వరుసగ నమచు ఘనత • రేచ్ఛావశతన్. 186

క. ఈలాగిరువురు దృఢముగ, నాలోచనసేయ నంత ♦ నా పరమశివుం
డాలోకసుందరిని నపు, డాలోకించెను సుధామ ♦ యాయత దృష్టిఁ 187

వ. అంత

—* విష్ణుమూర్తి జననము *—

క. వేడుకతో వారలుగని, రీ డెందునులేని యంద ♦ మింపగువానిఁ
మూడు జగంబులనేలెడు, పోడిమిగలవానిఁ దమ్ముఁ ♦ బోలినవానిఁ 188

సీ. ఇంద్ర నీలముడాలు ♦ నీసడింపఁగఁ జాలు, నీలంపుమై నిగ ♦ నిగలవాని
వేయిరేకులతమ్మి ♦ విరులగెల్వఁగఁ, జాలువిరివైన కనుదోయి ♦ వెలయువాని
చెనఁటుల సమయింపఁ ♦ జేవగల్గిన సాధ, నములొప్పు నాల్గు హ ♦ స్తములవాని
అమృతంబుకన్నఁ దీ♦యఁగనొప్పుమాధురిఁ, గురిపించునెమ్మోము♦కొమరువాని

గీ. పలురకములైన రతనాల ♦ వెలసిధగధ, గలు తనర్చు కిరీటంబు ♦ గ్రాలువాని
కౌస్తుభంబను మణియెద ♦ గలుగువాని, పసిఁడిపుట్టంబుఁగట్టిన ♦ బాలునొకని

ఉ. కాంచినతోడ బాలకుఁడు ♦ గ్రక్కునడాసి నమస్కరించి బల్
మించిన భక్తిసంపదను ♦ మేకొని యోకరుణాలవాల! కాం,
క్షించెద నీకృపాగరిమఁ ♦ జేయఁగలట్టిది చెప్పుమన్నఁ బ్రే
మించిమహేశుఁ డిట్లనియె ♦ మెచ్చుచు సారసుధామయోక్తులన్ 190

సీ. జగముల నెల్లనిం ♦ డఁగఁజాలు తేజంబు, వెలయుట విష్ణునా ♦ వెలసెదీవు
కమలంబులను బోలు ♦ కనులు గల్గుటఁజేసి, కమలాక్షుఁడను పేరుఁ ♦ గాంతువీవు
రాకాసిమూకలఁ ♦ బోకార్చుటన్ జేసి, దైత్యారి యనుపేరఁ ♦ దనరఁగలవు
బంగారుపుట్టముల్ ♦ పసమీఱఁజుట్టుటఁ, గాంచనాంబరుఁడను ♦ ఖ్యాతిగందు

గీ. వంత మొందక చెందెద ♦ వచ్యుతాఖ్య, ఁజక్కని కురుల్గలుగుటఁగే ♦ శవసమాఖ్య
యెల్లజీవుల మనసుల ♦ నెల్లరం జ, నము నొనర్చుట హరినామ ♦ మమరునీకు

క. పురుషులలోఁగడు నుత్తమ, పురుషుఁడవై యొప్పుకతనఁ ♦ బురుషోత్తముఁడం,
చురహింతువు సిరిఁజేకొని, ధర శ్రీధరుఁడ నెడు పేరు♦దాల్తువు వత్సా

వ. మఱియు నల్లనివాఁడ వౌటఁగృష్ణుండవనియును నాలుగు భుజంబుల నొప్పుటఁ
జతుర్బాహుఁడవనియును విశ్వంబునెల్ల భరించువాఁడ వౌటంజేసి విశ్వంభరుఁ
డవనియునుఁ బరఁగుచు నీకనుబలు పేరులనుసార్థకంబులుగానొనర్చి ధరించెదవు.

—* విష్ణుమూర్తి తపస్సుచేయుట *—

ఉ. ఇఁకను దపింపుమా పయిని ♦ నెల్ల నొనర్తువు గాకయంచుఁ బా
యక తనయందునున్న నిగ ♦ మావళి నిశ్వసితం బొనర్చు పు,
త్రకున కొసంగి యంబికయుఁ ♦ దాను, దిరోహితులైరి విష్ణుఁడా,
ర్యకు శివమూర్తికిఁ బ్రణుతు ♦ లల్లనఁ జేసి తపించె ధీరుఁడై. 194

ఆ. పదియు రెండు వేల ♦ వత్సరంబులు దపం, బహుదుగా నొనర్చె ♦ యజ్ఞనయనుఁ
డఖిలసిద్ధికరుని ♦ హరునిఁ గనఁగ లేక, పొగులు మనసునొక్కఁ ♦ డెంతొ సొలిచె.

ఉ. "మరలఁ దపింపుమోపికను ♦ మానకు చాలదు నీతపంబు వే
గిరపడఁ బోకు శంకరుఁ డ ♦ కిల్బిషుఁ డిష్టఫలప్రదాత ని
బ్బరమును జెంది చేకొను మ ♦ వశ్యము సర్వవిధార్థసిద్ధులన్
హరి!" యన నాలకించి యతఁ ♦ డానుడి యంబరవాణిగా నెదన్. 196

చ. తలఁచి కడున్ బ్రవృత్తిమెయిఁ ♦ దద్దయుఁ బెద్దయుఁ గాలమట్లు ని
శ్చలమగు తాపసవ్రతము ♦ సల్పెడు శంభుదయన్ సుఖాత్మమై
యలరు ప్రబోధమొక్కఁ డుద ♦ యంబయి తోఁచిన నచ్యుతుండు పె
ల్లలరి మహేశతత్త్వవిభ ♦ వాయతసిద్ధికి నబ్రమొందుచున్. 197

గీ. చిరతపంబునఁ గడునల ♦ సినతనువున
నుండి జలధారలెంతయు ♦ దండిగాను
వెలువడుచు నుండ నాతఁడా ♦ సలిలమందుఁ
బవ్వళించి నిదురఁ జెందె ♦ బహుయుగములు. 198

క. నీరమునఁ దడవు కాలము, చేరి వసించుటను జేసి ♦ చెన్నెసలారన్
నారాయణుఁడను పేరున, నీరజాక్షుండు కడిఁది ♦ నీటొప్పభువిన్ 199

క. ఈలో వెలువడె నిరువది, నాలుగుతత్త్వములు ప్రణవ ♦ నాయకునిచ్చన్
మేలగు వాని క్రమముఁ బరి, శీలనగావింపు మిపుడు ♦ చెప్పెద మౌనీ! 200

సీ. ప్రకృతినుంచి మహత్తు ♦ పరిఢవిల్లెను దానఁ, ద్రిగుణాఢ్యయగు నహం ♦ కృతిజనించె
నాయహంకృతిచేత ♦ నైదు తన్మాత్రలు, పరఁగె నవ్వానిచేఁ ♦ బంచభూత
ములు వానిచేతను ♦ బుట్టె నింద్రియములు, పదిజ్ఞాన కర్మసం ♦ పాదకములు,
సాత్వికాహంకార ♦ జనితమై మనమది, పొలిచె వీనిని జెంది ♦ పుండరీక

గీ. నయనుఁడా బ్రహ్మరూపమా ♦ నారమందుఁ
బెద్దకాలంబు పవళించి ♦ నిద్దురొందె
నంత శంకరు నిచ్ఛచే ♦ నబ్జమొకఁడు
పొలిచె విష్ణుని పొక్కిటఁ ♦ బొంకముగను

వ. మఱియు నా రాజీవంబు

ఉ. అంతములేని యోజనము ♦ లౌనిడి వట్టులెమీఱు నవ్వెడ,
ల్పంతము లేని నాళముల ♦ హర్వుగ నొంది దినేంద్రకోటి భా
స్వంతము కర్ణికారసుమ ♦ భాసురమున్ సుభగంబునై కడున్
వింతగఁ దత్త్వయుక్తమయి ♦ విశ్వజనీనమౌ గాఁ దనర్చెడున్. 202

—* బ్రహ్మదేవుని జననము *—

ఉ. అందు శివుండు దక్షిణాని ♦ జాంగమునుండి స్వకీయమాయచే
స్పందితుఁగా నొనర్చి నను ♦ జక్కఁగ వెల్వడఁ జేసె నంత నేఁ
బొందుగ నాల్గు మోముల వి ♦ భూతిదలిర్పఁగ శోణమూర్తినై
యెందును దల్లిదండ్రులను ♦ నెవ్వరిసిన్ గనకాత్మఁ గుందుచున్. 203

ఉ. ఎవ్వఁడ నేను? పద్మతల ♦ మెందులకొందితి నేడనుండి యి
ద్దివ్యనజంబుఁ బో విడిచి ♦ యెచ్చటికేగఁగఁ జెల్లు నాకు? ద
ల్లెవ్వతెయో? గురుండెవఁడో ♦ యిష్టులు లేరొకొ యంచు నెంచుచున్
నెవ్వగఁ జెంది కుందితి ము ♦ నీ! శివమాయ నెఱుంగ కెద్దియున్. 204

ఆ. అంతఁ గొంతకాల ♦ మాలోచనయొనర్చి తనకు, వాసమైన ♦ తమ్మిపూవుఁ
దేఱిచూచి యపుడు ♦ దీనియాధారమే, నాకుఁ గర్తయనుచు ♦ నమ్మికమున.

చ. బిరబిరపద్మమున్ విడిచి ♦ బిట్టగుపూన్కిని నాళనాళమున్
వరుసగఁ జేరి పోవనొక ♦ వర్ష శతంబు గతించె నంతకున్
సరసిజమున్న చోటుఁ గనఁ ♦ జాలక వేసరియంత వెన్కకున్
మరలి రయంబునన్ నళిన ♦ మార్గముఁ జేకొని ప్రాకితిన్ బయిన్. 206

—* బ్రహ్మదేవుఁడు తపస్సొనరించుట *—

ఉ. ప్రాకుచునుంటిఁ గాని శత ♦ వత్సరకాలము పూర్వమున్న నా
లీకపుగద్దెఁ గన్గొనఁగ ♦ లేక భ్రమించుచు డిల్లపోయితిన్

జోకగనప్డు శంకరుని ♦ చోదనతోఁ 'దప' యంచునొక్కఁడో
వాకువినన్ బడెన్ బిదప ♦ వాసిగనట్లు తపించితిన్ గడున్. 207

గీ. తండ్రినిన్ గనుకూరిమిఁ ♦ దవిలి యేను
బదియురెండేండ్లు సేయన ♦ ప్పరమ తపము
కన్పడియెనొక్క పురుషుండు ♦ గడిఁది పేర్మి
పద్మనేత్రంబులొప్పెడు ♦ బలియుఁ డపుడు. 208

—♦ బ్రహ్మదేవునకు విష్ణుమూర్తి యగుపడుట ♦—

ఉ. బంగరుపట్టుపుట్టముల ♦ బాగుగఁ గట్టినవాఁడు చేతులన్
హంగుగ శంఖచక్రగద ♦ లబ్జమునొందినవాఁడు నీలమే
ఘాంగుఁడు కోటిమన్మథుల ♦ నందమునన్నిరసించువాఁడు నా
కుంగల సందియంబులను ♦ గుందును దీర్పఁగఁ జాలువాఁడటన్. 209

వ. అంత.

చ. కనుఁగొని యేనునీశ్వరుని ♦ గాటపుమాయఁ గలంగి గర్వినై
వనరుహనేత్రునిన్ గని యె ♦ వండవు సెప్పుమటంచు నొక్కదె
బ్బను నురమందుఁ గొట్టుటయు ♦ బల్లిదుఁడాతఁడు వేగ నంత ని
ద్రను విడి కూరుచుండి నను ♦ దాఁగని యిట్లనె సంతసంబునన్. 210

—♦ బ్రహ్మవిష్ణుల వివాదము ♦—

ఉ. మంచిగవచ్చినాఁడవు కు ♦ మార! శుభంబె? భయంబువీడు ప్రే
మించి యొసంగువాఁడ నిఁక ♦ మేలగు సర్వవిధార్థ సిద్ధులన్
గొంచక యడ్గుమన్న విని ♦ గొప్పగురాజసబుద్ధితోఁ డఁబ
ల్మించిన యల్కఁజెంది యద ♦ లించి హసించి యిటుల్వచించితిన్. 211

ఉ. ఓయికుమార! యంచునను ♦ నుల్కక పల్కుచునుంటి విట్లు నా
నాయన వోలె నీకుఁదగు ♦ నా యగునా పరువబ్జసంభవున్
డాయఁగ రమ్ము చూడెద ది ♦ టంబదియెంతొ? సరోజనేత్ర! నే
నీయలవున్ జలంబునిట ♦ నిల్పెద మల్పెద బాలిశోక్తులన్. 212

చ. అనవనజాతనేత్రుఁడు ప్రి ♦ యంబున, నిట్లనె నీవు నాదునం
దనుఁడవు నాదునాభినళి ♦ నంబున నిన్ గనినాఁడ నింకనున్

వినయపు వృత్తముం గఱపి ♦ వేదములన్ దయనీయవచ్చితిన్
ననుగుఱితింపకిట్లు వృజి ♦ నంబులువల్కుట నాయమానొకో. 213

క. అనవుడు వేదంబులనా ♦ కనుగ్రహముసేయనిట్టు ♦ లరుదెంచితివా
ననునజుస్వాయంభువును గ, ర్తను జగములకెల్లననుచుఁ ♦ దామాడుశ్రుతుల్. 214

క. నేనే ప్రకృతిని యంతను, నేనే సర్వప్రపంచ ♦ నిర్మాత నిఁకన్
నేనే విశ్వాత్ముండను, నేనే నిత్యుండవిన్ము ♦ నీరజనేత్రా. 215

క. అనుడు విని యాతఁడుఁనుగిను, కనుగొని నామాయనిట్లుగానక కాఱుల్
ననువదరెదవది యిపుడే కనబఁడు, వినుమైనమరలఁ ♦ గడపటినుడువుల్. 216

మ. పరతత్త్వంబగువాఁడ విష్ణుఁడఁబరబ్ర ♦ హ్మంబ సర్వేశుఁడన్
బరమజ్యోతిని విశ్వకారణుఁడ స ♦ ర్వవ్యాపిచిద్రూపుఁడన్.
బురుషుండన్ బరమాత్మనవ్యయుఁడ వి ♦ స్ఫూర్జత్ప్రధానంబు ధీ
నరుదొప్పన్ సృజియించినాఁడ త్రిగుణా ♦ హంకార తన్మాత్రలన్. 217

ఆ. వానినుండిభూత ♦ పంచకంబును నింద్రి, యములఁబొడమజేసి ♦ నాఁడనిట్టి
నన్నెఱుంగకిట్ల ♦ నర్ధవాక్యంబుల, నాడెదేలపలుమ ♦ అబ్జగర్భ! 218

క. ఇపుడేని శరణమొందుము, విపరీతోక్తులనుమాని ♦ వేగనిఁ కనునే
నెపుడును రక్షించెద నిన్, గృపమెయి దుఃఖములనుండి ♦ గడ్వడనియటుల్. 219

గీ. అనినఁ గడునల్గియేనప్డు ♦ హరినిగవిసి, యుద్ధమొనరించితినిగడు ♦ నుద్ధతమతి
జరిగెఁ బెక్కేండ్లవఱకట్టు ♦ సంగరంబు, హరికినాకును బ్రళయనీ ♦ రాకరమున.

—♦ లింగోత్పత్తి ♦—

సీ. అంతలో నొక శివలింగ ♦ మనుపమంబు,
ఆదిమధ్యాంతరహితమ ♦ వ్యక్తమూర్తి
పెరుఁగుటయుఁదఱుఁగుట లేని ♦ పేర్మినమరి,
పోరుచున్నట్టి మామధ్యఁ ♦ బొలిచెఁబెలుచ. 221

వ. మఱియు నాలింగంబు,

క. కానానలశతనిభమై, జ్వాలామాలాసహస్ర ♦ చటులంబై మా
యాలమును మమ్ముఁ దెగడెడు, లీలగఁగన్పడుడు మదిఁ దెలిసికొనిమేముఁ.

వ. ఈలింగంబెచ్చటనుండి యెట్లిచ్చటఁ జేరెనోయని విచారించుచున్నంత నన్నుఁ
గాంచి విష్ణుండిట్లనియె.

చ. ఇరువురమిట్లు సంగరము ♦ నెంతయుఁ బూనికనొనర్చుచుండ ని
త్తఱిఁబొడసూపెనింక నొక ♦ దారుణవస్తువునీవు దీనిదౌ
శిరమునుగాంచిరమ్ము పరి ♦ శీలనఁజేసెదనేను బాదముల్
సరగున దీనినారయుట ♦ చక్కనియోజ పయోజసంభవా 223

ఉ. నావుడు వాయువేగము గ♦నందగుదెల్లనివర్ణమున్ గడుర్
జేవగలట్టి ఱెక్కలును ♦ జెందిన యందపు రాజహంసనై
నే వినువీధి కేగితిన ♦ నిందితలింగ శిరంబుఁగాంచఁగా

—* బ్రహ్మవిష్ణువులు లింగాద్యంతంబులఁ జూడబోవుట *—

శ్రీవిలసిల్లునాహరియుఁ ♦ జెచ్చరలింగపదంబులారయన్. 224

క. శతయోజనాయుతంబుర ♦ జతవర్ణము మేరుశైల ♦ సమవిస్తృతమున్
సితతీక్ష్ణదశనమునునై, యతిశయనదమొప్పఁగ్రోడ ♦ మై వేగమునన్. 225

ఆ. పుడమిఁద్రవ్వుకొనుచుఁ ♦ బోయెనధోభాగ, మునకు శేషకమఠ ♦ ములనుదాటి
పెద్దకాలమరిగి ♦ తద్దయునలసిపా, దములఁగనకమరల ♦ ధాత్రిఁజేరె. 226

వ. అట్లునారాయణుండు శ్వేతవరాహ రూపంబుఁ జెందిన యనేహంబు మొదలు
చేసి యిక్కల్పంబు శ్వేతవరాహ కల్పంబనంబడియెనంత.

క. నేనును జిరకాలము విను,పై నెగురుచుఁ బోయిపోయి ♦ బడలియడలియు
డ్గేనియు నెగయఁగలేకధ, రానిలయముఁ జేరితినిశి ♦ రంబుఁగనకయే. 227

గీ. అంతనిరువురమన్యోన్య ♦ మరసికొనియ,శక్యమగుటయుశంభుతే ♦ జంబుఁగాంగ
నెఱిఁగిధ్యానమొనర్చ్చమ ♦ హేశుఁ,దనదు,రూపమునుజూపఁగోరితి ♦ మోపిభక్తి.

—* శబ్దబ్రహ్మోత్పత్తి *—

మ. ఒకనాదంబు వినంగనయ్యెనపుడో ♦ మోమంచునుచ్చైస్స్వనం
బుకడున్ దీర్ఘము స్పష్టమై యటమొదల్ ♦ పొల్పొప్పెనాద్యస్వరం
బిఁకనాపైననుకారమాపయినినో ♦ ప్పింపొమకారంబునున్
బ్రకటంబౌ తుదినామమోమనుచు వి ♦ భ్రాజద్గతిన్ మీఱుచున్. 229

సీ. ఆద్యవర్ణంబకారమ్మా ♦ నర్కబింబ, నిభము దక్షిణమున, నగ్ని ♦ నిభముగా ను
కార ముత్తరమునను మ ♦ కారమిందు, మండలప్రఖ్యమై మధ్య ♦ నిండుకొనియె.

క. శుద్ధస్ఫటికాకారం, బిద్ధము పరమాత్మ మమల ♦ మిాద్యప్రభముం
సిద్ధానందము దృఢ మప, విద్ధపరిచ్ఛేదముగుచు ♦ వెలసెనటుపయిన్. 231

వ. వెలుఁగుపడి యద్దాని నారయుచుండ నంత రాజీవాక్షుండు శబ్దబ్రహ్మాత
నుండును బరబ్రహ్మంబును బరమేశ్వరుండునగు మహాదేవునిఁగాఁ గుఱితించె
నంత నాశబ్దంబునందు. 232

క. బీజముయోనియు బీజిగ, రాజిల్లెడు నాత్రివర్ణ ♦ రాజములందున్
బీజమునలువ యకారము, భ్రాజిలునలయోని హరియు ♦ వర్ణముమానీ! 233

క. వెలసెడు బీజి మకారం, బిల రుద్రుఁడుగాఁగవీర ♦ లిటుక్రమమువెయిన్
విలసిలుదు రఖిలసర్గం, బలరగమోహమునను గ్ర ♦ హంబుసలుపుచున్. 234

వ. ఈ మువ్వురకు పైనఁ బ్రధాన పురుషేశ్వరుండగు మహేశ్వరుండు నాదా
త్మకమై యలరారునతండే యీత్రివిధంబులగు బీజిబీజయోనులనుగ నాత్మను
విభజించి వెలయించె. అట్టిమహేశ్వరుండే యీలింగంబు. 235

గీ. అమ్మహాలింగమున బీజ ♦ మగునకార
మాయుకారాత్మమగు ♦ యోనియందుఁజేర్పఁ
బడిపొదలి కాంచనాండమై ♦ కరముచిరము
నీరమందుండె నెంతయు ♦ నీటుమిాఱి 236

గీ. వేయియేఁడుల కద్దాని ♦ విశ్వభర్త
నీటినుండి వెలువఱచి ♦ సూటినొక్క
ఘాతమున రెండుసేయనొ ♦ కండుపైక,
పాలముగుడు మఱొండయ్యె ♦ వసుమతిగను

క. ఆయండమున విరించనుఁ, డాయతభుజుఁ డుద్భవిల్లె ♦ నతఁడె జగములన్,
జేయును సర్గేశుండయి, యీయదె యోమనెడినాద ♦ మెఱుఁగుఁడు మదులం

గీ. ఆ యజుర్వేద మిటుసెప్ప ♦ నల్లె నిజమ
టంచు ఋక్కులు సామంబు ♦ లనియెనిట్లు
తెలిసి దేవేశుఁడగుమహా ♦ దేవు గుఱిఁచి
యేముధ్యానము నొనరింప ♦ నీశ్వరుండు 240

*— అక్షరమూర్తి ప్రకటనము *—

గీ. అక్షరాత్మకమగు రూప ◆ మప్పుడు చెంది
నగుచుమా యెట్టయెదురుగా ◆ నగుపడుటయు
దమ్మినుమడింప మేముని ◆ ద్దఱముఁ గాంచి
నార మామూర్తి నెందుఁగా ◆ సంగ్రహించె 241

సీ. అంబకారము మూర్ధ ◆ మాకారము లలాట మిఁక నికారమ్ము నేత్ర ◆ ముజ్జ్వలోష్ఠ్యలు
పిలపిల్లు కుకరమ్ము ◆ నీనూతె ఋవర్ణ, ఋవర్ణము నాసికల ◆ మాస్యంబులును
పలపల చాపల ◆ వనరుచానాసాపుటం, బులు ల్పద్వయం ◆ బులు ప్రవిలాజె
ఏకార మూర్ధోష్ఠ ◆ మైకారమధరోష్ఠ, మో,ఔ,లు దంతాలు ◆ నొప్పుచుండె

గీ. ఆయనుస్వారము విసర్గ ◆ మల్లవాలు, జిహ్వ దక్షిణవామభాగములు కవర్గ
ముసుచవర్గంబు లెపాదములు టవర్గ, మునుతవర్గంబు గాఁగడు ముదముప్రవిలాజె.

గీ. ఉదరము పవర్గమై ప్రక్క ◆ లొప్పె కుడియు,
నెడమలు ఫవర్గము బవర్ణ ◆ మింపుమీఱాఱ
స్కంధములఁ బొందెను భవర్ణ ◆ కలితమై మ
వర్ణమయ్యెను హృదయంబు ◆ వాసియమర. 243

క. యరలవశషసా,లేడును, వరుసదనర సప్తధాతు ◆ వర్గంబయ్యెన్
వఱలె హకారము నాభిగ, నరుదగు ఘ్రాణము క్షకార ◆ మైయొప్పెఁగడున్.

గీ. ఇట్లు వర్ణాత్మకంబౌ మ ◆ హేశతనువు
నేను హరియును గని వేడ్క ◆ నివ్వటిల్లఁ
దిరుగ నంతటఁబయిఁ జూచి ◆ తిమి వరేణ్య
మంత్రమయమైనయీశ్వరు ◆ మహితమూర్తి. 245

వ. అందు నోంకారసంభవంబును గలాపంచకసంయుతంబును శుద్ధస్ఫటికాకారంబును, అష్టత్రింశదక్షరంబును, మేఘాకారంబును, సర్వధర్మార్థసాధకంబును, గాయత్రీప్రభవంబును, వశ్యకారకంబును, జతుర్వింశతి వర్ణాఢ్యంబును, జతుష్కళమును, బంచశతమును, గలాష్టకసమన్వితంబును, సత్యంతాభిచారికంబును త్రింశచ్ఛుభాక్షరంబును, యజుర్వేదసమాయుక్తంబును, బంచవింశచ్ఛుభాక్షరంబును, కలాష్టక సమన్వితంబును, సుశ్వేతంబును, శాంతికంబును, త్రియోదశకలాయుక్తంబును, లోహితంబును, నుత్పత్తి వృద్ధి సంహార కారణంబును

నేకాధికషష్టిపరిమితాక్షరంబును, నవు మంత్రం బులంబరికించితిమి. అట్లు మృత్యుంజయ మంత్రంబును, పంచాక్షర మంత్రంబును, జింతామణీ మంత్రంబును, దక్షిణామూర్తి మంత్రంబును, తత్త్వమసియను మహావాక్య మంత్రమును, గనష్టుఁడు భగవానుండగు నారాయణుం డేనును జపించితిమంత నీశానుం డనుం బ్రయాగరూపుండును, బురుషుండును, బురాతనుండును, నఘోరహృదయుండును, సుందరుండును, లలితపాదుండును, విశ్వోత్పత్తికరుండును, బ్రహ్మాధిపతియును, సర్గస్థితిప్రళయకారణుండును, వరదుండు సర్వేశుండు నగు మహాదేవునిం గాంచి యిష్టవచనంబులతో నమస్కారంబుఁ బొనర్చితిమి. 246

—* శక్తివిశిష్టేశ్వర సాక్షాత్కారము *—

క. శివుఁడంత శక్తియుతుఁడై, త్రివిలోచనుఁడై విభూతి • దీప్తాస్యముఖుఁడై
వివిధాభరణాంచితుఁడై, యవిరళకృప దరిసెనంబు • నప్పుడొసఁగె సతిన్. 247

గీ. అంత మేమెంతొ సంతసం • బంది చెంది, యరల నద్దేవదేవుని • గరము భక్తి
నుతిఁ బొనర్చితిమంత నాయుతులకరుణఁ, బ్రౌఢమైనట్టి నిగమసర్వస్వ మిడియె.

గీ. జ్ఞానవిజ్ఞానగరిమ నెంతయును జెంది, నారమచ్యుతుఁడపుడా యు • దార మూర్తి
గాంచి కేల్మోడ్చి • సంచితనుతు, మించి వేడుకసిట్టుల • బ్రార్థించి యడిగె. 249

ఉ. నీమది కెట్లు సంతసము • నెక్కొనఁ జేయఁగఁ జాలువారమో
యేమిట నీవు మెచ్చెదొ మ • హేశ్వర! నీదగు నర్చ యెట్టిదో
మేమొనరింపఁగాఁదగిన • మేలిమికృత్యమ దేమొ! యిత్తఱిన్
బ్రేముడిమీఱఁ దెల్పి మము • బ్రీతులఁ జేసి యనుగ్రహింపవే. 250

చ. అనియడుగన్ మహేశ్వరుఁడు • హర్షముతోడ నిటుల్వచించె భ
క్తినిఁ గొని మీరలిప్పగిదిఁ • దేవవత్తో నుతిసల్పినందుకే
నును బరితోష మొందితి సు • రోత్తములార! శివుండ నేను మీ
మనమున జంకుఁగొంకు నను • మానము మానివినుండు నానుడిన్. 251

—* శివుఁడు బ్రహ్మవిష్ణులకు లింగమును బూజింపుఁడని చెప్పుట *—

క. లింగంబిది పూజింపుఁడు, లింగంబే నాదుమూర్తి • లీలమెయి నిటన్
రంగుసెడి జగములన్నియు, భంగంబును జెందుకతనఁ • బదముది యొదవెన్ 252

క. కూరిమి నాలింగంబును, మీఱినయనురాగ మొప్ప • మీరలు గొలువుం
డారసి మీయిష్టంబులఁ, దీరుటకు సందియము లేదు • దివ్యవపుష్షుల్. 253

క. మీకెప్పుడిడుములఁ బెన్వఁగ, నేకూరినమామకీన ♦ శివలింగమున
స్తోకమతి నర్చసేయుఁడు, వీఁకటినశియించు సర్వ ♦ విధములగు వెతల్. 254

క. పార్థివలింగము నల్పిను, ఘార్థులగుచుఁ బూజసేయ ♦ నభిమతముగ స
ర్వార్థముల నొసఁగువాఁడఁ గృ, తార్థులగుదు రెండుజనము ♦ లరయుండట్టుల్

చ. తివిరివినుండు మీరలు మ ♦ దీయతనూజులు వామగాత్రమం
దవిరళతేజ! గంటి నిను ♦ నబ్జజ దక్షిణమూర్తిఁ గాంచితిర్
భువనములన్ రచించు విధి ♦ పుష్కరలోచన! వానిఁ బ్రోవు నే
ర్పవునటు లేనునున్ బయిన ♦ నారయుచుండెద మిమ్మునిచ్చలున్ 257

క. అని లింగపూజనక్రమ, మును మాకెఱిగించినంత ♦ మురిసితిమేమున్
వనజేక్షణుండు శంకరుఁ, గనిమరలన్ గోరెనిట్లు ♦ ఘనమగు వేడ్కన్ 258

ఉ. దేవ! వరంబు మాకిడము ♦ దిన్ గృపఁబూనితివేని మేమునున్
బావనమైన నీకృపకుఁ ♦ బాత్రులమేని యనుగ్రహించి మా
కేవగనైనఁగాని చలి ♦ యింపని నీ పదభక్తి నీయుమా
నీవును మాకుఁదోడుగ జ ♦ నించి యొనర్పుమ సాయ మన్నిటన్

వ. అని యర్థించిన మహాదేవుండిట్లనియె.

ఉ. ఇచ్చితి నాదుభక్తిఁగడు ♦ హెచ్చుగమీకు సురేశులార! పై
పెచ్చిఁక మీకు నూఁతగ భు ♦ విన్ ననుఁబుట్టు మటంచుఁ గోరినా
రిచ్చమెయిన్ జగంబులను ♦ నేనరచింతును బెంతుఁ ద్రుంతు నే
నెచ్చట నెట్టి వైకృతుల ♦ నెప్పుడుఁ జెందనివాఁడఁ జూడుఁడీ 259

సీ. సచ్చిదానందరూపుఁడ ♦ సత్యమూర్తిఁ, నగు పరబ్రహ్మమేనుమూ ♦ డగువిధముల
బ్రహ్మ విష్ణు హరాఖ్యలఁ ♦ బరఁగి సృష్టి,రక్షణాంతము లొనరింతు ♦ అట్టులేక.

ఉ. ఒక్కటిగాఁగనుండినమ ♦ హొజ్జ్వలతేజము మూఁడుమూర్తులై
చక్కఁగనంబడున్ భిదయ ♦ సత్యము బంగరు వొక్కఁడయ్యునుర్
బెక్కులు సొమ్ములై తనరి ♦ భేదము లేక యెసంగు మృత్తుదా
నొక్కటి పెక్కురూపముల ♦ నొందియుఁ జెందదు వస్తుభేదమున్. 261

——*శివుఁడు బ్రహ్మముఖంబున రుద్రుఁడనై పుట్టెదనని చెప్పుట*——

క. మీయిప్సితంబు నిత్తుఁ, ద్రోయంగాఁజాలనిఁకను ♦ దోయజగర్భ!
నీయలికంబునఁ బొడమెదఁ. జేయుమునామకరణంబుఁ ♦ జెలగెడు వేడ్కన్. 262

క. రుద్రుఁడను పేరుచేకొని, భద్రాత్మకమూర్తి నగుచుఁ ♦ బరగుదు నాయీ
చిద్రూపమునకు నతనికల సద్రూపంబునకు లేద ♦ జా! భేదమెటన్. 263

గీ. మూరలిరువు రటుల్ నాయ ♦ మేయతేజ,
మైననున్ మాయకగ్గమై ♦ యమరియుందు
రతడు ప్రకృతికిలోఁగక ♦ యలరు నాడు
పూర్ణమగు నవతారమై ♦ పొలుచు కతన. 264

ఉ. కావున నాకు రుద్రునకుఁ ♦ గల్పనసేయకుఁ డెందు భేదపున్
భావము లాతనిన్ గొలిచి ♦ భద్రములొందుఁడతండు నేన నే
నావృషకేతుఁడౌ జలము ♦ లగ్నులచేరికఁ దాఁకరానివౌ
నావిధి నేనునున్ గుణస ♦ మాశ్రయమొందిన నొంద బంధమున్ 265

—* శివుఁడు త్రిమూర్తులకుఁ గృత్యభేదంబు నిరూపించుట *—

ఉ. నీవు రజోగుణంబున జ ♦ నింపఁగఁజేయు విధాత! లోకముల్
పావని నాదుశక్తి నిను ♦ భారతియై భజియించు నెప్డు రా, జీవదళాక్ష!
సత్త్వగుణ ♦ సేవధివై భువనంబు లేలునిన్
శ్రీవనితాస్వరూపమునఁ ♦ జెందును మామకశక్తి యట్టులే 266

గీ. ఇఁకను రుద్రుఁడు తామసం ♦ బెనసి సర్వ,
లోకముల నంతమొందించు ♦ వీఁకమెఱసి,
ఆతనిన్ జేరు నాశక్తి ♦ యతులమూర్తి,
కాళికయనాఁగఁ బేర్మిఁ బ్ర ♦ ఖ్యాతయగుచు

క. అంతస్సత్త్వుఁడు రుద్రుం, డెంతయుఁ దమమెనయు వెలికి ♦ నీవును నటులే,
నంతస్తమస్కుఁడవగుచు, వింతగ సత్త్వగుణుడవయి ♦ వెలసెదు వెలికిన్ 268

గీ. అజుఁడు బహిరంతరంగము ♦ లందు రజము, నే ధరించునుగాని న ♦ న్నిష్ఠఁగోరి
తొలిభవంబునఁ దపసొంది ♦ కొలిచినట్టి కతనఁ దత్ఫలమునఁ బుట్టుఁ ♦ గాంతు ననఘ!

ఉ. సాయమొనర్తు మీకిఁకను ♦ సర్వవిచార్థములందు మీరునున్
బాయక నన్నుఁగొల్వుఁడు శు ♦ భంబగు నంబుజనేత్ర! నీకు నా
కేయెడ భేదభావమది ♦ యెప్పుడుగల్గదు నేను నీవ నీ
వేయయి గానుపింతు నిఁక ♦ నేనను రుద్రుఁడనై జగంబునన్. 270

చ. నలువకు మించినట్టి యల • నాక విరోధుల గీటడంపుని
చ్చలు వివిధావతారములఁ • జక్కఁగ నొంది జగంబులేలునీ
యలవికి మించినట్టి దను • జాగ్రణులన్ సమయింతు నేను నన్
దలఁపుము సంకటంబులని • తాంతము గాచెదరుద్రమూర్తినై 271

క. నీకునునాకును భేదము, లేకున్నను నెవ్వఁడేన్ జ • లింపకమదిలో
లేకియయి భేదమెంచిన, చీఁకటినరకంబు నూతఁ • జేడ్పడెడు హరీ! 272

ఆ. నన్నుఁబూజచేసి • నిన్నునిందించిన, నిన్నుఁబూజచేసి • నన్నుదూఱ
సందియంబులేక • శమనునిశిక్షకుఁ, బాత్రమగుదురంతు • పంతులేక 173

క. మఱియుఁ ద్రిమూర్తులయెడనే, మొఱకైనను జెడుతలంపుఁ•బూనినయెడ వాఁ
డరమర లేక యెచెడున, చ్చేరువిందుల లేదెఱుంగు•శ్రీహరి! యెపుడున్

—• బ్రహ్మవిష్ణ్వాదుల కాయుర్నిరూపణము •—

గీ. ఇఁకను మీకును నిర్జర ప్రకరమునకు,
మనుజులకు నాయువునుదెల్పె • దను వినుండు
కృతయుగము త్రేత ద్వాపరాం • కితముగ
లియు, గంబునానొప్పు నాల్గుయు • గంబులిలను 175

గీ. ఆచతుర్యుగ సాహస్ర • మైన నజున, కగునహంబల్లెరాతిరి • యగును ముప్ప
దిట్టి దినములకొక నెల•యెసఁగునివియుఁ,బదియురెండైననొక యేఁడు•పరిఢవిల్లు

క. అట్టిశతవత్సరంబులు, బిట్టుగనాయువగు విధికి • విధియేఁడొకఁడౌ
నెట్టననీకొకవాసర, మట్టిదినంబుల శతాబ్ద • మాయువునీకౌ. 277

ఆ. జలజనయన! నీదు • సంవత్సరంబొకం, డగును రుద్రునకున • హంబొకండు
అట్టివాసరముల • హాయనశతమైన, రుద్రుఁడపుడునరుని • రూపుదాల్చు.

వ. మఱియువినుండు త్రిమూర్తులకు నఖిలదేవ గంధర్వ దనుజ మనుజాది దేహు లకుఁ బ్రతిదినం బుచ్ఛ్వాస నిశ్వాసంబు లిరువదియొక్క వేయి యాఱు నూఱులు ప్రవర్తించుచుండు నట్టి ప్రవర్తిల్లిన దినంబుల మానంబుతో నగు సంవత్సర శతంబులు వారికాయుర్దాయమగు నిఁక నుచ్ఛ్వాస నిశ్వాసంబు లాఱైననొక్క పలంబగు నట్టివి యఱువదియైన నొక్కఘటియగు నాఘటికా షష్టియైన నొకపవలును రాతిరియునగును. సామాన్యజనులకీ యుచ్ఛ్వాస

నిశ్వాసంబుల తెఱంగెఱింగి లెక్కపెట్టుట గడుదుర్లభంబు. యోగులగు వారలకయ్యది సులభంబుగాక మీరడిగినవెల్లఁ దెలిపిమీయభీష్టవరంబులనిచ్చితి నీవిదవఁ జెచ్చెరబ్రహ్మ లలాటంబున నీలలోహిత రుద్రుఁడనై పొడసూపుదు మీరనవరతంబు లింగపూజనం బొనరింపుచు నా విధించినయట్లు సర్గాదుల రచించుచుండుఁడని మహేశ్వరుం డంతర్ధానంబు నొందెనంత నవ్వార లతి భక్తితో లింగంబు నర్చించిరది మొదలు లింగపూజనంబు ప్రసిద్ధంబై సర్వ జన సేవితంబై యొప్పె నని పద్మసంభవుఁడు నారదునకుఁ జెప్పెననుడు నంత సూతునకు మునులిట్లనిరి. 280

గీ. లింగపూజాక్రమంబున ♦ లికనయనుఁడు, జలజనేత్రునకును విరిం♦చనున కలరి
చెప్పెనంచాడితిరదియే♦చందమో? యె, ఱుంగఁజాలముచెప్పుమ♦నంగనతఁడు.

క. మురిసి యటులే వచించెద, వరమతులిఁక వినుఁడుశివుఁడు ♦ వైకుంఠునకున్
సరసిజభవునకు నుడివిన, తెఱఁగు♦నిజాత్మజులకజుఁడు దెలిపెమునివరున్. 282

ఆ. ఆసనత్కుమారు ♦ డస్మద్గురునకుప, మన్యునకునుజెప్పె ♦ మాన్యమూర్తిఁ
నానతీర్థులకును ♦ నాకును మాగురుం, డాదరమునఁ దెలిపె♦వ్యాసమౌని. 283

గీ. అతులచారిత్రుఁ డుపమన్యుఁ♦డక్లిష్ణకృష్ణు, నకువచించెను లింగార్చ♦నాక్రమంబు
మీకు నటులేనుదెల్పెద♦మీరలెఱిఁగి, చేయుఁడుమహేశలింగార్చ♦సిద్ధులొనరు

క. నారదమునియడుగుడు న, స్నీరజగర్భుండుచెప్పె♦నేరిమిమీఱన్
గూరిమిఁగుమార! శివపూ, జారీతివచింపఁ దరమె♦శతసమలకునున్. 284

వ. ఐనను సంక్షేపంబుగాఁ జెప్పెదను వినుము.

క. ధర బ్రహ్మక్షత్రియ వి, ట్చరణోద్భవు లాంధ్రు మగలు ♦ శర్వసమర్చన్
నిరతులయి చేయఁజెల్లును, దరమారసి వారివారి ♦ ధర్మానుస్మృతిన్ 285

శా. ఆయుష్మంతులు వంశకర్తలును నీ ♦ ద్యుప్రజ్ఞులౌ పుత్రులన్
జాయన్ బుణ్యగుణోత్తమన్ రమణి వి♦జ్ఞానాఢ్యయౌ విద్యనా
త్మాయత్తంబగు మేటిభాగ్యమును దీ ♦ ర్ఘాయుస్సు నారోగ్యమున్
శ్రీ యొప్పొందు మహేశపూజన మిడున్ ♦ సిద్ధంబు పుత్రోత్తమా! 286

ఆ. శివుని పూజనెపుడు ♦ సేయని చెనఁటికి, నాల్గువిధములౌన ♦ నర్థములు ఘ
టిల్లు దెవులు లేమి ♦ డియు రాజశిక్షయు, వడిసిపోని బుణము♦కొడుక! వినుము

— శివపూజావిధానము —

క. ప్రొద్దు పొడుచుటకు మున్నే, నిద్దురవిడి శివుని హరిని ♦ నిజదేశికునిన్,
హృద్దేశంబునఁ జేర్కొని, యద్దివిషత్తీర్థరాజి ♦ నాత్మఁదలఁచియున్

వ. అంత

గీ. దక్షిణాశకరిగి మలో♦త్సర్జనంబొనరిచియైదు తడవలు భూ♦సురుఁడు మృత్తుఁ
బడసి పాయువుఁ గడుగఁగా♦వలయుఁ గుహ్య, మొక్కపరిశుద్ధి సేయఁగ♦నొప్పునిలను

గీ. క్షత్రియుఁడు నాల్గుమార్లూరు ♦ జాతుఁడును ద్రి
వారము జఘన్యజుఁడును ది ♦ వారమాడు
వారు శూద్రుసివలె మట్టిఁ ♦ బడసి పాయు
వును గడుగవలయును గుహ్య ♦ మునునొకపరి 290

క. ఎడమచెయి పదియుమాఱులు, కుడిచేతిని నేడుమార్లు ♦ కుడియెడమల నే
ర్పడు కరచరణముల నటుల్ ♦ గడుగవలయు నొక్కమాఱు ♦ కల్మషమువియన్

వ. అటుపిమ్మట దంతధావనమునకై ద్వాదశాంగుళ ప్రమాణంబుగా దంతకాష్ఠంబుఁ గొని తద్ధావనంబు సేయవలయును. క్షత్రియ విట్ఛూద్రులు క్రమంబుగ నంత నొక్కొక్క యంగుళ పరిమాణంబు తగ్గించి దంతయష్టిన్ గొని దంతధావనంబు సేయవలయు నిది ప్రతిపత్షష్టీనవమీ పర్వంబులందును, రవివారంబులందును శ్రార్ధదినములు మున్నగు నిషిద్ధదినములందును జేయగిట్టదు. అట్టి యనర్హదినంబులందు దంతధావనార్థంబు పదిరెండుతడవలం జలులతో గండూషంబు సేయనగు-అనంతరంబు తీర్థాదులందు సమంత్రకంబుగ స్నానమాడవలయు నటుపిమ్మట నాచమనముచేసి తడివస్త్రంబుల విడిచి ధౌతపటంబుల ధరించి యేకాంత సుస్థలంబునం గూర్చుండి సంధ్యావిధి ననుష్ఠించి మనంబు సుస్థిరంబొనర్చి పూజాగృహంబుఁ జేరి స్వాసనంబులఁ గూర్చుండి న్యాసాదికంబులొనర్చి క్రమంబుగఁ పూజావిధి నారంభము సేయవలయును.

తే. గీ. అష్టదళపద్మము రచించి ♦ యందుముందు
భద్రకరివక్త్రుఁ గొలిచి దా ♦ వారికులను
దిక్పతులఁ బూజచేసియెం ♦ తేనిఁ బీఠ
పూజనముచేసి యట లింగ ♦ మూర్తి నునిచి. 293

సీ. ఆచమనముచేసి ♦ హస్తంబులన్ గడ్గి, కొనియుఁ బ్రాణాయామ♦మును నొనర్చి
పంచవక్త్రుని దశ ♦ బాహు శుద్ధస్ఫటి, కాకారు శంకరు ♦ నాత్మఁ గొలిచి

శంభుసాయుజ్యంబు ♦ స్మరియించి యఘమును, దహియించి తనుశుద్ధిఁ ♦ బసరఁ జేసి
మూలమంత్రమ్మున ♦ నోలిఁ గరన్యాస, మట్లె యంగన్యాస ♦ మమరసల్పి

గీ. పాద్యమున కర్ఘ్యమునకును బరగ నాచమనమునకుఁ బాత్రనవకంబు ♦ నొనరనిల్పి
వానిపై దర్భలను జేర్చి ♦ వరుస వారి, త్రోడనభ్యుక్షణము చేసి ♦ తోయముంచి. 295

గీ. షట్పాది— ప్రణవమును స్మరియించుచుఁ ♦ బాద్యపాత్ర
యందు శీరంబుఁ జందనం ♦ బమరఁ జేర్చి
జాతి కంకోల కర్పూర ♦ జాతచూర్ణ
ములను వటమూలజతమాల ♦ భూజజముల
రజములను నాచమనపుఁ బా ♦ త్రలఘుటించి
యన్నిటను జందనద్రవ్య ♦ మమరఁ జేసి. 296

క. శ్రీ నీలగళుని సన్నిధి, లో నందీశ్వరుని నిల్పి ♦ లోలుపమతి సు
ధ్యానావాహనములచే, స్నానసుగంధాది పూజ ♦ నముఁ జేయవలెన్

వ. అనంతరం బందు శివునకుఁ బూర్వదిశయందు నణిమను, దక్షిణంబున లఘి
మను, పశ్చిమంబున మహిమను, ఉత్తరంబందు గరిమను, నూర్ధ్వంబున,
బ్రాప్తిని, నాగ్నేయంబునఁ బ్రాకామ్యంబును, నిరురుతిదిశను నీశత్వంబును,
వాయవ్యంబున వశిత్వంబును, నీశాన్యంబందు సర్వజ్ఞత్వంబును, కర్ణికయందు
సోముని, సోమునికిఁ గ్రిందుగ సూర్యుని, సూర్యాధః ప్రదేశంబునఁ బావకునిఁ
బావకునికిఁ గ్రిందుగ ధర్మాదులను, సోమునికి వెనుక గుణత్రయంబును,
జతుర్దిక్కులందు నవ్యక్తాదులను, గ్రమంబునఁ గల్పన సేయవలయును.

మఱియుఁ బరమేశ్వరునకు సద్యోజాత మంత్రంబున నావాహనంబు
చేసి వామదేవ మంత్రంబున సింహాసనోప వేశనంబును, దత్పురుష మంత్రం
బున సాన్నిధ్యంబును నఘోర మంత్రంబున నిరోధానంబును, నీశాన మం
త్రంబునఁ బాద్యాచమనార్ఘ్యంబుల నొసంగి పూజఁ గావించవలయును. ప్రత్యుప
చారంబునందుః బ్రణవాదిగ నమోంతముగ నర్చించవలయును. పరమశివుని
సుగంధ చందనోదకంబులఁ బంచామృతంబులఁ బుష్పోదకంబుల ఫలరసంబులఁ
బ్రణవముచే నభిమంత్రించి యభిషేకము చేసి శ్వేతవస్త్రంబునం దడియొత్తి,
భస్మలేపనం బొనర్చి వేగిరంబుగఁ జందనం బర్పింప వలయును. అటుమీఁద
సుందరంబులు నక్షతంబులగు శ్వేతతండులంబులను గుశాపామార్గ పాటలీ

కర్పూరంబులను, జాది, సంపెఁగ, తెల్లగన్నేరు, మల్లె పూవులను, మొల్ల పూవుల, జమ్మిపూవుల గన్నేరు గొన్నె గోరంటలను సుందర సుగంధ పుష్పంబులను, గోపుల బిల్వదళంబుల నర్పించవలయును, మఱియు నభిషేకంబందు జలధార సమంత్రకంబుగనే యర్పించవలయును. ఆ మంత్రంబులను గూడ నుడివెదను వినుండు. రుద్రంబును, నీలరుద్రంబును, చమకంబును, శ్రీసూక్తంబును, రాత్రిసూక్తంబును, హోతారంబు, అథర్వశిరస్సు, అథర్వశిఖయు, శాంతియు, నమకంబును, సామంబును, పుష్పసూక్తంబును, పురుష సూక్తంబును మృత్యుంజయమంత్రంబును, పంచాక్షరంబు మున్నగునవి. వీనిఁ బఠింపుచు సహస్ర జలధారలతోఁగాని ఏకోత్తరశతధారలతోఁగాని యభిషేకము చేయవలయును. అనంతరము మరల విభూతి చందనాక్షత కుసుమ బిల్వంబుల లింగమున కర్పించవలయును. పిమ్మట ప్రణవోచ్చారణంబున ముఖవాసన లోనంగి ధూపదీప నైవేద్య తాంబూల నీరాజనంబుల సమర్పించి నానావిధధ్యాన మంత్రపఠనంబుతో మంత్రపుష్పంబిడి నమస్కరించి పునరర్ఘ్యంబిచ్చి సుందరసుమంబులం బాదంబులందుజల్లి నిలిచి దోయిలి వట్టి యిట్లు శంకరునిఁ బ్రార్థించవలయును.

క. ఎఱిఁగియొ యెఱుఁగకయో నిన్, బరమేశ్వర! కొలిచినాఁడ♦భాస్వరకృప నీ
వరసి సఫలం బొనర్పుము, కరుణాకర! భక్తలోక ♦ కల్పపలాశీ! 299

గీ. ఇట్లు విజ్ఞాపనయొనర్చి ♦ యీశు మౌళి, విరుల నర్పణచేసి భూ ♦ సురులతోడ
స్వస్తిమంత్రంబులను లెస్సఁ♦జదువఁ జేసి, మార్జనముచేసి శివుని న♦మస్కరించి.

క. శివ! నీదు భక్తి నొసఁగుము, శివ! నీదు ప్రపత్తినిడు సఁసిగ నేజని నేన్
శివ! నీదు భక్తి నొసఁగుము, శివ! నీదు ప్రపత్తినిమ్ము ♦ చేమోడ్పులివే. 300

గీ. ఇట్లు శంకరుఁ బ్రార్థించి ♦ యెంతయేని, భక్తితో గళనాదంబుఁ ♦ బట్టి మ్రొక్కి
హరునిపరిచారగణముల ♦ కెఱిఁగియర్చనను సమాప్తి యొనర్పఁద ♦ గును ముదమున

గీ. ఇట్లు శివభక్తుఁడై యెవఁ♦ డీశ్వరార్చ, నముఁ బొనర్చునో యవ్వాని ♦ కమరునఖిల
సిద్ధులును సకలాభీష్ట ♦ సిదులును న, తండు వక్తలలోన ను♦ త్తముతఁడనరు. 302

క. రోగంబును వగపును హ్రా, ద్వేగంబును గలుషములను♦ విసమును ఋణమున్
బోగొట్టు శివసమర్చన, బాగుగఁ గళ్యాణమిచ్చి ♦ పాలించునిలన్. 303

♦ ఈ వచనంబందు స్పష్టార్థము కొన్ని పదంబులందు సంధి చేయలేదు.

— * నారదునకు బ్రహ్మదేవుని శివపూజాఫలంబు లెల్లను జెప్పుచుండుట * —

ఆ. ఇట్లు చెప్పినాఁడ ♦ నీశ్వరార్చనవిధ, మింక నేదివినఁగ ♦ నెంచినాఁడ
వమగుమన్ననాతఁ ♦ డలరియిట్లనె దేవ!, మఱియు జెప్పశివస ♦ మర్చనఁగుఱిచి.

వ. అనినవనజోద్భవుండిట్లనియె.

చ. వినుము కుమార! యొక్కపుడు ♦ వేడుకతో సురలన్ మునీంద్రులన్
గని యిటులంటి శాశ్వతసు ♦ ఖంబును నెవ్వరు గోరువారలో
ఘనతర సిద్ధులన్ వలచు ♦ కాముకు లెవ్వరో వారనెల్లనన్
వెనుకొని రండనాన్ గదలి ♦ వేగిరమట్టులె వచ్చిరందఱున్. 306

ఉ. అంతనె వారలేను గల ♦ శాబ్ధిని జేరఁగఁబోయి యందు దై
త్యాంతకు నాదిదేవు వన ♦ జాక్షుని డాఁసి జోహారుచేయ న
ల్లంతనె యమ్మహాత్ముఁడు ర ♦ యంబునఁగన్గొని మీరలందఱున్.
వింతగఁజేరినా రిటకు ♦ వేగవచింపుఁడు కారణంబనన్. 307

ఉ. ఏమువచించినారము ర ♦ మేశ్వర! మాకెఱుఁగంగఁ జెప్పుమా
ప్రేముడి నెవ్వనిన్ గొలువఁ ♦ బెంపఱి దుఃఖము లెల్లడుల్లునా
నా మధువైరి యిట్లయె ♦ నక్కట యంబుజగర్భ? యేను నీ
వీమునులున్ సురల్ వినమె ♦ యింతకుమున్న వచింతునైననున్. 308

— * బ్రహ్మకు విష్ణుమూర్తి శివలింగపూజ - సర్వార్థకారియనుట * —

చ. కనుఁగొనలేదె నీ వఖిల♦కారణకారణు సిద్ధమూర్తిఁబా
వన కరుణాధురంధరుని ♦ భర్గుని భక్తజనావనోద్యమున్
ఘనతరదుఃఖనాశకుని ♦ కంజభవా! శివలింగపూజనం
బున కురు వెందులేదదియె ♦ పోకడచున్ ద్రుటి సర్వశోకముల్. 309

వ. ఇఁకను.

ఉ. దారను బుత్రులన్ ధనము ♦ దార్ఢ్యము నాయువు రాజ్యలక్ష్మి వి
స్తారసుఖంబులన్ యశము ♦ స్వర్గము మోక్షముఁ గోరువారలేన్
గూరిమి లింగపూజనముఁ ♦ గోరి యొనర్పఁగఁ జెల్లునట్లు లె
వ్వారలు సేయకున్న నిఁక ♦ వానినిఁ గానఁగలేరు రూఢిగన్. 310

క. శివభక్తిఁ గొనినవారలు, శివలింగము నెప్డు పూజ ♦ చేసెడువారల్
శివునిన్ దలంచువారలు, భవదుఃఖంబులను బొలఁ ♦ బాయుదు రెందున్. 311

ఆ. విష్ణు విట్లుసెప్ప ♦ విని వేల్పులెల్లరు, పొంగి శంభులింగ ♦ పూజనంబు
సేయఁగడఁగి వేగ ♦ శ్రీనాథునడిగిరి, లింగములను గడఁగి ♦ లిప్పుమెంఱయు. 313

క. హరి యంత విశ్వకర్మను, సరగునఁ బిలిపించి శిల్పి! సత్వరముగ శాం
కరలింగములను నొనరిచి, సురలందఱ కీయుమనిన ♦ సులువుగ నతఁడున్. 312

*— హరిబ్రహ్మాదులు శివలింగములను ధరించి పూజించుట *—

వ. అర్వాతనెఱింగి శివలింగంబుల నిర్మించి దివ్యవరుల కీయుడు నాదరంబున
నవ్వానిని శివేచ్ఛతోఁ బరిగ్రహించి యుత్తమాంగంబులం దిట్లు ధరించి
పూజించిరి. 313

గీ. ఇంద్రనీలమయంబు మ ♦ హేశలింగ, మర్ధిధరియించిపూజించె ♦ నబ్జనయనుఁ
డట్టులె హిరణ్యలింగంబు ♦ నర్థిఁదాల్చి, పూజఁగావించెనలరి స ♦ రోజభవుఁడు

సీ. పటికంబులింగంబుఁ ♦ బద్మాలయ గ్రహించి, కొలిచెనిండారెడు ♦ కుతుక మొదవ
బ్రహ్మణియును రత్న ♦ భాస్వరలింగంబుఁ, బడసి యర్చించె వి ♦ స్ఫారభక్తి
పద్మరాగమయంబ ♦ భవలింగమును గొని, పూజ గావించెన ♦ ముచినిహంత
దండధరుండు ని ♦ తాంతపీతమణీర, చితలింగ మొంది య ♦ ర్చించె నిష్ఠ
శ్యామలపులింగమర్చించె ♦ నంబువిభుడు, వజ్రలింగంబుఁ గొలిచె ది ♦ వాకరుండు
కైరవామోదకరుఁడు ము ♦ క్తామణిమయ, లింగమును జెందినైష్ఠిక ♦ లీలఁ గొలిచె

క. వసువులు విశ్వేదేవులు, పసిమెయి రౌప్యమయ మార ♦ కూటమయములౌ
పసినెలదాలుపులింగము, ల సమర్చన చేసిరొంది ♦ లలితాంగములన్. 316

క. పవడపులింగము భోగి, ప్రవరులు తామ్రమకృతలింగ ♦ రాజము నాది
త్యవరులు దస్రులిఁకన్ బా, ర్థివలింగముఁ జెంది కొల్చి ♦ రి మునిలలామా. 317

గీ. అర్చనాపద్ధతిని దివ్యు ♦ లందఱకిని, దెలిపె విష్ణుం డమరులేను ♦ దేఁకువెసఁగ
జలజనయనుని సెలవొంది ♦ సత్వరముగ, నాత్మధామములొందిరి ♦ యందఱమును.

వ. అంత. 319

క. పుట్టుకలందును మనుజుని, పుట్టుక శ్రేష్ఠమవునందుఁ ♦ బూతకులమునన్
బుట్టుట యెక్కుడు పుట్టియు, నట్టుగొనక జాతికర్మ ♦ నడువఁగవలయున్. 320

క. జ్ఞానం బొదవెడుదనుక న, నూనంబుగ జాతికర్మ ♦ నొనరింపవలెన్
జ్ఞానము మోక్షము నిడు నను,మానము లేదించుకేని ♦ మౌనిప్రవరా! 321

గీ. కర్మయజ్ఞ సహస్రంబు♦కన్న దాప,సవ్రతం బది మేలగు ♦ సరణి మించఁ
దాపసవ్రతమునకన్న, ధ్యానయజ్ఞ♦ముత్తమంబగు నది జ్ఞాన♦మొదవఁజేయు.

వ. ఆ ధ్యానయజ్ఞం బొనర్చినవానికి శివుండు సన్నిహితుం డగును. వానికిఁ బ్రాయశ్చిత్తమక్కఱ లేదు. మఱియు నట్టివానికి సుఖదుఃఖంబులు, ధర్మాధర్మంబులు గాన్పట్టవు. ఇఁకను లింగము బాహ్యమనియు నాభ్యంతరమనియు రెండువిధము లొప్పు. బాహ్యము స్థూల మాభ్యంతరంబు సూక్ష్మంబు, కర్మయజ్ఞంబొనర్చువారు బాహ్యలింగ పూజనప్రియులు. ఆధ్యాత్మికమగులింగంబు ప్రత్యక్షంబు గానివారలకీ బాహ్యలింగంబే శరణ్యంబు- ఈ స్థూల లింగంబున వారలు సర్వోపచారంబుల నర్పింపఁజెల్లు, జ్ఞానులగువారమలంబు నవ్యయంబు నగు సూక్ష్మలింగంబు నర్చింతురు. అట్టివారికిఁ జిత్తంబందు సకలమనియు, నిష్కళమనియెడు విచారంబు గలుగదు. ఎల్ల జగంబీశ్వర మయంబై కన్పట్టు విహితా విహితంబులందు విధినిషేధంబులు గూడ నవ్వారలబాధింపవు. 323

క. సలిలంబందలి పద్మము, సలిలంబునఁ జెదరిపోని ♦ చందమున మునీ!
యిలు విడువకున్న జ్ఞానియు, బలితంబగుకర్మబంధ ♦ పటలిఁ జొరఁడిలన్.

వ. ఇఁకనిట్లు జ్ఞానసిద్ధివఱకుఁ గర్మల నొనర్పఁదగు నటుమీఁద నొక్క శివపూజను మాత్ర మొనర్పందగును.

క. రవి యొక్కఁడైనఁ జెఱువుల, భువి బావులఁ బెక్కురట్లు♦ పొలుచునటులె శ్రీ
శివుఁడొకఁడె సదసదాత్మక, మవుసర్వజగంబెఱుంగు♦నాత్మమున మునీ! 324

వ. ఇట్టు హృదయంబున సర్వంబు సాక్షాన్మహేశ్వరునిగ నెఱుంగుటకై ప్రతిమాద్యర్చనంబు ప్రతిపాదింపఁ బడియె.

గీ. చెలఁగి యుచ్చైఃపదంబును ♦ జేరఁబోవు, నట్టివానికి యూఁత యొ♦ట్లవసరంబొ
నిర్గుణజ్ఞానసిద్ధికై ♦ నియత విగ్రహార్చనం బవలంబనం♦బై తనర్చు. 325

వ. ఇందున నెల్లవారలకు జ్ఞానసిద్ధికై స్వజాతి కర్మాచరణం బావశ్యకంబు. దేహికీశ్వరపూజనంబులేక పాతకంబు దొలంగదు. అద్ది దవులఁబాయకున్న జ్ఞానసిద్ధి యమరదు. పాపంబు దొలంగిన సర్వంబు నిర్మలంబగు. 326

క. మలినపటము రంగద్దన, బలపడఁ బోయెడునుగాక • వెలయునె చెలువై
మలినతఁగడిగిన శైత్యము, గలదెస నమలమతి జ్ఞాన•మలరునటు సుతా. 327

గీ. జ్ఞానవిజ్ఞానములనెల్ల • సంతరించుఁ
జలన మొందని భక్తి తద్విలసనమున
కారయఁగ సద్గురుఁడు మూల • మట్టి గురున
కగును మూలంబు సత్సంగ • మానిలోన. 328

గీ. సాధుసాంగత్యమున నరుం డర్హుడగును, వలనిచే మంత్ర మద్దాన మనరు భక్తి
దాన జ్ఞానంబు సిద్ధించు జ్ఞానమువలన, గూర్చు విజ్ఞాన మది భవరోగ మడఁచేయు.

క. శివము నరయఁగ నదియు, జీవ యుతుండే మహేశుఁ • డెల్లవిధములన్
దివ్యుఁడు దక్షుఁడు పరముఁడు, నేదేవుఁడు శివుఁడు • నన్నుఁ గను భవుఁడా. 330

గీ. మృచ్ఛిలామయదేవ ప్రతిమలను సలిలమయంబులౌ తీర్థములు జ్ఞానములు యుసుజనాల
నవ్వి తడవుగ శుద్ధిసేయుంగని ప్రతి దరిసెనమున నె సాధులంతటయు శోధింత్రు.

వ, కావున నట్లు జ్ఞానసిద్ధికై దేవతార్చనం బావశ్యకంబు, అందుఁగూడ శివలింగ
పూజనం బత్యంతావశ్యకంబు. 332

గీ. అఖిలలోకైకమూలమహా • హరుని గొలువ,
సర్వదేవులఁ గొలిచిన • సరణి యమరు
జలము మూలమునం జేర్ప • శాఖలెల్ల
నలరు నవి వాడ మూలమే • మట్లుచెడదు. 333

వ, అనుడు నారదుండు మహాత్మా! నారాయణుఁడు సురలకందఱికెట్లు శివపూజా
విధి నెఱిఁగించెనో యద్ది నక్కాణింపుమన్న శతానందుం డిట్లనియె. 334

—* విష్ణుమూర్తి దేవతలకుఁ జెప్పిన శివలింగపూజా విధానము *—

క. అరుణోదయమునకును మును, ధరామరుఁడు నిదుర లేచి • తద్దయు భక్తిన్
శిరసున నంజలిఁ జేరిచి, పరమేశ్వరు నిత్తెఱఁగునఁ • బ్రార్థించవలెన్. 335

క. శివ! ధర్మంబె నెఱిఁగియుఁ, బ్రవృత్తిఁగానకుంటి నందుఁ • బ్రజ్ఞనువిడి నే
శివ! యట్లధర్మమెఱిఁగియు, నివృత్తిఁగననైతి నెట్లొ • నేరుపు! హితవున్. 336

వ. అని యర్థించి గురుపాదుకల సంస్మరించి కాల్యావసరంబులఁ దీర్చికొని యవ
కాశంబునుబట్టి నదియందుఁ గాని గృహమందుఁ గాని నియతంబుగ స్నానం
బొనర్పవలెను. 337

గీ. రవిదినంబున గ్రహణ సం క్రాంతులందు,
శ్రాద్ధదినమందును నుపవాస దినమందు
సకల తీర్థంబులందు నా శౌచమందు
స్నాన మది వేడినీళ్ళతో సల్పఁ జనదు.

వ. మఱియుఁ దైలాభ్యంగనంబుఁ గూడ నిట్లే వారంబులు సూచియొనర్పఁ దగును. ప్రతినిత్యంబు నభ్యంగనము సేయువారలకెపుడును దోసంబు లేదు. అందునావ నూనెతోఁ దలంటుకొనువారల కొక్క గ్రహణంబునఁ దక్కఁ దక్కిన సమయంబులందు నిషేధము లేదు. మజ్జనానంతరము దేహముఁ దుడిచి ధౌతవస్త్రంబొండె రెండు కౌశవస్త్రంబుఁ గట్టి శుచిప్రదేశంబున, కృష్ణాజినంబునఁ గాని దర్భాసనంబునఁ గాని గూర్చుండి భస్మత్రిపుండ్రంబుల ధరించి రుద్రాక్ష ధారణం బొనర్చి నిత్యకర్మలను జపతపోదానంబులను సల్పి పూజాద్రవ్యంబుల నెల్ల సాన్నిధ్యమునందుఁ జేర్చుకొని గురువందనంబుచేసి సంకల్ప పూర్వకంబుగఁ బరివార దేవతాయుక్తంబుగ శివునిఁ బూజించవలెను.

గీ. ముందుగా గణనాథునిఁ బూజచేసి, కొమరుసామిని దౌవారికులను గొల్చి
కుంకుమసుగంధచందనకుసుమధూప, దీపనైవేద్యముల, నుమన్ దీర్చికొల్చి.

వ. అనంతరంబున నాచమనఁ బ్రాణాయామంబుల సల్పి యఖండ దీపారాధనం బొనర్చి పద్మాసనంబునఁ గాని భద్రోత్తానపర్యం కాసనంబులందుఁ గాని సుఖంబుగఁ గూర్చుండి యనన్యమానసుండై బాణలింగంబును గాని, సువర్ణ రజతలింగంబును గాని, పార్థివలింగంబును గాని మూలమంత్రోచ్చారణం బుతోఁ బంచముద్రలఁ జూపించి యావాహన స్థాపన సన్నిధాపన సన్నిరోధ నావకుంఠనంబుల నొనర్చి. 340

సీ. కప్పురంబునకన్నఁ గడు తెల్లనగువాని, నెలరేక తలపైన నెగడువాని
జడలచాల్లెము నెంతొ చక్కఁ దాల్చినవాని, వెలిబూది నుదురున వెలయువాని
నేన్గుచర్మంబు బిట్టెలమిఁ గట్టినవానిఁ, బులితోలు బుజములఁ బొలుచువాని
పెనుపాపపేరులఁ బేర్మి నొందినవాని, నందిపెక్కెమున మిన్నందువాని

గీ. వెండికొండను గాపురంబుండువాని, గట్టురాచూలిఁ గట్టుకొన్నట్టివాని
నజగవంబను పెద్దవిల్లమరువాని, నెల్లజగముల కొడయఁడై యేలువాని.

క. దాసజనంబును గడును,ల్లాసంబున మనుచు వాని • లలితకృపా శ్రీ
భాసురుని బరమశివునిన్, వాసిమెయిన్ బూజసేయ•వలయును మానీ! 843

వ. ఆసన పాద్యార్ఘ్యాచమనంబులొసంగి సుగంధచందనోదకధారల షడంగము లతో శతరుద్రీయ చమకానువాకంబులతో నేకాదశవారము లభిషేకముచేసి శుద్ధ వస్త్రంబుతోఁ దడి యొత్తవలయును, అటుపిమ్మట నాచమనంబొసంగి వస్త్రంబుల నర్పింపవలయు నామీఁద తిలలు, యవలు, గోధుమలు, పెసలు, మినుములు, శివునికి మంత్రంబులతో నర్పించి యటుపైఁ బద్మంబులు, శంఖ పుష్పంబులు, ధుత్తూరంబులు, దుమ్మిపూవులు, మందారకుసుమంబులు, బిల్వ దళంబులు దులసీపత్రంబు లర్పింపవలయును. అన్నిటియందు బిల్వదళంబు లుత్తమోత్తమంబులు. వీని యర్పణంబున సర్వసిద్ధులు సేకూరు ననంతరము సుగంధచూర్ణముల నత్తరువుల నర్పించి గుగ్గుల్వగరు ధూపంబులు దీపంబులు నొసంగి యిట్లర్ధించుచు బునరర్ఘ్యం బీయవలయును.

క. ఇమ్ము మహేశ్వర! రూపము, నిమ్ము గరీయముగుభోగ మిందుకిరీటా
ఇమ్ము శివ! కీరితిని నా,కిమ్ము హరా! ముక్తి నర్ఘ్య మిదిగొను గొలుతుక్.

వ. తరువాత ననేకవిధంబులగు మధురభక్ష్యంబులతో దివ్యాన్నంబు నైవేద్యంబు చేసి యాచమనంబు సేయించి సుగంధ తాంబూలంబుల నర్పించి పంచవర్తి జ్వాలలతోఁ పాదంబులందు నాలుగు మాఱులు పొక్కిట రెండుమాఱు లొక్క తడవ మొగంబందు నేడుమాఱులు సర్వాంగములందు మొత్తము పదు నాలుగుమాఱులు, దీపహారతి నటుపైఁ గర్పూర నీరాజనంబిచ్చి గురూక్త మూలమంత్రంబు జపించి వేదస్తవంబులతో మంత్రపుష్పంబు సమర్పించి ప్రద క్షిణ నమస్కారంబు లొనర్చి మఱియు నిట్లు విజ్ఞప్తియొనర్పవలెను.

క. భువిఁబదము జాఱినంతనె, భువియే యవలంబన మయి • పొసఁగెడు నటులే
భవ! నీయెడనేఁ దప్పిన, శివ! నీవేదిక్కుగాదె • శిశిరకరధరా

క. పరివారయుతముగా నీ, యరవునకేగుము మహేశ! • యిత్తఱిఁ గృపతో
మరల సమర్చన వేళకుఁ, దఱియుము దాసజనదుఃఖ • దళనప్రవణా

వ. ఇట్లర్థించి తిరిగియు, బుష్పాంజలి నర్పించి స్వహృదయంబునందు శివలింగంబును విసర్జించి తత్తీర్థంబు మూర్థంబునందుఁ జల్లుకొని గ్రహించునది. ఇట్లు భోగ మోక్షప్రదంబు శివసమర్చన ప్రకారం బుపదేశించితి నిఁకేమి వినవలఁతు

వెఱింగింపుమనుడు మహాత్మా! పుష్పపత్రార్చనంబునందు శివుండేయేపుష్ప పత్రంబులనే యేఫలంబు లొసంగునో యెఱింగింపుమనిన ననుకంపతో నిలింప జ్యేష్ఠుండిట్లనియె.

— * ప్రత్యేక పుష్పపత్రార్చనాఫల నిరూపణము * —

గీ. పద్మములు బిల్వదళ శత ♦ పత్ర శంఖ, సుమములొకలక్ష చేతఁబ ♦ శుపతిలింగ
మర్చనము సేయఁబాపంబు ♦ లస్తమించు, భాగ్యములుపట్టుసందియం ♦ బడగఁజనదు

క. ఇరువదిపద్మములైనన్, బరఁగును బ్రస్థంబు వేయి ♦ బిల్వదళములే
నరప్రస్థము శతపత్రము, లరప్రస్థము వేయియైన ♦ నరయ మునీంద్రా. 351

వ. పదియాఱు పలంబులొక్క ప్రస్థంబగుఁ బదిటంకంబు లొక్కపలమగు నీ పరిమాణంబెఱింగి యర్చింపవలయును. రాజ్యకామియగు నాఁతఁడీ పద్మాది చతుష్టయంబున నొక్కటనేని పదికోట్ల లెక్కతోఁ బార్థివలింగపూజ విధి విహితంబుగ నొనర్చిన శివానుగ్రహంబున రాజ్యంబుఁ బడయు మఱియుఁ బ్రాధాన్యకామి తదర్ధంబుచేతను గారాగృహబద్ధుండు లక్షయగు వానిచే రోగగ్రస్తుండు తదర్ధంబునను గన్యాకాముకుఁడు తదీయార్ధంబునను విద్యాకాముండద్దానిలో నర్ధంబునను బూజించిన నిష్టంబులఁ బడయుదురు.

సీ. కుశలచేఁ గొలిచినఁ ♦ గూరుచునాయువు, నున్మత్తసుమపూజ ♦ యొసఁగు సుతుల
కరమొందు యశమున ♦ గస్త్యసుమార్చన, నర్కపుష్పార్చ శౌ ♦ ర్యంబొసంగు
కలువలపూజ వి ♦ క్రమము సంతనసేయు, వైరులఁ గడపు జ ♦ పాసుమార్చ
గన్నేరువిరిపూజ ♦ గడఁగి రిపులనేచు, బంధూకపూజ రాఁ ♦ బట్టునగల

గీ. జాతిపుష్పార్చ వాహన ♦ సంపదనిడు, మల్లియలపూజయొసఁగు రా ♦ మయగుసతిని
మొల్లపూవులయర్చన ♦ భోగమిచ్చు, నవిసెపూపూజ శంభుస ♦ ఖ్యంబుఁగూర్చు.

వ. మఱియును.

గీ. రాజకాకుసుమార్చ య ♦ శాతిహరము, కడఁగివావిలివిరిపూజ ♦ కలుషహరము
కొండగోగువిరులపూజ ♦ కోకలొసఁగు, దిరిసెనపుఁబూలపూజ సం ♦ బరము సేయు.

గీ. నువ్వుపువ్వులయర్చన ♦ జవ్వనమిడు, తుమ్మిపువ్వులపూజ మో ♦ క్షమ్మునిచ్చు
నందివర్ధనసుమపూజ ♦ యందమొసఁగు, నలకురంటకకుసుమార్చ ♦ గలిమిఁగూర్చు

క. సంపెఁగ మొగలివిరులఁ బ్రే, మింపఁడు బాలేందుమౌళి ♦ మిగులు విరులలో
నింపగు సొంపగునవి యర్పింపఁగఁజెందెద రమేయ ♦ విపుల ఫలంబుల్. 355

వ. వెండియు.

గీ. లక్షబిల్వార్చనంబు మహాపాతకఘన, కేవఁడు నయినఁ యువ్వాసికవ్వలింబు
లన్నిగూరిచి ముక్తినంత్యమునదిచ్చు, జమ్మిదళముల పూజ మోక్షమ్ముసేయు.

—* ధాన్యపూజావిధి నిరూపణము *—

వ. ఇట్లు పుష్ప పత్రార్చనా ఫలంబును వేయువేలుగ నీ కెఱింగించితి నిఁక ధాన్యార్చనంబుల కెఱింగించెదను వినుము. తండులారాధనచేత లక్ష్మీవృద్ధి యగును తండులంబులు తొమ్మిది ప్రస్థంబుల పై రెండుపలంబులైన నొకలక్ష ప్రమాణంబగు. శివలింగంబును బూజించి సుందరవస్త్రంబొండు లింగంబుపై నునిచి పూర్వోక్తప్రమాణంబుగ లక్షాక్షత తండులంబు లర్పించి యవ్వానిపై నొక్క శ్రీఫలంబుంచి సుగంధపుష్ప ధూపదీపనైవేద్యంబులొసంగి సన్నిధ్ధిని బ్రాహ్మణులకు భోజనంబిడి యవ్వారలకు దక్షిణలిచ్చి యాజ్ఞికునకు శక్తి లోపంబుసేయక దక్షిణలీయవలయు నిట్లైన లక్షతండులార్చన యగును. లక్ష తిలార్చనచేత మహాపాపనాశనంబగును. తిలలు పదకొండు పలంబులైన నొక లక్ష యగు నవ్వాని తొలుతటివలెఁ బూజించి యట్లే బ్రాహ్మణులకు భోజన దక్షిణ లర్పింపవలయును. అటులొనర్చిన సమస్తాఘంబులుసమసి పోఁగలవు. లక్ష యవపూజ స్వర్గసౌఖ్యంబునిచ్చు నెన్మిది ప్రస్థంబుల పదిపలంబులు యవలైననొక లక్షయగు నవ్వానితోఁ బూర్వోక్తవిధిఁ బూజించి బ్రాహ్మణు లకు భోజనంబుఁబెట్టి దక్షిణలీవయవలయును. గోధూమార్చనంబుసంతాన వృద్ధికరము అర్ధద్రోణంబు గోదుమలు లక్షయగును. పూర్వోక్తవిధిగ నర్చాణ నొనర్చి బ్రాహ్మణులకు భోజనదక్షిణ లీయవలయును. ముద్గార్చన సుఖంబుఁ గూర్చునేడు ప్రస్థంబులపైఁ బదిపలంబులు పెసలైనలక్షయగును, పూర్వోక్త విధి నవ్వానినర్పించి పదియొక్కరు బ్రాహ్మణులకు అన్నంబుఁబెట్టి దక్షిణ లీయవలయును. ప్రియంగు పూజనంబునఁ ద్రివర్గవృద్ధియగును. కొఱ్ఱలు ప్రస్థం బైన నొకలక్షయగును. వెనుకటివలెఁబూజించి పంద్రెండుగురు బాఁపలకు సాపాటు గావింపఁజేసి దక్షిణలీయ వలయును. సార్షపార్చన శత్రుహింసిని. ఇరువది ప్రస్థంబులావాలైన నొకలక్షయగు వెనుకటివలె నర్పించి బ్రాహ్మ ణుల కన్నదానంబుచేసి దక్షిణలీయవలయును. మరియు మిరియాలతో శివ లింగంబు నర్చించినఁ బరిపంథిమారణం బొనరు. ఆఢకదళార్చన సర్వసౌఖ్య ఫలంబిచ్చు నిద్దిధాన్యార్చనామాన ప్రకారంబిఁకఁబుష్పమానంబులు వినుము.

శంఖపుష్పంబులొక ప్రస్థంబైన లక్షయగు జాదివిరులు మొల్లపూవులు పదియు నొక్క ప్రస్థంబైన లక్షయగు. రాజికాకుసుమంబు లర్ధప్రస్థంబైన లక్షయగు నిరువది ప్రస్థంబులు మల్లెపూవులు లక్షయగు నందొక్క ప్రస్థంబు దక్కువైన నువ్వుపువ్వులు లక్షయగు నింక ముప్పదియెనిమిది ప్రస్థంబులు గన్నేరు విరులైన లక్షయగు వావిలి పూవులట్టులేయగును. కొండగోగువిరులు శిరీష కుసుమంబులు. మంకెనపూవులు పదిప్రస్థంబులైన నొక్కొక్కటి లక్షయగు. వీనిం దెలిసి లెక్కయొజింగి పూజింపవలయును.

—* అభిషేకఫల నిరూపణము *—

ఇంక నభిషేకజలధారా ఫలంబుల విశదీకరించెద వినుము. జ్వరప్రలాపశాంతికై పదకొండు మారులు శతరుద్రీయ చమకానువాకంబులతోఁ బురుషసూక్తముతో షడంగ న్యాసములతో, మహామృత్యుంజయ గాయత్రీ జపములతో శివలింగంబును సభస్మజలధారల నభిషేకింప వలయును.

క. ఘృతధారల నభిషేకము, సుతవృద్ధిం గోరి సేయ • శుభ్రాంశుధరుం డతులకరుణాళుండై యిడు, సుతులను తేజోమహితుల • శుభగుణయుతులన్.

వ. ఇంకను.

సీ. దుగ్ధాభిషేకంబు • దుఃఖంబుఁ బోఁజిమ్ము, చక్కెరఁజేర్చ వి • స్తరిలుఁ బ్రజ్ఞ
తైలసేకంబు ని • ర్మూలించుఁ బగతుర, నత్తరువర్షింప • నమరు భోగ
మావనూనియసేక • మరిమర్దనము చేయుఁ, దేనెతో స్నపియింప • నీనుఁగల్మి
ఇక్షురసపుసేక • మొసఁగించు మోదంబు, గంగాంబుధార మో • క్షంబు నిచ్చు

గీ. నయుతమానంబుగా నిట్టు • లభవలింగ, మర్థిమై రుద్రపారపా • రాయణంబు
లమర నభిషేకమొనరించి • యట్లురుద్ర, సంఖ్యలోఁ బాఁపలకు జగ్గి • సల్పవలయు.

వ. ఇట్లునందిస్కందగణేశోమాసమేతంబుగ శివుని విధిప్రకారంబు సమంత్రకంబుగఁ బూజించిన నఖిల భోగంబులు చెంది పుత్రపౌత్రాదులతో నానందంబునొంది యంతంబున మోక్షంబు నొందుదురనుడు నారదుండు మహాత్మా! సంతసంబయ్యె నింక సృష్టింగూర్చి యటుపై వృత్తాంతంబు నెఱింగింపుమనిన విధి యిట్లనియె.

—* బ్రహ్మదేవుఁడు నారదునకు సృష్టిం గూర్చి చెప్పుట *

చ. తరుణశశాంకశేఖరుఁడు • దానటు లంతర మొంద నేను న
ప్పరమశివాజ్ఞ లోకములఁ • బన్నుగ సృష్టియొనర్పఁ గోరి శం

కరుని మనంబునన్ గొలువఁ ♦ గాండమునందగు పట్టె నండమొం
డిరువదినాల్గు తత్త్వముల ♦ నింపుగనొందిన యద్ది నాకటన్, 361

గీ. ఆవిరాడ్రూపమునుజూచి ♦ యంతసంది, యంబునేఁజెందిదారుణం♦బైనతపముఁ
బదియురెండేండ్లు గావింపఁ♦బద్మనయనుఁ, డాదటన్ జేరి నాదు దే♦హంబునిమిరి.

క. వరమడుగు సంతసించితి, నరమరయొక్కింతలేక ♦ యబ్జభవా! స
త్వరమీకయుండునదిలే, దరయుము సర్వంబు నిత్తు ♦ నభవుని కరుణన్. 363

గీ. అనిన నేనల్లశివుఁడున♦న్నప్పగించె, నీకటు మహాత్మ! మ్రొక్కెద♦వీఁకమెఱయు
నీవిరాడ్రూపముగునండ♦మీవుగనుము, జడమగుచుజ్ఞానశూన్యమై♦ యడరెనిట్లు

క. దీనన్ జైతన్యంబు న, నూనకృపన్ సంతరింపు ♦ ముజ్జ్వలతేజా!
దానన్ సంతసమొందెద, నీ నిరుపమ విభవమునకు ♦ నేస్తంబునకున్. 365

క. అని సన్నుతింప విష్ణుం, డనంతరూపంబుఁజెంది ♦ యండమునొందెన్
ఘనతర సహస్రశీర్షము,లును సాహస్రాక్షిపదము♦లును జెలువొందన్. 366

శా. అంతన్ జేతనయుక్తమై తనరి యా ♦ యండంబు ప్రస్ఫీతమై
యెంతేనిర్వదినాల్గు పర్వములతో ♦ నింపొందె వైకుంఠమన్
వింతౌ పట్టణ మెల్లలోకములపై ♦ విష్ణుండు నిర్మించి య
త్యంతామోదముతోడ నుండె నటలే ♦ దా వీటికేపాటునున్. 367

ఉ. నేనును సత్యమన్బదము ♦ నెక్కొని యక్కఱకంతునానతిన్
బూనిజగంబులన్ సలుపఁ ♦ బూన్కినిజెందుడుఁ బాపసృష్టినా
నేను తమోమయంబులయి ♦ యేర్పడెనంత నె స్థావరాహ్వయం
బూనినవానిసల్పి యవి ♦ బోధములేనివటంచు నెంతయున్. 368

మ. హరునిన్ ధ్యానముసేయుచుండఁగనె తి♦ర్యక్స్రోతమౌ సర్గమొం
డిరవొప్పన్ బశుపక్షి ముఖ్యగణమై ♦ యేపొందె నద్దాన సం
బరమొక్కింతయుఁగానకున్నతఱి నూ♦ర్ధ్వస్రోతమౌ సృష్టి వి
స్తరిలెన్ సాత్త్వికమొప్పిరయ్యెడ సురల్ ♦ ధన్యుల్ సుఖాపాదకుల్. 369

మ. అదియున్జూచి యసాధకంబె యని నే ♦ నాత్మన్ విచారింప న
ప్పుదనందే మఱియొండు సర్గమది య♦ర్వాక్స్రోతమౌ రాజసా
స్పదమైయొప్పెను మానిసుల్ పొడమిరా♦పై భూతసర్గంబొకొం
డొదవెన్ సర్గము లిట్టులైదమరె శా♦ర్వోదారసంపత్తిచే. 370

మ. మొదటన్బుట్టె మహత్తు దాన నదియో • ప్పన్ సృష్టులందాద్య మా
పిదపన్ సూక్ష్మము లైదుగాఁబరఁగి మేల్ • పేరొందు తన్మాత్రలన్
విదితంబయ్యె ద్వితీయసృష్టి యిఁక నా • విఖ్యాతవైకారికం
బుదగెన్ మూఁడవసృష్టి ప్రాకృతములై • పొల్పొందు నీసర్గముల్. 371

గీ. అంతమీఁదట మనమందు • ననఘులైన, సనకముఖ్యమునులనాత్మ • సదృశమూర్తు
లైదుగురను సృజించి నే • నాచరించు, సృష్టియెడఁ జేర్ప నవ్వార • లిష్టపడక. 372

క. పరమశివధ్యానంబున, మరగిన చిత్తములతోఁ గు • మారులు నన్నున్
గురిగొనకవీడి యెందేఁ, బరుగెత్తిరి జ్ఞానధీవి • భాసితులగుచున్. 373

వ. వీరి సృష్టి తొమ్మిదవదియగు నిఁక నిట్లే నీసృష్టి నవకంబందును.

ఉ. వీని యవాంతరంబులగు • భేదములెన్నియొ పెక్కులున్నవ
వ్వానిని లెక్కసేయఁగల • వాఁడెవఁ డిందుమునీంద్ర! యప్పునే
సూనుల యప్పరాఙ్ముఖతఁ • జూచి కడున్ గడుఁ గ్రోధమూర్తినై
దీనతఁ జెంది యేడ్వఁగను దెప్పున రా • లిన వశ్రుబిందువుల్. 374

క. జలజల కన్నీరట్టుల, నొలుకంగాఁ బుడమినుండి • యుగ్రవిషములౌ
చిలువలు వెలసినవెంతయుఁ, బలురకములతోడఁ బొడమి • బ్రహ్మణ్యవరా!

—* శ్రీ రుద్రోత్పత్తి *—

ఉ. వానినిఁజూచి రోసి కడు • వందురుచున్ హరిబోధతో శివున్
ధ్యానముసేయుచుండుడు • ఘృణాకరుఁడై శివుఁడాత్మ నాసపై
మానెసఁగన్ బొమల్ నడుమ • మాన్యపదంబవిముక్తమందు నెం
తేనియుఁ దేజవంబొలిచె • దిక్కులు దేజరిలంగఁ జక్కఁగన్. 376

మ. కనినేనాశివు నీలలోహితు జగ • త్కల్యాణ సంధాయకున్
ఘనతేజఃపటలీ విభాసిత దిశా • కాండున్ శివావల్లభున్
మనమందక్కజమొంది మ్రొక్కి పరమా • మ్నాయంబులన్ బాడి సృ
ష్టినిఁ గూర్పన్ బతిమాల శర్వుఁడు సృజిం • చెన్ రుద్రసంఘంబులన్,

ఉ. వారలఁ గాంచి నేభువన • వంద్య! జనుర్మరణామయార్తులన్
గూరః వీరి సల్పితివి • కూడునె యిట్లు మహాత్మ! యింకపై
నారసి జన్మదుఃఖముల • నందెడువారి సృజింపుమన్నన
ద్ధీరుఁడు నానుడుల్విని వి • ధీ! యటలేను స్వజింప విన్మిఁకన్. 378

గీ. జన్మదుఃఖనిమగ్నులౌ ♦ జనుల నెల్ల, నుద్ధరించెద గురుఁడనై ♦ సిద్ధినొసఁగి
నీవె సృజియింపు దుఃఖంబు ♦ నెక్కొనెడు ప్ర, జలను నే నొల్ల నీసృష్టి ♦ జలజగర్భ!

క. నాయానతి చేసి నిన్నే, మాయ తఱుచు ముట్టఁబోదు ♦ మంచిగ సృష్టిక్
జేయుచునుండుము నేనిఁక, బోయెద నాయిచ్చ ననుచుఁ ♦ బొందుగ నంతన్.

క. అంతర్ధిఁ జెంది వేగిర, మెంతో వైకుంఠనగరి ♦ కెక్కుడు పైనన్
వింతగఁ బొలిచెడు ప్రోలున, నంత శ్రీ లెసఁగ సల్పి ♦ యందు వసించెన్. 381

ఉ. నేనును బంచభూతముల ♦ నేర్పు మెయిన్ సృజియించి యంతనా
నానగసింధుపల్వల వ ♦ నప్రముఖంబులనుఁ గళాఘటీ
దైనదికాయ మొప్పుయుగ ♦ తండములన్ రచియించి యంతతో
నేనియుఁ దన్విఁ జెందక మ ♦ హేశ్వరుధ్యానము చేసి వాసిగన్. 382

—* దేవాదిసృష్టి *—

సీ. కనులందు నమ్మరీ ♦ చిని హృదయమున భృ, గుని శ్రుతులందు న ♦ త్రిని శిరసున
నంగిరసునిఁ దోడ ♦ లందునిన్ జాయయం, దాకర్దమునిఁ బ్రాణ ♦ మందు దక్షు
వ్యానంబునన్ బుల ♦ హముని నపానంబు, నన్ గ్రతువును సమా ♦ నమున నవ్వ
శిష్ఠుసంకల్పము ♦ చేత ధర్మునినుదాన, మునఁ బులస్త్యు మ ♦ నమున రుచిని

గీ. సృష్టిసాధకులనుగ సృ ♦ జించి వృద్ధిఁ గోరి శంకరుఁ దలఁప న ♦ గ్గురుకృపాబ్ధి
యర్ధనారీశరూపంబు ♦ నర్థిఁ జూపె, నేను నట్టులే యగురూప ♦ మెలమినొంది. 383

క. సగముతనువు యోషగఁ బెఱ, సగము తనువు బురుషుఁడుగను ♦ సౌరొప్పవిధం
బుగ సంతరించికొని చ, క్కఁగ మరల సృజించినాఁడఁ ♦ గౌశల్యమునన్,

గీ. ఘనుఁడు స్వాయంభువుం డను ♦ మనువునున్ ద
పస్వినియు యోగినియునైన ♦ పద్మగంధి
యనఘ శతరూప యనునొక్క ♦ యన్నుమిన్న
జనన మొందిరి డెందము ♦ త్సవముఁ జెంద. 385

క. వారలు పరస్పరముదమి, గూరవివాహంబు నొంది ♦ కూడి నిజకులో
ద్ధారుల నిర్వురకొమరులఁ, జారుతనుల సుతలఁ గనిరి ♦ చక్కఁగ ముగురన్. 386

గీ. అగ్నియందు ప్రియవ్రతుం ♦ డన యశీ యుఁ
డల్ల యుత్తానపదుఁడన ♦ నమరిరిఁకను

నొప్పిరాకూతియన దేవ • హూతియనఁ బ్ర
సూతి యననాహ్వయము లొంది • సుతలు తపసి 387

గీ. రుచికి నాకూతిఁ గర్దమో • రుయశునకును, దేవహూతిని నర్పించి • ధీరుఁ డల్ల
దక్షునకునా ప్రసూతిని • ధారవోసె, ఘనుఁడుస్వాయంభువుఁ డనునా • మనువు ప్రీతి.

శా. ఆకూత్యంగనయందు నారుచికి య • జ్ఞాఖ్యుండునున్ దక్షిణా
ఖ్యాకస్త్రీయును బుట్టి రాపురుష స్వా • యంభూతుఁడౌ తాత పు
త్రాకారంబుగ నొందె దక్షిణవివా • హంబాడె నవ్వాని సు
శ్రీకుల్ పన్నిరువుర్సుతుల్ వొడమిర • ర్చిష్మంతు లవ్వాఁకిన్. 389

క. ఇఁక దేవహూతి కర్దము, లకుఁ బొడమిరి పుత్రులు కపి • లముఖులును బ్రసూ
తికి దక్షునకుదయించిరి, సుకన్యలిరువది నలువురు • సుందరమూర్తుల్. 390

వ. అందు.

సీ. ధర్ముఁడుగొనె త్రయో • దశకన్యకలవారి, పేరుల నెఱిగింతు • బేర్మివినుము
శ్రద్ధ లక్ష్మియు ధృతి • శాంతి తుష్టియుఁ బుష్టి, కీర్తి సిద్ధియు బుద్ధి • క్రియయు మేధ
లజ్జ వసువునా వె • లయువారలవ్వారి, చెలియండ్రు పదియొక్క • రనఘమతులు
ఖ్యాతియుసతియుసం • భూతియుస్మృతియుఁ బ్రీ, తియునుక్షమయుసన్న • తియనురూప

గీ. ఊర్జస్వాహాస్వధలుఖ్యాతి • నొందెభృగుఁడు, సతిని బెండ్లాడెనబ్బాల • చంద్రధరుఁడు
చేకొనె మరీచిసంభూతి • స్మృతిని నంగి, రసుఁడు ప్రీతిఁబులస్త్యుండు • రహిఁబడసిరి.

క. క్రతువు పులహుండునత్రియు, హితతేజుండౌ వసిష్ఠ • ఋషి యగ్నియునున్
బితలును దక్కిన యార్వుర, గుతుకమునన్ బెండ్లియాడి • కొనిరి వరుసగన్.

క. మఱియును వీరల వలనన్ • విరివిగ భువనత్రయంబు • విస్తరిలెఁ జరా
చరమటు గర్మవశంబై, హరు నానతి లెక్కలేని • యట్లు గుమారా. 393

వ. ఇఁకను గల్పభేదంబు చొప్పున నొక్కపుడు దక్షున కఱువదిమంది కూఁతులు జనింప వారలలోఁ బదిమందిని ధర్మునకును, నిరువదియేడ్వురను జందురునకును, బదమూఁగురఁ గశ్యపునకును, నల్గురను వైనతేయునకు భృగ్వంగిరః కృశాశ్వులకు నిద్దఱ నిద్దఱనొసంగి వివాహంబొనరించె. నవ్వారిచేఁ జరాచరసృష్టి యభివృద్ధిఁజెంది పొదలె నిలింపులు, మును,లసురులు. మానిసులు,వృక్షంబులుం బక్షులుఁ బన్నగంబులు మృగంబులు మున్నగువానితోఁ బాతాళంబు మునుకొని బ్రహ్మలోకంబువఱకు శూన్యప్రదేశంబనునదిలేక నిండారియుండె.

క. పరమేశ్వరి, సతియను పే,రిరవొప్పన్ దక్షసుతగ • నేర్పడి శర్వున్
బరిణయమాడెను భక్తో,ద్ధరణమునకుఁ బోడమఁజేసె • భర్గుండాపెన్.

మ. సతియున్ శంకరుఁ జెట్టఁబట్టియు జడ•స్వాంతుండు దక్షుండు దు
ర్మతియై యీశ్వరుతోఁ బగన్గొని యు•ధర్మంబౌ పథంబొందఁ ద
త్క్రతువందే తన మేనుగాల్చికొని యా•త్మస్థానమొందెన్ మరు
ద్వితతుల్ గ్రమ్మర వేడ నద్రిసుతయై • విశ్వేశు నొందెన్ విభున్. 396

వ. మఱియు నప్పరమేశ్వరి కసంఖ్యాత నామధేయంబులు భక్తజన భోగ మోక్ష
కరంబులుగలవైన నందు.

గీ. కాళి చండిక శ్రీభద్ర•కాళి భద్ర, జయ మృడాని భగవతి వి•జయ జయంతి
కామ చాముండ సర్వమం•గళ పరాంబ,దుర్గ కామద యని పిలు•తురు విబుధులు.

గీ. పరమశివు నాజ్ఞచే సృష్టి•విరచనంబు
చేసితిని నిట్టులేనును • శ్రీపతియును
రుద్రుఁడును గుణమయులము • రుక్మమూర్తి
శివుఁడొకండ గుణుఁడు గుణ•శ్రీఁబరఁగిన. 398

క. శివలోకమున రమణియగు, శివతో రహియించుచుండు శివుఁడెల్లపుడున్
సువిదితుఁడతఁడెస్వతంత్రుఁడ,భవుఁడును పరమాత్మయరయు•ప్రౌఢమతిసుతా!

గీ. శివుని పూర్ణావతారమా•శిశిరకిరణ,ధరుఁడు రుద్రుఁడు శివుఁడనఁబరఁగు నిలను
అతని వాసంబు కైలాస•మద్దియాయ,జాండమెల్లను బొలిసిన • నవియదెపుడు.

వ. శివుం డా కైలాస పర్వతంబున, రాజరాజగు కుబేరుని పూజలనొందుచు
నాతనియందు బద్ధసఖ్యుండై యుండె ననుడు నారదుండు నాళీకసంభవున
కిట్లనియె.

గీ. ఎపుడు కైలాసమున కేగె • నిందుధరుఁడు
ఎందుఁ బొసఁగెఁ గుబేరున • కీశమైత్రి
ఏమియొనరించె శివుఁడందు • నెఱుఁగఁ జెపుమ!
వినఁగఁ గూరిమి పొడమె సం•విన్మయాత్మ ! 401

వ. అని యడిగిన విధాత యిట్లనియె.

—✱ కుబేరుని పూర్వజన్మ చరిత్రము ✱—

క. కాంపిల్యం బనఁబడు నొక, సంపన్నాలయమగు నగరి ♦ శాఖాసీమన్
సొంపుగ వసించె భూమిని, లింపుఁడొకఁడు విద్యలన్ బలీయుఁడు మిగులన్.

గీ. సోమపీథ్యన్వయ సుధాబ్ధి ♦ సోమమూర్తి, యజ్ఞదీక్షితుఁ డుత్తమ ♦ ఖ్యాతకీర్తి
యజ్ఞదత్తాహ్వయుం డఖి ♦ లాంగ వేద, వేది వేదాంతవక్త త్మ్మ ♦ విభునిహితుఁడు.

క. ఆతని తనయుఁడు గుణనిధి, చేతోభవరుచిరమూర్తి ♦ చిన్నతనమునన్
బ్రీతిఁ బెరుఁగుచుండెను సం, గాతులతో నాడుకొనుచుఁ ♦ గలయఁదిరుగుచున్.

క. గర్భాష్టకమైనంతనె, నిర్భరయశుఁ డల్ల యష్ట ♦ నిష్ఠామతి నా
త్మార్భకున కుపనయన మా, విర్భూతప్రీతి సల్పె ♦ విత్తములలరన్. 405

చ. కరమనురక్తిఁ దల్లి నవ ♦ కంబగు తీయనిరొట్టె లన్నమున్
బెరుఁగును నేయికూరలును ♦ వెన్నయు మీఁగడ పప్పు లప్పముల్
బిరబిరఁ బెట్టి దుస్తులను ♦ బేర్మి నొసంగుచునుండు నిత్యమున్
జెఱుతయు ధూర్తబాలురను ♦ జేరి చరించుచునుండె నెల్లెడన్. 406

చ. మఱియును గొన్నినాళ్ళకు కు ♦ మారకుఁడాతఁడు ప్రత్యహంబుఁ జూ
దరులగువారిఁ గూడికొని ♦ తద్దయుబంగరు వుంగరంబులన్
మురుగులు మున్నుగాఁ గలవి ♦ భూషణముల్ వ్యయపెట్టుచుండె సం
కరకులజన్ములౌ చెలిమి ♦ కాండ్రనుగూడి మెలంగుచున్ బొరిన్. 407

క. వైదికగోష్ఠుల నొల్లం, డాదరమును గనఁడు దేవ ♦ తాలయముల సం
పాదించు మేటినేస్తం, బాదటఁ బాషండ నట శ ♦ తావళితోడన్. 408

ఉ. స్నానముమానె సంధ్యలకుఁ ♦ జక్కఁగ నీళ్ళొసగెన్ మొగంబునన్
గానకపోయె బూది మడిఁ ♦ గట్టఁగరోసెను వేదపాఠమున్
మానె గురున్ సతీర్థులను ♦ మానసమందున విస్మరించె నెం
తేనియు గీతవాద్యముల ♦ నెప్డుఁ దవుల్కొని యుండెనింపుమై. 409

క. చూపులగుట్టమువలెనతఁ, డేపు మెయిన్ బెరుఁగుచుండ ♦ నీతని తండ్రిన్
శ్రీపతినిభుఁడని యెఱిఁగియ ♦ హాపరితోషమున మేటియగ్రజుఁ డొకఁడున్.

క. తనయన్ సురూపరేఖా, వినయన్ శ్రీయజ్ఞదత్త ♦ విబుధుననుమతిన్
గొని తత్తనయున కొసఁగెను, ఘనమగు హరణములనిచ్చి ♦ గౌరవమెసఁగన్.

చ. తనయుని చెడ్డచెయ్వులను ♦ దండ్రియెఱుంగఁడు రాచగీముకున్
జని యట ధర్మశాస్త్రములు ♦ సచ్చరితంబులుఁ జెప్ప నెప్డు నం
దను చదువున్ గుఱించి నడ♦తన్ గడుఁగూర్చియు సోమిదమ్మతో
దినదిన మడ్గుచుండును బ♦దిఙ్బదిగా నతఁ డార్ద్రచిత్తుఁడై

చ. కనపడఁడేమి పుత్రకుఁడు ♦ కన్నుల కెప్పుడటన్న నాపె చె
ప్పును బలుమాఱు లా నిగమ♦పుంజములన్ మఱి శబ్దశాస్త్రసూ
త్రనిచయమున్ గడున్ జదివి ♦ తత్సహపాఠులతోడ నిప్పుడే
యనఘచరిత్ర! దేశికుని ♦ యాలయమేగఁగఁబోయె నంచనున్. 413

ఉ. స్నానముచేసెనే? విధిగ ♦ సంధ్యనువార్చెనే? భస్మపుండ్రముల్
మానకదాల్చెనే? సుతుఁడు ♦ మన్ననుగట్టి భుజించెనే? శివ
ధ్యానము చేసెనే? గురుని ♦ యంతికమొంది త్రయిన్ బఠించెనే?
మానిని! యన్నఁ దత్సతి స♦మస్తమునుఙ్ నెఱవేర్చెఁ గొడ్కునున్. 414

సీ. గంగలోనికిఁజని♦కాని స్నానంబు సే,యుండెన్నఁడేని కొ♦డ్కుంచుఁజెప్పుఁ
గాలంబు దప్పకే♦కాని సంధ్యాగోష్ఠి, నొనరింపఁడాత్మజుం♦డని వచించు
నొక్కనాఁడును నాగ♦ యొనరింపకే గురు,నొద్దన్ జదువుఁదన♦యుఁడనిపల్కు
బలుజ్వరంపడియుఁడాఁ♦గొలుచుటమానఁడు,శివలింగముసుమన♦చిరుతయనును

గీ. నేర్పుమెయి నిట్టులయ్యాజి ♦ నెలఁత విభుని
తోడఁబలుకుచుఁ ♦ గొమరుని దుడుకుసేఁత
లన్నియును గప్పిపుచ్చుచు ♦ నాత్మఁ గుందు
చుండు నెంతయుఁ గొమరుపై ♦ నున్న కరుణ. 415

క. సతి పల్కినపల్కులు సూ, నృతములుగానమ్మి కోవి ♦ దేంద్రుఁడుప్రీతిఙ్
సతమలరుచుండె గృహకృ, త్యతతిఙ్ దీరికయొకింత ♦ యలవడకుంటన్. 416

వ. అంతఁ దల్లియు.

గీ. ప్రత్యహంబును గొమరు సా ♦ పడఁగఁ జేయు
చున్న సమయంబునందు ♦ నా యన్న! నీదు
తండ్రి కడుకోపనుఁడు నీవు ♦ తగ వెఱింగి
మానుమీ చెడ్డపనులిఁక ♦ నేని యిపుడు. 417

క. ఇంతదనుక దాఁచితినే, సుంత యెఱిఁగనేని దండ్రి ♦ చూఁడు! నిను నను్
గొంతుకఁగోయును దలఁకఁడు, పంతముతో నెవ్వరడ్డపడినఁ ♦ గుమారా!

గీ. బ్రాహ్మణులకెప్డు సద్విద్య ♦ పరమసాధు, వర్తనము సజ్జనుల చెల్మి ♦ వాసిఁగూర్చు
ధనమునిచ్చును ♦ గీర్తినిఁదనరఁజేయు, నేటికో నీకు రుచియింప ♦ దిహితోక్తి.

సీ. వినవొకో "కిముధనై ♦ ర్విద్యానవద్యాయ ది," యటంచుఁ జెప్పను ♦ ధీజనోక్తి
అరయవా? నీవు "వి ♦ ద్యావిహీనః పశు" వనిపల్కునట్టియా ♦ ర్యజనసూక్తి
తెలియవైతివొకో! మ ♦ ఱి కబూని, "వాగ్భూషణం భూషణ" మను గు ♦ ణజ్ఞులనుడి
ఎఱుఁగవైతో యెపు ♦ డేని "విద్యాఖ్యమం, తర్ధనం" బనునట్టి ♦ తద్జ్ఞవచన.

గీ. మరసి దుర్జనసంసర్గ ♦ మకట! పాసి, సాధుజనసహవాసంబు ♦ సలుపుమన్న!
వేదవిద్యల నెపుడు సే ♦ వింపుమన్న, బ్రాహ్మణాచారమును నెడఁ ♦ బాయకన్న!

క. వినుము సుతా! సచ్ఛ్రోత్రియు, లనఘులు దీక్షితులు సోమ ♦ యాజులు నీవం
శనిదానులైన పూర్వులు, కనవలదే వారిదైన ♦ గౌరవము మదిన్. 421

గీ. అందఱ నటుంచి కనుము నీ ♦ యాత్మజనకుఁ
డెట్టిఁడో? ప్రతిదినమున ♦ న్నెంతయేని
నిన్నుఁ గూర్చి యడుగుచుండు ♦ నిర్మలాత్ముఁ
డాయనఘు నేని భావింపు ♦ మాత్మయందు. 422

ఉ. ఆతఁడు ఖ్యాతతేజుఁడు మ ♦ హామహులందు మహామహుండు స
త్పూతచరిత్రుఁ డాఢ్యుఁడు వి ♦ భూషితవైధసవంశుఁ డున్నతుం
డై తగునట్టిఁ డన్నిటను ♦ నట్టి గరిష్ఠున కాత్మజుండవై
నీతిఁ దొరంగి యివ్విధము ♦ నీవు చరింపఁగ మేలొకో? సుతా! 423

ఉ. ఎప్పుడో గుట్టు బైటఁపడు ♦ నెన్నిదినంబులు దాఁగియుండు మా
యప్పరొ! నీదు తిప్పలిఁక ♦ నావలఁ జూతము తల్లియొందు పా
ట్లప్పుడు సూడు కుక్కలకు ♦ నైనను నక్కలకైననుండు వా
ముప్పుఁ దలంచి భీతిలెద ♦ ముందరనున్నది పండువాత్మజా! 424

క. అరసి సుతా! "పుత్రశ్చ, త్రురపండిత" యనెడు వరబు ♦ ధులవాక్యములన్
గుఱిగొనుమా? నెఱిఁగనుమా, యురియాడెడు నాదుమదికి ♦ నూరటనిడుమా!

క. పదునెనిమిదేండ్లు దాఁటెన్? గద? నీకీ పడుచు గడు న ♦ కల్మష యిదియుం
బదియాఱేండ్లది లేదే, కొదవ యిఁకన్ దండ్రి భక్తిఁ ♦ గొలువుము తండ్రీ!

వ. ఇంకను నీకు.

సీ. మామ సద్గుణశీల ర ♦ మామనోజ్ఞ
దత్తసౌజన్యనిధి వారి ♦ యాత్మజులును
నమల విద్యాధురీణులై ♦ యాఱితేఱి
రతులులిఁకనీదు మాతులు ♦ లన్నియెడల. 427

గీ. నేనునుంబతి పదపద్మ ♦ నిరతమతిని
శంకరుఁడుసాక్షి యిట బుతు ♦ స్నానమాడి
చూడలే దెటువంటి దు ♦ ష్టుని మొగంబు
పొడమితి వదెట్టు లిభ్భంగిఁ ♦ గొడుక! దుడుక! 428

చ. అనుదినమిట్లు పుత్రకున ♦ కాయమబుద్ధులు చెప్పుచుండినన్
వినిఁమదిఁ జేర్పకాతఁడు వి ♦ వేకవిహీనతఁ జేసితొంటితె
ర్వునఁజనుచుండె వేఁటయును ♦ రోచెలి జూదము చౌర్యమాసవం
బును బిశునత్వమున్ బదరి ♦ బొంకుటసేకుఁ దొల్గ వెన్నఁడున్. 429

చ. ఎదియెది మధ్యగేహమున ♦ నీక్షణగోచర మానొవేగఁ దా
నదియది సంగ్రహించుకొని ♦ యర్పణసేయును జూదగాండ్ర కిం
పొదవ నొకప్డు కుందనపు ♦ టుంగర మొక్కటి తండ్రిచేతి వ్రే
లిది యెటొ దొంగిలించికొని ♦ యిచ్చె దురోదరమూర్తికిఁ గొడ్డుగాన్. 430

వ. అంతనొక్కనాఁటి మధ్యందిన సమయంబునందు దైవవశంబునఁ జేసి దీక్షితుండు రాజవీధియందు.

ఉ. జూదరి వ్రేలినున్నతన ♦ సొంపగుకెంపులపైఁడి యుంగ్రమున్
మీఁదుగ జూచిచూచితన ♦ మేలిమి యుంగరమౌటెఱింగి కో
పోదయమూర్తియై కితవ! ♦ యుంగరమిద్దియెటుల్ లభించె బొం
కేదియులేక తెల్పుమల ♦ యించెదఁభూపతియొద్దఁ గానిచోన్ 431

మ. అన నవ్వాఁడును దీక్షితుంగని మహాత్మా! జూదమందాడి నీ
తనయుం డీయది నాకొసంగె నిది తథ్యం బీయదేకాదిఁకన్
వినుఁడాతండు సువర్ణభూషణములన్ ♦ విత్తంబులన్ దెచ్చి మా
కనయం బిచ్చుచునుండు నెత్తములకై ♦ యాటోపమున్ జూపుచున్. 432

ఆ. రౌప్యకాంస్యతామ్రరచిత ♦ భాజనముల, నారకూటకృత ఘటాళి మేలి
సేలువులను మంచి ♦ చీనాంబరంబులన్, దెచ్చి యమ్మచుండు ♦ నెత్తములకు.

క. నాకొక్కనికే కాదా, పోకిరి యోటువడి సభిక ♦ ముఖ్యులచేతన్
జీకొట్లు కట్టువడి తన, కోకలనున్ బ్రతిదినంబుఁ ♦ గోల్పడుచుండున్. 434

క. అనునంత యాజి విభ్రాంతినిఁగొని లజ్జయునుఁ గినుక ♦ దీఱని వగయున్
బెనఁగొని మనమునలంపఁగఁ, దనయిలు చేరంగఁబోయి ♦ తాపముఁ గదురన్.

గీ. దీక్షితాయని! యిటురావె ♦ తేఁగదే! మ
దీయమగు నుంగరము రత్న ♦ దీపితమును
బర్వమందిచ్చె నెద్దానిఁ ♦ బ్రభుఁడు నాకు
నీవు చేకొంటి వెద్దాని ♦ నెయ్యమునను. 436

చ. అన విని యాపె వేగమె మ♦హాత్మ! మడిన్ ధరియింపుఁడన్న కాం
క్షనుగొని పెక్కురర్థులదె ♦ సావిడినిండి పరుండియున్న వా
రనఘులు మేదినీవిబుధు♦లంగుళిభూషణ మేను బెట్టితో
ననువగు దంతపుం బరణి♦యందుఁ దిరంబుగనుంచి దాఁచితిన్. 437

క. సాపడినంతనె వేగమె, యాపేటికఁ దెఱచి యిత్తు ♦ నధిప! యనుడు నో
నే? పరమసత్యభాషిణి, యా పాతివ్రత్యకుశల ♦ యానే? గృహిణీ! 438

ఉ. ఎక్కడఁబోయె నీతనయుఁ ♦ డెక్కడఁబోయినఁ బోవుఁగాక నా
కక్కలుసాత్మతోడ నిఁక ♦ నక్కఱ యొక్కఁడు లేదు సేలువుల్
రొక్కములున్ నగల్ రజత ♦ రుక్మమయంబులు భాజనంబు లీ
వెక్కడ దాఁచితో యిటకు ♦ నిప్పుడు దెమ్మిఁక రమ్మ చూచెదన్. 439

చ. కొడుకును భ్రష్టుఁ జేసితివి ♦ కూయుచునుంటివి దబ్బఱల్ గడున్
గడుఁ బరిపూతమగు యశము ♦ గంగనుగల్పితి వర్థమంతయున్
దుడిచి గృహంబు శుద్ధముగ ♦ దుర్మతి! చేసితి వింకమీఁదటన్
గుడువుము నీదు కర్మమని ♦ కోపము తాపముమీఱ యజ్వయున్. 440

గీ. స్నానమొనరించి చక్కఁగ ♦ సంధ్యవార్చి
యగ్నిహోత్రాది కృత్యంబు ♦ లాచరించి
యతిథు లందఱితోఁగూడ ♦ నారగించి
యలుక దీఱఁగ నొకనాఁటి ♦ యహమునందు. 441

క. ఒకశ్రోత్రియుఁడౌ ద్విజుఁక, న్యకనున్ బెండ్లాడి యంత ♦ నక్కన్నియతో
సుకముగ గృహస్థధర్మో, త్సుకుఁడై చెలువొందుచుండెఁ ♦ జూపఱుమెచ్చన్.

వ. అంత గుణనిధియును.

మ. తనవృత్తాంత మఖిలంబు [illegible] దాసప్తుయై యోజించి [illegible]
మునుచేసిన ఘనపాపవ్యసనంబు [illegible] మ [illegible] పోయి [illegible]
మను [illegible] మున్ [illegible]
వనతల్లి [illegible] వ [illegible] తి [illegible] నన్. 443

ఉ. ఎచ్చటికేగువాఁడ నిఁక • నేమియొనర్తు [illegible] విద్యాదోన్
మచ్చికనేర్వనైతిని స • మస్తము [illegible] ధారవోసితిన్
హెచ్చగ ద్యూతశాలకిపు • డేమి శరణ్యము? [illegible]
మచ్చగఁదోఁచితిన్ [illegible] వుఁ • [illegible] లితి [illegible] పూట [illegible]! 444

చ. చదువదియున్న నెవ్వఁడును • చౌర్యముసేయఁగ లేఁడు దాని భూ
మిదయితుఁ డొందలేఁడిఁక స • మీరసఖుండును గాల్పలేఁడు నే
మదమున నట్టివిద్యకు న • మస్కృతిఁ జేసితిఁబిన్ననాఁట ని
య్యదనున దిక్కెవండిచట • నాఁకటమాడుచు నుంటినక్కటా! 445

గీ. తల్లియున్నదె యిందు ని • త్యం బునన్ను
లందునేయియుఁ బెరుగును • నన్నమును బ్రి
యంబు మీఱఁగ నిడియెడు • నట్టితల్లి
తొల్లి చెప్పిన నీతుల • నొల్లనైతి. 446

క. అనివనరుచు దీనతనొక, యనోకహపు చాయనుండి • యరయుచునుండన్
ఘనుఁడగు మాహేశ్వరుఁడొక, డనఘుఁడు పక్వాన్నపాణి • యై వేగమునన్.

గీ. తనదువారెల్ల వెనుకొని • తరలిరా శి
వాలయంబున కరిగి యం • దభవలింగ
మర్చనముసేయుచుండె భ • క్త్యతిశయమున
నాఁడు శివరాత్రి యగుట న • నశనుఁడగుచు. 448

క. ఆపక్వాన్నసుగంధము, లేపుమెయిన్ నాల్గుదెసల • నెంతయుఁ బ్రాఁకెన్. 449
బాఁపండారసి దటిసి ప్రసాపడఁగా నెంచె నా ప్ర • సాదమును దమిన్. 449

గీ. శివుని బూజించి విరు ని • శిథమందుఁ, గునుకుదురు శివనై వేద్య • మనువుమీఁట
నవుడు గొనిపోయి యద్దాని • నవల నార, గింతునని యెంతయేనియు • సంతసించి.

క. శివపూజకులను గనుచును, శివునికిఁ గట్టెదురుగా వసించి వెలపలన్
శివపూజఁ జూచుచుండెను, శివమంత్రంబులను వినుచుఁ జింతాచ్యుతుఁడై.

సీ. నచుచిత్తార్పిత మెచ్చంగ నిలిచి యూఁబఁ జాలఁడు నాఁడు స్వస్తిసారములను
యెక్కనొసరించి పాతిచెఁగమునాటి కుడాము నసుమాసికనికిటజనము లెల్ల.

మత్తకోకిల. అంత బ్రాహ్మణుఁడొంటి యేనియు నార్తుఁడై శివమందిరా
భ్యంతరంబును జేరి దీవియ మాఱుచుండుటఁ గాంచి చే
లాంతమించుక చించి వర్తి రచించి యంబొనర్చి వెలుంగఁగా
సంతరించి ప్రసాదఖాండము జక్కఁజేకొని పోవుచున్. 453

సీ. సౌరభములాని యూవలఁ జని యుపేష్ప, నాఁగించుదునని బాఁపడాసనొంచె
బాఁటుచుండఁగ గాలి వేల్డాఁకెనొకని, కాతఁడంత నె తెలివొందియదమఁగదిసి,

క. ప్రముచ్చదె! ప్రముచ్చదె! యనుచును, హెచ్చుగ నతఁడఱచుచుండ నెల్లరు గనులన్
విచ్చి తెలివొందిరంత నె, వచ్చిరి పురరక్షక ప్రవరులుగడువడిన్. 455

వ. అంత.

గీ. పాణిఁ బక్వాన్నపాత్రంబుఁ బట్టువిడక
ప్రాణభీతినిఁ బరుగెత్తు నగ్రకునిఁ
గదిసి బాణంబు వేసి యక్కసునఁ జంపి
రకట! దినకుండెసుంత యే నన్నుఁతఁడు. 456

ఉ. కాలుని దూతలెంతయును గొంతుక మొప్పఁగ దన్నిసీఘ్రులై
శూలము లుగ్రపాశములు సొంపుదలిర్పఁగఁ జేరిరంతనే
కాలహరాను జీవులును గ్రక్కున నెక్కొని వారిదవ్వులన్
దోలఁగ వారలక్కజము దోఁపఁగ నిట్లనియడ్డి రింపుమై. 457

మ. కులధర్మంబును బాసిపేఁడెపు డస ద్గోష్ఠింబ్రవర్తించుచున్
దలినిన్ దండ్రినిఁ గుళ్ళజేసె మడియుణ్ స్నానంబు సంధ్యావిధిన్
గలలోనైనఁ దలంపకుండె నెటులీ కష్టాత్మకున్ ముట్టిమీ
రలు శర్వుందగఁ జేర్తురిష్టె శివని ర్మాల్యంబిటన్ ముచ్చిలెన్. 458

క. శివనిర్మాల్యము దొంగిలి, యువినీతిభుజింప నెంచు నతఁడును మఱియున్
శివనిర్మాల్యము దాఁటెడు, నవివేకియు ముట్టఁదగని యఘులంద్రు బుధుల్.

గీ. చెప్పఁడెంతేని యిఁక వీఁడు ♦ చేసియున్న, నావగింజంత పుణ్యమే ♦ మైనయున్న
వినియెదము సర్వధర్మైక ♦ విదురులీర, లున్న తాత్మకులిందేమి ♦ యుడుకుమాకు.

క. అనినంతనె శివకింకరు, లనిరిట్టుల స్థూలమతుల ♦ కందునొకో శ
ర్వుని ధర్మసూక్ష్మములు తగ, వినిచెద మిఁక వాని సందు ♦ వినుఁడీ మీరల్.

మ. శివగర్భాలయమందు దివ్వె మిగులన్ ♦ జిన్నైచుఁ గన్పట్ట న
ప్డవలోకించి పటంబుఁ జించి వడి వ ♦ర్త్యాకారమున్ గూర్చి తా
దివియన్ వెల్గఁగఁ జేసెఁ జూచెను మహా ♦ దేవార్చఁ బన్నుండెఁ బ
ర్వవిశేషంబున నాలకించె శివమం ♦ త్రంబుల్ జడుండై ననున్. 462

ఆ. కలదె యింతకన్న ♦ ఘనమైన పుణ్యంబు, కాలదూతలార! ♦ కదలుఁడింక
నిపుడె వీనిఁ జేర్తు ♦ మేణాంకధరు కొల్వు, సందియంబు లేదు ♦ సత్వరమున.

గీ. కొంతకాలంబు శివుచెంత ♦ సంతసమున, నుండి కాళింగనృపతియై ♦ యుద్భవించు
నంత దిరుగ మహాభక్తి ♦ నంది శివునిఁ గొలిచి శంకరునెయ్యంబు ♦ గూర్మిఁ జెందు.

క. అని వారలు వేగమె వా, నిని శివలోకంబుఁ జేర్చి ♦ నీలగళుఁ బ్రచెం
తను నిచి రాతండందు శి, వను శివునిన్ గొలుచుచుండి ♦ పడసె సుఖంబుల్.

వ. యామ్యకింకరులును రయంబున సంయమినీపురంబుఁ జెంది సమవర్తిం జేరి యవ్విధంబంతయు నెఱింగించుటయు నతండును సర్వంబారసి యది యట్టులే యని యవ్వారల కిట్లనియె. 466

సీ. భసితత్రిపుండ్రముల్ ♦ ఫాలభాగములందుఁ, జెలువొందుచున్నట్టి ♦ చేవకాండ్రు
రుద్రాక్షపూస ల ♦ ఱుతఁ దాల్చి నిష్ఠమైఁ, బరగుచునున్నట్టి ♦ భవ్యమతులు
పంచాక్షరీ జప ♦ పరులై కరంబు సం, బరమొందుచున్న భా ♦ స్వచ్చరితులు
లభవమూర్తినిఁ బర ♦ మాహ్లాదమున నిచ్చ, లర్చించుచున్న పు ♦ ణ్యాగ్రగణ్యు

గీ. లెప్పుడేనియు నొక్కమా ♦ ఱేని జీవ, నార్థమై కాని మఱియొక ♦ యన్యమైన
హేతువునఁగాని మిషతోడ ♦ నేని శివునిఁ గొలుచువారెల్ల బూజ్యులు ♦ తెలియుఁడీరు

గుణనిధి కళింగరాజపుత్రుఁడై పుట్టుట *-

వ. అట్టివారినిఁ జూచి దవ్వులనుండియే జోతలుచేసి తొలంగి రావలయు నిందే మఱకుండుఁడని స్వగణంబుల కానతియొసంగెనిఁక శివసన్నిధినున్న యాజ్ఞదత్తియు శివాజ్ఞాప్రకారంబు గళింగాధిపతియగు నరిందముఁడను రాజవర్యు

నకు దనయుండై జనియించి దముండను పేరంబరంగుచుఁ బూర్వపుణ్యావాసనావశంబున బాల్యంబునుండియే శివభక్తిఁ జెంది శివధర్మంబు లొనర్చుచుఁ గ్రమంబునఁ బట్టభద్రుండయ్యె నంతమీఁద. 469

సీ. గ్రామాధికారులనునా, భూమీశుఁడు పిల్వనంపి • పురహరువిలసద్ధామంబులందు దివియల, నేమంబునఁ బెట్టజేయ • నియమించెనొగిన్.

వ. మఱియును.

మ. ఎవరేనిన్ బరమేశు కోవెలలయం•దింపొప్ప దీపంపు టుత్సవమున్ సల్పకయున్న వారి తలలన్ • జండాసి ఖండింతు బంధువులేన్ మఱి నెయ్యురేఁయును నిం•దున్‌జూడ నవ్వాటి నాదు విధానం బిదియంచుఁ జాటుఁడిఁక మ•ద్భూభాగమందెల్లెడన్. 470

క. అని యేర్పఱచియుఁ దాను, ఘనముగ శివునెదుర దీప•కాండంబుల లెక్కొనరింపరానియట్టుల, నునుచుచుఁ గడుభక్తిఁ గొలుచు•చుండెనునిచ్చల్.

గీ. ఇట్లు శివు దేవళములలో • నెన్నియేని
దీపముల నుత్సవంబుగ•దీర్పఁజేసి
బహువిధములగు భోగము•ల్వడసి కొంత
కాలమున కల్ల పార్థివ • కాయమువిడి. 472

క. అలకాపురికీశ్వరుఁడై, యల కాలహరునకు మిత్రుఁ•డై సిరులొందెన్
అలకాపురుషుండగువాఁ,డల కాలగళాల యాత్ర•యవు సుకృతమునన్. 473

— * గుణనిధి కుబేరుండై శివునకుఁ జెలికాఁడగుట *—

వ. అదియు నానుపూర్విగ నెఱింగింతు వినుము.

గీ. పద్మకల్పంబునందు మ•హాత్మ్యవంతజాతుఁ
డౌ పులస్త్యుని కాత్మజుం•డయ్యె విశ్ర
వస్సు, తత్పుత్రుఁడై పుణ్య•వైభవుండు
వైశ్రవణుఁడేలె లంకయన్ • బట్టణమును. 474

చ. అతఁడును మేఘవాహన స • మాహ్వయకల్పమునందుఁ గాశికన్
హితమతిఁ జిత్రకాశికను • నింపునఁజేరిశివప్రతిష్ఠ నం

చితవిభవంబునన్ సలిపి ♦ శ్రీగళలింగమునందుఁ జూడ్కి సం
తతములరంగఁ గూరిచిని ♦ తాంతశపంబొనరించె మించుగన్. 475

వ. మఱియు నాతనియందు.

గీ. విలసితతపోగ్ని శిఖము వి ♦ వేకదీప
మధికతరభక్తి సుస్నేహ ♦ మనిల రోధ
నిశ్చలంబు శివైక్యమన్ ♦ నిపుణపాత్రఁ
గామముఖ విఘ్నవిహతినిఁ ♦ గాంచకలరె. 476

క. ఎమ్ములు చర్మమ్ములవశి, ష్టమ్మగునట్లొడలుగడుఁగృ ♦ శతఁగొనబహు వ
ర్షమ్ములు సలిపెడపోవ్రత, మమ్మహితుఁడు సకలదివ్య ♦ లలరిపొగడఁగాన్.

చ. చిరముగఁ జూడ్కిలింగమునఁ ♦ జేర్చితపించుచు నున్నయట్టి య
బ్బిరుదుఁ దపస్విఁజూచుతమిఁ ♦ బేరిమి విశ్వవిభుండు గౌరితో
బిరబిరఁ జేరి కోర్కెను మ ♦ భీష్టములిచ్చెద నన్న నాతఁడుక్
సరగున నేత్రముల్ దెఱచి ♦ శంకరు సూర్యసహస్రభాస్వరుక్. 478

చ. కనుఁగొనఁజాల కార్తివడి ♦ క్రన్ననఁగన్నులుమూసి యిట్లనెన్
ఘనకరుణాసధాన! ననుఁ ♦ గావఁగవచ్చివరంబు లిచ్చెదన్
గొనుమనియంటె వింకొకఁడు ♦ గోరను గోరెద నీపదాబ్జముల్
దనియుచుఁ గన్గొనక్ వెరవుఁ ♦ దార్కొనఁజేయుము వేగ మ్రొక్కెదన్.

మ. అని యర్థింపుఁడు వేగ శంకరుఁడు దా ♦ నత్తాపసగ్రామణిం
ద్రునకష్టేయనిమేషదృష్టి యిడ సం ♦ తోషించి యాతండు వే
గనె కాంచెన్ రమణీమణిన్ ద్రిజగతీ ♦ కళ్యాణసంధాయినిన్
ఘనకారుణ్యనిధిన్ మహేశ్వరిని యో ♦ గశ్రీధురిణాకృతిన్. 480

చ. శివుని బుజంబుసోఁకఁ గడుఁ ♦ జెన్నగు నెన్నగుమోముతోడఁ జె
ల్వావు సిరినొప్పియున్న జగ ♦ దంబికనున్గని యీపె యెవ్వతో
శివుని సరాసరిన్నిలిచి ♦ శ్రీ రహిమీఱుచునున్న దెట్టి మే
లవు తపసొంది యొందెనొకో? ♦ యబ్జసుగంధికరంబిటుల్ సిరిన్. 481

క. ఔరౌర! యిందంపు బసం, దౌరా! శివిలసనాయ ♦ తాభ్యుదయంబుల్
ఔరా! ప్రేమాతిశయం, బౌరా! సౌభాగ్యగరిమ ♦ లరయఁగ దరమే. 482

క. నా తపసు కన్న నరవుగ, నీ తామరసాక్షి తపసు ♦ నెటు చేసెనొ
ప్రీతి నిటు గారవించెను, భూతేశ్వరుఁడని యనూయ ♦ పొదలఁగఁ గినుకన్.

క. చెడుమది నిటు సూచిన య, ప్పుడ తత్పరిపాకరూప ♦ మున నాతనిదా
నెడమ కనుగ్రుడ్డు పగిలెను, గుడువక నుడియునొకొ యెందుఁ ♦ గూడని చెయ్వుల్.

వ. అంత.

ఉ. ఆరసి యవ్విధంబు నఖి ♦ లాంబుజజాండకరండశిల్పియా
నా రమణీమతల్లి తన ♦ యాత్మవిభున్ గని దేవ! యెవ్వఁడీ
క్రూరుఁడు క్రూరదృష్టి ననుఁ ♦ గొంకక చూచెడు వీనిదైన యీ
నేరమి నారయన్ వలయు ♦ నెట్టన నన్న మహేశుఁ డాఁదటన్. 486

ఉ. సైరణసేయు దేవి! సుతు ♦ చాపలభావము వీఁడు పుత్రకుం
డారయు మెందుఁ గొడ్కులన ♦ యంబు ప్రియేతరముల్ పొనర్చినన్
నేరములంచు నెంచకయె ♦ నిచ్చలు సాఁకుచునుందు వారొ నీ
వారహిఁ జెంది వీనిని ద ♦ యన్ గని ప్రోవుము మేటి ప్రేముడిన్. 487

క. అనియిటు తన గేహిని కిను, కను నుడిపి తపస్విఁ గని ♦ కనికరము గడున్
దనుకఁగ మహేశుఁ డిత్తెఱఁ, గున వరముల నొసఁగెఁ దనదు ♦ గొప్పదలిర్పన్

సీ. గుహ్యకులకును జ ♦ క్కులకును గిన్నరు, లకుఁ బుణ్యజనులకే ♦ లికవు గమ్మ
అక్షయతన్ దన ♦ రారుచుండెడు నవ, నిధులకు సతతంబు ♦ నేతవగుము
నీవీటి యెలతోఁట ♦ నిచ్చలు నేనుందు, నెడపక నా చెల్మి ♦ నెప్డుఁ బడయు
మరసి ధనంబుల ♦ నఖిలజనంబున, కిచ్చు వదాన్యత ♦ హెచ్చు మిగులు

గీ. మని వరంబుల నొసఁగి యా ♦ ర్యాపదంబు
లందుఁబడు మీపెనీతల్లి ♦ యాదరించు
నని యటుల సల్పఁ జేసి తా ♦ నపుడు ప్రియకుఁ,
గావు నీసుతునని చెప్పఁ గడఁగి యుమయు. 489

చ. వినుము కుమార! నీకుఁ గడు ♦ విస్తరిలున్ శివభక్తి సామి యి
చ్చిన వరముల్ ఫలించు నిఁకఁ ♦ జెడ్డతనంబున నీవు నాడు చె
ల్వును గని యీరసంపడుటఁ ♦ బూని కుబేరుఁడనన్ సమాహ్వయం
బును ధరియింతు వెప్డు శుభ ♦ ముల్పొను పొందునుగాక నీకిలన్. 490

వ. అనుచు నయ్యాదిశక్తి యిట్లు వరంబులిచ్చిన నంత ఖండేందుమౌళి దేవితో నంతర్ధానంబు నొందె నంతఁ బరమశివుని రూపాంతరంబైన నీలలోహితరుద్రుఁడఖండ ప్రమథ దేవ భూతగణంబులతో శుభముహూర్తంబున నలకానగర బాహ్యోద్యానం బందలి కలధౌత శైలశిఖరాగ్ర హర్మ్యతలంబునఁ బ్రవేశించె ననంతరంబున నఖిలమునివరులును సిద్ధులును, మూర్తిమంతంబులగు నిగమంబులు నాగమంబులును, హరివిరించనులును దారసించి వచ్చి సర్వేశ్వరుని సేవించిరి. కుబేరుం డానందంబున నందఱి కాతిథ్యంబొసంగి యలరె. మహేశ్వరుం డయ్యెడ దివ్యజనుల నందఱ నభీష్టవరదానంబుల సంతుష్టులం జేసిన నవ్వారలందఱు శివాజ్ఞాప్రకారంబుగ స్వస్థానంబుల కరిగి రిట్లు కుబేరుండు శివానుగ్రహంబునకుం బాత్రుండయ్యె నిఁక నందు భర్గుండు బ్రహ్మచారిగ నుండి కొంతకాలంబున కాత్మశక్తి దాక్షాయణిగ జనించుటఁ జేసి యద్దేవిఁ బెండ్లాడి యామెతో నందు యోగవిహారంబు లొనర్చెనని శతానందుం డాత్మజునకు బోధించె నీ సృష్టిప్రకార కథనంబు నెవ్వరేనిఁ జదివిన వినిన నవ్వారలు భోగమోక్షంబు లొందెదరని తెల్పిన సూతునకు శౌనకాదులు దాక్షాయణీ రుద్రుల పరిణయంబును నవ్వారి లీలలఁ నెఱింగింపు మనుటయు.

మాలినీవృత్తము. నిగమహిత చరిత్రా ♦ నిత్యధర్మానుయాత్రా
సుగుణమణి నిధానా ♦ సూరిగణ్యాభిధానా
అగణిత శుభకీర్తీ ♦ యచ్ఛ పుణ్యాఢ్యమూర్తీ!
విగళిత భవచర్యా ♦ వీరభద్రేశ భార్యా! 491

గద్య. : ఇది శ్రీ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరకవి విరచితాంధ్ర శివ మహాపురాణంబునందు సృష్టిఖండము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివపురాణము

—* సతీఖండము *—

విశ్వేశ్వర లింగా
ర్చా విలసిత సుప్రసాద • జాత్రోద్భటవం
శ్యా! వీరభద్ర దేశిక
పావనసుయశోభిరామ • భవ్యచరిత్రా

వ. అవధరింపు మక్కథయందు శౌనకాది మహా మునీంద్రుల కిట్లనియె

—• నారదుఁడు బ్రహ్మను సతీదేవి చరిత్రంబుఁ జెప్పుమనుట •-

ఉ. నారదుఁ డప్డు సంతసము • నాఁటినచేతము తోడ భారతీ
దారునితోన్ నిటుల్ పలికె • దక్షున కెట్లుజనించె శక్తి య
న్నీరజలోచనన్ దమిని • నెక్కొని రుద్రుఁడెట్లువ్వరించె న
ద్ధీరునితోఁ బగన్ గొనివి • ధీ! మఖమేల యొనర్చె దక్షుఁడున్

సీ. అంబ యేటికి మరల దే • హాంతరంబు, నొంద వలసెనో యది యర • విందగర్భ!
సర్వమును నాకెఱింగింపు • సంతసమున, నీకుసరివచ్చుగురు నెందు • నేనెఱుంగ

క. అని యడుగుడు రాజీవజుఁ, డనురాగముఁదోఁప నిట్టు • లనియెను మౌనీం
ద్రునకాత్మజ! యెఱిగింతును, మనమలరఁగఁ బరమశివుని • మహితచరిత్రన్

ఉ. మున్ను మరీచి ముఖ్యులగు • పుత్రులఁ బుట్టఁగఁ జేయనంత సం
పన్నమనోజ్ఞ రేఖయగు • బాలిక సాయపుసంధ్యనాఁగడున్
జెన్నగు కన్నె యొక్క తెవ • శీకృతతాపసచిత్త వోల్చెనా
యన్నులమిన్నఁ గాంచి ముదఁ • మందఁగ, జాలని వారలుందురే?

ఉ. అమ్మదిరాక్షిఁ బోలినయ • య్యారిని నాకమునందు మర్త్యలో
కమ్మున నాగలోకమున • గాని గనుంగొన రెవ్వరెప్డు చో
క్కమ్మగు మేల్మిబంగరపు • కాంతులఁ బంతము మీఱి మీఱు చె
ల్వమ్మగు మేనిసొరు మఱి • వంపువిలాసరసప్రసారముల్

—* సంధ్యనుజూచి బ్రహ్మయుం దత్పుత్రులును మోహించుట *—

వ. అంత

ఉ. దానిని నేను నాసుతులుఁ ♦ దప్పక ఱెప్పలువాల్చ కెంతయున్
బూనికఁ జూచుచున్నతఱిఁ ♦ బుష్పశరుండట దోఁచి మమ్మునెం
తేనియు మోహవాగురలఁ ♦ దీరిచి త్రోయుడుఁ దెర్వుమాలి య
మ్మీనవిలోచనన్ గవయ ♦ మేము దలంచుచు నుంటి మార్తిమై 7

చ. అదియును మన్మథార్తిఁగాని ♦ యక్కట! యందఱ మమ్ముఁ జూచుచున్
ముదముదలిర్పఁగాఁ గడిఁది ♦ మోహనహాస విలాసభావముల్
పొదలఁగఁ జేయుచున్ దనదు ♦ పొంకపుమేని మెఱుంగురంగు లిం
పొదవఁగఁ గానుపింపఁగఁ బ ♦ యోరుహనేత్ర యటన్ మెలంగుచున్ 8

చ. సుతయనునట్టి భావమును ♦ జూడక ధర్మవుఁ జూఱఁబుచ్చి నేఁ
గుతుకముమీఱ నక్కలికిఁ గూడఁగఁ దాయుచు నున్నఁ జూచి స
న్నుతమతి ధర్ముఁడన్ నిజ ♦ తనూజుఁడొకండు వశాత్మకుండు నిం
దితమగు నాదు మోహమును ♦ ద్రిప్పఁగఁ నీశుఁ దలించె నాత్మలోన్ 9

క. హరుఁ డంతనె వేగిరమున, దఱిసి ననున్ ధర్ముఁడక్కు ♦ తనుజాతుల
నందఱనున్ గని నగి లజ్జను, నెఱిఁగింపుచు నిట్టులనియె ♦ నేవముదోఁపన్ 10

ఉ. అద్దిర బ్రహ్మ! యెట్లుచప ♦ లాత్ముఁడవై కనుఁగాన కెంతయున్
ముద్దుకుమారినిన్ గవయు ♦ బుద్ధినొనర్చితివోయి నీసుతుల్
హద్దుదొలంగి దోసమన ♦ కాత్మసహోదరిఁ గూడనెంచినా
రెద్దెసనేని యిట్టికత ♦ లెప్డువినంబడెనే! జగంబునన్ 11

క. తల్లి కూఁతు రన్న పెండ్లము, చెలియలు నప్పయును నెప్డు ♦ క్షేమార్థులచే
కలుషమతిఁజూడఁ దగదని, యిలవాకొనుచుందు రెందుఁ ♦ గృతమతు లరరే

ఉ. ఎక్కడ కగె వెదములఁ ♦ కెక్కడఁ దాఁగెను ధర్మశాస్త్రముల్
పక్కవకూఁతుఁ గూడుటది ♦ మంచిదె? కాంచువిరించి యన్నవే
వక్కఁగ మళ్లి సిగ్గుఁగొని ♦ చాలఁగఁజింత యొనర్చుచుండఁగా
పక్కుఁ జెమ్మట లొప్పడమ ♦ నుద్భవమొందిరి పెక్కురాత్మజుల్ 13

* బ్రహ్మ మున్నగువారల కగ్నిష్వాత్తాదులు పుట్టుట *—

వ. అందగ్నిష్వాత్తాదులగువా రఱువదినాల్గువేలును, ఏనుబదియాఱువేలు బర్హిషదులనువారును బితృగణంబులై యేర్పడిరి వారందఱును

క. కాటుక రేక లితమ్మున, నీటుగ రంగొప్ప వికచ • నీరజనేత్రుల్
మేటి సుకృతుల్ సంసరణము, దాఁటిన వారధికపుణ్య • తనులు మహాత్ముల్. 14

గీ. మత్స్యతుండైన దక్షుధ • ర్మసలిలమున
సద్గుణనిధాన తన్వంగి • చాడుదశన
కలదు లేదను నడుమొప్పు • కలికిమిన్న
కుందనపు బొమ్మయైన నొక్క • కొమ్మ పొడమె. 15

వ. మఱియు సర్వాంగసుందరి యను నమ్మగువ

క. పున్నమచందురుఁ బోలిన, చిన్నారి మొగమునఁ జెలఁగు • చిఱునగవున మేల్
వెన్నెలలఁ గుమ్మరింపుచు, సన్నుతయై యున్న రతిగ • సాటిరి యువతుల్. 16

వ. మఱియును నాయాత్మజులందు మరీచిప్రముఖులగు నాల్గురు దక్కఁ దక్కినవారలకు రేతఃపాతంబగుడు నద్దానఁ గ్రతువునకు సోమపులును వశిష్ఠునకుఁ గాలీచులును బులస్త్యున కాజ్యపులును నంగిరసునకు హవిష్మంతులును జన్మించిరి. ఇవ్వాఁషులంద అగ్నిష్వాత్తాదులతోఁ గలసి పితృగణంబులై కవ్యభోజనులై యుండి రివ్వారల జన్మంబునకు సంధ్య హేతువగుట నది పితృమాతయనఁ బరఁగె ననంతరంబు మహేశ్వరుండు మమ్మునందఱను మన్నించి ధర్మని నను గ్రహించి యంతర్ధానంబు నొందె నంత నేనును లజ్జాక్రాంతుండనై యట్టి మోహజనకుండగు కాము నుద్దేశించి బిట్టలుకతో. 17

గీ. ఓరి మన్మథ! మమ్మిట్ల • నుచితమైన మోహవహ్నిఁ బడఁ ద్రోచి • మొక్కలమున
నుడక చేసితి వమ్మహే • శుఁడు హసించె. నీవు సురిఁగెద వాశివు • నేత్ర వహ్ని. 18

క. అని శపియించిన మదనుఁడు, విని ఝల్లునఁ జెదరి బెదరి • వేగముగ విరిం
చినిఁ గని యేమిది దేవర!, నను శపియించితి వకార • ణమ్ముగ నిట్టుల్. 19

మ. ననుఁ బుట్టించినయప్డు మజ్జనకుఁడౌ • నారాయణుం డీవునన్
ననుఁ ద్రైలోక్యవిమోహనక్రియను సం • ధానింపుమంచున్ బురా
తనులౌ మువ్వురుమూర్తులీరలు మొదల్ • తథ్యంబు సర్వామరుల్
మునులున్ దైత్యులు మర్త్యులున్ ఫణులు స • మ్మోహార్హులం జూడ నే. 20

క. అదియెట్లఁగి నేను నిర్మితి, నొదవించితి మీకు విశ్రుతి • నున్నతపదవిఁద
ప్పిదమేమిట నాయెడ నను, సదమదమొనరింపనిట్లు • శాపంబిడఁగాన్.

క. అని యడిగిన ద్రుహిణుం డి, ట్లనియెను సుతయందు నాకు • ననుజవయిని మ
త్తనయులకును దమిఁ గూర్పఁగ, జనునే యనుచితపుఁగృతి వి•చారము వలదే.

చ. గొనకొని యాండ్రకున్ మగల•కున్ దమి గూరుపఁగా నినున్ నియో
జన మొనరించినామని య•సాధుపదమ్మున మమ్ముఁ ద్రోయఁగా
ననువాకా! యైననున్ గినుక • యంతర మొందెను శాప మింతతో
నెనయదు పెద్దకాలమున • నెవ్వఁడొ యట్లొనరించు నిన్నిఁకన్. 23

ఉ. అట్టులె చెల్లియున్ మరల • నాభవు పెండిలి నమ్మహాత్ముచేఁ
బుట్టుక నొందఁగాఁ గలవు • పొమ్మిఁక వందురకించుఁ జెప్పినేఁ
జట్టన నంతరంబెనయఁ • జక్కఁగ దక్షుఁడు తత్సుతన్ రతిన్
నెట్టన మీనకేతునకు • నేరిమి నిచ్చి యొనర్చెఁ బెండిలిన్. 24

వ. అంత మన్మథుండును రతిన్ గొని చని స్వావసథంబును జేరి యందు నిచ్చలును రూపరేఖాలావణ్యపుణ్యమూర్తి యగు రతితో నలరుచు

సీ. కొమ్మకన్బొమ్మల • కుదిరికఁ గన్గొని, విల్లుపై వెగటొంది • విడిచెఁ జెదవి
సుందరిక్రేఁగంటి • చూపుల చొక్కులఁ, గని నిజాస్త్రముల లె•క్కగొనకుండె
నిండుచందురు మించు• నెలఁత మొగముఁ జూచి, జాబిల్లితోఁ జెల్మి•సలుపఁదడసె
తమ్మిమొగ్గల మీఱు•తరుణి చన్గవఁ గాంచి, తమ్ములపై ననా•దరము నూపె

గీ. బలిసిబిగిమీఱియున్న న•భ్భామ చన్నుఁ, గవపయిని వ్రేలుముత్యాల•కంఠహార
మరసి తననారి విస్మర•మనుచు రోసె, భువనమోహనుఁడైన యా•పుష్పశరుఁడు

వ. రతియును

ఉ. చక్కని వారలందుఁ గడుఁ • జక్కని వాఁడగు కమ్మవిల్తురన్
జక్కఁగఁ బెండ్లియాడి కడు • సంతసమొప్పఁగఁ దోడినీడ నా
నెక్కుడు వేడ్కఁ గన్గొనుచు • నింపులు సొంపులు మీఱఁగాంతునిన్
మక్కువఁ గొల్చుచుండె రమ•మానసతి విష్ణునియట్లు చెల్వమై. 27

క. సౌదామినీ వలాహకు, లాదివిమత్పదవి నట్టు • లలరుదురో యం
దాదక్షజామదను లా, మోదంబున వెలసి రెంతొ • పొగడఁగ జగముల్.

గీ. ఏనును మదాత్మజులును మ•హేశ్వరుండు
నచ్చోటును విడి చనినంత • నదియొల

నరసి సాయంపుసంధ్య యి • ట్లని మనమునఁ 29
జింతయొనరించె నెంతయుఁ • జిన్నవోయి.

ఉ. అక్కట నేను పుట్టినయ • నంతరకాలమునందె యెక్కడో
చక్కఁదనంపు నాయెడలి • చందముఁగన్గొని తండ్రి యన్నలున్
మిక్కుటమైన మోహమున • మీఱుచు మారుని బారికెంతయున్
జిక్కి ననున్ దమిన్గనయుఁ • జేరఁగ నెంచిరి పాపకర్ములై. 30

ఉ. నేనును గామవిద్ధనయి • నిందితబుద్ధిఁ బథంబుఁ దప్పి యా
ప్పోనిజహావభావలలి • తాయతదృష్టిఁ దనర్చి చూచితిన్
మానసమందు వారలను • మాఁగమకేళికి నీయకొంటి నెం
తేనియు నిట్టిచెడ్డతల • పెంచఁదలంతురె యెవ్వరేనియున్. 31

ఉ. ఇంతకువారలన్ నను ర • హిన్ గరఁగించిన యుంచువింటిజో
డెంతయు దోసకారి యతఁ • డే పఱశాపమునొందె మేలు నే
నింతటి పాపశీలనయి • యెట్టులనీతనువున్ భరింతుఁగా
వింతునికన్ మహాతపము • విచ్చిచనంగ • మహాఘపుంజముల్. 32

చ. చెడుగునుగాదె యిమ్మెయినిఁ • జెందఁగ జూచితిఁ దండ్రి నన్నలన్
విడువఁగనొప్పుఁ దీనిఁ దగ • వేర్చెదఁ జండపహుతాశనార్చియుం
దొడిసి తపించెదన్ దురిత • మూడిసురుంగ వెలుంగు కీర్తి రాఁ
బడసెదఁగామమద్ది యిఁక • బాలురకొందని యట్లొనర్చెదన్. 33

క. అని వేగఁ జంద్రభాగా, ధునియొప్పెడు చంద్రభాగ • దుర్గమగిరికిన్
జని యట నెలవొంది కడున్, ఘనతపమొనరింప నియతిఁ • గాంచఁగనుండెన్. 34

వ. అయ్యవసరంబున.

—* బ్రహ్మ సంధ్యయొద్దకు వశిష్ఠునిఁబంపుట *—

ఉ. కూతుఁరు తాపసవ్రతముఁ • గోరియొనర్పఁగ నున్నదాని య
చ్చోఁత నెఱింగి యేనును వ • శిష్ఠుని మత్తనుజన్ముఁ జూచి నీ
వీతఱి చంద్రభాగగిరి • నేపునఁ జేరి యటన్ దపింపఁగా
నాతుర మొందుసంధ్యకుఁ బ్రి • యంబున మాంత్రికదీక్ష నిమ్మికన్. 35

చ. ఎఱుఁగదు చిన్నబాల మన • మెంతయుఁ గంతునకోడి దానిపైఁ
గరమనురక్తిఁ జెందుటది • గాంచి జుగుప్సగ నెంచి యిట్టులన్
దిరమగుపూన్కితోఁ దపసు • దీర్పఁగఁబూనెను గాన నీవు స
త్వరమటఁ జేరి యాయమకు • భర్గునిమంత్రముఁ జెప్పు సిద్ధిగాన్. 36

క. నీవీ వేసముతోడుతఁ, బోవలదు కుమార! మాఱి • పోవలెనదియు
ట్లీవరిగినఁ దొలివృత్తము, భావంబునఁ దలఁచి వెఱచి•పఱచు దవులకున్. 37

క. అని పనిచిన నతఁ డట్టులఁ, జని కనియెను జంద్రభాగ • శైలాగ్రము నం
దొనరిన లోహిత తీర్థము, ముని ముంగలఁ దపసొనర్పఁ • బూనిన సంధ్యన్.

గీ. తీరమొందిన సంధ్యచేఁ • దేజరిల్లె
లోహితహ్రద మంభోజ•నీ హితంబు
కరము చుక్కలగుంపుతోఁ • గ్రాలునభము
పొడుచు చందురుచేఁ గాంతిఁ• బొదలినట్లు. 39

గీ. గాదకొనుచుఁ జంద్రభాగ య•క్కొండ యపర
భాగమును భేదమొనరించి • వేగమొప్ప
దక్షిణాంబుధిఁ జేరఁగఁ • దరలుచుండు
దర్శనీయమై యాస్థలి దనరు ధరను. 40

చ. కనుఁగొని సంధ్య కిట్లనియె • కంజదళేక్షణ! యేటికిట్లు ని
ర్జనవన మొంది యుంటి విటఁ • జక్కఁగ నేమియొనర్పఁ బూనితో
జనకుఁ డెవండొ చెప్పు మిఁకఁ • జందురుఁ గుందఁగఁజేయునీ మొగం
బున నెదియో విచారము ద•వులొక్కని యున్నటు గానుపించెడున్. 41

గీ. అనిన నమ్మునివరుని మ•హాత్మునిన్ జ్వ
లించు నజ్ఞాత వేదుని • లీలఁ గ్రాలు
వాని నొడలు ధరించిన • బ్రహ్మచర్య
వ్రతమునా నొప్పువాని న•ప్పడఁతి గాంచి. 42

ఉ. ఆదట మ్రొక్కి యిట్లనె మ•హాత్మ! యెఱుంగఁగలేవె నీవిఁకన్
నాదు మనోరథంబును ఘ•నంబుగ నిందుఁ దపంబుసేయ నా
హ్లాదమునొంది యిగ్గిరివ•రాగ్రముఁ జేరితి సంధ్యయండ్రు న
న్నాదిమమూర్తియౌ నలువ • కాత్మతనూజను జిత్తగింపుమా! 43

క. ఎఱుఁగను మంత్రము తంత్రం, బెఱుఁగను తాపస విధాన • మెఱుఁగ నొకింతే
మఱుఁగుచునుంటిని యందుల, కురుకరుణానిధి! యొసంగు • ముపదేశమిఁకన్.

—* వశిష్ఠుఁడు సంధ్యకు మంత్రోపదేశంబు చేయుట *—

క. అనినవిని యవ్వశిష్ఠుం, డొనరఁగ నవ్వనితకప్పు • డుపదేశంబి
ట్లొనరించె విధివిధిగఁ బా, వనమగుశివదీక్షనొసఁగి • వాత్సల్యమునన్. 45

క. పరమమగు గొప్పతేజము, పరమంబగు గొప్పతపము • పరముఁడునగునా
పరమారాధ్యుఁడు శంభుఁడు, దిరముగ నెదనుండునట్లు • దిద్దికొను మదిన్. 46

వ. ఇట్లు మనంబును శివైకతానంబొనర్చినా యుపదేశించు మంత్రంబున మహేశ్వ
రునిఁ గొలువుము నీకు సకలసిద్ధులొనఁగూడునని "ఓం నమశ్శంకరాయ ఓం"
అనుమంత్రంబు నుపదేశించి మఱియు నిట్లు బోధించెను. 47

గీ. మౌనమునఁ దీర్ధమాడుము • మౌనముననె
చేయుము శివార్చనను నెప్డు • చిగురుఁ బోఁడి
పర్ణజలభక్షణమునఁ ద • పంబునిట్లు
సల్పిన నభీష్ట సిద్ధియౌ • సత్యమిద్ది. 48

గీ. ఇట్లు నిచ్చలు మదిలో మ • హేశు నిల్పి
కొలువు సందియమొందక • ఫలములొందు
దనివసిష్ఠమహర్షి సం • ధ్యాలతాంగి
కెఱుకపడఁ జెప్పియంతర్ధి • నెలమినొందె. 49

క. శివదీక్షనొంది సంధ్యా, కువలయలోచన కరంబు • కూరిమితోడన్
శివమంత్రంబు జపించుచు, నవధానముతోడ సలిపె • నంచితతపమున్. 50

* శివుఁడు సంధ్యకు సాక్షాత్కరించుట *—

క. పదిరెండువేల యేండ్లట, ముదమునఁ దపియించనంత • మూర్ధేందు ధరుం
డెదఁ గనికరించి ప్రేమా, స్పదుఁడై పొడసూప నంత • సంధ్య రయమునన.

ఆ. ప్రభుఁ బ్రసన్నవదను • భర్గునిఁ గనుఁగొని, భయము భక్తిఁ గదురఁ • బ్రియముతో ను
తింపవలను గనక • దీనయై కనులను మొగిచి నిలువఁజూచి • నగశయనుఁడు

క. దివ్యజ్ఞానంబును నీక, దివ్యవిలోచనములీయఁ దెలివొందితి కడున్
దివ్యోక్తులతో నిట్టుల, దివ్యవరున్ హరునిఁ గడు నుతించెం బ్రణతయై. 53

క. స్థూలము సూక్ష్మంబనఁబడు, నేలాటి విధంబుగాక నెఱుఁగుటకుఁ గడున్
ఏలమరక జ్ఞానంబున, నే లభియింపఁబడు వాని నే సేవింతున్. 54

క. శాంతము నిర్మలమును న, త్యంతము జ్ఞానైకగమ్య మవికారమ్మున్
ధ్వాంతపథేతరలలిత మ, నంతం బాత్మప్రకాశమగు శివుఁ గొలుతున్. 55

క. ఎవ్వాని రూపంబులు నభ, మివ్వసుమతి సలిల మగ్ని యిప్పవమానుం
డవ్వైవస్వతుఁ డాదిశ, లవ్విశ్వాకారుఁ గొలుతు నహరహము రహిన్. 56

ఆ. ఇలఁ బ్రధానపురుషులెవ్వానివనికినై, బయలువెడలి రెంతొ ప్రౌఢిదనర
నట్టి శంకరునకు నవ్యక్తమూర్తికి, వందనము నొనర్తు వాసిమీఱ. 57

క. కమలజరూపంబున స, ర్గము హరిరూపమునఁ బెంపు ఖండపరశు రూ
పమున లయం బొనరించు ప, రమశివు భజియించెదన్ గరము భక్తిమెయిన్.

క. నీవే పరమాత్మవు శివ, నీవే చిద్విద్య వెందు నిరుపమభావా!
నీవే బ్రహ్మవు దేవా, నీవే సద్వస్తువవుద నిందితవిభవా! 59

క. ఎవనికిఁ దొలినడిమియునున్, జివరయుఁ గాన్పింపవెందుఁ జెలఁగుజగములీ
యవియెవనివలన వెలువడు, నవాఙ్మనసగమ్యు నామహాత్ముఁ గొలిచెదన్.

క. కారణములకెల్లను మేల్, కారణమై సర్వలోక కళ్యాణకరుం
డై రహిమీఱు పరాత్పరు, సారమయుఁ బూతపూతు సన్నుతుఁ గొలుతున్.

ఆ. నిర్గుణుండవైన నీగుణవైభవ, మాఁడుదాన నేమి యరయఁగలను
ఇంద్రుఁడేని మఱియు పేంద్రుఁడేనెవ్వాని, రూపమారయుటకు నోపరెపుడు. 62

క. మ్రొక్కెదనీకు మహేశ్వర! మ్రొక్కెదగీర్వాణవంద్య! మ్రొక్కెదశంభూ!
మ్రొక్కెదఁ దపోమయా! యిఁక, దిక్కైకనుఁ బ్రోవుమయ్య దీనశరణ్యా.

గీ. ఇట్లునుతి చేసినట్టియా యిందువదన, పలుకులాలించి భక్తవత్సలుఁడు మించు
చేతఁ జెదరినతమ్మిపూరీతినలరు, పొలఁతి నెమ్మోముఁ గన్గొని పలికెనిట్లు. 64

—* శివుఁడు సంధ్యకు వరంబులిచ్చుట *—

చ. మురిసితినమ్మ నీదుతప మున్గని నీవొనరించినట్టి యీ
నిరుపమ సంస్తవంబునకు నేరిమికిన్ గడుసంతసించితిన్

వరముల నిత్తుఁ జేకొను మా • వశ్యము నీదగుకోర్కె లెవ్వియో
వరుసగఁ దెల్పు మన్నియును • నైశమొసంగెదఁ జైదలీ! యిఁకన్,

వ. ఇట్లు పలికిన మహేశ్వరుని వచనంబులకు సంతుష్టయై యచ్చేడియజగ 65
త్ప్రభునకుఁ బౌనఃపున్యంబుగాఁ బ్రణమిల్లి యిట్లువిన్నవించె,

చ. వరమును బెందఁగాఁదగిన • వాసికి నేఁదగి యున్నఁ బూర్వపుం
దురితముఁబాసి శుద్ధనయి • త్రోఁచిననాతపమీవు మెచ్చినన్
వరద! యొసంగు మిప్పుడమిఁ • బ్రాణులు పుట్టిన యంత మన్మథా
తురతను గాంచకుండునటు • దొత్తవరంబిది దేవపూజితా!

వ. మఱియును 67

ఉ. ఎవ్వని నేను నాథునిగ • నెంచి వరించెదనో త్రిశుద్ధిగా
నవ్వరునందె నామదియు • హర్నిశలున్ రమియించుఁగాక తా
నవ్విభుఁడున్ ననున్ గడుఁ బ్రి • యమ్మునఁ జేకొనియుండుఁగాక యొం
డెవ్వఁడు నన్నుఁగామమతి • నీక్షయొనర్చినఁ గ్లీబుఁడౌఁధరణ్

వ. ఇమ్మూర్తిఁడు వరంబులు నాకిమ్మనుడు నమ్మహేశ్వరుఁడు తథాస్తని మఱియు 68
నిట్లనియె.

గీ. కొమ్మ! యిఁక నేమి మదిని సం • కోచపడకు, 69
పాపమంతయునున్ "బటా • పంచలు" య్యో
గడిఁదితపసిట్లు చేయుట • గల్గుటన్మ
దీయమానసరుష యది • దీఱిపోయె

వ. ఇఁకను 70

గీ. పుడమిఁబుట్టెడు వారికిఁ • బొసఁగుచుండు
బాల్యకౌమార యౌవన • వార్ధకములు
నాల్గుదశ లందుయౌవన • ప్రభవమందు
బొడమకామంబు దృఢమిది • పూవుఁబోఁడి.

క. లోకోత్తరసతివై కద, పేఁకన్ దనరెదవు నీదు • విభుఁడును సుతప 71
శ్రీకుఁడును సుందరుఁడును న, నేకామరకల్పజీవి • నిరుపముఁడౌనరుణ్.

గీ. వేఱొకఁడు నిన్నుఁగామేచ్ఛ • వీక్షచేసె 72
నేని యప్పుడె పేడియై • యేవమొందు

గోరినట్టి వరంబులఁ గొఱంత లేక
యిచ్చితిని హెచ్చుమీఱ నో పూర్ణేందువదన! ౭౩

వ. మఱియు నీకొక సంకల్పసంగ్రహముండుటఁ జేసి యిప్పుడు చెప్పుచున్నాఁడ నీ విం తకుమున్నె దేహంబున్నయంతదనుక పాతంబు సేయ నెంచితివి గావున నందుల కీ గిరిప్రాంతంబునఁ జంద్రభాగాతీరంబునందే మేధాతిథియను ఋషిముసలతోఁ గూడి పదిరెండేండ్లు నియతిగల యాగంబొనరించుచున్నాఁడు గావున నీ వచ్చటికేగి నాయనుగ్రహంబున నవ్వారికంటఁబడక యుత్తరజన్మంబునకుఁ బతిగా దగువాని మనమునందుఁ దలంచి యగ్ని ప్రవేశంబు సేయు మతని యాగంబునందా ప్రసాదంబున నమ్మేధాతిథికిఁ గూఁతువై జన్మించి యుండెదే [illegible] సేయుచు సేసియభీష్ట వరలాభంబు నొందెదవని పరమేశ్వరుం డంతర్హితుండయ్యె నయ్యవసరము న [illegible] వేగఁజని దనమునందునఁ జనకుని మంత్రోపదేశంబొనర్చ పట్టి [illegible] వసిష్ఠ మునిని నాథునిఁగాఁ దలఁచి శివానుగ్రహంబున నెవ్వరికిం బొడగట్టక మేధాతిథి యజ్ఞాగ్నియందుఁ బ్రవేశించిన నంత వేగిరంబు నద్దేహంబును [illegible] మయంబగు [illegible] శరీరంబు [illegible] సూర్యమండలంబుఁ జేర్చ రవియును నద్దేహంబును విభజించి యూర్ధ్వభాగంబును దేవప్రీతికరంబగు నుషస్సంధ్యగాను, శేషభాగంబును బితృప్రీతికరంబగు సాయంసంధ్యగాను వెలయించె నిక్కఁ బరమేశ్వరానుగ్రహంబున నద్దేవి ప్రాణంబులు [illegible] నొంది మేధాతిథి యజ్ఞావసానమునందు,

—* సంధ్య [illegible] అరుంధతి యగుట [illegible] *—

జాతవేదవేదియందు బంగారుతీవియుంబోలి ప్రకాశమానయగు నాతండు మురిసి యందుకొని యభిషేకంబుఁ జేసి వస్త్రాదుల నలంకరించి యరుంధతి యని నామకరణంబుఁ జేసి సంతసంబునఁ బెంచుచుండె, నంత నామెయు నైదవయేడు వచ్చినయంత నె

—* అరుంధతీ వశిష్ఠుల వివాహము *—

గీ. చంద్రభాగాతటమ్మునఁ జటులతపముఁ, జేయుచుండుడు శివకృపఁ జేడెనపుడు
బ్రహ్మసుతుఁడై తపంబుల వాసిఁబడసి, తనరు శిష్టున కావశిష్ఠునకు నొసఁగి.

క. పాణిగ్రహణ మొనర్చిరి, యేణాంకకలాధరుండు మహేంద్రుండును న
వ్వాణీశుఁడు మున్నగు గీ, ర్వాణులుపరిణయమునన్ గరంబు మురియఁగన్,

గీ. ఆ త్రిమూర్తుల కరధార • నప్పుడు వెడలె, శీఘ్రమున్నగు నదులేడు • శివజలములు
సతుల తలమానికం బదుం • ధతి వశిష్ఠు, తోడ నెంతయు నలరె సం • తోసమునను.

క. ఆ రిపువ్రర [illegible], [illegible] • శక్తి మున్నగు పుత్రుల్
వీరల సచ్చరితము [illegible], [illegible] • [illegible] సిరుల్ 78

— [illegible] —

చ. నలువ [illegible] • [illegible]
య్యలిక [illegible] • [illegible]
రలు వలపొందియు [illegible] • [illegible] కీసడించి వి
ట్టలఁ [illegible] • [illegible] 79

ఉ. [illegible] • [illegible]
[illegible] • నంది [illegible]
[illegible] బాయు నంతటను • [illegible] బాయదు గొందలంబిఁకన్
[illegible] • [illegible] 80

మ. [illegible] • [illegible] జెప్పియుం
త [illegible] • [illegible]
దనుఁ జేరన్నని ధాతయు [illegible] • [illegible]
కెన [illegible] • [illegible] 81

ఉ. నీవటు [illegible] • [illegible]
భావము నందుఁ [illegible] • [illegible] జెందినమాత్రకే శివుం
డేవముఁ జెంది యుండఁ [illegible] • సీ! యని చుల్కనచేసి నవ్వెనే
నా విధి బన్నమొందియెటు • లాత్మభరింతు సహింతు నైచ్యమున్ 82

క. మమ్మెటుల నీదుపుష్పశ, రమ్ములఁ గారింపఁ జేసి • రమణిపయిని ను
ల్లమ్మును దలకొనఁ జేసి తొ, యమ్మెయి నగ్గిరిశుమదికి • నందింపుతమిన్

క. అందనుకొఁగందుపాయదు, కొందలమునఁ గుందుమనము • గోవిందసుతా!
యిందెటులైనను నీవుమ, దిందేఁపవఁ జేసి వెతను • దీర్పుము మాకున్. 84

గీ. ఇఁకను సోదర! "పితృసమో • జ్యేష్ఠ" యనుచు
విబుధులాడెడు పల్కును • విందు వెపుడు

నాదుపనుపును బొనరించి • నన్నుఁ దేఱ్చు
చింతయును నీకువిధియగు • నింతయేల. 85

క. అనుడు హరినందనుఁడు విని, తనమనమునఁ గొంకియును వి • ధాతృనకపుడి
ట్లనె యొనరించెద నీపను, పనుపైన యొకండువిను వి • భూ! పేర్మి మెయిన్. 86

క. నాకస్త్రము చెలువ యదియు, లేకెట్టుల శివునిమదికి • నెసఁగింతుఁదమిన్
జోకగుపొలఁతుక జూపుము, వీఁకన్ జని చేతువిశ్వ • విభునకుఁ బాళిన్. 87

గీ. అనిననళినజుఁ డప్డు చిం • తాకులాత్ముఁ
డై శఠా! యెవ్వతెనుఁ బంపి • యభవుఁ గరఁగఁ
జేయనగునంచు మదిని యో • జించుచుండ
నంత నిశ్వాసమునఁ జైత్రు • డపుడు పొడమె. 88

క. ఆతఁడు సంధ్యార్కనిభుం, డాతతపీనాంసుఁ డంబు • జాక్షుఁడు కాము
ప్రీతికరుఁడు మోహనుఁడై, చేతస్సంతోష మొదవఁ • జేయుదునంతన్. 89

క. తమ్మని మలయానిలమది, కమ్మకొనెన్ బ్రమాకులెల్లఁ • గడుఁ బూచియు డెం
దమ్మునను రమణిఁ గూర్పఁగ, నమ్మయు, బరికించి యసియెఁ • బంచశరునితో

ఉ. అగ్గికిఁ గాడ్పువోలె విను • మంబుజబాణ! వసంతుఁ డీతఁడున్
నిగ్గగు మిత్రుఁడై తనరి • నీకు సహాయము సేయు నింకఁ దా
నగ్గలికన్ బొనర్పఁగల • దన్నవ తెమ్మెర మాటలేటికిన్
నెగ్గుదు విష్ణువేచనుము • నీలగళాశ్రయ దివ్యభూమికిన్ 91

వ. ఇంకను

గీ. నిన్ను వెన్నాడి యీరతి • నెగడుచుండుఁ
గాన మీదంపతుల రహిఁ • గాంచి శివుని
మనసు చెదరిన నోకనాతి • మరఁగఁ దలఁచు
నప్పుడేను సృజింతు న • ర్హాయగుసతిని 92

వ. అని యనుప వల్లెయని యరవిందబాణుండాతని సెలవొంది రతితో వసంతమంద
మారుతులన్ గూడి హరు నన్వేషించుచుఁ జని యందు. 93

సీ. పూవుటంపరజోదు శం • భునికిఁ గట్టె, దురుగ మల్లెలమొల్లలఁ • గురువకముల
సంపెఁగలనింపు గదురఁ • బుష్పింపఁజేసి, జుమ్ముజుమ్మను తేంట్లగా • నమ్ముఁగూర్చె

క. క్రొమ్మావుల నిమ్మలఁ జె, ల్వమ్మగఁ జిగిరింపఁ జేసి ◆ లలితదళాగ్రా
సమ్మునఁ గోయిలగమి నో, క్కుమ్మడిఁ బంచమముఁ బాడఁ ◆ గూరిచె రహిమై 95

క. గెలవండిన యనఁటుల జొ, బ్బిలు పానకములఁ దనర్చి ◆ విరివగు నెలమా
వుల పండ్ల మెక్కి యుక్కునఁ, జెలఁగి వదరఁ జేసె రామ ◆ చిల్కలపిండున్. 96

గీ. పారిజాతపువిరులఁ గ ◆ ల్వలవనంబు, లోనఁ బొగడలపైఁ దావు ◆ లాని యాని
యల్లనల్లనఁ జనుదెంచు ◆ పిల్లగాడ్పు, గముల శశిభూషణునియంతి ◆ కమున కనిపె.

క. తానును రతియు సతుల కే, ళీనవమహావభావ ◆ లీలాయుతులై
పూనికమై శివు గెలువఁగ, నానావిధ విభ్రమము లొ ◆ నర్చుచునుండెన్. 98

గీ. ఆవనంబున నున్నట్టి ◆ యఖిలజంతు, జాలమది మారుక్రొవ్వాడి ◆ కోలలకుఁగ
డున్ బెగడి బీరుపోయి జో ◆ డులను వెదకి, కాకకెనంతయుఁ గూర్మిలు ◆ గొనలుసాఁగ

క. హరుఁ డించుకేనియును మదిఁ, గరఁగక స్థిరచిత్తమున నె ◆ గరువము దనరన్
హరువుగ నుండుటఁ గని వెఱ, మరుఁ డాత్మబలములతోడ ◆ మరలి దయితతోన్

—◆ మన్మథుఁడు శివునకు మోహంబుఁ బుట్టింపలేనమట ◆—

గీ. సత్వరముగా విరించను ◆ సముఖమునకు, నేగి ప్రణమిల్లి యిట్లనె ◆ నాగిరీశు
గరఁగఁ జేయుట దేవ! నా ◆ తరముగాదు, సిగ్గుచేటగుఁ గాదె నా ◆ చెయిద మందు

ఉ. నీవును నాదుతండ్రియును ◆ నిర్జరనాయకుఁ డాదిగల్గిన
ద్దేవులయట్ల కాఁదలఁచి ◆ దీనఁ గడంగితి వమ్మఁ జెందెనా
యేవపుపాట్లు భర్గునెడ ◆ నెట్టులొ గండము దాఁటివచ్చితిన్
బోవిడుమయ్య నన్నిఁకను ◆ బున్నెము సర్వజగత్పితామహా! 102

క. నావలలకగ్గమగు నౌకా!, దేవాధీశానుఁడాది ◆ దేవుండభవుం
డో వనజోద్భవ! గడ్డిది, నీవిప్పని నెగ్గలేవు ◆ నిక్కమరయుమా! 103

క. గుండెలు తటతటకొట్టుకొ, నం డీల్వడి బిక్కమొగము ◆ నన్ నుడువు మరున్
దండిగఁ గని యరవిందభ, వుండుస్సురని మదిఁ గడిఁది ◆ పొగలుచు వేగన్ 104

గీ. పంచశరునకు సెలవిచ్చి ◆ కించతోడఁ, బెద్దతడవు విచారించి ◆ విష్ణులోక
మేగి శ్రీధరుపదముల ◆ కెఱఁగినిలువ, నలువయాకృతిఁ గని మదిఁ ◆ గలఁగిహరియు

—[illegible]—

[illegible] 106

ఉ. అప్పటినుండి నావ్యధయ • [illegible] కట్టులె యొక్క చెల్వపై
దెప్పర మైన మోహమును • దిగలువాఱఁగఁ జేయఁ జెల్లునం
చప్పువువింటి జోదును ర • యమ్మున [illegible]
గొప్పగ [illegible] • [illegible] లబ్ధి [illegible] 107

ఉ. [illegible] • [illegible] జెల్లునే?
[illegible] • [illegible]
[illegible] • [illegible]
[illegible] • [illegible] 108

—[illegible]—

చ. అని నల [illegible] వివేకపథంబుఁ జెందితీ
వనఘుని లోకనాథుని మహాత్ముని నాత్మజుఁగాఁగ నెంచి యి
ట్లనిశము గుఱ్ఱుచుంటివిఁక • నామదిఁ బాయుము నీదు ప్రార్థనన్
దనయుఁడుగా జనించెను సదాశివమూర్తి జగద్ధితంబుగాన్. 109

ఉ. ఎవ్వని నారయంగ మన • మివ్వరమున్ బనిఁబూని పెక్కునా
ళ్ళివ్వసుధన్ వియత్తలము • నెంతయు మీఱుచుఁ బోవుచున్ మదిన్
గ్రొవ్వఱ నవ్వ బొట్టు కెదఁ • గొంకక విచ్చి నమస్కరించి మా
యివ్వెడఁగుం బనుల్ మది సహింపు మహేశ! యటంచు మ్రొక్కమే. 110

చ. మఱచితివే మహేశ్వరుని • మానసమం దసమానవైభవున్
హరుని ననాదిపూరుషుని • నాత్మవిహారుని స్వప్రకాశునిన్
బరమమునీంద్రవందితుని • భక్తజనావనబద్ధకంకణున్
గరువము నొంది యిట్లురక • కాఱులు ప్రేలఁగఁ జెల్లునే విధీ! 111

ఉ. ఎంతటివాఁడ వీవు హరుఁ డెట్టి మహాత్ముఁడు నవ్వ! నన్ను ని
న్నింతటివాండ్రఁగా సలిపె • నిద్దఱినిన్ సృజియించి యీశ్వరుఁ

డెందము నీశ్వ రాకృతి [illegible] సిద్ధి యొఱంగక మోజుకుంకనై
పంతము నొంది యిట్లు ♦ పలుపాటులఁ జెందితి వేమి సెప్పుదున్. 112

ఉ. మానుము మానుమా తెఱఁగు ♦ మంటపదిక్పాలక లోకనాథునిన్
బూనిసతీసహాయునిగ ♦ బొందుగఁ జూడఁ దలంచితేని యొం
తేని జపంబు సేయుమను ♦ మీశ్వరశక్తినిఁ గోరి దక్షునిన్
మానక యాజగన్మయి తప ♦ మారికయై జనియించు [illegible] నికిన్ 113

ఉ. ఆయమ యోగనిద్ర పర ♦ మాత్మవి[illegible]ణి శంభుశక్తి తా
నాయభవున్ మహేశ్వరుని ♦ నర్ధిమెయిన్ వపమొంది [illegible]
జేయును శంభుచిత్తమును ♦ జిమ్మగిలంగ [illegible]
వేయినమం[illegible] నయిం . [illegible] ♦ సర్వపథమ్మున [illegible] 114

చ. [illegible] సత్య [illegible] ♦ [illegible]
[illegible] జేసి చని ♦ సద్మము [illegible] శివన్
మనమునఁ గొల్చియంతనె త ♦ మారుని దక్షు బిల్చి యిట్లనెన్
ఘనతప మొంది శాంకరిని ♦ గాళినిఁ భక్తి భజింపుమీవికన్ 115

గీ. భక్తవత్సల పరమాత్మ ♦ శక్తి వేగ, నిన్నుఁ గరుణించు కూఁతురై ♦ నీకుఁ బొడము
నాపె శంకరుఁ బెండ్లాడి ♦ యఖిలలోక, రక్షణం బొనరించును ♦ రాణమీఱి. 116

—♦ దక్షుండు మహేశ్వరిగూర్చి తపస్సొనరించుట ♦—

క. అని యిట్లుపదేశించి న, లిన గర్భుండనుచు నట్లు ♦ లిచ్చని గొడు
ర్లను నఖిలాజాండేశ్వరి, ననువుగఁ గొల్చుచుఁ దపించె ♦ నాతఁడు నిష్ఠన్ 117

గీ. పవనజగ్ధియై మూఁడు వే ♦ ల్వత్సరంబు
లుగ్రతప మొనరింపు డు ♦ దగ్రకరుణ
మొఱయ సాక్షాత్కరించె శం ♦ కరపురంధ్రి
దక్షుఁడునుఁ గడుముదమునన్ ♦ దనిసి చూచె. 118

—✻ శ్రీపరదేవత దక్షునకుఁ బ్రత్యక్షమగుట ✻—

సీ. సింగంబు నెక్కి కాశీసిన్ బొల్చుదాని మే, ఘంబనా కృష్ణగా ♦ త్రంబుదాని
చందమామ నగుమోము ♦ నలరారుదాని ర, క్తాక్తలోచనయుగం ♦ బమరుదాని
వరదాభయాబ్జాసి ♦ ధరకరంబులదాని, నిడివైన మేల్గప్పు ♦ నెఱులదాని
నొక్క పెట్టునఁ గాంతు ♦ లొప్పఁగు ప్పెడుదాని, మదికి నానందం బ ♦ మర్చుదాని

గీ. నంబికను బరికించి సా ♦ ష్టాంగమెఱఁగి
మ్రొక్కి భయభక్తు లమరు మే ♦ ల్మిక్కిదనర
నిట్లు సంస్తవ మొనరించె ♦ నెంతయేని
నమ్రుఁడై దోయిలిని వద ♦ నమునఁ జేర్చి. 119

క. జగదంబికా! మహేశ్వరి!, జగదీశ్వరి! సత్కృపావి♦శాలా! నా కి
మ్మగ నీ దరిసెన మిచ్చితి, వగణితకల్యాణ గుణగ♦ణా!జోతలివే. 120

క. కరుణింపుము శివరూపిణి!, కరుణింపుము భక్తవరద! ♦ కరుణింపుముమా
కరుణింపుము భగవతి! ననుఁ, గరుణింపుము నాదిమూర్తి! ♦ కరుణింపుశివా!

—* పరదేవత దక్షునకు వరం బిచ్చుట *—

గీ. ఇట్లు దక్షుఁడు స్తుతియింప ♦ నీశ్వరియుఁ ద
దీయమా నీప్సితంబును ♦ దెలిసియు నిటు
లడిగె మెచ్చితి నీతపం ♦ బడుగు నీ య
భీష్ట మిచ్చెద నిక్కచ్చి ♦ యెద్దియేని. 122

వ. అనిన దక్షుం డిట్లనియె.

చ. వరమున కేను నర్హమగు ♦ వాఁడనయేని భవాని! యీశ్వరే
శ్వరుఁడు విరించిపుత్త్రుఁడయి ♦ వాసిగ రుద్రుఁడనాఁగ బేరితోఁ
దిరముగఁ దాపసవ్రతముఁ ♦ దీర్పుచునుండెను; నీవ దేలయీ
వఱకు భువిన్ జనింపవిఁక ♦ భర్గుఁడు లాఁతిసతిన్ వరించునే 123

ఉ. పుట్టుము నాదుపుత్త్రివయి ♦ భూరితపోమయి! తావమొంది చే
పట్టుము సర్వశంకరుని ♦ బాగుగ నందఱకున్ ముదంబురాఁ
బట్టుము సర్వనిర్జరుల ♦ బాధ లడంగి సురుంగఁ బాపుమలన్
నెట్టుమపూర్వలీలలను ♦ నేరిమిఁ గూరుపుమంబరో! యిఁకన్ 124

క. అని దక్షుఁడు గోరుడు న, ల్లననగి మనమందు శశిక ♦ లాలంకారున్
మననంబుచేసి దక్షుని, కనియెను భువనైకమాత ♦ యమృతము చిందన్ 125

మ. అవునట్లే శివుఁ డెప్డులాఁతిమగు, వన్ ♦ హర్షించి తానొందఁడా
రవికోటిప్రభు జన్మ జన్మమున నే ♦ రంజించి సేవించెదన్
ధవుఁడాతండిఁక దాసినై దయితనై ♦ దైవాఱుదుర్గ బద్మసం
భవపుత్రా! యిఁకమీఁద నీదు సుతనై ♦ ప్రాదుర్భవింతున్ జుమీ. 126

[illegible] 136

[illegible] 137

[illegible] 138

[illegible] 139

[illegible] 140

[illegible]

గీ. అనుచు [illegible] శపియించి ◆ [illegible]
తనయుఁ డాంగ్రసను సృష్టింపఁ ◆ దలఁచి పెక్కు
కన్యకల వీరిణీదేవి ◆ గర్భమందుఁ
బుట్టఁగాఁ జేసి కశ్యప ◆ ముఖులకిచ్చి. 142

వ. అవంతరంబు

చ. మును శివ, కూఁతురై తనకుఁ ◆ బుట్టెడునట్లు వరంబొసంగెఁ గా
వునఁ జతురాన నాత్మజుఁడు ◆ పుణ్యతపోమయి నామహేశ్వరిన్
మనమునఁ దల్చి నాపెయు సమగ్రకళల్దనరంగ దక్షు నె
మ్మనమునఁ జేరె నాతఁడును ◆ మానిని వీరిణిఁ జేర్చెఁ దేజమున్ 43

ఉ. వీరిణియున్ బరాంబిక య◆భీక్షతరోజముఁ దాల్చి రాజిలెన్
శ్రీరమణాది నిర్జరులు ◆ చిన్మయి దక్షవధూదరంబునన్

[illegible]
[illegible] 144

[illegible]

మ. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 145

గీ. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 146

ఆ. [illegible]
[illegible] నలుపాగ
[illegible] లీలనొంది
యట్లై నలుప్రచుండె • నట్టిజగద్ధాత్రి, [illegible] • [illegible]. 148

ఆ. ఏమెచేత రుద్రుఁ • డీజగత్సంహర్త యై, ప్రళయ [illegible] రయముమీఱ
నలుపుచుండె నట్టి • సర్వజగన్మయి, నమ్మి కొలుతు నేన • నారతంబు. 149

గీ. దక్షుఁడిట్టులస్తుతియింపఁ • [illegible]రాంబ, దక్షుఁగనియిట్లుపల్కెను • దారచరిత
నీకువరమిచ్చినట్టుల • నే జనించి, తిరిగి గ్రహింపు దపోమయ • దీప్తులమర. 150

వ. అనిపలికి యాత్మమాయా విశేషంబునఁ జిఱుత బాలికయై రోదనంబుఁ జేసిన జనయిత్రి మున్నగు శుద్ధాంత వధూజనంబులెల్ల బాలనుజూచి హరుసంబునఁ బొంగిపొరలిరి. దక్షుండునుఁ గులాచారప్రకారంబు బ్రాహ్మణులకు దానంబులును లాఁతులకు ధనంబులును బంచిపెట్టి యుమయనియు సతీదేవియనియు నామకరణంబుఁ జేసె. నృత్తగీత వినోదంబులొక్క యెత్తుగ నొనర్పఁబడియె. నపుడు హరిబ్రహ్మాదులు దారసించి పరమేశ్వరిని సేవించి చనిరంత.

[illegible]. దక్షప్రజాపతికి సుత, యై క్షితి జన్మంబునొంది • నట్టికతమునన్
దాక్షాయణి యనునాహ్వయ, మక్షీణతపోనిధాన • మాపె ధరించెన్. 152

క. అల్లారుముద్దుగా నపుడు, కల్లోలము మానఁ బోడమి యుద్యత్కాంతుల్
పెల్లెడు [illegible] వల్లియు [illegible] [illegible]

క. సితపక్ష శశికలాకృతి, [illegible] [illegible]
సతి యోగవిద్య [illegible] [illegible] మునన్.

వ. అంత నొక్కనాఁ డక్కాలికిట్లనె.

ఉ. కుంచెయు రంగులున్ బలుకఁ గూరిమి నొందిను పేశ్వరాకృతిన్
మంచిగ దిద్ది వ్రాసి యస మానముదంబెసలారఁ బూజగా
వించి శివానుకంప కెద వీక్షణ సేయుచు వింతవింతగాఁ
బంచమసుస్వరం బమరఁ బాడెవిపంచిక మీటుచున్ లలిన్. 155

— * సతీదేవి నందావ్రతంబు సేయుట * —

వ. అంతనయ్యంబిక బాల్యంబు బోవిడిచి శివపాణిగ్రహణంబుఁ గోరి నందా
వ్రతంబు సేయంగడంగి యాత్మజనకానుమతిని నాశ్వయుజ ప్రతిపత్తునందు
నభవుని పలపణంబులగు గుడోదనంబులఁ బూజించి కార్తీక చతుర్దశియందు
శివునిఁబాయ సాపూపంబులనర్చించి మార్గశీర్ష బహుళాష్టమియందు హరునిసతి
లయవోదనంబుల నర్చించి పౌషశుద్ధ సప్తమియం దుపస్సున * కృసరాన్నం
బున మహేశ్వరుఁగొల్చి రేయి జాగరణంబొనర్చి మాఘపూర్ణిమయందు నదీ
తీరంబున శంకరపూజనం బొనర్చి, ఫాల్గునబహుళ చతుర్దశియందు రేయి
నాలుగుజాముల శైలూషంబులఁ బూజించి జాగరణంబొనర్చి, చైత్రశుద్ధ
చతుర్దశియందు రేఁ బగలు శివునిఁ బలాశదమనంబులను బూజించి వైశాఖశుద్ధ
తృతీయ రుద్రుని సతిలయవోదనంబుల నర్చించె. జ్యేష్ఠపూర్ణిమా రాత్రి
యందుత్తరేణి పుష్పంబులచే వస్త్రంబులచే శర్వునిఁబూజించి యాషాఢశుద్ధ
చతుర్దశియం దుత్తరేణి విరులచేఁ గృష్ణవస్త్రంబులతో రుద్రునిఁబూజించి
శ్రావణ శుద్ధాష్టమీ చతుర్దశులందు దర్భలచే యజ్ఞోపవీత వస్త్రంబులతో
భర్గునిఁబూజించి భాద్ర కృష్ణత్రయోదశియందు నానావిధ పుష్పఫలములచే
శంకరునిఁబూజించి జలహారయై దర్శాంతంబుగ శివార్చనం బొనర్చుచు వత్స
రంబిట్లు నందావ్రతంబు నిష్ప్రత్యూహంబుగ నొనర్చుచుండుడు.

* టిప్పణి : కృసరాన్నము - పులగము.

ఉ. తామరసాక్షుఁడప్పుడిటు దక్షతనూజ వ్రతంబుఁ జేయుచున్
సోమకళాధరున్ దనమ * నోవిభుఁగాఁగ వరించి యుండుటన్
దామదె మెప్పు నారసి ము * దమ్మెగ శంకరుపాలి కేగి యా
సోమనిభాస్య [illegible] * చొప్పడ[illegible] వచింపఁ బ్రేముడిన్. 157

శా. నీకై జన్మియఁగట్టె నంటుసురలా * [illegible]వ్యా
శ్రీకాక్షిణ సతిఁ బోటికై యెదురఁగా * శేరాటునంబావ్రతం
బా కన్యామణి నిన్నుఁ గోరి[illegible] * సవ్యాజభావంబునన్
లోకుల్ మెచ్చ[illegible] * [illegible]మా! 158

క. బాలసుమహీ[illegible] * [illegible]
పాలసుధా! [illegible] * [illegible]! 159

చ. చనుమిఁక దక్షకన్యకని * శాంభవ జేరి వరంబొసంగి పో
గనె కరపీడనంబు మరఁ * గాగ్రహముంపు మహాత్మ! భర్త్రరం
జనమున నెల్ల ప్రొద్దులను * సల్పుటకే యిటు రూపు నొందినా
వనఘచరిత్ర! [illegible] * [illegible] దక్షియు భక్త భర్తయా 160

గీ. అని హరివచనము విని శివుం * డాదరమున
నప్పటికి మున్నె సతివ్రతం * బాత్మ నెఱిఁగి
యున్న కతమున హరిచెప్ప * [illegible]
[illegible] 161

క. సతియును నిట్టులన వ్రతమును సమాప్తించి శివుని * పదలక పూజో
న్నతి నష్టమిఁ బస్తుంగొని, యతినిష్ఠన్ నవమియందు * నర్చనచేసెన్ 162

సతీదేవికి శివుఁడు ప్రత్యక్షమగుట —

క. పూజావసానమున నే, యాజగదీశ్వరుఁ డుమంగ * సాకారుండై
యా జై[illegible]త్మకముఖకన్ను, తోజకి దరిసెనసు నోసఁగ * నూర్జితకరుణన్ 163

ఉ. అందము లైతనర్చు నిఖి * లావయవమ్ములవానిఁ జందురున్
గిందురు మారుఁ గేరు నొక * ప్రేవకమీ తెడు సొరువాని నా
ప్పొందగు సుందరీమణుల * పొందిక చూడ్కుల లాగి మూఁగఁ జే
యందగువాని శంకరుని * నాయరవిందజపౌత్రి గన్గొనెన్ 164

చ. కనినను సిగ్గునన్ జరణ • కంజములన్ నుదురుంచి మ్రొక్కి వే
గనె భయభక్తు లెంతయును • గ్రమ్మ కొనన్ వెడగాఁగ నిల్చినన్
గనుఁగొని చంద్రశేఖరుఁడు • కల్కిరో! మెచ్చితి నీవ్రతంబు ని
త్తును వరమడ్గు నీమదికిఁ • దోఁచినయట్లు రుచించినట్టులన్. 165

గీ. తెలిసియుండియుఁ దెలియన • ట్టుల విభుండు
తనదుపల్కు వినన్గోరి • తన్ను నడుగ
మురిసి సిగ్గున మ్రాన్పడి • తెఱవయున్న
చందమెంతయుఁ గనిమది • సంతసించి. 166

క. మరల వరమడుగుమంచును, దరుణేందుధరుండు సతినిఁ • దడయక యడుగన్
గిరిరాజయాన సిగ్గును, మరలించియ నె దేవ! యిమ్ము • మగలనివరమున్. 167

చ. అనియడుగన్ శివుండు మది • నారసి యిట్లనె నాకు భార్యవై
యొనరుము సుందరీ! యనుడుఁ • నుక్తినిఁ బావని దక్షపుత్రి నె
మ్మనమున గోరినట్టులెయ • మర్చిన శంకరు ప్రక్కనిల్చి యా
వననిజహావభావముల • వాసిదనర్చఁగఁ జేయు నెంతయున్ 168

గీ. తరుణశృంగారమూర్తులై • తనరియున్న,
వారి నిరువురఁ జూడన • భ్రంబునందు
జెలఁగు చిత్రాశశులజతన్ • దెలుపుచుండి
రరుస మొనగూర్చ మదికి నా • యందు బాటు 169

గీ. స్ఫటికమణిమయమూర్తియా • శంభుదండ,
స్నిగ్ధభిన్నాంజనద్యుతి • శివదలిర్ప
నిండుచందురు వెనుకొని • నీటుమీఱి
యున్న ఘనరేఖవోలెనం • దొప్పియుండె 170

— శివుఁడు సతీదేవికి వరంబిచ్చుట —

ఆ. అంత దక్షపుత్రి • యంజలి జోడించి, యనియె దేవదేవ! • జనకునడిగి
నన్ వివాహవిధిద • నర్పఁజేకొనుమన, నింపుమీఱవరదుఁడీయకొనియె 171

వ. మఱియు

క. అనియె నొకబాస చేసెద, వినుసతి! నావచనమంద ♦ విశ్వాసమునీ
మనమున నెపుడే నొదవిన, మననిద్దఱఁ బాపనోపు ♦ మానకయదియున్ 172

క. ఇటులాడి కాలుసాఁగక, యెటులోపయనంబుఁ జేసి ♦ యేఁగెను శివుఁడం
తట దాక్షాయణి పితలను, జటులగతిన్ దఱిసిచెప్పె ♦ శంకరుఁడుపరమున్ 173

వ. అనంతరంబున శివుండు సరస్వతీ సహాయంబుగఁ జతుర్ముఖున్ దలఁపుడునతం డట్లు విచ్చేయ సతీవ్రతంబు తెఱఁగు నాపెకభీష్ట వరదానంబు నొసంగుటయు దెలిపిఁ తద్వివాహార్థంబు దక్షునుద్బోధింపఁ బంచిన నాతండలరిచని వధూసమే తుండగు దక్షునిన్ జేరి యిట్లనియె. 174

చ. కొమిరెనొసంగు రుద్రునకుఁ ♦ గోమలిచేసిన సద్వ్రతంబున
ర్చయు సమకూరమెచ్చియె వ ♦ రంబొసగెన్ సతిఁగాఁగఁ జేకొనన్
గరము ముదంబుగూరెఁ ద్రుటి ♦ కాలము జాగొనరింప కీవు వే
గిరముగ సర్వయత్నములు ♦ గీల్కొనఁ జేసి యొనర్పు పెండిలిన్. 175

క. అనియుపదేశించిన నతఁ, డునునొమనిపల్కె ద్రుహిణుఁ ♦ డును శుభలగ్నం
బును నేరుపఱచి శంకరుఁ, గొని తేరన్మరలఁ గదలె ♦ గోధ్వజుకడకున్. 176

గీ. చని మహేశ్వరునకు మ్రొక్కి ♦ సత్వరముగ
దరలి రమ్మనెఁ బెండ్లికై ♦ తనయనిచ్చు
నాదుతనయుండు దక్షుఁడ ♦ నాదిపురుష!
వేగ నీజనములతోడ ♦ వెడలు మటకు, 177

క. అనిచెప్పుట కభవుఁడుముద, మునుజేకొని నారదుముని ♦ ముఖ్యుఁదలఁప వే
గనెనతఁడు సేరవచ్చినఁ, జననలెఁ బెండ్లాడ దక్షు ♦ సదనంబునకున్. 178

ఉ. నీవు మరీచి మున్నగుము ♦ నిప్రవరోత్తములన్ సదారులన్
శ్రీవిభునిన్ రమన్ నిఖిల ♦ సిద్ధసురాసురదివ్యవర్గమున్
నావచనంబుగాఁ బిలిచి ♦ నాదుగణంబులతోడఁ బెండ్లికిన్
రావలెనన్న నాతఁడు గ ♦ రంబు ప్రమోదముఁ జెంది యట్టులన్. 179

సీ. ప్రభునినుడుగుకన్న ♦ పై పెచ్చుగానెల్ల, వారిఁబిలువ నెల్ల ♦ వారువచ్చి
పెండ్లిపనుల నెల్లఁ ♦ బేర్మిమైనొనరించి, పయనమెఱుకసేయ ♦ భర్గుఁడపుడు.180
అలరుననడ్వాహముపై, లలితగతిన్ గూరుచుండి ♦ లక్షల్కోట్లా
బలములు ముందును వెనుకను, జెలఁగఁగ దక్షునిపురంబుఁ ♦ జేరరయమునన్.

—* సతీశివవివాహము *—

ఉ. దక్షుఁడు చేరవచ్చి ప్రమ । దంబున నందఱు గౌరవించి వి
శ్వాత్మున కమ్మహేశ్వరున । కర్థిమెయిన్ వరపూజఁ జేసి తా
నక్షయభాగ్యయుక్తమగు । నాత్మనిగ్రహాంబుయు జేర్చి యందుఁ జ
ద్మాక్షి నిజాత్మపుత్రికను । ... వృషధ్వజుకిచ్చె ... ప్రీతితో ౧౮౨

గీ. గ్రహబలాన్విత శుభలగ్న । కాలమందు
విధివిధానముగా విశ్వ । విభుఁడు కొసఁగె
పౌరుషమును జెంపబాలేందు । ధరుఁడు సతికి
పుత్రి పాణిగ్రహణమొనరించె । నుత్సవముగ ౧౮౩

గీ. అట్లు పరిణయమాడిన । యాదిదంప
తులను గని వేల్పులెల్లరు । నలరి యలరు
వృష్టిఁ గూర్చి యచ్చర । వెలదులాడి
పాడిరి సువాద్యములు మ్రోసె । బహువిధముల 184

వ. అంత శివుఁ డనుమతితో విరించి ... సూత్న సంసతులఁ గొని చని యగ్నిప్రతిష్ఠం బొనరించి విధిప్రకారంబున హోమంబులు నెఱవేర్చి ప్రదక్షిణంబు నొనర్పఁ జేయుచున్నంతఁ ... నిరీక్షించి పంచశరపీడితుండై ... మనల్పలేనున్నంతఁ దత్రత్యులెల్లఁ ... పడఁ గాంచి మించుటల్కతోఁ బంచాస్యుండు విరించునిఁ బొడువఁజూచిన నెల్ల ... కారుణ్యంబున హసించి యబ్జసంభవు నపరాధంబును మన్నింపుమని శివునిఁ బ్రసన్నుఁ బొనర్చిరప్పుడు ప్రమహోజ్జ్వలమగు రేతఃపాతంబై యందుఁ బుష్కలావర్తక ద్రోణసంవర్తకము లనెడు మేఘంబు లుత్పన్నంబులై శివాజ్ఞతో వినువీథిఁ జేరియుండె నంతఁ జతుర్ముఖుండు వినీతుండై పరమేశ్వరాంఘ్రులన్ బడి క్షమను వేడఁ బరమేశ్వరుండు గరుణించి ప్రసన్నుండయ్యె నంత నళినజుండవశేషంబును దీర్చెనంత సతీశివులేకాసనంబునఁ గూరుచుండిరప్పుడు, విష్ణ్వాది సకలసురలును దివ్యప్రమథ భూతగణంబు లవ్వారికిఁ బ్రణమిల్లి యానందించిరంత నమ్మఱునాఁడు దక్షునకుఁ బయనంబెఱిఁగించి మహేశ్వరుండు సతితో దేవగణంబులుఁగొల్వఁ గైలాసంబుఁ బ్రవేశించి యందఱకు సముచిత గౌరవంబులొనర్చి యాహూతులనందఱ వారియాలయంబుల కనిపి

నందీశ్వరుని హజారంబు వాకిటనుంచి సతీదేవితో నభ్యంతర గృహంబుఁ బ్రవేశించె నీసతీమహేశ్వర వివాహచరితంబు నెవ్వరాకర్ణించినఁ జదివిన నవ్వారి కైహికాముష్మిక ఫలంబులొదవునని సూతుండు శౌనకాదులకుఁ జెప్పినయంత నవ్వారవ్వలికథ నెఱింగింపుమనుటయు సూతుండిట్లనియె. 185

—* సతీశివ విహారము లు *—

క. పరమేశ్వరుండు సతితో, నురుమోదంబమర సురత • మొందెను బలువ
త్సరములు నిముసములట్టుల, బరికీలనసేయరాని • పగిదిగ నపుడున్. 186

మ. వనపుష్పంబుల హారముల్ నిజవధూ • వక్షంబునన్ వైచు భా
మిని యద్దంబున జూచికొన్నపుడు దే • ర్మిన్ డాసితానున్ విలో
కనసేయున్ రవలొప్ప కమ్మలను వే • గన్ దీయు వేవేయునే
మినుడిన్ జెప్పినసుమ్మ జెవిన్ దరిసియే • మేలొందఁ జెప్పున్ రహిన్. 187

గీ. సతి యితర వస్తువులఁ జూచు • చందమరసి
వెనుదెసనుడాసి యాశ్లేష • మును బొనర్చు
చకితయై వ్యాకులమున వె • నుకకుఁ జూడ
నలఁతినవ్వునగి ముద్దాడు • నామెమోము. 188

గీ. పసిఁడి తామరమొగ్గల • పగిదిమెఱయు
భామచనుదోయిఁ గస్తూరి • పంక మలఁది
తేఁటిబ్రాలిన చెలువంపు • తీరొనర్చి
చూడుమిది సుందరీయని • చూపి మఱియు. 189

క. కలికిచనుదోయిఁ గ్రాలెడు, చెలువపు ముత్యాలదండఁ • జేకొని ప్రీతిన్
గలయన్ గనినట్టులఁగని. యలరుచు నచ్చటనేచేర్చు • నంత నెమరలన్. 190

గీ. కడఁగి కెంపులవంకీలు • కడియములను
మేల్మిమొలనూలు విడదీసి • మెచ్చుగులుకఁ
దానెయమరించుఁ బలుమాఱు • తమినిఁ బలుర
కముల విరులనుదెచ్చి చొ • క్కము నమర్చు. 191

గీ. ఇప్పగిదిఁ జెల్వతోఁ గూడి • యీశ్వరుండు
రాతిరియుఁ బవలును రాగ • రంజితుఁడయి
ఇంతి నెడఁ బాయకెంతయు • సంతసమున
నున్నఁగాముఁడు గొలుచుచు • నుండెవారి. 192

వ. కొన్నివందల వత్సరంబులమూఁడ.

క. హాయుఁడంత కేతశైలము, కన్నులపండువుగ విహారనటకుఁ ♦ సతితోఁ జని యా
మరపైన శిఖరతలంబుల, నిరవొప్పగ గుండె నెంత ♦ యేమని ప్రియమునన్.

క. అందలి ప్రాకులు తీవియ, లందముగఁ జిగిచిత్రాడు ♦ లలదీప్తులున్
బొందామరలన్ గలువలఁ, బొందుగ వసంతుఁ జేసెఁ ♦ బుష్పరాజ్ఞన్. 194

క. గందవు ప్రాకులపై నరి, విందపుష్పలపసుని గంధ ♦ బ్భాంగపుష్పలపైఁ
జిందుమరందము లొందుచు మందిననానాడులు శివుల ♦ మాటలాడించెన్. 195

సీ. సంజకెంజాయలఁ ♦ జానగుచందురుఁ, బురణించుపాలాశ ♦ పుష్పతతులు
కందర్పకేతుల ♦ నందగునాగకే, సరమహీజాతప్ర ♦ సవవితతులు
అలపవమానున ♦ కామోదమిడిమేల్మి, భాసిలుచున్న ల ♦ వంగలతిక
లమ్మరుబలముల ♦ కమరబోనంబిచ్చి, యలరెడు నెలమావు ♦ లందమైన.

గీ. కొలఁకులందలి యుదకముల్ ♦ గలకలేక, వికచకమలోత్కరంబుల ♦ వెలసిజోతు
లనువెలుంగఁగఁ జేయుచు ♦ మునులమనము, లనుదలంపఁగఁ జేయుచుం ♦ డెనువిరివిగ

క. చందురుఁడు నాల్గుజాలఁ, బసందుగ వెన్నెలలునించి ♦ సంబరమొదవన్
విందొనరింప విభావరు, లుందద్దయు నొడికమగు చెలువు ♦ నూపెసిరిన్. 197

ఉ. అట్టిసుఖాఢ్యమైన సమ ♦ యమ్మున శంకరుఁ డాత్మదారనా
గట్టుపయిన్ నికుంజముల ♦ గాంగతటంబుల నేటిలంకలన్
నెట్టన మీఱి భోగముల ♦ నెక్కుని యక్కున నొందుచుండెఁ దా
నిట్టలమైన బాళి విభుఁ ♦ డెట్టులనట్టుల నొప్పెనాకెయున్. 198

గీ. సతిముఖేందుసుధాపాన ♦ సమ్మదమున, రమణియాననసౌరభ ♦ గ్రహణమునను
చెలువయందంపుఁ బేర్మికి ♦ లలితశీల, మునకు శివమదకరి గట్టుఁ ♦ బొందెసతము.

క. పలుకులఁ జూపుల మేల్చె, య్యిల హాస్యాలాపములను ♦ నుడురాజధరుం
డలరించుచు దాక్షాయణి, కెలన నెడన్ బాయకుండు ♦ కేళీరతుఁడై. 200

—* ప్రావృట్కాలవర్ణనము *—

వ. ఇట్లు మహేశ్వరుండు గొంతకాలం బోషధిప్రస్థంబునందు సతీదేవితో విహారంబు లొనర్చుచున్నంతఁ బర్జన్యకాలాగమంబగుడు నొక్కనాఁ డమ్మహాదేవి విభున కిట్లనియె. 201

శా. ప్రాణేశా! కనుగొంటివే యుడురునీ ♦ ప్రావృడ్గతిన్ మేఘని
ర్వాణంబుల్ ఘనదంబులై తనరెఁ గం♦గత్తుంగశృంగాళిఁ బ్ర
హ్వాణాటోపముతోఁ జెలంగెను మహా♦వర్షాంబుధారల్ జగ
త్ప్రాణంబుల్ చెలరేఁగె, బిట్టెసఁగె ని♦ర్ఘాతప్రపాతంబులున్. 202

చ. రవి గనుపట్టఁడయ్యె దిన ♦ రాజ విభావరులందు యామినీ
ధవుఁ డగుపట్టఁడయ్యెనిఁక ♦ దారలుగీరలు లెక్కఁ జేమిటన్
బవలును రాత్రి యొక్కసరి ♦ పాసిలుచున్నది గర్జదభ్రముల్
రవములతోడ మీఁదఁబడు ♦ లాఁగుచరించెను మారుతాహతిన్. 203

గీ. గాడ్పుతోఁగూడి పెద్దవృ ♦ ష్టంబు లెగిరి
నృత్తమొనరించుచున్నట్లు ♦ నెగడెఁ జడల
భీరువుల చిత్తములకుఁ బల్ ♦ భీతిసేయు
చున్నవిట్టులనరయు సం ♦ పన్నతేజ! 204

గీ. చాతకపతత్రులును శిఖుల్ ♦ జలదములకు
నెదురువోవుచు నున్న న ♦ య్యెడరునందుఁ
గరకవృష్టిచే నవ్వానిఁ ♦ గానుపట్ట
నట్లు సల్పెడు నవ్వాలా ♦ హాకము లేచి. 205

గీ. ఇట్టిసమయంబు నారసి ♦ యెంతయేని
పూన్కిఁ గోకములు చకోర ♦ ములును నీడ
ములను సలుపుకొనుచు స్వస్థ ♦ ముగ వసించె
నీవు దలఁపవదేలొకో ♦ నిలువ గేము. 206

క. కనుఁగొను పలురంగులతో, వెలసెడు మేఘములతోడ ♦ విశ్వేశ్వర!యీ
ఘనమగుహిమవన్నగ మిట, నొనరెడుఁ జక్కలు గలట్టి ♦ యుదధియనఁగడున్.

ఉ. కావున దేవరా! మనము ♦ గ్రచ్చఱ యిమ్మలఁ బాసి యెందుచో
టేవిధినైనఁ జేరుదము ♦ హెచ్చుగ నుల్కు జనించెనాకనన్
దావిని లోకనాయకుఁడు ♦ దద్దహసించి యిటుల్ వచించెఁ గాం
తా! వెఱపొంద నేటికి హి ♦ తంబగు వాసమొనర్తుఁ జక్కఁగన్. 208

ఉ. మేఘము లీనగంబునకు ♦ మేఖలఁ దాఁటక క్రిందనుండు నభ్రా
ఘము లింకరౌప్యగిరి ♦ యంఘ్రులయందె వసించు నానుప

ర్వ్యోఘనివాసమైన కనకాద్రిని నట్టులెయుండు వీనిలో
నోఘనవేణి! నీకెచట నుండఁ బ్రియంబో వచింపు మింపుగన్. 209

వ. అందీ హిమగిరి నారయుము.

సీ. సిద్ధాంగనలు నాగసీమంతినులు నెప్డు, వదలక నీకు సేవలు పొనర్త్రు
రద్రిరాజపురంధ్రి యమ్మేనకయు నినుఁ, బ్రేమించి పూజగావించు భక్తి
బంగారు పద్మముల్ భాసిలుమానస, సరసి [illegible] సంబరంబు
పులు తెలుంగులు సింగ [illegible]
గీ. వినిజగంగావధూటిబల్ తేఁట కొనఁగ, దీనశీరులన్నుత్తమ [illegible] వీర్చుచుండు
బచ్చికలయాస్తరణములింపెచ్చఁజేయు, బాయ నెంతు వెకాంతప్రాలేయధరము

చ. ఎడపక యెల్లకాలమొక తేవిధిఁ బూఁచి ఫలించుచుండు ని
య్యెడ నిఖిలద్రుమంబులును, వెల్లువుడజ్జపవాలజాలమున్
బొడమఁగఁజేయు దీర్ఘికలు, సోపానపంజులగాఁ మాధురి
దడయక కూర్చుచుండు సతి సమ్యక్ బిసప్రముఖ [illegible]మ్ముగన్. 211

చ. ఇఁకను హిరణ్యశైలమున నింపు మెయిన్ మఘవాదిలోకనా
యకు లమరావతీప్రముఖ హర్షకరోత్తమ రాజధానులన్
రకముగసల్పి యందులఁ దిరంబుగఁ గాపురమున్న [illegible]రలా
త్మకు ముదమైనఁ జెప్పదయి తా! యటకేగుదమా? ప్రియంబుగన్. 212

ఉ. అందు మహేంద్రురాణి నిను నాదటఁ గాంచి ప్రియంబు సేయుఁ బ
ల్మిందులు సేతురెంతయును వేల్పుల చేడియ లచ్చరల్ గడున్
బొందుగ సేవఁ జేయు దుర పూర్వవినోదములన్ బొసర్చ[illegible]
రిందుముఖీ! వచింపుమిఁక నేగఁగ నెంచినఁ గాంచనాద్రికిన్. 213

వ. అట్లు కాదేని.

ఆ. మనదు వెండికొండ కనకగాత్రి! చేరఁగ దలఁచెదేనిఁ జెప్పు దరులు సా
వులును గాంగకూలములును జెల్వగు నెందు, నెందు బ్రహ్మపుత్ర సందడించు

తే. అనుడు దేవదేవి యభవ! యీహిమగిరి, యూర్ధ్వశిఖరమందు నుందమనుఁ
వేగము గశివుండు వెలఁదినిఁదోడ్కొని, యున్నతంపు శిఖరమొందెనపుడు.

క. అందు వనంబులుఁ గొలఁకులు, మందసమీరములు సిద్ధ మహిళామణులున్
గందువఁగూరిరి మనముల, నిందుకలాధరునకును మహేశ్వరి కెలమిన్. 2

గీ. కేరి విద్యాధరీకోటి, కిన్నరీత, తియును నప్సరశ్శ్రేణి యెం ♦ తేనిమీఱి
వేణు వీణామృదంగ ని ♦ క్వాణగతుల, నృత్తముల సల్పుచుండిరి ♦ చిత్తసుఖము.

గీ. ఇట్లు నీహారగిరిఁ బర ♦ మేశ్వరుండు, రమణితోఁ బది వేల్వత్స ♦ రంబు లిష్ట
భోగములనొంది యానంద ♦ మునఁ జెలంగె, రాతిరియుఁ బవల నెడు నే ♦ ర్పాటు లేక

ఉ. ఒక్కొకనాఁడు పద్మముఖి ♦ నొద్దికఁ జేకొని కాంచనాద్రికిన్
జక్కఁగఁ జేరి యందు మణి ♦ సానువులన్ విహరించి వచ్చు వే
ఱొక్కపుడీ యిలాతలమ ♦ హోన్నతదివ్యవనీతలంబులన్
మక్కువతోఁ జరించుచును ♦ మానినితో మరలున్ హిమాద్రికిన్. 219

వ. ఇట్లు దాక్షాయణీ శివు లన్యోన్యసంగతి ననురాగభూజంబు నత్యంతాభివృద్ధిఁ దనర్చినంత భవాని దాంపత్యసుఖముల నెంతేనిఁ దనిసి సంతుష్టయై యొక్క నాఁ డేకాంతంబున శంకరునకు మ్రొక్కి భక్తితో దోయిలొగ్గి ప్రహ్వీభూతయై యిట్లు ప్రార్థించి యడిగె. 220

— * శివుఁడు సతీదేవికి జ్ఞానమార్గంబు నుపదేశించుట * —

చ. పరమకృపాళు! నీవలన బాగుగ భోగసుఖంబులొంది యం
దరుసము నొందితిన్ మరల ♦ నాత్మ యిఁకన్ జనుఁ డెట్లు దుఃఖ ని
స్తరణము సెందు జీవులెటు ♦ సంసరణమ్మును బాసి నిత్యమౌ
పరమపదంబుఁ గాంతురు కృ ♦ పన్ సెలవిమ్ము మహాత్మ! యీతఱిన్. 221

క. అని లోకోద్ధరణార్థము, వినయమ్మున నాదిశక్తి ♦ విభునడుగఁగ బ్రీ
తినిఁ గొని శంకరుఁ డిట్టుల, ననియెను దాక్షాయణీ! ప్రి ♦ యంబుగ వినుమా!

మ. పరతత్త్వం బిది యేనినారసినచో ♦ బంధంబులన్ బాసి మో
క్షరమన్ జెందును జంతు వెప్పుడది ♦ విజ్ఞానస్వరూపంబిఁకన్ ప
బరుఁ డున్ నేసన కారయన్ దగును స ♦ ర్వంబిద్ది బ్రహ్మంబుగాఁ
బరమార్థైక మనంబునన్ దెలియుమీ బాటన్ సరోజాననా! 223

క. అదిదుర్లభ మత్యంతం, బది యెఱిఁగినవాఁడు చూడ ♦ నరుడగు జగతిన్
ముదితా! భక్తియనంబడు, బదిలంబగు వస్తువొకఁడు ♦ భాసిలెడు నిలన్. 224

చ. పొలుపుగ భుక్తిముక్తిఫల ♦ భోగములొందఁగఁ జేయు భక్తి యి
మ్ముల నది తల్లియై పరఁగుఁ ♦ బుణ్యవతీ! భువి నెల్లవారికిన్

సులభము దాని యార్జనము • చోద్యము జ్ఞానముకన్న భిన్నమై
యలరును గాని భక్తి, దయి•వారనిచోఁ గనలేరు జ్ఞానమున్. 225

గీ. భక్త్యధీనుఁడనై యేను • బరమనీచ, జనులకేనియుఁ బాపిష్ఠ • జనులకేనిఁ
గైవసంబయి ఁ రి య•గారములను, జేరి కొలుచుచునుందును • మేరమీఱి.

ఆ భక్తి సగుణ నిర్గుణ భేదంబుల ద్వివిధంబై యలరు, నందు మొదటిది వైధి యనియు స్వాభావికి యనియు ద్వివిధంబయ్యె నా రెండును నైష్ఠికి, యనైష్ఠికి, యను భేదంబుల నొప్పి ప్రత్యేకంబు ద్వివిధంబులయ్యె, నందు నైష్ఠికి మరల యాఱువిధంబులయ్యె; అనైష్ఠికి యేకరూపయే; ఈయవి, విహితావిహిత భేదంబులతో మఱియు ననేకవిధంబులయ్యె, వాని స్వరూపంబు మఱొకమాఱు దెల్పెద నిపుడు ప్రసిద్ధంబులగు నా రెండు భక్తులకుఁ దొమ్మిది యంగంబులను బుధులు లెక్కపెట్టి రవ్వానిని వాని స్వరూపంబును దేటపఱెతు వినుమని యిట్లనియె.

గీ. శ్రవణమును కీర్తనంబును • స్మరణసేవ
నములునున్ దాస్యమును నర్చ • నయునువంద
నమును సఖ్యంబు స్వాత్మార్ప • ణమును ననెడు
నవవిధాంగము లొంది త • నర్చుభక్తి. 228

వ. ఇఁకను వీనిస్వరూపంబు దెలియఁజేయుదుఁనారయుము.

సీ. నాదులీలాకథ • లాదట వినుచుహ, ర్షము నొందుటయె శ్రవ• ణమనఁబడును
హృదయాంబరముననా • హృద్యలీలలను దా,ర్కొనిపాడుటద్దికీ•ర్తనమనఁబడు
ననుజగన్మయునిగా•నమ్మినిర్భయమతి, స్మరియించుచుండుటే • స్మరణమగును
అరుణోదయాదిగ•నహము రేయియు వేడ్క, చెన్నొందఁగొలుచుటే•సేవనంబు

గీ. హృదయపీయూష రసమది • యుబికి పాఱఁ
బ్రియముఁ జెందుటే దాస్యమన్ • బేరుఁగాంచు
రహియమర షోడశోపచా • రములు దనర
నన్నుఁబూజించుటయె యర్చ•నంబు వినుము 230

క మనువును జపించుచునుమది, ననువుగధ్యానము సలుపుచు • నష్టాంగములు
ర్విని జేర్చిమ్రొక్కుటే వం, దనమని చెప్పుదురు పరమ•తత్త్వజ్ఞమునుల్

గీ. కడఁగి కష్టసుఖముల లె • కట్టఁగొనకెప్డు
నమ్మికొలుచుటె సఖ్యము • నాఁగఁజెలఁగుఁ
దనువు నెంతయుఁ జేర్మిమైఁ • దనకుఁ గాక
నాకు విడుచుటె యాత్మార్ప • ణంబు చెలువ!

వ. ఈయవి తొమ్మిదియు భక్తికంగంబులై భుక్తిముక్తి ప్రదంబులై నా కతి 231
ప్రియంబులై యలరారుచుండు నింకను బిల్వాశ్రయాది కంబులగు నుపాంగం
బులును పెక్కులుగల వవ్వాని నీవయారయఁ గలవిట్లుసాంగోపాంగమగుభక్తి
తెఱంగునీ కెఱిఁగించితి.

గీ. ఇద్ది వైరాగ్యమాతృక • యిద్ది ముక్తి
దాత్రి సర్వఫలోత్పత్తి • దాయిని యగు
నీకుఁబోటి యొనర్చు బల్ • నీటుమెఱయ
నామదిఁ గరంచు పెక్కేల • నలినవదన!

గీ. భక్తి జ్ఞానంబు విరతినాఁ • బరఁగుత్రిపుటి 233
యందు జ్ఞానవైరాగ్యము • లమరుటరిది
భక్తినొందుట సులువగు • భక్తియొదవ
సర్వమీడేఱు నాదు న • శ్యతఁ బొనర్చు.

వ. మఱియు భక్తివశ్యుండనై యేను.

శా. పాపాత్ముండగు పక్షిక కంఠునకు బల్ • భాగ్యంబులర్పించితిన్
బాపన్ వేపఁగఁజూచి దండధరునిన్ • ప్రాణంబులన్ బాపితిన్
సాపాటుగ బొనరించితిన్ గరళమున్ • జంకింతయున్ జెందకే
యీ పాట్లన్నియు భక్తినిన్ వలచియే • యింద్వర్ధ బింబాలికా!

ఉ. కావున దేవి! నే మిగులఁ • గాంక్ష యొనర్చెద భక్తియోగమున్ 235
శ్రీవిలసిల్ల భక్తులను • జేరెద నెల్లపుడన్న దేవియున్
భావమునందు భక్తియె ఘనంబని మెచ్చి ప్రమోదమొందె నిం
కేవియొ ధర్మమర్మము లనేకములడ్గినఁ జెప్పె నీశుఁడున్.

వ. అహరహం బిట్లు లోకహితార్థినియై యమ్మహేశ్వరి మహేశ్వరుని నానాశాస్త్ర 236
సంకేతవిషయంబులను వర్ణాశ్రమాచార నిబంధనంబులను స్త్రీ పురుష ధర్మ

బులను జ్యోతిశ్శకున సాముద్రికములై జ్యోతిహాసక్రమంబుల నడ్గి సముత్తరంబు లొందిరి యూపంద నొందుచుండెననుచు సూతునకు శౌనకాదు లవ్వలి కథ నెఱింగింపుమనుటయు సూతుం డిట్లనియె.

—* ప్రయాగలో దేవమునులు యజ్ఞము నొనర్చుట *—

ఉ. అతుల మునీంద్రులెల్లరు ప్రయాగను జేరి మహామఖంబొకం
డతను విభూతిసల్పుచు మహామహులందఱు గోరి పిల్వఁగాఁ
గుతుకముతోడ నందు నొనఁగూడిరి సర్వసుపర్వులున్ ఋషుల్
క్రతువది పెద్దకాలము విరాజిలె నెల్లరుమెచ్చ నచ్చటన్. 238

గీ. అందు బ్రాహ్మీసమేతుఁడై యబ్జభవుఁడు
భృగువు భగుఁడును బూషముఖ్యులు గరిష్ఠు
లుండిరి మహేశుఁడును వచ్చియుండె నంత
దక్షుఁ డొకనాఁడు విచ్చేసె దర్పమెసఁగ. 239

క. వచ్చిన దక్షునిఁ గనుఁగొని, యచ్చటివారెల్ల లేచి యాహ్లాదముతో
హెచ్చగు గద్దియనిడి మది, మెచ్చునటుల్ మ్రొక్కి కొలువ మేలుగ నతఁడున్.

ఆ. వారిగారవించి వారిజసంభవుఁ, జేరి మ్రొక్కి గద్దెఁ జేరికూరు
చుండి శివునిఁగని యందు దనను జేరి. మ్రొక్కలేదటంచు నుక్కుమిగిలి.

క. మునులను వేల్పులఁ గనుఁగొని, యనియె భవుండితఁడు మామకాత్మజఁ గొనినా
కనువుగ శిష్యుండైనను, నొనరింపఁడు గౌరవంబు నొక్కింతేనిన్.

ఆ. అశుచి లుప్తకర్ముఁ డతిభిన్నసేతువు, మానియీతఁడిట్టి వానికేన
నష్టుఁడైనవాని కామ్నాయవిద్యను, బలెనొసంగినాఁడఁ బట్టి నట్లు. 243

సీ. ఘోరంబులగు ప్రేత వారంబులనుగూడి, సంచరించుచునుండు సంతసమున
నిలువాకిలియునని యెంచక నిచ్చలు, కాపురంబుండును గాటియందు
ఉన్మత్తునిన్ బోలి యొడలెఱుంగక యెప్డు, నగ్నుడై హాసియించు నొనఁదక్క
తామసజనులకుఁ దావిభుండై కదు, కూరిమితో నేలుకొనును వారి

గీ. పేరశివుఁడని యశివుఁడై వెలయు నిట్టి
నష్టశౌచునకెఱుఁగక నలినసూతి

చోదనన్ జేసి యెద్దియుఁ జూడకట్టి
సాధ్వియగు కూఁతు నొసఁగితిఁ జదురుఁ దప్పి. 244

— * దక్షుఁడు శివుని శపించుట * —

క. అనియిట్లుపలికి వేగమె, కనుఁగవయందగ్ను లొదవఁ గనుఁగొని యభవున్
బెనుకినుక తోడ నుదకం, బును ముట్టి శపించెనిట్లు భూతేశ్వరునిన్

క. ఇతఁడింకను సర్వయజ్ఞ, ప్రతతుల భాగంబు లేక వందురును బహి
ష్కృతుఁడగు సురలకు మునులకు, నతీతుఁడగు నితని కేటి కవ్యహవ్యంబుల్

గీ. ధాత మున్నగువారు వల్దనుచు నుడువుచున్న నిట్టులఁ గొంకక యుద్ధతమతి
యై శపించిన దక్షున కలిగి నంది, కేశుఁడిట్లని ప్రతిశాప మిచ్చె వేగ. 247

— * నందికేశ్వరుఁడు దక్షునకుఁ బ్రతిశాప మిచ్చుట * —

ఉ. ఓరి! దురాత్మ! దక్ష! విను మోరి! మహేశ్వరు యజ్ఞకోటికిన్
దూరము సేయ నీతరమె? దుర్మతి! శర్మము దక్కి నీవిటుల్
గారులు ప్రేల నేమియగుఁ గాపురుషాగ్రణి! బస్తమౌళివై
తీరెదుగాక వేగ నిఁకఁ దీఁపుర మెల్ల నడంగుఁ గావుతన్. 248

చ. ఎవనిఁ దలంచినంత సకలేజ్యలు పూర్ణతనొంది మించు నిం
కెవని నుతించినన్ జనుల కెల్ల నమంగళముల్ దొలంగి మే
లవు; నెవనిన్ భజింత్రు కమలాక్షుఁడు నీ గురుఁడైన ధాత నా
యవికృతు నాదిదేవుని వృథా శపియించితె! యజ్ఞబాహ్యుఁగా

క. అని తన్ను శపించిన నందినిఁ గని దక్షుండు మిగులఁ దీండ్రపుటలుకన్
గొని యిట్టుల మరల శపిం, చెను ముందుఱ వెనుకఁ గనక చేవదలిర్పన్

— * దక్షుఁడు నందికేశ్వరుఁడు మున్నగువారిని శపించుట * —

ఉ. మీరలు రుద్రభక్తులయి మీఱియిటుల్ చెలరేగుచున్న వా
రిరిఁక వేదబాహ్యులయి యెల్లరు వేదపథంబు వైదికా
చారము దవ్వుఁ జేసి భసితాననులై చరియింత్రుగాక బృం
దారకులున్ మునుల్ దగుపథమ్మునఁ జేరకయుంద్రు గావుతన్. 251

వ. అనిదక్షుండు శపించినయంత భృగ్వాదు లలరుచున్నన్ గాంచి నందికేశుండు
మరల నవ్వారికిట్లు ప్రతిశాపంబిచ్చె. 252

— * నందికేశుఁడు భృగ్వాదిమునులకు శాపం బిచ్చుట * —

గీ. ఎవరు శివునకు విముఖులై • యేవమనక
యిట్టి దుచ్ఛోక్తులకు ముదం • బెనయువారొ
యట్టివారలు వేదత • త్త్వార్థమునకు
బాహ్యులగుదురుగాక యె • వ్వట్లనేని 253

క. మఱియును గామాత్మకులై, దరిద్రులయి యాచకులయి • ధర్మచ్యుతులై
వెఱవక యభక్ష్యములఁదినుచు, దుర శూద్రులయాజకులగు • దురు నగజగముల్

వ. అని శాపం బిచ్చినంత శివుండుడిపి దక్షశాపంబున కావంత యలుగక నందికేశున కిట్లనియె. 256

ఆ. తగునె బ్రహ్మకులుల • దండింప శాపోక్తి, నేమియయ్యె శాప • మీయనాకుఁ
బరులకోసరముగ • బావిదూఁకుటమేలె?, తెలియున నెడివాఁడె • తెలివిలేఁడు.

వ. అని యిట్లు నందికేశుని కందుఁ బాపి సత్వరంబుగఁ బరిజనంబులతోఁ బరమేశ్వరుండు కైలాసంబున కేగెనంత దక్షుండు గుపితుండై భృగ్వాదులను దోడ్కొని కనఖలక్షేత్రంబుఁ జేరి యందు శివవిహీనంబుగ వాజపేయమఖం బొనరించి యట్టులే బృహస్పతిసవనంబుఁ జేయనెంచి సకలామరులను బరమమునుల నందఱఁ బిలిచి యజ్ఞారంభంబు సేయుచు—

— * దక్ష యజ్ఞము *

ఆ. కదలివచ్చె నటకు • కంజనేత్రుఁడజుండు, దేవనాథుఁడాది • దిక్పతులును
వారిగేహినులును • వసుగణంబును ద్వాద, శార్కులును గ్రహంబు • లలరి వేగ.

వ. మఱియు నింకను విశ్వేదేవతులును మరుత్తులును బితృగణంబు లప్సరోజనంబులు గంధర్వ సిద్ధ విద్యాధర కిన్నర యక్షోరగ పతంగ ముఖ్యులును గశ్యపాగస్త్య వామదేవాత్రి భృగుభగమరీచి, నారద పరాశర గర్గ, భార్గవాది పరమమునీంద్రు లరుదెంచి రవ్వారి కందఱకు దక్షుఁడర్హ సత్కారంబు లొనరించి విశ్వకర్మ విరచితామల గేహంబులు సమర్పించి యందుంచిన వారంద ఱట్లుండుడు సవనంబునందు భృగ్వాదులు ఋత్విజులుగను బుండరీకాక్షుం డధిష్ఠాతగను బద్మజుండు త్రయీవిధిదర్శకుఁడుగాను సర్వదిక్పాలులు సాయుధులై రక్షకభటులుగను ద్వారపాలకులుగను నియమింపఁ బడి రింకను యజ్ఞంబు సురూపంబై యజ్ఞశాలఁ జేరియుండె నగ్నియు నిజరూపం

బున హవిర్గ్రహణంబునకు సిద్ధంబై యుండె నిల్చెనెనుబది యెనిమిదివేలు ఋత్విగ్గణంబులును, నఱువది నాలుగువేలుధాత్రుగణంబులును నట్లే యధ్వర్యుహోతృగణంబులును దీక్షితులై యుండిరంత దక్షుండు దారతో రచిత కౌతుక మంగళాచారుండై దీక్షితుండై యజ్ఞశాలకు జేరియుండె నందఱాత్మకార్యపరతంత్రులై యుండిరా సభయందుఁ గపాలి యనర్హుఁడనియు నాతనిఁ జేరుట సతియు ననర్హయనియుఁ బిలువనికతమ్మున సతీమహేశ్వరులు దక్కఁ దక్కిన నిఖిలామర దివ్యముని జనంబులు, బ్రహ్మర్షులు, రాజర్షులు, మున్నగువారెల్ల సదారంబుగ సపరివారంబుగ విచ్చేయుటఁ జేసి సభయెంతయు సందడి మిగిలియుండుట నందు శైవాగ్రగణ్యుండగు దధీచి, మహేశ్వరీమహేశ్వరుల పొలకువఁ గాంచక యులికిపడి దక్షునకిట్లనియె.

ఉ. అందఱుఁ జేరి నారిచటి ♦ కయ్యలు నమ్మలు రాకయుండిరా
యిందుకలాధరుండు శివ ♦ యోలోకో పిల్వఁగ లేదొవారి నిం
దిందఱుచేరియున్న సభ ♦ యెంతయు దేవుఁడు లేని జాతర
ట్లుండగియుండె నీకిదియు ♦ లోపముగాఁ గనుపట్టదే? మదిన్ 260

ఆ. ఎవనిచేత శుభము ♦ లేప్రొద్దుఁ బొడముక, భక్తజనుల నొందుఁ బరమశివుఁడ
తండుచేరకుండెఁ ♦ దగుకతంబెద్దియో, సవము నెగ్గఁగలదె! ♦ శివుఁడులేక

ఆ. వినుమమంగళములు ♦ విఘ్నముల్ రాకాను, లెవనిఁదవ్వులఁజూచి ♦ యవియు వేగ,
నట్టి పరమశివుని ♦ నభవుని వెడచేసి, తేల? దక్ష! యెఱిఁగి ♦ యెఱిఁగియిట్లు

వ. ఇప్పటికేనియు

చ. పసుపు విధాతనేనియును ♦ బద్మదళాక్షునినేని వేగఁగూఁ
తును బరమేశ్వరున్ వడిగఁ ♦ దోడ్కొనిరమ్మని దక్ష! యట్లులై
ననుభవదీయ యజ్ఞము జ ♦ నస్తుతమై సిరిఁబొల్చు సిద్ధినిన్
గొనునిఁకనీవుశైవ్రిష్యమును ♦ గొందువు సర్వసుపర్వులందునున్ 263

వ. అనిన విని కినిసి దక్షుండు ముని కిట్లనియె

చ. ముని! వినుమా! కపాలి గదు ♦ భూతగణంబులఁ బ్రేతవర్గమున్
బెనఁగొని యస్థిసంచయము ♦ పేరిమిఁ జేకొని కాడులందు నె
ప్పును దిరుగాడుచుండు నిఁకఁ ♦ బుత్రియు నాతని చెట్టఁబట్టుటన్
మనమున వీరనర్హులని ♦ మానితి యాగమునందుఁ బిల్వఁగా 264

చ. అనవిని యెల్లరున్ వినియు • నద్దనుసెప్పకే యున్నఁ జూచియు
మ్మునికులచంద్రుఁడా దేవముని • బొందిముఖంబిది బన్నమొందు నిం
దునఁడగు వారలెల్లరును • దుఃఖముఁ జెందుదు రివ్విభుండునున్
ఘనమగు నావదన్ బొరయుఁ • గాక! యటంచు శపించి వ్రేల్మిడిన్ 265

గీ. తనదు శిష్యులతోఁ గూడఁ • దరలె ముఖముఁ
బాసి యాతనితోఁ బాటు • వామదేవ
మునియు ఘటసంభవుఁడు గౌత • ముఁడు శిలాదుఁ
డును గదలిపోయి రెంతయుఁ • గినుకఁ గదిరి 266

చ. చనిన మునీంద్రులన్ గనియు • సంతసమున్ గొని దక్షుఁడిట్లు వ
ల్కెను ముదమయ్యె నీరితుల • తెచ్చి ప్రయాణముసేయు టిందు శ
ర్వుని మతమొందినట్టి శఠ • బుద్ధు లనిద్ధులు చేరరాదిఁకన్
మునులు! సుపర్వవల్లభులు! • పూర్తి యొనర్పుఁడు నాదుజన్నమున్ 267

వ. అనుడునంత భావ్యనర్థ వశంబునఁ గేశవుండును బుత్రస్నేహంబునఁ బద్మజుండును బ్రహ్మాండాధిపతియగుటన్ జేసి బుగులున నెల్ల దివ్యర్షి జనంబులును మిన్నకుండి జన్నంబున కారంభము చేసి యొనర్చుచుండి రంత రాజతాద్రియందు సవితానంబగు ధారాగృహంబున సఖులతో సంతసంబుననున్న మహేశ్వరి యాకసంబున విమానంబులతో దక్షాధ్వరంబున కరుగుచున్న వేల్పులఁ గాంచి సఖియగు విజయం బంచి తన్ముఖంబున సర్వం బెఱింగి మనంబునం దిట్లాందోళనం బొనర్చె.

—* సతీదేవి దక్షయజ్ఞమునకుఁ బోవుటకు శివుని సెలవడుగుట *—

చ. జనకుఁడు మేటిజన్నమును • సల్పెడునంట! మదంబయేని న
య్యనఘుఁడు నేని నన్ బిలువ • రక్కట! యక్కతమేమొ యెట్టులై
నను నటకేగకుండిన మనంబు దిరంబగునే? మదాత్మనా
థుని కెఱిఁగించి సెల్వుఁగొని • తొందరగా నట కేగఁగావలెన్. 269

క. అనికొని యిట్లు శివుం డుండిన యాస్థానమును జేరి • నిలిచి ప్రణతగా
ననఘుఁడు గనుఁగొని సతితో, నవె నేటికివచ్చితిందు • నరవిందముఖీ!

చ. హరుఁ డిటు లడ్గఁగా సతియు • నంజలిచేసి వచించె జీవితే
శ్వర! విను నాదు తండ్రి యొక • జన్నము సేయుచునుండెనంట! నీ

ర్గరులు మునుల్ ఋషుల్ నిఖిల • చారణసిద్ధపతంగ నాగ కి
న్నరు లరుదెంచినార లటె! • నామది యూరెడు నందుఁ బోవఁగా. 271

ఆ. పిలువఁడాయె నేమొ • తలఁచెనో! నాతండ్రి, మఱచెనో కొ! మనల • మానసమున
నగునె! మఱచు టెందు • నల్లునిఁ గూఁతును, గలను దేమొ యింత • గాదె! యిదియు.

సీ. రహిఁ బనానాహూతోర్ధ్వశిరంగ తచ్ఛాయము సూరి, సూక్తికి మదిఁ గోనఁ జోటొసంగి
అఱువదేఁడులు దాఁట • నస్త్రాభిస్తనుచావ్యం, ముదిమి దక్షుని తెఱం • గెదమరల్చి
పాయక నినుఁగొల్చు • పరమభక్తురా, నాకూర్మిఁ దీర్ప • మనంబుఁ బూని
ఆఁడది పుట్టింటి • కాసఁ జెందుననాఁ బ్ర, జలు వల్కుసుకీమదిఁ • జాలఁ బడవి

గీ. పయన మొనరింపు దేవేశ! • రయము మీఱ
నన్నుఁ దోడ్కొని ప్రమథ జ • నంబు తోడ
రాఁదలఁచవేని ననుఁబంపు • మాదరమునఁ
బోయివచ్చెద నీపాద • ములకు మ్రొక్కి 273

క. చని యందుల కేటికి మన, లను బిల్వఁగ మానెనో త • లంపెఱిఁగెద వే
గనె మఱలివచ్చెదను నా, కనుజ్ఞయిడి పంపు చూతు • నాయుత్సవమున్ 274

క. అని సర్వేశ్వరి యడిగిన, విని శివుఁడా దక్షసవన • వృత్తం బెల్లన్
మనమం దెఱింగి యనెనీ, జనకుఁడు నన్ జిన్న సేయ • జన్నము బూనెన్ 275

ఉ. కూళయతండు నాపయినఁ • గ్రోధమునొంది దురుక్తులాడి యీ
వేళకు జన్నమంచునొక • పేరిడి నన్ వెలివెట్టి సర్వదుర్
హేళిగ నందుఁబోవ మృతి • కన్నను నెక్కుడు దుఃఖమౌఁ జుమీ
యాళిరో! మానుమీ పయన • మాత్మహితంబుగ నెంచి యిత్తఱిన్ 276

క. ఇటు లనినను జనుటకు లం, పటయై యున్నట్టి తనదు • పణఁతిన్ గని మీఁ
దట రానున్న యనర్థము, వలుమతి నెఱిఁగియును నటకుఁ • బంపఁగ నిచ్చన్ 277

— * సతీదేవి దక్షయజ్ఞమునకుఁ బోవుట * —

గీ. వృషముపై నెక్కి యఱువది • వేల గణము
గొలువ దేవేరి! యటకేగు • గొంకకనుడుఁ
గడుముదం బొంది కైసేసి • వడిగ నద్దు
నెక్కి చామరములు ఛత్ర • మేయఁజెలులు 278

క. ఒకచెలియు గొడుగువంకను, నొకచెలి విరికందుకంబు ◆ నొకచెలి యద్దం
బొకచెలి వికసితపద్మం, బొకచెలి తాంబూలపేటి ◆ నొంది చనిరొగిన్

వ. కదలి యంతంత నొదవెడు దుశ్శకునంబులకు వగఁ గొంకుచు సతీదేవి యతి త్వరితంబునఁ గనఖలక్షేత్రంబుఁ జెంది యందు దక్షయజ్ఞప్రాకారంబుగవను ముందఱ వృషంబుడిగ్గి బలంబుల నెల్ల నందయునిచి కతిపయ పరివారంబుతో యజ్ఞశాలం దఱియుడు నంత వీరిణి యాత్మజాతన్ని యాదరంబున నెదుర్కొని పీఠంబు నొసంగుటయు నక్కచెల్లెండ్రును నట్లే యాదరంబుఁ జూపుటయుఁ దండ్రియగు దక్షుండు మాత్రము దన్నుఁ గాంచియు ననాదరంబున మిన్నకుండుటయు వేల్పులెల్లరును దక్షానుమతితోఁ దన్నుఁ జూచియుఁ జూడనట్లు స్వవిహిత హవిర్భాగములందుకొనుచుండుటయు, నాత్మవిభుండగు మహాదేవున కందు హవిర్భాగంబు శూన్యంబుఁ జేయుటయుఁ గాంచి తల్లి యొసంగిన పీఠంబుఁ దాఁకక మహాదేవి రుష్టయై క్రోధాగ్నిఁ గాల్చునదియుఁ బోలె దక్షునీక్షించి యిట్లనియె. 280

మ. జనకా! యేల మహేశ్వరున్ బిలువ కీ ◆ చందంబు జన్నంబొన
ర్పను బూనిక్కన్ దొరఁకొంటి వీజగము లే ◆ భద్రాత్ముచే శుద్ధిఁగాం
చునొ యయ్యాదిమదేవు నన్యులవలెన్ ◆ జూడన్ వివేకంబె య
ఘనుఁడిచ్చోటికి రాకయున్నఁ జెడు యాగంబిద్ది నేఁ జెప్పితిన్. 281

క. యజ్ఞవిదగ్రేసరుఁడున్, యజ్ఞాంగుఁడు యజ్ఞఫలదుఁడు ◆ యజ్ఞకరుఁడునున్
యజ్ఞేశ్వరుఁడగు నీశ్వరు, యజ్ఞంబునఁ బిలువకున్న ◆ యజ్ఞంబగునే? 282

ఉ. ఈ హరి నీ పితామహుని ◆ నీ పురుహూతుని నీ మునీంద్రులన్
మోహముతోడఁ బిల్చి యల ◆ భూతపతిన్ విడనాడితీవు నీ
రా హరుచేతనే పదవులంది ◆ యిటుల్ దొరలైరి యుద్ది నీ
వూహ నెఱుంగకిప్పగిది నుత్పథమొందితి వజ్ఞశేముషీ! 283

సతీదేవి విష్ణ్వాదిదేవతల నుపాలంభించుట

వ. ఇట్లులడిగి నిలింపులన్ జూచి యిట్లనియె.

చ. చనునె హరీ! సరోజభవ! ◆ శక్ర! హుతాశనముఖ్యులార! స
న్మునికులవర్యులార! శశి ◆ భూషణుఁ డబ్జభవాండభాండపా

వనుఁ డతులుండు రానియెడ * వాసిగ మీరలుచేరి హవ్యముల్
గొనుచు వసించినా రిటులఁ * గొంకను జంకును మాని యాత్మలన్. 284

ఉ. ఓయి రమేశ! నిన్ను నిటు * లుద్భవమొందఁగఁ జేసి మేటి యా
మ్నాయములిచ్చి దైత్యజన * మారణసాధనమైన చక్రమున్
శ్రీయలరంగ నిచ్చియు న * శేషజగత్సముదాయనాథుఁగాఁ
జేయఁగ లేదె? విస్మృతినిఁ * జెందఁగ మందమనీష! యొప్పునే. 285

చ. నలినజ! నిన్నుఁబుట్టఁగ నొనర్చి శ్రుతిప్రకరంబొసంగి యీ
విలసిత లోకరాజి నొదవింపఁగఁ జేసెడు సృష్టిచాతురిన్
బలమునొసంగి సర్వసుర * వందితుఁ జేసె దయాళు నాశివున్
దలఁపఁగఁ జెల్లదే యిటుల * దర్పము సర్పమువోలెఁ జెందెదే? 286

గీ. చెలఁగి నీ యైదవశిరంబుఁ * జిదిమివైచి
మదముఁబోకడఁ బెట్టిన * మానసమున
నదియు నేనియు దలఁపవే * మచ్చరియము
పంకజోద్భవ! యిమ్మాడ్కి * బాటఁదొలఁగి 287

ఆ. అమరనాథ! యేల * యతిగర్వితుండవై యిక్కడ దడిచిపడకు * నీదుహస్త
మశనితోడ స్తంభ * మందించు నెఱుఁగవే, నరలఁగుడుతొ వార్తి * బిరబిరనిట

క. అనియెడు కూఁతును గని వెసఁ, గినుకన్ గన్నుల నిట్టులను నొగిలోఁ దక్షుఁడు మా
నిని! నిన్నెవ్వరు పిలిచిరి * చనునే? యిటు పిలుపులేని * సదనముఁ జేరన్ 289

ఉ. సాంగ్రిక సారకుండు మటుఁ * బోవకయుండిన, నీదు నాథు జ
న్మమ్మున కేను బిల్వ నుగు * నమ్మొకఁడేనియు లేదు ప్రేతభూ
తమ్ములతోడ నేస్తము స * తమ్మొనరించుచు నొల్కియుండు ని
త్యమ్మగనుండుఁ గశ్మలుఁడు * దైవతగోష్ఠికిఁ బాఁపితిన్ జుమీ!

గీ. అరయ కిదియెల్ల నా విరూ * పాక్షునకును
నిన్నొసంగితి విధిఁబట్టి * నేర్పుమాలి
అరసి యిఁక యల్కవిడుము దా * యమును గొనుము
నీవుమాత్రము దాక్షాయ * ణీ! రయమున. 291

—— సతీదేవి దక్షునిఁ దెగడుట ——

వ. అనిన విని మహేశ్వరి దురాత్ముండగు నాత్మజనకుని ప్రలాపంబుల కత్యంతం
బు గినిసి మనంబున నీశ్వరోక్తిం దలంచి యుం డవిశ్వాసం బొనర్చిన తనదు
ననుచితంబును వరప్రదాన సమయంబునందు శంకరుండు దనకుం జేసిన సమయం
బును నారసి పశ్చాత్తాపంబుం జెంది మనంబున చిట్టాందోళనం బొనర్చి

ఉ. ఎట్టులఁ బోవుదాననిఁక • నే విభునొద్దకుఁ జనక వచ్చె న
న్నెట్టుల నేలు సర్వజగ • దీశ్వరుఁ డిందలి వృత్తమడ్గనే
నెట్టులనీ దురాత్ము తెఱఁ • గేర్పడఁ • జెప్పుదు ముప్పుమూఁడె ని
క్కట్టునఁ గూలితిన్ విభుఁడు • గాదన మానఁగ లేక పోయితిన్ 293

వ. అని తండ్రి నుద్దేశించి

గీ. జనక! శంకరు నిందచే • సిన యఘంబుఁ
గుడుతువిఁక సందియము లేదు • గొప్ప దుఃఖ
ముందుదువు పరమందును • నొందఁగలవు
ఘోరమగు నారకాగ్ని సం • కోచపడక 294

గీ. అఖిల దేహులకెపుడు ప్రి • యాత్ముఁడైన
యభవునకు నధికులును ప్రి • యాప్రియులును
లేరు; నిర్వైరు శర్వునిన్ • దెలియ కిట్లు
నీవ యెడచేసి తెవ్వరు • నేరరిట్లు 295

చ. పరుల గుణంబులన్ జడులు • పల్కుచునుంద్రు దోసంగులంచు నే
ర్పరులు గుణంబులన్ బడసి • పాటియొనర్పరు దోషబృందముల్
బరము లెఁకెప్డు దోసములఁ • బ్రౌఢిగుణంబులుగా నొనర్తు రి
ప్పరసున నీ వనార్యమతి • భర్గునియం దఘమెంచినా విటుల్ 296

గీ. ఉత్తమ జనాంఘ్రి రజమున • నూడ్పఁబడిన
తెలివిగల కుణపాత్మవా • దులు జగమున
నుత్తముల నీసుమైదూఱు • చుందు రెందు
నదియె మంగళమై తన • రారుఁగాక 297

క. శివయను నక్కరములు రెం, డవియించును దలఁచువారి • యఘ పుంజములన్
శివునిఁ బవిత్ర యశస్కుని, శివేతరుఁడ వీవు దెగడఁ • జిత్రంబగుఁ గా! 298

ఆ. ఎవని పాదపద్మ ♦ మేవేళ బ్రహ్మర,సాసవార్థు లర్థి ♦ దాసి హృన్మి
ళిందముల నికామ ♦ మొందుదురో తృప్తి, యట్టి విశ్వబంధు ♦ నలిగితీవు. 299

చ. వినుమజముఖ్యులై యలరు ♦ వేలుపులెల్లరు నొల్కిమిట్టలోఁ
బునకలు బూదిని గొనియు ♦ భూతగణంబులతోఁ జరించు శ
ర్వుని పదపాంసుశేషమును ♦ బూని ధరింతురు మౌళులందు నీ
ననినయటుల్ దలంప రశి ♦ వాత్మునిఁగాఁగశివున్ శివేతరా! 300

ఆ. విను ప్రవృత్తమని ని ♦ వృత్తమనియుఁ గర్మ
వేదమందు వేఱు ♦ వేఱుగా వి
భాగమొందియుండె ♦ రాగవైరాగ్యల
క్షణములొప్పమీఱఁ ♦ గ్రమము మెఱయ. 301

ఆ. ఒక్క కర్తయందు ♦ యుగపదాచరణంబు
కర్మయుగమునకు ని ♦ కామవైర
మెట్టికర్మయేని ♦ యొనఁగదు బ్రహ్మయం
దెఱుఁగు హృదయమందు ♦ నివ్విధంబు. 302

ఉ. ఈయణిమాదులౌ పదవు ♦ లస్ఫుటకారణముల్ మహాత్మహృ
ద్గేయము లస్మదీయములు ♦ కిల్బిషి! నీకొనఁగూడ వెప్డు నిన్
డాయును యజ్ఞగేహములఁ ♦ దద్విహితోదన తృప్తులై కడున్
బాయక ధూమవర్త్మలగు ♦ వారలు మెచ్చ పదంబు లారయన్. 303

ఉ. ఎవ్వఁడు శంకరున్ దెగడు ♦ నెవ్వఁడు తత్పరివాదవాదమున్
గ్రొవ్వివినున్ సమానముగఁ ♦ గూలుదురిద్దఱు నారకాంధునన్
జిహ్వన శర్వదూషకుని ♦ జిహ్వఁ దెగేయఁగఁ జెల్లుఁ జాలఁ డేన్
నెవ్వగఁ జావఁ జెల్లునటు ♦ నీల్గనిచో వెడఁ బాయఁగాఁదగున్.

ఉ. కావున నే త్వదీయమును ♦ గశ్మలమై తగు నాదు దేహమున్
బోవిడుదానఁ జాలునిఁకఁ ♦ బుణ్యుని నిందయొనర్చినట్టి నీ
యేవపు చెడ్డచుట్టఱిక ♦ మింకనుగావుత బ్రాహ్మణబ్రువా!
తావకమూర్తిజాతతను ♦ దాహముఁ జేతు సుఖింతు నాపయిన్. 305

క. నను దాక్షాయణి యనినా, మనోవిభుఁడు పిలువ నామ ♦ నము నొచ్చునిఁకన్
జనములు మెచ్చఁగ నీతను, వును గుణవమునట్లుఁ బాసి ♦ పొందెద శుభముల్.

—* సతీదేవి దేవతలను శపించుట *—

క. సురలు మునులిరు వినుఁడీక, యరయక యనుచితపుఁగర్మ ౹ మా మోదమునన్
జరుపుచునుంటిరి జడులై, హరుదండమునొంది దుఃఖ ౹ మందుదురు వెసన్. 307

ఆ. ఇట్లు పల్కి కినిసి ౹ యీశ్వరి యుత్తరా, భిముఖ మొప్పునట్లు ౹ పృథ్విఁగూరు
చుండి మౌనమొంది ౹ యుదక మాచమనంబు, చేసి కనులు మూసి ౹ శివునిఁదలఁచి

క. దేవాదిదేవుఁడగు శివ, దేవునియంకతలమందుఁ ౹ దేజరిలునొడల్
గావలుఁడగు దక్షునివగ, కీవిధిఁ బాయంగనెంచి ౹ యెంతయుఁ బూనెన్.

గీ. ప్రాణము నపానమును నొక ౹ పగిది నాభి
నుంచి వెడలించి హృదయమం ౹ దుంచి బుద్ధి
తో నచటినుంచి కంఠంబు ౹ త్రోవబొమల
మధ్యమునఁ జేర్చియంత శాం ౹ భవి రయమున. 308

—* సతీదేవి యోగాగ్నిచే దగ్ధమగుట *—

గీ. ఒడలియందు మరుద్వ్యాతి ౹ హోత్రధార
ణముఁ దనరఁజేసి శివపదా ౹ బ్జములు దక్క
నన్యమెద్దియుఁ గనకుండె ౹ నపుడు యోగ
వహ్నులు జ్వలించి కాల్చెన ౹ య్యొడలు వడిగ. 310

క. ఆకసమునఁ బుడమిపయిన్, జోకగనున్నట్టి రద్ది ౹ చూచి కడు హా
హాకారంబులు సెలఁగఁగ, శోకంబును జెంది దక్షుఁ ౹ జూచి యని రిట్లన్. 311

సీ. తివిరి యొక్క కలకె ౹ తెల్ల వాఱు నెదకు!, మురియఁ బోకుమని కొం ౹ దఱు నొడివిరి
ఇల్లల్కనంతట ౹ నేపండుగా నొక్కో, కనఁబోదువని కొంద ౹ ఱనిరి మీఁదె
ముందఱ నున్నది ౹ ముదుసళ్ళపండుగ, అయ్యతోసందఱ ౹ తనిరి కొంద
ఱది కట్టికుడువు నీ ౹ వెందేగఁదప్పదు, కూఁతుగోడనియును ౹ గొందఱనిరి. 312

గీ. జగములీ సూర్యచంద్ర న ౹ క్షత్రరాసు
లెంతవఱ కిద్ధకాంతుల ౹ నేపుమీఱు
నంతవఱకీవు పుత్రికా ౹ హంతకుండ
వనుచు దుష్కీర్తినొందెద ౹ వనిరి వనరి. 313

క. ఆ శివురాణిఁ వెనుకొని, యాశాలను జేరినట్టి ♦ యభవానుచరుల్
శ్రీశివ సురుఁగుడు గని హా, హా శాంకరి! యనుచు దుఃఖమంది ♦ రయమునన్.

ఆ. పరశు శూల ఖడ్గ ♦ ధరులాచు బిరబిర, దక్షుఁ జదుపవచ్చు ♦ తత్త్వమరసి
యజ్ఞహంతృ మార ♦ ణార్థమై దక్షిణాగ్నిని భృగుండు హవన ♦ మును బొనర్చె.

వ. దానఁ జేసి

క. భూరితరబలులు ఋభు లను, వారు పొడమి యుల్ముకములఁ ♦ బట్టి యురగకే
యూరుని పారిషదులతోఁ, బోరి పఱువఁ జేసిరంతఁ ♦ బొంకముమీఱన్. 315

— ఆకాశవాణి దక్షుని శపించుట —

వ. అంత నయ్యవసరంబున నభోవాణి పెద్దయెలుంగుతో నచ్చటివారెల్ల రాల
కించి యచ్చెరువొంది యదరుఁ జెంద నిట్లు వక్కాణించె. 316

ఉ. ఓరి మదాంధ! దక్ష! విను ♦ మున్ గుణితోడ విరోధమొంది యి
ట్లాఱడి యాగమున్ సడఁగి ♦ తాత్మజనంతముఁ జేసి తేవపుం
ధీరతనొంది యింకను ద ♦ ధీచి హితోక్తి ననాదరించితో
రోర! యఘుంబుపై నఘము ♦ నార్జనఁ జేసితి విట్లు దుర్మతీ! 317

సీ. ఏ సతీదేవి బా ♦ లేందుశేఖర పత్ని, యఖిలలోక సముచ్చ ♦ యంబు లేలు
ఏ సతీదేవి బ్ర ♦ హ్మేంద్రచంద్రార్క ప్రముఖ నిర్జరశ్రేణి ♦ పూజలొందు
ఏ సతీదేవి యో ♦ గీంద్ర మనోరాజి. బ్రహ్మవిద్యాకృతిఁ ♦ బరిఢవిల్లు
ఏ సతీదేవి భ ♦ క్తేష్టంబు లారసి, భోగ మోక్షంబులఁ ♦ బూని యొసఁగు

గీ. ఏ సతీదేవి కల్పాంత ♦ మీఱఁ జేసి, సర్వసంహార మొనరించుఁ ♦ జటుల శక్తి
ఆ సతీదేవి నిత్య క ♦ ల్యాణమూర్తి, నా జగన్మాత నెడఁ జేసి ♦ తౌర ద్రోహి.

గీ. దీని ఫలమంత యిప్పుడె సం ♦ దియము లేక, కుడుతు వింక నీ సహస్రార ♦ కోటితోడ
నీదు మస్తంబుఁ దెగిపడు ♦ నేలమీఁద, సవనమిది భంగమున్ జెందు ♦ సత్వరముగ.

వ. మఱియును.

క. నినుఁ జేరిన యీ దివ్యుల, కనుచిత కర్మలకు శాస్తియగు ♦ మెండుగ వె
క్కను ముందుఁ గనక పీరీ, యనువున విందులను మెక్కి ♦ రరుసంబు మెయిన్.

వ. అని యిట్లు వచించి యూరకుండుఁడు

ఉ. అంత సురల్ మునుల్ మనములందు విషాదమునున్ భయంబున
త్యంతము నొంది ముందఱ మహాపద డాయుచునున్నయట్లుగా
జెంతయు నిశ్చయించి వనజేక్షణు సన్నిధిఁ జేరి దేవ! క
ల్పాంతమువోలెఁ దోఁచెను దయామతిఁ బ్రోవఁగడంగు మిందఱన్. 321

క. అని యర్థించిరి దక్షుం, డను జక్రాయుధున కెఱఁగి నుతిఁజేసి యనెన్
వనజాక్ష! నీదు సాయము, నను జన్నము సేయఁగడఁగినాఁడ మనుపుమీ.

వ. అని యభ్యర్థించె నంతమీఁద.

మత్తకోకిల. పాఱినట్టి గణంబులెల్లఁ గపర్దిఁ జేరఁగఁబోయి య
ఘోరమంతయుఁ దెల్పి రంతనె కోవిదోత్తముఁడైన య
న్నారదర్షియు శర్వుఁజేరి ప్రణామముల్ పొనరించి యా
తీరునంతయుఁ బూసగ్రుచ్చిన తీరుఁ దెల్పెను రోజుచున్. 323

—* శ్రీ వీరభద్ర జననము *—

చ. విని పరమాగ్రహంబుఁగొని విశ్వగురుండు కఠోర ఘోర గ
ర్జన మొనరించి యొక్కజడఁ జక్కఁ దెగద్రొని పర్వతాగ్రమే
దినిపయిఁ గొట్టెనంతనె యుదీర్ణతరప్రలయాభ్రఘోషముల్
దనర ధగద్ధగచ్ఛవులు దాల్కొని వెల్గొనరింప నెల్లెడన్. 324

మ. ప్రలయార్కద్యుతియెల్ల విశ్వముపయిన్ వ్యాపింప దివ్యాయుధో
జ్జ్వలముల్ హస్తసహస్రముల్ వెలయ దీవ్యద్విక్రమాంచత్కళా
లలితాకారుఁడు వీరభద్రుఁడు మహోల్లాసంబునన్ బుట్టె న
క్కలనన్ బొల్చెను భద్రకాళి యటులే కీర్తింప వైమానికుల్. 325

క. వారలతోడనె పొడమెను, భూరితర కృపాణపాణి భూతవితతులున్
ఘోర జ్వరములు తనువుల,తో రాజిల్లుచును దోడుతోడ రయమునన్.

ఆ. పొడమి యిట్లు వీరమూర్ధన్యుఁ డీశ్వరుఁ, జేరి సాగిమ్రొక్కి శిరసువంచి
ఏమిసేయవలయు నెఱిఁగింపు మిఁక నాకు, సకలభువన నికర చక్రవర్తి!

సీ. ఇంకఁగఁజేతునా? యీ సప్తసాగర, సలిలంబు లన్నియు జలధితూణ!
పిండియొనర్తునా? పేర్మి నీ కులపర్వ,తముల మొత్తమ్ముల ధర్మనిరత!
ముక్కలుచేతునా? దిక్కరీంద్రంబుల, యకుంభతలముల ననఘచరిత!
కసవొనరింతునా? కమలజాండములెల్లఁ, గదిసి చేపట్టి గంగాజటాల!

గీ. చిదిమివైతువె? భాస్కర ♦ శీతకరుల, గరుడ గంధర్వ యక్షరా♦క్షస నిలింప
సిద్ధమునిచారణోరగ♦శ్రేణిఁబట్టి హింస యొనరింతునా? బల్లి♦ఘాంసమెఱయ.

గీ. నీ కరుణ నన్ను మించిన ♦ లోకశూరుఁ
డెందులేఁడిది నిక్కువం ♦ బిందుభూష!
ఎద్దిసెప్పిన నొనరింతు ♦ నిపుడె వేగ
సెలవొసఁగి పంపుమా దృతిఁ ♦ జేసి జనక! 329

వ. అనిన మహేశ్వరుం డిట్లనియె.

క. సవనముతో దక్షుఁ జదుపు, మవినీతుని నీవు మామ♦కాంశప్రభవుం
డవు నీచేఁ డెగుదురిఁకన్, దివిజులు మునిజులునునేని ♦ దివ్యచ్ఛక్తిన్. 330

క. అని నుడువఁగఁ బరితోషముఁ, గొని సాఁగిలిమ్రొక్కి సెలవుఁ♦గొని కాళికతో
ననుచరవర్గంబులతో, ఘనభూతప్రతతితోడఁ ♦ గదలె రయమునన్. 331

—* శివుని సెలవుచే వీరభద్రుండు దక్షయజ్ఞంబున కరుగుట *—

వ. అంత నవ్వీరుం డయుతసింహంబులు పూన్చిన దివ్యస్యందనంబుపై నెక్కి సింహశార్దూల గజ తురంగబలీవర్దంబుల నెక్కి సాయుధులై వచ్చు మూఁడుకోట్లు రుద్రగణంబులతో వెడలుడు భేరీనాదంబులు శంఖనిస్వనంబులు పటహఝల్లరీకాహళమృదంగఘంటా వేణువీణాడమరుఘటధ్వానంబు లొనరింపుచు పారిషదబృందంబు లనేకంబులు ముందు నడచిరి. ఇఁక గణపాలురగు శంకుకర్ణుండును, అమోఘుండును, కోకిలుండును, కాష్టాగూఢుండును, సుమంతకుండును, కాకపాదోదరుండును, సంతానకుండును, మహాబలుండును, మధుపింగుండును, పూర్ణభద్రుండును, జతుర్వక్త్రుండును, విరూపాక్షుండును, సంవర్తకుండును, లకులీశుండును, లోకాంతకుండును, దైత్యాంతకుండును, అశనియు, బాలకుండును, గపాలీశుండును, సందారకుండును, కుండవిష్టంభకులును, సన్నాదుండు, పిప్పిలుండును, జంద్రతాపసుఁడు, మహావేశుఁడును, కాలకాలకమహాకాలురును, అగ్నికృత్తును, అగ్నిముఖుఁడును, ఆదిత్యమూర్ధుఁడును, వికృతుఁడును, విశాఖుఁడును, సర్వాంకకుఁడును, జ్వాలావేశుఁడును, బర్వతకుండును, క్షేత్రపాలకుండగు భైరవుండును, సుకేశీవల్లభుండగు నందీశుఁడును, సర్వసేనానియగు జండీశుండును, మహాగణేశ్వరుండగు మణిమంతుండును ననేకకోటిప్రమథభూత వీరసైన్యంబులతో ననుగమించిరి. ఇఁక భద్రకాళియు, విభుని

పిఱుంద సింగంబెక్కి సాయుధయై సాయుధలగు మహాకాళీ, గౌరీ, కాత్యాయనీ, చాముండా, ముండమర్దినీ, భద్రా, వైష్ణవీ, ఈశానీ, నారసింహీ నామక నవదుర్గలతోఁ శాకినీ, ఢాకినీ, కుశ్మాండీ, పర్పటీ, చటికాజ్వర, బలంబులతోఁ జతుష్షష్టి యోగినీ చక్రంబుతోఁ, నాసుకీ, యక్షిణీ, మోహినీ బలంబులతోననుగమించె నంత శివాజ్ఞంజేసి యమ్మారిపైఁ గల్పప్రసూన వర్షంబును సుగంధ పవమాన ప్రచారంబమరి శుభశకునంబు లేపొందెనంతఁ గనఖలంబందలి దక్షాధ్వర శాల యందు దుర్నిమిత్తంబులు పెక్కు లుత్పన్నంబులగుచునుండె.

సీ. భానుమండలముపైఁ • బరివేషములు చుట్టి, తారాగణంబులెం • తయునుడుల్లె
కడఁగి వెన్వెంట ను • ల్కావృష్టి చెలరేఁగె, శోణితవృష్టులె • చ్చోటనుమీఱె
గొప్ప సర్పంబులు • గూలి కూయుచునుండె, వృశ్చికవర్షముల్ • వి స్తరిల్లె
ఖరవాతముల్మెండు • గా నేచివీచె ధ, వళవృశ్చికంబులు • వాలి చెఁబడమి

గీ. దక్షువామాక్షియును వాహు • పక్షములును
బెక్కుతడవలదిరె మఱి • యుక్కు మిగిలి
గృధ్రములు దక్షుతల ముట్టి • కెరలుచుండె
శలభములు నిండె నధ్వర • శాలనెందు. ౩౩౩

వ. అంత.

చ. తనరెఁ బరాగ ముత్తరప • థమ్మునుండి యఖండభంగి నిం
గిని బుడమిన్ నిరంతరము • గీల్కొని జీఁకటిఁ బర్వజేయుచున్
వినఁబడె వీరహుంకృతు ల • విస్ఫుటభైరవరావధోరణుల్
మునులు సదస్యులున్ విని గు • ముల్గొని కంపితచిత్తులైరటన్. 334

—*ఉత్పాతంబులకు వీరిణీ మున్నగువారు భయపడుట *—

వ. అందువీరిణి మొదలగు దేవీజనంబులెల్ల నాఘోరంబులన్నియుఁ గ్రమంబుగఁ గాంచి వగచుచుఁ దమలో దక్షునిఁగూర్చి యిట్లు దలంచిరి.

ఉ. కూఁతును గోలుబోయె • పయిఁగూలఁగ వచ్చువిపత్తు మోఱకుం
డీతఁడు కాలకాలుని మ • హేశ్వరుఁ జుల్కనఁ జేసి జన్నమున్
నీతిదొరంగి యిట్టు లతి • నిందితభంగిఁ గడంగె నెక్కడో
పాతకమిద్ది మిన్నకయ • పాయునె డాయును గాకదోడుతోన్. 335

గీ. ఇట్టు లనుకొనుచున్నంత ◆ నేగుదెంచి, రకట వికటాట్టహాసంబు ◆ లత్యుదగ్ర
భీషణధ్వానములు మీఱ ◆ పృథులవీర, భూతవర్యులు దళములు ◆ ముట్టికొనఁగ.

చ. పొడఁగని వేల్పులు న్మునులు ◆ పొంకము దప్పి కడున్ భయంబునన్
వడఁకుచు నల్లడ ల్గనుచు ◆ వాయిడి కూయుచుఁ దత్తరిల్లుచున్
వడిఁ బరుగెత్తి పోవుచును ◆ వచ్చుచుఁ జచ్చితిమంచు నొచ్చుచున్
పడుచును లేచుచున్ మిగుల ◆ బాలిశులై విలపించి రెంతయున్. 338

వ. అయ్యవసరంబున

గీ. దర్పమంతయుఁ గోల్పోయి ◆ దక్షుఁడును ద
దీయ ముఖ్యానుచరులును ◆ దోయజాక్షుఁ
జేరి యభయంబు గోరుడు ◆ శ్రీదయితుఁడు
వీరభద్రుని రాక భా ◆ వించి మదిని. 339

ఉ. తానును జంకునొంది యల ◆ దక్షునితో ననె యాజి! నీవుఁ దు
ర్మానముఁ జెంది యుగ్రు నస ◆ మాను మహామహు నిందఁ జేసి యీ
కానని జన్నమొందితివి ◆ కల్మషమున్ వడిఁగట్టికొంటి వి
ద్వేషము గడంగినన్ విడువ ◆ దీవినిపాతము సర్వభంగులన్. 340

శా. నేనున్ ధాతయు నీతిమాలి యిటులన్ ◆ నీయాగమున్ జేరి యెం
తేనిన్ భంగముఁ జెందనుంటి మది యశ్లేయకా నింకన్ దివ్యులున్
మానుల్ తెక్కఁడు వచ్చువారె దటిసెన్ ◆ మాద్యద్ఘటశ్రేణితోఁ
దానై రుద్రుఁడు వీరభద్రుఁ డెటులన్ ◆ దప్పింతు నీభంగముల్. 341

—* ఇంద్రాదులు వీరభద్రునితో యుద్ధంబు చేయుట *—

గీ. అంతలోనన యజ్ఞశా ◆ లాంతరాళ
మునకుఁ జేరిన యవ్వీర ◆ జనులఁ జూచి
యింద్రుఁడును నగ్ని యముఁడు నై ◆ ర్ఋతుఁడు వరుణ
గంధవాహులు లెదుర్కొని ◆ కడఁగి రాజి. 342

క. చండీశుం డశని విశా, ఖుండును దైత్యాంతకుఁడు గోకిలుఁ ◆ డు నమో
ఘుండు ననువారు వారల, దండిగ నెదిరించి తాఁకి ◆ దర్పంబెసఁగన్. 343

క. వారువముల నరదంబుల, సారెకు మర్దించి వారి ◆ చటులాయుధ వి
స్తారంబుల దూరంబునఁ, జూరున్ బొనరించి మెయులఁ ◆ జొనిపిరి శరముల్.

మ. మఱియుం బైఁబడి చంపఁగాఁ దలఁచి యు◆మ్మాహేశ్వరగ్రామణుల్
దఱియన్ వచ్చుటఁ జూచి వేగముగ న◆ద్దంభోళిభృన్ముఖ్యులం
దఱు భీతిన్గొని పాఱిరష్టమునులుం ◆ దామోదరుం జేర న
క్కఱివేల్పాహవమొందఁగాఁ దలఁచి చ◆క్కన్ నిల్చెఁ జక్రంబుతోన్. 345

—॥ విష్ణుమూర్తి వీరభద్రునితో యుద్ధము సేయవచ్చుట ॥—

ఉ. శంభుసుతుండు చూచి మధు◆శాసన! యుద్ధమొనర్ప వచ్చితే
కుంభిని నిన్నుఁబోల్పఁదగు ◆ కోవిదుఁ డొక్కఁడు గానవచ్చునే ?
శంభునిఁగొల్చి తద్దయను◆సారభుజాబల మొంది యుక్కునన్
శుంభదరీంద్రసంఘముల ◆ నుక్కఁగఁ జేయవె పెక్కుమార్లలన్. 346

ఉ. ఎక్కడనుండి చక్రము ర◆మేశ్వర! చెందితి వింత విస్మయం
బెక్కడనుండి దాపరిలె ◆ నింతయుఁ గన్గొనఁగూడదే మదిన్
జక్కఁగ నిల్వు నీదయిన ◆ శక్తినిఁ జూచెద నంతయున్ గడున్
బెక్కులు వాకు నేల యిఁక ◆ వీఁకఁ దొడంగు మణంగు బింకముల్. 347

గీ. కనవె? దాక్షాయణీపాత ◆ మనఘమూర్తి!
వినవె? మునివర్యుఁడగు దధీ ◆ చుని హితోక్తి
కడఁగి చేరితె యజ్ఞభా ◆ గమును జెంద
గిట్టదే! నీకు శివునకే ◆ క్రేవ నేని 348

మ. అనినన్ దానవవైరి యాతని విని దా ◆ నాటోపమున్ జెందకి
ట్లనె రుద్రాత్మజ! భద్రమూర్తి! విను నా ◆ యాంతర్యము న్నేను శ
ర్వు నెడన్ ద్వేషినిగాను భక్తుఁడనె నే◆ర్పున్ దక్షుఁ డిట్లీ మఖం
బును జేరన్ జనుదెంచుటే యఘముగాఁ ◆ బోల్చెన్ విధిప్రేరణన్. 349

ఉ. ఈతఁడు నాకు భక్తుఁడయి ◆ హెచ్చుగ వేఁడుటఁ జేసి యీసవం
బీ తెఱఁగొందియుంటిని మ◆హేశ్వరుఁ బిల్వమి నారయంగ లే
దతని కిప్డు బాసట వ ◆ హింపక యుండిన నాడికొందుదుర్
కీతము తీరుఁ దెల్పితిని ◆ చేయుము జేవయెసంగఁగా ననిన్ 350

సీ. అవలఁగానున్నదగు విజ ◆ యంబునీక, యగును సందియ మేమి లే◆దయిన నన్నుఁ
గడచి దక్షునిఁ జేరు నీ◆కచ్చియిద్ది, దైవదూషకులకు మేలు ◆ దారసిలునె

— * విష్ణు వీరభద్రుల యుద్ధము * —

చ. అనుటయు వీరభద్రుఁడు ప్రి * యంబెసఁ జెందియు నస్త్ర మహాన..
కని దనుజాంతకున్ గదిసి * యుక్కఁడు మోఁదఁగఁ బెక్కుదువ్వుల్
తనువునఁ గ్రుచ్చి యున్నతని * దం బొనరించె రయంబుమీఱ న
వ్వనజవిలోచనుండు శర * వర్షము వీరునిపైఁ దనర్చుచున్ ౩౫౨

గీ. పాంచజన్యంబు నూఁదిన * పాటినట్టి, వాసవుఁడు మున్నుగాఁగల * వారు మరలి
వీరబలములతోఁ బోర * వెడలి రంత, వీరభద్రుఁడు చండీశ * భైరవులును ౩౫౩

గీ. వీరవర్యుల గణపాల * ధీరవరుల
యోగినీచక్రమునుగూడి * యోఁగి సురల
నెల్లఁ బసిపట్టి మర్దించు * నెఱిఁగి యురగ
శయనుఁ డవ్వారిపై సుద * ర్శనము నేసె. ౩౫౪

చ. అది గని యొక్కవీరుఁడు ర * యంబున లాగి గ్రసించుచుండ న
వ్వదనునఁ దోయజేక్షణుఁడు * వర్వానవచ్చి గణేందుని వక్త్రమున్
వదలిచి చక్రమున్ గొని జ * వంబున నాత్మరథంబుఁ జేరె న
య్యదిగని వేల్పులెల్లరును * నాసల బాసిరి సంగరమ్మునన్. ౩౫౫

ఉ. అంత మహాత్ముఁడైన హరి * యుచ్ఛ్రయమై తగు యోగవిద్యచే
నంతము లేని విష్ణుల మ * హాత్ముల శంఖసుదర్శనాంకులన్
వింతగ సంతరింపఁ గని * వీరుఁడు రుద్రమయంబు నస్త్రమున్
బొంతన చేసి కాల్చె నల * భూరిసుదర్శనపాణు లందఱున్. ౩౫౬

క. ఆ తరువాయి నె వెన్నునిఁ, జేతి త్రిశూలంబుతోడఁ * జేవఁ బొడువఁగా
నాతఁడు గడునొచ్చి పడిన్, భూతలమునఁ బడియె సురలు * మునులున్
[బోగలన్. ౩౫౭*

శివపురాణే సతీ ఖండే సప్తత్రింశ దధ్యాయే — శ్లో॥ అథ విష్ణుర్మహాతేజాః । చక్రముద్యమ్య వహార్చితః... యుయుధే భగవాంస్తేన । వీరభద్రేణ మాధవః ॥ తయోస్సమభవద్యుద్ధం । సుఘోరం రోమహర్షణం । మహావీరాధిపత్యోర్మునే । నానాస్త్రధరయోర్మునే ॥ విష్ణోర్యోగబలాత్తస్య । దేహాద్దేవ సుదారుణాః । శంఖ చక్ర గదాహస్తాః । అసంఖ్యాతాశ్చ జజ్ఞిరే ॥ తేచాపియుయుధుస్తేన । వీరభద్రేణ భావతా । విష్ణువద్బలవంతోహి । నానాయుధ ధరా గణాః ॥ తాన్ సర్వానపి వీరోసౌ । నారాయణ సమప్రభాన్ । భస్మీ చకార శూలేన । జ్ఞాత్వా స్మృత్వా । శివం ప్రభుం ॥ తతోఽప్యురసితం విష్ణుం । లీలయైవ రణాజిరే । జఘాన వీరభద్రో హి ।

ఉ. కొంతవడికి లేచి • క్రోధరక్తేక్షణుఁ, డగుచు గూఢపాచ్ఛ • యానుఁ డార్చి
వీరభద్రుపైన • విసరి వేయఁగఁ జక్ర, మిాశు సేయఁగని మ • హేశసుతుఁడు.

చ. శివునిఁ దలంచి చక్రమును • శ్రీపుభుజంబును స్తంభ మొందున
ట్లవిహతతేజుఁ డా భుజగ • హార కుమారుఁ డొ సర్వనిష్ఠ కే
శవుఁడును మంత్రవేదులగు • సన్మునివర్యుల మంత్రశక్తిఁ బా
హువును గదల్చెఁ జక్రము స • మిద్ధతిఁ జెందకయుండె స్తబ్ధమై. 359

వ. అంత నద్దానిఁ గాంచి యచ్యుతుండు

గీ. తివిరి సశరంబు శార్ఙ్గంబుఁ ద్రిప్పి వీర
భద్రుపై వేయ నాతండు • వడిఁ ద్రిశూల
ధారఁ దు త్రినియలు చేసె • దాని నంత
దవులఁగని నల్వ హరిచాటుఁ • దఱిసి యనియె. 360

క. కానున్నది యగు నిట నే, మేనియు నొనరింప లబ్ధి • యొసఁగదు వీరల్
గానని తెఱఁగున నేండ్లకుఁ, బోనగునని హెచ్చరింపఁ • బురుషోత్తముఁడున్.

వ. సమయోచితంబుగ విధివచనంబుతీ రనుష్ఠింపనెంచి సమరావనిన్ దొలంగి
సూక్ష్మరూపంబు నొంది నిజధామంబుఁ జెందెఁ బద్మజుం డట్టులె యొనర్చె
నద్ది యారసియు వీరభద్రుండు శివానుమతిఁ దో నుపేక్షించె నంత.

—* వీరభద్రుఁడు యజ్ఞశిరచ్ఛేదనంబు చేయుట *—

గీ. యజ్ఞమును భీతినొంది మృ • గాకృతిఁ గ వ
హించి యాకసమునఁ బరు • గెత్తు టరసి

త్రిశూలేన మహాబలీ ॥ తేన శూలేన సహసా । విహతః పురుషోత్తమః। పపాత చక్రబాహూ మా॥ విసంజ్ఞో భూమ్యనే హరిః ॥ క్రోధరక్తేక్షణ శ్చైమాన్ । తత ఉత్థాయ సహస్రభుః ॥ ప్రహర్తుం చక్రముద్యమ్య । అతిష్ఠత్ పురుషర్షభః ॥ తస్యచక్రం మహారౌద్రం । కాలాదిత్య సమప్రభం॥ వ్యష్టం భయ దదీనాత్మా । వీరభద్ర శ్శివాత్మజః ॥ మునే శంభోః ప్రభావాత్తు । మాయే శస్య మహాప్రభో । నచచాల హరేశ్చక్రం । కరస్థం స్తంభితం ధ్రువం ॥ అథ విష్ణు ర్గణేశేన । వీరభద్రేణ ధీమతా । అతిష్ఠత్ స్తంభితస్తేన । శృంగవా నివనిశ్చలః ॥ తతో విష్ణు స్తంభితోహి । వీరభద్రేణ నారద । యజ్ఞోప మంత్రణ వశాత్ । స్తంభ నిర్ముక్తిమాయయౌ ॥ శార్ఙ్గం జగ్రాహ సక్రుద్ధః । స్వధనుస్సశరం మునే । త్రిభిశ్చ ధర్షితో బాణైః। తేనశార్ఙ్గం ధనుర్హరేః ॥ వీరభద్రేణ తత్రైవ । త్రిధాభూత్ తత్ క్షణాన్మునే । అథ విష్ణు ర్మహావాణ్యా । బోధితస్తం మహాగణం ॥ అసహ్యవర్చసంజ్ఞాత్వా । అంతర్ధాతుం మనోదధే । విష్ణావంతర్గతే చైవ । దేవాశ్చ మునిభిస్సహ । వినిర్జితా గణైస్సర్వే । ఏతే యజ్ఞోప జీవనః ॥

వాఁడి నారసమున శిరః పాతమొనరఁ
జేసె శ్రీవీరభద్రుండు వాసిమెఱయ ౩౬౩

క. మునియగు నంగిరసుఁ గృశాశ్వుని ధర్మ్మ నరిష్టనేమి సువిదితుఁడత్యం
ఘనుఁడగు కశ్యపుఁ బదంపడిన శిరములు మెట్టి కడిమిఁ బాలుపెడలించెన్.

గీ. మఱియుఁ గొందఱు మునులను మట్టగించి
రిఁకను స్వాహాదులొ వేల్పు టిగురుఁ బొండ్లు
బుగులుకొనునట్లుగాఁ గొంద తెగిచి నగిరి
పఱచు సురలను గొందఱు పట్టుకొనిరి. ౩౬౪

క. కొందఱు ప్రాగ్వంశంబును, గొందఱు పత్నీభవనముఁ గొదగొనికడిమిన్
గొందఱు సదస్యశాలను, గొందఱు నాగ్నీధ్రశాలఁ గూల్చిరి వేగన్. ౩౬౫

ఉ. కొందఱు కుండమేఖలలఁ గూల్చిరి కొందఱు యజ్ఞపాత్రలన్
జిందఱ వందతొనటులు చేసిరి కొందఱు వహ్నులార్పి రిం
కం దురుసైన కొందఱు వగన్ గొని కుండములందు మూత్రమే
పొందుచుఁ జేసి రిట్టు లెదు రొక్కఁడు లేకయె మించుపూన్కినై. ౩౬౬

వ. అంత వీరభద్రుండును, మణిమంతుండును, నందియుఁ, జండీశ్వరుండును యథా
మాన భృగు భగపూషులన్ బట్టికొని తిగిచి పదంబులచేఁ గంఠంబులను మెట్టి.

—* భృగ్వాదిమునుల శిక్ష - వీరభద్రుఁడు దక్షునిఁ జంపుట *—

సీ. భృగునిమీసల నూడఁబెఱికె మణిమంతుఁ, డెవఁడు సభ మీసమెత్తి తృళ్ళె
భగుని కన్నుల నంది పట్టి కోసె శపించు, దక్షు నెవ్వఁడు కంటఁ దానలర్చె
పూషుపండ్లనుడుల్చెఁ బూని చండీశ్వరుఁ, డెవఁ డీశుఁ దిట్టుట కెగసి నవ్వె
దక్షునిశిర మసిధార వీరప్రభుం, డంత మొందించియు నంత దాని

గీ. శస్త్రములఁ ద్రెంపలేక విస్మయముఁ బొంది
సంజ్ఞపన యోగబలిమి మస్తమును ద్రెంచి
దక్షిణాగ్నిని వేసి దగ్ధంబొనర్చె
ప్రమథవీరులు సాధువాదములొనర్ప. ౩౬౭

ఆ. పుష్పవృష్టిఁ గురిసెఁ బురహరు తనయుపై, వీరవితతిపైన వెల్లివిరిసి
జయజయ ధ్వనులు ప్రశస్తిమీఱఁగ నంతఁ, జనిరి రజతగిరికి శరుఁజేర

వ. సులభసంప్రాప్త విజయులై మహామోదంబుతోఁ బరమేశ్వరునిఁ జేరి మ్రొక్కి విజయంబుఁ దెల్పినఁ బరమశివుండుఁ బరితోషంబుఁ జెంది వీరభద్రుని గారవించి గణాధ్యక్షు నొనర్చె నంత యజ్ఞం బట్లు భగ్నంబై ఛిన్నభిన్నాంగులైన ఋత్విక్సురమునిగణంబులన్ జూచి తక్కటివారంద ఱజునిఁ దోడ్కొని వైకుంఠపురంబున కరిగి యురగశయను దరిసించి మ్రొక్కి యవ్విధంబెల్లఁ దెలిపి యనుగ్రహించి దేవముని రక్షణం బొనర్పుమని వేఁడుడు బుండరీకలోచనుం డిట్లనియె. 371

క. తేజీయసుఁడగు పురుషుని, పై జనుఁ డపరాధియగుచు ♦ బ్రదుకనెయెందున్
యోజింపఁదగదె యిట్టుల, నే జడుఁ డేనియును గడిఁది ♦ యింగిలమెసఁగన్.

మ. మనమెల్లన్ బరమేశ్వరున్ మఖవిభా ♦ మాన్యున్ వెడంజేసి ద
క్షుని యాగంబునఁ జూఱఁగొంటిమి హవి ♦ స్తోమంబు లిప్డైన నా
ఘనునిన్ గారుణికాగ్రగణ్యుని జగ ♦ త్కల్యాణమూర్తిన్ రయం
బున సంప్రార్థిల్లని "క్షమ్యతా" మనికడున్ ♦ బొల్పొప్పఁ వేడన్ దగున్. 373

క. ఎవఁడలిగినఁ జెడుజగమౌ, శివుని సతీవిధురు వేగఁ ♦ జేరి క్షమింపన్
స్తవములొనరించి తద్దయ,! సవనము రక్షింపవలయు ♦ సముచితమిదియౌ.

ఉ. ఈమును లీసురల్ నలువ ♦ యీవును నేనునుఁ బాకశాసనుం
డేమహనీయు వీర్యబల ♦ మిట్టిది తత్త్వమిఁకట్టి దంచు నుం
తేని యెఱుంగఁజాలము మ ♦ హేశ్వరుఁడట్టిఁడు వేఱుత్రోవతో
నేమెయిమెచ్చ నవ్వరవు ♦ నెవ్వఁడు సేయు స్వతంత్రుపైనటుల్. 375

* విష్ణ్వాదిసురలు కైలాసమునకుఁ బోవుట *—

సీ. అనిమాటలు చెప్పి వైకుంఠు ♦ డఖిల సురల
మునులఁగొని సత్వరో వేగఁ ♦ బురహరేష
వాసమై పోల్చునట్టి కై ♦ లాస శైల
రాజమున కేగి భయభక్తు ♦ లొదవెఱయ. 376

సీ. జన్మయోగతపోమంత్ర ♦ సమ్యగోష
ధులను సిద్ధులగున్ వారి ♦ కలవియై ప
రులకుఁబోరాక దివ్యాప్స ♦ రోజనముల
సకల గంధర్వ వితతుల ♦ సంగతమయి. 377

—॥ కైలాసగిరి వర్ణనము ॥—

క. నానాధాతు విచిత్రిత, నానామణిమయశిరోఘనంబయి యుండా
నానామృగతతియుతమై, నానాపాదప లతాభినందిత మగుచున్. 378

సీ. ఇష్టఫలములీయ నెందుద్వీజులఁ బిల్చు, గల్పద్రుమములు శాఖాకరముల
సిద్ధసుందరులెప్డు శౌరి ప్రియులతోడ, రమియింతు రమణీకందరముల నెందు
సందడించెడు సతీ స్నానపుణ్యాతరోద, యైనంద యెచ్చోట సమ్మతగతి
గప్రింబులనఁగుల కంచెలతో నెందు, నళిసీపులినము లానందమొసఁగు

గీ. ఘనమయూరంబు లెందుఁ గోకిల నినదము
మూర్ఛనలొనర్చు మత్తాళిపుంజమెందు
దనరు సెలయేఱు లెచట వాదముల మించు
నెన్న లెచ్చోట గిరియాన మెలమిఁజూపు. 379

వ. అట్టి శ్రీ కైలాసపర్వతంబునందు.

సీ. ఎలమావులును నిమ్మలీత చిట్టీతలు, పారిజాతములు మందారతరులు
పొన్నలునున్ సురపొన్నలుఁ బొగడలు, గన్నేర్లు సంపఁగుల్ గాంచనములు
రేఁగులునున్ గంగరేఁగులునుని గొండ,గోఁగులుఁ బనసలు గాడిసెగములు
దబ్బలునున్ నారదబ్బలునున్ నారి.కడములక్కజూరముల్ క్రముకములును

గీ. వెలగ లిప్ప లుసిరికలు వేపతరులు
మేడి నేరేడు మద్ది మారేడుగములు
తాటిమ్రాఁకులు చీఁకటి తరులు మఱ్ఱి
మ్రాకులును రావిమ్రానులు జోకమెఱయ. 380

గీ. తియ్యమామిడి రసదాడి తేనె యరఁటి
తీయదానిమ్మ గజనిమ్మ తెగలు మఱి తు
రంజి నారింజగములు హేరాళమైన
వెదురుకోనలును బలాళ వృక్షరాజి. 381

గీ. పుష్పితాశోకములు మల్లెపొదలు జాది
తోఁపులును బండిగురివింద తోఁపు లేపు
మీఱు బంగారు తామరలేమొల్మిరంగు
రంగులొప్పెడు కలువలు గల సరసులు. 382

క. వలకితీఁగెలు తాంబూలీలతలు లవంగలతలు • నేఁబోకలునున్
మేలిమిజాతులు పలు తక్కోలకముల వరుసలెంతో • తోసంబిడునన్. 383

క. పలురకముల ద్రాక్షల పందిలు లెంతయు వింతఁగొలుపు • తీయనఁదగు పం
డులగుత్తులఁ దనియుచు రాచిలుకలు విందొందిని పాడ • శివమంత్రంబున్.

సీ. ఇభములు సింహశరభముల్ పులుల్ గవయ, ములు నొక్కయెడ నెల్లప్పుడు వసించు
అడవిదున్నల యొరిపిడినొప్పు హరిచందనములు గానవచ్చును • గోరువంకమొద
రక్తకంఠ ఖగస్వరముల సొంపు నొందు, మత్తదంతులు • సంగసమములు
కలహంస కులపతుల్ • వంగెచెప్పును శిత్రముద్రియ వారములు • సంపన్నంబుగను

గీ. పచ్చలై మొల్లుగఁ దనరు • పద్మసరసు
లింపు మెయిఁ బూర్ణ కాంతల • కిచ్చు ముదము
పొంకముగు వెండి బంగరు • పుష్పకములు
మేలి రతనాల గద్దెల • మేలుమింటి. 385

క. క్రోఁతులు కొండముచ్చులును • క్రోడములున్ బులులున్ సివంగులున్
వాతమృగంబు లెల్లులును • హస్తములాలును నెద్దులున్ మనుం
బోతులు సింగముల్ శరభముల్ గురుబోతులు పాఁడిగేదెలున్
బోతులు గోడిగల్ హరులుఁ • బొంకపు నాభిమృగంబు లొప్పెడున్. 386

గీ. యోజనశతంబు పొడవు పాదోనముగను
విరివి దైవారు శాఖల • వెలసి కొండ
నెల్లఁ దలుగని నీడ శోభిల్లఁదగి ము
ముక్షు శరణం బయినవట • భూజమందు. 387

సీ. అలుకనుబాసిన • యంతకుఁ బోలి సుఖాసీనుఁడై యున్న • యట్టివాని
శాంతాత్ములై తగు • సనకాది సిద్ధుల, చే సేవలనుఁ జెంది • చెలఁగువాని
జక్కులకును నల • రక్కసులకు దొర, యా కుబేరుని పూజ • లందువాని
విద్యాతపోయోగ • విభుఁడై తదీయాఢ్య, మొంది విరాజిల్లు • చున్నవాని

గీ. తపసులకు నిష్టమగు జటా • దండ భస్మ, చర్మముల నెలరేకను • సాంధ్యగగన
రుచినలరు గాత్రమెలమిఁ దా • లిచినవాని, విశ్వమంగళములను నిర్వించువాని.

—* విష్ణ్వాదులు శివుని దరిసించి ధ్యానంబొనర్చుట *—

సీ. దర్భమయంబయి • తనరిన బ్రుసియందు, నుపవిష్టుఁడై సిరి • నున్నవాని
సజ్జనులిలఁగ శా • శ్వతపు బ్రహ్మంబు నారదునకుఁ జెప్పుచుఁ • బొదలువాని

కుడితొడఁ జేర్చి ♦ యెడమకాలిని పద్మ, మోకాలిపయిఁ జేయిన్ ♦ బూనువాని
రాణించుఁ దర్జనీముద్రను ♦ జెంది యొకచేత, నొకచేత జపమాల ♦ నొందువాని

గీ. బ్రహ్మనిర్వాణ సుఖమున ♦ బరఁగువాని
యోగపట్టంబుఁ గట్టి ♦ చెన్నొందువాని
మునులకెల్లరఁ గామ్యుఁడై ♦ పొలుచువానిఁ
బరమశివు సచ్చిదానందు ♦ సురలు గనిరి. 389

గీ. నంది సెలవొంది దగ్గఱి ♦ వందనము లొ
నర్చి శిరసుల నంజలుల్ ♦ చేర్చి నిలిచి
రభవుఁ డరవిందనయనున ♦ కజునకును బ్ర
ణతులొనర్చి యొసఁగె నా ♦ సనములంత. 390

వ. నారాయణుం డిట్లనియె.

గీ. ఎఱుఁగుదుము నిన్ను విశ్వేశ ♦ నీ జగతికి
యోని బీజములై యొప్పు ♦ చున్న శక్తి
శివులమనుఁ గారణంబయి ♦ చెన్నమీఱు
నా నిరంతర బ్రహ్మంబ ♦ వయ్య నీవు. 391

గీ. సరవి స్వాంశములగు శివ ♦ శక్తులందు
నూర్ణపద మట్లు క్రీడింపు ♦ చుండి జగము
బొడమఁగాఁ జేసి పోషించి ♦ యుడఁతు వీవు
నిర్వికార చిదానంద ♦ నిత్యరూప! 392

ఉ. నీవె త్రయీ సురక్షణము ♦ నెట్టనఁ జేయఁగ నధ్వరంబు మున్
బావన! పుట్టచేసితివి ♦ బల్లిదమై తగు సూత్రమేర్పడన్
శ్రీ విలసిల్లు ధర్మమయ ♦ సేతువులన్ బొనరించినావు భూ
దేవులు వానినైష్ఠికమ ♦ తిన్ బొనరింత్రు వ్రతంబు నొందుచున్. 393

క. మంగళ! మంగళ కర్మల, నంగావించెదవు స్వర్గ ♦ కూటము ముక్తిన్
బొంగర నిడెదవు వెఱలక, మంగళులకు నరక మెందు ♦ మాఱదదియె చేన్.

వ. అయినను

విష్ణుమూర్తి శివునితో దక్షునిబ్రతికించి యజ్ఞముఁబూర్తిచేయింపుమనుట

మ. బ్రతుకఁగఁ జేయుము దక్షునిప్డు భగనే ◆ త్రంబుల్ బ్రసాదింపుమా
ద్యుతి మీసంబులనీయుమీ భృగునకున్ ◆ దెప్పింపుదంతంబు లు
న్నతకారుణ్యమయాత్మ! పూష కిఁక జ ◆ న్నంబందు నీచేత శి
క్షితులౌ దివ్యులు ఋత్విజుల్ సుఖతను ◆ శ్రీలొందఁ బాలింపుమా. ౩౯౫

క. సమయించితి వలయజ్ఞశి, రము మరలసముద్ధరింపు ◆ క్రతువెవ్వనిచే
నమరు ఫలసిద్ధి వానికిఁ గుముఖులు భాగంబునీక ◆ కూలిరియట్టుల్. ౩౯౬

క. ఇది గొనుము పూర్ణభాగం, బిది క్రతుశేషంబు రుద్ర! ◆ యిది నీమదియూ
ముదమున నీభాగంబునఁ, బొదలఁగ నొనరింపు సవన ◆ పూర్తి మహేశా!

వ. అంత విరించి యిట్లనియె.

చ. చెడు మదినొంది భేదగతిఁ ◆ జేప్పడి కర్మమునందె నిచ్చలున్
సుడివడువారు లాఁతుల య ◆ శోధనముల్గని కుందువారు నా
చెడుగులు మర్మముల్ దునియఁ ◆ జేయఁగఁ గూయుదు రన్యులన్ వడిన్
వడినిఁకఁ జంపరట్టివిధి ◆ వంచితులన్ మిముబోటి సత్తముల్. 398

వ. ఇంద్రుండిట్లనియె.

క. వందనము నీలకంఠున, కిందుధరున కాద్యునకు మ ◆ హీయసునకు నా
నందైకహేతువునకు న,మందకృపామయతనునకు ◆ మహితాత్మునకున్. 399

క. ధాతలకెల్లర కీవె వి,ధాతవు త్రిగుణాత్ముఁడవు సు ◆ ధాకరమకుటా!
నేతలకెల్లర కీవే, నేతవు పాలింపుమిఁకను ◆ నీదు జనములన్. 400

వ. దివ్యమునిజనంబు లిట్లనిరి.

సీ. ఉచితరూపునకు స ◆ ద్యోజాతమూర్తికి, గదికి శూలికి ధన్వి ◆ కిదియె ప్రణుతి
వామదేవునకును ◆ వామనేత్రునకును, వామమూర్తికి నిదే ◆ వందనంబు
ఘోరఘోరునకు న ◆ ఘోరమూర్తికిఁ బరేశునకు వికటునకు ◆ జోత యిదియె
పురుషార్థదునకుఁ ద ◆ త్పురుషమూర్తికనాది, పురుషున కిదియె చే ◆ మోడ్పునేత
గీ. ఇనున కీశానమూర్తికి ◆ నీశ్వరునకు
బ్రహ్మరూపునకును బర ◆ బ్రహ్మ కిష్ట
తనునకుఁ ద్రయీతనునకు సుం ◆ దరతనునకు
భక్తిఁ గావింతు మిదె యభి ◆ వాదనంబు. 401

వ. అంత నిలింపులం గాంచి హాసోదయుండై పరమేష్ఠికిం దిట్లనియె.

—* శివుఁడు బ్రహ్మతోఁ బలుకుట *—

ఉ. మోహమునం జెడినట్టి యతల * మద్భువనద్రోహము చేసె వలదని తా
పోహను జెంది త్వష్ట్రిని దుర్గతమూల కలంక శిక్షఁ జేసితిక్
మోహితబుద్ధి దక్షుఁ డటు * వ్రాసిన జన్నము జన్నమొంద నే
దోహరి! యో విరించి! వినుఁ * దొప్పుగ సర్వము నిర్వహిల్లఁగన్ 402

గీ. అధ్వరికి బస్తముస్తకం * బమరు మిత్ర
చక్షువునఁ జూచు భగుఁడు పూషుఁ డజమూన
దంతములచేత నమలుచుఁ * దాను బిష
భక్కగు భృగుం డజశ్మశ్రువులను జెందు. 403

—* దక్షుఁడు జీవించుట *—

వ. మఱియు ఋత్విక్కు లశ్వినీదేవతల బాహువులచేతను, బూషహస్తంబుల చేతను బాహుహస్తంబులఁ బడసి జీవింతు రక్కొనర్పంబడన్న యయ్యాదిమదేవుని నుడుల కఖిలర్షిజనంబు లలరి సాధువాదంబులు ధన్యవాదంబులుఁ గొనర్చి ప్రమొక్కి రంతఁ బుండరీకాక్షుండును విరించియుఁ బరమశివుని సవనంబునకు భక్తిమెయి నామంత్రణంబు సేయుడు, మహాదేవుండు నంగీకరించి నందీశ్వరాదులతో నందుఁ జని యజ్ఞోనరింపఁ జేయుడు నవ్వారెల్ల హావసంబుఁ జెంద దక్షుండు నిద్ర మేల్కొనినట్లు లేచి కూర్చుండి ప్రబోధంబుఁ జెంది ముందఱనున్న శివుఁ జూచినయంతనె శరత్కాలంబు నందలి హ్రదంబుఁ బోలి యకల్మషచిత్తుండై పూర్వవైరంబు మఱచి శివస్తవంబుఁ జేయఁ బూనియు మృతిఁ జెందిన కూఁతుఁ దలఁచి దుఃఖంబున బాష్పపూరితనయనుండై యెద్దియుఁ బలుకఁ జాలకున్న నెట్లో హృదయంబు బిగ్గవట్టి యిట్లు మహేశ్వరుఁ బ్రస్తుతించె.

—* దక్షుఁడు శివుని సన్నుతించుట *—

ఉ. వెక్కలు తిట్టినట్టి నను * బిట్టుగ దండము చేసితద్ది దా
వెక్క డనుగ్రహంబు గనె * యేర్పడె నాయెడ వెన్నుఁ డీవు వెం
పెక్కఁగ బ్రహ్మబంధువుల * నేనియు నన్ను వసేయఁ బూన రా
దక్క మహేశ! యెట్లు వ్రత * చర్యలఁ బాయుదు వీవు వేర్మిమై. 405

ఉ. వేదము రక్షసేయుటకె * వెన్కొని మెట్టి తపోవ్రతేద్ధ వి
ద్యాదుల నెన్నియేని యుప * దాస్యమునన్ సృజియించి విప్రులన్
గాదిలిప్రేమ నాప్రియుల * గజ్జనుఁ జేసొని కాచు గొల్లఁడ
ట్లీఁదుమసుఁదమ వెల్లప్రజ * నెంతయుఁ బాములఁ బాపి యీశ్వరా! 406

చ. నిను బరమాత్మ నారయక * నే నటు లెగ్గులు పల్కినన్ మనం
బున నవి లెక్కసేయకయె * పుణ్యవిగర్హణజాతపాతకం
బునఁ బెనుగోలిగూలు నను * భూరికృపన్ బ్రతికించి తిట్టులన్
నినుఁ గొనియాడఁజాలుదునె * నీదగు పుణ్యమె నిన్ను మెచ్చెడున్. 407

గీ. వరదునకు విశ్వపతి కార్త * బాంధవునకు
జ్ఞాననిధి కీశ్వరునకు స * నాతనునకు
సర్వదేవాధిపతికిఁ బ్ర * శాంతమతికి
సర్వకారణునకు నమ * స్కార మిదియె. 408

— * శివుఁడు దక్షునకు హితంబుఁ జెప్పుట *—

గీ. అనియిటుల వేడ్రమొక్కిన * యట్టిదక్షుఁ
గని యనుగ్రహ మొంది యి * ట్లనియె దక్ష!
వినుప్రసన్నుఁడ నైతి నే * వేళ నేని
భక్తులకు లోఁగువాఁడ నేన్ * బ్రభుఁడ నైన. 409

వ. నన్నుఁ బూజించుభక్తు లార్తుఁడు జిజ్ఞాసువర్థార్థియుజ్ఞానియు ననువారలై నాల్గు
విధంబులుగ నన్నర్చింతు, రుత్తరోత్తరు లుత్తములందఱియందు జ్ఞాని నాకు
ప్రియతరుం డతఁడు నారూపుగఁ దెలియుము, నేను జ్ఞానగమ్యుండను గాని
తదితరంబులకు సాధ్యుండనుగాను. 410

గీ. వేదములచేత నీక్రతు * వితతిచేత
దానములచేతఁ దపసుచే * దక్ష! నన్నుఁ
బడయఁజాలరు కర్మత * త్పరులు పుడమి
భక్తిచే జ్ఞానమునఁ బట్టు * పడుదు నెపుడు. 411

వ. నీవుభక్తిజ్ఞానంబులఁ బాసి కేవల కర్మతత్పరుండవై యిట్లు బన్నంబు నొందితి
వికమీఁద జ్ఞానమార్గంబు నాశ్రయింపుము. మఱియు వేఱొండు రహస్యంబు
గల దది యెఱిఁగింతువినుము. 412

క. నేనును బ్రహ్మయు విష్ణుఁడు, ప్రాణిజగంబులకు హేతు • భూతుల మైనన్
నే నీశ్వరుఁడను సాక్షిని, నేను స్వయంభావకుఁడను • నిత్యుఁడ వినుమా. 413

గీ. ఆత్మ మా యనుగుణమయి • యందుజగముఁ
బోషముఁ జేయుచుఁ బోకమ • బొలియఁ జేయు
చుచు గిరియోచిత నామంబు • లొనరఁ దాల్చు
చుండు నీక నిందు సందియం • బొదవ దెప్డుఁ. 414

గీ. అట్టి పరమాత్మనయిన నాయందు బ్రహ్మ
విష్ణులను భూతకోటిని • వేఱుగాంచు
జెలఁగి వేఱుగఁ జూతురు • శిరసు మొకము
మున్నగునవాని వేఱుగ • నెన్నఁడెవఁడు. 415

క. సకలాత్ములమై నిచ్చలు, నొకరూపగు మా ముగురను • నొండుతెఱఁగు నెం
చక సేవించునతండే, యకలంకంబైన శాంతి • నందికొను భువిన్. 416

వ. ఇఁక నట్లుగాక,

గీ. వెన్ను నొల్లక నన్ గొల్చు • చున్నవాఁడు
నన్నలిగి వెన్ను నిన్ గొల్చు•చున్నవాఁడు
వీరలిద్దఱు జమువీట • వేఁగుచుందు
రంబుజహితుండు జంద్రుఁ డు•న్నంతదనుక. 417

వ. మఱియును,

క. కమలజు భక్తిం దొరంగిన, కమలాపతి భక్తి యెపుడు • గలుగదు వినుమా
కమలేశుభక్తి లేకయె, యమరదు నాయందు భక్తి • యబ్జజతనయా! 418

వ. కావున నీవిఁక భేదబుద్ధిఁ బాసి జ్ఞానివై యుపాసింపు మిఁక యాగంబుఁ బూర్తి యొనరింపుమన్న దక్షుం డలరి శివు నఖిలేశ్వరుండని తలంచి సకుటుంబముగా నర్చించి యజ్ఞంబు మరల ననుసంధానించి వేల్పులకెల్లరకు భాగంబు లొసంగి పూర్ణభాగంబు మహేశ్వరునకిచ్చి తదనుగ్రహంబుఁబడసి యజ్ఞంబు సమాప్తం బొనరించె నంతఁ బరమేశ్వరుండు కైలాసంబునకరిగె. బ్రహ్మవిష్ణులును నఖిల సురమునీంద్రులు సంతసంబునఁ బరమేశ్వరుయశశ్చరితంబు గానంబు సేయుచు నిజనివాసంబుల కరిగిరి. మహేశ్వరుం డట్లు నిజస్థానంబుఁ జేరియు సతీదేవిన్ దలఁచి పలుమాఱు సతీ చరితంబులు గణంబుల కెఱిఁగించుచుఁ బరమాత్మ

యుండుట్టనొ బ్రహ్మాండంబునం దగిన నధికారంబునంను నిర్వికారుండై యుండె, పరమేశ్వరి మహిమ [illegible] యట్లు పూర్వశరీరంబు బాసి దేవప్రార్థితయై దేవకార్యంబు కొఱకు మఱల హిమవద్గిరీంద్రపత్ని యగు మేనకయందు జన్మించి తపంబొంది మహేశ్వరునకే దేవియై [illegible] చరిత్రంబు [illegible] చదివిన వినిన నర్వారు సకల సంపదలన్ బొందలుదు [illegible] మునీశ్వరా! దక్ష యజ్ఞంబం దిట్లు పుండరీకాక్షుండు శివు నవమానపఱచి [illegible] నొందుట కేమికతం బెఱుంగఁ జెప్పు మనుడు సూతుం డిట్లనియె.

—* క్షుప దధీచుల కలహ వృత్తాంతము *—

గీ. చ్యవనపుత్త్రుండు భృగువంశ ◆ సంభవుఁడు ద
ధీచియనుఋషి శపియింప ◆ నా చతుర్భు
జుఁడు పరాభవంబొంది యట్లు ద ◆ క్షుని ముఖమునఁ
జేరి చిన్నతనంబొందెఁ ◆ జేవమాలి. 420

క. అన నేటికి శపియించెను, ముని పురుషోత్తముని సకల ◆ భూతశరణ్యున్
మునివర! యెఱిఁగింపు నా, నన ఘుఁడు నుడువంగఁ దొడఁగె ◆ నవ్వారికిటుల్

క. క్షుపుఁడను వైష్ణవుఁడగు నొక, నృపునకును దధీచిమునికి ◆ నెత్తంబులకున్
విపులేశుం డొకపరి మా, నిపతి నిఁ గని యిట్లు తా న ◆ నియె మత్తమతిని 422

చ. ఎనిమిదిదిక్కులో లిమెయి ◆ నేలెడు వేల్పులమాత్రలొంది మే
దినివయిఁ బొల్చు భూపతి మదిన్ దలపోయఁ ద్రివర్ణపంక్తిలో
ఘనతను మించునల్లతఁడె ◆ గౌరవభాజనుఁడన్న నంత న
మ్ముని విని వేదపుంబధముఁ ◆ బూనని యన్నృపుకల్గి యిట్లనెన్. 423

క. జనవినుత "బ్రాహ్మణో గురు", రను వచనముఁ దలఁపు మదిని ◆ నఖిలమునకు బ్రా
హ్మణుఁడే గరీయుఁడును బూ,జనభాజనుఁ డిద్ది వేద ◆ సమ్మత మనుడున్. 4 4

చ. నరవరుఁడాలకించి యటు ◆ నచ్చికసేయక శ్రీమదంబునన్
బొరసిన బుద్ధి యిట్లనియె ◆ భూవిభుఁడే కడుమేటి యాతఁడే
యురవగు దైవతంబిఁకను ◆ నుర్వరఁ జెందిన విష్ణువాతఁడే
ధర నిఁక నగ్రపూజ్యుఁడగుఁ ◆ దాపస! నీకటు లేను పూజ్యుఁడన్. 425

గీ. అనిన విని ముని క్రుద్ధుఁడై । యాత్మగౌర
వం బరసి నెవ్వపిడికిటు । వసుమతీశు
నెత్తిపై మొత్తె నతఁడు గీర్వాణభర్త వజ్రి
మెచ్చి మునివరుఁ జీర్చెను । దోసమనక. 426

తే. మునివర ప్రహారతిని జాను, క్ష్మపిఁ బడి కులపతిని శుక్రు । వినయమ్మున వేఁ
డిన నతఁడు చేరవచ్చి ము, నిని సంజీవని కలశ మొనిచె నంతఁ గృపను. 427

వ. వాత్సల్యంబుతోడ దధీచికి మృతసంజీవిని విద్య నుపదేశించి, కుమారా!
మృత్యుంజయుఁడగు నీశ్వరుని భజించుచు నీ మహామృత్యుంజయ మంత్రంబు
నుపాసింపుము. దీన నీకు మృత్యుభయంబు వొలఁగి శ్రేయంబు చేకూరునని
యిట్లు మంత్రం బుపదేశించె. 428

— * మహా మృత్యుంజయ మంత్రము * —

ధ్యానం —

శ్లో॥ హస్తాంభోజ యుగస్థ కుంభయుగలాదుద్ధృత్యతోయం శిర
స్సించంతం కరయోర్యుగేన దధతం । స్వాంకే సకుంభౌ కరౌ
అక్షస్రజ్మృగహస్త మంబుజగతం । మూర్ధస్థ చంద్రస్రవ
త్పీయూషార్ద్ర తనుం భజే సగిరిజం । త్ర్యక్షంచ మృత్యుంజయం.

మనుః —

శ్లో॥ త్ర్యంబకం యజామహే । త్రైలోక్యపి తరం ప్రభుం । త్రిమండల స్యాపి తరం
త్రిగుణస్య మహేశ్వరం । త్రితత్త్వస్య త్రివహ్నేశ్చ । త్రిధా భూతస్య సర్వతః॥
త్రిదివస్య త్రిబాహోశ్చ । త్రిధా భూతస్య సర్వతః । త్రిదేవస్య మహాదేవం ।
సుగంధిం పుష్టివర్ధనం । సర్వభూతేషు సర్వత్ర । త్రిగుణేషు కృతౌ యథా ।
ఇంద్రియేషు తదన్యేషు । దేవేషు చ గణేషు చ । పుష్పే సుగంధివత్సూర ।
సుగంధి మమహేశ్వరః । పుష్టిశ్చ ప్రకృతేర్యస్మా । త్పురుషాద్వై ద్విజోత్తమ ।
మహదాది విశేషాంత । వికల్పస్యాపి సువ్రత । విష్ణోః పితామహస్యాపి ।
మునీనాంచ మహామునే । ఇంద్రియస్య చ దేవానాం । తస్మాద్వై పుష్టి
వర్ధనః । తం దేవ మమృతం రుద్రం । కర్మణా తపసాపివా । స్వాధ్యాయేనచ
యోగేన । ధ్యానేన చ ప్రజాయతే । సత్యేనాన్యేన సూక్ష్మాగ్రా । న్మృత్యు

పాశాద్భవః స్వయం । బంధమోక్షకరో యస్మా । దుర్వారుక మివ ప్రభుః ।
మృతసంజీవినీమంత్రో । మమ సర్వోత్తమ స్స్మృతః॥

వ. ఈయదియె సర్వోత్తమంబగు మృతసంజీవినీ మహామంత్రం బీశ్వరుని బూజించుచు నిద్దాని జపించుము. మఱియు నీయది జపంబున నభిషేకంబునను హోమంబునను నిమ్మాడింటఁగూడ ఫలంబొసంగు శివసన్నిధిఁజేరి యీమంత్రంబు జపించిన వానికి మృత్యుభయంబు లేదు. ఈకమ్మంత్రంబునను స్నానాదుల నొనర్చి జపించుచు శివునిఁబూజించిన మఱియు విశేషఫలం బొందనగునని యిట్లు సక్రమం బుపదేశించి శుక్రుండు స్వస్థానంబునకరిగి నంతదధీచి శివుని సంస్మరించి తపంబునకై వనంబున కరిగి యందు మహేశ్వరులఁ బూజించుచు నమ్మహా మృత్యుంజయమంత్రంబు నేకనిష్ఠతో బెక్కుదినంబులు జపించినంత భక్తవత్సలుండైన శంకరుఁడు మునిఁ గారసించి వరంబడుగు మిచ్చెద ననుడు దధీచిముని కరంబుమురిసి యిట్లనియె. 429

—— * శివుఁడు దధీచిమునికి వరమునిచ్చుట * ——

సీ. దేవ! నాకిడు వజ్రాస్థి • దివ్యతనువు
మఱియు నమృతత్వము నదీన • మఱియు ననుడు
శంకరుండట్ల యగునని • సంయమికి వ
రం బొసఁగి వేగ నిజనివా • సంబుఁజేరె. 430

చ. మునియు వరంబుఁజెంది క్షుప • భూభుజుఁజేరి పదంబుచే శిరం
బును వడిమోఁదె నాతఁడును • భూరితరాగ్రహ మొంది వజ్రమున్
ముని యురమందు వేయ నది • మున్నటి యట్టులఁగాక పూరిగాఁ
గనుపడ జేఁడు సూచిఁమది • గాటపునక్కజ మొందియంత నే. 431

ఉ. కానకుఁ బోయి శ్రీపతినిఁ • గంజదళాక్షుని భక్తవత్సలున్
బూనికతోడ నెంచి తప • మున్ బొనరింపఁగ దేవనాథుఁ డా
మానవనాథుఁజేరి చను • మానముతోడ నభీష్టమడ్గఁగా
నానృపుఁ డర్స మొంది కమ • లాక్షున కర్మిలి మ్రొక్కి యిట్లనెన్. 432

గీ. బాఁపడొక్కఁడు ననుఁ దలఁ • బగులఁదన్నె
వజ్రమేసితి వితయమ్యో • వరద! యతఁడు

శివునిఁ బూజించి వాంఛిత • సిద్ధిఁ బొందె
నాసివేరు దధీచి • యసహ్యాని గనుము. 433

వ. మఱియుఁ దనకును దధీచికి జరిగిన వాదంబు తెఱంగునంతయుఁ దెలిపినఁ బురుషోత్తముఁ డవ్విధంబెల్ల నారసి దధీచియొక్క ననుచితంబు చేకొన్నవ క్షుపునికై తానద్దధీచినిఁ జెనకక తప్పమియును, దధీచికిఁ దన కనర్థంబు రానుండుటయును నెఱింగియును భక్తవాత్సల్యంబుఁ దోఁచి వేడుఁజాలక దధీచితోఁ బోర నెంచి క్షుపున కిట్లనియె. 434

సీ. బ్రాహ్మణులజయ్యు లందును • బాశుపతులు
కడిఁది మగలట్టివారితోఁ • గడఁగ నాకు
నేమి సేయుదు నినుఁ గూర్చి • యిట్లుగాని
పోరు నేలు దధీచితోఁ • భూమిజాని! 435

—* విష్ణుమూర్తి దధీచితోఁ బోరవచ్చుట *—

క. అని వేగ దధీచి మునిం, దుని దగ్గఱి బవరమునకుఁ దోయజనేత్రుం
గని ముని యనియెను కేశవ!, నిను నెఱుఁగుదు భక్తకార్య • నిష్ణాతునిగాన్.

గీ. ఐన వినుము మహేశ్వరా • రాధనరతుల
కెందు నలఁదురు టబ్బుమి • యెంచువాఁడ
అట్టుగా కది యెదవుచో • నరసి పల్కు
కలను చేసెద నీతోడఁ • గంజనయన! 437

—* విష్ణు దధీచుల యుద్ధము *—

క. వేదలమట బెదరేమియు, లేదెందుఁ బరాజయంబు • లేనేశే నో
శ్రీదయిత! యనుడు గుపితుండై దానవహంత చక్రి • మారసి కనఁగా. 438

గీ. అదియుఁ జలనంబుమాలిన • నమ్మునీంద్రుఁ
డరసి నగి యిట్టులనె హరి! • యైశ మీసు
దర్శనము నసుఁ దెగటార్పఁ • దఱియు దన్య
సాధనములనుగొని వేయు • చలము మీఱి. 439

క. అని యుల్లసమాడిన య • మ్మునిపయి నందకము గదను • భార్గ్యాస్త్రములన్
వనజాక్షుఁడేసె సంక్రం,దనముఖులును దఱిసి మునిని • నానాస్త్రములన్.

గీ. తాపస ముని యల్లి యొక కుశ ముష్టిఁ దెచ్చి
శివునిఁ స్మరియించి విడిచినఁ జెలఁగి యద్ది
ఘనమగు త్రిశూలమై వారి కలినసాధ
నముల నస్త్రంబులను వేగ సమయఁ జేసి. 441

వ. సకల నిలింపులతో జనార్దనుని మర్దింప నేతెంచుచుండుటన్ గాంచి.

గీ. అతుల మాయాన్వితుండగు నచ్యుతుండు
తన్నుఁబోలిన చక్రిగదాధరులను
నయుతమూర్తుల వెడలింప నడరి వారు
తాపసునిపైకి దుముకఁగఁ దలఁకకతఁడు. 442

క. వారందఱి శూలముననొ, జూరున్ బొనరించి యూర్వఁ జూచి హరియుఁ దా
మీఱిన కినుకన్ ఘోరా,కారుండై విశ్వరూపగరిమన్ జూపెన్. 443

క. పదునెనిమిది లోకంబులు, నదీనదోదధులతోడ నగములతోడన్
బొడలెను భగవత్తనువున, నది గని ముని శివునిఁ దలఁచి యచ్చెరు వొప్పన్.

గీ. హరికి నిట్లనె నిదియేమి యచ్చెరియము
కనుము నేఁ జూపెదనటంచు గరిమ మెఱయ
చ్యావనియుఁ దనయందు బ్రహ్మాండమెల్లఁ
జూప విస్మయమొందిరి సురలు హరియు. 445

క. అంతయొగాక జనార్దను, నెంతయు దహియించుచున్న ఋషిఁగని హరిబ
ల్వంతముతోఁ దలపడఁగని, చింతిలి పరమేష్ఠియటకుఁ జేరి రయమునన్ *446

చ. వలదు మహాత్మ! భక్తజన వత్సల! పద్మదళాక్ష! మానిపై
నలుకను మాను మీఁతఁడలి కాశ్యునిభక్తుఁడు ప్రోడ యెంతయున్
గలుషము లేదు వీనియెడఁ గర్కశభావముఁ డింపు జేసికిన్
జెలిమి ఘటింపు! మానియెడఁ జెల్లదు వేఱువిధంబు యోధిగాన్. 447

వ. అని చెప్పుట యాలకించి క్షువుండు పశ్చాత్తప్తుండై తనకోసరంబిట్లు రమా
కాంతుండాఅడి నొందుటకెంతేని వందురి యథార్థంబెఱింగి వచ్చి దధీచి యం
ఘ్రులందుఁ బడి యిట్లు ప్రార్థించె 448

సతీఖండే అష్టత్రింశోధ్యాయః — శ్లో॥ దదాహ విష్ణుం । దేవేశం దధీచి స్తైవసత్తమః ॥

—॥ పుష్పదంతుఁ దక్షీ విగ్రథించి యుద్ధంబునకుపుట ॥—

శా. మన్నింపవె గదవయ్య! నాయఘములన్ • మౌనీంద్రచూడామణీ!
మన్నింపవె గదవయ్య! నా చెనువసెన్ • మాహేశ్వర గ్రామణీ!
మన్నింపవె గదవయ్య! నామదము నా • మ్నాయైక విన్యాసనీ!
మన్నింపవె గదవయ్య! వేగ ననున • స్మన్మిత్ర చింతామణీ! 449

వ. అనియిట్లు దీనుండై యనుగ్రహం బడ్గుచున్న క్షుపునకభయం బిచ్చి తన మదిని శివుని సంస్మరించి రమేశ్వరునితో నితర దేవతలన్ గాంచి సాగ్రహంబుతో. 450

సీ. తివిరి మధువైరి! నీవును • దివిజులెల్ల
రుద్రకోపాగ్నిఁ బొగలుదు • రు దురితమందె
యని శపించి క్షుపునిఁ జూచి • యధిప! సర్వుఁడు
పూజ్యుఁడేయైన బ్రాహ్మణుల్ • పూజ్యతములు. 451

వ. అని చెప్పి మునీంద్రుం డాత్మాశ్రమమున కేగె నంత విష్ణుండు చలంబు మాని సురలతో స్వలోకంబునకరిగె. క్షుపుండును మనఃకాలుష్యంబును బాసి నిజ గృహంబునకరిగె నీ సమరంబు పవిత్రమా స్తత్రంబందలి స్థానేశ్వరంబను నెడ జరుగుటన్ జేసి యద్ది పుణ్యస్థలంబయ్యె ననుటయ్యాది సేవించిన శివానుగ్రహంబు నొందుదు రిక్క తన శిష్యాది సురలు మోహితులై దక్షాధ్వరంబున కేగి యట్లు భంగంబొందిరి క్షువదక్షీచిక్కాద చరిత్రంబు సంక్షేపంబుగ మీకెఱింగించితి నిద్దానిఁ జదివిన వినిన జనుల కపమృత్యుపీడా పరిహారంబగు రణంబునం దెవ్వారేని దీనిఁ జదివిన మృత్యుభయంబుఁ దక్కి విజయంబుఁ గాంతు రని సూతుండు శౌనకాదిమునులకుఁ జెప్పుటయు. 452

క. మంత్రారాధ్యసుతా! శివ, మంత్రజపాత్యంత కుశల • మానసహంసా!
యంత్రిత సత్కార్యా! దు, స్తంత్రజనవ్యూహవిముఖ! • ధార్మిక సముఖా!

గద్య - ఇది శ్రీ బుధజన విధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వర నామధేయ ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి సతీఖండంబు సర్వంబును సంపూర్ణము.

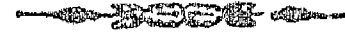
శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

పార్వతీ ఖండము

ప్రథమాశ్వాసము

మదుమా శంకరపద
తామరసామోదభక్త • తల్లజ సుకథా!
ప్రేమమతీ! లక్ష్మ్యంబా!
మామకజననీ! మనీషి • మాన్యచరిత్రా!

వ. అవధరింపుము. శౌనకాదిమునులు సూతునిం గాంచి.

—* సూతుని శౌనకాదులు పార్వతీ జన్మ చరిత్రంబు జెప్పుమనుట *—

మ. మును దక్షాధ్వరమందు మేన్విడిన యం • భోజాక్షి దాక్షాయణీ
వనితారత్నము దివ్యవర్యుల యద • భ్రప్రార్థనన్ జేసి పా
వనుఁడౌ పర్వతరాజమౌళికిని భా • స్వచ్ఛీలమేనాబ్జలో
చనకున్ బుట్టి హరున్ వరించెనని ప్ర • స్తావించి తీవెంతయున్.

గీ. అరసి యేపుణ్యమున జగ • దంబ ననుఁగు
సుతనుగాఁ గొని రద్రి దం • పతులు గిరిజ
యేమి తప మొనరించి తాఁ • గా మహారుని
రాణియయ్యె వచింపు పు • రాణసూరి!

వ. అని యడిగిన మునులకు సూతుం డలరి యిట్లనియె.

మ. మును రాజీవభవుండు నారదున కా♦మోదంబుతో నిచ్చరి
త్రను బ్రత్యాద్భుతిఁ జెప్పె నమ్మునియు శాంత స్నేహభావంబునన్
ఘనుఁడౌ వ్యాసమహర్షికిన్ దెలిపె న♦క్కారుణ్యవారాశి నా
కనురాగంబునఁ దెల్పె మీకిపుడు నే♦ నద్దాని బోధించెదన్. ౪

చ. గురునకు వందనంబిడుదు ♦ గోపతివాహను శీతశైలజన్
చిరముగ నాత్మలోఁ గొలుతు ♦ దివ్యతపోనిధులార! మీకిఁకన్
బరమశివున్ మహేశ్వరిని ♦ భావమునన్ గుఱుతొప్పనిల్పి భా
సురతర ధారణన్ గనుఁడ♦ నూత్నవిధానకథాసుధాంజలుల్. ౫

—* కథా ప్రారంభము - హిమవద్గిరి వర్ణనము *—

ఉ. ఉత్తరదిక్కునందుఁ జెలు♦వొందు హిమాలయ నామధేయ దీ
వ్యత్తర పర్వతేంద్రము మ♦హామణి రత్ననిధాన మెల్ల సం
పత్తులకెల్ల ప్రాగపర♦వార్ధులఁ దాఁకుచుఁ బృథ్విఁ గొల్చు లో
కోత్తర మానదండమన ♦ నుజ్జ్వలకాంతుల నొప్పు గొప్పగన్. ౬

సీ. అభ్రగంగా తరం♦గాళి నుయ్యాలలూఁగు, రాజహంసవతంస♦రాజి యెందు
హేమతామరసమా♦లామండనము సేయుఁ, గమనీయగంధర్వ♦గణము లెందు
బహుమహాసవనయూ♦పస్తంభముల లెక్క, సేయు విద్యాధర♦శ్రేణి యెందు
నిజబాణనిర్భిన్న ♦ గజకుంభముల ముత్తియము లేరు భిల్లచ♦యంబు లెందు

గీ. జగములన్నియు సల్పిన ♦ చంద్రమౌళి
యడుగు దృఢభక్తి ♦ వైభవంబమరఁ గొల్చి
యష్టసిద్ధులఁ గొని సువ ♦ ర్వాళి మరియు
నెందు నట్టి శుభాఢ్యంబు ♦ హిమనగంబు.

క. ఘనసారాద్రి యనన్ జం, దనశైలేంద్రంబనంగ ♦ నవనీతనగం
బన రాజత పర్వతమనఁ, జను వలిగుబ్బలి లసద్వి♦శదవిద్యుతులన్. ౮

గీ. స్ఫాటికశిలోచ్చయంబనఁ ♦ బరఁగుఁగాని
నీరసముగాదు శర్కరా♦ధారుణీ ధ
రంబనఁగఁ జెల్లుఁగాని య ♦ రయఁ బిపీలి
కాహృతముగాదు హిమవన్న♦గము జగమున. ౯

మ. శమధానకృత్యము నొప్పు మూర్తి రమచే ◆ గంగాధునీధారలన్
వెదలన్ జమ్మూరిరమ్ముచే మునిజనా ◆ భీష్టాశ్రయత్వమ్ముచే
నదఁగన్బోని మారన్యసంచిత మహా ◆ మైశ్వర్య సంపత్తిచేఁ
బుడమిన్ శంకరమూర్తిఁబోలు హిమ ◆ వద్భూభృద్వరం బారయన్. 10

శా. నానాదివ్యసుగంధపుష్పలతలున్ ◆ నానాఫలోర్వీజముల్
నానారత్నమయంపు గోనలును గంధర్వామర స్కంధముల్
మానిందాశ్రితమృగముల్ సరిత్తతులు భిల్లస్త్రీకనద్వేణు వీ
ణానాదంబులు చెన్నుమీఱు గిరికాంతారంబులం దెల్లెడన్. 11

గీ. అమరఁ గేదారదేవుని ◆ యండఁ జేరఁ
గిన్నరతఁ గింపురుషత భంగించునంచుఁ
గిన్నరులుఁ గింపురుషు లల్ల ◆ గిరినిఁ జేరి
నరులు పూరుషులై యలరిరి యయారె! 12

వ. మఱియు నప్పర్వతరాజంబు.

గీ. పసిఁడి మొదలగు లోహాల ◆ పంటచేను
మేటి యోషధులకు నెల్ల ◆ మేల్మి పొలము
ఏనుఁగులు సింగములు వసి ◆ యించు కోన
యగుచుఁ దగు మంచుఁగొండ పుణ్యములకండ. 13

క. కేదారము మోక్షౌషధి, కేదారము బదరవన మొగిన్ శంకరు దా
మోదరుఁ గైవసముగఁగొని, కీడనరుచు జగములందుఁ ◆ జెలువుఁదనర్చెన్

క. ఒకచో గంగానది యొక, నొకచో యమునాధునియు మఱొకచో నా గం
డకినిర్ఝరిణియునున్ వేఱొకచో నా బ్రహ్మపుత్రి ◆ యుదయించె నటన్.

గీ. అలకనందాస్రవంతి కాభ్యర్ణమందు
నలరు రుద్రాక్ష తరువనంబుల నఖండ
బిల్వమూలాశ్రయంబుఁ గావించి తపము
సిద్ధిఁగాంతురు మునులందఱు చిరమునంద. 16

క. స్థావర జంగమ రూపము, లీవిశ్వోత్తరమహాద్రి ◆ కెసఁగును తెంటన్
స్థావరమిది వేఱొకఁ డిల, దేవాకారుండు రుచిర ◆ దేహుండలరున్. 17

గీ. దర్శనీయుండు పుణ్యాత్ముఁడు మంచి
వారలకు నెల్లఁ బ్రియుఁడై వాఁడు కేశ
వాంశుఁ డుద్దామ తేజస్వి యవిక్రముండు
రాణఁ దనరారుఁ బర్వత రాజరాజు. 18

ఉ. ఆ నగరాజవర్యుఁడు కులాభ్యుదయంబును ధర్మవృద్ధి నెం
తేనియు దేవతాపితృహితేచ్ఛయు నెంచి వివాహమాడఁ గాఁ
బూనుడు దేవతాగ్రిణులు పొందుగ నాత్మహితప్రయోజనా
ధీనమనస్కులై పితృదేవుల పాలికిఁ జేరి కూరిమిన్. 19

ఉ. మీకును నాకవాసులకు మేదినికంతకు సౌఖ్యసంపదల్
చేకుర జేయఁగాఁ గడఁగి చెచ్చెర సచ్చరిత్ర మిందు నిర్మల
శ్రీకలితన్ భవత్సుతను మేనకకన్యను శైలరాజ సు
శ్లోకున కిచ్చి ధర్మవిధి చొప్పునఁ బెండ్లి యొనర్పుఁ డిత్తఱిన్. 20

గీ. దాన సకలంబు ఫలియించుఁ గాన మీరు
సంశయింపకుఁ డిబ్భంగి సత్వరముగఁ
బెండ్లిఁ గూర్పుఁడు సుతలకుఁ బ్రియము సేయ
వారలేనియు భూరి విచారులార! 21

క. అనియిటు పలుకఁగ వారలు విని, తమకూఁతులకు సంభవించిన శాపం
బును దెలిసియు సురకార్యల, యనుశాసన మారసియుఁ దథాస్తనిరి తగన్.

— మేనకా హిమవద్వివాహము —

శా. అంతన్ వేగమె శైలరాజవరు నాహ్వానించి దేవవ్రజం
బెంతో సంతసమొంది యుత్సవము లెన్నే భంగులన్ బన్నన
త్యంతామోదముతోడ నప్పితలు గన్యాదానమున్ జేసి శ్రీ
మంతంబుంబసఁ బెండ్లి చేసిరి మునుల్ మన్నించి దీవించగన్. 23

క. హరియును బరమేష్ఠియునున్, సారిహయుఁడును లోనుగల్గు నమరులు మన్ శం
కరు మదిలోఁ దలఁచుచున, వ్వరిణయమునఁ జెందిరపుడు పరమ ప్రీతిన్. 24

గీ. దేవతలు మానులును బితృదేవతలను
చాలఁ గొనియాడి గిరిరాజు చనవు మెచ్చి

చనిరి తమధామములకు సుమా • చతురుఁడు సంత
సమున నిలుఁ జేరె మేనకా • సతినిఁగూడి. 25

క. అనిపలికిన సూతునిఁగనుఁ, గొని మేనకజన్మకథను • గొనకొని యమ్మా
ననిని తోఁబుట్టుల చరితం, బును శాపవిధానమును జెప్పుఁడనిరి మౌనుల్. 26

—— మేనక మున్నగువారికి సనకాదుల శాపము ——

శా. సూతుండిట్లనెఁ బద్మజాత్మజుఁడు ద • క్షుండనా మునీంద్రుండు వి
ఖ్యాతుం డాతని కూఁతులబ్వదుగు ర • క్కంజాస్యలన్ గశ్యపా
ఖ్యాతుండాదిగ నొప్పువారి కిడి క • ల్యాణంబు చేసెన్ స్వధన్
జేతోమోదము తోడ నందుఁ బితరుల్ • చేపట్టి రప్పట్టునన్. 27

సీ. వారలకు నాస్వధను బుట్టి • వన్నెఁగాంచి
రాత్మజాతలు మూఁగురా • యతివలందు
మేన తొలిచూలు రెండవ • చాన ధన్య
చివరఁ గాన్పు కలావతి • చిగురుఁబోణి. 28

క. ఈముప్పుర యాహ్వాయములు, శ్రీమంగళదాయకములు • చింతాహరముల్
ప్రేమమునఁ దలఁచువారికిఁ, గామితములనిడు నవిఘ్న • కరములు ధరణిన్.

సీ. అట్టిముప్పురు కన్యక • లమలమతులు
ఘనతరజ్ఞాననిధులు యో • గినులు లోక
మాతలనఁ జెల్లువారుఁ సం • ప్రీతి నెల్ల
లోకముల సంచరింతురు • వీఁకమెఱయ. 30

శా. శ్వేతద్వీప మొకప్పుడీ ముగురు ల • క్ష్మీనాథు దర్శింపఁగాఁ
బ్రీతిన్ జేరి రథాంగహస్తునకుఁ బే • ర్మిన్ మ్రొక్కి మేల్ భక్తులన్
జేతోమోదముగా నుతించి తగుఁ • సిన్ బొల్చు పీఠంబులన్
జాతామోదమునన్ వసించిరి సరో • జాతాక్షుకన్నన్నలన్. 31

ఆ. బ్రహ్మమానసపుత్రులు • బ్రహ్మవేత్త
లఖిలలోకార్చితులు సన • కాది ఋషులు
నలువు రపుడటకే తెంచి • నలిననేత్రు
నాదరంబునఁ గాంచి సాష్టాంగపడిరి. 32

క. వారిన్ గని యటనుండిన, వారెల్లను గద్దియలను • వదలినిలిచి కై
వారములుచేసి మ్రొక్కిరి, పారెఱఁ ధరణీశ్వర • న్నపాలింపన్. 33

క. హరియును మునివల్లభులం బరమానందమునఁ గాంచి • బహుమణిగణ భా
స్వరపీఠముల నొసఁగిన, నరుదుగ నాసీనులైరి • యమలాత్మకుల్. 34

గీ. అప్పు డటనున్న మేన ధ • న్యయుఁ గళావ
తియును దైవవిమోహిత • లయి ఋషులను
గాంచి గద్దియలందుండి • కదలకుండి
రకట! చెడుకాలమునఁ దెల్వి • యవలఁబడును. 35

క. ఎదురుకొనక లేవక తమ్ము, పదముల కెఱఁగక సమ్మతిఁ • బలుకక తగు న
మ్మదవతులఁ గాంచి సంయమి, వదలక కినుకను గొనిరి జ్ఞానులుతా మైనఁ గడున్. 36

వ. అంత వారలలోన సనత్కుమారుండు దా చంచలాక్షుల నీక్షించి యిట్లు
శాపంబిచ్చె. 37

చ. గరువముఁజెంది మీరు పితృ•కన్యకలైనను మానులన్ మమున్
బరిభవమొప్పఁ గాంచి యిటు • పల్కక లేవక మ్రొక్కకుంటి రి
క్కరణి సురాంగనోచితము•గాదిఁక నాకముఁబాసి మీరు మా
నుష ధర కేగి మానిసుల•కున్ సతులౌదురుగాఁక యుగ్మలుల్! 38

గీ. ఎవ్వ రజ్ఞానమోహిత • హృదయు లగుచు
ననుచితము లాచరింతురో • యట్టివారు
గుడుతు రక్కార్యఫలములఁ • బుడమిలోనఁ
దప్పు దెప్పుడ దేలాఁటి • తద్జ్ఞులకును. 39

చ. అని శపియింపఁగా విని భ•యమ్మున నప్పితృకన్య లెంతయున్
మనములఁ బొక్కుచున్ దురభి•మానముఁ బాసి మునీశ్వరాంఘ్రులం
దునఁ దలలుంచి మ్రొక్కి వినతుల్ బొనరించి మహాత్ములార! పా
వన మతులార! మాయన • పాపముఁబాపి యనుగ్రహింపరే! 40

క. "దాసులతప్పులు దండము,తో సరి"యని యరసి యవులఁ•ద్రోయక మము వి
శ్వాసమున శాపమోక్షము, చేసి కటాక్షింపుఁడీ య•చింత్యవిజ్ఞుల్! 41

క. ఇదియుఁ బ్రమాదవశంబున, నొదవిన తప్పిదముగాని • యుత్తముల మిమున్
మదమునఁ జుల్కనచేసిన, యదిగాదిఁక నరసి బ్రోవుఁ•డిచ్ఛాచరితుల్! 42

గీ. అని యిటులు పెక్కుభంగుల ♦ నంజలుల్ ఘ
టించి ప్రార్థించు నబలలఁ ♦ గాంచి యంచి
తాదరమున క్షమించి నా ♦ యంబుగాఁ బ్రి
యంబుగ సనత్కుమారుఁ డి ట్లనియె మరల. 43

—✻ సనత్కుమారుఁడు మేనకాదుల ననుగ్రహించుట ✻—

ఉ. సంతసమయ్యె మానసము ♦ చక్కఁబడెన్ పితృకన్యలార! మీ
రెంతయు దైన్యమొంది యిటు ♦ లెంతొ ప్రియంబుగ మమ్ము వేఁడుటన్
జింతఁదొలంగుఁ డింక ధృతిఁ ♦ జెందుఁడు పొందుఁడు శ్రేయ మెవ్వరేన్
వంత బొసంగినష్టకద ♦ వందురి యుందఱి బాగయుంగుటల్. 44

వ. మీకొసంగిన శాపంబుఁగూడ శ్రేయంబై యొసంగు నద్దానిఁ దేటపఱచెద
వినుండు మీ మువ్వురిలో, 45

మ. హిమశైలేంద్రుఁడు మేనకన్ జనకరా ♦ జేంద్రుండు ధన్యన్ వశి
ష్ఠమునుండో వృషభానుఁ డంతిమను మో ♦ చ్చల్ మీఱఁ బెండ్లాడ మీ
కుమయున్ సీతయు రాధయున్ గ్రమముగా ♦ నుత్పన్నలై శర్వ న
ర్యామవంశ్యుండగు రాముఁ గృష్ణుని వివా ♦ హంబాడు నారిమ్మహిన్, 46

వ. కృత త్రేతా ద్వాపర యుగంబులందుఁ గ్రమమ్మున మీరు మూఁగురును
గూఁతులవలన మిగుల గీర్తిన్జెంది హరి యనుగ్రహంబునఁ గైలాస వైకుంఠ
గోలోకంబులకుఁ జనుదురింక మీకు లగ్గయ్యెడునని దీవించి కేశవుని
యనుజ్ఞన్గొని యమ్మౌను లంతర్ధానంబునొందిరి. పితృకన్యలును దెప్పరిల్లి
విష్ణుదేవుని వీడ్కొని తమ నెలవులకున్ బోయిరనిన సూతునకు శౌనకాదు
లిట్లనిరి, 47

గీ. మేనకాజన్మచరిత మ ♦ మ్మేలుఁ తపెండ్లి
యును దెలిసికొంటిమిది రా ♦ జోత్తమునకు
నఖిల జగదంబకూఁతురై ♦ యవతరించు
టయును నీశ్వరుఁ బెండ్లాడు ♦ టయును జెపుము. 48

ఉ. నావుడు సూతుఁడిట్లనె మ ♦ నఃప్రియమొప్ప నగాధిరాజు మే
నావనితన్ గ్రహించి సద ♦ నంబున కేగి మనోజభోగసా

ఖ్యావళిఁ దేలుచుఁ గడిఁది • హాయనముల్ గడపెన్ నభస్స్రవం
తీవ్రపుఁ గార్మి శీతలము • దేశపు శాలవనీతలంబులన్. 49

— * విష్ణ్వాది దేవతలు హిమవంతునియొద్దకు వచ్చుట * —

గీ. అంతఁ గొన్ని దినంబుల • కచ్యుత ప్ర
ముఖనిఖిలలేఖు లేకమై • భూధరేంద్రు
కడకు నరుదేరఁగాఁ గాంచి • కడిఁది భక్తి
వందనముఁ జేసి పీఠముల్ • వరుస నొసఁగి. 50

సీ. అర్ఘ్యపాద్యంబులను జంద • నాక్షతాబ్జ
ములను భూరిఁ గల్పక • ఫలములిచ్చి
మృదుమధుర వాగ్విలాసంబు • మెఱయ వినయ
వినతుఁడై యుల్లసిల్లెఁ బ్రా • ధ్వోధరుండు. 51

ఉ. నేఁడు ఫలంబు గాంచె జని • నేఁడు ఫలంబును జెందె నర్చయున్
నేఁడు ఫలంబు [illegible] • నేఁడు ఫలంబును జెందె జ్ఞానమున్
నేఁడు ఫలంబు [illegible] • సిరులు మెచ్చెఁ బితాళ్ళు గుంపుగాఁ
గూడి [illegible] • కన్ జనుదెంచుటచేత బ్రాఁతిగన్. 52

క. ధన్యుఁడనైతిని శాస్త్రము ధన్యంబయ్యెను గొలంబు • ధన్యంబయ్యెన్
ధన్యతఁ జెందెఁ గుటుంబము, ధన్యతఁ జెందెను గ్రియావిధానంబెల్లన్. 53

క. తమసేవకుఁడై తగు నీ, హిమభూధరుచేత నిప్పు • డేవనియేన్ జి
త్తమునందుఁ దలఁతు రేనియుఁ, బ్రమోదమిగురొత్తఁ జెప్పుఁడు • పావనచరణుల్.

క. అని పల్కిన హిమవంతునిఁ, గని వనజాక్షాదు లాత్మ • కార్యమునకు సి
ద్ధిని నిశ్చయించి వేగమె, యనురాగముతోడ నిట్టులని రాతనితోన్. 55

గీ. వినుము గిరిరాజ! మేము నీ • వేశ్మమునకుఁ
గడు ముదమ్మున వచ్చిన • కారణమును
దెలియఁ జెప్పెద మది నీకు • దివిజరాజి
కఖిల లోకంబులకుఁ గుశ • లావహంబు. 56

[illegible]

ఉ. [illegible]
[illegible]
[illegible]
వేదన [illegible] ౫౭

ఉ. ఆ జగదంబ యానపుడు ◆ కాలవశంబున [illegible]
నా జగదీశుఁ బాసి యటు ◆ లాత్మపదంబును జెంద నీశ్వరుం
డోజముఁ దక్కి భూవలయ ◆ మొంటిగఁ గ్రుమ్మరి విస్ఫురత్తపో
యోజన సేయుచుండె నిపు ◆ డొక్కట యోగులు చుట్టి కొల్వఁగన్. ౫౮

తే. అమ్మహాదేవి గ్రిమ్మఱ ◆ నవతరించి
యామహాదేవుఁ బెండ్లాడి ◆ నప్పుడు మరల
నందఱికి సెన్నలయ్యెడు ◆ నంతదనుక
సుఖము సమకూర దెందు విశుద్ధకీర్తి! ౫౯

ఉ. కావున నీవు నీ సతియు ◆ గాఢపుభక్తి వహించి యమ్మహా
దేవి గుఱించి తీవ్రతర ◆ దివ్యతపం బొనరింపుఁ డింపుమై
పావనులైన మీకు గుణ◆వల్లభ యాజగదంబ కూఁతురై
నీవనితోదరంబున జనించును బెంచును మేటి శ్రేయముల్. 60

క. ఇది విధివిహితం బిత్తఱి, నదనెఱిఁగి భవద్గృహమున ◆ కరుదెంచితి మ
భ్యుదయ విధానముఁ దెల్పఁగ, నిదియదియని యనక సేయుఁ ◆ డిక మావనపుల్

వ. అని చెప్పిన నప్పర్వతసార్వభౌముఁ డందులకు నల్లే యనినంత సుపర్వాగ్రా
మణి లాలనికి దత్సతియగు మేనకకున్ దపశ్చర్యా ప్రకారం బుపదేశించి
వారలఁ దపంబందు నియోగించి, యటనుండి వెడలి స్వార్గమధ్యంబున నొక్క
పుణ్యారణ్యప్రదేశంబందు మహేశ్వరిన్ గూర్చి నమస్కరించి యిట్లు ధ్యానం
బొనర్చిరి.

విష్ణ్వాదులు పరదేవతనుగూర్చి ధ్యానము సేయుట *.

మ. జగదంబా! యుమ! శంభులోక నిలయా! ◆ శర్వప్రియా! దుర్గ! యి
మ్మునఁగ నీయడుగుల మ్రొక్కి కొల్చెదము ని ◆ న్నూర్జితత్రాపాయతా!

[illegible] శ్రీ [illegible]
[illegible] 63

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

గీ. యమునయు మున్నగు సర్వ [illegible]
నమునఁ [illegible] వలంకితమై [illegible]
వింధ్య [illegible] నివాసనిరతమై [illegible]
బరఁగు శివురాణిఁ గొల్తుమ [illegible] భక్తి. 64

ఉ. నీవె సమస్త వేదగత ♦ నిశ్చితతత్త్వమ వంబరో! యింకన్
నీవె సమస్త దేవగణ ♦ నిత్యనియామక వమ్మరో! యింకన్
నీవె సమస్త లోకముల ♦ నేలుగ నాఁకెడు జాణవంబికా!
నీవె సమస్త దుర్గతుల ♦ నెట్టనఁ గొట్టెడు దిట్ట పీశ్వరీ! 65

క. పుష్టివి నీవే సురలకుఁ, దుష్టివి నీవే మునీంద్ర ♦ ధూర్వహులకుఁ జే
త్తేష్టరమ నీవె పుణ్యుల, కష్టమశని నీవె దుష్ట [illegible] నావళికెల్లన్. 66

గీ. వేదములకెల్లఁ దల్లివై ♦ విశ్వమెల్ల
వెలయు గాయత్రి నీవె సా ♦ విత్రి నీవె
ఆ సరస్వతి నీవె సర్వాగమార్థ
సారవస్తువ వగు దీవె ♦ సత్యమిావె. 67

—* విష్ణ్వాదులకుఁ బరదేవత సాక్షాత్కరించుట *—

గీ. అని యిటుల్ వినుతింపుచు ♦ నంబికను గ, నంగ వాంఛించు శేవాధినాథవరుల
కట్టెదుట నగ్గలంబైన ♦ కరుణ గదుర, నమ్మహాదేవియపుడు ప్రత్యక్షమయ్యె.

క. రత్నమయంబగు రథమున, నూత్నపు మృదులాస్తరణ మనోజ్ఞస్థలి శ్రీ
రత్నమగు రాజభూషణు, పత్ని సురోత్తముల యత్న ఫలమై యొప్పెన్.

గీ. కోటిసూర్యాధికంబైన ♦ గురుతర, ప్రకాశ తేజఃప్రకరమునఁ గరముదృష్టి
దుర్గమంబయి రంజిల్లు ♦ దుర్గ నమవ, మాన దివ్యమహామాయఁ ♦ గాన లేక

వ. వదంపడి నిలింపావళికి నప్పరమేశ్వరీదేవికి వినతులై నుతిశతంబు లర్పించి దర్శనం బపేక్షించినంత. 71

సీ. నానాప్రకారంబులౌ పటములపాళోరవిం, దముతోడ్తల్లుం హా స్తనములతోడ
బాలేందురేఖా విభాసితంబగు మస్తకంబుఁ జెందిన కిరీటంబుతోడ
పద్మరాగచ్ఛాయఁ బరిఢవించిన మనోజ్ఞములైన మాల్యాంబరములతోడ
మందహాసపు దీప్తిమానుగుల్వెల్గుడు పదపల్లవములై తను నభోకవములతోడ

గీ. భవ్యకాశ్మీరగంధలేపములతోడ
బంగరుమేనుగు కస్తూరి బొట్టుతోడ
భువనముల నెల్ల భ్రమయించు మూర్తితోడ
శంకరార్ధాంగలక్ష్మి సాక్షాత్కరించె. 72

వ. అంత నిలింపు లత్యంతసంతోషితస్వాంతులై సాష్టాంగవందనంబు లాచరించి యంబిక నిట్లు వినుతించిరి.

మ. శివ! కల్యాణి! [illegible] మహేశ్వరి! జగ త్సేవ్యా! సహస్రార్కభా
ద్వ్యాపవారా! [illegible] ప్రత్రిని భవచ్ఛక్తిసం
స్తవమున్ జేయఁగ దక్షు [illegible] శక్యంబుగాదంచు మిం
చు వెలుగాంచు వదించెదఁ దల్లి! [illegible] 74

క. ఐనను నీభక్తులకే మేని భయంబింత లేక యెట్లో పదిదీ
యానూనమహిమ నెన్న భవానీ! దయ మెత్తువమ్మ! పరమప్రీతిన్. 75

—*విష్ణ్వాదులు దేవతలు మరల జన్మంబునొంది శివునిఁ బెండ్లాడుమనుట*—

ఉ. దక్షుని కూఁతురవై మును సుధాకరశేఖరుఁ బెండ్లియాడి బ
ల్కుడు మహేశ్వరున్ దెగడు కశ్మలు దక్షుని రోసి యాత్మ దే
హక్షయమున్ బొనర్చి యిటు లాత్మపదంబును జెందితీవు ఫా
లాక్షుఁడు నీవియోగమున నార్తిఁ దహించి కృశించె నెంతయున్. 76

గీ. తల్లి! లోఁగటి యవతార దశను దేవ
కార్యసిద్ధి నొనర్పక కడపితీవు
మునులు వేల్పులు మేమెల్ల వనటఁగుంది
శరణుఁ జెందితి మమ్మ! నీ చరణములను. 77

చ. మరల ధరన్ జనింపు శశి • మండనుఁ బెండిలియాడి యా కృపా
కరుని మనం బలర్వ పద • కంజములన్ భజియించు మమ్ము వి
స్తరకరుణాతిరేకమున • సౌఖ్యములొందఁగఁ జేయు విస్మయా
కరమగులీలఁ గూర్పుము జగంబులు మెచ్చ మహేశ్వరప్రియా! 78

గీ. అనుడు జగదేకమాతృక • యాలకించి
హేతు వెంచి మదిన్ హృదయేశు నీశు
భక్తితోడ స్మరించి దేవ్వరవుఁ గరుణ
నచ్యుతాదులఁ గాంచి యిట్లనుచుఁ బలికె. 79

—* పరదేవత దేవతలకు వరమిచ్చుట *—

ఉ. ఓ హరి! యో చతుర్ముఖుఁడ! • యో పురుహూత! వినుండు యున్నదీ
యోహ నెఱిఁగితిన్ వరము • నిచ్చెద మెచ్చెద మీ ప్రవత్తులన్
మోహము నేనచేసితిని • మూర్ఖుఁడు దక్షుని కట్టు నాఁడు సం
దేహము లేక యిబ్బవి జనించెద మించెద శంభు రాణినై. 80

గీ. కలవు హేతువులిఁకఁ గొన్ని • కనికరమునఁ
జెప్పెద వినుండు మున్నల • శీతశైల
భర్త యాతనిసతి మేన • పరమసాధ్వి
నన్ను సేవించి రధిక ప్రపన్నులగుచు. 81

ఆ. ఇప్పుడుఁగూడ వార • లెంతో భక్తినిఁ జెంది
నన్ను సుతనుగా మనసునఁ గోరి
తపముఁ బూనిరింకఁ • దథ్యంబుగా వారి
గర్భమందుఁ బుట్టుఁ • గాంచుదాన. 82

వ. మఱియును,

ఉ. అక్కట! నా మనోదయితుఁ • డా శివుఁ డెంతయు నా వియుక్తిచే
వెక్కసమైన దుఃఖమున • వేమఱుఁ బొక్కుచు స్రుక్కుచున్ గడున్
జిక్కి దిగంబరుండయి యశేషధరన్ దిరుగాడుచుండె నా
కక్కరుణాకరున్ దలఁప • నార్తియగున్ హృదయంబు నీరగున్. 84

సీ. ధరియించు నాతండు • తాపంబణఁప ఘోర, దర్వీకరముఁ బుష్పదామ మనుచు
దరియించు నాతండు • సంతసంబొప్ప శ్మ, శానవాటుల వనస్థలములనుచు

కొలువుండు నాతఁడు సకలకంబుతోఁ జేఁగు, ధరకూటముల సౌధతలములనుచు
నల.దు నాతఁడు వ్యర్థంబుగా నల్ల, కాటిభస్మంబు శ్రీ గంధమనుచు

గీ. ఏమనుచుఁ జెప్పఁదగు నా యీ వియోగ, దుఃఖభరమునఁ బొగులు రుద్రుని చరిత్ర
మక్కటా మిక్కుటంబుగ నక్కటికము, సేయ కేయెడఁ గేని రోజింపుఁడీరు. 84

ఉ. నామనోవంబు మాఱు పురనను నవ్యథమోయుచుఁ గొన్నినాళ్ళటుల్
రోదనముం బొనర్చు పతి రుద్రునిఁ గాంచి రమాకళత్ర! నీ
వాదరమొప్పఁ జక్రమున నాశవగాత్రముఁ ద్రుంచివైచి యా
వేదుఱు మాన్పలేదె సరవిన్ సురలెల్లరు సంతసింపఁగన్. 85

చ. "అరయక తండ్రి నాకులు లనాదరమున్ బొనరింపఁ గుంది ని
ర్భరమగు రోసమొంది సతి ప్రాణముఁ బాసె నటుల్ పతివ్రతా
భరణమనాఁగ నింపెసఁగు భార్యను బాసి యెటుల్ భరింతు దు
ర్భరమగు దుఃఖమంచు" నిలుఁ బాసె గణంబులఁ బాసె భర్త దాన్. 86

గీ. ధీరుఁడయ్యును మాయకు దూరుఁడయ్యు
నే వికారంబు లేని మహేశుఁడయ్యుఁ
బూర్ణుఁడై యొప్పునయ్యాదిపురుషుఁడయ్యుఁ,
గాముకునిఁబోలి పొగలె జగంబునందు. 87

క. కాకున్న నిట్టిమోహముఁ, జీకాకువడంగ నట్టి శివునకు దేలా?
లౌకికుఁడు వోలెఁ దిరిగెన, లౌకికుఁడై ప్రకృతికెపుడ లక్ష్యంబైనన్. 88

గీ. నా వియోగంబు మొదలు నా నా విధోప
భోగములతో నుడిగెఁ గామ భోగమతఁడు
నేన యవతారమెత్తినఁ గాని మరలఁ
బెండ్లియాడఁడు వేయొక్క వెలఁది నెందు. 89

ఉ. కావుననింక సత్వరము గా నవతారమొనర్తు శైలప
త్నీవిమలోదరంబున జనింతు నఘాపహులైన తాపసుల్
భావములందుఁ బొంగఁగ న పారతపం బొనరించి యమ్మహా
దేవునిరాణి నౌదుఁగదుఁ దేవవసాఁసుదు నాకవాసులన్. 90

ఉ. పొండిఁక మీగృహంబులకు భూతపతిన్ శివుఁ గొల్వఁ డాదయా
మండనుఁ డెల్లదుఃఖముల మాన్పి సుఖంబిడు నాసుమేరుకో

చండమని పక్షినౌటఁగద ♦ తద్ద్రుమధన్యతఁ జెంది యేను బ్ర
హ్మాండమునందు నంద్యుఁడయి ♦ యుండఁగఁ గాచుట దేవనాయకుల్! 91

ఆ. అనియుఁ బలుకులు జగదంబ ♦ యాదితేయ
నాయకులు చూచుచుండఁగ ♦ నత్తటిల్ల
తనరె నిజధామ మొందఁ ద్రి ♦ దశవతంసు
లంబఁ గొనియాడి తమయిండ్ల ♦ కరిగిరెలమి. 92

గీ. మునులు సూతునితో నిట్టు ♦ లనిరి దేవ
దేవి నిజధామ మొందఁగా ♦ దివ్యవరులు
తమ గృహంబుల కేఁగ భూ ♦ ధరుఁడు మేన
యెట్లు తపసొనరించిరో ♦ యెఱుఁగఁ జెపుము. 93

—* మేనకా హిమవత్తపో వర్ణనము *—

క. అనవుడు సూతుండిట్లనె, మునులార! వినుండు దేవ♦ముఖ్యులటులు బో
ధన మొనరించి చనన్ శ్రీ,తనగేంద్రుఁడు మేనయును ని♦తాంతప్రేమన్. 94

చ. వరఁగఁ దపంబొనర్చి రన♦వద్యమహాహ్లాద్యమకామధామ వి
స్ఫురదసమానమానసవి♦భూషితభక్తినియుక్తులై మహే
శ్వరసహితంబుగా నుమను♦జైత్రసితప్రతిపత్తు దొల్తగా
నిరువదియేడువారము ల♦హీనవిధానముగా భజింపుచున్. 95

గీ. పర్వతేంద్రుని రాణి సం♦బరముతోడ
నిరుపమానసుసంతాన ♦ నిరత యగుచు
గాంగసైకతమున మహా ♦ గౌరి విగ్ర
హమును బొనరించి పూజించు ♦ నహరహంబు. 96

గీ. తదియనాఁ డష్టమిని నితాం♦త ప్రపత్తి
తోడఁ బస్తుండి యమ్మఱు♦నాఁడు మోద
కాన్నముల గౌరిఁ బూజించి ♦ యవనిసురల
పావడఁగఁ జేసి దానముల్ ♦ చాలఁ జేయు. 97

క. కొన్ని దినంబులు ఫలములు, గొన్ని దినంబులును వన్య ♦ కుసుమరసంబున్
గొన్ని దినంబులు జలమును, గొన్ని దినంబులును గాలిఁ ♦ గ్రోలి తపించెన్. 98

—* మేనకకుఁ బరదేవత ప్రత్యక్షమగుట *—

గీ. సప్తవింశతి వారముల్ • జరుప నిట్లు
కడఁగి జగదేకమాత మే • ల్కరుణయెసఁగ
సంతసంబున మేనకా • కాంత యెదుర
నిలిచి ప్రత్యక్షమయ్యెఁ గో • ర్కులను దీర్ప. 99

క. మెచ్చితి సాధ్వీ! నీ భా, స్వచ్చరితతపోవ్రతంబు • వరమడుగు మింకన్
హెచ్చుగ నెట్టిదియే నే, నిచ్చెదఁ దడఁబాటు లేక • హిమశైలసతీ! 100

గీ. అంబ వాల్లభ్యమలర ని • ట్లనుడు మేన, యంబఁ గని మ్రొక్కి విజ్ఞాన • మలమికొనఁగ
నంజలిఁ బొనర్చి మధురోక్తు • లమర నిట్లు, ధ్యాన మొనరించెఁ దత్పదా • ధీనయగుచు

గీ. ఏ మహామాయ తనయందు • నీ జగంబుఁ
బొడమఁ జేసి ధరించు వి • స్ఫూర్తి గరిమ
నమ్మహాదేవి నా చండి • కాంబ నిష్ఠ
డెందమున గొల్చి యొనరింతు • వందనములు. 102

సీ. ఎల్లలోకములకు • హేతువై తగుదాని, యోగనిద్రయసంగ • నొప్పుదాని
భక్తులవలవంతఁ • బాయఁద్రోలెడుదాని, మంచిదాసుల మురి • పించుదాని
తల్లులకెల్లను • దల్లియై తగుదాని, నానందమున నెప్పు • డలరుదాని
నిర్జరీరత్నమై • నీటుమీఱెడుదానిఁ, దమ్మిపూదండలఁ • దాల్చుదాని
గీ. సర్వకార్యార్థములను నొ • సంగుదానిఁ, బ్రాణులకు నెల్ల బుద్ధియై • పరఁగుదాని
యతులకెల్లర కేలికయై • యమరుదాని, సిద్ధమగుదానిఁ గొలుతుఁ ద్రి • శుద్ధిగాను

చ. అనలునియందు నుగ్రకల • వై హరిదశ్వునియందు దాహప్ర
ద ఘనకలవై శశాంకునెడఁ • గాటపుసంతస మిచ్చు కాంతివై
దనుజ నిహంతయందు విత • తంబగు మాయవునై సుధాంశుమం
డను నెడఁ జిన్మయాకృతిఁ గ • నంబడు దీవె గదమ్మ శాంకరీ!

గీ. ఊర్ధ్వరేతస్కులై కడు • నొప్పు ఋషుల, కందఱకు బ్రహ్మవిద్యవై • యలరె దీవు
జగమునందలి సంసారి • జనములకును, గోర్కెవై యొప్పుచుందువు • కూర్మి మీఱ

క. కష్టంబేమియుఁ గాంచక, సృష్టిస్థితి నాశములను • జేకూర్పుటకై
స్రష్టను హరిహరులను మహి, తేష్టమతిఁ గూర్చినట్టి • యేలిక వీవే. 106

సీ. తల్లి! నాబోటులేడ యుద్దామమైన, నీప్రభావంబు నెలమి వర్ణించుటెడ
శరణుఁ జేసెదనమ్మ! ప్రసన్న వగుము, యిష్టవరములనిమ్ము మహేశపత్ని!

కం. ఇట్లు నుతించి భజించిన, గట్లెలికసానిఁ గాంచి కాళీసతి దా
నిట్లట్లనఁ జెల్లనిదయ, యుల్లేర్పడఁ గౌఁగిలించి యాదటఁ బలికెన్. 108

ఉ. కొండలజేనిరాణి! యనుఁగుంజెలి వమ్మరో! నాకు నీవు నే
నిండగు గారవమ్మెసఁగ నీదగుకోర్కెల నీయవచ్చితిన్
దండిగఁగోరు మొండనక తప్పక యిచ్చెద నాకు నీయరా
కుండెడి దంచు నొక్కటియు నుండదు ముజ్జగమందు నెందునున్. 109

గీ. అమృతధారలఁజిందు దుర్గాంబపలుకు, సంబరంబున విని గిరి సార్వభౌమ
పత్ని దోయిలియొగ్గి యిప్పగిదిఁబలికెఁ, దల్లి! నే వరమొండఁగోఁదగిన మొదల

మ. శతపుత్రుల్ నతిపాత్రులిష్ట తొలుతన్ జైత్రుల్ చిరంజీవులున్
మతిమంతుల్ జనియింపఁగావలె నిఁకన్ మన్నించి నీవింపుమై
సుతవై నాకు జనింపగాఁవలె సురస్తోమంబుకార్యంబు నా
ధృతిఁ గూర్పన్వలె వామదేవసతివై తీర్పన్వలెన్ లీలలన్.

— * వరదేవత మేనకకుఁ గోరిన వరంబులిచ్చుట * —

గీ. అనుడు మేనావరంబుల నాలకించి, మందహాసమొనర్చి బాలేందుమౌళి
కాళి యిట్లనె మేనకాకాంత! నీవు, గనెదు నూర్గురుకొడుకులగరిమమెఱయ.

ఉ. అందును నుత్తమోత్తముఁ డపార్వతితేజుఁ డొకండు ముఖ్యుఁడై
ముందుగఁ బుట్టు నేనును నమోఘతరాదర మొప్ప నుద్భవం
బందెద నీదు గర్భమున నాత్మజనై యనిమేషకార్య మ
ర్థిం దగఁజేతు నీశ్వరు వరింతు నికం జను కంజలోచనా! 113

వ. అని యిట్లు వరంబిచ్చి యమ్మహాదేవి యంతర్ధానంబుఁ జెంద నమ్మేనక
యద్దిశాభాగంబునకుఁ బ్రణామమ్ము లొనర్చి యత్యంత సమ్మోదమ్మునఁ
దపఃక్లేశమ్ముఁ బోఁజిమ్మి జయశబ్దమ్ము లొక్కుమ్మడిఁ గావింపుచు నాత్మేశ్వరుఁ
జేరనరిగి వరసిద్ధిన్ దెలిపిన గిరీశ్వరుండును సంతుష్టుండై యక్కోమలాంగిన్
బెక్కుభంగులఁ గొనియాడి యక్కునన్ జేర్చి గారవించె. 114

—* మేనకకు నూర్గురు కొడుకులు పుట్టుట *—

సీ. అంత గిరిరాజు [illegible] సౌఖ్యమొందఁగ మేనకా◆సాధ్వి చూలుఁ
దాల్చి నెలలు నిండి [illegible] యుఁగనియె, ఘనుని మైనాకనామ న◆గణ్యబలుని.

క. పదఁపడి నూరుమంది [illegible] సుదయించిరి సుతులు వారి ◆ కదితాగ్రనిభుల్
ముదమునఁ బ్రోచెను మూఁ, యదనున నొనరించె భూధ◆రాధీశ్వరుఁడున్.

క. గిరివరుఁ డొసఁగెను దానము, లురవుగ బ్రాహ్మణులకప్పు◆డొడ్డకను ధనం
బరుదొప్పనిచ్చె గౌరీ, పరమేశ్వరిచరణకమల ◆ భక్తి నిగిడ్చెన్. 117

చ. హిమగిరి మేనయున్ జగద ◆ధీశ్వరి పుట్టువుఁగోరి యాత్మచి
త్తమునఁ దలంప నాపెయును ◆ దా నిడినట్టి వరంబు నప్డు స
త్యము నొనరింపఁగాఁ గడఁగి ◆ దైవతకార్యభరంబు నెంచి పూ
ర్ణమయిన యంశతో హిమధ ◆ రాధరుచిత్తము నొందెఁ బొందుగన్. 118

—* పరదేవతాతేజంబు మేనకాగర్భంబునఁ జేరుట *—

క. ఆగట్టులఱేఁ డత్తఱిఁ, దా గౌరీతేజ మెలమిఁ ◆ దాల్చె మెఱయుచుఁ దా
బాగై యమరు ముహూర్తపు, భాగంబున నద్దిచేర్చె ◆ భార్యతనువునన్. 119

గీ. తనదు పెనిమిటియెడనుండి ◆ తన్నుఁ జేరి
నట్టి జగదంబ తేజంబు ◆ నంది మేన
గర్భమున్ దాల్చి నిర్భర◆కాంతిపుంజ
రంజితాకార యగుచుఁ గ◆రంబు మెఱసె. 120

గీ. అరగింపున నరుచి మెం◆డయ్యె నలఁత
నిద్దురయుఁ గడుఁ బొడతెంచె◆నెగడునగలు
సగము మూలకుఁబడియె నె◆మ్మొగము లోధ్ర
కుసుమసమ మయ్యె గట్టురా◆కొమ్మకపుడు. 121

గీ. మట్టితావులఁ జిమ్మన ◆ మ్మగువమోము
కమ్మనలఁ జాలఁ గొనుచు నే ◆ కాంతమందుఁ
దనివిఁ గొనలేక యున్న ను ◆ దారహర్ష
భరముఁ జెందె మహీధర ◆ ప్రవరుఁ డపుడు 122

క. దోహదము దీర్పఁ దలఁకొని, యా హిమవంతుండు మేనకాత్మస్పృహ నెం
తో హరువొప్ప నెఱింగి మహా హర్షమెసంగఁ గూర్చె నవ్య సద్ద్రవ్యాలిన్. 123
సీ. కోరకలవాలి తల్పులతికను బోలు, నంబికను గర్భమునఁ దాల్చి యమరు సతిని
రత్నఖనిగర్భమైన యుర్వరను బోలెఁ, గాంచి మురిసెఁ గిరీశ్వరాగ్రణియు నంత.
గీ. అభ్రితాంబరు నాకసమట్లు ప్రసవ, సమయమొందిన సతికి రక్షకులనున్ జి
కిత్సకుల నేర్పఱచి గర్భగేహమందు, నునిచి యంబను దలఁచుచు నుండె నతఁడు.

—* విష్ణ్వాదులు వచ్చి మేనాగర్భస్థయగు పరదేవతను స్తుతింపుట *—

ఉ. మేనకకడ్పులోనఁ దమ మేలునకై పుడమిన్ జనింపఁగాఁ
బూనిన యంబికన్ మిగులఁ బొంగఁగఁ జేయ సుపర్వనాయకుల్
వానులు దారసిల్లి యసమానవచస్స్వనముల్ సెలంగఁగా
ధ్యానము చేసి రాగమని దానవిధానవధానురోధులై. 126

ఆ. జయము జయము దుర్గ! జయము మహేశ్వరి!
జయము జయము విజ్ఞ! జయము కాళి!
జయము సత్యనిష్ఠ! జయము సత్యవ్రత!
జయము సత్యరూప! జయము శక్తి! 127

శా. తల్లీ! నీవలనన్ గదా జగము లాతంకంబు లేకింతయే
నుల్లాసంబును జెంది పెంపెసఁగు నీవాక్కింత దప్పిందినన్
ముల్లోకంబులు దెల్విఁదప్పి చెడు మేమున్ మేటి నీసత్కృపా
వేల్లద్భాగ్యమునన్ సురక్షితులమై పేర్గాంటి మంబా! యిటుల్. 128

క. పుడమి జనియించి యిఁకమా, యిడుములఁగడ తేర్పుమమ్మ! యెంతయుఁ బేర్మిన్
కడు నేడు గడగఁ గొని ని, న్నడపకఁ బూజించువారి యెడఁగల కరుణన్.

గీ. మేనకాగర్భమందుఁ బేర్మిన్ దనర్చు, నఖిల లోకాంబ నిట్లుఁ గొనియాడి వార
లెల్లఁ దమతమ నెలవులకేగి రంత, మేనకకు నిండె నెలలు తొమ్మిదియు నపుడు.

వ. పదియవ మాసంబున నొక్క శుభసమయంబున. 131

—* శ్రీ పరదేవతావతార ఘట్టము *—

సీ. ఆకసంబు ప్రసన్నమయ్యెను గాంతన, క్షత్రమాలాగ్రహ కలితమగుచు
గాడ్పు సుఖస్పర్శ గలిగి వీచెను మేలి, కమ్మపుష్పాదులను గ్రమ్ముకొనుచు

సలిలంబు దనరెఁ గాసారసరోధునీ, వితతిన్ బ్రఫుల్లారవిందమగుచు
వసుధయొప్పెను జనపదపట్టణారణ్యములు నెన్నఁదగు పండుగలనుగనుచు
గీ. అగ్నిహోత్రంబు నొందె సవ్యార్చియగుచుఁ, జందురుఁడు పండువెన్నెలఁ జల్లెఁ బెల్లు
పుష్పవర్షంబు గురిసె విస్ఫూర్తి దిశలు, మెఱసె సజ్జనులెంతయు మురిసిరెలమి.

క. పాడిరి గంధర్వులు దివి, నాడిరి రంభోర్వశీముఖాప్సరస లొగిన్
వీడిరి యలజడి వేల్పులు, వాడిరి బెగ్గడిలి వనటఁ బాపచరిత్రుల్. 135

గీ. పరఁగ శ్రీచైత్ర శుద్ధ నవమి నిశీథ, మందు మృగశీర్ష నక్షత్రమందు క్షీర
సాగరమునుండి యిందిర చాడ్పు మేన, కాతరుణి గర్భమందు శ్రీకాళి పొడమె.

క. శివ యవతారము సేయఁగ, శివుఁడానందించె నింగిఁ జెలఁగుచు భేరీ
రవ మొనరించిరి వేల్పులు, రవమున్ బొనరించె మేఘరాజి యనువుగాన్.

ఆ. పుష్పవృష్టి యలరెఁ బొలుపుగాఁ గమ్మనన్, గుప్పెగాడ్పు శీతకుధర నగరి
నుండు వారికెల్ల నూడె నుమ్మలికమ్ము, సాటిలేని సంతసం బెసంగె 136

—— * విష్ణ్వాదిదేవతలు పరదేవతను దఱిసి స్తుతించుట * ——

క. అనిమిషులు గడిఁది హర్షం, బున నట కరుదెంచి నిఖిలభువనాంబను గ
న్గొని యిట్లు నుతిఁ బొనర్చిరి, కనదసమానాభిరామ ఘనతరఫణితిన్. 137

ఉ. అంబరో! దేవకార్యము నర్థిఘటింపఁ దలంపుచేసి జ
న్మంబును నొందినట్టి నిను నమ్మి భజించెదమమ్మ! యిష్ట పూ
ర్ణంబు నొనర్చి తీవు గిరిరాణ్మిథునోరు మనోరథంబు సి
ద్ధిం బొనరింపు వేగ మిఁక దివ్యులకార్య మవక్రవిక్రమా! 138

ఆ. విష్ణుముఖ్యదేవవిభులిట్లు జగదంబ, కను నుతించి మ్రొక్కి కడుముదమునఁ
దమదు ధామములకుఁ దరలిరి జగదీశ్వ, రీ దయన్ బొగడుచు నాదరమున.

క. నీలోత్పలదళకాంతులఁ, బోలినతనుకాంతి మిగులఁ బొంగిపొరలు న
క్కాలికదివ్యాకారము, శైలేశ్వరి గాంచి మించు సంతసమొసఁగన్. 140

చ. ఓపరమేశ్వరీ! త్రిభువ నోన్నత పూతచరిత్ర! సత్కృపా
ద్వీపవతీ! సతీ! సకల దేవనుతా! శివధర్మపత్ని! నీ
వీపగిదిన్ గృపన్ సలుపు టెంతయు సంతసమమ్మ! యైన నీ
రూపము మార్చి నాసుతగ రూపము గైకొనుమమ్మ శాంకరీ! 141

క. ఇటు లాడిన మేనకనుడి, నిటలాక్షునిరాణి విని వి॰నిద్రప్రేమన్
గుటిలత యొకింత లేకయె, యిటు పల్కె సుధారసంపు॰టిమిడిక యమరన్. 142

ఉ. మేనక! మున్ను నీతపసు ॰ మెచ్చివరంబిటులిచ్చి యిప్పుడ
ద్దాని ఘటించితిన్ గుఱుతు ॰ దట్టుటకై యిటునా స్వరూపమున్
బూనితి నిప్డు దీనివిడి ॰ పుత్రికయాకృతిఁ జెందుదాన సం
తానముదంబు నొందుఁ డగ ॰ తల్లజమాళియుఁ బుణ్యవిభ్రమున్. 143

గీ. దేవతలకార్యభర మిఁకఁ ॰ దీర్చుదానఁ
బరఁగఁదరుణేందుధరుఁ జెట్ట ॰ పట్టుదాన
దుర్మతులయాస లడఁగంటఁ ॰ దునుముదానఁ
బెనుచుదాన శుభంబులఁ ॰ బెర్మిమీకు. 144

క. నాయందు దుహితృభావము, సేయుఁడు ననుఁ జెంచి పెండ్లి ॰ సేయుఁడు ప్రేమన్
రాయుఁడు పాపచయంబుల, వేయుఁడు నిర్వాణసౌఖ్య॰విజయధ్వజమున్. 145

వ. ఇట్లుచెప్పి యప్పరదేవత తత్క్షణంబున నాత్మమాయా విశేషంబున బాలికాకృతిన్ జనర రోదనంబుచేసిన మేనకయును దత్సంగతాళీజనంబులును ననన్యసామాన్యంబగు నబ్బాలికాతేజంబున కక్కజంబొంది కడున్గడు సంతసంబొందిరాసమయంబున. 146

గీ. పుఱుటి పానుపునందు వి॰స్ఫురితగతులఁ
బరఁగు బాలాతనుప్రభా॰పటలి నర్ధ
రాత్రమున వెల్గు దీపముల్ ॰ రహినిఁ దక్కి
చిత్రగత దీపములఁబోలి ॰ చెలఁగె నపుడు. 147

—* హిమవంతుఁడు పుత్రీ జననోత్సవము సేయుట *—

క. పుత్రీ జననోదంతము, నాత్రముగా వచ్చి చెప్పి ॰ నట్టి జనుల కే
మాత్రము గొంకక శ్వేత, చ్ఛత్రము వెలిగానొసఁగె న॰చలుఁడఖిలంబున్.

గీ. హితులగు మహీసురులఁ బురో॰హితులఁగూడి
శైలపతి పుఱుటింటికిఁ ॰ జని కుమారిఁ
గనియెఁ గాంతుల గృహమెల్లఁ ॰ గప్పుదాని
వల్లకలువల డాలు వెన్నాడుదాని. 149

చ. కని ఘనమైన సంతసము ◆ గ్రమ్మఁగ నంగ నగేంద్రుఁ డాత్మజా
జనన మహోత్సవంబెసఁగ ◆ సల్పె ననల్పములైన వాద్యని
స్వనములు వారసుందరుల ◆ చారు విలాసపు నాటపాటలున్
గొనఁబడఁ బ్రాహ్మణాలికును దివ్య దానములిచ్చె హెచ్చుగన్. 150

—* నా మ క ర ణ ము *—

గీ. జాతకర్మంబు లొనరించి ◆ శైలరాజు
మునులతో మంచి సుముహూర్త ◆ మునను సుతకు
నామకరణంబు చేసినా ◆ సాధనములఁ
బంచిపెట్టెను యాచక ◆ ప్రతతి కపుడు. 151

గీ. కాళి! కామేశ్వరీ! శివ! ◆ కామసుంద
రీ! లలిత! ఆర్య! చండిక! ◆ బాల! యనుచుఁ
బేరులను బెట్టి యెంతయుఁ ◆ బ్రియము మెఱయఁ
బిలిచిరా బాలికను నింపు ◆ పెంపుగదుర. 152

క. పర్వతపతియగు హిమవ, త్పర్వతమున కెలమి నిడు న ◆ పత్యంబగుటన్
బార్వతి యను పేరును నీ, యుర్వీన్ గై సేసె నాపె ◆ యుచితవిధముగాన్. 153

*గీ. అఖిల జగదంబయై సము ◆ దారకరుణ
జగములన్ గాచుచుండుటఁ ◆ జక్కనుమ య
టంచుఁ బేరును దాల్చి యీ ◆ యవనియందుఁ
బరఁగు నెల్లర మదులకు ◆ మురువు నిడుచు. 154

క. నానావిధ గానంబుల, నూనగతిన్ గాయకాగ్ర ◆ ణులు సల్పిరి సు
శ్రీనిధి గిరిపతి వారికిఁ, గానకకానక చయంబుఁ ◆ గానుకలొసఁగెన్. 155

గీ. అంత హిమవంతుఁ డెంతయు ◆ సంతసంబె
సంగ నుత్సవమిబ్భంగి ◆ సంతరించి
కూఁతుఁ బలుమఱుఁ గాంచుచుఁ ◆ జితమందుఁ
బొంగెఁ బెల్లిదముగ బహు ◆ పుత్రుఁడైన. 156

అవతీత్యవా = రక్షించునట్టిది—అవ రక్షణే

ఉ. చలిమల కూఁతు రెంతయును * సాత్త్వికశీలము నాఁటి గంగయు
ట్టుల శరదిందుచంద్రికయుఁ బోలెఁ గమనీయతరాంగియై దినం
బుల నడలన్ గడున్ బొదలెఁ * బొంపుగ బంధుజనంబులెల్ల న
చ్చెలువముఁ గాంచి యచ్చెరువుఁ * జెంది ముదంబును జెందిరింపునన్. 157

క. పలువురు నందనులొప్పఁగఁ, గలవారైనను గుమారి * కనుఁగనుచు హిమా
చలుఁడున్ దత్పత్నియు ని,మ్ములఁ దృప్తిన్ జెందరైరి * మురియుచు నెపుడున్.

ఉ. కలిమిగ మ్రాఁకులెల్ల నన * కారు నెడన్ జిగిరించి పూచి తా
వుల విలసిల్లుచున్నను దవ్వులక్కనుఁ జూతసుమంబునందెఁ దే
టులు కులశైలవల్లభుఁడటుల్ గొడుకుల్ గడు నెక్కుడున్న ని
చ్చలు సుతనే కనుంగొనుచు * సంతసమొంది చెలంగు నెంతయున్. 159

సీ. సంస్కారవంతమౌ * చక్కనివాక్కునఁ, దేజంబునొందిన * ధీరుపోల్కి
మహనీయతరకాంతి * మండితంబగు శిఖ, భాస్వరంబైన దీపంబు పగిది
విమలోదకంబున * వెలయు గంగాఝరిఁ, గమనీయమైన యరాశసముమాడ్కి
వరసకవీంద్ర విస్ఫురితమై తగుగోష్ఠి, జానొందినట్టి రాజన్యుఁ డట్లు

గీ. అఖిల జగముల కంబికయైన యార్య
చేత నిఁక సర్వపర్వతశేఖరుండు
పూతుఁడును భూషితుండయి * పొలుపుమీఱి
పుడమియందెల్లఁ గీర్తి విస్ఫూర్తిఁబడసె. 160

—* శ్రీ పార్వతీ బాల్యక్రీడాభివర్ణనము *—

గీ. వ్రిబలసింహంబులను గొంతుఁ * బట్టి లాగి,
తెచ్చి యెక్కు వనంబెల్లఁ * దిరుగుఁగాలి
గున్నయేనుఁగుఁ గొనివచ్చి * కొమరుఁ డనుచు
నెత్తికొని ముద్దిడును బ్రియం * బెసఁగ మొసఁగ. 161

వ. మఱియు నప్పర్వతరాజకుమారి బాల్యక్రీడావినోదంబుల. దవిలి తోడిపడుచులఁ
గూడికొని చదలేటి యిసుకతిన్నెలందుఁ జేరి

సీ. జనని నే నిఁక నాదు * సంతాన మీరని, పండ్లొగిరంబులు * పంచిపెట్టు
జగములేలెడు దొర * సానినే నీరలు, ప్రజలంచుఁ బనువొప్పఁ * బనులు సెప్పు

కామధేనువు నేనుగడ మసురభులీర, యంచుఁ గోర్కులను యోజించి తీర్చు
కల్పవల్లిని నేను స్వల్పలతలు మీర, లని నిజౌన్నత్యంబు నమరఁజూపు

గీ. గుఱుగు లమరించు బ్రహ్మాండగోళములని
బొమ్మలను గూర్చు హరిపద్మభవు లనుచును
బంతులాడును రవిహిమభానులనుచు
శైలరాజకుమారి శైశవముగూరి. 164

ఉ. శారదవేళ హంసములు జాహ్నవిఁ జేరెడునట్లు రేఖ వి
స్తారరుచుల్ మహౌషధులఁ జక్కఁగఁ జెందెడుభాడ్కి నదిజన్
జేరెఁ దమంతఁ బూర్వజనిసిద్ధములై తగువిద్యలెల్ల నం
భోరుహనేత్ర దా గురుల పొంతఁ జరింపుచునుండ వింతగాన్. 165

సీ. శివయని పిలువఁగాఁ జెలువ పల్కునుగాని, యన్యాహ్వయంబులఁ గలఁగి సేయు
ఇందుశేఖరము బొట్టిలమిఁ దాల్చునుగాని, తలఁదాల్ప దెన్నండు తక్కునగల
గజరిపుబుసభతల్లజముల నెక్కును, గాని యెక్కదు లాఁతికరుల హరుల
భర్మారవిందసంభవపరాగవిభూతు, లలఁదు గాని యలంద దన్యలేప

గీ. ములను నిచ్చలు సామగీతులనె గాయ
నము సలుపుఁ గాని యితరగీతములఁ గనదు
శరధనుశ్శూలములనె హస్తములఁ దాల్చుఁ
గాని యల్పాయుధములఁ దాఁ గొందలఁపదు. 166

వ. మఱియును.

సీ. బాల విపంచికావాదనం బొనరించుఁ, బరమేష్ఠిరాణి సంభ్రమముఁ జెంద
కాళి గాత్రమున రాగముల నాలాపించు, నిందిరహృదయంబు డిందుపడఁగ
లలిత నర్తనకౌశలంబుఁ జూపించును, విద్యాధరాంగనల్ వెఱఁగుఁ జెంద
శివచిత్రములు లిఖించుఁ జెలువుగా వలరాజు, రాణిధైర్యంబు గరంబు సడల

గీ. అనుపమానమనోజ్ఞ కావ్యంబు లల్లు
నల్ల గురుకావ్యదేవులు డిల్లపడఁగ
బరమకళ్యాణి గిరివరేశ్వరకుమారి
లీలలేమని లెక్కింపఁ బోలుఁ బుడమి 168

[illegible]

ఉ. [illegible]

గీ. [illegible]

[illegible]

ఉ. [illegible]

గీ. [illegible]

శా. [illegible]

వ. [illegible]

గీ. అద్రిరాజన్య [illegible]

[illegible]

సీ. యోగి, నగ్నుండు, కడింది వైరాగి. గుణము
లేనివాఁడును. దలిదండ్రి లేని [illegible]ఁడు

అశివవేషధరుం డౌ [illegible]
నీదు కు[illegible]ను బెండ్లాడు [illegible] 176

వ. అనినంత

మత్తకోకిల. శ్రాళి నారదమౌని పల్కులఁ [illegible] గ్రాలు [illegible] యు
క్కాలకాలుఁడె యాత్మనాథుఁడు [illegible] గాఁగలండను నెంచి లోఁ
జాల సంతసమొంది చిత్తము [illegible] శంకరాంఘ్రులఁ జేర్చి తా
నాలకింపుచునుండె వారి ప్రియాతురోక్తుల నంతయున్. 177

క. నారదమునిపల్కుల విని, భూరివ్యసనమునఁ గుంది ♦ భూధరుఁడును మే
నారమణి యెట్టకేలకు, సైరణఁ గొని యిట్టులనిరి ♦ చనవున మునితోన్. 178

చ. అలమటఁ జెందె డెందము మహాత్మ! భవద్వచనం బమోఘ మీ
యలజడి కెట్టులోర్తు మకటా! పలునోములు నోఁచి కన్న యీ
లలితకుమారికిన్ బతి విలక్షణుఁ డేర్పడ మాడు జీవితం
బులు చెడు దీని మార్పఁగల ♦ పొంకము గల్గినఁ దెల్పుఁడీ దయన్. 179

—* గిరిరాజుతో నారదుఁడు పార్వతి శివపతి యగునని చెప్పుట *—

ఉ. నావుడు నారదుండను మనఃప్రియమొప్ప నగాధిరాజ! మీ
రీవిధి కించనొందఁదగు ♦ నే? విధి చెయ్దము దిద్దఁబోలునే?
భావమునందు నేనొక యుపాయము నారసి చెప్పెదన్ వినుం
డీ వగ వెల్లఁబాసి సుఖమే సమకూరెడుభంగిగా నికన్

సీ. వినుఁడు శివునందు నేనన్న విధము లెల్లఁ, జెల్లుఁగావున నతని కిచ్చెడ నిచ్చి
పెండ్లిఁగావింపుఁ డట్లైనఁ ♦ బేర్మియలరు, నెల్లదోషంబు లొకట ♦ నింకిపోవు.

గీ. ప్రభులయెడ దోసమొక్కింత ♦ వంతనిడదు
లాఁతియాం దనియె దుఃఖ హేతువగును
స్వర్ణదీపావకార్కుల ♦ చంద మిందు
నరయ మెచ్చొటనేని యహార్యతిలక! 182

క. కావున నీప్రియసుత యగు, నీశివ నాశివునకొసఁగి ♦ యింపుగ బెండ్లిన్
గావింపుము కులమలరఁగ, నీవెత యంతయును దొలఁగు ♦ నెగడుసుఖంబుల్

చ. శివుఁ డఖిలేశ్వరుం [illegible] స్రష్టాదావ [illegible]
డవికృతుఁ డప్రమేయుఁ [illegible] మానాదులఁ [illegible]
ద్భవనిధనంబులన్ [illegible] జల్పి [illegible] జిష్ణుకపాలధారియై
భవుఁడు సమర్థుఁ డెంతయు [illegible] బహ్వర్థ రాజప వేద్యుఁ డారయన్. 184

వ. ఇవ్విధంబునఁ జెప్పి యమ్మునిప్రవరుండు వెండియు నిందువదనకున్ గొండల దొరతో నిశ్చితంబుగ నిట్లనియె. 185

చ. కులగిరిరాజ! నీయనుఁగు • కూఁతురు దాక్ష • రాజపూజ్య నీ
వలచి వివాహమాడు నిఁక • వాస్తవమెంతయు మీరలొండొరుల్
బలితపుఁ బ్రేమబంధమునఁ • బాయని తీరున జెల్మికల్మిసొం
పెలయఁగ సర్వసౌఖ్యముల • నెప్డు రహింతురు గాంతురెన్నికన్. 186

మ. మఱియున్ నీదు కుమారి సాధ్వియు నిలిం • పగ్రామణీభామినీ
శ్వరియై యీశ్వరుఁ బ్రీతుఁ జేయుచుఁ దప • శ్చర్యాక్రియారమ్యయై
ధర గౌరిప్రథఁ జెందుఁ గారుణికచే • తన్మూర్తి రాణింప ని
ర్జరకార్యంబు ఫలింపఁ జేయు సురలా • శాసించి పాలించగన్. 187

గీ. దేవదేవునిఁ జేపట్టి • దేవులైన, హరివిరించి ప్రముఖులచే • నర్చలొంది
అఖిలభువనంబులకుఁ దాన • యధికయగుచుఁ, బరఁగునీపుత్రి సీహార • పర్వతేంద్ర!

గీ. పరమవైరాగ్యభావవి • స్ఫారహృదయుఁ, డైనరుద్రునిఁ జెందియు • నార్య తనదు
మేలిగొనములకలిమి న • మేయతపము, బలిమిశంకర దేహార్ధ • భాగమొందు. 189

క. ఈ కన్నెనుదక్క శివుం, డేకాంతను బెండ్లియాడఁ • డిది నిక్కంబి
ట్లేకాంతముగాఁ జెప్పితి, నీతో నగరాజతిలక! • నిలుపు మిది మదిన్. 190

క. కావున నీ కన్నియ నీ, వే వేళనుగాని యొడ్ల • కీయఁగ మదిలో
భావింపకు మీమె మహా, దేవుని సొత్తనుచు మిగులఁ • దెలియు నగవరా!

గీ. ఇట్లు నారదముని యన • హిమనగేంద్రుఁ
డిట్లనియె విన్ము మౌని వ • రేంద్ర! యొక్క
మనవి శివుని గుఱించి నే • వినినయట్లు
నీదు సన్నిధిఁ జెప్పెదో • నియెద నిపుడు, 192

సీ. జాహ్నవీయుదేసతి తనమ్రుగ్గ [illegible] నుండి విరాగిన్రై [illegible] పెనయు
సంగంబు [illegible] నదికి [illegible] నినయు
[illegible]
నిర్వి[illegible]యు

గీ. మనుష్య [illegible]
[illegible] మును.

క. అట్టి [illegible] ముని [illegible]
[illegible] 194

మ. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 195

గీ. తన [illegible] నర్గ
మును [illegible]
ధామములు [illegible] సంది
యంబు [illegible] 196

క. కాళి తన పూర్వజన్మంబు కథనమును డి
[illegible] నార
[illegible] యును
[illegible] 197

చ. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 198

ఉ. పర్వత [illegible] నీతనయ [illegible]
పర్వాణ బృందకల్పిత [illegible] నొందుచు [illegible] యున్
సర్వజగత్ప్రభుండు నగు [illegible] యంకతలంబు నెక్కి యా
యుర్వీధరలంప [illegible] నొందని వైభవమొందఁ బొందుగన్. 199

గీ. అని ప్రియంబుగ వారల • యంతరంగ, ములను సంతోషభరమునఁ • బొంగఁ జేసి
అమరవరాని యథేచ్ఛగ • నరుగుటయును, వారలంత గృహంబులో • పలికిఁ జనిరి.

గీ. కొంత కాలంబు చనినంతఁ • గుధరవరుని, రాణి మేనక తనమనో • రమణు సన్ని
ధానమున కేగి వేగఁ బా • దములకెఱఁగి, యిట్టులడిగెఁ బ్రియోక్తుల • నింపుగదుర.

—* హిమవంతునితోఁ మేనక పార్వతికిఁ బెండ్లిసేయు మనుట *—

ఉ. నారదుఁ డట్లు మీ యెదుర • నాఁడు వచించిన జాడ యేమొ? నే
నారయలేక యుంటిని య • థార్థము స్త్రీజనచాపలంబునన్
గోరి మిపుత్రి కిప్పు డను • కూలముగా వరుఁ గూర్చి పెండ్లి వి
స్తారతరప్రమోదమున • సల్పుఁడు సల్పుఁడు నాథ! నావ్యథన్.

క. ధనమును బ్రాయము చక్కఁ, దనమును జాత్యవివేక • దాక్ష్యంబులు పా
వనమైన వంగడము గ, ల్గిన వరునకుఁ గన్నె నిడవ • లెన్ సుత యలరన్. 203

ఉ. సుందరరూపమున్నను వ • చోగరిమంబది యున్న యద్దియు
న్నం దగుభాగ్య మబ్బదు ఘ • నంబది గల్గిన నీచజోడునున్
బొందికఁ గాంచ వచ్చియును • బొల్పెసలారినఁ బావనాన్వయం
బందికఁ జెందదొక్కయెడ • నన్నియుఁ గూడు టలభ్యమేరికిన్. 204

వ. వినను

క. ఏలాఁటివానికైనను, బాలిక నీయంగఁ దలఁప • వచ్చునె? తమ క
న్యాలావణ్యగుణంబులఁ, బోలిక నరయంగవలదె • పురుషవరేణ్యా!

చ. అలరుల సెజ్జయందు లలి • తాంగిక తాఁ బవళించి నిద్ర నొ
త్తిలి పొరలంగఁ గెంపడరి • దేహము కందెడుఁ గుందకోరకం
బుల నపుడేని నెచ్చెలుల • పోటికినై చిదుపంగఁ గల్కి క్రే
ఖులఁ గఱగట్టు నెత్తురిల • లోఁగని నామొకొ యిట్టి కన్నులన్. 206

గీ. అనుచుఁ గన్నీరు దొఱఁగ న • గాధిరాజ, రమణి నాథునిపదముల • వ్రాలియున్న
నన్నగోత్తముఁ డత్తన్వి • నాదరమునఁ, గౌఁగిటను జేర్చియిట్లను • గౌరవమున. 207

చ. వినుమిఁక దేవి! దేవముని • విజ్ఞశిరోమణి చెప్పినట్టి పా
వనవచనంబు బొంకగునె? • వద్దిఁక వేఱు తలంపు లింపుమై

తనయకు శంభుఁ గూర్చి యు • దారతపం బొనరింపు మంచు బో
ధన మొనరించి పంపు నియ • తంబుగ దాన శుభంబు సేకుఱున్. 208

క. అగుణకుఁ బ్రియము శివు నెడ, సుగుణములై పరఁగు వినుము • సుందరి! యిఁక నా
యగణిత తపోనిధానుఁ, డగజను బెండ్లాడుఁ దపము • నర్మిలి సేయన్. 209

వ. అనుచుం బల్కు యామినీపసంతతినీలలామంబు పెనిమిటి పలుకుల కలరి కూఁతుర దప
శ్చరణంబునకై శిక్షన్ బొనర్పు బొంటె నా పెనమిటిపంబునకున్ జని యనన్య
సామాన్యంబగు నబ్బాలిక సౌకుమార్యధుర్యతన్ గని తపోవ్రతం బుపదేశింప
నోడి కన్నీరు మున్నీరుగాఁ గార్చుచున్నఁ గాంచి యన్నగరాజకుమారి నిజ
జననీమనోగతం బెఱింగి తగుభంగి నూరడించి యిట్లనియె. 210

—* పార్వతి స్వప్నవృత్తాంతము *—

శా. అమ్మా! స్వప్నముఁ గంటిఁ జెప్పెదను వి • న్మా! నేటి ప్రత్యూష పూ
ర్వమ్మం దొక్కతపస్వి విప్రుఁ డనుకం • పన్ శంకరానుగ్రహా
ర్థమ్మై నన్నుఁ దపంబుఁ జేయుమని మా • ర్గంబొప్పఁగా శైవమం
త్రమ్మున్ జెప్పి చనెన్ విచిత్రమగు వృ • త్తం బిద్ది యోజింపుమా! 211

చ. కలయనరాదు నిక్కువము • గా శివమంత్రముఁ జెప్పిపోయెఁ దాఁ
గల యది కాదనందగదు • కన్నులు మున్నగు వాని తెల్వి యే
మలరదు తల్లి! దానఁ గడు • నక్కజమౌ మదికంచుఁ జెప్పఁగా
వలిమలరాణి బిట్టలరి • వల్లభు నల్లనఁ బిల్చి పేర్మిమై. 212

గీ. తనయఁ గాంచిన కలఁ గల • తత్త్వమంతఁ
గాంతునకుఁ దెల్ప నాతండు • గరము మురిసి
తాను గాంచిన కలఁ దీరు • దన వధూటి
కిట్లు చెప్పెను సంతోస • మినుమడింప. 213

హిమవంతుని స్వప్నవృత్తాంతము *—

ఉ. నాకల నొక్క దివ్యఋషి • నాథుఁడు నారద బోధితాంగకుం
డీ కుధరోపకంఠమున • కింపుమెయిన్ జనుదెంచి సంయమ
శ్రీకులు మౌను లెన్నఁగ గ • రిష్ఠ తపోవ్రతమున్ బొనర్పఁగా
వీకఁ గడంగ నే సుతను • వేగొని యా ఘనుపాలికేగితిన్. 214

గీ. పోయి కనుఁగొని నేనల్ల పురుషవరుని
నాకడ కాప్తవరునిఁగాఁగ నమ్మి ప్రీతి-
చేసి యుంతు నాకూఁతు వెలవారంగ
మంచుఁ బ్రార్థింపఁగా నిషేధించె నతఁడు. 215

గీ. అంత నాకూఁతునకు వారి కపుడు చాల
సాంఖ్య వేదాంతరీతుల జరిగె వాద
మవ్వి దాస్వామి నెనరొంది యాజ్ఞనొసఁగ
నుంచితిని వారికడఁ గూఁతు నింపుమీఱ. 216

ఉ. కూఁతురు యోగివర్యునకుఁ గూరిమి సేవ సేఁతఁ జేయుచున్
జేతము సంతసంబలరఁ జేయుచునుండె నటంచు స్వప్నమున్
రాత్రి గడల్లవాఁడుతతి రాణిరో! కంటిని తత్ఫలంబిఁకన్
జాతము కొద్దికాల మిది శోభనసూచనమంచుఁ దోఁచెడున్. 217

క. అని యిట్లు శైలకులపతి, తన గేహినితోడఁ జెప్పి తా స్వప్నఫలం
బునుగను పూనిక నుండెను. మనసున శివచింతనంబు మల్లడిగొనఁగన్.

మత్తకోకిల : సూతుఁ డిట్లు వచింపఁగా విని చోద్యమంది మునీశ్వరుల్
సూతు సద్గుణపూతు నాదృతిఁ జూచి యిట్లని రింపుమై
భూతభర్త శివుండు రాజత భూధరంబున నిష్ఠ తాఁ
జేతమం దిరవొంది యెయ్యది సేయుచుండెనొ చెప్పుఁడీ. 219

క. అని మునులన సూతుండిట్లనె వినుఁ డనఘాత్ములార! యభవుఁడు దాఁ బ
త్నిని బాసిన యది మొదలుగ, ఘనతర తాపానలమునఁ గ్రాఁగి వెగడునన్.

చ. తిరిగి ధరిత్రి నెల్లెడన దేవరుసన్ మరులొంది జీవితే
శ్వరిని మనంబునన్ మఱవఁ జాలక తద్గుణజాల వైభవం
బరుదుగఁ గింకరోత్తముల యాత్మలు దల్లడమొందఁ జెప్పుచున్
దిరుగ నిజాద్రిఁ జేరెమది ధీరతఁ జేకొని యెట్టకేలకున్. 221

చ. త్రిగుణములన్ దొలంగి వికృతిన్ గొననట్టి నిజస్వరూపమి
మ్ముగఁ గనుచున్ జిరంబిటుల భూరితరాతులితప్రమోద పూ
రగతమనస్కుఁడై కడువిరాజిలె సన్మని రాజులెల్లఁ జ
క్కఁగ నిరయోగమర్మములఁ గర్మఠులై తనయొద్ద నేర్వఁగన్. 222

—* శివుని యనుగ్రహమున నొంది కుమారుఁ డుప్పుట్టుట *—

ఆ. అట్లు పాలకాల మఱిగిన వెంబడిఁ, జిత్ర మొక్కఁ డాఁడు శివుని నొసటి
ఘర్మవారికణము గ్రక్కునఁ బడమిపైఁ, జంద బాలుఁడగుచుఁ జెలువుమిగిలి

సీ. ఆజానులంబబాహాచతుష్కమువానిఁ, బద్మరాగారుణప్రభలవాని
చందంబుఁ జిందు మేలగు మోముగలవాని, రాజిల్లు వెడఁదయురంబువానిఁ
గమనీయమైన యాకారంబు గలవానిఁ, బరులకసాధ్యుఁడై పరఁగువాని
దివ్యతేజంబులఁ దెలివిమించెడువాని, గంభీరదృష్టులఁ గాంచువాని

గీ. జననమును జెందియున్న తత్స్థానమెసంగ, రోదనముసేయువాని నత్యాదరమున
నెత్తికొనివచ్చి యప్పుడు మహేశు నెదుట, నిలిచియుండెను దాధరణీవధూటి. 225

గీ. సుతునిఁ గని తెచ్చి నిలిచిన సుందరీ ల, లామ శుమఁబరికించి కైలాసభర్త
మందహాసంబుచింద నానందసాంద్ర. వచనముల నిట్లు పలికె నవ్వసుధతోడ.

చ. ధరణివధూటి! నీవు గడు ధన్యవు నాదు ప్రసాదంబుజన్యుఁడై
యరుదుగ నీయెడన్ బొడమె నట్టి తనూజుని వీనిఁ బెంపు మా
దరమున నిక్కుమారుఁడు త్రితాపవిహీనుఁడు సద్గుణాకరుం
డురుసుఖదాత నీకగు మదుక్తి గ్రహించి గ్రహింపు మర్భకున్. 226

ఉ. భూమియు నట్లకాకయని పుత్రునిఁ దోడ్కొని పోయి పెంపఁగా
భౌముఁడటంచుఁ బేరుఁగొని బాలుఁడు వృద్ధినిఁ జెంది కాశికా
ధామముఁ జేరి యందు హిమధామశిరోమణిఁ గూర్చి నిష్ఠ ను
ద్దామతపంబుఁ జేసి మహితంబగు శంభు ననుగ్రహంబునన్. 227

క. గ్రహములలో నొకబలవ, ద్గ్రహమై భార్గవుని పదముకన్నను మీఁదన్
బహుతరవిభవాస్పదమై, రహిమీఱెడు మండలమున రాజయ్యెఁ దగన్. 228

—* శివుఁడు హిమాద్రికి వచ్చి తపంబు సేయుట *—

గీ. జగదధీశ్వరుఁ డంతట శైలరాజ, పుత్రియై జగదీశ్వరి పుట్టుటయును
నెనిమిదేండ్లవయస్సు వహించుటయును, నాత్మయందు నెఱింగి యాహ్లాద మొందె.

వ. అంతఁ గొంతకాలంబు చనుడు.

శా. గంగాభంగతరంగరంగదురుశృంగవ్రాతశీతాచలో
త్తుంగాధిత్యకయందు డెంద మలరన్ దుర్గాంతభంగిన్ దపం

బుం [illegible] తోడ [illegible]
[illegible] 230

తే. [illegible] మెచట
[illegible]

మ. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 232

ఉ. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 233

— హిమవంతుఁడు శివుని సందర్శించుట —

గీ. హిమగిరీశ్వరుఁ డంత సర్వేశ్వరుండు, ప్రమథనాథులతోఁ [illegible]
నోషధిప్రస్థభూమిఁ [illegible] విని నిజజనంబుతోఁ [illegible] వేగిరముగ.

సీ. విరియఁబూసినమల్లె ♦ విరుల మొత్తము [illegible] ♦ చాయవాని
గంధపుంబొడికన్నఁ ♦ గరము ధావళ్యంబు [illegible] భసితలేపంబువాని
నెలదేఁటిదాఁటుల ♦ వెలువఁగలంచు నై, ల్యముమీఱు నజుతఘా ♦ గ్యంబువానిఁ
గెందమ్మిమొగ్గల ♦ యందంపుపెంపు నై, రింపని యడుగుల ♦ సొంపువాని

గీ. నమరు నజమోడ్పు కనుదోయి ♦ నలరువానిఁ
బ్రౌఢ నాసాగ్రదృష్టియై ♦ పరఁగువాని
నొనరఁ బద్మాసనమునఁ గూర్చున్నవాని
నఖిలలోకేశ్వరునిఁ గాంచి ♦ హర్షమునను. 235

ఉ. సాఁగిలి మ్రొక్కి గంధ సుమ సారముఁ బాద్యము నర్ఘ్యమిచ్చి ని
ష్ఠాగరిమన్ మనోజ్ఞహారి ♦ చందనపుష్పఫలార్చనంబులన్
వేగ నొనర్చి యచ్చుమగు ♦ వేడ్కఁ భయంబును భక్తియున్ మదిన్
లోఁగఁగఁజేయ నమ్రతను ♦ లోఁగొని యంజలిఁబూని యిట్లనెన్. 236

క. దేవాదిదేవ! శంకర! నీవెకదా! సకలభువన • నికరమునకు ఁ
గావఁ బాలకుండవు మహా, దేవ! కపర్ది! గరిష్ఠ • దీవ్యత్కీర్తీ!

సీ. నిర్గుణుం డైనను నిత్యుండు భక్తుల, నరయంగ సగుణుఁడౌ • చతురుఁ డెవఁడు
సర్వలోకనివాస • చతురుఁడై నను వెండి, కొండయందుండు నాథుం డెవండు
దేవ రాజుకు నెల్ల • దేవుండు తానయ్యు, యోగరూపంబునఁ • రాగి యెవఁడు
ఏకాంతుఁ డౌచుఁ గని • యీశ్వరుండైన భ, క్తప్రీతిఁ గాంక్షించు • ధన్యుఁ డెవఁడు.

గీ. త్రిగుణములకును నాప్రకృతికిని నీవు, నై విరాజిల్లునప్పర • మాత్మ యెవఁడు
హరివిరించుల యాడిగ • మందు నెవ్వఁ, డట్టి నీకు నమస్కార • మాదిమూర్తి!

క. వాగీశ్వర మేమిలక, వ్యాగీశ్వర మేశ్వరత్వ • వైభవము సలక్
బాగొప్ప నిడిన దాతవు, యోగీశ్వర! నీవ కాదె • యుచితతర కరుణన్. 239

ఉ. నీదు చరిత్ర మెన్న రజనీకరశేఖర! శక్యమా నవా
మోదర కాంచనోదరము • ఖ్యోత్తమ నిర్జరపాళి కెల్ల నా
మోద మొసంగ భక్తజన • పుంగవకోటికిఁ జెల్లునద్ది నీ
పాదర బుద్ధి వారల ర • యంబునఁ జేరుట లోకనాయకా! 240

ఉ. భాగ్యముగాదె నీవిటుఁ గృ • పాసక! యీప్రపంచాలితోడ వై
రాగ్య మతిన్ దపోవ్రత భ • రంబు వహింపఁగఁ జేరు టెల్ల నన్
యోగ్యునిఁ జేసి తిప్పుకుల • మున్నతిఁ గాంచె వరించె నల్ల సౌ
భాగ్యరమామనోజ్ఞ పరి • భాసితచారుకటాక్షమాలికల్. 241

ఉ. ఇఁకను మహేశ! సేవకున • కెద్దియు నేని పని కఘటించి తా
వక పరిచారక వ్రజము • వంక ననున్ గొని యాదరింపు మే
నకలుష చిత్తవృత్తి ముద • మంది యొనర్చెద నీదు సేవ మా
మకహితపుత్రబాంధవ స • మాజముతోడ దయామయాత్మకా! 242

గీ. ఇట్లు గిరిరాజు పలికిన • నీశ్వరుండు
విని కనులు విప్పి పర్వత • విభుని వాని
గణముఁ గూడఁ దాఁ జూడఁ • గాంచి యపుడు
మందహాసం బెసంగ ని • మ్మాడ్కిఁ బలికె 243

మ. ఏమము ధరాధరేశ్వర! పవిత్రంబైనా నిను జూచి నీవు పా
వనశిఖరప్రదేశమున [illegible] బోధింప వచ్చితిన్
మునులకు నిష్ఠ చేయు [illegible] సప్తర్షుల [illegible]
మొనసి మహన్మదీయ [illegible] ప్రాతము [illegible] 244

ఉ. చేయుదు సందు నేఁ దపము శీతమహీధర! కొన్నినాళ్ళు నీ
పీఠియొడ కిన్నరుల్ దిరుగ నీయకు నాదు తపోంతరాయముల్
సేయఁగనీయ కీయుడివె సేవయు నీకు బరిమార్త్రమంబుగాఁ
జేయుము తత్ప్రియత్వమిరఁ జేకను నిను గృహంబు వింబుగన్. 245

గీ. ఇట్లు జగదీశ్వరుండు గిరీశ్వరునకు, జెప్పి కన్గొనెఁ దన్ను నా పార్వతీశు
చనవుతోడుత నిట్లనె సంతసంబు, దనర [illegible] ముఖముండు. 246

క. ఏమని సెప్పుదు మాతో, బ్రేముడి నాపర్వతస్థునకు మన్నించి మహా
త్మా! మధురోక్తుల నిట్లనఁ, గా ముదమగ్గలముగాఁగఁ గడలుకొనె మదిన్.

ఉ. వెగ్గలమైన నిష్ఠఁ గొని వేలువు లుగ్రతపంబుఁ జేసి ని
న్నగ్గలికన్ గనన్ గలఁగ నందకయుందురు వారికెట్లు నా
నిగ్గసు భాగధేయమున నిట్టుల్ గనుఁగొనఁ [illegible]
దగ్గఱఁ జేరినాఁడ విటు తాపములింకె మహాత్మ! నాకికన్. 248

శా. నాకన్నన్ ఘనుఁడొక్కఁడీ జగమునన్ లేఁడు లెక్కింపఁగా
నాకీడైన నరుండు నుర్విఁ గలుగఁ జెన్నన్ నాదు ప్రస్థంబునన్
లోకాధీశ్వర! నీవు చేరి తపమున్ యోజించుటన్ జేసి యు
న్నాకాధీశునికన్న మిన్నయగుదున్ నాగేంద్రచర్మాంబరా! 249

చ. వరఁగఁ దపంబుఁ జేయుము సుపర్వశిరోమణి! యంతరాయముల్
దొరయునె నీతపంబునకుఁ దోరపుఁగూరిమి పేర్మి నీదు నా
కరు గిరిరాజవస్యఁ దొడికమ్మగ సేవయొనర్పు నింక సు
స్థిరమతితో స్వతంత్రతను జేకొని కైకొను నాదుసేవలన్. 250

క. అని వినయమ్మున యమదమ,మునితో నగరాజు ప్రియము నుడికారముచొ
ప్పునఁబలికి తనదు గేహం,బునకేగి వచించె సర్వమును దన ప్రియకున్.

చ. అనుచరవర్గమున్ బిలిచి యాతఁడనెన్ వినుఁడింకమీఁద స్వ
ర్ధుని దిగునట్టిచోటి కెవరుఁ జనఁగూడదు పోయిరేని శి

క్షమ బొనరించు వికలము ♦ భాతుశరీతి నిజంబు నాడు శా
సనమిది యందుఁ బ్రస్తమున ♦ జాటుఁడు సెల్ల రెఱుంగునట్లుగాన్. 254

వ. అని పలికిన నప్పురలు.

క. గంగావతరణమున కే, గంగాఁడగదెవరుఁ గొంత కాలంబిటు లా
గంగావతి జేఁదేవరు, గంగా శిక్షించు నాజ్ఞ ♦ గలచినవారిన్. 255

—* హిమవంతుఁడు పార్వతిని శివునిఁ గొలువ నియమించి శివు సర్థించుట *—

ఆ. ఇట్లు సాఁటుటయును ♦ హిమవంతుఁ డెంతయు, సంతసమున నీశు ♦ సన్నిధాన
మునకుఁ బోయె దివ్య ♦ పుష్పఫలంబులఁ, గొనియుఁ దనదు సుతను ♦ గొనియు మఱియు

క. చని ధ్యానతత్పరుండగు, నసఘుని లోకాధినాథు ♦ నాఁటఁగని వం
దన మొప్పఁజేసి పూల్ పండ్లను నొసఁగి సుతనునిలిపి యొుఁడయని కెదురుగాన్.

ఉ. ఓ కరుణాపయోనిధి! మహోన్నత పూతచరిత్ర! నీదు నే
నాకుతుకమ్ములో నిటకు ♦ వచ్చె మదాత్మజ దీనిసేవలన్
జేకొనుమయ్య! ప్రత్యహము ♦ సేవయొనర్చు సఖీసమేతయై
తేఁకువతోడ నాయెడ నిబద్ధించిన మేటియనుగ్రహంబునన్. 256

—* శివుఁడు పార్వతీదేవినిఁ జూచుట *—

వ. అని యభ్యర్థించిన మహేశ్వరుండాలకించి.

సీ. కనివిని యెఱుఁగని ♦ ఘనతర సౌందర్య, ధుర్యయం చాత్మకుఁ ♦ దోఁచుదాని
దక్షకన్యకకన్నఁ ♦ దద్దయుఁ జక్కఁదనముగల్గి రీతుల ♦ నమరుదాని
ఘనయోగులకునైనఁ ♦ గందర్పవికృతి స, ల్పంజాలినట్టి రూ ♦ పంబుదానిఁ
గాననంతయునుం బ్ర ♦ కాశింపఁ జేయు ది, వ్యంబైన కాంతిపుం ♦ జంబుదాని

గీ. నభినవంబైన జవ్వనం ♦ బమరుదానిఁ, నమరుకస్తూరికాఘుమ ♦ ఘుమలదాని
నఖిలలోకంబులకు మూల ♦ మైనదాని, బర్వతేంద్రకుమారియై ♦ పరఁగుదానిఁ

సీ. కలువ రేకుల మించెఁ ♦ గలకనుంగవదానిఁ, జంద్రమండలనిభా ♦ స్యంబుదాని
గండుతుమ్మెదలట్టి ♦ కఱికురుల్ గలదానిఁ, గంబునిభంబైన ♦ గళముదాని
దమ్మితూడులఁబోల్పఁ ♦ దగు బుజంబులదానిఁ, రమ్యమై తగు వళి ♦ త్రయముదానిఁ
గమలకుట్మలపీన ♦ ఘనకుచంబులదానిఁ, గడుసన్నమైన నె ♦ న్నడుముదాని

సీ. మెట్టదామరలన్ బోలి ♦ మించ్ని కోమ, లంబు మీాటిన పాదయు ♦ గంబుదాని
ధ్యానులకు మాహాత్మ్య ♦ కనకుదాని, నవనిరమణీ శిరోమణి ♦ యైనదాని

ఉ. పూాని తను ... ♦ ... బనింప నంతతో
లోచనముల్ ... ♦ ... నుత్తమమైన యూత్మయం
దే చరియించుచున్న నక ♦ ... గాంచి ... నం
తోషముతోఁ ... ♦ కందున ... యిట్లనెన్. 259

ఉ. దేవ! ... ♦ ... శంకరా!
నీవె ... ♦ ... నిన్నుఁ గాక వీ
... ♦ ... మ్త్రం
తో ... ♦ ... నమోశ్వరా! 260

క. వినుము ... ! యీ ... ♦ ... కనుదయున్
బూని ... నా ... జగన్నుత చరితా!

వ. అనుచు ... ! ... దెంచి నీదు ద
ర్శన ... ♦ ... నన్న న
య్యానఘుడు పల్కె ... ♦ ... బిపి ... యి
ట్లని జగదీశ్వరుం డప్పుడు ♦ ... 262

క. నాయొద్దక ... ♦ ... కనదుమ్
నీయింట ... ♦ ... నుమా! 263

సీ. అని ... ♦ ... నాథ! ...
... ♦ ...

క. అని ... ♦ ... ప్రాహ్లాదముతో
డను ... ♦ ... దెలుపుచున్.

శా. ... ♦ ... ని
న్నా! ... ♦ ...
బాయన్ జేయదు ... ♦ ... దిశన్
బాయన్ జేయదు రంభచేఁ దపము విఘ్నంబౌను నర్వంబుగా. 266

క. చిత్తజుల గుత్తమ్ముం జను, గత్తులనుక్ జిగిరువాణి ◆ గ్రొందీవెలఁబోలెన్
మొత్తని మేనులఁ గాంచినఁ, దత్తఱపడరొక్కొ ◆ యెట్టి తపసులు పుడమిన్.

ఉ. అందును నీసుపుత్రి రుచి◆రాంగి, నవీనవయోవిలాస, పూ
ర్ణేందునిభోజ్జ్వలానన క◆రీంద్రవరేణ్యసమానయానఁ నే
నిందఁ దపోవ్రతుండను ని◆రీహుఁడ యోగికులుండ నాకు నీ
నందనతోడ నేమి పని ◆ నాగకులేంద్ర! తలంచి చూడుమా! 268

ఉ. నీవును దాపసేంద్రుల న◆నేకుల నెఱుఁగుదు వేదవాగమాం
తావగతప్రబోధుఁడవు ◆ న్యాయ్యమె యుంగవివాదవాక్కొ యీ
భావము మాను మీపగిదిఁ ◆ బల్కుటకుమింక నగాధిరాజ! యో
షావళి యేడ? యోగుల స◆మాధము లేడ? యెడందఁ గాంచుమా! 269

గీ. అనుచు నిష్ఠురముగ నిస్పృ◆హంబుగాఁగఁ
బలికి విరమించియున్న న◆ప్పరమపురుషుఁ
గాంచి భయకంపితుండయి ◆ గట్టుఱేఁడు
మిన్నకుండె విషాదంబు ◆ తెన్నుదక్కి. 270

వ. హరుని వచనంబు విని గిరివరుచకితాకృతినిఁ జూచి ◆ పార్వతి దా శం
కరునకు నమస్కరించి మధురభాషితముల నిట్లనెఁ జతురతరమతితోన్.

వ. దేవ! నాతండ్రికిత్తఱి నీవు చెప్పినట్టి యంశంబునకు సరియైన యుత్త
రంబు నేఁ జెప్పెదాన గంభీరంబుగ నీకరంబు మరల నాలకింపు హర్షంబుతోడ.

— ✽ పార్వతీ పరమేశ్వరుల సాంఖ్యవేదాంతపక్ష వివాదము ✽ —

ఉ. తాపసశక్తితోఁ దగిలి ◆ దండితపం బొనరించుచుంటి వే
తాపసశక్తితోడనె యు◆దారతపంబున నిచ్చగిల్లె నీ
తాపసశక్తియే ప్రకృతి ◆ దా నఖిలంబు రచించుఁ బెంచు నా
లోపమణంగఁ ద్రుంచెడు న◆టుల్ గనుమీదా యదీ వేషండవా. 271

ఆ. ప్రకృతియొకటిఁబాసి ◆ పశుపతి! లింగరూ, పమున నొప్పు నీవు ◆ వసుధ వంద్యుఁ
డవును బూజనీయుఁ◆డవును ధ్యానార్హుండ, వగుదువయ్య యెట్టు◆లరసి చెప్పుమ!

వ. అనినంత.

క. పర్వతరాజసుతోక్తుల, సర్వస్వం బరసి తనదు శాసనమును దా
నిర్వాహం బొనరించుచు, శర్వుం డిట్లనియె నుగ్ర సన్మార్గస్థుండై.

చ. పరమతపంబునన్ బ్రకృతిఁ బట్టి యడంచెద శుద్ధమూర్తినై
పరఁగెద నేను సత్యముగఁ బ్రాజ్ఞులకీ ప్రకృతి ప్రియంబు నె
వ్వరుసునఁ జెల్ల దేవికృతి పాల్పడకెందును లోకవృత్తముల్
బొరయక యుండఁ జెల్లునిది హాస్యముగాదు మహీధరాత్మజా! 276

క. అన విని నగేంద్రకన్యక, నగుమొగమున గేలికయు నెరిసి లోకోత్తరునిలో
ఘనతరచరితా నీవుడి, యును ప్రకృతివశంబుగాక యెటు లోకింపఁగనే 277

క. అందివెక్కితమునఁ బ్రకృ, తిం దాఁటినవాఁడవైతి వీ కలుషములన్
సందియము లేక బద్ధము, గుం బాకన్ గాదనంగఁ గూడునె యనఘా! 278

గీ. వచన మాదానగమనముల్ వదలుటయును
సుఖము నొందుట వినుటయుఁ జూచుటయును
స్పర్శ మాఘ్రాణమును రసజ్ఞతయుఁ బ్రకృతి
కృతము లివిగాదనుట యెట్లు వితథవచన! 279

గీ. ప్రకృతి దాటినవాఁడవేన్ భవ్యచరిత!, తపము చేటికి నీకింపు దత్త్వమెఱిఁగి
నట్టివానికిఁ దపమున నవసరంబు, లేదు గాక్షీణమున నేమి సేయు లబ్ధి. 280

వ. ప్రత్యక్షసిద్ధయు దనుమాన ప్రమాణంబు నెన్నఁ డంగీకరింతువు నీ వప్రకృ
తుండ వగుట యెట్లు లోనుండు నీకా యింతవఱకు నింద్రియజన్య జ్ఞానాను
భవంబు గలిగియుండు టంతయుఁ బ్రకృతిలోని స్పష్టంబు.

ఉ. మాటలు వేయునేల వినుమా యనుమానము మాని సత్యమున్
దేటపడన్ ప్రకృతి నేనె బుద్ధిగ నీవు నంతయున్
బూటక మేదిటుల్ సగుణమూర్తివి నాకయు గాదు నీవు నా
మాటయె గాని నుండవెనఁ గూర్పఁగ లాడవె నిక్కువంబుగన్. 281

ఆ. నన్నుఁ జేరికావె నాథ! నీవెల్లక, ర్మములఁ జేయుటరయ మహిని నెపుడు
అట్లుగాక ప్రకృతికన్యల నీవు, భయముఁ బాసి నా పరవర్తిఁ గానుము.

ఆ. ఇట్లు సాంఖ్యసరణి హిమగిరికన్య దాఁ, జెప్పినట్టి మాటలెల్ల నొప్పుమీఱ
విని శివుండు పలికె వేదాంతమతమార్గ, గామియగుచు నిటులఁ గాళితోడ.

—* శివుఁడు పార్వతి పరిచర్యలఁ గొనుట కంగీకరించుట *—

మ. గిరిజా! నీవిటు సాంఖ్యవాదినివి కాంక్షింపన్ నిషేధింప ని
ష్ఠురమా, నట్టి తెచేయు ప్రకృతియు నీచో నాకు శుశ్రూష నేఁ
బరమేశానుఁడ నేని మాయకు పరావస్థానభూతుండ నేన్
దరమే? నన్నుఁ జలింపఁజేయుటకుఁ గాంతాలోకమూర్ధాభిణీ! 285

గీ. ఇట్లు గాళికిఁ జెప్పి శైలేంద్రుతోడఁ, బలికె భక్తానురంజనపరుఁడు హరుఁడు
నీదు ప్రస్థంబునన్ దపోనిష్ఠనుండె, దను స్వరూపంబు నానందఘనముఁ గనుచు.

క. సెలవొసఁగు నాకుఁ దపసిటు, సలుపుటకై తాపసానుశాసనమును ని
మ్ములఁ గనక తపము సేయఁగ, నలవియె యిట నేరికేని నగరాజవరా!

వ. అనిన విని హిమవంతుఁ డత్యంతవిధేయుండై ప్రణమిల్లి శివునకిట్లనియె. 288

గీ. దేవ దైతేయ మానుషాక్షిప్తితంబు, లీ జగంబులకెల్లను నీవె యాత్మ
రుండవై యుండ దేవ! తాపస్వాంతనైన, నేమెటుఁ నేమి సెప్పుదు నిందుఁ గడఁగి.

క. అనవిని హిమవంతుఁ బల్కె, ననుకంపవశంబునా మహాదేవుం డి
ట్లనియె గిరిరాజ! నేస్నాంతకేసుండన్న మునిశిష్యులు వారల్. 290

—* పార్వతి చెలులతోఁ బ్రతిదినము శివునకుఁ బరిచర్య సేయుట *—

చ. ప్రతిదినమున్ గిరీశ్వరుఁడు పార్వతిఁ దోడ్కొని పోయి శంకరున్
గుతుకముతోడఁ గొల్చి చను గోత్రవరేణ్యుఁడు రాకయున్న నం
చితమతితో సఖిద్వయము చేరికఁ బార్వతిఁ గూడి భ
క్తుని పరిచర్య సేయుచుండు సఖుల్ శివునాకటి నాఁవరాసతిన్. 291

ఉ. పర్వతరాజపుత్త్రి యొక భక్తురాలు గౌరవగాననంగనియు
పార్వతితోడ నిట్లనె బాలిక! నీవిఁక నీసఖిద్వయియున్
హర్యుఁగ దోడుగాఁ గొనకు దంతికభాంకె సద్భక్తి మేలు
బర్వఁగ సేవఁజేసి చను ప్రత్యహముల్ మెలఁపొంద కీర్తిగను.

ఆ. ఇట్లు చెప్పి శివుఁడు హిమగిరి కన్యకా, సేవనిర్విశాల చిత్తుఁడగుచు
జేతొనుచు వసించె జిత్రమా విన్నంబు, తెలపుఁ జెందియుట్టి తెరపుఁ జొరఁడు

క. కొండలదార డెందంబున, నిండఁగ మోదంబుఁ జెంది నిలయంబునఁ దా
నుండెఁ బ్రియంబున జగదీశుండుం స్వాత్మమును గనుచు శోభితమిగులన్

ఉ. కాళి సఖిద్వయిన్ జతగఁ గైకొని నిత్యము చంద్రశేఖరున్
వేకువఁ జేరి తత్పదసరోజము లర్ఘ్యఘటీజలంబులన్
క్షాళనచేసి యక్షసరసంబుల ప్రోలు విశుద్ధవిస్ఫుర
చ్చేలముతోఁ దడిన్ దుడుచుఁ జెన్నుగఁ బూజలొనర్చు సద్విధిన్.

ఆ. మరల మరల మ్రొక్కి మానుగ నిత్యంబు, బ్బంగి ధీరుఁడైన తపంబుసేయు
శంకరుని భజించె నాశైలేంద్రకన్యక, మగుడఁ జేరుఁ దండ్రి మందిరంబు. 296

వ. ఇట్లు చిరకాలంబు గడచినంత నగ్గిరిరాజకుమారి శివునిఁ జేరి.

సీ. ఒకనాఁడు కాళిక సకియలతోఁ గావ, మొనరించెఁ గాపవర్ధనముగాఁగ
ఒకనాఁడు కరసరోరుహకుసుమంబుల, స్వయముగాఁ దెచ్చి యర్పణము చేసె
ఒకనాఁడు పుష్పమాలికల నాశ్రమమెల్లఁ, బొంకంబుగాఁ దా నలంకరించె
ఒకనాఁడు శివునిఁ దానొంటిమై ఱెప్పవేయక చూచి కడువిస్మయంబుఁ జెందె

గీ. అంత శివుఁడును నొంటిమైనవుడు తనదు
ప్రోలనున్నట్టి యాజగన్మోహనాంగిఁ
గనియు భూతతనువున నొప్పినదటంచు
దారగా గ్రహియింపఁగఁ దలఁపకుండె. 297

వ. మరలఁ గొన్నినాళ్ళ కమ్మహాదేవుఁడు.

గీ. సంయతేంద్రియుఁడై తన చరణసేవ, నంబె మదిఁ బూనియున్న నన్నగకులేంద్ర
పుత్రినారసి కడుకృపాపూర్ణమతిఁ దలంచె నెమ్మనమందు నీలాగుగాను.

క. ఎపుడు గరువంబుఁ బోవిడి, తపమున్ సలుపంగఁ బ్రోడఁగు తన్వీమణి దా
నపు డేనను దడయక లో, లుపమతిఁ బెండ్లాడువాఁడ లోలాక్షినిటన్. 299

ఉ. ఇప్పగిదిన్ దలంచి జగదీశ్వరుఁ డంతని ధ్యానయోగ మ
క్కెప్పటియట్టులొంది మది నెట్టివిచారము నొంద కెంతయున్
దప్పక సేవఁ జేయు వసుధాధరరాజవరేణ్యకన్యఁ దా
నెప్పుడు చూచుచుండియు నదేమొకో చూడనియట్టులుండెడున్. 300

క. గిరిజ యనుదినము శివునకుఁ, బరిచర్య నొనర్చుచుండి బాగుగ నతిభా
స్వరమైన శివునిరూపం, బుఱవుగఁ జూచుచు మనమున నువ్విళులూరన్

వ. అంతఁ గొంతకాలంబిల్లు చనినం దారకాసుర బాధితులైన సురలు పర
మేష్ఠి ముఖముకంబునఁ బార్వతీ పరమేశ్వర సమ్మేళనమునకై వచ్చవిలుతుం
బుత్తెంచ నతండు పరమేశ్వరు కంటిమంటం గరంగుటన్ గాంచి పార్వతి
గర్వంబు దొఱంగి ఘోరతపంబున శివు నారాధింప నతఁడు శివుండు సంతుష్టుండై
వివాహం బాడె ననిన విని సూతునకు శౌనకాదు లిట్లనిరి. 307

గీ. తారకాసురుఁ డెవ్వఁ డే దారిబలము, దాని కెట్లు లభించె? సుపర్వులెట్లు
లంతకాంతకు మీఁదికి నలరువిల్తుఁ, బంపి రెట్టుల నాతండు పయనమయ్యె.
క. ఎఱిఁగింపుము చక్కఁగ నిఁక, నఱమఱ యొక్కింత లేక యనఘాత్మక! మా
యుఱవగు దగయుడుఁగఁగఁ గ్ర, చ్చఱ ఘనమకరందమధుర చాతురగవిన్
వ. అనుటయు

శా. శ్రీరాజద్వరవర్ణనీయసముదయ! శ్రీనిద్రకర్తాఢ్య! వి
స్తారౌదార్యదయారసాబ్ధిహృదయా! శైలేంద్రజా శంకరా
ర్చారాజన్మధురాశయా! పతిహితత్రాణంభసంరంభ! శ్రీ
శ్రీరామేశ్వరముఖ్యతీర్థ గమనశ్రీభోగభాగ్యోదయా! 308

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వర నామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి పార్వతీఖండంబునఁ
బ్రథమాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

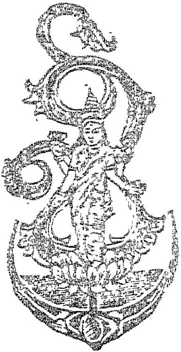

శ్రీ శివాభ్యాం నమః

శ్రీ శివపురాణము

పార్వతీ ఖండము

ద్వితీయాశ్వాసము

మల్లికాంబికాతను
జా! మృదుమధుర ప్రసంగ • పట్కాలశివా
ర్చామోదమానసాబ్జ! స
భామాన్యా! యనఘ! వీరభద్రారాధ్యా!

వ. అవధరింపు మక్కథకుండు శౌనకాదిమహా మునీంద్రుల కిట్లనియె. ౨

— * సూతుఁడు శౌనకాదులకుఁ దారకాసురోదంతంబుఁ జెప్పుట * —

ఉ. పారసగర్భపౌత్రుఁ డధి • శక్తి మరీచికుమారుఁ డాస్వాయం
భూరుచి కశ్యపుండు పద • మూఁగుర దక్షుని యాత్మజాతలన్
బేరిమిఁ బెండ్లియాడ నటఁ • బెద్దదియైన దితీభయాన కా
భూరిబలుల్ హిరణ్యకశి • పుండు హిరణ్యవిలోచనుండునున్. ౩

ఆ. తనయులై జనించి • ధాత్రియందెల్లెడ, దుఃఖకరులుగాఁగఁ • దొడరనపుడు
హరి నృసింహసూక • రాకారముల వారిఁ, బట్టిచంపె విబుధవత్సలర. 4

చ. దితియును ఘోరదుఃఖమున • దీనతఁ జెంది నిజాత్మనాథు నం
చితమతిఁ గొల్చి చూలుఁగొన • జిష్ణుఁ డెఱింగి తదీయగర్భము
ద్ధతిఁ గులిశప్రయోగమున • నంతనె వ్రయ్యలు చేసినన్ మహో
న్నతమగు కాశ్యపాంశ మది • నాశముగాక తనర్చె నెంతయున్. 5

గీ. నిదురఁబోవుచున్న య * య్యలంతకోకి, నాఁడు దైవికయోగంబు * నన్ మరుత్తు
లనెడు పేరునఁ బెక్కండ్రు * తనయు లుద్భ, వించి నాకముఁ జేరి సే * వించిరింద్రు. 6

క. అంతింద్రుని యనుమతితో, డం దిరముగ వారలుండు * టనుజూచి కడుం
వందురి దితిసుందరి దిరు, గం దనవిభుఁ జేరఁ జెప్పి * కలవిధమెల్లన్. 7

గీ. మరల గర్భంబుఁగోరి యా * మ్మగువ మగని
వేఁడఁగా నతఁడిట్లనె * వెలఁది! వినుము
పదియు వేలేండ్లు రాజీవ * భవునిఁగూర్చి
పావనాత్మకవై చేయు * పరమతపము. 8

క. ఆరీతి సల్పఁగా సుతుఁ, డోరమణీ! నీకుఁ బొడము * నుజ్జ్వలగాత్రుం
డారూఢవిక్రముఁడు జగ, దారాధ్యచరిత్రుఁ డొకరుఁ * డప్పుడు హితముగాన్.

—* వజ్రాంగుని యుత్పత్తి *—

ఆ. ఇట్లు కఱపి పంప * నిందీవరాక్షి దా
నత్తెఱంగు తపము * నాచరించి
వచ్చి విభునిఁగొల్చి * వరుస వేఁకటిదాల్చి
సుతునిఁ గనియె నొకని * సురుచిరాంగు. 10

క. ఆతఁడు వజ్రాంగుండని, ఖ్యాతిన్ గొనె నాహ్వయంబు * సార్థకమొప్పన్.
చేతోమోదముఁగనె దితి, యాతంకముఁ జెందిరుంది * రమరులు వెలుచన్. 11

వ. ఇట్లు దినదినప్రవర్ధమానుండై యతండు నిజజననీశాసనంబునన్ జేసి యొక్కనాఁ
డేకరథమ్ముతో నాకమ్మున కేగి. 12

* వజ్రాంగుని విజయము *—

చ. కడసి మహేంద్రు నాహవము * ఖమ్మునఁ బట్టి సురల్ గలంగఁ దో
ర్మదమెడలించి బిట్టలుక * మైకొని బెట్టిదమైనశిక్షఁ బెం
పొదవఁగఁజేసి నిర్జరస * మూహముతోఁ జెరవెట్టి యార్చె న
య్యదనున వాసవవ్యసన * మారసి యాదితి చెందె మోదమున్. 13

గీ. దేవతలు చాలదీనులై * తీవ్రదుఃఖ, భరముఁ జెందిరి తత్సుతుల్ * బహులశోక
సాగరంబున మునిఁగిరా * చందమెఱిఁగి, కమలజుఁడు కశ్యపునితోడఁ * గదలివచ్చి.

క. సామోక్తుల వజ్రాంగని, తో మానవములకెఁ బల్కి ద్రుహిణుండల సు
[illegible] నిదిక [illegible] గోరుమనక [illegible] పుడఁ [illegible]. 15

వ. అంత [illegible]
[illegible]
[illegible] 16

మ. పరమేష్ఠీ! [illegible]
గరుణన్ గాంచితి [illegible]
[illegible]
[illegible] 17

మ. తనరాజ్యంబును నేలఁగా [illegible] లోకేశ. మ
జ్జనని శాసనమొంది యివ్విధము శోకక్ జేసితిన్ నీవు నా
జనకుండున్ జనుదెంచి యివ్విధము యాచింపన్ సల్పఁగా దంమనే
ధనలోభంబునఁ జేయఁ బో దితులఁ దౌర్త్యం బిద్ది భావింపుమా! 18

ఉ. ఒల్లను జారకారకముల నొల్లను రత్నవిభూషణంబు లే
నొల్లను వాహనప్రికర మొల్లను రాజ్యము భోగవైభవం
బొల్లను దేవ! తత్త్వమది యొక్కటిఁ గోరెదఁ జెప్పుమయ్య! తా
నెల్లసమస్తదుఃఖముల నేప్రునఁ బాపి సుఖం బొసంగునో. 19

చ. అదివిని పద్మజుండు హృది యంబున నూరటఁజెంది సత్త్వసం
పదరహిఁ జెందె నీతఁడిక భామిని నీనికి నే సృజింతు నం
చెదను దలంచి యట్లె సృజి యించి వరాంగి యనాఁగ నుగ్మలిన్
ముదమున నిచ్చి యద్దితిజ ముఖ్యుని పెండిలి చేసె వాసిగన్. 20

వ. అనంతరం బక్కాంచనగర్భుండును గశ్యపుండునుఁ దమనివాసంబుల కరిగి రట వజ్రాంగుడును తామసభావంబు లేక సాత్త్వికాంతఃకరణుండై యెల్లరతో నిర్వైరంబుగ సుఖంబుండె, వరాంగి వల్లభునితోడఁ గూడియుండియు సాత్త్విక భావంబునొందక సకామయై వివిధోపచారంబులఁ బెనిమిటి నారాధించుచుండె.

గీ. అంతవజ్రాంగుఁ డెంతయుఁ గాంతసేయు
సేవలన్ గడుప్రీతుఁడై చెలువఁ గాంచి

పలికె నాతోడఁ దెల్పుకొ ♦ పాలతాంగి!
నీ మనోరథ మిప్పుడే తీర్తు ♦ నిక్కముగను. 22

మ. అనినన్ వేగ వరాంగి దావిని మహా ♦ హ్లాదంబుతో మ్రొక్కి యి
ట్లనె దేవా! కరుణించెదేనిఁ దనయున్ ♦ బ్రాపించవ్వలుఁడై పాకశా
సనదుఃఖప్రదు లోకజిత్వరుఁ బ్రశ♦స్తశ్రీయు నాకద్వనన్
జనియింపన్ బొనరింపుమట్లయిన నే ♦ సంతోసముం జెందెదన్. 23

కం. అనియడుగఁ బ్రియావాక్యం, బునువిని యక్కజముఁ జెంది ♦ పురుషశ్రేష్ఠుం
డును జ్ఞానియునగు నతఁడి, ట్లని కొని యేకమానసంబు ♦ నం దాకులుఁడై.

ఉ. కోరుము నీదు వాంఛితము ♦ కోమలి! నే నొడఁగూర్తు నంచుఁ ద
ద్వారము కేనుబల్కితి వ♦రాంగి సురావళితో విరోధమున్
గోరిపచించె నట్టులొనఁ♦గూర్చిన లోకము లార్తిఁ జెందునే
నేరక తెచ్చుకొంటి నవి♦నీతుఁడనై యిటుఁ బాపహేతువున్. 25

ఉ. కాదని యిప్డు మీఱుటది ♦ కర్జమె దోసముగాదె యెక్కడన్
బోదు నెటుల్ పొనర్తు నెటుఁ♦బోయిన ధర్మవిరుద్ధమార్గ మిం
దేది హితేతరంబు హిత♦మెయ్యదియంచు విచారసాగరం
బీదుచుఁ గొన్నినాళ్ళిటుల♦నే కడపెన్ గడు భీతచిత్తుఁడై. 26

గీ. అంతఁ బరమేశ్వరేచ్ఛచే ♦ నతఁడు దార
హితము నే చేయఁదలఁచి భూ♦యిష్టతపము
నజునిఁగోరి యొనర్ప న♦య్యలఘుఁ డెదుర
నిలిచి నీ యీప్సితంబెద్ది ♦ తెలుపుమనిన. 27

శా. ఆవజ్రాంగుఁడు పద్మజున్‌గని మహా ♦ హర్షంబునన్ మ్రొక్కి నా
నా వేదోక్తుల సన్నుతుల్ సలిపి వా♦గ్నాథా! మదీయాంగనా
భావారూఢునిఁ బుత్రునిమ్ము త్రిజగ♦త్ప్రఖ్యాతవిక్రాంతుఁ దే
జోవిద్యోతితదిగ్వితాను సుతప♦స్తోమాభిరామాత్మకున్. 28

సీ. ఇట్లుగోరిన విని పర♦మేష్ఠియట్టు,లగునుగాకని పలికి ని♦జాత్మమందుఁ
దలఁకుఁగొని శివు నెంతయుఁ♦దలఁచికొలిచి. చని యె నేగ...

—* తారకాసురుఁడు పుట్టుట *—

ఉత్సాహవృత్తము. అంతఁ దా వరాంగి గర్భ • మంది సంతసమున భా
స్వంతమైన తేజమొంది • చాలకాలమేగ రా
త్ర్యంతమందు సర్వుఁ బోలె • నతిశుభంపువేళ న
క్కాంత గనెఁ ద్రిలోకభీక • రుం గుమారు నుజ్జ్వలున్. ౩౦

వ. అయ్యవసరంబున.

సీ. వసుమతి వణఁకెఁ బర్వతవనంబుల తోడ, దిశలందు జ్వాలలెం • తేని జనియెఁ
దోయదప్రకరంబు • పూయవర్షము నించె, నుప్పెనల్ చెలరేఁగె • నుదధులందు
నుడిగాడ్పు రేఁగియె • క్కుడు రజంబులఁ గుప్పెఁ గొప్పమానులు పెల్లు • గూలెఁ బుడమిఁ
బరివేషములు ప్రభా • కరచంద్రములఁ జుట్టె, నిర్ఘాతపాతముల్ • నెగడె నింగి

గీ. శునకముల్ దలలెత్తి రో • దనము చేసె
గుడ్లగూబలు నక్కలు • గూసెఁ బసులు
కారణం బించుకేని లే • కయె రయమున
వదలె మూత్రపురీషముల్ • బెదరి బెదరి. ౩౧

క. ఇటుల మహోత్పాతములు, త్కటముగ నవుడుప్పతిల్ల • గని మూఢజనుల్
పటుతరవిప్లవమేదో, ఘటిల్లెనని మనసులందుఁ • గాంచిరి కలఁతన్. ౩౨

గీ. అపుడు కశ్యపసహితుఁడై • యబ్జభవుఁడు
వచ్చి తారకుఁ డనుచు నా • హ్వాయమొనర్చె
బాలునకు; బాలుఁడట మీఁద • వయసతోడఁ
గొండవలె దృఢకాయుఁడై • గొప్పఁజెందె. ౩౩

వ. అంతఁ గొంతకాలంబు చనినంత.

గీ. తారకాసురుఁ డప్పుడు శా • శ్వతవిజయంబుఁ
బడయఁ దపసాచరింపఁగాఁ • గడఁగి తల్లి
సెలవుఁ గొని మధువనభూమిఁ • జేరి భూరి
తపముఁ జేయఁగఁ దొడఁగె ఘో • రతను ఘటించి. ౩౪

—* తారకాసురతపోవర్ణనము *—

సీ. ఒకయంఘ్రి నిలిచి బాహువులు పైకెత్తి, నభ్రముఁ గన్గొనుచు నూ • ఱేండ్లు గడపి
పూనిపాదాంగుష్ఠమున నే నిలిచి యట్లె, యినునిఁ గన్గొనుచు నూ • ఱేండ్లు గడపి

ఒకచేతనే నేల నూని దైత్యుఁ డుబ్రేఁకుచు, తెగని దర్పమున నూఱేండ్లుగడపె
ప్రముఖ [illegible] కాయకష్టమునన నానిన, ముసుఁగిడఁ గా కించి నూఱేండ్లుగడపె

సీ. ఇట [illegible] నూఱేండ్లుగడపె
మొలకు [illegible] నూఱేండ్లుగడపె
యనుపు [illegible]
ణంబు సేయుచు నలఁడు తపంబు సలిపె. 35

ఉ. ఉగ్రతపంబు నిట్లు సలుపుచు నాద్భుతిఁ జేయఁగ నక్షు వాని శి
రాగ్రమునుండి యగ్నులు రయంబున వెల్వడి చుట్టి మేదురో
దగ్రతరార్చులన్ భువనదాహము చేయఁగఁ డంగఁగా నిలిం
పాగ్రణులెల్లఁ జేరిరి భయాతురులై పరమేష్ఠిలోకమున్. 36

చ. చని విధిఁగాంచి మ్రొక్కి కడు సంస్తుతులన్ బొనరించి దైత్యవ
ర్యుని ఘనతాపసవ్రతము హోరాన్నతిఁ దెల్పి తదీయ తాపవే
దన భువనంబు లన్నియును దగ్ధము కాఁగలవంచుఁ జెప్పి గో
ల్పునఁ గరుణించి ప్రోవుమని ప్రోవుగ బల్కిరి యుల్కు నన్ సురల్. 37

గీ. అనిన విని పద్మసంభవుం డాదరమున
దైవతారి యుదంతమం తయును మంత
నమునఁ జింతించి వేలుపుఁగములఁ బంచి
యసుర యున్నెడ కరుదెంచి యనియె నిట్లు. 38

బ్రహ్మదేవుఁడు తారకాసురునకు వరంబు లిచ్చుట

ఉ. తారక! నీతపోవ్రత ముదారతరం బది మెచ్చి నీకిటుల్
గోరిక లీయ వచ్చితిని కోరఁగరానివటంచు లేవు నీ
వారసి తెల్పు మీహాప్సితము లన్ని యొసంగెద నన్న ధాతతో
భూరిముదంబునన్ దనుజ పుంగవుఁ డప్పుడు మ్రొక్కి యిట్లనెన్. 39

తరల. సకలలోకవిధాత! నీవు ప్రసన్నభావముఁ జెంద వే
ఱొకటి దక్కవయుండునే వర మొంద నేఁ దగియున్నచో
సకలనిర్జరరాజిఁ గెల్వఁగ శక్తినిమ్ము పురారి శ
క్తిభవుఁడు గల్గినఁ జంపుఁగాక దురంబునం దతఁ డేఁచినన్. 40

వ. అనుగ్రహించి నాకీ రెండు వరంబు లీయుమని యడిగిన విధాతామహుండు తథా
స్తని యొసంగి నిజధామంబునకరిగె. తారకుండును నిజపట్టణంబగు శోణిత
పురంబుఁ బ్రవేశించి దైత్యగురుండగు భార్గవుని యనుమతితో సుముహూ
ర్తంబునందుఁ ద్రిలోకసామ్రాజ్య పట్టాభిషేకంబుఁ జెందె. 41

—* తారక దిగ్విజయము *—

శా. అంతన్ దానవభర్త సర్వవిజయం ◆ బాశించి నాకంబు వి
క్రాంతిన్ జేరి పురందరున్ గడిఁది సం◆గ్రామంబునన్ గెల్చి య
ర్ధాంతస్ఫూర్తి సమస్తదేవుల ◆ ... బాహుబ్బలిన్ జిక్కించి వి
శ్చింతన్ బాలిడె ... ముల ◆ జెందెన్ మహోత్సాహియై. 42

సీ. ఐరావతంబిచ్చె ◆ నాఖండలుఁడు ... , ... రుల కేఁడు
వరుణుండు దివ్యాస్త్ర◆వర్గంబు లిచ్చెను, ... వంబుఁ ద్రొక్కివచ్చెఁ దలఁకి
కామధేనువు నాగ్ని◆గణము సమర్పించె, నాగలవిందమృత◆మ్మునగ నొసంగె
వసుమతియొసఁగె సు◆వర్ణసస్యంబుల, రత్నంబులిచ్చె సం◆ద్రములరాజు
గీ. ఇప్పగిది నెల్ల దలఁచిన ◆ నిచ్చునట్టి వస్తువాహనములఁగొని ◆ వైభవమున
సకలలోకములేలెఁ గౌ◆శలము మెఱయఁ, దారకుండు సురశ్రీ వి◆దారకుండు.

మ. ఒకనాఁ డచ్యుతుఁ గెల్వఁగాఁ దలఁచి వే◆గుత్సాహ మొప్పంగ సై
నికవర్గంబులతో వడిన్జని ఘనా◆నీకంబునన్ డీకొనా
యకజాలంబులఁ గేశవుణ్ బొదవఁ ద◆ద్వాహ్నిష్ఠుండు రుష్టాత్ముఁడై
ప్రకటోదగ్రకఠోరధారమగు చ◆క్రంబు వేసి యార్చెన్ గడున్.

క. చక్రం బట్లేసిన ని, ర్వక్రంబుగ నేగి దాన◆వప్రభు నఱుతన్
విక్రమమునదక్కె సుమహా, రక్రియఁ జెలువొందె దైత్య ◆ రాజ యలరఁగాన్.

గీ. అంత శ్రీకాంతుఁ డక్కజ ◆ మంది వైరి
జయము మది నెంచి తత్కాల ◆ సముచితముగఁ
దారకునకు విధేయుఁడై ◆ తగులమొసఁగఁ
బలికి నిజపురి కరిగెను ◆ పాయమునను. 46

—* దేవతాపీడనము *—

సీ. తారకాసురుఁ డపుడు శా ◆ త్రవజయంబుఁ
బూర్తిగా నొంది వేల్పుల ◆ నార్తివెట్టి

యెల్ల జగములఁ దన యాజ్ఞ • చెల్లునట్లు
చేసి భోగంబులను బెల్లు • చెందుచుండె. 47

వ. అంత దేవతలందఱు నరాజకులై తారకాసురుని బాధ్యంబు జెంది యెల్ల
వేళల వానిఁ గొలుచుచుండిరి. 48

సీ. మారుతుం డిల్లిల్లు • మార్జనం బొనరించుఁ, గలయంచిఁ బల్లకి [illegible] గాండభర్త
వైశ్వానరుండు మేల్ • వంటకం బొనరించు, రక్షకభటుఁ డైన రంగు జముఁడు
ఆశ్వినేయులు గొల్తు • రమరికల్ చెల్లగ, బొక్కసంబులఁ బెంచు • జక్కులదొర
తుంబురుం డొనరించుఁ • దోరంపు గానంబు, నాట్యమున్ బంగులు [illegible] నర్తరరసి

గీ. అనుదినం బినుఁ డర్హమా • నట్లు తెండ, గాయు రేఱేఁ డు నట్లు వెలింగ జఱిగి
వెన్నెలలు నించు నింద్రుండు • విధము దెలిసి, వానఁ గురిపించు దైత్యేయు • వరుని కదిరి

—* దేవతలు బ్రహ్మదేవునకు దమయార్తిఁ జెప్పికొనుట *—

సుగంధి. చాల కాలమిట్లు సేవ • సల్పి వేల్పులెల్ల రున్
జాలినొంది డీలుఁ జెంది • సత్యలోకమేగి యం
దోలగంబునందుఁ గాంచి • నోదరుఁ బ్రసన్నుఁడై
చాల భక్తిఁ జేరి మ్రొక్కి • సంస్తుతించి రెంతయున్. 50

చ. నలినజ! డప్పు వారల మనస్థితి నారసి గారవంపు పెం
పలరఁగ నిల్పుబల్కి హృదయంబుల నెవ్వగఁ జెందియున్న య
ట్టుల మదిఁ దోఁచెఁ దాఁచక యిట్టుల్ చెప్పఁ డయ్య నిలింపులార! మీ
యలుకఁ దొలంగఁ జేయు వికతంబున [illegible] యెల్ల భంగులన్. 51

గీ. అనిన దేవతలనిరి మహాత్మ! [illegible] గురుతరవ్య
థావిపన్నులమగు మాయు [illegible] యలంప.

ఉ. తారకుఁ డట్లు నీకడ సుదారవరంబులఁ జెంది [illegible]
శ్రీ స్మరమణీయ వైభవవిశేషవిజృంభితదివ్యశక్తి బృం
దారకబృందమున్ గెలిచి • నాకము నున్న గుచోట్ల నెల్ల ది
వ్యారుల ధీరులన్ నిలిపి • యార్తులఁ జేయుచునుండె సమ్మెటుల్. 53

ఉ. ఏమని చెప్ప వారమిఁక • నేవము లేకల వాఁడు నేయు న
బ్బాములు పద్మసంభవ! సుపర్వులమెల్లర మొగుమాలి మా

దీమసమొల్లఁ [illegible] • జేటెలమై కదు తున్నపుం జనుల్
సో వెంవరించు [illegible] 54

వ. కటకట [illegible] న
కన్నటిలం [illegible] గొప్ప ని
లను నొదఁ [illegible] కుండితే
జెలులనొన కు [illegible] కాయకా ! 55

ఉ. ముప్పదిమూడుకోట్ల [illegible] ఎప్పుడల్
గొప్పమునీశ్వరుల్ [illegible] నెరిన్
దప్పక [illegible]
యెప్పటికప్పుడే [illegible] కథా! 56

ఉ. లేవు దరిత్రి జన్మములు • లేవు [illegible] దినంబులున్
లేవు నవగ్రహార్చనలు • లేవు యథోచిత దానధర్మముల్
లేవు సుఖప్రసంగములు • లేవు శుభక్రియ లెందు నేనియున్
లేవిటుఁ [illegible] కతమ్మునన్ విభూ! 57

ఉ. ఇందఱు [illegible] కార్యములన్
డించి కడున్ [illegible] మిప్పుడీ వృపే
క్షం దలపెట్టి [illegible] మున్నవో
వందనముల్ [illegible] మెట్టులేక. 58

సీ. సకలరాక్షస [illegible] ముని సజ్జన • నికరరక్ష
కంబునై [illegible] ఉమ్ము • హారమయ్యెఁ
క. ఆ [illegible] • పటుబాహుబలా
టోపమునఁ [illegible] నోదర! మాకున్. 60

క. మించిన [illegible] • చింతాజలధిన్
ముంచిన [illegible] గూర్పుము తండ్రి! 61

గీ. సన్ని [illegible] • [illegible]
మందు [illegible] • [illegible] నన్ను
దీయయత్నంబులెల్ల [illegible] • తేమవిగని
యందు వికలమ్యె నకట! మోహుందు మనను ! 62

ఉ. కన్నుల బాష్పముల్ దొరఁగఁగా నమరోత్తములెల్ల నిట్టు లా
పన్నతఁ బొక్కుచుం దమ వి◆పన్నతఁ దెల్ప ననల్పదుఃఖసం
పన్నమనంబుతో నజుఁడు ◆ వారల గోడుపుడాలకించి యీ
పన్నతకంధరుండయి వి◆చారముఁ బూని యొకింతసేపటుల్. 63

గీ. వేల్పులనుజూచి మీరిట్లు ◆ వెఱవఁదగునె, కాల మొకరీతిగానుండఁ ◆ గలదె యెందుఁ
గడఁగిచీఁకటి గొన్నాళ్ళు ◆ గానుపింప, వెన్నెలవెలుంగు వెనువెంట ◆ వేగిరముగ.

ఉ. నేన యొసంగినాఁడ రజ◆నీచరనాథునకున్ వరంబు న
ద్దానవుఁడేచి మీకిటులఁ ◆ దాపముసేయుటఁ జూడఁగాఁ గడున్
మానసమెంతొ నొచ్చె యిది ◆ మంచిదె? సాధులఘోష పాటిగా
వానికిఁ జేటుదెచ్చు నిఁక ◆ వందురఁ జెందకుఁడీ దకల్మషుల్! 65

ఉ. వానితపంబు లోకము ల◆వారణరీతి దహించుచుండఁగా
నేనటులీయకొంటిఁ బర◆మేశ్వరుఁ డాత్మజుఁ గాంచెనేని య
ద్దానవు నుగ్రయుద్ధమునఁ ◆ జంకి వధించు నతండు గాక య
వ్వాని జయింపలేరొరులు ◆ వారిజలోచనుఁడైన శర్వుఁడేన్. 66

— * బ్రహ్మదేవుఁడు కుమారజన్మార్థమై యుపాయంబు చెప్పుట * —

గీ. మున్ను దక్షాధ్వరంబున ◆ మూర్తిఁ బాసి, సతి జగదంబ దా నిపు ◆ డద్రిరాజ
దారగర్భంబునన్ బుట్టి ◆ తనరె శివుఁడు, తపము సేయఁగ హిమగిరీం◆ద్రమును జేరె

చ. శివునకు సేవఁ జేయుటకు ◆ శీతగిరీశ్వరుఁ డాత్మపుత్త్రియా
శివను విధించె నామెయును ◆ సేవయొనర్చుచునుండె నిత్యమా
భవునకుఁ బార్వతాత్మజను ◆ బన్నగఁ గూర్చినచోఁ గుమారుఁడు
ద్భవమగు దాన మీవెతలు ◆ వాయు సుఖంబొనఁగూడు రూఢిగన్. 68

ఆ. ఇదియె చక్కనైన ◆ హితమార్గ మొండిఁక, లేదు వేఱు తెరువు ◆ లేఖులార!
కడఁగి మీరలట్టి ◆ కార్యంబుఁ గూర్పఁగాఁ, బూని రేని మీకుఁ ◆ బొసఁగు శుభము. 69

గీ. తారకునకేను మేలట్లు ◆ దనరఁ జేసి, యిపుడు నేఁ గీడు సలుపుట ◆ హితము గాదు
విసపుమ్రాఁకైన నునుఁ బెంచి ◆ విఱుగఁ గొట్టఁ, దగదు మూర్ఖునకేనియు ◆ దారులార!

ఉ. ఇంకను నేను దారకున◆కెంతయు మంచి తెఱంగుఁ జెప్పి యీ
వంకర లెల్లమాని త్రిది◆వంబు సుపర్వులకిచ్చి భూమిపై

హంకృతి లేకయుండుమని • యారసి బుద్ధులు సెప్పవచ్చెదన్
బొంకము మీఱ మీఱికను • బోయి యొనర్పుఁడు తత్ప్రయత్నమున్. 71

ఉ. అని యిటు వేల్పులన్ జనిచి • యాతఁడు తారకుపాలికేగి య
న్ననలను వానిచేఁ బడసి • నాకము లేఖులకిచ్చి సంతసం
బొనరఁగ శోణితాఖ్యపురి • నుండి జగంబులనేలు మట్టితే
వనయము నీకు శ్రేయమగు • నాయమరోత్కరమెందు నూఱటన్. 72

క. స్వారాజ్యంబేలుట నీ, కారన యుచితగాదు సిరి • గోరిన వరమున్
మీఱక యిచ్చితి జన్మక, దారఁగ నిటఁ దనివిఁగొని సు•సుతవరః దినసా.

గీ. ఇట్లాడంబడఁజెప్పి తా • నేగె నజుఁడు, స్వర్గమా యసురేంద్రుఁ • డప్పటికి విడిచి
శోణితపురంబుఁ జేరి యు•న్నాఁడబుండె, స్వర్గలోకంబు లేశె ని•ష్కంటకముగ.

— * ఇంద్రుఁడు మన్మథుని రప్పించుట * —

మ. సుర లొక్కించుకఁ దెప్పరిల్లి సురరా•జున్ జేరఁగాఁబోయి యా
దరమొప్పన్ బరమేష్టి సెప్పిన యుదం•తంబంతయున్ జెప్పి ముం
దటి కార్యంబునకై త్వరన్ సలుప సు•త్రామయుండు వాచస్పతి
త్వరితాదేశమునన్ దలంచె మదిఁ గం•దర్పున్ గడున్ బ్రీతితోన్. 75

చ. తలఁచినతోడఁ బచ్చవిలుకాండు • గరంబు ముదంబుతో మధున్
బిలిచి రథంబు నాయితముఁ • జెట్టఁగఁ బంచి రతీసహాయుఁడై
చిలుకలు గోరువంకలును • సింహానదంబులొనర్ప వైభవం
బలరఁగఁ దేరునెక్కి త్రిద•శాలయభూమికి వచ్చె హెచ్చుగన్. 76

క. ధార్మికనిలయుండైన సు, ధర్మన్ దగఁజేరి సేవ•తలతోఁ ద్రిజగ
చ్ఛర్మారు నరయు నింద్రుని, నిర్మలమతిఁ జేరి మ్రొక్కి•నిలిచి యిటులనన్.

గీ. వల నన్ దలఁచితిరి మహే•ంద్ర యేమి, పనిపొనంగెను నాతోడఁ • బలుకుడు నీదు
సెలవు శిరమున దాల్చి నే•నేయుఁ జాలుఁ, నిదు కార్యంబుఁ దడయక • నిక్కముగను

— * ఇంద్రుఁడు మన్మథునకు దేవకార్యంబుఁ దెల్పుట * —

మ. అనఁ గందర్పుని వాక్యముల్ విని మహా•హ్లాదం బెదన్ జెంది య
ఘనుఁ బ్రీతిన్ గని సిద్ధకేంద్రుఁడనియెన్ • గ్రాహధ్వజా! మేలు మే

లనిశం బాప్తులకార్య మీవు నిజకార్యంబట్లు భావింతు వెం
దును నీయట్టి సఖుండుగల్గునె? దిశాస్తోమంబు గాలించినన్. 79

గీ. పుష్పసాయక! నీవు దంభోళియును మ, దీయ జయసాధకంబు లెంతేనియశక్త
కుంఠితంబగు నవుడప్డు గొడవలేక, నీ వమోఘతేజస్వివై నెగడెదెపుడు. 80

ఉ. అక్కటతనర్ రమాసుత! మదాత్మసఖుండవు నీవు మాకిటుల్
వెక్కసమైన దుఃఖ మది వేఁపుచునున్నది నీసహాయమున్
గ్రక్కునఁజెంది యిక్కడిఁదికాఁతియఁబాయవలెన్ గడంగి నీ
వెక్కువ మక్కువన్ గొని సుహృద్వ్యసనంబు హరింపఁగావలెన్. 81

శా. నీకన్నన్ బరుఁ డొక్కఁడిప్పనిని దా నిర్వాహమున్ జేయఁగా
లేకుంటన్ భవదీయ విక్రమముఁ జెల్మిన్ గోరి రావించితిన్
మాకీ యాపదయందు నేడుగడవై మన్నింగ నీభారమో
శ్రీకాంతాసన! పద్మభాస్కర! మహాశృంగారవీరాగ్రణీ! 82

శా. అపకాలమునందు నెచ్చెలిని ఘోరాజిన్ భటశ్రేష్ఠు రో
గాపన్నుండగునప్డు పెండ్లమును నత్యంతోరు దుర్భిక్షమం
దో పేర్గొన్న వదాన్యశేఖరుని సత్యోక్తిన్ మహాసంకటా
టోపంబందుఁ బరీక్షసేయఁదగు నట్టుల్ దల్తు రార్యోత్తముల్. 83

గీ. ఇప్పు డనివార్యమై మమ్ము నేఁచుచున్న
యీ మహాపదయందుఁ బరీక్ష నీకు
గాఁగలదు కాఁగలదు చెలికాఁడ! జయము
సందియములేదు సౌందర్య శౌర్యధుర్య! 84

గీ. అనిన నింద్రుని వచనంబులాలకించి, పంచబాణుఁడు ప్రేమానుబంధపూర్వ
కముగ మొగమున లేనగవమరనిట్లు, లనియె నత్తఱిఁ బృథ్వీధరారితోడ. 85

ఉ. ఏల యిటుల్ వచించెద వహీనపరాక్రమ! దీనికుత్తరం
బేల? యొనర్పు కార్య మది యే దెలుపున్ విశదంబుగాఁగ డ
చ్చెలనుగొట్టి కార్యమునఁ జేవయొకింతయుఁ జూపకున్న న
ప్పెలనుమెచ్చునే? జగము పల్కులు మాటలఁ కేల నీకడన్. 86

క. విన నొకించుక విను నా, చేనగు కార్యంబు నీకుఁ జెప్పెదఁ బురుహూ
తా! నీపదమాక్రమణముఁ, బూన నెవం డుగ్రతపముఁ బూనెనొ వానిన్. 87

క. క్షణమాత్రంబున మహిళే, క్షణ శృంఖలఁ గట్టివేసి * గాసి యొనర్తున్
రణరంగ రిపువిదారణ, చణమాఁ గలిగంబదేల * స్వల్పంబునకై. 88

చ. సురగరుడోరగ ప్రథిత * సాధుల నైనియు సిద్ధసాధ్యకి
న్నరనరయక్షరాక్షసక * నద్ఘనశౌర్యులనైని శారదే
శ్వరకమలేశ్వరేశ్వరుల * సైతము నాకవిలాసినీమదో
ద్ధురకుచశైలదుర్గముల * దూఱఁగఁ జేసెద వాసిఁగాంచెదన్. 89

క. సామాన్యుల లెక్కింపఁగఁ నేమి ఘన మింకేన్ జగత్త్ర * యీనాయక! యు
ద్దామమతి నాకుఁ జెప్పుము, నీమనము దెస్పఁ దపలు * నెక్కొనఁ జేసెన్ 90

వ. అనిన సూనశరునకు వాసవుం డిట్లనియె.

చ. సరవిగఁ జెప్పెదన్ వినుము * సాయక! విస్మయఁ దారకాసురుం
డురుతప మొంది బ్రహ్మవర * మొందె నిలింపులకెం దజేయుఁడై
గిరిశకుమారుతోడ ననిఁ * గీడ్పడునట్లుగ; వానితోడనా
హరియును నేనునున్ దివిజు * లందఱు నోడితి మేమి సెప్పుదున్ 91

ఆ.వె. ఇట్లు గెలిచి మమ్ము * నేవంపుపనులందుఁ, జాదుకొల్పి యట్టి * పనులు గొనుచు
నస్మదీయ వైభ * వాతిశయం బెల్లఁ, గొల్లగొట్టి మిగుల * నుల్లసిల్లె 92

ఉ. అంతియకాదు నిర్జరుల * కాంతఁ దనేకవిధంబులన్ గడున్
వంతలఁ గూర్చుచుండు గరు * వంబున వాఁడొనరించు చెట్టలిం
తింతలటంచు నాత్మ గణి * యింపఁ దరంబె రతీశ! యిట్టి మా
చింతలనెల్లఁ బాపఁగల * చేవగలట్టి వలంతివి వెకా! 93

ఉ. శంకరుఁ డిప్డు హైమగిరి * సానువునందు నుదారమౌ తపం
బంకిలిలేక చేసెడు హి * మాచలకన్యక శర్వుసేవకై
శంకమువీడి సన్నిధికిఁ * బోయి యుపాసనచేయు నిచ్చలా
టంకము లేక నీవిఁక నటన్ జని వారలఁ గూర్పు నేర్పునన్. 94

క. శక్తిశివుల కట్టుల సం, యుక్తిన్ బొసఁగించితేని * యురువిక్రమ సు
వ్యక్తబలుండు కుమారుఁడు, శక్తిధరుం డుద్భవిల్లి * చంపు నసురునిన్. 95

ఉ. కావున నెల్లదివ్యులకుఁ * గంటకుఁడై చరియించు తారకున్
జేవయడంచి చంపుటకుఁ * జిత్తమునందుఁ దలంచి చెల్మినై

నీ విప్రు డాడినట్టి నుడి కే స్మరియించి యొసఁగు మిప్పనిన్
నీ విశదోరుకీర్తు లవనిన్ వెలుఁగొందఁగ నెల్లకాలమున్. 96

చ. అనిన లలాంతచాపుఁడు భయంపడి సంతయుఁదోఁచ కాత్మలో
వనరుచు నిట్లువల్కె సురవల్లభ! యాంతకహంతయేడ ? యీ
వనరుహబాణుఁడేడ? యనివార్యతపం బదియేడ? యందు మో
హనకలయేడ ? సర్వము మహావిపరీతవిధాన మారయన్. 97

క. మాటలవెంబడిఁ బల్కితి, నీటున నిటలాక్షునేని నేఁ గల్పెదనం
చోటుక్ బాటుగ గాంచక, చేటున్ గొని తెచ్చుకొంటి సిద్ధం బరయన్. 98

ఉ. వాడిన రాలిపోవు సుమవర్గము కొండచయంబు హుష్షనా
నేడకొ పాఱు పుల్గు లొకయేవపు వారుసముల్ స్వరూపమే
జాడనులేని తెమ్మెరలు చచ్చువజీరులు దోడుకుండురే
జేఁడబలల్ బలంబులు సరే యిఁక రుద్రునితోడఁ బోరుటల్. 99

గీ. కాన నాపయిఁ గరుణించి మాని యీ మ
హాద్యమము నిప్డు వేఱొక్క యూహనెంచ
గాఁదగును మీకు దేవేంద్ర! కష్టమిద్ది
కొండనెత్తి తలన్ దాల్చుకొనఁ దరంబె ? 100

క. అనిపల్కిన మరునకుఁ దా, ననిమిషనాథుండు మిత్రమా! యిట్లనఁగా
ననువే? శివునకు వెఱవఁగ, ననుచితమేమున్న దిందు నరయుము మదిలోన్.

ఆ. పెక్కుకల్లలాడి యొక్కయిల్లును నిల్పఁ, జెల్లునండ్రు జనులు చెల్మికాఁడ!
పర్వతేంద్రసుతను బశుపతికిన్ గూర్ప, మంచిపనియె గాన కించపడకు.

క. పదునాల్గు భువనములకీ, యుదయు మహావ్యసనజనకమై యున్నది దు
ర్మదుఁడగు నసురకతమ్మునఁ, బదపడి నీవలన మేలుఁబడయఁగవలయున్ 103

గీ. వినుము పల్వురు గడగండ్ల వేఁగుచున్న
యపుడు దా సాయమొనరింప నర్హుఁడయ్యు
నట్లొనర్పక యుండిన నఘముఁ జెందు
సాయమొనరించినన్ జెందు సంపదలను. 104

క. చేసెదనని వాగ్దానముఁ, జేసితి తొలుదొల్త నిపుడు సేయక యున్నన్
వాసి చెలంగునె? నీకున్, దోసము గాదొక్కొ సఖుఁ ద్రోయఁగ నాడన్ 105

క. నిన్నెక్కడఁ బంపఁగ మే, మున్నతిగఁ దలంతుమే యు ◆ మోఘవచన! నీ
వెన్నంటి వచ్చెదము నీ [illegible] బలుకుచున్ 106

సీ. అనిన విని కాము డున్నతి ◆ [illegible]
దలఁచి [illegible]
చేసి యింద్రునితో నట్లు ◆ సేయఁ [illegible]
నని [illegible] 107

—✱ [illegible] —

వ. అంత

ఉ. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 108

—✱ వసంతోదయ వర్ణనము ✱—

ఉ. అంత వసంత [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 109

ఉ. కన్నులపండువై [illegible] ◆ [illegible]
[illegible] ◆ [illegible]
[illegible] ◆ [illegible]
[illegible] 110

[illegible]
[illegible] 111

ఉ. ఇవ్విధి [illegible] కొంతయు సంతసముఁ బొనర్చుచున్
బువ్వులు కాని చేతలకుఁ ◆ బూనిక యొసంగుచునున్న యామనిన్
జివ్వన జూచి యూర్వరుఁడు ◆ చిత్రము! కాలముగాని కాలమం
దివ్విధ మెట్టులయ్యె నని ◆ హెచ్చుగ నచ్చెరు వొందె నాత్మలోన్. 112

చ. మనమున నింతయున్ వికృతి * నల్లడినొందక ధీరచిత్తుఁడై
మునుపటియట్లు గాఢతపముగ బొనరింపుచు నున్న యీశ్వరున్
గని మదనుండు [illegible] వింటఁ గూర్చి ప్ర
క్కన [illegible] సంతతము సంభ్రమఁ గూర్చెఁ గోన్.

శా. [illegible] రతీశున్ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 114

క. [illegible]
[illegible]

ఉ. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 116

—* [illegible] *—

ఉ. అంత నగాధిరాజసుత * [illegible]
[illegible] * [illegible]
[illegible] * [illegible]
[illegible] 117

క. [illegible]
[illegible] *
[illegible] *
[illegible] 118

—* [illegible] *—

ఉ. పార్వతియున్ మహేశ్వరుఁ * బన్నుగఁ జేరి నమస్కరించి మేల్
బర్వెడు వేడ్కమైఁ గొలిచి * ప్రక్కన నిల్చి సముల్లసద్వయో
గర్వవిలాస దీప్తిఁ జనుఁగట్టుల నొక్కట నిక్కఁ జేయుచున్
శర్వు నెగాదిగన్ గని మనంబొకయింత చలింప నీశుఁడున్ 119

క. కూకాళిక పక్కుండన, మేకోమలికేవిఁ గల్గిదిది నిక్కుంబౌ
[illegible] మాహాత్మ్యము యరయన్ 120

సీ. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

మ. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

క. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] [illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] [illegible]

[illegible]
[illegible]

చ. కలికి [illegible]
చలి [illegible] చేసి [illegible]
గ్గలమగు సౌఖ్యపుం బడవిఁ గాంచుట యెట్టి తపఃఫలంబొ యూ
చెలువను బెండ్లియాడఁగల చెల్వుఁడెఁ కెంతటి భాగ్యశాలియో ? 126

—* శివుఁడు సర్వాత్మత్వపదము నొందుట *—

ఉ. పలుమాఱు చిత్తమం దిటుల ◆ భావన చేసి మహీశుఁ డంత ప్రా
పల మదిఁ ద్రిప్పి బోధనము ◆ బాగుగఁ జెంది విరాగియై తగన్
లలితను గారవించి భవనంబున కేగ విధించి యాత్మఁ బాఁ
గలుషతఁ జెందినందులకు ◆ గాటముగా మదినొచ్చి ప్రచ్ఛుఁడై 127

చ. సకలజగత్ప్రభుండనయి ◆ సర్గ మెఱింగి యుసీ! రతీశసా
యకవికృతిన్ గిరీంద్ర తన ◆ యన్ గని మోహము నేను జెందితిన్
సుకరమె యింక నన్యులకు ◆ సుందరులౌ జవరాండ్రఁ గాంచి పే
ర్వాసి కెక్కఁ గొందకుండఁగ ని ◆ జోన్నతచిత్తముఁ గొప్పసేయఁగన్ 128

ఉ. కూడని తెర్వునన్ జనితిఁ ◆ గోమలిపై నటు లాసఁ జేసితిన్
గూడె నిలుల్ తపంబునకు ◆ గొప్పగ విఘ్నము లన్ప్రభావమున్
బాడిసెడన్ గువర్తనలఁ ◆ బాడితి నోడితి ధర్మమార్గపుం
జాడను వీడితిన్ జడుని ◆ చందమునన్ ధృతిలోన నక్కటా! 129

గీ. అనుచు సర్వాత్ముఁ డీశ్వరుఁ ◆ డంత వికృతి
నంతఁ బోఁజిమ్మి కారణం ◆ బరయుచుండెఁ
బ్రకృతి కవ్వల వెలిఁగెడు ◆ పరమశివుఁడు
పడునె మోహంబునందు వి ◆ భ్రాంతుఁడగుచు. 130

* శివుఁడు ఫాలనేత్రాగ్నిచే మన్మథుని దహించుట *

మ. మరుఁ డంతన్ శివుఁ జాపలన్ నిలిచి పద్మం బిక్షు చాపంబునం
దిరవొప్పన్ సంధించి మోహనశరం ◆ బేసెన్ మహేశానుపై
హరుఁ డెల్లన్ గలయంగఁ జూచి తనపై ◆ నాటోపమొప్పన్ శరో
త్కరమున్ గుప్పుచునున్న మూఢహృదయున్ ◆ గామున్ గనెన్ గ్రుద్ధుఁడై.

పంచచామరము. కడింది నాఁటసంబు లేపుఁ గాఁగ లాఁగి ఫాలతో
వడిన్ వడిన్ మహేశుపైఁ బ్రహారమొప్పఁ గుప్పినన్
బెడంద సుంత లేక వీఁక ◆ భీముఁడున్న నంతనే
యడల్ గొనెన్ మరుండు తేజ◆మంతఁ గోలుపోవుచున్. 132

క. జగమునఁ జేకొందిన నా [illegible] మార్గణము లిందు • నీలగళునిపై
[illegible] • దర్పము శివుపై. 133

వ. అని [illegible] రతికాంతుండు చింతాక్రాంతుండై. 134

మ. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 135

క. [illegible]
[illegible] 136

మ. పరితప్త[illegible]
రు రతీకాంతుని నూచి మూర్ఛిలె నుపర్వుల్ తీవ్రదుఃఖార్తిదు
ర్భరతన్ బిట్టుఘటించె బన్నమని యా•పన్నాత్ములై యేడ్చిరా
గిరిరాజాత్మజ వెల్లనై చెలులతో • గేహంబుఁ జేరన్ జనెన్. 137

—* రతీ విలాపము *—

ఉ. కాంతునిపాటుఁ గాంచు రతి•కాంతయుఁ బ్రాణముపోయినట్టులై
సుంతయుఁ దెల్విలేక పడి • చూపఱు లెల్లరు దల్లడిల్లఁగా
నంత నొకింత తెల్విఁ గొని • హా దనుజారికుమార! వేగ నా
చెంతకుఁ జేరరావె! యనిఁ • జేష్టడిలేఁ యని యేడ్చె ఘొల్లునన్. 138

సీ. అభవుని గెల్వ నీ•కలవిగాదని యంటి, మాఱుఁ డసామాన్యశౌ•ర్యాఢ్యుఁ డంటి
పరుల కార్యములకుఁ • బాల్పడవలదంటిఁ, బరులు చంపుటకుఁదో•డ్పడుదురంటి
రుద్రుని మ్రోల నీ•రూపు రూపఱునంటి, మనుపఁగఁ జాల రీ•మర్త్యులంటి
ఒక్కఁడవై నేను • దిక్కుమాలెద నంటి, రా రక్కసులకు నే•వ్వారలంటి
గీ. వేగిరము వలదంటి వి•వేకి మొందు,మంటి తరమెంచుమంటి నా•యాడుకూయిఁ
బాటిగొనుమంటి పయనంబు•వలవదంటిఁ, బట్టుదలవిడుమంటి నా•భాగ్యమంటి.

ఉ. అక్కట లచ్చికజ్జ! విను • నాఁడిఁ బెట్టి నిలింపులింపుమై
యిక్కరకంఠుకంటిసెగ•కింధనమున్ బొనరించి తా మిఁకన్

చక్కఁగ నిండ్ల కేగి రస ♦ సారసగంధులతోడ సౌఖ్యముల్
మక్కువమీఱఁగాఁ గొనఁగ ♦ మంచిమతిన్ జెడినాఁడ మీ కిటుల్. 140

సీ. ప్రియుఁ డెడఁబాసిన ప్రేయసి కిఁక వేఱు, గతిఁ గాన్న దే యురాదిగంబునందు
సనుఁబాసి ప్రాణముల్ నిలుపంగా నేటికి, యిక నే యుండుట యేట్లు గాంతునాథ
వసుధఁ బతులఁ గోల్పోయి బ్రతుకు నట్లు ... గలదె
వేల్పులమది యింతో వేడ్కఁ జెందెదురుగదా ... భంగపడితి

ఆ. దైవ మిట్లు చేసె ♦ తలరి నా కివ్వాట, నేమిసేతు నింకఁ ♦ నెందుఁజొత్తు
కనికరంబుఁ ద్రోసి ♦ కాంతను బాసితే, పలుకవేల యింక ♦ ప్రాణనాథ!

వ. మహేశ్వరున్ జూచి

చ. అకట మహేశ! నీకుఁ దగునా యిటు సాహసముగ నా మనోవిభుం
డకుటిలబుద్ధితో సుమశరాయుధమున్ గుప్పింపఁగా నీపయిన్
వికటకృశానునేత్రపరివృద్ధకరాళతరార్చులన్ ... దా
వకహృదయంబునం దుచితభంగిని ... బరప్రభూ! 142

ఆ. మిమ్ము నాలుమగల ♦ మెలఁకువ నోర్వక యుర్వి, ... నీవు
మమ్ము నాలుమగల ♦ మఱి వేఱుచేసితే, దయను బాసి ... చరిత్ర! 143

వ. వేల్పులఁ బరికించి.

మ. తగునే నిర్జరులార! నాపతిఁ గృశానునేత్రాగ్నిపైఁ బంపి యి
మ్ముగఁ దచ్చండతరేక్షణానలశిఖాపుంజమ్మునం జాహుతిన్
దగ నర్పించి వియోగసాగరమునం ♦ దక్రోచి మీరల్ ముదం
బున నాకంబును జేరి సౌఖ్యముల నొందంగా మనస్మశిన్. 144

చ. అని యిటు లార్తయై రతి మహావ్యసనంబున బెగ్గడిల్లి నే
లను బడి పొర్లుచున్ వడిఁ దలన్ గరయుగ్మమున వాడి మోఁదుచున్
గొనబుసెడన్ గురుల్ చెదరఁ ♦ గూలుచు నిల్చుచు నేడ్చుచున్న న
వ్వనచరు లెల్లఁ జూచి కడు ♦ వంతురి రాత్మములందుఁ బెల్లుగన్. 145

——* దేవతలు మన్మథుని బ్రతికింపుటకై శివునిఁ బ్రార్థించుట *——

గీ. అంత నింద్రుండు మున్నుగ ♦ నమరవర్యు, లసమశరురాణిదరిఁ జేరి ♦ యాదరమున
నూఱడించి హితోక్తుల ♦ నొనర నిట్లు, పలికి రాత్మములందు న ♦ భవుఁ దలంచి.

ఉ. వగపున [illegible] యూరకిలు • [illegible] ! పాయుమీ
యగడు లవంబు ఘస్నము [illegible] యుంపు రా
[illegible] నిరక [illegible] వశికిన్ [illegible]
మగనిని [illegible] కన్యధన్. 147

ఉ. అమ్మరో! విమ్మ దేవులకు • [illegible] సౌఖ్యమే
నిమ్మహి [illegible] పాలిక
ర్మమ్ము [illegible]
బమ్మలికమ్ము [illegible] జాలనై 148

క. అని యిటు [illegible] కన్యల [illegible] ధ
ర్మునిఁ దగఁ [illegible] నలి [illegible]
యనిమిష [illegible] మన్నపూజ చే
సిన వసి [illegible] నిజచిత్తమునఁ దగ వారయుక్ వలెన్. 149

చ. ఘనముగ [illegible] కన్యల [illegible]
ఖులు [illegible] యీశతీ
తిలకము నీరతిన్ [illegible]
యలుకకు [illegible] మమున్. 150

మ. కిమకా జెంది [illegible]
డను సంహారము [illegible] నిన్
ననవిల్కాని [illegible] సూని
రనిధి! [illegible] గనన్. 151

గీ. నీవు [illegible] చెల్లురు • చెప్పడిరి జ
గంబులెల్లను [illegible] యీశతి [illegible] గడపు మిఁకను.

చ. వలగొని దేవత ల్మగుల • వందురుచున్ బ్రదిక్షిణంబు మిప్పు పూ
వులవిలుకాని సంచియుల • భోయన బ్రార్థనసేయు శంకరుం
డలుకను బాసి వేల్పుగమి • సారతినిన్ గని జాలిమై నిటుల్
వలికె సుధారసప్రసర • బంధురభావవిభాసురోక్తులన్. 152

—* శివుఁడు మన్మథుని మఱొకప్పుడు బ్రతికింతునని వరమిచ్చుట

ఉ. వినుఁడు నిలింపులార! పృథివిన్ మధుకైటభవైరి ద్వాపరం
బున వసుదేవసూనుఁడయి పుట్టి దటంగనయైన రుక్మిణీ
వనజదళాక్షిగర్భమున వారిజనాభుఁడు తాత్మజన్ముఁడై
జననము నొందు నాతఁడని శంబరుఁ దుంచి ధీరుఁడై తనుఁ గొల్చురతిన్. 154

గీ. అప్పుడు రతి శంబరునిపురంబునందుఁ జేరి, కొలఁగి మాయావతి యనంగ మెలఁగు బాలు
నెత్తికొనిపోయి పెంపఁ బెంపెక్కి యతఁడు, శంబరునిఁ జంపి యారతిఁ జెలిమిఁ గొనును.

శా. హృద్యుండై నిరవద్యుఁడై సకలలోకైకస్ఫురన్మూర్తియై
ప్రోద్యద్విక్రమనిర్జితప్రబలశత్రుండై జగన్మోహనై
శద్యస్వస్యుఁడునై సమృద్ధసకలైశ్వర్యుండునై ధీరుఁడై
ప్రద్యుమ్నుండను పేర భాసిలు జగత్ప్రఖ్యాతచారిత్రుఁడై. 156

గీ. నగరుఁ జొరిమాఱ్చి తద్ధనప్రకరములను, దెచ్చి వచ్చిన తనయు రతీసహాయుఁ
గని మనంబుల రుక్మిణీకమలనేత్రు, లలరుచుందురు రెంతయు ననవరతము.

గీ. అనిన విని దివ్యులెల్లరుఁ దనివిఁగొనక, దేవ! యిప్పుడె బ్రతికింపు తిరుగమారు
జాలమెంతయు నోర్వఁగాఁ జాలమేము, ఏలుమేలుమనన్ బల్కె నీలగళుఁడు.

చ. రతిని లతాంతసాయకుఁడు రాతురులం దలరించున ట్లనా
రత మశరీరుఁడై పుడమి రామలఁ బూరుషులన్ గరంచి సం
గతిని ఘటించిన ట్లచిరకాలములో వలరాచజోదు నే
బ్రతుకఁగఁజేతు నైపుడు సురల్! రతి! సువ్రత! యంతవట్టిటుల్. 159

వ. అనినంత రతియును

క. నట్టేటఁ బుట్టిమునిగిన, యట్టయ్యెను నాదు చంద మమరులచేతన్
కెట్టిదమగు నీ కరుణన్, బట్టి నిలువుదాన నేను ప్రాణము లభవా! 160

—* శివుఁడు గణములతోఁ గైలాసమున కేగుట *—

ఆ. అనుడు హరుఁ డదృశ్యుఁడయ్యె గణంబులతోఁ, గొంతఁ దెప్పరిల్లి కంతురాణి
వేల్పుగమియుఁ దమదు వేశ్మంబులకుఁ బోయి, రాత్మలందుఁ గాలహరుని దలఁచి

వ. అంత

క. మరుఁ గాల్చినట్టి యనలం, బురవై లోకములఁ గాల్ప నుంకించఁగ ని
ర్జరపతులు వెఱచి ... యయుల్ వెలుఁగా నతండు గడువడిన్. 162

సీ. హిమగిరికి వచ్చి యద్దాని నిమ్నగతోడఁ
గోలుదినా నొక్కటై ... సలిలరాశి
కడకుఁ గానిపోవ నంత నక్కడలి యజునిఁ
గాంచి పూజింప నతఁడు నిక్కరణి నఱుఁగు. 163

క. హరుఁ డగ్గికంటఁ బిలిచెన్. బిరుసున ... లించిన యగ్గి పెరిఁగి జగములన్
హరియించఁజాలియుండెఁగ, నరసి యిటకుఁ దెచ్చితివి దీయనగను మాన్పన్.

సీ. దీని నిలోక ... సలిల
...
మన ...
... 165

క. ...
... సుఖమొందెన్

క. అని ...
...

— శ్రీ ... —

వ. అనిన నాతం డిట్లనియె.

చ. మరుని దహించి ... హిమాద్రిఁ బాసి స
త్వరముగ ... గణముఖ్యులతోడఁ జేరె భూ
ధరసుతయున్ ... పెద్దయుఁ దల్లడపాటు మీఱఁ దే
గిరము పురమ్ములోని ... 168

సీ. పర్వతేశ్వరుఁ ... చాలవిస్మయముఁ జెంది
కూఁతును ...

ఆ. శివునిఁ బాసి మిగుల చింతతో వనరుచు, వచ్చుచున్న హైమవతినిఁ జూచి
కనులనీరుఁ దుడిచి గారాబ మమర నెత్తికొని చనియెఁ దనదు ధామమునకు.

చ. అంత హిమాద్రిప్రముఖ [illegible] [illegible] లైరి బయటం [illegible]
ధ్వాంతముగాంచి తల్లిగని [illegible] [illegible] [illegible]
న్వాంతమునన్ దలంచియును శర్వుని [illegible] [illegible] గాసి వి
భ్రాంతినొందు స్వస్ఫురితమోహ [illegible] [illegible] [illegible] యున్. 171

—* శివునిఁగూర్చి పార్వతి [illegible] [illegible] *—

ఉ. అక్కట! దేవదేవుఁ డిటు లానతిమీఱి బంధుర్వాసియు న
న్నొక్కటికన్ దలంపక మహామహిరత్నాబుధిఁ ద్రోచిపోయె నే
నెక్కడి కేఁగుదాన నిఁక నేగతి నీశ్వరుఁ జేరుదాన నే
డిక్కఁక నాకు నీ రుచిరదేహము దాహముసేయనే? యిలన్. 172

చ. అని యిటు లార్తిఁ జేకొని మహావ్యసనంబునఁ జిక్కుచుక్ సఖీ
జనములతోడఁ బల్కక నిశల్ నిదురింపక స్నానపానముల్
గొనక దురంతతాపమునఁ గొందల మొందుచు నున్న యాత్మనం
దనఁ గని కుంది రెంతయు మహాంబున మేనకయున్ గిరీంద్రుఁడున్. 173

మ. తలిదండ్రుల్ సయిదోడులున్ [illegible] [illegible] ప్రీతిఁ బోధించినన్
దలఁపా శంకరునందుఁ జేర్చి [illegible] దైన్యంబుతో న్రశుధా
రల నొక్కుమ్మడి రాల్చుచున్ [illegible] గోత్ర [illegible] య
గ్గలికన్ బెగ్గిలి కొన్ని ఘస్రముల నాకల్పంబు లర్పింతయున్. 174

—* నారదుఁడు [illegible] [illegible] *—

ఉ. ఇంద్రుని పంపునన్ మునివరేంద్రుఁడు నారదుఁ డంత శైలరా
జేంద్రుని చెంత కేగ నతఁ డెంతయు సంభ్రమ మొప్పఁ గొల్చి య
చ్చంద్రకిరీటు నాత్మసుత [illegible] గొల్చుటయుఁ శివుండు ని
స్తంద్రమతిన్ బ్రసూనశరు [illegible] చేసిన యక్కథాంతముల్.175

ఆ. చెప్పి యతఁడు చాలఁ జిన్నవోయినమోము, [illegible] దనున్నయట్టిజాడఁ జూచి
శివునిఁగొలువ నీకుఁ జింత [illegible] [illegible] ముని [illegible] డంత నగజఁ జేరి.

[illegible] పార్వతిని [illegible] [illegible] *

క, లోకోపకారమునకై, యాకాళికిఁ గోడఁ బలికె [illegible] వినుమా!
శ్రీకంఠుఁడు రాజసులకుఁ, జేరాఁడు తపముఁ జేసి చెందఁగవలయున్. 177

శా. శర్వుండు భక్తవత్సలుండు • [illegible] దవేతరాగుండా
సర్వజగత్పతిన్ [illegible] • [illegible]
గర్వముతో [illegible] నిను • [illegible] మాడుఁగాల్చి వే
డాప్పుండు [illegible] నాత్మ [illegible] • [illegible] ! 178

చ. తపసొనరించితేని నిను • [illegible] వరించు [illegible]
తప సొనరింపకున్న నిను • [illegible] చిత్రములోన [illegible]
గపటము లేక చెప్పితిని • [illegible] ! [illegible] వరించి నీ
వెపుడును [illegible] విడి • [illegible] యిట్లు [illegible]. 179

గీ. అనినఁ [illegible] సర్వ • [illegible] యొంది హర్షించి తపము
సేయఁగా [illegible] తపసి తోడ [illegible] సంతోషమొనఁగ.

కం. నారద ! నీదు బోధనమున నే మనమందలి [illegible] ని
స్తారతర [illegible] • [illegible] శివుని [illegible] నే
[illegible] • [illegible] లేక యుంచితో
[illegible] జెప్పెరన్. 181

మ. కలలో [illegible] జెప్పిపోయెన్ మహా
జ్వాల పంచాక్షర శైవమంత్ర [illegible] ! నీ
పలుకున్ [illegible] తపం బిక్కరున్
[illegible] • [illegible]. 182

గీ. అనిన నారదమౌని [illegible] ! నీకల శివుఁడట్లు • దాన వచ్చి
చెప్పిపోయిన మంత్రంబు [illegible] దేయరసిచూడు.

వ. మఱియు [illegible] మంత్రంబు తెఱంగెఱింగించెద
నాకర్ణింపుము. 184

— [illegible] —

సీ. [illegible] శైవపంచాక్షరంబు
బ్రహ్మ [illegible] శైవపంచాక్షరంబు
కైవల్యప్రదం [illegible] శైవపంచాక్షరంబు
ఎల్లకోర్కులను [illegible] శైవపంచాక్షరంబు

గీ. అమరగేయంబు శైవపంచాక్షరంబు, జగమథనంబు శైవపంచాక్షరంబు
అఖిలసుఖదము శైవపంచాక్షరంబు, హర్షనిలయంబు శైవపంచాక్షరంబు.

ఉ. కావునఁ దల్లి! యీమనువుఁ ◆ గైకొని నిష్ఠమెయిన్ శివార్థమై
నీవు తపంబు సేయు మిఁక ◆ నీలగళుండు తనంత వెగ్గలం
బా వలపొంది వచ్చి నిను ◆ నర్మిలిఁ బెండిలియాడు నిక్కమి
నావచనంబు సేయు మని ◆ నారదుఁ డంత యథేచ్ఛమైఁ జనెన్. 186

—* పార్వతి మేనకా హిమవంతుల సెలవొంది తపంబునకేగుట *—

చ. అరసి గిరీంద్రపుత్రిక మహాముని వాక్యము లాలకించి స
త్వరము తపంబు సల్పుటకుఁ ◆ దా మది నిర్ణయముం బొనర్చి యే
ర్పడ సఖురాండ్రతో జనకు ◆ దీమముఁ జేరి నమస్కరించి శం
కరుఁ బడయన్ దపించెద నికన్ సెలవిమ్మని కోర నాతఁడున్. 187

చ. హరుఁడు తపంబుఁ దక్క నిఁక ◆ నన్యగతిన్ సమకూరఁ డన్న చొ
ప్పరసినవాఁడు గావున హిమాచలుఁ డాత్మకులంబు నున్నతిన్
నిరుపమమైన కూఁతు శివ ◆ నిష్ఠయు మెంచి తపంబె పోఁకిన్
సరి యని ధీరచిత్తమునఁ ◆ జక్కఁగ నిట్లనియెన్ గుమారితోన్. 188

క. అమ్మరో! నాకిష్టము మీ, యమ్మ నిటులె తారసించి ◆ యడిగి సెలవుఁగై
కొమ్మ సఖురాండ్రఁగూడి వేఁ, గమ్మ తపము సలిపి రమ్మ ◆ కాముశివుఁడు నిన్.

గీ. అనినయంతనె మ్రొక్కి పెద్దలకి యార్య, తల్లికడ కేగి వేగ పాదములకెఱఁగి
తపము సేయఁగ నడవికిఁ ◆ దరలుదాన, సెలవొసఁగుమన్న నమ్మేన దలఁకి మదిని,

ఉ. వలదు కుమారి! నీ యొడలు ◆ వాడఁగ నెండకు నోర్వదమ్మ! యి
ట్లలఁత వడంగ నేటికి? భయాస్పదమొందు వనంబు గీములన్
బలువురు వేలుపుల్ గలరు ◆ బాగుగ వారలలోన నొక్కనిన్
జెలువుని నీగా గ్రహింపు మిఁకఁ ◆ జేసెద నీకును వైన వాఖ్యముల్. 191

చ. వినుమటుగాకయున్న యెడ ◆ వేశ్మమునందు వసించియే తపం
బును బగఁ జేయుమమ్మ! మము ◆ నక్కట పోకఁగఁ జేయ కీ హఠం
బును విడుమమ్మ! యీశ్వరుని ◆ మున్ను భజించి గడించినట్టి పెం
పును మది నెంచుమమ్మ! దలఁపుక్ మలుపన్ జనునమ్మ కోమలీ! 192

ఆ. ఎందు వింటిమో ? యుగయుగంబులు వెదకిన్
గూర్చి తపముచేసె ధరణిపతిని
భూమిఁ జేరఁగనుట భద్రినారయణుఁడే
పర్వతేంద్రపుత్రి! పద్మగాత్రి! 195

వ. అని పొగడి మునిశ్రేష్ఠుండు [illegible] పార్వతీ [illegible]
[illegible] కన్యకామణియును.

ఉ. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 196

వ. అని [illegible]
[illegible]

మా. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 197

గద్య. ఇది శ్రీ [illegible]
[illegible] ప్రణీతంబైన [illegible] పార్వతీఖండమున
ద్వితీయాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ఉ. [illegible] శైలరాజసుతే [illegible] చో
టును గరకించి యన్పట నృసింహు [illegible] కెంతో వంతఁ జే
కొం నను బాసితే యుభవ [illegible] కోపముఁ జెందితివే యుటంచు నే
డ్చెను కలకంఠకోమల వ [illegible] చేళిమ సుస్వర వైభవంబునన్.

శా. చాలన్ సేవలు తేర్చి యుంత మనమున్ స్తంభింపఁగాఁ జేసి యా
బాలారత్నము శృంగటేర్తమున దివ్యప్రస్థమున్ జేరి యా
గాలంబం బొనరించి నిష్ఠ నెరపం బ్రారంభమున్ జేసె ని
వ్యాళిత్ సంతస మొంద నాత్మహిత కార్యాసక్త చిత్తంబునన్. ౯

ఉ. చారుఫలద్రుబీజములఁ జాలఁ గనాటకు నైలకన్య యి
స్వారతరానురాగమునఁ దానసిద్ధి వరించి యటన్
గూరిమిం జెల్మికత్తె లను [illegible]
గూర్చి పెంచుచుండె [illegible] ౧౦

వ. అంత

[illegible]

వ. ఇంకను

మ. ఘనతరమౌ నాంగకంబులఁ బ్రకామతపం బొనరించి మించు న
న్నెంచఁ దిఙ్ముఖంబు నీశ్వరుఁడు నీ కన్యారమునర్చు తపంబుఁ జూచి లో
నడరి బహూకరించు నిను నైజమిటు లొట్టి తపంబు నేఁడు నె
ప్పుడు నని ధన్యవాదములు బొల్పుగ నిచ్చి రనల్పునై ఖరిసెన్.

గీ. ఇట్లు పరమేశు మెచ్చుకొని యనగ బ్రహ్మ లవనిపుత్రుల్ మునీశ్వరులు నిలుచుండి
కంతజలంబించి మేన! యుంక్తుల నీవు, దాన సప్తమునుల నారీ [illegible] విష్ణు

శా. సర్వజ్ఞుండవు సర్వనాయకుఁడవున్ సర్వాత్మవై యొప్పు నో
శర్వా! సర్వజగన్నియామకా! నినున్ సర్వాత్మవై గోరి యు
ర్వోర్వీశాని తపం బొనర్చ నను నీ వుత్కంఠతన్ జేరి నే
నిర్వాహం బొనరింప నా తనువు నిర్నిద్రప్రబోధాకరా!

ఉ. నీవు దయామయుండవని నిత్యము భక్తులు ప్రొచు ప్రోడ వీ
నీవిమలాత్మయుం బెఱుఁగ నేరని [illegible] మహా
దేవ! జనత్ [illegible] చిరభక్తి భజించుచున్న నా
సేవల నాదరించి [illegible] జేకొను దాసిగ నాసిగా నికన్.

ఉ. ఎన్నటికేని నీవు మది నెక్కడ కపోదు నదీయమౌ ప్రేమం
బెన్నికమీఱు మచ్చికను హెచ్చుగఁ జేకొనుచున్నవాఁడవని
నిన్నిఁక నేమటింగ బలనే నే నెడగండ్ల గణింతునే విభూ!
కన్నఁగ నీవు మెచ్చి నా తపంబు ఘనంబని విశ్వసింతు నే!

—* ద్విపదగతి రగడ *—

ఓ శివశంకరా! యురుకృపాకూపార!
శ్రీశాదినిర్జరార్చిత! వాసియేపార
నా తపంబును మెచ్చి నాకురంగటడాయు
ప్రీతిమై నీమదినిఁ బెద్ద జద్దును బాయు
నానుడిని వినక జోన్నమున కేగి వదంచుఁ
బూనిన యలుక నిప్పుడు విడన్ మదినెంచు
ఉడికించితిని నిన్ను నసురుఁబాసికరంబు
బడలించితిని నిన్ను బాముఁగూర్చి తిరంబు
ఒక తప్పు సైరింపు తొప్పు నిది యెందైన

నీకే కొంగుబంగారమై * వెలుఁగు నాయందైన
కవివదానికి నాస్తి * జరిగె నిప్పటిదాఁక
మనసు నొచ్చెదవె? నీవు * మఱి నాదు వెనుకాక
నవనీతమునకయు మానంబు నీయెడ నిజము
అవినయంబున నైఁచి * యుప్పొంగు వదరి జనము
నీ యమకముల నొత్త * నెఱి సిరిఁ జేకూర్చి
హాయిని చెలిమి నాకై * కేర్చి బెత్తఁ దీర్చి
జగమంతు నీకెవరు * సరకఁ జేసెదరోగా
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
నాదు [illegible] మైన * నాదు [illegible]
నాదు దైవ [illegible] మైన * నా విత్తంబు మైన
నమ్ము [illegible] మైన * నా [illegible]
నన్ను మొక్కెదం [illegible]
తజకేల [illegible] ము * దాక్షిణ్యనిధి! [illegible]
[illegible] గొప్ప నీకొమ్మ * [illegible]
నీకపర్దము తోడు * నీ బాలశశి తోడు
నీ కనత్కృత్తోల * నీలకంఠము తోడు
నంది బెత్తము తోడు * నాగహారము తోడు
అందంబులైన రుద్రాక్ష పేరుల తోడు
ప్రమథవర్గము తోడు * పాశుపతము తోడు
అమరిక నలఁదు భస్మాంగరాగము తోడు
కన్నియయమఁటు! నిన్నుఁ * గాంక్షఁ జేసినదంటు!
జన్ని గట్టెనఁటు! చాంచల్యంబు లేదంటు!
భువనమోహన! రమ్మె * పుష్పేషుహార! రమ్మె
కవిజనావన! రమ్మె * కారుణ్యనిధి! రమ్మె.

క. అని యాదిశక్తి యుగ్రతపమున మనమునఁ జింతచేసి • మునుపటికన్నన్
ఘనముగఁ దెఱఁ గొప్పఁ దపం, బును జేయఁగఁ దొడఁగెఁ గడిఁది • పూన్కి మెలర్పన్.

వ. అంత నవ్వనప్రదేశంబున

సీ. గున్నయేనుఁగులతోడఁ • గూడి నెత్తమునల్లుఁ, గొదమసింగంబులు • గూర్మిగదుర
మొదవులమందలు • పులులు చన్నిచ్చు నొక్క, చోట నిద్రించు నే • ర్పాటులేక
పెనుబాము లర్మిలి • పెంపుతోఁ బడగల, నొడుగులఁబట్టు న • కులకులముల
మేఁతల నందించు • మేటి బిడాలంబు, లెలుకల నోర్పక • సెనక మొసఁగ

గీ. నిట్లు జాతివిరోధంబు • లెల్లఁ బాసి, జంతుసంతతి గడిఁది వి • శ్వాస మొంది
విస్మయముదోఁప నచ్చోట • నెలసె నోలసి, పర్వతేశ్వరపుత్రి త • పంబుబలిమి.

ఉ. ఎల్ల కుజంబులున్ ఋతువు • లెల్లఁ దనర్చు వైభవంబు సం
ధిల్ల నవప్రవాళముల • దివ్యపరీమళ పుష్పరాసులన్
గొల్లగఁ బండి మాధురినిఁ • గుప్పెడు భూరిఫలంబులన్ విరా
జిల్లె నగాధిరాజసుత • సేయు తపంబు ఫలంబుఁ దెల్పుచున్. 19

—* మేనకా హిమవంతులు సపుత్రముగా వచ్చి పార్వతిఁ జూచి పోవుట *—

గీ. అంత హిమవంతుఁ డొక్కనాఁ • డాత్మయందు
గూఁతును దలంచి చాలఁగాఁ • గుంది తనదు
సతిని సుతులను గొని వన • స్థలముఁ జేరి
పార్వతినిఁ జూచి తల్లడ • పాటుఁ జెంది. 20

చ. అలమటమాను మింక హరుఁ • డక్కట యక్కటికంబుఁ జెంది నీ
తలఁపు ఫలింపఁజేయునె? వృ • థా యిటు లెన్నిదినంబు లిందుఁ ది
ప్పలుబడుచుందు వీతపముఁ • బాసి గృహంబునుజేరు పుష్పకో
మల మగు నీదు దేహము కు • మారి! సహింపదు మేటి తాపమున్. 21

ఉ. కాముని గాల్చినట్టి కడు • కట్టిఁడి వేలుపు పట్టి! నిన్నెటుల్
ప్రేముడిఁజెంది మెచ్చు నతి • భీషణమూర్తి విరాగి తల్లజుం
డా మహనీయచర్యుఁ డిట • కాగమనంబొనరింపఁ డమ్మరో!
నీమది నిశ్చయింపు మిది • నిక్కము సందియ మిందు లేదిఁకన్. 22

గీ. గగనమండలిచందురుఁ • గాంచి మెచ్చి, చేతనొడిసిపట్టఁగవచ్చునె • చిగురుఁబోణి!
నిర్వికారతఁ బరఁగు న • న్నీలకంఠు, నెట్లు రంజింపఁజాలెద • విందుఁదలరి. 23

చ. గిరిపతి యిట్లనా నతని గేహినియున్ సుతులెల్ల వల్కి ర
ప్పురమున నారి వాక్యములఁ బార్వతి దా విని యల్లనవ్వి యా
దరమున నిల్చువల్కెఁ దలిదండ్రులతోడను సన్నగాత్రతోఁ
దిరముగ నాత్మవైభవము దీటుకొనంగ వినంగ నెచ్చెలుల్. 24

మ. మును నీ వాడిన మాటలన్ మఱచితే భూభృద్వరా! యిప్పుడై
నను నాపూన్కి నెఱుంగుఁ డిందుధరు నానందింపఁ జేతున్ దపం
బున సత్యోత్తమ భక్తియోగమున మీరోర్వండిండ్ల కిప్పాటనే
ఘనసిద్ధిన్ గొనివత్తు మిమ్ము దరియంగా గొంతకాలంబులోన్. 25

చ. మదిని హరించినట్టి యనమానుని యోగికులావతంసు నీ
శ్వరు మురిపింతు నగ్గలికఁ జాలఁగఁ జేకొని యుందు వేగ నా
హరుఁ దరు జేరునట్లుగ మహాతపమున్ బొనరింతు మానుఁడీ
పిఱికితనంబు సత్యముగఁ జేర్మి గడింతు శివప్రసాదమున్. 26

మ. అని సంతన్ గుణవంతమై యలరు నార్యానూక్తి సద్గోత్రమం
డనుఁ డాత్మాంబునఁ బొంగి వేగ సతితోడన్ బుత్రవర్గంబుతోఁ
జని నాత్మావసథంబుఁ జేర నిటు నంచద్భక్తి నప్పార్వతీ
వనజాతేక్షణ యంతకంతకుఁ దపఃప్రౌఢిన్ దనర్చెన్ గడున్. 27

— విష్ణ్వాదులు శివసన్నిధి కేగుట. —

ఉ. అంతఁ దపోగ్నికీలలు మహాద్భుతభంగిఁ జెలంగి నింగిపై
కెంతయుఁ బ్రాకి నల్గడల హెచ్చుగ నగ్రమిమ్ము జగత్సమూహమ
త్యంతము గాల్చుచుండ విబుధాధిపముఖ్యులు నాటి భీతులై
చింతిలి పద్మసంభవునిఁ జేరి వచించిరి తద్విధానమున్. 28

గీ. ఆతఁడును విని మనమందు నక్కజంబుఁ, జెంది వారలతో హరిఁ జేరనరిగి
యవ్విధంబెల్లఁ దెల్పఁగ నచ్యుతుండు, లోకరక్షణ మొనరింప నేఁగఁ దొడఁగె.

చ. అరసితిఁ గాళికాత్మజను నారసితిన్ భువనాద్రినాథ మి
త్రతఁ బరమేశుఁ జేరి విహితమ్ముగఁ గాళితపఃప్రభావ సా
హరునకుఁ దెల్పి శీతకుధరాత్మజ నాలుగఁ గొమ్మటంచు నే
గిరముగ నవ్వరంబు మము గ్రాగిన్ దయసేయుమటంచు వేఁడుచున్! 29

సీ. అప్పుడు జగములన్నియు మేలుకొను గాన, సత్వరంబుగ నీశ్వర • సన్నిధాన
మునకుఁ బోవలెనన జేనొప్పునవుడగ, దుంది మూడులోకంబులు సెలంగు పారెఁ.

సీ. మన్మథునిఁ గాల్చి కాముని పత్ని మారికిఁ బాసి
ప్రలయకాలాంతకాకృతిఁ • బరఁగి శీత
శైలమునసుండి కైలాసపద్మ మెఱింది
నట్టి రుద్రునిఁ జేరఁబో • నలవి యెట్లు? ౩౨

వ. అనిన సువర్వగ్రామణులకు రమానాథుం డిట్లనియె.

చ. బలమునఁ గెల్వఁగాఁ జనిన • శంబరవైరినిఁ గాల్చి చంపెఁ జే
రలుక మహేశుఁ డిష్ట శరశార్ధులమై చని యుత్తరంగున
త్తలమునఁ జెల్వి వేడిన ముదమ్మున శంకరుఁ డద్రికన్యకన్
వలచి వివాహమాడు నిది • శాస్త్రసమారయుఁ జెల్లభంగులన్. ౩౩

ఉ. ఏనునుగూడ వచ్చెద మహేశ్వరుఁ జేరఁగఁబోద మిప్పుడే
దానలసర్వదేవపరిలాపవిభంజనుఁ డల్లసత్కృపా
ధీనమనస్కుఁ డీశ్వరుఁడు • దేజిక్షముంగొని యుంచునో కృపన్
బూని యనుగ్రహించు శుభకుంభ్ బోవరించు సువర్వశేఖరుల్! ౩౪

చ. అని వచనంబు చేయ సురలంతయు నా హరిఁగూడి శైలజం
దన తపియించుచోటికి మొదల్ జని తద్విలసత్తపంబు లా
న్గొని యసమాన తేజములఁ • గుప్పచు వెల్గు జగచ్ఛరణ్యు నా
ర్యను వినుతించి మ్రొక్కిరి సమంచితభక్తి వినమ్రగాత్రులై. ౩౫

గీ. కదలి యటనుండి రజతనగంబుఁ జేరి, ముందుగా నందినిన్ గాంచి • వందనంబు
చేసి యాందోళనంబెల్లఁ జెప్పిరిప్పు, డరిసెనయుఁగోరి వేడఁగాఁ బడయకతఁడు.

క. మృడుఁ జేరఁబోయి జేజే, లడరుచు నటకేగుదెంచి • నట్టి తెఱఁగుఁ దా
నుడివి దరిసెనము వారల, కిడుమని ప్రార్థింప నభవుఁ • డీయకొనెనటుల్. ౩౭

వ. అంత శైలాది జేజేలన్ దోడ్కొని చని భద్రవటచ్ఛాయానిషణ్ణుండగు జగ
దీశ్వరున్ గాంచిన నవ్వారలు.

విష్ణ్వాదిదేవతలు శివుని స్తుతించుట

సీ. మగరాల నిగనిగల్ • నగఁజాలు డాలుచాలఁగ నీనుమేని సోయగము వానిఁ
గొమరారు నాణెముత్యములపై రమరికఁ, జే నక్షమాలగాఁ • జెలఁగువానిఁ

బదిసూర్య [illegible] పేర్మి [illegible]బుగా మెఱయువానిఁ
గను [illegible] [illegible]ంపఁ బ్రసంగించువాని

సీ. [illegible] దొరతనం బెసఁగువాని
నెట్టి [illegible] ముకుళనముగను

ఉ. కాంచి నమస్కరించి [illegible]
భ్యాంచిత తేజ! సర్వభువనావనదక్ష! [illegible]
[illegible]
[illegible] 40

ఉ. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 41

క. [illegible]
[illegible] గుణగుణగాన్.

క. అని [illegible]
[illegible] 43

ఉ. ఏల [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 44

—* విష్ణ్వాదులు శివునిఁ బార్వతిని బెండ్లాడుమనుట *—

ఉ. దేవ! మహానుభావ! గణుతింపఁగ శక్యముగానిదుష్టుఁ డో
దేవత లేను బద్మజుఁడు దీంద్రముగా నల తారకాఖ్యుఁడౌ
నేవఁపు రక్కసుండు ఘటియించు దురంత నిరంతరార్తియం
దీవిధి ద్రుగ్గుచుంటి మిఁక నేలుము జాలిఁదలంచి యాత్మలో. 45

వ. మఱియును.

చ. మగనిగ నిన్నుఁ గోరి యల మానిని శైలకుమారి యొర్వ్యఁగాఁ
దగని తపంబుసేయఁగ నితాంతతపోజనితాగ్ని లేచి యీ

జగములఁ గల్పనగాఁ జేయఁగా శంకర! యిట్టి భవమయారిశక్తి వహిా
యిగ నగరాజతన్యయు నుదిరె నటయంచు నగఁ జేయుమూ! 46

శా. నీ శీలమ్మనఁ బుట్టినట్టి సతి నిన్ గోరి శక్తిస్వరూపిణి
దై సేయమ్మ గిరీశు దానవుల దుర్మార్గముల్ దీర్చు జే
వా! తత్త్వం బిక నెంతొ యీరువుర చేతన్ దాల్చి సౌందర్యము
శీతాద్రీశ్వరుఁ డాత్మపుత్రికగ నిన్ బెండ్లి సేయున్ సదా! 47

ఉ. దీనిని తెల్పఁగా నటఁగి చేసరపాలికి వచ్చినారట
దీనుల నీదు సేవకులఁ జేతికసుంగొని యూర్తిఁ బాపఁగా
మానసమందుఁ జూను మిఁకె నుంచియొసర్వము మానకుఁ జెప్పెరత
మానితదివ్యవైభవ సమంచిత! సర్వజగన్నియామకా! 48

—* శివుఁడు షష్ఠ్యాదులకుఁ గామునివసనంబుఁ జెప్పుట *—

క. అనిన విని లోకనాథుం, డనయము సురవరులతోడ నారసిఁ డిరల్
మనములు నిఁకనేఁ బెండ్లా, డిన బంధమునందుఁ జిక్కుకొనక యా మరలన్. 49

ఉ. ఏనిఁక లోకసుందరి గిరీంద్రకుమారినిఁ బెండ్లియాడినన్
దానల పార్వతీరమణి దాహముఁనొందిన మారుఁ గ్రమ్మఁ జిన్
బ్రాణము లొందఁజేయను బ్రభుత్వంబుగఁ బంచశరుండు మించి యా
ధ్యానము యోగముల్ జెఱుచుఁ దాపసవృత్తి నడంచు రూఢిగన్. 50

మ. మునులున్ దాపసులున్ యతీశ్వరులు సమ్మోదంబుతో ముక్తికాం
తను డాయన్ జని మేటిభోగముల నానందింపఁగా నక్రనే
తను భస్మీకృతుఁ జేసితిన్ మరలఁ గంటకప్పుండు పుట్టింపఁగాఁ
జనునే యాతఁడు మున్నొనర్చిన పనుల్ సైరింపఁగాఁ బోలునే. 51

సీ. కాముఁడను గాంచి తాఁ గులార్చఁగా నొల్లి, వలపు గల్గించఁ జేసె వనజజునకు
తాఁబుట్టువును దనకూతుఁ గూడి క్రీడింప, నాత్మసల్పఁడె మరీచ్యాదులకును
అన్న భార్యను బట్టి కన్నుఁగానక రతు, ల్దేలంగఁ జేయఁడే దేవగురుని
కాముఁ డిట్లాటి యకార్యంబు లొనరింపఁ, జెలఁగి చంపితి సురక్షేమమునకుఁ
గీ. గాన మీరెల్ల రిప్పుడు కామును ముడిగి, ధ్యాననిశ్చలచిత్తులై తపము సేయుఁ
డక్షరంబైన పరమాత్మయందు సతము, క్రీడ సేయుఁడు బంధమ్ములూడిపోవ.

క. [illegible] దాడక
డి[illegible] బిడారల్,

ఉ. నన్నుఁ బోని [illegible]
[illegible] ౫౪

గీ. అనిన విని యా జనార్దనుఁ [illegible]
ఎవరి యుల్లనివల్ల నో వరద! [illegible]
కడిఁది యుమ్మలికమ్మున [illegible]
మాకు దవ పెట్టు [illegible] ౫౫

ఉ. ఒక [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ౫౬

ఉ. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ౫౭

చ. అలయుట మాని [illegible]
తెలిసి సుఖంబు [illegible]
బలుముఖా [illegible]
సలిపితి [illegible] ! ౫౮

ఆ. ఇప్పుడు పొంగి [illegible]
[illegible] మనుష! మేము ౫౯

చ. [illegible]
నిప్పుడు [illegible]
లుపమతి [illegible]
దు పనియొకాదె సర్వజన [illegible]! ౬౦

చ. అని యిటు వేల్పు తల్లడు మహావ్యసనంబున సొక్కి పెట్టుగా
వనరుచునున్న వారిఁ గని వైరము శంకరుఁ డాదరంబునన్

గని యిటు నవ్వుచు మానుటకు నాగను బోగలన్ కరవానికో యిటుల్
వనరుహనేత్ర దైర్యమున ! శక్యము గాదు దేవనాయకుడ ! ౬౧

వ. పుండరీకాక్షు నవలక్షించి

ఉ. తిరుగ విశాదామునకు ముని తేపకుఁ జెప్పుచునుంటి పీఫ్ తా
మరసదళాక్ష! యద్దికను గుణ వ్యసనంబుల కాస్పదంబు సం
ఘోరభవకారణం బిక నింకుల్ గడుమాయపునాతులందుఁ జే
రరు ఘనయోగిపుంగవులు రవ్యుతిపాధనులైన సన్మునుల్. ౬౨

—:: నిన్యఁడు స్త్రీసంగము బ్రహ్మజ్ఞాన బాధక మనుట ::—

సీ. అపవిత్రములలోన నగ్రగణ్యంబగుచోటు, పాంకులకెల్లను బుట్టినిల్లు
కపటవర్తనములకు గనఁజేయు నెలవాగ, చెడుగోర్కెఁ బడఁద్రోయు చిత్తఘాటి
అనువుగా భ్రమనేయు నైంద్రజాలికవిద్య, నమ్మ మేలినచోటి నాగుపాము
సాహసంబులకెల్ల జంతవట్టి వలంతి, చాంచల్యగ సీయని పరమధనము

గీ. బనరఁగాఁ గట్టు త్రాడులం దుష్కర్మబుల
కణికసంతోష మొసఁగు క్రోధ్కాంరుతిఁగ
స్త్రీయనఁగ దానితోఁ బొత్తుఁ జెందవలదు
బ్రహ్మనిష్ఠుల కెంతేనిఁ బద్మనయన ! ౬౩

గీ. సంగములయందుఁ గామినీసంగ మొక్కెడొందునరయంగ శ్రీపతి! యితరసంగ
ములను విడవచ్చు స్త్రీసంగమును విడంగఁజాల రెవ్వార లీ జగజ్జాలమందు.

క. కావున నిత్యసుఖం బది, గావలసినవార లీ జగంబందు నెటన్
బూవుంబోఁడుల జాడకుఁ, బోవవలదు దానఁ జెట్టు పొడమును రమేశా! 65

గీ. అనిన వనజాక్షుఁ డెంతయు నాత్మయందుఁ
దలఁచి ముసిముసి నవ్వుల తళుకులెసఁగ
నఖిలలోకేశ్వరున కిట్టులనియె మృదుల
మధురవాక్చాతురీగతుల్ మలసికొనఁగ. 66

సీ. అఖిలతాపంబులహరియించు నౌషధం, బార్తికంథిని దాఁటునట్టి నౌక
చిత్తంబు రంజిల్లఁజేయఁజాలిన విద్య, సకల సౌఖ్యములకు జన్మభూమి

[illegible]

— శివుఁడు సప్తమహర్షులఁ దలంచిన [illegible] —

గీ. అని సెలవొసంగ దేవతలంత మ్రొక్కి, సంతసంబొంది తమతమ సదనములకుఁ
జనిరి శంకరుఁడంతఁ బా సప్తఋషులఁ, దలఁప విచ్చేసి మ్రొక్కి వారు పలికిరిట్లు

ఉ. పున్నెములన్ని పండె మము • బూన్కి యపేన్ దలఁపంగ నిట్టులా
సన్నుతులైతి మానతి నొ • సంగు మిటేని గృహాంతరంగ! నీ
సన్నిధి నొసఁగ మేపనియుఁ • జక్కఁగ నీమొడ నీదు దాస్యమున్
గొన్న సిరిన్ నుతించుటకుఁ • గోటిభవంబులకైన శక్యమే. 74

ఆ. అనిన లోకనాథుఁ • డాదరంబున వారిఁ, గాంచి యిట్టులనె వి • కాసమొప్ప
సప్తఋషులు మీరు • సర్వవిజ్ఞానాఢ్యు, లాత్మహితులు సతత • మరయ నాకు.

—✽ శివుఁడు సప్తర్షులను పార్వతీ తపఃపరీక్షకై యనుపుట ✽—

శా. నీహారాచలపుత్రి నన్ను బతిఁగా • నిండారు ప్రేమంబుతో
నూహన్ జేసి మహోగ్రమైన తప మెం • తో నిష్ఠతోఁ జేయఁగా
దాహంబొందఁ దొడంగె లోకములు త • త్తాపానిలజ్వాలలన్
త్రాహి త్రాహి యటంచుఁ జేరిరి సురల్ • రక్షార్థులై నన్నిఁకన్ 76

వ. కావున

శా. గౌరీ శృంగమునన్ దపించు నగరా • ట్కన్యన్ దగన్ జేరి మీ
రా రాజాననతోడ నన్ గుఱిచి మి • థ్యానిందలన్ సల్పి చే
తోరీతి న్మృదుతన్ గనుంగొనుఁడు చా • తుర్యంబు రాణింపఁగా
నేరంబంచుఁ దలంపఁబోకుఁ డెద సం • దేహింపకుం డింతయున్ 77

క. నావను విది సేయుండన, నావద్మజనిభులు వల్లె • యని సంతోష
శ్రీవరవశులై హిమగిరి, కా పార్వతియొద్దకేగి • రతివేగమునన్ 78

—✽ సప్తర్షులు పార్వతి యొద్దకేగి శివుని నిరసించుట ✽—

మ. చని యందుగ్రతపంబు చేయు నగరా • జన్యాత్మజన్మన్ లస
ద్ఘన తేజోమయవిగ్రహన్ సకలలో • క క్షేమసంధాయినిన్
గని దూరంబుననుండియే మది నమ • స్కారంబు లర్పించి వే
గని చేరన్ జనిపల్కి రివ్విధము శ్రీ • కచ్ఛన్న సూక్తంబులన్ 79

మ. సుకుమారీ! తపమేటికమ్మ! నిను ని • చ్చో నిట్లు నేమించిరే
వికటాత్ముల్ పగఁబూని జాదిలతికన్ • వేండ్రంపు గ్రీష్మాతపా
గ్నికిఁ ద్రోయించిన యట్లుగా, నకట • కుత్కీలాధిరాట్పుత్రి యో!
మికొ అంతన్ గొనివానితీవు సెపుమా • మేమున్ వినన్ గూడినన్ 80

క. అని పలికిన మునులకు రహస్యమున నందన యిడుచుఁ గాళి ◆ మోదంబున ని
ట్లనియెను మునికులతిలకులు! ఓసుంకీ! నుడివెదరు నాదు ◆ వేఁడుకు విధమున్.

గీ. అవమానింపకుఁ డింక నన్ మునివరులార!, సిగ్గుతో మేటిగోడను ◆ నిలుపనెంచి
నట్లు దుర్లభమగు కార్య ◆ మష్టిఁ గోరి, యుంటి నారదమౌని వాక్యోక్తి నొంది.

క. శివుఁ బరమేశ్వరు లోకో,ద్భవకారణు సర్వమునకుఁ బ్రభుఁ డనుఁ బతిగాఁ
గ వరించి వేడ్కమైఁ దపమున్ గాదన కిట్లు పూనితివి యందిటి వనఘులు! 83

గీ. అరయ నాధారశూన్యమౌ ◆ నాకసంబునందు నెక్కలు లేని నా ◆ కెంతయు నెడ
పుట్టెగుచుండె నద్దాని ◆ భూరిదయను, నరసి ప్రోచుడుగా కేఁ బంక్తి బ్రార్థనాళి.

క. అన మును లన్యోన్యంబా,ననములు గనుఁగొనుచు బిట్టు ◆ నగి కాళికతో
ననిరి వనజాతలోచన!, చనునే నారదుని నుడివి ◆ సంభావింపన్. 85

గీ. నారదుండు కూటవాది య◆న్యాయపరుఁడు
ఘాతుకాత్మకుఁ డత్యంత ◆ కపటమూర్తి
కను పయోముఖవిషకుంభ ◆ మనఘచరిత!
కడఁగి విను మేము సెప్పెద మ◆క్కఱటివిధము. 86

ఉ. ధాతకుమారుఁడైన యల ◆ దక్షుసుతుల్ పదివేలమంది వి
ఖ్యాత చరిత్రు లాత్మజన ◆ కాజ్ఞఁ దపంబొనరింపు చుండఁగా
నీతఁడు వారిఁ జేరి నెన ◆ రించుక లేక విరాగి భావమున్
జేతమునందుఁ జేర్చెచనెఁ ◆ జెచ్చెరఁ బాసిరి వారు దక్షునిన్ 87

చ. తనయులు రాకమానుటను ◆ దక్షుఁ డెఱింగి ఘనంబుగా మదిన్
వనరి యనంతరంబ పది ◆ వందల పుత్రులఁ గాంచి వారలన్
ఘనమగు తాపస వ్రతముఁ ◆ గాంచఁగఁ బంపఁగ నవ్వారికిన్
మునుపటి యట్లు నారదుఁడు ◆ ముక్తిపథం బుపదేశ మీయుడున్ 88

గీ. వార లంతట మోక్షంబుఁ ◆ బడసి తండ్రిఁ, జేరకుండిన దక్షుఁడా◆తీరుఁ దెలిసి
కరము దుఃఖించి నారదు◆కపట మెఱిఁగి, చెచ్చెరశపించె నాతని◆చేవయడఁగ

వ. ఇంకను

ఉ. పూనికతో హిరణ్యకశి◆పుం డను దైత్యుని పూవుఁబోఁడికిన్
మానుగ దానవాంతకుని ◆ మంత్రముఁ జెప్పి కుమారు వైష్ణవున్

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

గీ. ఉండుటకు నిల్లు లేదు [illegible] మంచ, మేని లేదు [illegible]
కట్టుటకు లేదు కాటనే కాపురంబు బిచ్చమే జీవనంబు చాం[illegible]!

గీ. కాన నీవింక దపమున్ మానుతల్లి!, తల్లిదండ్రులకడ కేగు తప్పకుండ
మంచిసంబంధమారసి మగని గూర్తు, మమ్మ నీమది యుమ్మలికమ్ము వాయ. [illegible]

ఉ. ఇప్పుడె చెప్పవారము రమేశ్వరుఁడౌ పురుషోత్తముండు నీ
కొప్పిదమైన భర్త యని తోరపు [illegible]

గొప్ప [illegible]
[illegible] 100

సీ. కల్యాణ [illegible] • [illegible]
కామ [illegible] • [illegible]
అసమాన [illegible]
[illegible]

గీ. ఇట్లు [illegible]
[illegible]

క. [illegible]
[illegible]

— * [illegible] * —

ఆ. [illegible]

ఉ. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 103

ఆ. వాలఁ గఠినుఁడైన • శైలరాజేంద్రుసు [illegible] • [illegible]
నామనంబు విరుగ•నా యెన్ని చెప్పిన, మౌనులార! గుణని•ధానులార! 104

చ. వదలను నే హరుం బమర•వంద్యుఁడు నారదమౌని సెప్పిన
ట్టిదియెవిధంబుగాఁ దపము • నెంతయు నిష్ఠ నొనర్చెదన్ గుణా
న్వధుఁడని కాముఁడోలుఁడని • పన్నుగఁ గేశవుఁ [illegible] చెప్పినా
రది మది కందదెప్పుడును • నా హరుఁబాసి వరింప నన్యులన్. 105

క. శివుఁ గుఱిచి నిర్గుణుండని, యవినయుఁడని పేద యని మ•హాత్ములు మీఱల్
గవిసి వచించితి రిట్టుల, శివతత్త్వముఁ దెలియఁగా వి•శేషము జగతిన్. 106

క. మఱచితిరో తొలిచదువుల, వెఱచితిరో నెవరికేని • వెకలుల కిలలోఁ
గఱచితిరో వెఱ్ఱిలోవల, నఱచితిరో నాదు మనము • నారయఁగ నిటుల్.

క. ఈశ్వరుఁ డని సకలామ్నాయోక్తీశ్వరుఁ డని హరివిరించనాకేంద్రాదు లిలం
శాశ్వతుఁ డని కల్పాంతా, నశ్వరుఁ డని శివుని గొలుతు రనఘ మునీంద్రా!

మ. శ్రీకంఠాతీతుఁడు నిర్వికారుఁడు జగద్ధీశుండు సర్వాధికా
రథగృహీత శ్రుతి వేదవేద్యు సకల బ్రహ్మాదికృచ్ఛారి శ్రేయుఁ డ
జ్ఞగత ప్రోద్ధతభావమర్దనుఁడు • విజ్ఞానైకధాముం డీశ్వరుం
డగు మీ చెప్పినయట్లు గాదు వినుఁడీ! • యాత్మేశునిన్ మానుఁడీ! 109

గీ. సకల జగదీశ్వరుండయ్యు • జగతిఁ దనదు
పెంపుఁ జూపింపఁ దలఁపఁడు • పెగ్గలంపు
భవ్య వైరాగ్యభావంబుఁ • బాదుకొలుపుఁ
బరమశివు నారయుం డింక • బ్రహ్మఋషులు! 110

సీ. విమలాత్మవిజ్ఞాన • విహృతి నొందెడు ఘనుం, డరయు నే యన్య వి • హారములను
నిర్వికారానంద • నిరతుఁడౌ ధన్యుండు, విషయవికారంపు • వెఱ్ఱిఁ గొను నె
ముక్తికాంతాభోగ • భోగ మొందెడు పుణ్యుఁ, డన్యకాంతాభోగ • మాసపడు నె
స్వప్రకాశైక దర్శనచణుం డగు యోగి, యితరాతిశయముల • కింపుగొను నె

భక్తరక్షణమున కెట్టి • పాట్లు గాని, పడఁగ రూపంబుఁ దారకొన్న • పరమపురుషుఁ
డస్వఁడట్టులఁ దుచ్ఛసౌఖ్యంబులొందఁ, దలఁచు నే యారయుండీరు • తద్‌జ్ఞులార!

గీ. ఏనును భోగమాత్రమున • కే యిటు లిచ్చయొనర్చి యార్జిత
శ్రీనిధియైన యీశ్వరునిఁ • జేకొనఁ గోరను సర్వదైవతే
శానున కన్యకాహితునకు • జాయఁగ నొసఁగి వాంఛ సేతు న
ద్దాన నె సర్వమున్ దొరయుఁ • దాపసవంశపయోధిచంద్రములార! 112

గీ. యోగివరుఁడీశ్వరుం డేను • యోగినిని ద, పస్వినాథుఁడు శివుఁడు తా • పసిని నేను
అల్లహరుఁడు మహాకాలుఁ • డనఘులార!, కాళినగుదేను జోడుగాఁ • గలను దనకు

వ. ఇంకను వినుండు.

సీ. శీతాంశుధరు నెంచు • చిత్తంబు చిత్తంబు, భవు సమర్చన సేయు • పాణి పాణి
ప్రమథనాథునిఁ జేరు • పదములు పదములు, శివుని సన్నుతిసేయు • జిహ్వ జిహ్వ
విశ్వేశుకథ విను • వీనులు వీనులు, కాలకాలునిఁ జూచు • కనులు కనులు
పరమేశుఁ గొల్చెడు • భాగ్యంబు భాగ్యంబు, దర్పకారికి నొంచు • తనువు తనువు

గీ. పురహరు [illegible] క్రొంకొత్త శిరముశిరము
[illegible] విందు వరుసఁ జనదు.

కం. కల్లరు [illegible] నొడల్
[illegible] మహేశ్వర
[illegible]
జల్లెడు చెక్కొట్టి మరి సేవ్యులు ఛత్రులు [illegible] 115

సీ. పరమశివార్చనాపరత [illegible] యని [illegible] గాని
పంచేంద్రియము [illegible] గాని
[illegible] క్రొంగ్రొత్తఁగ [illegible] యని [illegible] గాని
[illegible] యని [illegible] గాని

గీ. [illegible] పట్టి, తెలివిగా యని [illegible] తెవ్రులుగాని
అన్నమహేశ్వరు [illegible] పట్టి, కలిమిగా యని పేరప్పు బలిమిగాని.

వ. [illegible]

సీ. [illegible] సిద్ధముములు
[illegible] కవ్యమాన్ప
[illegible] కమలవల్లి
[illegible] యొగునేము

గీ. [illegible] వెనఁటినగుదు
[illegible] నాదు [illegible] దేని వినుఁడింకఁ జెప్పెద నట్టింతలేక.

—* [illegible] *—

ఉ. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 116

ఉ. [illegible]
[illegible] మహేశ్వరు

సర్వజగత్పతికిన్ మరల • జన్మము నొందియు నేని జెందఁగా
నోర్వఁగరాని యుగ్రబడి • యొద్దుగ నీయను రూఢిఁ జేసెదన్. 119

గీ. అనిన మునులు బహుష్కారనుల్ హర్షభరమున, సంగనొనరించి పార్వతీ చరణనళిన
ములకు మదిలోన నతి కెలిగలిపి శివునిఁ జేరఁజని యావృత్తాంతంబెల్లఁ జెప్పి చనిరి.

—* శివుఁడు పార్వతిం బరీక్షింపఁగై వచ్చుట *—

చ. మునికులచంద్రులిట్లు హిమభూధరరాజసుతామనస్థితిన్
దనుకు బోసరించి తెల్పిన ప్రకారము వింటి మహేశుఁడప్పుడిం
తను బరిశోధసేయఁ గొని • క్రచ్ఛజ వృద్ధతపస్వి రూపమున్
గొని యొక యాఁకటజ్జఁ గొడుగున్ ధరియించి చనెన్ హిమాద్రికిన్. 121

గీ. పర్వతేంద్రకుమారి తపంబుసేయు, తావునకుఁ జని చెలులతో నెదనరుదాని
వేదియందనవద్యయై వెలయుదాని, ధర్మలతఁ బోలి యలరు నపర్ణఁ గాంచి.

గీ. తారసించిన మును వృద్ధతాపసాకృతి, తనరు ద్విజవరుఁ గాంచి తద్దివ్య
తేజమున కాత్మలో మెచ్చి దివ్యసలిల పుష్పఫలముల నర్పించి పూజచేసి. 123

వ. స్వాగతంబాడి వినయవినమితయై యిట్లనియె.

ఉ. ఎవ్వరు మీరలిచ్చటికి • నెందుల కేగుచు నేగుదెంచినా
రివ్వనమెల్లఁ దేజముల • నెంతయు వెల్గఁగఁ జేయుచుంటి రా
మువ్వురు వేల్పులం దొకరో • మోదముతో నెఱిఁగించి మాకిఁకన్
నివ్వటిలంగఁ జేయుఁడు వినిశ్చితవైభవ మీశ్వరోపమా! 124

చ. అనిన నగేంద్రనందనకు • నాతఁడనెన్ రుచిరాంగి! స్వేచ్ఛ నెం
దును దిరుగాడుచుండెదను • దోయజగర్భుని వంశ్యుఁడన్ దపం
బనవరతంబు సేతు నన • యంబు జగంబున కెంతయున్ హితం
బును బొనరింతు నిక్కమిది • పొందుగ విన్ము సరోరుహాననా! 125

ఉ. ఎవ్వతెవీవు? రోహిణివా? • యిందిరవో? పరమేష్ఠి రాణివో?
యవ్వనజాప్తుపత్నివా? సురాధిపు నాతివా? వేదమాతవో?
యీ వనభూమియందిటుల • నేటికి తీవ్రతపోవ్రతంబు నీ
యివ్విధి సల్పుచుంటి వసితేక్షణ! నా కెఱిఁగింపు మింపుగన్. 126

ఉ. ఎవ్వనికోసమో? తపస్విని! యెవ్వని యాశ్రయమో? సుగంధి! నీ
వెవ్వని భర్తగాఁ దలఁచి యీగతిఁ దపం బిదేల? నీ
వెవ్వనిఁ గోరి యిట్టి పనికిఁ బూనితి వొక్కతె యిట్లు ని
న్నెవ్వఁడు డిల్లు గాఁడనఁడు? యింతకు నీ మనోరథంబు దెల్పుటన్. 127

క. సకలము దెల్పు సత్యము న శాక్తి యడుగని యోరాజరాజ
స్యాక చిఱునవ్వు నెమ్మొగమున నిలిపి త్రిభువన నిట్టనియెన్ వనా
విమలవదనా! వినుఁడు నీవు పలికిన నాదిలోక న్న
నొక తెనుగాను జన్మాదినుండి కాళీయనువ్యక్త. 128

మ. తొలిజన్మంబున దక్షపుత్రిక యనఁ దక్షుని పుత్రినై
దలఁకక దక్షుఁడు నాథుని నిందించఁ గాపాడంబు చూచి
యిలనటానిఁ నా శరీరము గాల్చినై యోగాగ్ని నే
బొలియఁగఁ జేసి హిమవంతునకుఁ బుత్రిక నై గాంచితిన్. 129

చ. శివుఁడు హిమాద్రిపై దపము సేయుచునుండఁగ దాఁ సేవించి నే
నవిరళ భక్తిఁ గొల్వ నటు దంతి సుమాస్త్రుని పంపు మారినన్
జివురక యీతఁడు కాల్చెఁ గాముని యంబుజోదరు దపంబు చేసి యా
ధ్భుతు వినాయకాదుల కొల్చితి యిట్లు పసిఁ దపంబు నీదె! 130

గీ. నాతపం బిట్లు కాకుండ నీవు కోరకుము. నేఁటినుంచి శివుఁడు నా సన్నిధి నేఁగ
మేను సేయఁగ బాసి మది పుణ్యకాంక్ష, యతఁడు నన్ను గైకొనఁగ నా పతి నన్ను చరితా! 131

క. ఏజన్మంబున నైనను జగదీశ్వరుఁడు గానునోయక్కాలమున నే
నీజన్మంబున బాసెదఁ, భోజనము మిగారిందునుండి పురుషశ్రేష్ఠా! 132

గీ. అనిపలికి తాపసుండు వలపుననుచు వార
ణంబు సేయుచున్న నన్నలినవదన
వేగమున నగ్గి దూఁకఁగ కీర్తిపోట తర్కిఁ
డవుడు చందనశీతలం బయ్యెఁ దలఁచి. 133

ఉ. కాలిక యప్డు చేయునది గానక యూరకవచ్చుచుండఁగా
నాళ మల్లికమాని గరువంబున నిట్లనివల్కె నగ్గి నిన్
గాళి! దహింపదయ్యె నెలు గాంక్షితమున్ సమకూరదయ్యె నా
క్కాళిఁ దొలంగి తెల్పుము సఖీ! యిఁక నీదు మనోరథంబులన్. 134

వ. వెండియును.

చ. లలితా! తపంబుచేసి యింకఁ • గాంచెదవు వైభవ మెద్ది? నీకిలన్
వెలితి గనంగరాదు కదు • చేదుకొంటెఁదవేల? నాశ గోమలో
జ్వాలముగ నీ శరీరమును • జంపితవోర్చ్చెఁ గృశించఁజేసి యి
ట్టులఁ దల చిల్లఁదెంచుకొని • యక్కట! బంగరుఁ బొమ్మవై చెడే! 135

—* జయ యతికిఁ బార్వతి తపఃకారణముఁ జెప్పుట *—

చ. అనిన గిరీంద్రకన్యక స•ఖీజాళులకున్ గనుసన్నఁ జేయఁ జ
య్యన జయ దారసించి విన•యంబున నిట్లనివల్కె విన్మి స
న్మునికులచంద్ర! యీ రమణి • భూధరరాజకుమారి కాళి శ
ర్వునిఁ బతిగా వరించి కడుఁ • బూన్కి దపించుచునున్నదిట్టులన్. 136

క. నారదముని పనుపున నీ, సారసదళనేత్రి • చటుల తపం బి
ట్లారంభించి యొనర్చెడు, సారెకు దాపసవతంస • సంఘములలరన్. 137

గీ. కరము చిరకాలమయ్యె ని•క్కలికి తపము
సేయ మొదలిడి నేఁటికి • శివుఁడు మెచ్చఁ
డాయె నిత్తన్వి యితరాది•దేవతల
లోన నొక్కనిఁ బెండ్లాడఁ • బూనదాయె. 138

ఉ. మీరు మహాతపోనిధు ల•మేయదయాకరు లిద్ధమూర్తు లీ
చారుశిరీషగాత్రి నల • శంకరుఁ జెద్దియు శంకలేక వి
స్తారతరానురాగమునఁ • దప్పక చేకొని పెండ్లియాడునే?
కూరిమిమీఱఁ జెప్పఁ డెదఁ • గుందడఁగంగఁ దగంగ వేడుకల్. 139

సీ. హంసతూలపు తల్ప•మందు నిద్రించువా,ర్య పరుండు గఱకైన • రాలరేల
అమలకాంచన దుకూ•లములఁ గట్టెడు బాల, నారచీరెల జిగి•మీఱఁ గట్టు
మృగనాభిపంక స•మ్మిశ్రిత చందనగంధ, మలఁదు లలిత పూయు • నమరబూది
కల్పవృక్షఫలాళిఁ • గాంక్షించి తిను శివ, గాద్పును మెసవు నా•కటికి నోర్చి
గీ. ఏమి నుడువుదు తుహిన గి•రీంద్రపుత్రి, బాలచంద్రధరున్ గోరి • ప్రబలతాప
భరముఁ జెందుచు నిట్లుండె•బరమపురుష!, శివునిచిత్తంబిదేటికో•చెమ్మగిలదు.

క. ఈ రమణి తపముసేయుట, కారంభముసేయువేళ • నా యా మొక్కల్
కూరిమి వేసె నివుడు వి,స్తారఫలప్రసవరములఁ • దనరెడు నవియున్. 141

గీ. తుంచ నేరనివనిఁ గోరు • కొట్టనేయు, మనసుఁ గృశతకుమూలమ్ము యంచు దల్లనవ్వు
పార్వతి సఖులు ముట్టనిఁ • వెక్కసపుఁ దలఁపు కలుగు లంపిజములే • చెలువ! చెప్పుము

మ. అనఁ బార్వతి యిట్టులపల్కె మునిక • న్యా! నా సభీకామితం
బు నిజంబెక్కుడు ప్రేమబంధమున నా • పొంద్ర వాజ్ఞ నకామయున
ర్త్రన మాశంకరు లోల్పునందె నమకాం • క్షఁ జేసి యిట్టి తపో
ధనసంపత్తిఁ గొనన్ దలంచితి శివుఁ • దద్భావనా యుక్తనా తో. 143

కం. అనిన విని వెక్కసంపడి, ముని యిట్లనిపల్కెఁ దెలిసె • మొదల నిదేమో
ఘనకాంక్షిత మని యడిగితి, జనకుండు నేవింపఁబడు • జన దీక్షమెరయన్. 144

ఆ. ఇట్లుపలికి చనఁగ • నెంచిన మునినాథుఁ, గాంచి యప్పు డుమ • కరము దత్తి
తోడ నిట్లు లనియు • దొండరపేటికి, నిలిచి చెప్పుమ దేవ! • నీవు హితవు. 145

—* యతి పార్వతికి శివుని విరసము నుపన్యసించుట *—

వ. అనిన జటిలుం డిట్లనియె.

ఉ. నన్నిటు నిల్పి నీవు శ్రవ • ణం బొనరింపఁ దలంపు చేసినన్
బన్నుగఁ దెల్పువాఁడ నికఁ • బథ్యము తథ్యము నైనమార్గమా
పన్నగభూషణున్ గుఱించి • బాగుగ నంత నెఱింగియుంటి నీ
వెన్నికమీఱ నజ్జటిలు • నెట్లు వరించితివో ప్రియంబుగన్. 146

సీ. గజమేని తొలుక ఘాటు • కమ్మని యున్నదే, గిటకపాటిన ముది • గిత్తగాక
శిష్యు లేనియును భు • జిష్యు లేన్ గలరె ద, య్యాలకూటువల నా • య్యాములుగాక
కౌశేయమేని రా • ఙ్కవమేని యున్నదే, యేన్గు రక్కసిచర్మ • మేవగాక
ఘనసారమేనిఁ • జందనసారమేని యు,న్నదియె బూది విలేప • నంబుగాక

గీ. ఓగిరంబేనిఁ గలదె నీ • వ్వాహసేయ, చటుల కాకోదరోరు వి • షంబుగాక
ఏమి భోగంబులున్నవో • యెఱుఁగ లేవె, రుద్రునందుఁ ద్రిలోకైక • రుచిరగాత్రి!

ఉ. పూర్వమునందు దక్షుని సు • పుత్రియు నీవలె మోసపోయి తా
శర్వుని చెట్టఁబట్టి పతి • చందము గిట్టని తండ్రిచేత బి
ట్టోర్వఁగరాని చిన్నతన • మొంది మహాధ్వర భూరివేదికన్
బర్వనఁబాసెఁ బ్రాణములఁ • బార్వతి! వింటివిగాదె యక్కటన్. 148

క. శ్రీరత్న పాత్ర సుగంధో, దారము మాతంగ పర్వతప్రభ దలనో
గారికకైవల్యదుమునఁ, గౌరి కఁడునే? శివునే? యేమిగ వరింపన్.

సీ. వజ్రంబు వటు పాఱు మైడి పాషాణకంకలయుఁ జేకొనఁ బూటఁ గట్టినట్లు
చందనాంబువుఁ బాఱఁ బల్లి పెల్లపసనడ, బొంబిప్రాగానిడ తెల్లంబూయుపోల్కి
బంగారుజలలరి పట్టుపుట్టముఁ గొంటె, తోలు గట్టుటకయి తోడగుమాడ్కి
కమలమిత్రుని నెట్టి ఖద్యోతకాంతులఁ, గాంచి యానందింపఁ గొంచు కరణి

గీ. మణినిధానం బెడసి గాజుపూసల రజంబుఁ
జెంది యానందమొందెడు చందమునను
లోకపాలకులగు నల్ల నాకలోక
నాథులను బాసి కామసంహారు వలచుట. 150

సీ. కస్తూరికా రజః కలితచంపకగంధ, మేడ? చితాభస్మ మేడ? బాల!
రమణీయవల్లకీ విమలరాగగ్రామ, మేడ? శంఖధ్వాన మేడ? రామ!
లలితకాంచనమృదు లదుకూలాంబరం, బేడ! గజాజినం బేడ? కాంత!
రంగన్మనోజ్ఞ మృదంగసంగతనాద, మేడ? డమరుఘోష మేడ? రమణి!

గీ. వజ్ర వైడూర్య భూషణావళుల వేడ?, ఘనకరాళ భుజంగసంఘంబు లేడ?
తామరసనేత్ర! నీ వేడ? దహననేత్రుఁ, డేడ? యోజింపు మంతరంగమున.

క. ఏడ సువర్ణసహాయం, బేడ పిశాచానుసరణ మిందునిభాస్యా!
ఏడ జయభేరిస్వన మేడ గళధ్వని? యధార్థ మెఱుఁగుము తెఱవా!

చ. తరుణిరో! యొక్కమాట విను తావక చెప్పెదనిప్డు కామసం
హారునికడన్ ధనంబుగల దన్నదియెడన్ బదిమందిలో దిగం
బరుఁడయి యుండు నెట్టులోకపావసగృహం బది యుండదే నేనియున్
దిరముగ గాటి నే తనకు దీమము సేయుట యెట్లు కోమలీ! 153

గీ. మఱియు విను మొక్కమాట రామాలలామ!, వరగుణగణంబులం దెల్ల వామదేవు
నందు నొకటైన యున్నదా? యది యెఱింగి, కడఁగుమీ శివుఁ బెండ్లాడఁ గడిఁది వేడ్క.

గీ. లేదు వంగసపుంబస లేదు విద్దె, లేదు సిరియును సౌశేమి లేదు చూడు
లేదు తెలివియుఁ దేలయు లేదు నెందు, లేదు నిలువాకిలియును జూలికి నొకింత.

ఉ. ఇంకను నీయెడన్ శివున కిచ్చయె లేక కదా రతీశు మే
నింకఁగఁ జేసి నిన్నడసి యేగెను వేఱొకచోటి కిప్పు డా

[illegible]
[illegible] ! 156

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 157

గీ. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 158

— [illegible] —

ఉ. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 159

గీ. [illegible]
[illegible]

సీ. [illegible]
సృష్టికర్తయనఁగ • సృజనాధికారంబుఁ, గమలజన్మున కిచ్చె • గరుణ మెరయఁ
స్వర్గరాజ్యముతోడ • సర్వలోకాధిపత్యము నిచ్చె నాపురందరున కెలమి
నవనిధానములు కిన్నరనాథున కొసంగె, భక్తజనాళికి • పట్టమిచ్చె

గీ. ఇట్టి శివునకు విద్యయు • వృద్ధ్యశేరవి, వేదమును బ్రాభవంబును • విభవబుద్ధి
లేదనుచుఁ జెప్పు నీదగు • వాదమునకు, మొఱకులారసి మెచ్చిరి • ప్పడమిలోన.

సీ. ఎవ్వనివాకిట • నెలమిఁ గాపురముండు, సిద్ధ్యష్టకంబు వాసిన్ జెలంగి
ఎవని శిరోంఘ్రిల • నీక్షింపలేరైరి, పద్మజన్ముండు నప్పద్మనయనుఁ
డెవ్వనిపూజనం • బింపుమై నొనరింప, సర్వార్థసిద్ధులు • సంతరించు
నెవ్వని నొల్లని • హీనుండు సత్రజ, న్మదరిద్రితన్ జెందు • మదము డించ

గీ. [illegible]
[illegible]

వ. [illegible]

గీ. నీ వనినయది [illegible]
[illegible]

గీ. ఐన [illegible] వినుము [illegible]
[illegible] భోగముల [illegible]
నా? యటులఁగాక వైరాగ్య [illegible] మాత్మనొంది
భోగముల మానెనా? తలంపుము మనమున. 164

ఆ. ఇల్లు వెండికొండ యిల్లు బంగరుకొండ, కలిమిఱేఁడు సైకమునకుఱేఁడు
కొలుచుదాను లెవనికిలవానిసిరినీ నై, ఉంగదరమెపాము [illegible]దొంగతపసి! 165

సీ. గంగాసుధానదీకాండంబు మెచ్చునే, జలదారి యదుసాంద్ర సైరిభంబు
అమలసూర్యశ్వయముల హర్షించునే, నత్తగుల్లల నోట సపలు కొంగ
కమలషండసారమున రాసించునే. బిరదనుగ్రోలు దర్దుర మదెందు
అచ్ఛముక్తాఫలాహారంబు వడయునే, జొన్నకంకుల కేగుచున్న కాకి

గీ. అఖిలదేవాధినాథుఁడై యఖిలవేద, సన్నుతుండగు శివుని భాస్వరచరిత్ర
మరసి మెచ్చఁగఁ జాలదే యజ్ఞహృదయ, పామునీ [illegible] వలదు.

ఉ. భూతసహాయుఁ డంటివిఁకఁ బొల్పుగ విన్నమహేంద్రముఖ్యులా
భూతశరణ్యుఁగొల్వఁ జన భూతము లేపున వెల్పు పెద్దలన్
నీతమెఱుంగఁగా గుడెల నెత్తుల మొత్తుచునుండు నప్పనీ
వాతగువారి తా గరువ మారసి యెట్లు గణించెదో కదే. 167

వ. ఇఁక వినుము.

క. శివనిందను బొనరించిన, యవివేకిన్ జంపవలయు నటుదప్పినఁ ద
త్కువలాడి తిట్టవలె రెం, డివిగాని మొడన్ దొలంగి యేగఁగవలయున్. 168

ఉ. కావున నీవు బొంకడవు గాన నవద్యుఁడ విందునుండి పొ
మ్మో వెటకేనిఁ గుత్సితమతీ! యన నాతఁ డిఁకెద్దియో యనన్
బోవఁగ వేగ నంతఁగని పోవఁడితండు వితండి చూడు మ
ద్దేవుని దూఱఁబూనెడు నదేజయ! పోదము వేఁడు చోటికిన్. 169

వ. అని [illegible] శంకరుండు దలంచి
[illegible] కైలాసపరమున.

[illegible]

శా. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 171

క. [illegible]
[illegible] 172

ఉ. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 173

ఉ. [illegible]
[illegible]
చందము [illegible]
[illegible] 174

క. ఏతే [illegible] కన్యాస్త్రీ [illegible]
ఏ తే యిటువడి [illegible] తెలుంగము జగతిన్. 175

క. రమణ్యా! నా [illegible] రమణ్యా నా నే
రమణ్యా [illegible] ◆ రాజవముఖీ! 176

క. సైరింపుము నా నేరము, వారింపుము ఘోరవిరహ◆భారవ్యథనున్
గారింపుము [illegible], వారింపుము దేవి! పూర్వ◆[illegible]క్రియలన్.

వ. అనినంతఁ బర్వతరాజకుమారియు

సీ. తేటిమాటఁగరాని ◆ దివ్యతేజమువాని, వలపులనించు రూ◆పంబువాని
ఘనఘనాఘనతుల్య ◆ కంఠనాదమువాని, దలఁపఁజాలనిశక్తిఁ ◆ దనరువానిఁ

[illegible] బ్రహ్మజ్ఞానము [illegible] సమస్తలోకాధిపుఁడై [illegible] వాఁడు
[illegible] వేదవేద్యుండైనవాఁడు, త్రైలోక్యనాథుండై [illegible] పూజింపఁదగువాఁడు

సీ. [illegible]

—: పార్వతి శివునితోఁ దన [illegible] వివాహమాడు మనుట :—

చ. సకల మెఱింగియుంటివి సురప్రసత్తమ! దక్షుని కన్నెనై పటుల్
వికలతనొంది గాత్రమును విడియు దేవత లొక్కచేరు తా
రకపరిభూతులై నను గరంబు భజింప నిలింపరక్షకై
యకలుషుఁడైన శైలపతి యాత్మజనై జనియించితిన్ విభూ! 179

వ. కావున

ఉ. నాజనకున్ హిమాచలుని నాకుఁ దల్లిని మేనకాసతిన్
మోజనతోడఁ జేరి కడు యుక్తిగ భిక్షగ నన్ను గోరి వి
భ్రాజితవైభవోత్సవవిభాసితలీల వివాహమాడి నన్
రాజతశైలభూస్థలికి రాజశిరోమణి! చేర్పు మోర్పునన్. 180

శా. కన్యాదానము చేసి తత్ఫల మిలన్ గాంచున్ గిరీంద్రుండు నో
కన్యారుంబిది గాన నాదు మనవిన్ గాఢానుకంపాత్మ నో
నన్యుం బెంచక యాదరింపుము మదీయంబౌ తపంబి ప్డసా
మాన్యఖ్యాతి వహించియుంచుఁ బుడమిన్ మారారి పాపహా! 181

ఉ. మున్నల దక్షునింట నను మోదముతోడ వివాహమాడుచోఁ
బన్నుగ శాస్త్రపద్ధతికి బద్ధతనొందక పోయితీవు నన్
గన్నఘనుండు దక్షుఁడును గల్పవిధాన నవగ్రహార్చనం
బు న్నెఱవేర్పఁడండె వగఁ బొందితిఁ జెందితి దేహనాశమున్. 182

క. కావున నిపుడు వివాహ, శ్రీవిధివిహితముగఁ బెండ్లి చేసికొనుము నన్
దేవతల కార్యసిద్ధిని, భావించి మనంబునందుఁ బావనచరితా! 183

చ. అనుడు మహేశుఁ డల్లనగి యార్యకు నిట్లనియెన్ బ్రియంబునన్
వినుము వినీలవేణి! పృథివీధరశేఖరుఁ జేరి నిన్ను భి
క్షను వరియించి యాచనను సల్పిన నాతఁ డనల్పకోపుఁడై
మనమున నీనుమాని యవమానము సేయఁగఁ బూను మానినీ! 185

క. ఎంతె ఘనుం[illegible] నెంతటి నెఱవాదియైన • నెంతటి చతురుం
[illegible] జలకనఁజెందున్.

మ. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] • రాజసుఖ! [illegible]. 187

వ. [illegible]
[illegible]
[illegible] ననేకరూ
[illegible] నీవ!
[illegible]
[illegible] ప్రకృతిపురు
[illegible] నిబి
[illegible] మన మిరువుర మిట్లు
[illegible]
[illegible]
మాయవు నీవు! [illegible]
[illegible]
[illegible] 188

సీ. ప్రకృతి నే నాత్మ నీవు సర్వస్వతంత్రు
లమును నిర్గుణులమునునై • యమరు మనము
భక్తవశ్యుల మై గుణ • భావ మిట్లు
పడసితిమి సత్య మీయది • పరమపురుష! 189

చ. ప్రకృతికి భిన్నమై పరఁగు • వానినిఁ గాఁ బరమాత్మగా జగ
న్నికరముఁ బుట్టఁజేయఁదగు • నిత్యపదార్థముగాఁగ నెందు నేన్
వికృతివిహీనుఁగాఁ ద్రిగుణ • వేష్టన మొందని వానిఁ గాఁగ లో
క కృతినిఁ గోరి యాకృతినిఁ • గాంచినవానిగ నిన్నెఱుంగుదున్. 190

ఉ. వినను దేవ! నా మనవి • నారసి తప్పొకటింప కర్మిలిన్
బూని హిమాచలున్ సకల • భూధరరాజవరేణ్యుఁ జేరి యుం

వారలు ఋత్విజులును [illegible] నత్పుతిరింలనొనర్చు కీర్తి నెం
శేసెఁ [illegible] రాజి ఐరెంవ నికటిన్ 191

గీ. జన్మజన్మములందు [illegible] నీవు, భక్తుడ [illegible] నిచ్చురత్రుక్త్రపను
నేను [illegible] బరువ ✦ నేర్పు మెఱయ.

—॥ శివుని గని [illegible] శైలాత్మజ [illegible] ॥—

సీ. కట్టు పుత్తిమతి యనదా? గిరీంద్రతనయ, [illegible] తరంపు
కరుణ నట్టి దయనర్చెదఁ గాళి! యని తఁ డిటు విరహా[illegible] దిరుగ వెలవు

క. [illegible] ప్రమథులకెల్లను, [illegible] ✦ [illegible]
[illegible] ✦ [illegible] రటన్.

—॥ పార్వతి ఏకాంతముగ తల్లిదండ్రుల యొద్దకుఁ బోవుట ॥—

శా. అంత మహేశకాంత ప్రమథాంతయ [illegible] హిమాచలేశ్వరంబునన్
[illegible] బాలలోనర్చి [illegible]
[illegible] వేళ్యనాటిన [illegible] ప్రేమఁజూచి చి
[illegible] 195

చ. నగరిఁ జేరఁబోవ గిరిశనాథుఁ డెఱింగి తనంబు [illegible] ఎదు
ర్కొని తద్వైభవంబున నిజాంగనతోఁ దనయాళితోఁ బ్రబుధ
జనుల వల పౌరగాంధవ వితానముతో ద్విజరాజితోఁ బ్రియ
మ్మునఁగ శుభవస్తువుల్ గొని ప్రమోదముతో నెదురేగె నత్తఱిన్. 196

క. ఏనుఁగులును గుఱ్ఱంబులు, జానగు పల్లకులునుఁ [illegible] నాగసా
మేళాలును నానావిధ, గానంబులు సెలఁగ జనులు ✦ గదలి రెదురుగాన్. 197

క. ఆఁబోతలఁ బట్టణమును, గాళి సవిరాపించి తనను ✦ గాంచ నెదురుగాఁ
జాలఁ బరుగిడుచుఁ జేరెను, శైలేంద్రుని కతని సతికి ✦ సాఁగిలి మ్రొక్కెన్.

ఉ. వారలు దీవెనల్ సలిపి ✦ వక్షమునందుఁ గుమారిఁ జేర్చి వి
స్తారతరాశ్రుధారఁ గనుదమ్ములఁ రాల్చి కుమారి! వచ్చితే?
శ్రీరహితంబు భాగ్యమును ✦ జెందితి మీదినమందు నేఁడె నిన్
గూరిమిఁ గన్నవారలము ✦ గోటి యుఁ జేటికి గోత్రవర్ధనీ! 199

మ. అని పలుకుచు [illegible] ననుచు మేరలేని యు
[illegible] ప్రకాండములన్ గులాం
[illegible] పఱచి [illegible] బొనరించి [illegible]
[illegible] శుభ్రవర్ణముల్. 200

సీ. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 201

ఉ. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 202

వ. [illegible]
[illegible] హారంబునందు.

తే. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 203

— [illegible] చేయుట —

చ. [illegible]
[illegible]
[illegible] చేయుమన్
[illegible] 205

ఉ. మేనక యున్న [illegible] కేకఁ [illegible]
స్వాగత [illegible] పాదనమున్ బొనరించె నాగర
స్త్రీనికాయంబుఁ బూరుషులుఁ చిన్నలు పెద్దలు చేరినంద ని
ద్యాసిపురాత్వమేర్పడఁగఁ దాండవమున్ బొనరించె మించుగన్. 206

క. ఆ గరిమమీఱు నృత్తము, బాగుగఁ గని గిరివరేంద్ర భామినియును నా
నాగరజనంబులును గను, నా రీతి దన్మయతఁ జెంది యుల్లాసమునన్. 207

ఉ. ఆ నటునంబుఁ జూచి యచలాధిపపుత్రిక మూర్ఛనొంది యా
తేఁడు మనంబునన్ నటుఁడు సర్వేశ్వరుఁ డంచుఁ గురుతించె నంత న
జ్ఞానము కాంచెఁ గింపుసుఁడై బహాయున్నతిశుండ రాంగుఁడై
మానితనాగరాజసుతమానసుఁడై గనుపట్టె నృత్తమున్. 208

చ. ఉమ యమితానురాగమున నోయమరాజకిరీట! నన్ను వే
గముగ భవత్పదద్వయికిని గా సలుపన్ వరమిమ్ము నాగ న
ర్తనము దనరార శంకరుఁడు సత్వర మవ్వర మార్యకిచ్చి వి
భ్రమరమణీయతాండవము పార్వతిలెల నొనర్చెఁ గ్రమ్మఱన్. 209

ఉ. మేనక యంత నర్తకుని మేయపు నృత్యముఁ జూచి మెచ్చి స
న్మానము సేయఁగాఁ గడఁగి మానసుబంగరుపళ్ళెరంబులో
నానగుముత్యముల్ రవలు చాలఁగఁ గైకొని యాయమఁ బోవఁగాఁ
డా నవి యొల్లకే యచలఁ దాండవమాడుచు నుండె వేడుకన్. 210

వ. అంత మేనక యక్కృతక నటునకు మెప్పుసేయు వేడుక నీ వేమి వాంఛింతు
విచ్చెదననుటయు నతం డిట్లనియె. 211

—* మేనకతోఁ గృతకనటుఁడు దనకుఁ బార్వతి నిమ్మనుట *—

క. ఒల్లను ముత్యములను నే, నొల్లను గెంపులను రవల నొల్లను బంగా
రొల్లను గిరిరాజ్ఞీ! యీ, ఫుల్లసరోజాక్షి నీదు పుత్త్రిక నిమ్మా! 212

క. నావుడు నగమూర్ధన్యుని, దేవేరి ప్రభూతరోషదీప్తేక్షణయై
సీ! వెడఁగ! భిక్షుకుఁడ! యో,రీ! వదరకు మిపుడు పెండ్లియేయగు నిచటన్.

క. నీ వన్నెకు నీ వాసికి, నీ వాలకమునకు మేటి నీదు సిరికి నీ
పూవుంబోఁడియుఁ గావలె,నా? వింతగు నీదు తలఁపు నట! శఠహృదయా!

ఆ. తివిరి నక్కయెడ? దేవలోకంబెడ?, బడుగునటుఁడవెడ? బాలయెడ?
ఎంత యంతరంబొ మెఱుఁగకపోతివి, కనులవెట్టి నీకుఁ గలుగుకతన.

ఉ. పొమ్మిటనుండి వేగముగఁ బోవకయున్నను నిన్ను బంట్లు బె
త్తమ్ములతోడ బాదుదురు తద్దయుఁ గీడొనరింతురన్న జే

శమ్ము ౖ కెలన్ నటింపుచును • జక్కఁగ నృత్తము సేయుచుండఁగా
సమ్మదమొదవి [illegible] • నాటకి కిమ్మని మోహ బ్రియమున్నకన్. 216

వ. [illegible] పార్వతి [illegible] నాలోకసుందరి
యు [illegible] నమ్ముఁగ [illegible] జెకరించి గట్టు
రాణి యిట్లనియె. 217

క. వలదు వాపుండ! యూరక • వదరఁబోకు
కన్నుడినయట్టి యా యాటగానిఁ గరిగి
పోవఁ జూచెదవా? [illegible] • బుద్ధిపోకతో
[illegible] 218

వ. అనునంత

క. [illegible]
నాలికి [illegible] 219

— [illegible] —

[illegible]
[illegible]
[illegible]
కటకకిరీటకుండలు [illegible] 220

చ. [illegible] నవ
ర్పనముఁ [illegible] క్రీపతికి • [illegible] చే
సిన [illegible] యక్షునిని • శీక్షముసం దగఁబట్టఁ [illegible] విం
తనుగాని భక్తిభావమును • దాల్చినయంతనె [illegible]. 221

ఉ. హంసము నెక్కి [illegible] భాక్పతిలోఁ జతురాస్యుఁడై సుఖా
శంసననేక దేవ [illegible] • సంతతిఁ [illegible] సర్వముఖ
ధ్వంసము నేయునట్లు గన • వచ్చిన వచ్చిరుపొందు వక్త్రతో
త్రం [illegible] సూచుచుండెను • ముదమ్ము విధమ్ము మనమ్ముఁ గ్రమ్మఁగన్.

ఉ. అంతనె యాతఁ డా తనువు • నంతను మార్చి జవంబునన్ విన
స్వంతుని రూపమున్ గాని దీ • శాలతి నల్లడవెల్లఁజేయు న

ర్శాంతవి కాంత [illegible] ప్రసన్నరింప వి
[illegible] 224

ఉ. అం[illegible] [illegible] బెదర వహుఁడు.

మ. [illegible] శ్రీధు దక్షేందుభూ
షణమై [illegible] శైలేంద్రకన్యాసభ
క్తిని భాస్వరదివ్యతేజములతో ♦ క్రీడించు రుద్రాకృతిన్
బ్రణతాభీష్టదశిని నొందఁ గనియో ♦ ప్రాలేయశైలుం డటుల్. 225

గీ. అంత నిముసంబులోన నా ♦ హాటుఁ డదృశ్యుఁ
డగుచు నిరుపాధికంబు ని ♦ రంజనంబు
నిష్ప్రహం బద్భుతంబయి ♦ నెగడుచున్న
దివ్యతేజంబు దనమూర్తిఁ ♦ దేజరిల్లె. 226

సీ. అట్టి తేజంబు గిరివరుం ♦ డరయుచుండ
నది యదృశ్యతఁ జెందె నటాధిరా జ
నేకరూపంబు లిటుఁజూపి ♦ పీఁకమగుడ
భిక్షుకుండయి గిరినాథుఁ ♦ బేర్మిఁజూచి. 227

క. కన్నియ నిమ్మని యడుగఁగ, న న్నగరాజావతంసుఁ ♦ డంగీకారం
బున్నదుకనున్నఁ గన్గొని, యన్నర్తకుఁ డం దదృశ్యుఁ ♦ డయ్యెన్ వేగన్.

—* మేనా హిమవంతులు పశ్చాత్తప్తు లగుట *—

సీ. ఇట్లు మేనా గిరీంద్రు లా ♦ యీశు మాయ
తెలుఁగఁజాలకపోయి రా ♦ యీశ్వరుండు
గదలి చనినంత జ్ఞానంబు ♦ గలుగ మనల
వంచనముచేసి చనె శివుం ♦ డంచు వగచి. 229

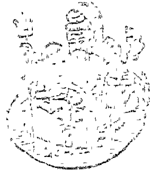
క. వారలు శంకరునెడ విస్తారతరావ్యాజభక్తి ♦ తత్పరు లగుచున్
గూరిమి భజించుచుండిరి, సారెకు మదిలోఁ దదీయ ♦ చరణద్వయమున్. 230

వ. అనిన విని సూతునకు నైమిశారణ్యవాసులగు వాచంయము లటమీఁది
వృత్తాంతం బెఱిఁగింపుమనుటయు. 231

సీ. నాకధునీపవిత్రభూషాన్వితమానక బంధబంధుర
శేఖర చంద్రికాజ్ఞానదయాభిప్రసన్నహితధ్యానమూర్తి! యజ్ఞ
[illegible] దివ్యభవానీశంకరకందను
[illegible] కావుమాంబికా! ౨౩౭

గద్య. ఇది శ్రీ [illegible] నాగలింగేశ్వర నామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి పార్వతీఖండంబున
తృతీయాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

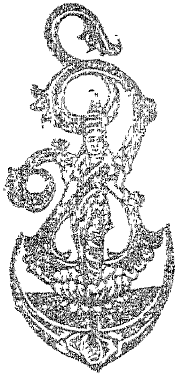

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

పార్వతీ ఖండము

చతుర్థాశ్వాసము

నారాయణపురజన
నా! నవనీతప్రతిమ మానసా! వి
ద్యానందపూర! సుయశో
భానిధి! ముదిగొండ వీరభద్రారాధ్యా!

వ. అక్కథకుండు శౌనకాదిమహామునుల కిట్లనియె.

—:* శివుఁడు వైష్ణవవేషముతో మేనకా హిమవంతులకడకు వచ్చుట *:—

చ. శివుఁడును రాజతాచలముఁ జేరి హిమాచలుఁ దత్సతిన్ భ్రమా
వివశులఁ జేయు పొంటె నొక విప్రుని వేసముఁ బూని విస్ఫుర
ద్ధవళతరాంశుకంబులును దండము గొడ్గును బావలొంది వై
ష్ణవతిలకంబు నెన్నొసటఁ జక్కఁగ దిద్ది స్మరింపుచున్ హరిన్.

క. సాలగ్రామముఁ బటికపు. మాలికఁ జేకొని తగన్ హిమధరునికడకున్
మేలుగ వచ్చినఁ గన్గొని, ప్రాలేయాచలుఁడు గడుఁ బ్రపత్తిదలిర్పన్.

గీ. వందనముచేసి పాదారవిందములను
గడిగి యున్నిటఁ దలఁదాల్చి కనకరత్న

కీరము నొసఁగి పూజఁ గావింప నగ
[illegible] సత్కృతులను. 4

[illegible] ప్రముఖు ♦ పరమేశ్వరుగాఁ
[illegible] నగ ♦ జన్ముఁడు వారిన్. 5

వ. అంత శైలేంద్రుఁడును [illegible] మునీంద్రుని కిట్లనియె.

క. ఏ దేశ మేనిరాగము, భూదేవకులావతంస! ♦ పొందుగ నిటు మా
కాదేశింపుము నీవుఁ గను, [illegible] ♦ చిత్రంబలరన్. 6

మ. అన సంతస్ హిమాచలేంద్రుఁ గాంచి యతఁ డాశ్చర్యంబు సంతుష్టుఁడై
యనిమేష్ [illegible] ♦ [illegible]
జనుఁడై [illegible] ♦ సర్వత్ర దేశంబులం
దున సంచార మొనర్చుచుండుఁ గనుఁగొంచుండున్ భూతభవ్యంబులన్. 7

ఉ. [illegible] గమలాకోమలగాత్రి నీమహా [illegible] నా
[illegible] ♦ [illegible] నే
నారసి నీకు [illegible] వచ్చితిన్
మాఁ [illegible] ♦ [illegible] కెఱుఁగదే? 8

చ. నగలను జూచి మెచ్చితో? [illegible] నందనముఁ జూచి మెచ్చితో?
నిగనిగమైన [illegible] మెచ్చితో? ప్రియం
బగు నవ [illegible] ♦ చారసి మెచ్చితివో? భువిన్ ప్రజల్
నగ నగరాజరాజ! ప్రియనందన [illegible] కిచ్చెదో? 9

[illegible] ♦ [illegible] తేనివాఁ
[illegible] ♦ [illegible] రానివాఁ
[illegible] ♦ [illegible]
[illegible] ♦ శైలేంద్ర! యీబాలకున్. 10

[illegible] ♦ [illegible]
[illegible] ♦ [illegible]
[illegible] ♦ నీకెట్లు వేడ్కయ్యె నీ
మతి [illegible] ♦ [illegible] భూభృద్వరా! 11

చ. నీ వరుసంబునొందినను ◆ నీవిక పుట్టము లెట్టులోర్చిరో
నీ వధు పి గుణానుకళ ◆ నీకివి వచ్చెనా మేన యెట్లు భా
నివిధ మెట్టి మోసపవెదే! ◆ నివిశే పిలిచి చెప్పుకొందినన్
భావన! యిప్పుడేని నిజ ◆ మంచిని నాతోడ చెప్పుమా సుమా! 14

గీ. కాలికనుమాత్రమునుఁగన ◆ కాళిచాలు, పుట్టినందుఁ బ్రహ్మహాంబు రయోఢిఁజెంది
యున్నయది రోగిసేవ మాయుచితమౌను, వరునకీయఁగనగు నవధ్యంబు భువిని.

క. అని నొడివి బావఁ డట భో,జన మొనరిచి చనియె నాత్మ ◆ సద్మమునకు నం
తన మేనక హిమవంతున, కనియెను వందురుచు ఘనత ◆ రాశ్రునయనయై.

—* వైష్ణవ బోధచే మేనక శివునకుఁ బార్వతి నీయననుట *—

మ. వినవయ్యో గదనాథ! నేఁడు మునుఁ డా ◆ విప్రేంద్రుచే రుద్రుప
ర్తనమంతన్ వినయంత హాక్కో కలఁ నోర్వన్ నా తనూజన్ బ్రదిసే
ప్రతన కీయను నేజుమి! యమ్ము నిక్కు విషవేన్ ◆ దుఃఖంబుతో నద్దమం
బున దూకన్ గలదాన నీ నంబడిదోఁ ◆ బోదున్ జుమీ యెంతుసేనా. 15

గీ. కూఁతు కత్తుక కరిఁబోసి ◆ కూపమందుఁ
గూలుదాన దవాగ్నిలోఁ ◆ గాలుదాన
చచ్చుదాన నిజం బిందు ◆ సందియంబు
లేదు ముమ్మాటి కనృతంబు ◆ లేదు లేదు. 16

క. అని భ్రమ్మనుచున్న దుఃఖమ్మున మేనక యపుడు కోప ◆ మ్మునుఁ జెంది రయ
మ్మునఁ గోపాలయమునకుఁ, జని పుడమిఁ బరుండె కడిఁది ◆ సంతాపమునన్.

—* శివుఁడు సప్తర్షుల నరుంధతితో నోషధిప్రస్థమున కనుపుట *—

శా. ఈలో శాప్యగిరిన్ మహేశ్వరుఁడు దా ◆ రేచ్ఛాలసచ్చిత్తుఁడై
దా లో సప్తమహర్షులన్ దలఁప స ◆ ద్యస్కాల మవ్వార్త మహో
కాలున్ జూడ నరుంధతీసహితులై ◆ కైలాసమున్ జేరి య
క్కాలారిన్ గని మ్రొక్కి యిట్లు నుతులన్ ◆ గావించిరంచన్మతిన్. 18

మ. శివ! సర్వామరమౌళి! తోషితసురర్షి! యస్మదీయంపు భా
గ్యవిశేషంబునుగూర్చి చెప్పెదము ప్రాగ్జన్మంబునన్ సత్తపో

ప్రవిమల శాస్త్రచేసినాకము క్రమునన్ • దక్షత్వంబుగా నేర్చినా
[illegible] క్షేత్రములు [illegible] సల్పినా మన్నియున్. 19

గీ. [illegible] కలదని యనుశేషమును గూడి • కాలదమన!
నీవు [illegible] లోకకల్పితముల [illegible] 20

ఉ. ఏ [illegible] భక్తి [illegible]
దాను స్మరించినన్ సకల • పాపము [illegible] జేసి [illegible]
నీ [illegible] వంచ దయాసముద్ర! నీ
వే [illegible] స్మరియింపుము [illegible] భాగ్యమా కదే! 21

సీ. [illegible] దక్షిణ [illegible] కాలకించినట్లు
[illegible] గాంచినట్లు
[illegible] గనినయట్లు
[illegible] గొనినయట్లు

గీ. [illegible] దలఁపరాని
[illegible] గాంచినట్లు,

క. తలఁపున [illegible] దయతో [illegible]
ముల [illegible] 23

చ. అనవుడు [illegible]
[illegible] మాకే [illegible] జేక్
బనివడి [illegible] జగత్ప్రతికార్యమై
యనుపుగ [illegible] నారసి కూర్తురుగాక ప్రీతిమై. 24

ఉ. తారకదైత్యుచేత విబుధప్రకరంబు జగత్త్రయంబు వి
స్తారతరార్తిఁ జెందుటను సుదర్శనభృన్ముఖలేఖులేకమై
కూరిమితో హిమాచలుని • కూఁతును నాతిగఁ గొన్నశంభు నన్
గోరుట కట్లొనర్చుటకుఁ • గొంకక వారి తలంకుఁ దీర్పఁగాన్. 25

ఉ. భూజలపావకానిలన • భోరవిశీతమయూఖహేళ్యా వి
భ్రాజితమూర్తులొందుటయుఁ • బాయక యే నుపకారబుద్ధితో
నే జితచిత్తులార! వల • పేమియు లేదటు లిచ్చ భూమిభృ
ద్రాజకుమారిఁ గాళికను • దారనుగా వరియింపఁ బూనితిన్. 26

ప, క్ష.కము

శా. ప్రాలేయాచలకన్య నారదు జప పక్షేంద్రా విధంబొందఁ దా
నాలాపవ్యవిధాన కీర్తిత వరం బా త్రిష్టపా హారయా
శైలాధీశుని పట్టి ప్రియఁ దమావాహా నయ్యుంటి నా
లెలక్ జక్కనిదీగి యున్నఁ బరఁ జెల్విగ్రనింపి రద్వారలున్. 27

ఉ. అంతన నేను వారి యభ్యాగమనంబులకున్ ప్రమదంబు పొందెడి బ
ల్వింతగ నొక్క వైష్ణవుని వేసముతోడుత వారి డాసి రా
ద్ధాంతమెసంగ నన్నుతికి తద్దయు నిందకొనర్చ నవ్వ నా
కెంతయుఁ జింతనొంది సుత యిచ్చుట కిష్టముఁ దొలంగి రంతటన్. 28

గీ. అక్కటన మీర లిపుడు హిమాలయమున
కరిగి నగరాజునకుఁ దదీయాంగనకును
నచ్చునట్లుగఁ జెప్పి కన్యక నొసంగ
నీడుకొలిపి ఫలాధికం బిచ్చి రండు. 29

ఉ. మేనక కీ యరుంధతి సమేశప్రతోష వ్యదూక్తిచాతురిన్
మానసమున్ గలంచి యనుమానముఁ బాయఁగఁ జేయఁగావలెన్
క్షీనిధు లీరు భూధరసుధేమణికిన్ దగునట్లు చెప్పి యె
న్నేనియుఁ గార్యమున్ శ్రమ వహించి యొసంగఁగఁ జేయఁగావలెన్. 30

క. మీ వచనంబు జగంబున, కా వేదవచస్సుపోలె నధికపు విధియౌ
నేవాఁడు దాఁటనేరఁడు, పావనతేజోవిభూతిభాస్వరులారా! 31

క. మీదే కార్యం బిమ్మది, మీదే భారం బిదెల్ల నెప్పుడలిర్పన్
మీదే ఘటనాచాతురి, మీదే జగమంతఁ గనుఁడమేయచరిత్రుల్! 32

గీ. అనిన విని మునివరులు లోకాధినాథు, చేతఁ బడసిన గౌరవ శ్రీసమృద్ధి
కలిగితానంద పారవశ్యమును జెంది, భక్తితోడుత నిట్లని పల్కి రపుడు.

శా. మేమే ధన్యుల మీజగత్త్రయమునన్ మేమే మహాభాగ్యల
మ్మేమే మాంగల్యవిరాజమానులము మేమే పద్మమిత్రేందుసు
త్రామాగ్నిప్రముఖార్హణార్హులము తథ్యం బీశ! మేమే తపః
ప్రాముఖ్యంబును గొన్నవారలము నీవాల్లభ్యభాగ్యంబునన్. 35

గీ. లోకసుఖజనకంబయి ♦ శోకవిరాజు, నీమహాకార్యమునకయి ♦ యొలమికలిమిఁ
బంపుమంటివిపంపెందుఁ ♦ బరమపురుష!, యింతకన్నను భాగ్య మిఁ ♦ కెద్దిగలదు. 36

క. జగములకుఁ దండ్రి శివుఁడా, నగరాజకుమారి తల్లి ♦ యలనెలవతా వృ
ద్ధిం గాని కడు నిరతము యుక్తిఁ బాయ నీరంబంధ మనఘ ♦ నత్యుత్తాంశుధరా! 37

వ. అని బహు విధంబులఁ బ్రస్తుతించి— యాకాశమార్గంబున వెడలి యతిత్వరితంబున హిమగిరిఁ జేరి యందలి పట్టణంబు భాగ్యంబులకు విస్మయంబొందుచుఁ బరస్పరం బిట్లు చెప్పికొనిరి 38

— ఓషధిప్రస్థపుర వర్ణనము —

సీ. చంద్రకాంతస్తంభ ♦ సంభృతసౌధమ్ము, మరకతానేకహ ♦ ర్మ్యకలంబు
ఘనతరస్వర్ణప్ర ♦ కారములగుచ్ఛములతో, రణదురుగాదనసమ ♦ గణకరాంబు
బహువిధస్వాదు ♦ పానభోజనవసతి, బహుదేయదాన ♦ రాజితంబు
వరచతుర్వర్ణ ♦ పరతరాంచద్ద్విజ, విస్తరప్రాకార ♦ వేష్టితంబు

గీ. శుకపిక ప్రముఖకలహంస ♦ నికరమధుర, గానబంధుర వికసిత ♦ కమలకైర
వోత్పలోద్యానవన ♦ నానాజ్వలాంబుపూరకాసార సచ్ఛిరా ♦ స్ఫురితవరంబు,

క. అలకాపురంబు కంటెను, బల శాలాభిపురి కంటె ♦ నమరావతి కం
టెల నమ్రదేవపురిమై, వెలుఁగు భోగవతి కలిమి ♦ వెలయు నిది పురీ

ఉ. భూధరరాజపట్టణము ♦ పోలిక నెన్నఁగ నెచ్చటన్ గన
ద్వ్యాధరరాజపుత్రికలు ♦ దైవతరాజకుమారు లప్సరల్
సాధుజనుల్ మునుల్ సకల ♦ చారణులై తీరవంది శేముల్ తే
బాధలు లేకయుండిరి సు ♦ బా సనుచున్ రమి నెల్లకాలమున్. 41

క. హిమవన్నగరపు సొంపుల, యమరిక మెఱుఁగకయె మున్ను ♦ నమరావతిపై
భ్రమపడి పోదురు మనుజులు, కొమరగు నీనగరు గనినఁ ♦ గోరరు దానిన్.

సీ. అనుచు దివినుండి తనదెస ♦ కరుగుదెంచు, సప్తఋషుల నరుంధతీ ♦ సాధ్వి నద్రి
రాజు గన్గొని మిగుల హ ♦ ర్షంబునొంది, యర్ఘ్యవస్తువులెల్ల నా ♦ యత్తపఱచ.

గీ. మునులు బహుమానపూర్వక ♦ ముగ నగేంద్రుఁ
డొసఁగినట్టి సపర్యల ♦ నొంది పీఠ
ముల నధిష్ఠించి శైలరా ♦ ట్పుంగవునకు
మంగళాశాసనములఁ జే ♦ సి మన బలికిరి.

44

మ. హిమశైలేశ్వరుఁ డాఋషీశ్వరులతో • నింపొప్ప నిట్లేప్పెఁ బ
ల్కె మహామానివతంసులార, దయరీ • లీలన్ మదీయంపు గే
హము నామోదముతోడఁ జేర సఫలం • బయ్యెన్ మహాత్మ్యంబు భా
గ్యముఁ గంటిన్ జగమందుఁ బూజ్యపదవిన్ • గైసేసితిన్ బాసిగాన్. 46

క. పృథ్వీనక్షత్రాకాశస్వర్గయుతం • విష్ణులోకమదు, నదికిన్ స్థానముగ నిమ్ముఁ • బడసినాఁడ
ఋషుల కేమి నాయందుఁ • గలుగకున్న, నేదియైనఁ జెప్పి యాదినూ • నెలకొనుఁడు

—* సప్తర్షులు హిమవంతునకు శివునకుఁ గన్య నిమ్మని హితము నుడువుట *—

వ. అనిన మును లిట్లనిరి.

ఉ. సర్వజగన్నివాసుఁ డల • శంకరుఁ డాదిమపూరుషుం డిఁకన్
సర్వజగత్ప్రియాంబిక తు • షారగిరీంద్ర! భవత్కుమారి యీ
సర్వము జెంగి వేగముగ • శర్వున కీయుమ నిచ్చి పెండ్లి సే
సర్వహితంబు సేయుమిఁక • సజ్జన వృత్తి సార్థకంబుగన్. 47

క. లోకసుబంధుఁడు శివుఁ డా, కుఁ బ్రాకటముగఁ గన్య నిడినఁ • బ్రాలేయధరా!
నీకన్న నెవ్వరు, లోకన సర్వోన్నతపదవి • వెలయుదు విలలో. 48

చ. అనుడు నగేంద్రుఁ డాఋషుల • కంజలిచేసి నమస్కరించి యి
ట్లనియె మహాత్ములార! వినుఁ • డాగ్రహమింతయు లేక మున్న యీ
రనిన విధంబునా శివున • కార్యను సంగఁగఁ బూనియుంటి ని
న్నను నొకఁడు వైష్ణవుండల పినాకినిఁ గూర్చి వచించె నొగ్గులన్. 49

తే. వాగటుగా నతఁ డని చన • నగజుఁ జెంది
వగ శివామాత తన కూఁతు • నామదేవు
నకు నొసంగననుచుఁ గోప • వికల యగుచు
మాతముతో నున్న దేవ కేమి • యనిన వినదు. 50

ఉ. నిక్కముఁ జెప్పనాఁడ వినుఁడీ • నేనును జ్ఞానవిహీన శేముషిన్
జక్కులఁజేని సామియయి • సన్నుతిఁ గొన్నను భిక్షువుండటం
చక్కరకంఠమూర్తికి మ • దాత్మజ నీయఁగ మాని నాఁడఁ బె
క్కక్కజ మేటికించుఁ బర • మాత్మ విమోహితుఁ డాతఁ డాఁడఁగన్. 51

చ. మునుల నమ్మునుల్ శివుని • మాయకు మెచ్చి యరుంధతిన్ గిరీం
ద్రుని సతిఁ దేర్పఁ బంపఁగ న • రుంధతియున్ జని శోకమూర్ఛితా

త్సను శయనస్థితన్ సుధరతల్లజదారను జేరి వేగ ని
ల్లినె మమతో స్త్రీచాతురి ప్రియంబు హితంబును వెంబడింపఁగన్. 52

ఉ. [illegible] బెట్టుటకును [illegible] మిన్నగు నిమ్మనకే నరుంధతిన్
[illegible] లక్షణంబులు నప్పిరనా నరుంధతీ
మానిని [illegible] పాలకించి యు
మ్మేనక తా నరుంధతికి మేలుగ మ్రొక్కి యనెన్ బ్రియంబుటుల్. 53

ఉ. అక్కట జన్మపుణ్యము మహాత్మ! వశిష్ఠపురంధ్రి! నెచ్చి నీ
విక్కడి కేగుదెంచుట మహాన్ జగత్తార్థతఁ గంటిఁ దల్లి! నే
నిక్క [illegible] క్తముగ [illegible] శిరసావహించి! యిం
కెక్కడ [illegible] 54

కం. అని యరుంధతి [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 55

ఉ. [illegible] పాలించు ని
[illegible]
యోగము [illegible]
ద్యోగము [illegible] 56

గీ. [illegible] వరమును గాంచియును శి
[illegible] పుణ్యసాంద్ర

వ. [illegible] జగదీశ్వరున కిచ్చి ధన్యాండవు
గమ్మని [illegible] హిమవంతుఁ డిట్లనియె. 58

—* [illegible] *—

మ. [illegible] వేల్
[illegible]
[illegible]
[illegible] 59

చ. భయమునఁగాని లోభ గృపణ•భావము చేతనుగాని యాతత
స్మయమునఁగాని యుచిత విచారణ మానియుఁగాని చిన్నిక
న్నియ కనురూపమారయక • నెట్టన నెవ్వనికే నొసంగినన్
రయమున నాతఁ డొందెడిని • రౌరవమంచు వచించు శాస్త్రముల్. 60

వ. కావున

క. కందర్పారికిఁ గన్నియ, నుం దానము సేయఁబూవ•నుజాఁడి! ఋషిసం
క్రందనులు! మీర లెఱుఁగని, చందము లే దరసి చెప్పుఁడు • చదురెదియేనిన్.

—— * వశిష్ఠుఁడు హిమవంతునకు హితము చెప్పుట * ——

క. అనుడు వశిష్ఠుం డిట్లనె, విను శైలేశ్వర! మదుక్తి•విధమును నీకెం
దును హితకరమును సత్యం, బును ధర్మాబాధకంబు • మోదకరంబున్. 62

వ. శైలేంద్రా! వినుము. లౌకిక వైదిక కార్యంబులందు వచనంబు త్రివిధంబై
పరంగునని శాస్త్రజ్ఞులు నిర్ణయించిరి. అందసత్యంబును దాత్కాలిక సుందరం
బును నుత్తరకాలాహితంబును నగు వాక్యంబును మిటారంబౌను, నమిత్రుండు
చెప్పునయ్యది యుప్పుగాఁ గూర్చు. తొలుతఁ జేదుగఁ గన్పడినను బదంపడి మే
లందఁ జేయు వచనంబు సాకల్యంబున హితబంధుజనుం డుపదేశించు. ఇఁకను
వినుటతోడనె యమృతపేయంబుగ నుండునదియును సార్వకాలికసుఖసంపాద
కంబును సత్యసారంబును నగు నుడి సర్వోత్తమంబై యొసంగుఁ గావున నద్దాని
నారయుము. 63

చ. వెలువలి సంపదల్ గనఁడు • విశ్వగురుం డల వామదేవుఁ డు
జ్జ్వలతరతత్త్వయోగఘన•సాగరభూరివిహార ధీరుఁడై
యలరుచునుండు నాతనికి • నర్మిలిఁ గూర్చెను బాహ్యవైభవం
బులు పదివేలకోట్లయిన • భూధరరాజకులైకభూషణా! 64

చ. ఇఁక నొక తేనికేనియు ధ•నేద్ధ్యునకేనియుఁ బ్రీతితోడఁ గ
న్యక నొసఁగన్ వరుం డొక ఘ•నంబగు ముప్పునఁ గూలునప్డు క
న్యకజనకుండు ఘాతుకుఁ డ•నన్ దగియుండు శివుండు నిత్యసౌ
ఖ్యకలితుఁ డాఢ్యుఁ డాశ్రితసు•ఖావహుఁ డారయు ధారుణీధరా! 65

మ. ధనదుం డెవ్వని కింకరుం డల మరు•త్త్వంతుం డనంతుండు కాం
చనగర్భుండును జక్రహస్తుఁడు ప్రశ•స్తంబొప్ప నెవ్వాని చూ

వు నె యాదర్శముచేసి లోకహిత మొ॰ప్పన్ జేయువా రమ్మహా
త్ములై మృత్యుంజయు నెంచితే వసదుగా ॰ మూఢానుభావంబునన్. 66

ఉ. ఎవ్వఁడు రాత్రిలేక పవ॰ లేదియులేక యసత్తు సత్తు దా
మెవ్వియు లేక చీఁకటి ర॰హించుచునుండఁ జరించు నిత్యుఁడై
యెవ్వనిఁ గొల్చుఁ దానల త్ర॰యీయాతనుఁ డెవ్వఁ డొసంగు బోధనం
బవ్విభుఁగా నెఱుంగు మది ॰ నాదిమదేవు శివున్ ధరాధరా! 67

మ. ప్రతిజన్మంబున నీశుపత్ని యగు నీ ॰ బాలావతంసంబు పా
ర్వతి యీతజ్జనియందు వ్యక్తి యగు నో॰ప్పాటిన్ విచారించి నీ
వు తనూజన్ గిరిరాజ! శంకరునకెం॰తో వేడ్కనిమ్మష్ఠ నీ
మతి యట్లొప్పకయున్న నీ శివ శివున్ ॰ మన్నించి చేయన్ జమా! 68

క. కన్యాదాన ఫలం బిఁక, నన్యాగతిన్ గోలుపోకు ॰ మఖిలాచల మూ
ర్ధన్యా! మా పలుకుల సామాన్యములని యెంచి చేయు॰మా! మా పనువున్.

వ. ఇంకను.

క. అనరణ్యుం డను భూపతి, తనయున్ వరియించినట్టి ॰ తాపసునకుఁ గ
న్య నొసఁగి రాజ్యం బన్యాయమునఁ దనమున్ గాచికొనియె ॰ మున్ను గిరీంద్రా!

వ. కావున నట్లే జగదీశ్వరునకు రాఁజితుఁడలంపక కూఁతునిచ్చి వివాహంబుచేసి కులంబుఁ గాచికొని కృతార్థుఁడవు గమ్మనిన నమ్మునివరునకు గట్టులఱేఁ డిట్లనియె. 71

క. అనరణ్యుం డన నెవఁడా, యనఘుఁడు దనకూఁతు నెవని ॰ కర్థినొసఁగెనో
మునికులతిలకా! నాకది, విన వేడుక వొడమె వేగ ॰ వినుపింపు మిఁకన్. 72

—* అనరణ్య చరిత్రము *—

వ. అనిన వశిష్ఠుం డిట్లనియె.

సీ. ఇంద్రసావర్ణి యనఁ బ్రఖ్య॰ నెసఁగు మనువు, వంశమందు జనించి పే॰ర్వాసిఁగాంచి
నట్టిఁ డనరణ్యుఁడ నెడుమూ॰ర్ధాభిషిక్తుఁ, డీశభక్తుండు గలఁడొకఁ॰డీద్యగుణుఁడు.

చ. ఇభ్యుఁడు సత్యవర్తనుఁ డ॰హీనయశఃపరిభాసమాన సా
రభ్యపరంపరాభర ని॰రంతరదిఙ్నికరాంతరుండు సా

బంధుగులఁగూర్చి పెండ్లి సంభారమెల్ల
నాయితము చేసి యొకనాఁటి యుదయమునందు. 89

క. అవరము లేకయే కన్యాదానము చేసి పెండ్లి యమరించి వడిన్
గాదిలిసుత నల్లునితో, భూదయితుం డనిపె నపుడు మునిపల్లియకున్. 90

ఉ. తానును నగ్రపుత్రు వసుధాపతిఁ జేసి కొమారు లందఱిన్
సేనల నేలువారలనుఁ జేసి మహీశుఁడు సుఖితాత్ముఁడై
కాననునేగి యచ్చోటనె గోపురముండి తపంబు సేయుచున్
మానకశాంతకున్ గమఁ ద్రిశుద్ధిగఁ గొల్చుచునుండె నిచ్చలున్. 91

గీ. పద్మఁబద్మోపమను దనభార్యగాఁగఁ, బడసి తనయాశ్రమముఁ జేరి పరమహాని
యనతిలంపటుఁడగుచు నిత్యంబు విహిత, ధర్మమొనరింపుచుండె నుత్తమపుసరణి.

చ. జనకుఁ డరణ్యమేగుడు విశాంపతియై తగు కీర్తిమంతుఁడన్
ఘనభుజుఁ డప్పు తండ్రికయి క్రాఁగి యలందురి యంత భూప్రజన్
దనయులయట్లు కాచుచు నితాంతము ధర్మపుఁ దప్పకుండ మే
దినిఁ బరిపాలనంబు సుమతిన్ బొనరించుచు నుండె నిండుగన్. 93

గీ. ఇదియె యనరణ్యచరితము హిమనగేంద్ర!, పట్టిఁబట్టి యతండు తాపసునకిచ్చి
కాచికొనె నవ్వాయము ఖరణినీవు, శివునకీ శివనొసఁగి రక్షింపుకొలము.

గీ. అనుడు చలిమలజేఁ డిట్టులనియె మౌని,వర్య! పద్మాసుభాంగి దాఁబలితశీర్షుఁ
బిప్పలాదునిఁ బెండ్లాడి పేర్మి నెట్లు, కాపురముచేసెనో యెఱుఁగంగఁ దెలుపు.

వ. అనిన వశిష్ఠుండు వినుమని యిట్లనియె.

క. అనరణ్యకన్యయును బతి, ననయంబుఁ ద్రిశుద్ధితోడ నజ్ఞాలయు వె
న్నునిఁబోలె చాల భక్తిన్, గొని సేవలఁ జేయుచుండెఁ గూరిమి పేర్మిన్.

—* ధర్ముఁడు పద్మాదేవినిఁ బరీక్షించుట *—

మ. అరవిందానన తీర్థమాడ నొకనాఁ డభ్రాపగన్ జేరఁబో
వ రహిన్ ధర్ముఁడు రాజరూపుఁడయి భాస్వన్మన్మథాకారుఁడై
వరమాలంకృతగాత్రుఁడై నవవయఃప్రాగల్భ్యశోచిష్ణుఁడై
వరరత్నోరుశతాంగయుక్తుఁడయి యబ్జాక్షిన్ బరీక్షింపఁగన్. 97

వ. తారసించి యిట్లనియె.

ఉ. సుందరి! యిందిరాసతినిఁ • జూడఁ బురందరుమందగామినిన్
విందగు [illegible] • చింతలఁ బంతము లాడుచున్న నీ
యందము చందముల్ గలిగి • [illegible] గేరడమాడి మీఱుసిం
దిందిర వేణి! [illegible] • [illegible] నీ పరిచారకల్ [illegible]. 98

ఉ. [illegible] • [illegible] యున్న న
వ్యోడఁ గుముదిని [illegible] • [illegible] సేఁ
బుడమి [illegible] రతిప్రియుఁడ • [illegible]
[illegible] • [illegible]! 99

మ. తను వత్యంతము [illegible] • [illegible]
ఘనపుణ్యోదయ మిట్టి చక్కఁదన మీ • [illegible]
ననుఁ బ్రేమించి మనోజభోగముల నా•నందోన్నతిన్ మీఱఁగాఁ
దనివిన్ జెంది భవజ్జనిన్ గడిమిమై • ధన్యంబుగాఁ జేయుమా! 100

మ. [illegible] కల్కితెక్కుడుగ నా • శుద్ధాంతమందుండి రా
మగువల్ [illegible] నిను • [illegible] లి
మ్ముగ నీ యిష్టము వచ్చిన ట్లనిశముం • [illegible]
దగ దీ [illegible] నన్ను నయుమీ! • [illegible]! 101

క. అని మీఱుచున్న [illegible] • [illegible] జేఁ
[illegible] యిట్లని [illegible] గనుకతోన్.

— * పద్మాదేవి కోపించి [illegible] * —

శా. [illegible] • [illegible]! [illegible]
[illegible] నా • శీలానిచే [illegible]
[illegible] నా • నాథుఁ జగద్వంద్యు [illegible]
[illegible] పిన్నలాడుఁ ఘనుఁ. 102

ఆ. ఎంత [illegible] • [illegible] యుత్తములైన, [illegible] • నెంత [illegible]
లైన [illegible] పరస్త్రీలఁ, [illegible] • [illegible].

సుగంధి. ఓరి! నాదు [illegible] • నక్కుడంగి యున్న నీ
వే రహిన్ దొలంగి [illegible] • యింతు విద్దె నిక్కమా

సారసాప్తుఁ డెంతయుఁ * జైత్యభావ మొందినన్
వారిజారి వేడిమైన * బాసవచ్చు దిద్దిరో. 105

—॥ [illegible] ॥—

క. అని ప్రార్థించిన ధర్మ్ము[illegible], విని మునివరుఁ [illegible] * [illegible]
[illegible] పిలిచి [illegible] * [illegible] తాఁ [illegible]

చ. తల్లి! యనుగ్రహింపు[illegible] * ధర్మ్ము [illegible] నేను [illegible] నీ
[illegible] నారయుంగ [illegible] * [illegible]
[illegible] * [illegible]
[illegible] * [illegible] 107

ఆ. [illegible] * [illegible]
[illegible] మార్గమందు సంచరించు[illegible], [illegible] * [illegible]

సీ. [illegible] * [illegible]
[illegible] జగములు [illegible] * [illegible] ప్రకృతి
[illegible] జల్లనను వహ్నిక్ వేడిమిన్ [illegible] మాధుర్యము [illegible] * [illegible]
మహదాదికపదార్థ * మండలి [illegible] ప్రకృతి [illegible] బడి తనరు

గీ. సర్వ[illegible] * [illegible] మూర్తుల [illegible] * [illegible]
[illegible] పరమాత్మ శివునకు * సర్వతోధ, వంచన [illegible] * డెందు నడఁగ.

గీ. అని మనంబందు ఘనతరంబైన లజ్జ
యును భయంబును బెనఁగొన * నూరకున్న
ధర్మదేవునిఁ గాంచి యా * తాపసేందు
రాణి యిట్లని మనమందు * అన్వనొంది. 110

ఉ. నన్ను బరీక్షసేయఁగ మనంబున నెంచి మహాత్మ! నీ విటుల్
జిన్నతనంబు వైఖరిని * జెందాటచేత నెఱుంగలేక నే
బన్నములాడి శాపమును * బల్కితి స్త్రీజనచాపలంబునన్
బున్నెపువేల్పు వీవ గడుఁ * బొందితిఁ జెందితి ధర్మలోపమున్. 111

క. నా శాపము వాలివో దా, వేశముతో నంటి నకట * వృషభస్వామీ!
నీశుద్ధతఁ దెలియుదు నా, దేశింతు వ్యవస్థ నిపుడు * దెలియుము దానిన్. 112

ఆ. చందురుం డెట్లు కుముదవనికిఁ బొందె పాయు
[illegible] మేలైన యొక్క ఘనుఁ [illegible]
[illegible] ముండ [illegible] నీవు
[illegible] ముదము [illegible]. 113

ఆ. కృతయుగమునఁ [illegible]
త్రేతఁ జరణత్రయంబున [illegible]
ద్వాపరంబున రెండు పాదములఁ [illegible]
గమున నొక [illegible] 114

[illegible] 115

— [illegible] —

ఉ. [illegible] దివ్యరూ
[illegible] రతిభోగ [illegible]
[illegible]
[illegible] వారకన్యకల్. 116

సీ. అలమృకండుమహాముని [illegible]
అమరనాథుని [illegible]
కపిలమహాముని [illegible] యగుచు
అంగిరసుని [illegible] యగుచు

గీ. [illegible] నిరుపమాన
భోగభాగ్యముల నొందెఁ బుత్రవరులఁ, బొలఁతి [illegible] తిలక! యిలను

చ. ఇటుల వరంబు లీయుడు మునీంద్రపురంధ్రి కరంబు ప్రీతయై
పటుతర భక్తిభావము విభాసిల ధర్మునికిన్ బ్రదక్షిణం
బట నొనరించి మ్రొక్కి తన యాశ్రమభూమికిఁ బోయె నంత వి
స్ఫుటముగ నాపెఁ గొల్చి బలుచోటుల నెన్నుచుఁ బోయె ధర్ముఁడున్. 118

గీ. ధర్ముఁ డొసగిన వరమునఁ దరుణి యైన, విభునితో భోగసుఖముల వెగ్గలముగ
దనిసి పదుగురు తనయులఁ గని ముదమునఁ, దనరెఁ బద్మానమహాదేవి ధాత్రియందు

ఉ. కావున శైలరాజ! యిఁకఁ ♦ గాలిక నీమన కిమ్మ చింతమున్
బోవిడు మేడురోజులకుఁ ♦ బూర్ణకలానిధి పుత్త్రియుక్తుఁడై
శ్రీవిలసిల్ల రోహిణినిఁ ♦ జెంది వసింపఁగఁ బంచమంబునన్
జీవుఁడు గ్రాల లగ్నపతి ♦ చెల్వుగ లగ్నమునన్ వసింపఁగన్. 120

గీ. వినుము శుభగ్రహదృష్టమై ♦ వెలసె పాపదృష్టిఁగన దిముహూర్తంబు ♦ దీనమూర్తి
మానసమున సోమవారంబు మాఘమున శివుఁడు శివునకిచ్చి వెల్లు నీ పాపమరసి,

—* హిమవంతుఁ డాలోచించి పార్వతిని శివున కిచ్చెదననుట *—

వ. అని వశిష్ఠుం డిట్లుపదేశించి మనంబునందు శివునిఁ దలంపుచు నిన్నుకున్నంత
మేనకాకాంతుం డమ్మహాత్ముని వచనంబుల శక్కజంబునొంది మైనాకముఖ్యు
లగు కుమారకులను సుమేరుప్రముఖులగు నిఖిలపర్వతరాజబంధువులనుఁగాంచి
యిట్లనియె. 122

ఉ. ఏఁక వశిష్ఠవాక్యముల ♦ వింటిరె కాదె హితంబుగాఁగ మై
నాక! మహేంద్రభూధర! శశిధ్వజ వైభవమందరాద్రి! చా
మీకరగోత్ర! వింధ్యగిరి! మీరలు కార్యమెఱింగి పేర్మిమై
నాకు వచింపుఁ డిప్పుడు మనఃప్రియమొంది యొనర్తు నేనటుల్. 123

ఉ. అనవుడుఁ బర్వతేంద్రు లిటు ♦ లాడటఁ బల్కిరి దేవకార్య మిం
పొనరఁగఁ గూర్పనే యిటుల ♦ నుద్భవమొందెను గాళి, యంబ శ
ర్వానికయి తాఁ దపోవ్రత మపూర్వముగా నొనరించి యీశు భ
ర్తనుగ వరంబునొందె నిహితంబగు నిద్ది విమర్శనార్హమే? 124

క. సందియమొందక యిఁక బాలేందుధరున కిమ్ము వేడ్క ♦ లిగుర్లొత్తఁగ నీ
నందన నని గిరివరు లానందంబుగఁ జెప్పిరపుడు ♦ నగరాజునకున్. 125

చ. విని హిమవంతుఁ డెంతయును ♦ వేడుకఁజెందె హిమాద్రిజాతయుం
ఘనముగ మానసంబున వికాసమునొందె మహర్షులాత్మలోఁ
గొనిరి ముదంబు మేనకకుఁ ♦ గొండలమాఱఁగ నవ్వసిష్ఠ గే
హిని ప్రియవాక్యసత్కృతుల ♦ నెంతయుఁ బ్రీతముఁ జేసెఁ జిత్తమున్. 126

చ. మునుల కరుంధతీసతికిఁ ♦ బొందుగ నాథునితోడ మృష్టభో
జనములఁ బెట్టి తాఁ గుడిచె ♦ శైలకలత్రము శైలనాథుఁ డా

యునఘులకుఁ గావిడెంబులిడి యంజలిచేసి మహాత్ములార! నా
తనువు మనం బశత్యమును ధాత్రియు బుద్ధియుఁ జంద్రమౌళి కే. 127

క. అని తనతనయను నాదరమున నగల నలంకరించి భూధరుఁడు వశి
ష్ఠునికడకుంచి యనెన్ శంకరునికి సొమ్మిది నిశ్చితంబు మునివరులారా!

—* ఋషులు పార్వతికిఁ బ్రధానంబుచేసి శివునికడ కేగుట *—

వ. అనిన మును లిట్లనిరి.

గీ. శంకరుఁడు భిక్షుకుఁడు; దాత శైలరాజు;
భిక్ష పార్వతి; యింక నీయంత వేఱె కలదె?
ధన్యుఁడవు శైలరాజ మహోర్ధన్య! నీదు
భాగధేయంబుఁ జెప్పఁగ వశము గాదు. 129

చ. ఎలనము మీఱ నిట్లని మునీంద్రులు పార్వతిఁ జేతనంటి వెం
పలరఁగ దీవెనల్ సలిపి రమ్మరో! శంకరుఁ డెంత్తియో [illegible] ని
చ్చలు సుఖదాత్రివై తనరు శర్వుని కెప్డు వలపించతుమం
[illegible] 130

క. [illegible] 131

సీ. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 132

వ. పరస్పరంబు [illegible] యున్నంత న
[illegible]
[illegible]
[illegible] 133

శా. దేవాధీశ! మహేశ! [illegible]
త్సేవాసక్తుల కైన మానవుల కెంతే భీతి నాలింపు మే
నావామాంక్షికిఁ బర్వతేంద్రు [illegible] నాధంగులన్ బోధలన్
గావింపన్ దెలిపొందె నీ కనువిడం గాఁ జెప్పి కొప్పించుమా. 134

గీ. నాల్గురోజుల కిఁకను లగ్నంబు దేవ!
సురలతో నీవు హిమగిరి • కరిగి యందుఁ
బార్వతినిఁ బెండ్లియాడు మాభంగి నొప్ప
మెసఁగఁగఁ గుమారలబ్ధికై • యిచ్చ మెఱయ 135

వ. అనిన విని మహేశ్వరుండు సంతుష్టాంతరంగుండై మునివర్యుల కిట్లనియె. 136

ఆ. పెండ్లియనఁగ నేమొ • పేరంటమన నేమొ, నాకుఁ బరిచయంబు • లేకపోయె
నిందుఁ గడఁగి చెప్పఁడే • యేమి వలయునో, నిగమవాదులార • నేర్మి పేర్మి. 137

వ. అనుడు విని మునులు శివుని లౌకికవచనంబుల కలరి నవ్వుచు నిట్లనిరి. 138

క. కమలామాధవులను వా, గ్రమణీధాతల శచీపురందరుల విభూ!
సుమనోగణముల సన్మని, సముదయముల నచ్చరలను • సరఁగ బిలువుమీ.

క. వారెల్లవచ్చి సర్వము, నేరుపుతో సిద్ధపఱచి • నెయ్యము మెసంగన్
గూరుతురు పెండ్లి లోకా, ధార! యికన్ బోయివచ్చెదము సెలవిమ్మా! 140

—* హిమవంతుఁడు శివునకుఁ గల్యాణపత్రికఁ బంపుట *—

వ. అని సెలవొంది ఋషు లానందోక్తితో నిజధామంబుల కరిగి రంత నట హిమవంతుండు పుత్రమిత్రబంధుపరివారసామంతయుతుండై గర్గుండను స్వపురోహితునితోడ లగ్నపత్రికను లిఖింపఁ జేసి మహేశ్వరునకుఁ బుత్తెంచినఁ బరమేశ్వరుఁ డతిప్రీతుండై యద్దానిఁ బుచ్చుకొని తెచ్చినవారలకు దుకూలాంబరమణిమయాభరణంబుల యథోచితంబుగ నిచ్చి యనిపిన నవ్వారు సంతుష్టులై మరల హిమవంతుఁ జేరి మహేశార్పిత బహుమానంబులఁ గాన్పింపుడు హిమవంతుఁ డత్యంతసంతోషితస్వాంతుండై పరిజనంబులకు వివాహసామగ్రిన్ గూర్పు నాదేశించిన నవ్వారలు 141

—* హిమవత్పరిజనులు పెండ్లిసామగ్రిఁ గూర్చుట *—

సీ. బియ్యంబు గోధుమల్ • పెసలు కందులు మినుమ్ములలచందలును సెనగలును గొంప
లం తెసి కూరిచి • యందుఁ బెసల్ మొక్కల్లలవాని పప్పులు • గాఁగ విసిరి
మెల్ల ధాన్యపుపిండ్లు • నెసఁగించి నువ్వులా, వాలు మెంతులు మిరియాలు జీల
కఱ్ఱ యిమ్ములు నువ్వు • కప్పురపుంగట్లు, చింతపండు గుడంబు • చెఱకుముల గమి
గీ. తేనెచక్కెర హైయంగవీనములయు, నేతులును నాల పాల్ పెరుగు • నేర్లునూనె
గావులును నేతినూతులు • పనసపుగుట్ట, లటుకులింగువ సొంటియింగ్లమరఁ గూర్చి.

సీ. మఱియు [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 148

గీ. గనగనాల్ [illegible]
[illegible]

గీ. అగరుబుక్కా[illegible]
[illegible]

సీ. బంగరుపళ్లెరంబులును ◆ బంగారు[illegible]
బంగరు[illegible] ◆ బంగారు[illegible]
బంగరుపంచపాత్రములు ◆ బంగరుచెంబులు పైడి[illegible]
బంగరు [illegible] ◆ బంగరు[illegible] సమృద్ధిగాన్. 146

గీ. పైడిపన్నీరుబుడ్లును ◆ పైడిచందనంబు గిన్నెను పైడికొప్పెరంబు గిన్నె
పైడి[illegible] ◆ పైడియగరు,వత్తులనుంచు పాత్రములు[illegible].

చ. వలిపపుంబట్టుపట్టుసెలు ◆ వన్నెల వన్నెల[illegible] పావడల్
జిలిబిలి జాళువా సరిగ ◆ చీరలు బంగరు పట్టుసెల్లెలున్
జెలువపుంబట్టుదోవతులు ◆ [illegible] పైడి[illegible]
జలతరుపట్టుచేలువులు ◆ [illegible]. 148

మ. [illegible]
[illegible] కేయూరముల్
[illegible]
[illegible]. 149

క. [illegible]
[illegible].

చ. అరిసెలు [illegible] ◆ [illegible]
గరిజెలు లడ్డువంబులును ◆ గమ్మ[illegible] పూపముల్ జవుల్
పొరయు జిలేబులున్ మణుంగు ◆ పూవులు [illegible] లాసవంబులున్
బరిపరియారుంగాయలును ◆ పానకముల్ వలుతీరు లొప్పగాన్. 151

వ. మఱియు ననేక ప్రకారంబులైన వస్తుప్రకరంబుల నాయితంబుచేసి యమరిక మెఱయుచుండి రంత గోత్రపురంధ్రులు లోకశుభముహూర్తంబున వారసు వాసినీజనంబులన్ గూడికొని పార్వతికి మంగళాలంకారంబుఁ జేయుందొడంగి తా మమూల్య దివ్యాంబరహారిద్రాచందనకుసుమాభరణాలంకృతలై

—* సువాసినులు పార్వతిని పెండ్లికూఁతును జేయుట *—

గీ. మంగళస్నాన మాడఁగ నవ్వంగళాంగి, తనువుఁ గాఁగూర్చి తడియొత్తియుండమైన
జలతరీజిల్గుఁబట్టువల్వలను గట్టి, నుదుటఁ గల్యాణతిలకంబు గుదురుపఱచి ౧౫౩

సీ. పునుఁగు నెత్తావికలపంబుఁ బూసి యటుతఁ
గైశ్యమున హరిచందన కల్పపుష్ప
దామములఁగూర్చి మణిమయో దారభూష
ణములఁ గైసేసి రుత్సవం బమరనపుడు.

—* హిమవంతుని చుట్టాలు పెండ్లికి వచ్చుట *—

క. గిరిరాజేంద్రుఁడు కౌతుకమరుదొప్పఁగ బంధుమిత్రు లండఱినిఁ దగన్
వరుసగఁ బిలువఁగ నంతన, బిరబిర వార్వచ్చి రప్డు పెంపుదలిర్పన్. ౧౫౫

క. ఘనవిభవ మొప్పఁ గాంతా, జనములతోఁ బుత్రమిత్రజనములతో వా
హనములతోఁ బరిచారక, జనములతో వచ్చిరపుడు శైలపలనకుల్. ౧౫౬

ఉ. శ్రీవెలుఁగొందు రత్నములు చెన్నలరారెడు నాణిముత్యముల్
పూఁచిన పైఁడి తామరలు పూర్ణముణుల్ పవడంబు తీవెలున్
రోచనమున్ మృగీమదము రుక్మముఁ గానుకలఁ దెచ్చి రప్డు క్రౌం
చాచలకాంచనాచలగజాచలవింధ్యమహాచలేశ్వరుల్. ౧౫౭

మ. మఱియున్ మందరచందనాయుతవరామత్స్యాద్రిధరంబుల్ రహిన్
గరవీరాద్రియు దర్దురాద్రియును శ్రీకాలంజరాహార్యముల్
బిరుదొప్పారెడు పారియాత్రగిరి యావృద్ధాచలంబున్ రహా
కర మా వేంకటశైలరాజమును వేడ్కన్ వచ్చె నత్యున్నతిన్. ౧౫౮

సీ. ఇకఁ ద్రికూటామ్రకూట మహేంద్రకూట
గంధమాదన మాల్యవద్గ్రావవరులు
బ్రహ్మపుత్రి సరస్వతీ బాహుదా శ
రావతీ సింధు శోణ భద్రా నదులును. ౧౫౯

క. [illegible] గృష్ణయునగ
[illegible] ద్రిందమనొప్పన్

వ. [illegible]
[illegible]

— [illegible] —

[illegible]

వ. అందు

శా. [illegible]

శా. [illegible]

మ. జలయంత్రంబుల [illegible]
బులు [illegible]
జ్వాల [illegible]
లలితారామ [illegible] ౧౬౯

[illegible] 167

[illegible]

క. [illegible]

మ. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 168

శా. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 169

క. మఱియొక్క [illegible]
[illegible]

ఉ. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 171

చ. ఒకయెడ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 172

చ. [illegible] శ్రీసతి నామము [illegible]
[illegible] శ్రుతిగానము సేయుచుండఁగాఁ
[illegible] వేయుచుండఁగా
[illegible] నడిపించె నొక్కెడన్. 173

[illegible] 176

[illegible] 177

[illegible] 178

[illegible] 179

[illegible] 180

[illegible]

[illegible]

[illegible]

—— [illegible] ——

గీ. [illegible]

[illegible]

ఉ. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 183

గీ. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 184

క. [illegible]
[illegible]

గీ. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 186

—— [illegible] ——

ఉ. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 187

గీ. ఎవ్వరే నిష్ఠు నా పెండ్లి • కేగుదెంచ
లేని నాత్మీయవర్గంబులోన నా ?
నడఁగి వెలిసేయుచునఁగ మునీంద్రుఁ డలరి
ప్రేమకు సెలవొంది పోయె నాశ్రమమున. 188

వ. నారదుం డతిత్వరితంబుగ వైకుంఠాది సకలలోకంబులకేగి దివ్యమునిజనంబుల నెల్లరకు శివకల్యాణం బెఱింగించి పిలిచి వచ్చి యీశ్వరుఁ జేరికొనియె నంత ప్రభాతంబున. 189

సీ. వైకుంఠపురవాసుఁ డీ వనజాక్షుఁ డిందిరతోఁ గలదృష్టుఁడయి తోడరివచ్చె
సత్యలోకనివాసుఁ డీ చతురాననుఁడు వాణీగలిసితోఁ జేసి కదలివచ్చె
అమరాలయనివాసుఁ డీ పాకశాసనుఁ డింద్రాణి జయంతాదులతోడవచ్చె
పావకాదికదిశాపాలకుల్ తత్తన్నివాసములందుండి వచ్చిరెలమి

గీ. వసువగా భాస్కరాది సంగ్రహములు
సప్తమాతృకలు శేషసుమహితాదు
లఖిల మునులు దివ్యపద్మనాభ్యాదులు వచ్చి
రలువవచ్చిరి గణములు రాజు మెఱయ

—* దేవసభలు ప్రమథులు శివునిపెండ్లికొడుకుఁజేయుట *—

వ. ఇట్లు వనేకదివ్య యక్షగంధర్వ విద్యాధరోరగాదులు వచ్చి పరమేశ్వరునకు బ్రమోదంబు నిలిపిరంత మహేశ్వరుండును వచ్చినవారలనెల్ల యథాయోగ్యంబుగ నాదరించుచు వారెల్లఁ బొంగిపోఁగ లి మహోత్సాహంబునఁ గార్యభారంబు వహించిరప్పుడు కైలాసంబు నుత్సవశోభితంబై యొప్పె నంత దాక్షాయణీముహూర్తంబు సప్తమాతృకలీశ్వరునకు మంగళాభిషేకంబుఁ గావించి గౌరీ ప్రదాన వాకట పుష్పంబుల నలంకారంబుఁగావించిరి. 191

ఆ. విష్ణుపీశ్వరునకు విన్నవంబొనరించె, దేవ! చిత్తగించి యీ వివాహ
మర్థి గృహ్యసూత్రగతిఁ జేసికొందుము నిన్ను, ననుసరించియెల్లరాచరింత్రు 192

ఆ. అనిన దేవదేవుఁ డంగీకరించెను, బ్రహ్మదేవుఁడప్పుడు ప్రౌఢివరర
మంటపప్రతిష్ఠ మఱియు నాందీముఖంబులనుసల్పె దివ్యమునులఁగూడి.

ఉ. గౌతముఁడున్ వసిష్ఠుఁడును గశ్యపుఁ డత్రి శిలాద కర్దముల్
ప్రీతివిభండుఁడున్ భృగు మరీచి దధీచులు వైభుఁ డుత్తమ
ఖ్యాతికరుం డగస్త్యుఁడును గణ్వుఁడు మున్నగు మానివల్లభుల్
ధాత సమీపమందు నవధానముతో వసియించి మించగన్. 194

క. దసుత మెఱయంగ శుభా, వేశున్ వేదోక్తనియమ విహితసరణిలో
దీక్షాబంధము లోకా, ధ్యక్షునకున్ గట్టిరెలమి దైవాఱంగన్. 195

[illegible]

[illegible] 198

క. [illegible] ... [illegible]
నందయుఁ ... తక ... గల ప్రమథ ... [illegible]
... [illegible]
... [illegible] 199
... [illegible] చేసిరి.

సీ. కోటిబలంబునఁ దోడ్తో ... కక్షిసంఘ, నాలుగుకోట్ల సేనల విశాఖుఁ
డైదుకోటుల సైన్య • ములు ... పాలాఖ్యుఁ డాఱుకోట్లొప్ప ... కుండు
ఏనిమిదికోట్ల వాహినితోడ మధుపుఁ, డష్ట మహావేశనుఁ • డష్ట విక్రుతుఁ
డష్ట విష్టంభకుం డష్టలే చంద్రతా, పనుఁడింక మేటియౌ • పారిజాతుఁ

గీ. డలమిఁ దొమ్మిదికోట్ల వాహినులతోడఁ
గేకరాఖ్యుండు పదికోట్ల • సమూహతోడఁ
గుండపాల్వతనులు పది • రెండుకోట్ల
బలఁగములతోడ నడిచిరి • బలువసులకు 200

గీ. అగ్నిముఖుఁడొక్క కోటితో • నర్కమూర్ధుఁ
డొక్క కోటిఘనావహుం • డొక్క కోటి
నా చతుర్వక్త్రుఁ డేడుకోట్లల మహాబ
లుండు దొమ్మిదికోటుల • దండులుండ 201

క. కరణుం డిరువదికోటులు, నఱువదికోట్లొప్పఁ గాక • యాదోదరుఁడుఁ
హారువగు సైన్యాబలరంగ, నరుదుగ నడిచిరి హిమాల • యంబునకు వడిన్ 202

వ. మహేశుడు [illegible] గణపర్వతము [illegible] విమానము [illegible]
[illegible] వాహనారూఢుండును [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] నుండునది. క్షేత్రపాలురును క్షేత్రవర్తులును. మహేశ్వర ప్రతినిధి యగు నంది
కేశ్వరుండును [illegible] యగు చండీశ్వరుండును ప్రమోదంబుతో వారు
[illegible]

ఉ. అందఱు [illegible]
కొందఱు భక్తి [illegible]
కొందఱు [illegible]
[illegible] 204

క. కొందఱు వృషభ [illegible]. కొందఱు [illegible] వదులు • కొందఱు ఖచరుల్
కొందఱు నాక [illegible] కొందఱు వివిధప్రదేశ • కుశలులు సిద్ధుల్. 205

వ. ఇట్లనంతభక్త [illegible] ప్రమథగణంబు జయజయనాదంబులతో ననేకడమరుక శంఖఘంటా
భేరీ [illegible] వేణువీణా మృదంగాది వాద్యశ్రేణులతోఁ
బరమేశ్వరి కల్యాణంబునకై ప్రయాణంబు సేయుచు వారలతోడ. 206

సీ. తత్కాల [illegible] పుష్ప [illegible] సుత్తమాంగంబుతోడ
వరజనంబులకెల్ల • భయము [illegible] ఘనమైన ప్రేతాసనంబుతోడ
సర్వాంగములయందుఁ • జాలఁగ వెలయించు, సర్వాభరణముల • సొరుతోడ
వికటనృత్తములతో • వింతవేడుక సేయు, తతపరిచారికా • తతులతోడ

శైనను, మాణిక్యపద్మరాగఖచితగవాక్షంబులును, రాజరాజాగారంబువోలె బహువస్తు
నిగణప్రకీర్ణరమణీయదివ్యసింహాసనభాండాగారమండితంబైనదియు, నవాక్షతకస్తు
రికింపులను ప్రాసాదముఖశాలంబులను నవరత్నఖచితంబులను నప్రా
స్త్రాంబులను నగు పాత్రమానమంటపంబులను జడీయంతశాలద్యోతమానంబగు
నగ్నిపత్రిత్వావేదికను గనుంగొని యమ్మణిమంటపశిల్పకలాకౌశలంబున కెక్కు
డక్కజంబొంది యొక్కింతసేపు విచారపడి వచ్చినకార్యంబు మఱచి విన్నం
దనంబునం దెన్నంబడ్డి చెదరి బెదరి యదరి పదరి తిరిగితిరిగి యఱిగియుఱిఁగి
యొఱఁగి వలంకులఁదొలంగి మలంగి కలంగి యలంగి వేసరియోసరిలి యొట్టకే
లకు గట్టిమదిన్ జేసి తెప్పరిల్లి యప్పుడప్పర్వతరాజవర్యున్ జేరంబోయి బెద
రుచు నాతని కిట్లనియె. 218

ఉ. పర్వతరాజవర్య! విను • భర్గుఁడు పార్వతిఁ బెండ్లియాడఁగా
సర్వసుపర్వవర్యులను • సన్మునులన్ గణసిద్ధసాధ్యగం
ధర్వుల నెల్లఁ దోడ్కొని ముదంబున నీకుధరంబుఁ జొచ్చెన్
హర్వుగ నీవిధానము రయంబునఁ జెల్పు మకృత్రిమంబుగన్. 219

వ. అనిన హిమవంతుం డిట్లనియె.

ఉ. నారద! శిల్పికల్పితక • నన్మణిమంటపదర్శనంబునన్
ధీరతయెల్లఁ గోలువడి • తీవర మొందెద వేల యిందు ర
విన్మా! రుచిరాన్నపానముల • మేలుగనొంది యనుగ్రహించి నా
కూరిమిపుత్రులన్ గొనియు • గోపతివాహనుఁ జేరి చెప్పరన్. 220

క. కొని తెమ్ము నాదు పురమున, కని హిమవంతుండు మౌని • కభ్యర్హితభో
జనమిడి మైనాకాదులఁ, దనతనయులఁ బంపె మౌని • తల్లజు వెంటన్. 221

— * నారదుఁడు హిమవత్పుత్రులతో శివునియొద్దకు వచ్చుట —

సీ. అంత నట మాధవుఁడు మొదలైన సురలు
దేవమునిరాక దడయుటఁ • దెలిసి చిత్త
మందుఁ దత్తర మొందుచున్నంత నతఁడు
శైలపుత్రులతో వచ్చి • సంభ్రమమున. 222

క. శివునకు జోహారుచేసి ని,లువఁ గేశవముఖనిలింపు • లు ముని తెలుఁగు శై
ర కుమారులనున్ గని, లవముదలఁకి యనిరి • మునిలలామునితోడన్.

ఉ. ఏమి మునీంద్ర! నీవిటుల • నెంతయు విభ్రమ మొందినట్లుగా
[illegible] దెల్పెదవు డెందము తత్పర
[illegible]
[illegible] తెల్పు మస్మయున్. 224

గీ. అనిన విని యా విష్ణుమాయావిమోహి
తాత్ముఁడై విధి విష్ణుల • నమరవిభుని
నేకతమ్మునఁ జేర్చి తా • నిట్టులనియె
బెదరుఁ జెందిన వదనమున • విరసకళల. 225

చ. వినుఁడు విధాత! మాధవ! [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 226

వ. మహేంద్రుని బలికించి మఱియు నిట్లనియె.

క. నగపతి! నీవు [illegible] యుత్కట • వదలక యుపుడా
[illegible] బోలుద్వృథముగాన్.

వ. మఱియు నప్పురుషుండు

క. [illegible]
[illegible] 228

వ. [illegible] జెందితి ననుడు మహేం
ద్రుఁ [illegible] 229

ఉ. [illegible]
[illegible] సేవింసేతు నిం
[illegible] నరాతివర్గముం
[illegible] 230

క. అని కలహాశనుకతమున, [illegible]
[illegible] నిట్లనియె [illegible] వేగన్. 231

చ. వెఱవకు దేవరాజ! ధృతి • విసరపోవఁగ నెవ్వఁడేని నిన్
బొరిగొనుసంచు నెంచకు ప్రభుం [illegible] నేరికే

[illegible]
[illegible] ౨౩౪

[illegible]
[illegible] ౨౩౫

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ౨౩౬

క. [illegible]
[illegible]

క. [illegible]
[illegible]

గీ. విష్ణు [illegible]
[illegible]
కొండదొర [illegible]
[illegible] 237

క. [illegible]
[illegible] ౨౩౮

చ. [illegible]
గని యిటువలెన్ [illegible]
[illegible]
జనమది లేదు నాకిఁకను [illegible] సత్వరమేగుదమా హిమాద్రికిన్. ౨౩౯

క. అనుకూలంబుగఁ గార్యం, బనువుపడంగ వేఱుఁదలఁపు [illegible] టదనీతియె చె
ప్పని యనిమేషులతోఁ దా, నని మారవిరోధి మన్మథాధీనుండై. 240

గీ. అనుఁడు విష్ణ్వాది దేవతలభవు సెలవుఁ, గొనిముదంబంది వేగిరంబునఁ బ్రయాణ
మొనరఁగాఁ జేసిహిమవన్నగోపకంఠ, తలముఁ జేరిరి దివ్యవాద్యములు మ్రోయ.

—॥ హిమవంతుఁడు శివు నెదుర్కొనుట ॥—

మ. [illegible] ॥ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ॥ [illegible] విశ్వేశ్వరున్. 242

కం. వేదములు [illegible] ॥ [illegible]
[illegible] ॥ [illegible]
దైవతా[illegible]
[illegible] 243

వ. [illegible]
[illegible]

ఉ. [illegible] ॥ [illegible]
శైలరాజవరుఁడు ॥ [illegible] 244

సీ. [illegible] ॥ [illegible]
[illegible]
[illegible] ॥ [illegible]
[illegible] ॥ [illegible]

గీ. [illegible] ॥ [illegible]
[illegible]
[illegible]
నమరు సర్వేశ్వరు[illegible] 245

వ. [illegible]
[illegible]

క. [illegible]
[illegible]

—॥ హిమవంతుఁడు శివునిఁ బ్రస్తుతించుట ॥—

మ. సకలాండంబు లెఱుఁగట్టి దారఁ పై ॥ సర్వామరశ్రేణితో
నాకంబో కొండలకాప్పవిటి కిటులన్ ॥ గోవాప్ప విచ్చేసి నా

నిరుపమానికా దయః [illegible] విచిత్రంబు [illegible]
[illegible] 249

క. [illegible] 250
[illegible]

గీ. అని యిట్లు [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 251

— [illegible] —

[illegible] వ్యాసంబులను [illegible]
శివుని [illegible]
[illegible]
[illegible] 252

వ. అంత [illegible] 253
[illegible] యిట్లనియె.

శా. [illegible] మునీంద్ర!
[illegible] 254

క. [illegible]
[illegible] మొప్పన్ 255

— [illegible] —

వ. శివుఁడును మానాభిప్రాయం బెఱిఁగి యుమాపతి యహంకారంబునను గినిసి
యాపె క్షజ్ఞానం బినుమడింపఁజేసి హరి విరించుల కిట్లనియె. 256

క. మీ మీ సేనలు గొలువఁగ, [illegible] నొక్కరొకరు నేప్పున గిరిసు
తాప్రియునిపురి యయిన కరుగుం డామీఁదను నేను వత్తు నభిమత మొప్పఁగా. 257

ఆ. అనిన హరివిరించు లభవు నభిప్రాయ మెఱిఁగి సైన్యమెల్ల నొఱపుమీఱ
వేఱువేఱఁదీర్చి వేగంబె సురలతో, సాగుఁడంచు నంత సన్నసేయ. 258

—* చంద్రశేఖరునకు మేనకకు నారదుఁడు దివ్యులనెల్ల నెఱింగించుట *—

క. [illegible] విలువ ♦ [illegible] దుమ్ముల్
[illegible] నడువన్.

వ. [illegible]
[illegible] ౨౬౦

సీ. [illegible]
[illegible]

తే. [illegible]
[illegible] ౨౬౨

సీ. [illegible]
[illegible]

క. [illegible]
[illegible]

క. [illegible]
[illegible]

క. [illegible]
[illegible]

మత్తకోకిల. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ౨౬౭

తరల. అనుఁడు [illegible] బలంబులన్
[illegible]
గనుము [illegible] యితండొ శివ్వుఁడనఁ ♦ [illegible]
ఘనుఁడిఁకెట్టిఁడొ నాదు [illegible] ♦ గాంతుఁడం [illegible] చుచున్. ౨౬౮

క. జక్కులదొర క్రొమ్మనితోఁ, నక్కజమగు సేనతోడ ♦ వరుదేరఁగఁ బె
న్మక్కువ నలకూబరునిన్, గక్కునఁగని మురిసి యితఁడొ ♦ గద శివ్వుఁడనినన్

ఉ. కాఁడట మానుచెప్ప మునికాంక్షముతోడ మహేంద్రుఁ డత్తఱిన్
వాఁడితఁడౌఁ దగా నమున • భూభరరాజ్యవిభూతి గాంచి పోఁగనన్
జేఁ ఔఁగదా శివుండనుచు • వృత్రహణాఁ జితెఁపించు నారదుం
డాడ నిఁకెవ్వఁడో శివుఁ • డటంచు మదిన్ దలపోసె మేనయున్ ౨౭౦

పంచచామరము: ఇటుల్ తలంచుచుండ నొక్క • ధీరుఁడొంతొ యొప్పుగా
జటాలునన్ ఒలంబుతోడఁ • దారసిల్లఁగబ్బురా
మిటారి నంబరం బెసంగ • మిన్ను ముట్టి గుట్టలన్
జటాలుఁ గాంచి యీవలంతి • శర్వుఁడేమొ కన్గొనెన్ ౨౭౧

ఆ. చందురుండితండు • శర్వుండుగాఁడని, పల్కెఁ దపసియంత • భాస్కరుండు ౨౭౨
కనులఁ గప్పివేయు • ఖరమరీచిసహస్ర, మదరి వెలుఁగరా భ • రించుచుబునొంది.

ఆ. ఇతఁడె యితఁడె మూడు • మూర్త్యరుండనమేన, మాని శివుఁడు గాఁడు • భానుఁడనుచు
బ్రహ్మఋషులు మునులు • పరిధవంబుగఁ గొల్వ, నా హిరణ్యగర్భుఁ డరుగుదెంచె

వ. కనుంగొని మేనకయును తాపసనాయకుం జూచి.

మత్తమయూరవృత్తము: దేవముని చూడు మిఁకఁ • తేజియిఁ గానింపా
పావనకలామయుని • బ్రహ్మముని గేయున్
బూవిలుతుఁ గెల్చిన వి • భుండొకొ యనన్ రా
జీవభవుఁ డీతఁడని • చెప్పె మునియంతన్ ౨౭౩

సీ. కోటికందర్పుల • కోమరారు సౌందర్యో, యుఁగడాలు మేల్మిసో • యగముతోఁ
శంఖచక్రగదాది • సాధనంబులనొంది, తనరారు నాల్గు హ • స్తములతోడ
కట్టిన మేల్మి బం • గారు పుట్టంబుల, పట్టంబులా తళ • తళలతోడ
నుదిముందు రవికాంతి • నొప్పుచున్న దివ్యంబైన యుల కౌస్తు • భంబుతో

గీ. దంబుమీజీన మణిమకు • టంబుతోడఁ, గడుమనోహరమైన ము • ఖంబుతోడ
దయను వెదజల్లు వనజనే • త్రములతోడ, విష్ణుదేవుఁడు వచ్చెను • వేల్పులలర

క. కనుఁగొని మేనక వెనుముద, మున నడిగె దితఁడె శివుఁడు • మునినాయక!
న్మనుఁడు నతఁడితఁడు కేశవుఁ, డనఘుఁడు శివుఁ డింతకన్న • నధికుండు చెలీ

ఉ. ఆతనికన్న మిన్న నొకఁ • డైనను లేఁడిఁక నాతఁడే జగ
ద్వ్రాతము లేలునాఁ డఖిల • పాలకపాలకుఁడిద్ధవైభవుం

[illegible] 277

[illegible]

[illegible] 278

వ. [illegible]

ఉ. ధన్యు[illegible]

[illegible] 279

సీ. [illegible]

[illegible]

[illegible]

క. [illegible]

[illegible] 281

వ. అనునంతలో [illegible] గొందరు [illegible] కాముస్త్రి [illegible] గొందరు [illegible] గొందరు చక్రతుండులును గొందరు శక్తితుండులును గొం[illegible] గొందరుసురూపులును గొందరుకరాళులును గొందఱురాక్షసులును [illegible] లును గొందరుహరికేశులును గొందరుముద్గరహస్తులును గొందరు ధనుశ్శరహస్తులును గొందరుపరశుహస్తులును గొందఱుఅసిహస్తులును గొందరుశక్తిహస్తులును గొందరుగదాహస్తులును గొందరుముసలహస్తులును గొందరుహలహస్తులును గొందరుశూలహస్తులును గొందరుభిండివాలహస్తులును గొందరుచక్రహస్తులును గొందరుక్రకచహస్తులును గొందరువేత్రహస్తులును గొందరులవిత్రహస్తులును గొందరువిరుద్ధవాహనులు గొందఱుఅనిరుద్ధవాహనులును గొందరుశంఖవాదులును గొందరుగోముఖవాదులును గొందరుఘంటావాదులును గొందరుడమరువాదు

లును కొందఱు [illegible] కొందఱు శిఖాహీనులును కొందఱు ఖేటహస్తులును కొందఱు అసిపాశహస్తులును కొందఱు [illegible] ముఖులును కొందఱు జటాధారులును కొందఱు కిరీటులును కొందఱు పంచశిఖాధారులును కొందఱు ఛత్రధరులును కొందఱు చామరధరులును కొందఱు [illegible] హస్తులును కొందఱు నైష్ఠికులును కొందఱు ఏకముఖులును కొందఱు ద్విముఖులును కొందఱు చతుర్ముఖులును కొందఱు బహుముఖులును కొందఱు [illegible] కొందఱు [illegible] కొందఱు [illegible] కొందఱు బహుకరులును కొందఱు త్రినేత్రులును కొందఱు బహునేత్రులును కొందఱు ఏకకర్ణులును కొందఱు బహుకర్ణులును కొందఱు లంబకర్ణులును కొందఱు గజకర్ణులును కొందఱు గజముఖులును కొందఱు అజముఖులును కొందఱు ఋక్షముఖులును కొందఱు హర్యక్షముఖులును కొందఱు సృగాలముఖులును కొందఱు శార్దూలముఖులును కొందఱు శరభముఖులును కొందఱు వృషభముఖులును కొందఱు కురంగముఖులును కొందఱు తురంగముఖులును కొందఱు శుకముఖులును కొందఱు పికముఖులును కొందఱు బకముఖులును, కొందఱు వృకముఖులును, కొందఱు ఏకపాదులును, కొందఱు ద్విపాదులును, కొందఱు బహుపాదులును, కొందఱు వ్యాఘ్రపాదులును, కొందఱు అంజనవర్ణులును, కొందఱు కాంచనవర్ణులును, కొందఱు ధూమ్రవర్ణులును కొందఱు శ్వేతవర్ణులును, కొందఱు లోహితవర్ణులును, కొందఱు నీలలోహితవర్ణులును, కొందఱు నానావర్ణధరులును, కొందఱు నానావేషధారులును నయి యసంఖ్యాత మహావీరు లద్భుతభయావహంబుగఁ గదలిరా నారదమునీంద్రుండంగులితో నవ్వారి వేఱు వేఱుగఁ జూపుచు మేనక కిట్లనియె.

చూడు ప్రమథగణంబులఁ • జూడు భూత, సైన్యములఁ జూడు మిఁక వీర • సైన్యములన జూడుమర్ధేందుభూషితు • చూడుఁ బెద్మ, సర్వపర్వతమూర్ధన్య • సాధ్వి! యిపుడు.

—* మేనక శివునిఁ జూచి భయపడి యాక్రోశించుట *—

శా. చూచెన్ మేనకయంత భీకరగణ • స్తోమంబుతో భూతపై
శాచవ్యూహముతోడ వచ్చునభవున్ • శార్దూలచర్మాంబరున్
క్రోధిష్ఠోగ్రశిఖరాఖరాంశునయనున్ • శూలాయుధున్ గోరథున్
రోచిర్లిప్తకపాలహస్తు సుకపర్దున్ భస్మదిగ్ధాంగకున్ 2

తే. చూచినయంతనే వణఁకు • చొప్పడ గాడ్పునఁ గూలినట్టి యిం
పౌ చిగురాకు తీవవలె • నద్రివరాంగన నేల మూర్ఛిలన్

[illegible] కాన్న సేవల నొప్పుచున్నదన్
[illegible] గోపికల్. 285

సీ. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 286

క. కోపంబునఁ బాపం బా, టోపంబున [illegible]
పాపంబని వెఱచియుఁ, దాపసులు [illegible]

— * మే[illegible] * —

క. [illegible]
[illegible] 289

ఆ. చిన్ననాఁడె నీవు ♦ శివున కీశివ నీయఁ, దండ్రిఁ జెప్పి తప్పు ♦ దప్పగింతఁ
బెట్టివచ్చెఁ గూఁతుఁ ♦ గట్టులదొర తోడ, నే జనించె వెడఁద ♦ యెంతయేని.

క. మరల సుతకీప్ప దలఁచెను, మరలుకొనని కేడుఁ జాలు ♦ మంతరమిడి దు
ష్కరతపము సేయఁ బంపితి, వరె! యీవిధమైన ఫలము ♦ నమరించుటకై,

గీ. దాఁగి లిపుడెందుఁ జెల్లగ♦ద్దాల మేలి, యుయ్యెలాటలు బెంకిడు ♦ నార్తిదఱుగ
వారి గడ్డంబులను; నెట ♦ బాతిపోయె, మాయలాడి మునలినాని ♦ మాయలాడి.

వ. అని కుమారికా జేరఁబిలిచి కటకటంబడి విలపించి యిట్లనియె. 292

— * మేనక పార్వతిని నిందించుట * —

చ. అకట కుమారి! నాకడుపు ♦ నాఁబడి పెట్టితి వది వంశముఁ
వికలతనొందఁ జేసితివి ♦ విశ్వవిమోహకమైన నీదు పు
ట్టుకయును నందనందము బోలో వనధిక్ బడఁద్రోసి త్రోసి తా
వక మతిపేర నెంతటి యవస్థకు దాకొనఁ జేసె మాకటుల్. 293

సీ. రాజహంసమును బా♦ఱఁ గఁదోలి వాయసం,బును గేలఁదాల్చఁగాఁ♦బూనుమాడ్కి
దంతావళముఁ బాఱఁ♦దఱిమి నైచి విశృష్ట, జంబుకంబును జేరఁ♦జనెడు చాడ్పు
తండులాన్నముఁ బాసి♦తవిటిరొట్టెను గాల్చి, మెండుగా వేడ్కతో♦మెసవుపోల్కి
హైయంగవీనంబు♦నవల బోఁ జల్లి తా, నుడుమానెఁ [illegible] విధమున

గీ. బ్రహ్మవిష్ణువిబుధ [illegible] స్తుతి [illegible] బుధ [illegible]
జేరి [illegible] ! [illegible]

ఉ. [illegible] సమ్మోహమును [illegible]
సుందరి [illegible] భవమ్మోహిమయా [illegible]
[illegible] సకల [illegible]
సుందరి [illegible] సర్వము [illegible] 295

వ. ఇట్లు పరిపరివిధంబుల వాపుకొనుచు బడలిక నొందు మాతృమూర్తి నేయును ప్రబల
వ్యాకులయై యమ్మేనక హాహాకారంబు లెసంగ నేడ్చుచున్నంత నాశ్చర్యకరంబై
యిరుగెలంకుల వచ్చిన నిఖిలశైలసురమునిగణంబులును జేరవచ్చి దానాదార్చు
చుండ నారదుండు సాంత్వనంబున నిట్లనియె 296

చ. అలజడిమాను శర్వాని యథార్థస్వరూపముఁ జూడవైతి వు
జ్జ్వలతరమద్ది మాయల నెసంగ ధరించిన రూపమద్ది యిం
దుంకయు మల్కఁబోని పరితాపమునన్ శశిమౌళికి శివన్
దలఁపు లెసంగఁగా నిడి ప్రమోదమ్మునఁ బెండ్లి యొనర్పు మమ్మరో! 297

—॥ బ్రహ్మేంద్రాదిదేవతలు మేనకకు సమాధానముఁ జెప్పుట

క. అనిన విని మేన ముసుఁగ న్గొని దప్పులకేగు ముంగను గుటిల! యీయుపా
యమ్మున నంత్రం [illegible] ఖి [illegible] సతికి నతివిపరీతము ఘనస్. 298

గీ. మేన! [illegible] మాదు [illegible] శివుండు పరమసుఖదాత సకలలోకములకు ఘనకృతమును
మెచ్చి [illegible] యిట్లిచ్చెవరము, లేకపడయఁగవచ్చునే లోకనాథు.

గీ. అనుచు విని మేనచాలఁగ [illegible] దోషమిదు [illegible] ననియె యోదార్థమైన
[illegible] సాత్మజాతను జనించుమని [illegible] కేమి సమ్మోయి పట

క. అనస ప్తర్షులు డగ్గఱి యనిరిట్లు గిరీంద్రపత్ని! యరువుగఁ గార్యం
బనుకూల పఱుపవచ్చితి, మనఁదగునే యిట్టులరయ కనుచితవాక్యముల్.

గీ. ఆర్థియై జగదీశ్వరుం దరుగుదెంచె, నీదుగేహంబునకు మేన! యాదరమున
నాత్మజనొసంగి పాణిగ్రహణముఁ జరిపి, పంపు మొందక క్రుద్ధుపై భవము దనర

క. అనినన్ మేనక యనెమీ, మనసొప్పఁగ టారిచేఁగు మారిఁదునుముదా
ననుగాని శివునకీయను, చనుఁడీఁక దప్పులకు నాదు సముఖము విడుఁడీ! 303

—* హిమవంతుఁడు మేనకకు సమాధానము చెప్పుట *—

మ. అనవంతన్ గిరినాథుఁ [illegible] యోదార్చి యి
ట్లనియెన్ జేలి జేల మెట్టినను [illegible]రమున్ జేరితో
కన కన్యాకల [illegible] ◆ కల్యాణి! సర్వేశ్వరుం
డనఘుం [illegible] నీకొంతయున్ 305

క. నానావిధ రూపంబులఁ, బూని [illegible] ◆ ముగ్ధేందుధరుం
డానిటి నీవెఱుఁగక మూనిని [illegible] ◆ మఱుఁగుటమేలే?

ఉ. మూను [illegible] ◆ [illegible] రయమ్ముగను [illegible]
[illegible] ◆ [illegible] నీవునన్
[illegible] ◆ [illegible]
[illegible] ◆ [illegible] 306

వ. అనిన విని మేనక [illegible] కిట్లనియె.

ఉ. [illegible] ◆ [illegible]
[illegible] ◆ [illegible]
[illegible] ◆ [illegible]
[illegible] ◆ [illegible] 307

ఉ. [illegible] ◆ [illegible]
[illegible] ◆ [illegible] తెల్లముగను.

వ. అని పలికి [illegible] 309

—* పార్వతి మేనకకు సమాధానంబుఁ జెప్పుట *—

ఉ. తల్లి! యి దేల నీదుమది ◆ తెద్దయు మాఱెను దల్లడిల్లఁగా
నెల్లెడ ధర్మమర్మము ల◆నేక మెఱింగినదాన వీవిటుల్
పొల్లగ ధర్మమున్ విడువఁ◆బోలునె? శంకరుఁ డప్రమేయుఁ డీ
యెల్లసురాళి నేలెడు మ◆హేశ్వరుఁ డల్పుఁడటంచు నెంచితే? 310

వ. ఇఁక నందగాఁడు గాడందు వేని వినుము.

సీ. లీలచేఁ బలు తెఱఁగుల◆బాలచంద్ర, ధరుఁడు గనుపట్టు నీవిటు◆లత్తరంబుఁ
జెందవలదిఁక వేగనన్◆శివున కిచ్చి, పెండ్లిచేసి యిలన్ జేయు◆పెంపుఁ గొనుము.

క. అటు సేయకతక్కఁగ నే, నిటలాక్షుని దక్క నన్యు నిన్ జేపట్టన్
ఘటియించి త్రికరణప్రార్థనఁ, బిటు చెప్పితి లాఁతి యొక్కఁ డెంచకు తల్లీ! 312

వ. ఇట్లు గాక యెట్టకేలకేని దిట్టతనంబున కట్టడి కోర్చి పెట్టెదం ప్రపట్టిలో నన్నుఁ
బెరవానికిఁ గట్టఁబెట్టిన నది యొట్టుకవమృత్యు నారయుము. 313

క. పంచాననధవముగు నన్, గొంచక యొండొరుఁడు పెండ్లిఁ గొనఁగల డంబా!
పంచాననధనము నిలన్, వంచకమతి యొక్కనక్క వడయునె యెందున్. 314

వ. అవినవిని మేనక మిగుల విచారంబునొంది.

సీ. కన్నకడుపౌట నెక్కుడు * కక్కఱితిని, గాసిపడియిట్లు లలమటఁ * గాంచుటయ్యెఁ
గారయొక్కరి కాన్పైన * లోకులట్టు, లేనునుఁగ మిన్నకుండ నే * యెల్లఁగనుచు

ఉ. వేఁడుకొన్న బాలయిది * వేడ్కవరించెఁ గపాలినెట్టిలో
కాదను ధీరులెవ్వరును * గవ్వడ రెండును నేమిసేతునం
చేదయినన్ గుణంబొకటి * యేనియు లేదిఁక సాటివారిలో
నాదువిభుండు నేనుఁగడు * నవ్వులపాలగువార మక్కటా! 316

ఆ. మిగుల బుగులుసేయఁ * దగునొడలిబ్బంగిఁ, గరముచూడ్కి కధిక * భరముఁ గూర్ప
వెలయుని త్రిశూలి * కిల నేబెడఁగుఁ జూచి, యిగురుఁబోణిఁ బట్టి * యీయవలయు

ఆ. మేన యిట్లు మేర * మీఱి దుఃఖంబుతో, నగడుఁ జెంది పొగుల * నబ్జభవుఁడు
చేరవచ్చి యిట్లు * చెప్పె మేనా! విను, మేను శంభుతత్త్వ * మెఱుఁకపఱతు

ఉ. సర్వజగన్నిధానుఁడయి * సర్వజగత్పరిపోషకుండునై
సర్వజగన్నిహంతయయి * సర్వజగత్పరిపాలకుండునై
సర్వజగన్మయుండునయి * సర్వనియామకుఁడై తనర్చు నా
శర్వునిరూప మారయఁగఁ * జాలెదవా? యిటు జాలినొందఁగన్. 319

క. మది నిట్లు దెలిసి శివునకు, ముదమున శివ నిమ్ము రోస * మున్ విడుమిఁకఁ బెం
పొదవఁగ ననియన విని నగఁ, బొగలుచు నగరాజవరుని * బోటి యిటులనెన్.

ఉ. ఏటికి ధాత! యిట్లు తగ * వెంచక చెప్పెదు దీనిరూప మా
యేటికి ధారవోయుటకు * నెంచితి వట్టులగాక దీనినే
యేటికిఁ ద్రోయరాదె? విను * మీయను సుద్రుమ నేను బుత్రికన్
గోటులిటులఁగాంచిననుఁ * గోవిదు లెంతకునైన దంటలే. 321

— * సనకాదులు మేనకకు సమాధానంబు చెప్పుట * —

గీ. ఓసుదతి సనకాదిసిద్ధు లిట్లనిరి మేన!
సాంఖ్యకుల వినుఁ గంభుండు • పరమపురుషుఁడు
నీదు కూఁతును మెచ్చి మా•న్నించి యిట్లు
పెండ్లియాడంగ వచ్చె భా • వింపు సుదతి. 322

గీ. అనిన విని మేన వనరుచు • ననియె నిట్లు
సుగుణవతి నాదు కూఁతు నే • నొసఁగ నెపుడు
మాగొడవ యేటి కికఁ బోకు • మానిపోండు
సిద్ధులార! త్రిలోకప్ర•సిద్ధులార! 323

వ. అనిన యంతఁ బద్మ•జాదిబేలింపులు, మునులు సకిలులగుచు • మూర్ఛరాలి యుల్ల మెట్లు చక్క•నొందునని యనుకొని, కలఁగఁ జెంది నెఱఁగునగుచు గాంచిరంత.

— * విష్ణుమూర్తి మేనకను మరల శివునిఁ జూడుమనుట * —

ఉ. మాటలపొం దెఱింగిన ర•మాపతి యంత నెఱింగి వచ్చి య
ప్పాటలగంధి కిట్లుపరు • వంబుగఁ జెప్పెఁ బురంధ్రిరత్నమా!
బూటకమాడ నే నికను • బొల్పుగ విన్ము మదుక్తిఁ గన్మ నీ
పాటికులాంగనల్ గలరె • ప్రాభవ మందును భాగ్యమందునన్ 326

చ. ఒకనుడి యాలకింపుము గు•ణోజ్జ్వల! మానుషుఁగాని పద్మజా
దికసురవర్గమేనియు మ•దిన్ బగఁదాల్చి యిటుల్ వచించిరో
యకుటిలమైన ప్రేమమున • నారసిచెప్పిరొ యొప్పఁగాంచుమీ
సకలమెఱింగినట్టి గుణ • శాలిని వీవగరాజగేహినీ! 327

ఉ. ఐనను నుంతవిన్ము శివుఁ • డద్భుతలీల ననేకరూపముల్
బూనిచరించుచుండునొక • పోవడిఁ బోయెడువాఁడు గాఁడికన్
మానిని! యెట్లుచూచి యను•మానము నొందితివో మహేశ్వరున్
మానుగఁ జూడుమీ మరల • మానసమందుఁ బ్రమోదమేర్పడున్ 328

ఉ. ఇత్తఱి నీదుచిత్తమున • కెంతయు నచ్చిన నిమ్ము పుత్రికన్
హత్తకయుండెనేనియును • నడ్డమె నీకికఁ మానివేయుమీ
యుత్తమమైన మార్గమిది • యూరక యేటికి వాదులాడ భా
స్వత్తరదివ్యదీధితివి•భాసితమూర్తి శివుండు చూడుమా! 329

సీ. వామదేవుఁడు గాఁడమ్మ వామదేవుఁ
డతఁడు రుద్రుఁడు గాఁడమ్మ యతఁడు రుద్రుఁ
డాతఁ డభవుఁడుగాఁ డిఁక నతఁ డభవుఁడు
జగదాధారయు నగరాజదేవి వినవె. 329

వ. మఱియు నొక్కమాట వినుము.

సీ. నిర్గుణుండయి భాసిల్లు నిత్యప్రకాశుఁ డిట్లు లోకహితమునకై యిలమిన వత
రించె నితఁడె కాఁడె సృష్టించె జగము, లెల్ల వేదంబులను నెల్ల నెఱుఁగు మబల!

ఉ. ఈతని చేతనే పొడమె నీశ్వరశక్తి కృపాళుని జగ
న్మాత యజుండు నేనిఁక నమర్త్యులు మర్త్యులు సర్వభూతముల్
ఖ్యాతిగ నీతఁడే భువన కాండములన్నియు నేలుచేఁడు నీ
వాతురతన్ దొలంగి నిజమారసి భద్రములొందు మమ్మరో! 331

— * మేనక మరల శివునిఁ జూచుట కొప్పుకొనుట * —

ఆ. పద్మనయనుఁ డిట్లు పలుకఁగ విని మేన, మదిరయొకింత బెదరు మాని ముదము
కొనఁగ నిట్టులనియె గోవింద! యిప్పుడేను, మరలఁ జూచెద మారహరుని.

క. ఈమాత్రైనను శివుఁ డభ్రి, రామాక్ష్మతిఁ దనరెనేని రామనొసఁగి వే
ప్రేమమున బెండ్లిచేసెద, నేమాత్రము బొందరెదె దోహీనచరిత్రా! 333

ఆ. అట్లుగాక యున్న నమ్మత! మీరెల్ల, కోటిమన్మథులగు గూర్చినను మ
దీయతనయనీయ దిటమిది నామాట, వినుఁడు దీనికన్న వేఱులేదు. 334

క. అనుడు వనజాక్షముఖులగు, ననిమిషవరు లనుమతించి యభవుని చేరన్
జని రవ సూతుని గని మును, లని రవ్వలి కథను జెప్పు మనుచున్ బ్రీతిన్.

శా. నానాశైవపురాణవృత్తనిచితానందోల్లసన్మానసా!
సూనాస్త్రాంతకలింగపూజనలసచ్ఛుభ్రాత్మనాగాంబికా
ధీనాంతఃకరణా! దిగంతవిలసద్దివ్యద్యశోమండనా!
దానాగ్రేసరదన్నదానకుశలా! ధైర్యాతిహేమాచలా! 336

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి పార్వతీఖండంబునఁ
జతుర్థాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

[illegible]

శ్రీ శివ పు రా ణ ము

[illegible]

క. శ్రీ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

అక్కథకుఁడు శౌనకాది మహామునులకిట్లనియె.

ఉ. శ్రీ [illegible]
[illegible]
[illegible] మెచ్చునటు [illegible]
[illegible] ధరించి [illegible]

—* విష్ణు ప్రార్థనచే శివుఁడు దివ్యసుందరరూపంబు [illegible] *—

గీ. అనుచు హరి యిట్లు ప్రార్థింప నబ్జనాభుఁ డమరకార్యచికీర్షతో నతిమనోజ్ఞ
మైన యుజ్జ్వలరూపంబు నంది చూడ్కి కలిమి కలిమి పొసంగఁగ నెసక మెసఁగ.

వ. అంత నమ్మహాదేవుని దివ్యరూపంబుఁ జూచి పుండరీకాక్షుండు పరవశుండై
శిరఃకంపంబు చేసి మెచ్చి యమితానందంబున నారదుని జూచి మేనక నిటకు
దోడ్తెమ్మనుడు నతండు మేనకఁ జేరఁబోయి యిట్లనియె.

క. రమ్ము మేన! విశాలాక్షి! రాజముఖుని
జూడు కరుణామయాత్ముడై సుతవిరంపు
రూపు గైకొనియున్నవాని సేవ్యమూర్తి
నీయువిద్యాక్షమాం బది పాయు నిప్పుడు. 6

— ॥ మేనక శివుని జూచి యానందించుట ॥ —

వ. అనిన విని మేనక యుత్కంఠ కుతూహలస్వాంతయై సంతసంబునం బరిచారికా శతంబుతోడ వచ్చి దవ్వుదవ్వులనుండియే మహేశ్వరునిం జూడందొడంగుడు.

సీ. కోటిమన్మథలీలఁ గొనఁజాలు చక్కందనంబు మేలొందు రూపంబువాఁడు
కోటిసూర్యులకాంతిఁ గొఱఁతఁబెట్టించు దట్టంబైన కాంతిమండలమువాఁడు
కోటిచంద్రమునుల కోమలకళల రమ్యంబైన నగు లేమొగంబువాఁడు
కోటీంద్రవిభవంబుఁ గుదువ పెట్టుకొను దివ్యంబైన మణిమండనంబువాఁడు

గీ. చారుకస్తూరికాగరు చందనాను
లేపనసుగంధబంధురాటోప మెసఁగు
వాఁడు రుచిరతరామూల్యవస్త్రయుగ్మ
కలితుఁడగువాఁడు శంభుండు గాంచఁబడియె. 7

ఉ. పూఁచిన చంపకప్రసవముల్ నిరసించెడి మేనిచాయ వాఁ
డేచిన తేఁట్లనిగ్గుల జయించు కచప్రచయంబువాఁడు కాం
తాచతురేక్షణంబులకుఁ దావలమై యలరారువాఁ డప
ర్ణాచిరసంభృతోత్తమధనంబగువాఁ డగుపట్టె మేనకున్. 8

సీ. గంగాయమున లింపుగదసి యిర్వంకలఁ జామరంబుల సేవ సల్పుచుండ
సూర్యచంద్రులు గడుసుందరంబగుసిత చ్ఛత్రంబు వేడ్కతో సంతరింప
సిద్ధాష్టకంబు వాసిన్ బొంగి ముందటఁ జెలువుగ నృత్తంబుఁ జేయుచుండ
క్రాడి కేళవుల్ సంతసం బిగురొత్త జయనినాదంబులు సంపడింప

గీ. వరఁగ విశ్వావసుండు నచ్చరలు మ్రోల
బాగుగా మృదుగీతులఁ బాడుచుండ
మునులు వెనుకొని యామ్నాయములను జదువ
వలరు శంకరుఁ గాంచె శైలాద్రిపత్ని. 9

క. నందియుఁ బుత్తడిబెత్తము, నంది పసందొప్పఁ బ్రమథ • నలుకుచు నిలువన్
గందపుఁ బూఁతల [illegible], [illegible] మునిలమికొనన్. 10

సీ. [illegible]
[illegible] గను.

—* [illegible] *—

క. అని మును శివదూతలు చే, సిన [illegible] • [illegible]
తలఁ జేసి వినయమునఁ [illegible] • అంజలి చేసెన్.

గీ. [illegible]
[illegible]

—* పురస్త్రీలు శివునిఁ జూచుట *—

క. మేళంబుల్ ప్రమోదతలు విని, కాళికగను మగనిఁ జూడఁ గా నాగరతా
నాళీకనేత్ర లంతయు, వైళంబుగఁ బనులు వదలి • వచ్చిరి తోడ్తోన్. 14

చ. చెలువ యొకర్తు మజ్జనము • సేయుచుఁ గుంతలబృందమందుఁ దా
వుల వెలసిల్లు మార్గమును • బొందుగఁ జేర్చిన వేళ మేళముల్
సెలఁగుచుఁ బ్రమోదము శంకరుఁడు • చేరఁగవచ్చె నటంచు మేల్ కుతూ
హలమునఁ జాలమార్గమున • [illegible] గాంచె జేరుకన్. 15

ఉ. రామ యొకర్తు నావని ముఖమ్మునఁ జెరిచి [illegible]
సోమకళావతంసుని గనుంగొనఁ గుజ్జని కించి చంద్రశా
లావుహిఁ జేరి విభ్రమవిలాస విశేషములొప్పఁ గన్గొనెన్
గోమలకాంతిమండనుని • గోపతిశేఖరకేతనున్ దమిన్. 16

ఆ. పంకితి యొకతె [illegible] జామరమును, చేతఁ దాల్చి తనను • చెలియతోడ
వీచుచుండి శివుని • వచ్చెనని వనిత. [illegible] • [illegible].

మ. పులినశ్రోణి యొకర్తు జల్లుపలువన్ • బొంకమ్ముగాఁ గట్టుచున్
గులశైలేంద్రసుతామనోవిభుని గన్గొంచి యాత్రంబునన్
వలచే నీవిని నామపాణి రశనన్ • వాటంబుగాఁ బట్టి య
గ్గలికన్ జాలమునుండి కన్గొనియె నక్కందర్పదర్పాపహున్. 18

ఉ. కామినిమోము సొంపడఁగఁ • గాంతుఁడు లోఁగిటఁ గూరుచుండఁగాఁ
గామవిహారవిభ్రమకథా • కామ్యతరార్యము లాలకించి న్వ
స్వామికిఁ బ్రొక్కి సెజ్జఁగొని • చావడి బల్లడిఁ జేరిచూచెఁ గాం
తామణి రాంగసుందరుఁ సుధాధరశేఖరుఁ గోర్కులూరఁగన్ 19

చ. కలికియొకర్తు కన్నులకుఁ • గాటుక దిద్దికొనంగఁ బూని యొ
మ్ముల నొకకంటఁ గజ్జలము • బొందికఁ గూర్చి శివుండు వచ్చెనం
చలుకఁడు నాలకించి యొక • హస్తమునందు శలాకఁ దాల్చి వె
గ్గలపుఁ దమిన్ గవాక్షమునఁ • గామముదాపహుఁ గాంచెఁ జెచ్చెరన్. 20

క. పెదవికి లాక్షను గూర్చుచు, వదనమ నొక యుదకర్తె • యదుగు జవరా ల
య్యెడ శివుఁడువచ్చెనని విని, మూడమున మొగసాలఁ జేరి కుంకుమ గనిహారుక్

ఉ. సుందరియోర్తి పాదముల • సొంపెసలార నలక్తకంబు చే
తం దనరొందురంజనముఁ • దా రచియించుచు నాత్మనిస్వనం
బుఁ దనకర్ణముల విని ప్రమోదముతోఁ గిటికీని చేరి చూ
చెం బరమేశుశేఖరుని • జెచ్చెరఁ గన్నులు పుల్కరింపఁగన్. ౨౧

గీ. ఒక్కకన్యకర్పూరగంధి • యొకటి నీడ
విల్లు కేళికి బైకొను • వేళ శివుని
మేళములవార్తవిని • మెలఁత యగని
ప్రోసికొని వచ్చి వేగ నింపుదపు గనియె. 22

సీ. సనకుండలముగఁ జారదవ్వులందుమునికొని జేరి స్త్రీ నొక్కతె • చిగురుబోఁడి
పేనలిఁ గేశపాశమలంకరించి, వేరొక స్త్రీ నొక్కతె • యనురాగి
మొగమునఁ గస్తూరిబొట్టిడుచు శరద్వ, గడిసికనిరు నొక్కతె • కలువకంటి
పుక్కిటఁ గప్పురంపుఁ బునుగు విడెంబు వేయుచు, మారుఁ జేరికని నొక్కతె • యనుగన్నె మిన్న

గీ. కొప్పుదిద్దుకొనుచు నొక్కతె • గుబ్బలాడి, తిమిరబాలేందుశేఖరుఁ • దేఱచూచె
పుష్పరజము మేనిండఁ • బూసికొనుచు, వచ్చిశంకరుఁ గనె నొక్కతె • వాలుఁగంటి.

సీ. వీణెమీటుచు నొక్కతె • వెలఁదిదా తాయనం, బుననుండి కాంచె శంభుని ముదమున
చిత్రంబు వ్రాయుచు • సింగారియొకతె ముం, గిలిఁ జేరిచూచెఁ గోర్కులమ మీఱ
బంతులాడుచు మేడ • వయినుండి కాంచెఁ గు, బ్బెతయోర్తి శివుఁ దళ్కు • బెళ్కులెసఁగఁ
గవనమల్లుచు చేత • గంటంబుఁ దాల్చియు, ప్పరమెక్కి శివుఁ జూచెఁ • భామయోర్తు

గీ. ఇట్లు పనులెల్ల మాని యామిసిమిబోణు, లెల్ల ఘంటాపథంబందు హిమగిరీంద్ర
పుత్త్రికాహృదయేశ్వరుఁ బొంగి పొరలి, కాంచి రెంతయు విస్మయాక్రాంతలగుచు

వ. మఱియొక ముందటివీథిలో

సీ. తనవన్నెఁ బోలు నందపుమేల్మిమగరాల, శివునిపైఁ గురిసెను జెలువ యొకతె
తనమోవిఁ బోలు నెఱ్ఱనమించుకెంపుల, హరుపదంబులఁ గుప్పె నతివ యొకతె
తన మేనిచాయఁ బోలిన కుందనపుఁబూల, భవుమీఁద రాల్చెను భామ యొకతె
తనకురులను దీటుకొను నీలముల నవలి గళమునఁ జేర్చె సింగారి యొకర్తు

గీ. తనదుచూపులఁ బోలు సిక్కంపుటాణి, ముత్యముల నొక్క మదిరాక్షి ముగ్ధచంద్ర
ధరకిరీటంబుపైఁ జల్లెఁ దలిరుఁబోఁడు, లెల్ల మేడల నిట్లు రంజిల్లిరపుడు. ౨౫

వ. వేఱొక్కపేటయందు

క. శివమూర్తిని హృదయంబుల, నవధానముతోడఁ దాల్చి యామ్నాతముఖుల్
వివిధవచోరచనల నిటు, భవుఁ గూర్చి ప్రశంసనములఁ బరపిరి వేడ్కన్.

—* నాగరస్త్రీలు శివునిఁ బ్రశంసించుట *—

సీ. ఈ ధన్యుఁడేకదా యీ జగంబులకెల్ల, నాదికారణమైన యనఘమూర్తి
ఈ మాన్యుఁడేకదా యీ హరిబ్రహ్మాది, నైలింపచక్రంబు నేలు ఱేఁడు
ఈచతురుఁడేకదా యీ ప్రపంచములకుఁ, బంచకృత్యముల యోజించు దంట
ఈ కుశలుఁడేకదా యిమ్ముగా నష్టైశ్వర్య సమృద్ధితోఁ బరఁగు మేటి

గీ. ఈ సరసుఁడేకదా మన హిమనగేంద్ర, బాలికాచేతమును బరిపరివిధములఁ
జాలఁగాఁ బరిశీలించి మేలివరము, నొసఁగి పెండ్లాడవచ్చిన యూర్జితుండు.

వ. వెండియుం గొందఱు మెఱుంగుబోణులు మిద్దియలం గాచికొని తమకరంగటఁ
గదలిపోవుచున్న సారంగభృచ్చూడామణిం గనుంగొని పొంగుచు నిట్లనిరి.

సీ. హాలాహలముఁ ద్రావి యఖిలలోకంబులఁ, గాచిన ఘనదయాకరుఁ డితండె
త్రిపురదైత్యులఁ గాల్చి త్రిభువనంబుల నెల్లఁ, బ్రోచినమగసిరి ప్రోడ యితఁడె
దక్షాధ్వరంబు విధ్వంసంబొనర్చి జే, జేల శిక్షించిన జెట్టి యితఁడె
కమలజ విష్ణుల కలనాఁడు జేసి లింగాకారుఁడైన మహాత్ముఁ డితఁడె

గీ. చెలిమియలరఁగ నమ్మఱ్ఱిచెట్టుక్రింద, సనకముఖసంయములకు నక్షరపదార్థ
బోధనంబొనరించిన బోద్ధ యితఁడె, విశ్వములనెల్లఁ బోషించు విభుఁ డితండె.

ఉ. [illegible] కుమారి కిన్
[illegible] నొసఁగూడ కల్గి క
[illegible] మొప్పెంబు [illegible] యౌ
[illegible] గతిన్. 31

క. వారే సిరిగలవారలు, వారే చెలువుగలవారు • వారే పుణ్యుల్
వారే ఘనవరులిట న్నే, వారలు శంకరునిఁ గనులఁ • బడయఁగలిగిరో. 32

వ. ఇంకను గొందఱు మచ్చరంబు లిచ్చమెఱయ నిచ్చోప్పున హెచ్చుగ నుచ్చరించిరి.

చ. కువలయనేత్ర కీ యుమకుఁ • గోరినయట్టుల రాజశేఖరున్
సుఃహితభంగి వల్లభునిఁ • జొప్పడఁ జేసిన దైవ మెంతయున్
స్తవమున కర్హమయ్యె నిఁకఁ దప్పి మఱొక్క తెఱంగు చేసినన్.
కవకవ దిట్టరొక్కొ! కలికాలము భూప్రజ లెల్ల గొల్లునన్. 34

క. ఇందిర హరిన్ బడసి వాణ్యిందిరి పరమేష్ఠిఁబడసి • పొంపొందిరెటుల్
కందర్పజయునిఁ జేకొని యొందున టులె చిరసుఖంబు • లుమ క్షమలోనన్.

గీ. అనుచు నాగరకామిను • లతిముదమునఁ, జాల కైవారములుసల్పి • శర్వుపైని
ముత్తియంబుల రవలఁ గెంపులను బుష్పములను సేసలనున్ జల్లి • మురిసిరంత.

క. భూరితర వైభవంబున, నూరేగుచు జగదధీశుఁ • డురువిభవాలం
కారంబగు గిరిరాజాగారద్వారంబుఁ దఱియఁగాఁ జనుదేఱన్. 37

— * హిమవంతుఁడు వరపూజచేసి పెండ్లివారిని విడిదికిఁ బ్రవేశపెట్టుట * —

మ. పరివారంబులతో సుమేరుముఖవి • భ్రాజద్గిరీంద్రాళితో
పురవాసాగ్రజనుప్రకాండతతితోఁ • బుత్రప్రధానాళితో
సరవిన్ శర్వున కర్మిమీఱ వరపూజన్ జేయఁగావచ్చె న
గ్గిరిరాజేంద్రుఁడు ద్వారభూమికి వడిన్ • గీర్వాణు లుప్పొంగఁగాన్ 38

క. మేనక సువాసినీతతితో నిఖిలైశ్వర్యమున కెలమితో గుమ్మమునన్
దాసీరాజనమిడ నస్యూనామోదమునవచ్చి • యుత్సాహమునన్ 39

గీ. మరలఁజూచెను శివు నసమానతరుణ, దివ్యకోమలమోహన • దేహుఁ దుహిన
నామకకళావతంస విభ్రాజమానుఁ, గాంత సంతానసుమదామ • కలితవక్షు 40

క. [illegible] తరయున్న • జస్వామిణి చి
[illegible] యుద్మాసమతిథై 41
[illegible] ద్రిజమునను చక్కం
[illegible] జేరి మారాజనమంతక్ 4[illegible]
గీ. తోడవచ్చిన యువతులు • తుహినకిరణ, మౌళిఁ గని సంతసించియు • మ్రొక్కిరి బలి
[illegible] తత్ప్రతిభాగ్యమే • మనఁగ నచ్చె, [illegible] • యుంచెఁ జననీ
క. ఎండైనను గంటిమె చక్కందనమును శివునో పుగ రగ కళయు వై—
చ్చుండగు కల్మియు • టులన్, బొందికగల పను నటుడు • భోగసాసిగన్, 44
క. అయ్యవసరంబున
తరళ. గిరివరేంద్రుఁడు ద్వారకవాకు • బోగిన్ బురోహితయుక్తుఁడై
స్థిరమతిన్ వరపూజ సల్పెను • శీతరశ్మికిరీటిక
వ్యాకుల వాద్యము లెల్ల మ్రోయఁగ • వారితోడ గిరీంద్ర మం
దిరముఁ జేరె మహోత్సవత్రజ • దివ్యసంఘము గొల్వఁగాన్ 45
కవిరాజవిరాజితము. చందురు సూత్రమైనీ నిర్మలతమై తగి • నట్టి వివాహపు మందిర మం
దిందుకళాంచిత గానవళితోడ ముని • సీ త్రతితో నమరావళితోఁ
బొందుగ వర్ష విధిన్ దగు కావున • బూజితుఁడై నివసించె లలిన్
విందులు సేయుచు • గొల్పుసి దానవ • విత్రచరిత్రుఁడు • జగేంద్రుఁడుఁ దర్ల

—* పార్వతి కులాంబాపూజార్థమై వెడలుట *—

ఉ. ఆసమయంబునందుఁ దుహి • నాచలకన్య నిజాన్వయాంబికా
వాసముఁ జేరి కొల్చుటకు • వాద్యము లొక్కట మ్రోఁగఁగాఁ జెలుల్
దాసజనంబులున్ దనదు • తల్లియు విప్రసువాసినీ యుతుల్
వాసిగఁ జేరి రాఁ బసిఁడి • పల్లకి నెక్కి చనెన్ ముదంబునన్. 47
గీ. అంబికాపూజనమునకై • యరుగు దెంచు, నట్టి జగదంబికను గాంచి • యఖిలమునులు
ననిమిషులు విస్మితాస్యులై • హర్షభరము, నను విలోకనములఁ దివ్య • నను పడక
సీ. అల్లనేరేడుపండ్ల • యందప ముమ్మఁ గఁ జాలు. జగి[illegible] గాలు [illegible] నిగలబాని
చిఱునవ్వు దోలకాఁడు • సింధూరతిలకర, మ్యాంపైన ముద్దు దెలు • గంబుడాని
ఘంటారసు సుము లౌమర్చి కూర్చిన లలి, తంపైన కబరీభరంబు దాని
నాణిముత్యంబుల • హారముల్ రత్నహా, రంబులు దనరు వక్షంబు దాని

గీ. [illegible], దివ్యమణి భూషణాదాని [illegible]
[illegible] దోయిళ్ల [illegible], శివునకు సురకాంత లెల్ల జెలఁగ సిరి.

క. నను గోని పదిలోఁ దల్పద, వనజములకు మ్రొక్కులొసఁగి వారనిభ క్త్రి
బెనఁగొను ముదమునఁ బొదలుచు, మనములఁ దావంబులెల్ల మానిరి కడఁకన్.

క. జగదీశ్వరుండు న త్తఱి, జగదంబను వికసితాక్షి సారసముల ని
మ్ముగఁ గని విరహజ్వరమున్, దిగనాడె మనంబులోని దిగులెల్లఁ జనన్.

గీ. అంతఁ గాళి కులాంబాసమర్చనంబు, కరము పేరిమి సల్పి సింగారమమర
వైభవం బేపు మీఱఁగ వచ్చె మరల, గిరివరేశ్వరు మంగళ గేహమునకు

క. హిమవంతుని ప్రార్థనమునఁ, గమలాక్షముఖామరాగ్రగణ్యులు వేగన్
గొమరగు వివాహమంటప, మమితోత్సాహమునఁ జేరి యందు రయమునన్.

—* దేవతలు మహోకదత్తభూషణంబులఁ బార్వతి నలంకరించుట *—

గీ. వేదమార్గానుసరణిఁ బృథ్వీధరాత్మ, జాతను మహోకదత్త విస్తారభూష
ణావళిన్ గయిసేసిర బ్జాలయాది, కమలగంధులు నీరాజనములనిడిరి. ౯౪

వ. ఆసమయంబున.

క. శైలేంద్రుఁడు బాఁపలకున్, జాలఁగ దానంబులిచ్చి సన్మానించెన్
మేలుగఁ బేదలకును ద్రవ్యాళిన్ గడుఁ బంచిపెట్టె నామోదమునన్. ౯౫

గీ. అంతటఁ బురోధసుఁడు జ్యోతిషాగమప్రవీణుఁడును నగు గర్గుండు వేగ శైల
పతినిఁ గని పర్వతాధిప! సాంప్రతము వడిగ, శివునిఁ దోడ్తెమ్ము పెండ్లికై సిద్ధముగను

వ. అనినవిని యంత హిమవంతుండు సుముహూర్తంబు ప్రత్యాసన్నంబగు టూహించి సంతోషితస్వాంతుండై మేర్వాదిగిరివరులను గుమారుల నగ్రజన్ములతో శివునిఁదోడ్తేరఁ బనుపుడు వార లనేకవాద్యపురస్సరంబుగ శివసముఖమునకుఁ జేరఁ బోవుడు నందలి ప్రమథ దేవమునిగణంబులానందంబుతో వారి నెదుర్కొని గౌరవింపుడు నవ్వారలు శంకరునకు మ్రొక్కి కన్యాదానోచితసమయం బాసన్నంబయ్యె వేవేగ విచ్చేయుండని యర్థింపఁ బరమేశానుండును హృదయంబునఁ బొంగి.

సీ. మంగళద్రవ్యములతోడ మజ్జనంబు
సలిపి శుద్ధదుకూలముల్ జక్కఁగట్టి

తిలకమును దిద్ది నృపుఁడొక్క • దినమునందు
[illegible] శిష్యు [illegible] వరులు చెలఁగ 58

— పార్వతీ కల్యాణమహోత్సవము [illegible] —

క. [illegible] • [illegible]
[illegible] • [illegible] 59

క. రంభాప్రముఖాప్సరసలు, [illegible] • [illegible]
జంభారియు [illegible] • [illegible] 60

సీ. అదితి [illegible]
బున్నలన్ [illegible]
యుంప్రభ [illegible] • [illegible]
[illegible] నృపమునుండి [illegible]. 61

క. కౌశికముని ముఖ్యులు నెక్కుడుగాఁ జేసి త్రొక్కి • పొంగుచు సిరా
జనకుండు • [illegible], ఘనుఁ డంట కండుఁ బసిఁడిగద్దె లిడి రాఁగన్. 62

క. హిమవంతుఁడు [illegible], [illegible] • యథావృధకుఁ బ్రణా
మముచేసి [illegible], [illegible] • గౌరవమొసఁగన్.

సీ. కృత్యవిదుఁడా పురోహితకృతి [illegible]
నపుడు పుణ్యాహమును జాడి • యఁగ [illegible]
తల్లజునితోడ గన్యకా • దానమునకుఁ
జెలఁగి సంకల్పమొనరింపఁ జేయ నతఁడు. 64

వ. పురోహితోక్త ప్రకారంబున.

క. రక్షాబంధనము జగత్రక్షకునకుఁ గట్టి చెలమి • రాణింపంగాఁ
జక్షుశ్శ్రీత్యుపవీతికి, వక్షంబున యజ్ఞసరము •వైచి రయమునన్. 65

సీ. హేమకలశోదకంబును • ప్రేమమీఱ
మేనకాదేవి వంచ నీశానచరణ
కమలయుగమును గడిగి తత్కాండధార
శిరసునన్ జల్లుకొని చాల • మురిసె భక్తి. 66

వ. అంత.

వ. [illegible]
[illegible]

సీ. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 68

వ. కన్యాదానంబుఁ జేయుఁబూని.

మ. గిరిరాజప్పు పురోహితానుమతిఁ బల్కెన్ శంకరున్ జేరి ని
ర్జరనాథాగ్రణి! తండ్రితాతలను గోత్రంబున్ దగన్ జెప్పనా
దరహాసం బొనరించియున్న పశుభర్తన్ వాఁగొంది యంచవస్థితిన్
వరమౌనీంద్రుఁడు నారదర్షి యిటులన్ వాక్రుచ్చె మెచ్చొప్పఁగన్. 69

—* నారదుఁడు హిమవంతునకు శివుని మహాత్మ్యంబుఁ జెప్పుట *—

ఉ. ఆదిని నాదియై యుండునట్టిఁ డెవండు? గిరీంద్ర! పంచభూ
తాది యెవండు? మాయకిల నాశ్రయమెవ్వఁడు? బ్రహ్మ విష్ణు సం
పాదకుఁ డెవ్వఁ? డట్టి శివు భావమునందు నెఱుంగలేక గో
త్రాదులఁ దెల్పుమం చిటుల నాడుట పాడియె? మానుమాత్మలోన్. 70

క. ప్రకృతిని వికృతినేని గుణాక్రాంతిని నొందనట్టి యాదిమదేవుం
డీకరణి ధర్మరక్షకుఁడై తారుణ్యమున సగుణుఁడయ్యెను గనుమా! 71

వ. ఇంకను.

ఉ. నీదుసుతాతపోనియతి నిప్పుడు లోఁబడి మెచ్చి వచ్చె ని
ట్టి దురితాపహారుఁడు ధర నెవ్వని కేనియు నిట్టి భాగ్యసం
పాదనమబ్బునే? యిఁక నీరుద్రులలోన మునీంద్రులందు నేన్
బాదుగ నీశ్వరున్ దెలియ పండితుఁ డెవ్వఁడొ యెంచిచూడుమా! 72

వ. అనినంత,

సీ. నారదోక్తి నిజంబు నమ్ముమని మఱి హరి, తగవిది యంచు విధాత చెప్పె
ఉచితంబకుచు నన్న మునిసూదనుఁడు పల్కె, బాగిదియనియె సుత్రదసనుండు

[illegible] కష్టాంబులను [illegible]
[illegible] సాగించుటకు సుడిగా.
[illegible]
[illegible]

వ. [illegible]

ఉ. ఎవ్వనిచేత నీజగము పుట్టు [illegible]
నెవ్వఁడు బోధరూపుఁడయి • యొప్పును [illegible]
యెవ్వఁడు సర్వసంస్తుఁడయి • యేలుచునుండు జగంబులెల్లఁ దా
నవ్విభువిశ్వ సాక్షిఁబిలుచు • వారయుఁజెల్లెను [illegible] ౭౬

వ. అని చెప్పినంత హిమవంతుండు [illegible]
యున్నను చిత్తంబున నొక్కింత,

[illegible] పతియున్న [illegible], గోత్రమున [illegible] యని యే
[illegible] భయము వదలెంజెన్.

వ. అప్పుడు [illegible] తలంపెఱింగి యిట్లు
నొక్క చెప్పె. ౭౭

క. [illegible]
[illegible]

గీ. ఇమ [illegible]
నొక్క చెప్పినఁ [illegible]
నంతఁజో [illegible]
[illegible] ౭౯

— ✽ శ్రీ పార్వతీ పరమేశ్వర కల్యాణము ✽ —

క. ఈశ [illegible] పరమేశ్వర!, [illegible] • శివు [illegible]
కై కేశ! త్రివర్గ [illegible] • [illegible] ౮౦

గీ. అని శివాకరమును [illegible] ప్రతిజనంబు [illegible]
[illegible] గ్రహించె [illegible]

గీ. అర్యను గ్రహించి "దేవస్య" • యనెడు మంత్ర
మును శివుఁడు లౌకికాచారముగను జదివి

పలెక్కు "నాతివరాను"యనఁ ౹ బలుకఁ బ్రకృతి
పురుషులను వేరు గొంటలే ౹ పొసఁగ బెట్టు. ౮౨

క. జీవకగుణంబు లగఁ, న్యాగాంధలావు లిరువు ౹ రనన్యోన్యము గా
భూరిప్రీతిన్ శివయుల్, చేసెను మహానందగరము ౹ జెందిరి చేర్పున్, ౮౩

క. యవనికను దీసివేసిరి, శివుఁ డవలోకింప శివను ౹ శివుని నటులను
శివయును నవలోకింపన, నటి శోభావోపలబ్ధ ౹ హర్షోన్నతిగన్. ౮౪

క. రంగారు మేల్మిబంగరు, మంగళసూత్రంబు రౌప్య ౹ మండనుఁడు జగ
న్మంగళయగు శివగళమున, బొంగుచుఁ గట్టెను సమస్త ౹ భువనహితేచ్ఛన్.

ఉ. ఎల్లసురల్ మునుల్ ప్రమథు ౹ లెల్ల శిలోచ్చయనాథు లెల్లరున్
జల్లనికొండపట్టిఁ గల ౹ సర్వజనంబును నవ్వు వేడ్క రా
జిల్లఁగఁ బెల్లు సంతసముఁ ౹ జెంది జయధ్వనులన్ బొనర్చుచున్
బ్రోల్లసదిష్టవైభవస ౹ ముల్లసితాత్మకులైరి భూరిగాన్. 86

శా. శైలాధీశవతంసుఁ డల్లునకు ని ౹ చ్చల్ పొచ్చెఁ బచ్చల్ రవల్
నీలాల్ కెంపులు పుష్యరాగములునున్ ౹ నిద్దంపుముత్యంబులున్
మేలౌ నేవళముల్ గడించి నకిషీ ౹ మీరన్ జాళువాభాండముల్
చాలొప్పన్ హరణంబొసంగె సుమన ౹ స్సంఘంబు లగ్గింపఁగాన్. 87

వ. మఱియును.

ఉ. లక్షగజంబులన్ మఱి ద్వి ౹ లక్షమహాజవసైంధవంబు లే
లక్షలపాడియావులను ౹ లక్షమదోద్ధతిమీఱుఁ బెద్దులన్
లక్షబిటారిచేడెలను ౹ లక్షపసిండిరథంబు లింపుగా
నాక్షణమం దొసంగె నచ ౹ లాధిపతల్లజుఁ డబ్జమాళికిన్. 88

గీ. ఆణిముత్యాలరాసుల ౹ నంది యొసఁగ
వపు డుమాశివు లంచితా ౹ హ్లాద మొసఁగఁ
గాఁ దలంబ్రాల నొకరికొ ౹ కరు శిరసులఁ
జల్లుకొని పొంగిరెంతయు ౹ సంతసమున. 89

శా. భేరీనాదములున్ మృదంగపటహా ౹ భీక్ష్ణధ్వనుల్ దివ్యవా
ద్యారావంబు లనేకముల్ సెలఁగె రం ౹ భాద్యప్సరఃకామినీ

వారాంచత్త్రర నృత్తక్రమముల్ దనరె మీఁద్యచ్ఛాచరగంధర్వశ్రేణిం
గానాను [illegible] [illegible] [illegible] నర్తకిన్. 90

క. [illegible] ♦ సుందరుల కుమా
రా [illegible] 91

—* [illegible] *—

వ. అంత హిరణ్యగర్భుండును [illegible] దేవేశ్వరుల
యజ్ఞశాలలు [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
ప్రదక్షిణంబు [illegible]
[illegible] 92

గీ. [illegible] ♦ [illegible]
[illegible] 93

ఉ. చూచినయంతనే [illegible]
[illegible]
[illegible]
చూచి [illegible] 94

క. హాహాకారంబు ముడివి. [illegible]
[illegible] 95

క. దేవాదిదేవ! శివ! హర, దేవా! పరమేశ! శర్వ! ♦ దీనజనావన
భావజహృదయ! జగన్మయ! కావుము సర్వభువనేశ! ♦ కావుము నలువన్.

క. నీవే సర్వాత్మవు శివ, నీవే సర్వాంతరంగుఁడవు ♦ నిరుపమవిభవా
నీవే సర్వేశ్వరుఁడవు, నీవే యిటు దలఁపఁదలఁప ♦ నిగ్రహముఖా! 97

క. లే వాద్యంతము లింకను, లే వంతర్బాహ్యములును ♦ లీలాకారా!
లే వే వికృతులు నీకిలఁ, గేవలచిత్ప్రతిమామాత్ర ♦ నిర్వాణవిధా! 98

మ. ముక్తికాములైన యోగులు సంయములు బాసి, నీమనమునందుంచి తోచి నిష్ఠమొప్పఁ
శరణమని యుపాస్తి సల్పుచుందురు, నిర్వికల్పధ్యాననిష్ఠ నిర్మలమూర్తి! 99

సీ. వరద! శబ్దప్రపంచము సృష్టి చేయుచున్న
యదియు సర్వేశ్వరుండవు నీవె
శుద్ధమౌనట్టిదియును పరబ్రహ్మ నొప్పు
నదియు నగు నైపుణి యొక్కండె యగుదువాడె. 100

మ. భువనస్థజనావనాలంబ భూరికృతుల, యందు ముఖ్యావిధానమహాభగవంత నన్ను
నాథ! తదపేక్షఁబొందలుచున్నాపు గాని, యరయావన పేక్షఁ దప్పు పరమాత్మ! నీవు.

గీ. అనిపయ్యును నరయ ననాదివేన
గుణుఁడవయ్యును గనఁగ నిర్గుణుఁడ వెందుఁ
బ్రకృతి శబ్దాల వెలయు నపరమపురుషుఁ
డవు పరాత్పరుఁడవు జగద్ధర్ముఁడ వనఘ! 102

క. నీదరిసెనమున గిరిం, ద్రాద్రాహా! ధన్యజనుల వైభవమి కడిమిన్
నీదృఢ భక్తవరుఁడనగు వినువారిక నజుని బ్రోవుము దీనుగా.

వ. అనినంత వశిష్ఠాదిమును లిట్లని ప్రార్థించిరి.

ఉ. నీదు రజోగుణాంశమున నీరజసంభవుఁ డుద్భవిల్లెఁ దా
నీదగు సాత్త్వికాంశమున నీరజనేత్రుఁడు పుట్టె దిట్టయై
నీదు తమోగుణాంశను జనించెను గాలమహాగ్ని రుద్రుఁడుం
నీదు తురీయతత్త్వ మిఁక నిర్మల మక్షర మవ్యయం బొగిన్. 104

ఆ. వ్యక్తముగ మహత్తు పంచభూతములు త
న్మాత్ర లింద్రియములు మనమహంకృ
తియును బ్రకృతిగలసి క్రీడించు నీయందు
విశ్వమూర్తి! వేదవినుతకీర్తి! 105

ఉ. అంబుధులేడు వల్వలు దిశాశలు భూరిభుజంబు లంతరి
క్షంబగు పొక్కిలౌ మిహిరచంద్రహుతాశనులున్ గనుల్ సమీ
రంబగు నాస నాకము శిరస్సు కృపీటధరంబులౌ కురుల్
ఖంబులునున్ గ్రహంబులు కృపానిధి! నీకు సుమంబులింబుగన్ 106

క. [illegible] సేయఁగలము శివ! పరమేశా!
[illegible] 107

సీ. [illegible]
[illegible]

వ. ఇంద్రాది లోకపాలురిట్లు వినుతించిరి.

గీ. కోటిసూర్యసమానదీప్తి [illegible]
రూపము ధరించి [illegible]

క. [illegible]
[illegible] 110

క. [illegible]
[illegible] 111

క. [illegible]
[illegible]

వ. [illegible]

శా. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] 113

క. కరుణాసాగర! శంకర! [illegible]!
కరుణించి ప్రోవుమీ నను, [illegible] మహానాంధకహరా!

క. నీలిలేద్చుఁ జరాచర, జాలం బీ భువన [illegible] శంకర! ప్రాపున్
మేలుగఁ బసరంబులకును, [illegible]

గీ. అని కృతాంజలియై మ్రొక్కి [illegible]
శర్వుఁ డభయవరం బిచ్చె సర్వమునులు
సురలు గిరివరు లందఱు వరము సంబ
రమునఁ బొగడిరి తొడరి సర్వజ్ఞు నపుడు. 116

సీ. అంత ధాతృవిమర్దితంబైన వీర్య, మవుడు [illegible] యమరవాని
చేజవించిరి వెక్కంద్రు చెలువుమీఱ, వాలఖిల్యమునుల్ [illegible]

వ. అవ్వారిఁ గాంచి నారదుండు శివానుమతి నిట్లనియె

క. చనుఁడీరు గంధమాదన, మునకందుఁ దపంబుచేసి • మునిముఖ్యులరై
యొనరుండిది విధి యననం • తనె చనిరచ్చటికి వారు • త్వరితగతులతోఁ 118

మత్తకోకిల. తోయజోద్భవుఁ డప్డు మౌనుల • తోడ శర్వవివాహ మ
త్యాయతంబగు భక్తిఁ బూర్తిఁ గ • నాచరింపఁగఁ జేసి యా
రేయియంద ధ్రువేక్షణంబునె • త్తిన్ బొసర్పఁగఁ జేసిబల్
మ్రోయఁజేసెను స్వస్తిపాఠము • మోదమిం పెసలారఁగాన్ 119

క. పొందుగ మునులముదలనా, నందముతో శంకరుండు • నగజశిరసునన్
సిందూరమిడియె దానన్, జెందెను తేజంబు మిగుల • శివ మురుపొప్పన్ 120

గీ. అంతనొక పీఠిఁ బేర్మిమై • నధివసించి
యున్న శివులనుగని సుర • లుబ్బిరెంతొ
పరిణయమహోత్సవంబిట్లు • జరుగ నెలమి
బ్రహ్మకిడెఁ బూర్ణపాత్రంబు • భర్గుఁడపుడు. 121

క. గోదానము యాజ్ఞికునకు, సాదరమతి శంభుఁడొసఁగి • సకలాంచచ్ఛ్రే
యోదాయకంబులైన మ, హాదానములొసఁగె నగ్ర • జాగ్రణులకొగిన్ 122

క. వరుసగ వేత్యేఱుఁగ భా, స్వరరత్నంబులను రాంక • వపుసాలువులన్
దరుణేందుమౌళి విప్రుల, కిరవుగ సంభావనలను • నిచ్చె బిఱబిఱన్. 123

గీ. అపుడు వేలుపులును ముని • లన్యులును మ
హాప్రమోదంబునొంది జ • యధ్వనుల నొ
నర్చి రప్సరగములు గం • ధర్వజనము
లలితనర్తన గానముల్ • సలిపి రెలమి. 124

వ. మఱియు భేరీమృదంగ వేణువీణానిస్సాణకాహళఝల్లరీతూర్యవాద్యఘోషంబులు మ్రోసి మహోత్సవంబయ్యె నయ్యెడ హిమవంతుండు డాసి మహేశ్వరునకు మ్రొక్కి హరివిరించనాదులకు వినతుండై భోజనసమయంబెఱింగించి యందఱ నామంత్రణంబుచేసిన నవ్వారందఱంగీకరించి సమధికాయామవైశాల్యంబును సుప్రభాత్తముక్తాఫలానేకాచ్ఛగుచ్ఛాంతరాళసంయోజితానుపమసేఫాలికా కుందమందారవకుళచంపకాశోకసుమమంజరీపుంజరంజితవితానప్రతానవిభ్రాజితంబును క్షీరసాగరంబుబోలె నుత్పాదితమహాలక్ష్మీవైభవంబును మహేంద్రి

భవనంబువోలె నమృతరసోపపాదితానేకవిధాహారసంపన్నంబును మేఘద్వారంబువోలె బ్రద్యోతితద్యుమణివిద్యుజ్జ్యోతిర్విభాసితంబును గ్రహమండలప్రదేశంబువలె సమధిగతకావ్యవాచస్పతిరాజహంససౌమ్యకుజమందమరుద్విలసితంబును మహారమణీయంబునగు భోజనాయతనంబుఁ బ్రవేశింపుటయునందు. 125

—* పరవర్గ భోజనములు *—

క. కనదురురత్నాంచితకాం, చనపీఠములందు వారిఁ ♦ జక్కఁగఁ గూర్చుం
డ నివేదించిన వారలు, ఘనమగు సంతోసమొప్పఁ ♦ గానటఁ దగన్. 126

ఆ. ప్రమథవర్య లొక్క ♦ పంక్తి భూతచయంబు, లొక్కపంక్తి గణము ♦ లొక్కపంక్తి
వీరభద్రముఖ్య ♦ ధీరులు నొకపంక్తిఁ, గూరుచుండి రెలమిఁ ♦ గొనలుసాఁగ.

క. నారాయణుండు బ్రహ్మయు, నారదుఁడున్ గశ్యపుఁడు స ♦ నకముఖ్యులు బృం
దారకగురుఁడు వశిష్ఠము, ఖోరుతపోనిధులు వారు ♦ లొకపంక్తియెడన్.

గీ. వరుస నింద్రప్రముఖలోక ♦ పాలురును న,వగ్రహంబులు నొకపంక్తి ♦ వాసుకిప్ర
ముఖనిఖిలపన్నగేశ్వర ♦ ముఖ్యు లొక్క, పంక్తి గంధర్వవరు లొక్క ♦ పంక్తిగాను.

వ. వెండియు వసువులు విశ్వేదేవత లాశ్వినేయులు మున్నగువా రొక్కపంక్తిగను గిన్నరకింపురుషచారణవిద్యాధరాప్సరోయక్షరక్షోగరుడగంధర్వగణంబులు వేఱువేఱుపంక్తులుగను గూర్చుండి రాసమయంబున. 130

క. బంగారుపళ్ళెరంబులు, బంగరుచెంబులును బంచ ♦ పాత్రలు మఱియున్
బంగరుటుద్ధరణులును, బంగరుగిండ్లమరిచి రటఁ ♦ బర్వతభృత్యుల్. 131

క. సురభిళధూపద్రవ్యము, లురువుగఁ దగు పాత్రలందు ♦ నునిచి సుగంధ
స్ఫురణం బెసఁగించిరి నగ, పరిచారకవర్యు లచట ♦ భాసురగతులన్. 132

గీ. చామరంబులు సురటీలఁ ♦ జారుతరము, గాఁగ విద్యుద్వ్యజములఁ ♦ జక్కఁగ నమర్చి
యుంచి రీరీతి సిరులను ♦ దంచితమయి, లీలనొప్పారు భోజన ♦ శాలయందు. 133

క. పలురకముల పక్వాన్నము, లలరెడు బియ్యంపుటన్న ♦ మరుదగు శాకం
బులు సూపంబులు నప్పడ, ములు వడియంబులును నేయి ♦ పులుసులు చేరుల్

క, జిడ్డుపెరు గూరుఁగాయలు, నడ్డంకి యొకింత లేక ♦ యరయుచు బంగా
రొడ్డాణంబులు మెఱయఁగ, వడ్డించిరి యువతు లపుడు ♦ వాసిగఁ దోడ్తోన్.

క. మేనకయుఁ బతియుఁ బరమే, శానుని లక్ష్మీశపురోగనాథ్యసురు లా
ర్యానలినేక్షణతో శ, ర్వానిలయముఁ జేర్చి రప్పు డానందమునన్. 136

క. పరమామోదముతోడ మ, ధురహాస్యాలాపచయచతురిమ దనర్పన్
సిరిమీఱ భోజనము చే, సిరి సర్వజనంబు లప్డు శివునిఁ దలఁచుచున్.

గీ. పిదప నాచమనముచేసి పెన్మితోడఁ, బచ్చకర్పూరపుఁదావుల వెచ్చమీఱు
తమ్ములముఁ గొని విశ్రమార్థమ్ము నంద, ఱోగిఁ జనిరి వారువారు మున్న యెడకు

వ. అంత

సీ. మణిదీపశతము లమర్చికూర్చినచోట, ముత్యాలమాలికల్ పొలుచుచోట
రత్నదర్పణపంక్తి రాణమీఱినచోట, ద్రాక్షతీఁగెలగెలల్ తనరుచోట
నానాసుగంధవితానంబు గలచోటఁ, బుష్పితాశోకముల్ పొదలుచోట
మరకతమణికుట్టిమంబులు గలచోటఁ, బూవుసెజ్జలు రహిఁ బూన్చుచోట

గీ. వివిధశృంగారరచనలు వెలయుచోట, పంచభక్ష్యాన్నపాత్రలేర్పడినచోట
రత్నపర్యంకమాత్మఁ గరంచుచోట, ననుపమైశ్వర్యధుర్యమై యలరుచోట

క. తరుణేందుధరుఁడు భూభృ, ద్వరకన్యకతోడ నందు వైభవముగ భా
స్వరరత్నపీఠతలమున, హరువుగఁ గూర్చుండియుండ నాసమయమునన్.

చ. సుచిరనూత్నయౌవనము శోభిలువాని మనోజ్ఞహాసమున్
దరమగుమోమువానిఁ బ్రమదాజనమోహనుఁడైనవాని భా
స్వరలలితాంబరంబులను సొంపుగఁ గట్టినవాని దివ్యమే
దురమణిభూషలన్ బెడఁగు దోఁపఁగఁ దాల్చినవాని నీశ్వరున్. 141

ఆ. కాంచి శైలరాజకాంతలు గడుఁ బ్రశంసించి సంతసించి శివులకపుడు
గ్రంథిమోచనంబుఁ గావించి నవదంపతులను జూచుచుండి రెలమికలిమి.

వ. అయ్యవసరంబున.

ఉ. చేరఁగవచ్చి రచ్చోటికి శ్రీసతి వాక్సతి సూర్యపత్ని బృం
దారకరాజపత్నియును ధాత్రి యరుంధతి స్వాహ రోహిణీ
నీరజగంధియుఁ దులసి నిర్జరమాత యహల్య జాహ్నవీ
వారిజనేత్రి మన్మథునివల్లభయున్ శతరూపయున్ రహిన్. 143

గీ. వరఁగ సావిత్రి కుంభసంభవునిరాణి, వాసముమతెందఱో దివ్యభామలును ఫ
ణీంద్రకన్యకలును సమునీంద్రకన్యకలును జేరిరి లెక్కింపఁగానియటు. 144

వ. పసిండిగద్దియలం దెల్లవారుఁగూర్చుండిన పిమ్మట వారలలో సరస్వతి పరమేశ్వరున్
దిలకించి పరితోషంబుతో నిట్లనియె. 145

—* దివ్యస్త్రీల పరిహాసోక్తులు *—

చ. దొరకెను జీవితేశ్వరి వి♦ధుప్రతిమంబగు నీ ప్రియాస్య మ
బ్బురముగఁ గాంచి సేగివిడి ♦ భూధరజాపరిరంభపూర్వకో
ద్ధురసుఖలీలఁ బ్రొద్దులను ♦ ద్రోయుము సంతత మీమెతో నికన్
విరహముగల్గ దెన్నఁడును ♦ విశ్వజనీనముగా మహేశ్వరా! 146

వ. అంత నిందిర యిట్లనియె.

క. బిడెమున్ జోకడి శివ! యీ, పడుచున్ గౌఁగిటను జెంది ♦ పాలింపు మికన్
బిడియంబేడది యేపెను, విడినన్ బ్రాణములు దవుల ♦ వెడలునో వేగన్.

వ. సావిత్రి యిట్లనియె.

గీ. ప్రియకు మధురాన్నములు దినిపించి యంత
నీవును భుజించి వే మంచి ♦ నీట నాచ
మనము నొనరించి మృగమదం♦బొనరు విడెము
నొసఁగు మీశ్వర! యాదరం ♦ బెసఁగ నిపుడు. 148

వ. అదితి యిట్లనియె.

క. ఉమ యారగించినంత మె, గముఁ గుడుకుటకొఱకు వేగఁ♦గాముకవర నీ
రము నిమ్మి దంపతుల ప్రే, మ మసాధారణము గనఁగ♦మహిదుర్లభమా.

వ. ఆవెంట జాహ్నవి యిట్లనియె.

గీ. మేల్మిబంగారుతళుకుల♦మించిమెఱయు, శైలజాకుంతలములఁ బ్రి♦సాధనంబు
సేయుమీశ్వర! భర్తలు♦సేయుసదుప, చారమొనరించుఁ గామినీ♦జాతి కెలమి.

వ. చెలికారంబులోడఁ బౌలోమి యిట్లనియె.

క. సతిగాత్రము మూఁపున నిడి, యతులితశోకమునఁ బుడమి♦యంతఁ దిరుగుచున్
వెతవడిన నీకెటుల సి, బ్బితి గల్గును గల్కినేలు ♦ వేర్మి మహేశా! 151

వ. ఆపిమ్మట లోపాముద్ర యిట్లనియె.

గీ. అలుకఁజొండ్లకు శయ్యాగృ♦హంబులందు
భోజనావాసములయందుఁ ♦ బూజ్యపదము

గలదు గావునఁ జెప్పుదుమీ ♦ కల్కి వడుచు
నకు విడెంబిడి రమియింపు ♦ నాగభూష! 152

వ. అరుంధతి యిట్లనియె.

క. నీ కోసఁగఁ దల్లియొప్పవి, యీ కన్నెను నేనుగాదె ♦ యిప్పించితి నీ
వాశతనఁ దోయపున్నడి, జేకూరఁగఁ జెప్పి ♦ రతులఁ జెందుము దేవా! 153

వ. అనంతరం బహాల్యా యిట్లనియె.

ఆ. విను పురాణపురుష! వృద్ధవేసముఁ బాసి, నిత్యతరుణుఁడవయి ♦ నెగడుమిటులె
కూఁతుకోఱకుమిగుల ♦ గోణఁగుచుండెడు మేన, నిన్నుఁ గాంచి మదిని ♦ నెమ్మిఁ గాంచు

వ. పిదపదులసి యిట్లనియె.

ఆ. మున్ను నుమను గానక ♦ పువ్వుటమ్ములబంటుఁ, గాల్చినట్టి నీవు ♦ గడఁగి యెటుల
నావశిష్ఠముఖుల ♦ సారుంధతీకులఁ, బంపితయ్య చెపుమ ♦ భార్యకోఱకు, 155

వ. స్వాహా దేవి యిట్లనియె.

క. స్థిరమతి మాసల్లాపము, ల రహిన్ వినుమిపుడు కడువి ♦ లాసం బెసఁగన్
బరిణయముల నువిదలకున్, బరఁగెడుఁ గడుగరువతనము ♦ బాలశశిధరా!

వ. మందహాసముతో రోహిణి యిట్లనియె,

గీ. కామశాస్త్రవిశారద! ♦ కాళికామ, మిఁకను దీర్పుము తడవింత ♦ యేనిలేక
కాముకుఁడవీవు కామినీ ♦ కామసాగ, రమును బారంబునొందింపు ♦ రహియెసంగ

వ. మురిపంబుమీఱ వసుంధర యిట్లనియె,

సుగంధివృత్తము. కామపీడితాంగనాని ♦ కామభావమెంతయున్
నేమమొప్పఁగా నెఱుంగు ♦ నేర్పుకాఁడ వీవిఁకన్
మేము చెప్పనేల చాల ♦ మేరమీఱి యిట్టులన్
సామి! నీవు జాణవెందుఁ ♦ జక్కనన్ని జాడలన్, 158

వ, తర్వాత శతరూప యిట్లనియె.

క. స్త్రీ కేమిట సంతోసము, చేకూరునొ యదియెఱింగి ♦ సేవింపు శివా!
ఆఁకట డస్సినవారికిఁ, జేకుఱ వన్నము వినాగ ♦ క్షితిఁ బెఱసుకముల్. 159

వ. చనవుమెఱయ సంజ్ఞ యిట్లనియె.

ఉత్సాహవృత్తము. జాలమేల యమ్మలార! ♦ మద్రసాన్నవర్గతాం
బూలములను బూవుసెజ్జఁ ♦ బొందుపఱచినార మీ
బాలచంద్రమౌళి కిందు ♦ బాల నప్పగించి గే
హాలకున్ జదుంపు పదర ♦ కాగడంబు మానుచున్, 160

వ. వాసియమర వరుణాని యిట్లనియె.

ఆ. వేగిరింపఁబోకు ♦ వేఁగించఁబోకుమా, ముద్దరాలినెంతొ ♦ బుజ్జగించి
నేర్పుమీఱఁ దేర్చి ♦ నెయ్యంబు తియ్యంబు, సొందనొందుమిందు ♦ చేడెవిందు.

వ. అనినంతఁ బరమయోగీంద్రవందితుం డగు పరమేశ్వరుండు దివ్యనారీశిరోమణుల వచనంబుల కిసుమంతయేనిఁ జలింపక నిర్వికారుండై యవ్వారలకిట్లనియె.

గీ. నాయెదుర నిట్టి నుడుల న♦నంగఁదగునె?
కౌమరునం దెట్లు చాపల్య ♦ గుణము దనరు
నిఖిలలోకైకకల్యాణ♦నిలయలార!
తల్లులార! పురంధ్రీమ♦తల్లులార! 163

క. అనుడు శివవచనముల విని, మనముల లజ్జించి దివ్య ♦ మహిలామణు లె
ద్దనిఁ బలుక కూరకుండిరి, యనువుగఁ జిత్రగతపుత్త్రి ♦ కాకృతు లమరన్.

వ. ఆసమయంబున.

గీ. మధురభక్ష్యాన్నములను సు♦మాసహాయుఁ
డై మహేశుండు భుజియించి ♦ యాచమనము
చేసి మణిపీఠమువ సుఖా♦సీనుఁ డగుచుఁ
గుతుకమున వీడియము వేసి♦కొనుచునుండ. 165

వ. తక్కిన దివ్యవనితలందఱారగించి వీడియంబులు వేయుచున్న సమయంబుఁగాంచి యనుకూలసమయంబగుట నెఱింగి రతీకాంత శంకరున్ డగ్గరి మ్రొక్కి యిట్లు ప్రార్థించె. 166

—* రతీదేవి మగని బ్రతికింపుమని శంకరుని వేఁడికొనుట *—

ఉ. గిరిజను బెండ్లియాడి యిటుఁ ♦ గేళివిహారముతోడనుంటి వ
ప్పురమున మిమ్ముఁ గూర్చుటకె ♦ పాల్పడి నాదయితుండు నిర్జరో
త్కరముల పంపునన్ దఱియఁ♦గా నటు మల్పితివేల? తండ్రి! వే
గిరముగ నా మనోహరు నొ♦గిన్ బ్రతికించి సుఖంబుఁ గూర్పుమా! 167

ఉ. నీవు వివాహమాడు దివసంబు • నెఱింగినయట్టి జనంబు సర్వమున్
మోదముతోడ నొప్పెడు సమోఘుని చోఘన! నే నొకర్తెనే
ఖేదముతోడ నుంటినిఁకఁ • గౌరవమున్ విడి నాఁటి నీనుడిన్
బాడుగ నాత్మలోఁ దలఁచి • భర్తృసుతిన్ నను జేయు మీశ్వరా! 168

క. నీవొకఁడవుగాక జగముల, లో వెఱ్ఱొక్కండు గలఁడె • లోకేశ్వర! యీ
నా వెతఁ దీర్పసమర్థుఁడు, భావించి యనుగ్రహంబుఁ • బరపుము దేవా! 169

క. సకలజనోత్సవదము లా, వక ముద్వాహంబు దీన • వత్సల! దీనన్
బ్రకటముగ నాకుఁ జూడఁగ, నొకరంబున సుకముఁ గూర్పు • నిరుపమవిభవా! 170

క. పరమేశ్వరుఁడవు సచరా, చరభువనములెల్లఁ బ్రోచు • సామివి ఘనదు
ష్కరకార్యకర్త విట నా, కిరవుగఁ బతిదానమొసఁగు • మీశ! రయమునన్.

ఆ. అనుచు నాథ! నాథ! • యనిదురపిల్లుచుఁ, జెఱఁగుముడిని విప్పి • చెలువ కామ
భస్మ మీశ్వరునకుఁ • బదిలంబుగా నిచ్చి, వెక్కి వెక్కి యేడ్చె • విభునిఁ గోరి. 172

క. ఇందిరమున్నగు దేవీ, బృందం బపుడెంతయేని • బెట్టిదమగు నా
ర్తిం దవిలి యేడ్చి శివునకు, వందనమిడి యిట్టులనిరి • వారనికరుణన్. 173

క. బ్రతికింపు మరుని శంకర!, వితతదయానిధి! ప్రసన్న • బృందావన! నీ
వతికారుణ్యమయుండవు, రతిసతిఘోరార్తిఁ బాపు • రాజకలాపా! 174

* శివుఁడు మన్మథుని బ్రతికించుట *—

క. ఏకగ్రీవముగా నిటు, శ్రీకాంతాదిమలు యాచ్న • సేయుడు రతిబల్
వ్యాకులముఁ దీర్ప శంకరుఁ, డాకాంక్షించెన్ మరున్ సు • ధాయతదృష్టిన్. 175

గీ. పూర్వమునకన్న నెక్కుడ • పూర్వమైన
రూపలావణ్యములతోడ • నేపుదనరి
పొడమి కాముఁడు శివునకు • మ్రొక్కి "మాంతు
మస్వశంకర! ఘనదయా • మండన!" యనె. 176

మ. శరచాపంబులఁ దాల్చి దివ్యతనురా • జత్కాంతులింపొందఁగా
స్మరుఁ డా రీతిని చేరఁగాఁ గని రతీ • సాధ్వీశిరోరత్న మీ
శ్వరు పాదంబుల వ్రాలి మేలినుతులన్ • సల్పెన్ గడున్ బేర్మి నా
దర మొప్పన్ రతిన్ మరున్ గని జగ • త్కారుండు దా రాత్మఁ బై. 177

ఉ. ఆతురులందు నెప్డు రతి • రాజ! భవన్నతి సిద్ధమూర్తివై
ప్రీతియొనర్చుచుండు మశ • రీరుఁడవై పతులన్ జనంతులన్
జాతరితోఁ బరస్పరము • సంగతమొందఁగఁ జేయుచుండుమీ
రాతిరియందు నందఱకు • రాజ పరిస్ఫుటఁగాఁ దావపట్టుమా. 178

వ. ఇఁకను

క. మీనకుల కెంతో సంతస, మూని ప్రసన్నుఁడనైతి • నొసఁగెద వరముల్
మీనధ్వజ! యోజింపుము, నీ నిర్మల వాంఛితముల • నెయ్యంబలరన్. 179

ఆ. అనుడుఁ బుష్పబాణుఁ • డనియెను దేవ! నా, యెడఁ బ్రసన్నభావ • మెంచితేని
నాథ! వరము సురవ • రాధకులకు యొకండొ, సఁగుము నీదు భక్తి • గరిమ నిడుట.

వ. అనిన శివుండు డామోదంబునఁ దథాస్తని మన్మథున కిట్లనియె.

ఉ. కామ! ప్రసన్నుఁడన్ వినుమిఁ • కన్ వెఱువక్ విడనాడు మచ్యుతుఁ
బ్రేమములోడఁ జేరికను • వెల్వల నుండుము పొమ్ములన్న నా
తామరసాక్షనందనుఁ డు • దారమతిన్ శివు భక్తిఁ మ్రొక్కి యు
ద్ధామమునుండి వెల్వలికిఁ • దత్క్షణమే చనుదెంచి ప్రీతిమై. 181

క. సరసిజనాభుని చేరువ, కరిగి తదంఘ్రులకు మ్రొక్కి • యాత్మోదంతం
బరుదొప్పఁ జెప్ప నతఁడును, సురలెల్లరు మురిసి శివుని • స్తుతియించిరటన్. 182

గీ. రతియుఁ మన్మథుఁడును దన • రాజబంధు
వులును దనయింటి జనముతో • భూధరేంద్రుఁ
డారగించెను బరిజను • లప్పుడు సాప
డిరి విడెంబులనొంది రం • దఱు ముదమున. 183

—* లోకరక్షార్థమై శివుఁడు పార్వతీదేవిన్ గూడుట *—

గీ. అంత నిందిర మున్నగు • నమరపత్ను
లేదొ నెపమాడి పడకింటి • కెడగనేగి
రద్రిజను వామభాగంబు • నందుఁ జేర్చి
కామసుఖములఁ దన్పె శం • కరుఁడు రహిని. 184

—* ప్రభాత వర్ణనము *—

క. చిరకాలమునుండి కడున్, విరహముతో వేగుచున్న • విశ్వగురుఁడు బం
ధురకామగతులఁ బెనఁగన, చిరమునఁ దెలవాఱె యామ • శీలన కేకే. 185

క. ఉవ్విళ్ళూరుచుఁ జఠికై, నెవ్వగఁబాపికొని సుఖము • నెక్కొనుతఱి లేఁ
బువ్వుంబోండ్లకు వెగటుగఁ, జివ్వునఁ జెలనయ్యె దెసలు • చెలువలరారన్.

క. బిగువైన మగలకౌఁగిఁట, లఁ గడున్ సొలపొందియున్న • లలనలు నెట్లో
వగతో వదలిచికొని యిం, మ్ముగఁ బడకగదులను బాసి • పోయిరి వేగన్. 188

చ. అరుణమరీచి యంత నుద•యాచలపీఠము నెక్కి సర్వత
స్స్ఫురదసమానమంజుకర•పుంజములన్ వెలయించి యూర్ధ్వని
స్సరదమలాంశుజాలముల • శైలవరోన్నతశృంగపల్వలాం
తరనళినాళిఁగూడఁ బ్రము•దమ్మునఁ బూయఁగఁజేసె వాసిగన్. 188

చ. మునులును సిద్ధులున్ సురలు • మున్నగు దివ్యవరేణ్యులవ్వియ
ద్ధుని నవగాహముల్ సలిపి • తోయజమిత్రున కర్ఘ్యమిచ్చువా
రును జపయజ్ఞముల్ గడుఁ ది•రోహితదృష్టి యొసంగ సల్పువా
రును నిగమానువాకముల • రూఢిఁ బఠించెడువారలైరొగిన్. 189

సీ. కర్మఠాగ్రసరుల్ ద్విజా•గ్రణులు వేగ
హవ్యముల జాతవేదున • కమర నొసఁగి
హోమ మొనరించి రంతనా • ధూమపుంజ
మాజ్యగంధంబులను జిమ్మె • నవని నెల్ల. 190

క. ఈలో మహేశ్వరుఁడు వై, తాళికసంస్తుతుల నొంది • తానును శయ్యా
శాలన్ విడి కాల్యాచా, రాళిఁగడపి చనియె నిర్జ • రాంతికమునకున్. 191

—* శివుఁడు దేవతలకు దర్శనంబిచ్చుట *—

వ. అంతనచ్చట మహేశ్వరదర్శనం బపేక్షించి మహాభక్తితో ధ్యానంబు సేయు చున్న జనార్దనప్రముఖులు దారసించిన మహేశ్వరునిఁగాంచి పౌనఃపున్యం బుగఁ బ్రణామంబులుచేసి యిట్లు వినుతించిరి.

క. జయ విశ్వేశ్వర! శంకర!, జయ నిఖిలాధార! శర్వ! • జయ సర్వేశా!
జయరుద్ర! మహాదేవా!, జయకాళీపతి! మహేశ! • జయప్రకృతేశా!

క. జయనిష్కామా! నిర్గుణ!, జయలీలానిఖిలనిలయ! • జయసర్వగతా!
జయకారణాతిగామీ!, జయభక్తేప్సిత వితరణ • చణకరుణాఢ్యా! 194

క. జయ వాఙ్మనసవిదూరా!, జయ వాత్సల్యనిధి! నిత్య•సత్యచరిత్రా!
జయ దీనబాంధవ! శివా!, జయ వికృతివిహీన! దేవ! • జయ సర్వాత్మా!

క. అని వినుతింపుచు మ్రొక్కిన, యనిమేషాధిపుల శర్వుఁ • డంచితకరుణన్
గని యిష్టగోష్ఠి సంతసమున సంభాషించుచుండ • భూధరుఁ డంతన్. 196

ఆ. చేరి జగ్ధ వేళఁ • జెచ్చెర నాతేఁగించి, పిలుచుననంత వారు • ప్రియమువీఱ
నరిగి శివునితోడ • నభ్యవహారంబుఁ, జెంది వీడెములను • జెందిరంత. 197

మ. పరమేశానునితోడ మానులమరుల్ • ప్రాలేయశైలేంద్రభా
స్వరసంయోజితనూత్నమంటప మహా • చ్ఛశ్రీప్రకారంబులన్
బరమాశ్చర్యమెసఁగఁ గన్గొని మహా • నందంబునన్ బొంగి య
గ్గిరిరాజేంద్రుని దివ్యసూక్తితతులన్ • గీర్తించి రంతేనియున్. 198

—* సాయంకాల వర్ణనము *—

ఉ. అంత దినాంతమై యలర • నర్యమ దేవుఁ డపూర్వదిక్సతిన్
సంతసమొప్పఁ జేర నది • జానుగ మానికపున్ నివాళి న
త్యంతముదంబుతో నిడిన • నారతనంబుల దీప్తితీరనాన్
వింతగ సాంధ్యరాగరుచి • విశ్వవిమోహనమౌచు భాసిలెన్. 199

గీ. గగనమనుమల్లెపొదలోన • గరిమమెఱయ
విరియఁబూసిన పుష్పప్ర • కరమనంగఁ
దారకాబృంద మెంతేని • ధాళధళ్య
మెసఁగఁ దనరారె దశదిశ • లెసకమెసఁగ. 200

గీ. తనదుపత్రిభునివివాహమం • దనువుగా స, మస్తజనమరుదెంచిసం • బరముఁగాంచు
చుండిరిఁక వారికందఱ • కుబ్బుఁగూర్పఁ, గాముదువు మీఱఁజందుర • మామయమరె

సీ. స్మరునాజ్ఞభామినీ • సమితిపై జాబిల్లి, చల్లిన వశ్యాభ • స్మంబనంగ
కాలపూరుషుఁడు రం • గచ్చంద్రియంత్రంబు, నుండి జార్చిన వరి • పిండియనఁగ
చారునిశాంగనా • జఘనస్థలిన్ వారి, జారి కట్టినచల్వ • చీరయనఁగ
దర్పకాగతివేళ • ధరణిఁజంద్రుఁడు గూర్చి, నట్టిముత్యాలమేల్ • కట్టనంగ

గీ. సమయభర్తృండు పార్థివ • శర్వలింగ, మును శశిహిరణ్యకలశంబుఁ • బూని దుగ్ధ
మరినభిషేకమొనరించెఁ • ననఁగమిగుల, వెన్నెలదనర్చి జగమెల్ల • వెల్లివిరియ.

గీ. శైలమహిళామణుల్ శివన్ • జక్కగా న, లంకరించి శివునితో వి • లాసమెసఁగ
వాసమందిరమునుజేర్చి • వామదేవుఁ, డార్యఁజేకొని వేడుక • లనుభవించె.

ఆ. అంత రజని దఱుఁగఁ ♦ నాకసం బెఱ్ఱనై, యుదయించె దీప్తి ♦ కాంశువితతి
వెల్లనయ్యె వేఁడి ♦ వేలుపుపొడసూపి, మింటికెగసెఁ దమము ♦ తంటవాసె. 204

వ. మంగళవాద్యఘోషపురస్సరంబుగ నానావైతాళికప్రార్థితుండై మహేశ్వరుండు వాసాగారంబుఁ బాసి కాల్యకృత్యములఁ దీర్చుకొని జనావాసంబుఁ జేర నంతకు మున్న సుస్నాతులై ప్రాతర్విధులఁ దీర్చుకొని కైలాసగమనకాంక్షులై పరమేశ్వరాగమనంబుఁ బ్రతీక్షించుచున్న యథోక్తజనాదిదేవాధ్యక్షులు మహేశ్వరునకు మ్రొక్కి ప్రయాణంబపేక్షించుచు మహేశ్వరుం డంగీకరించినంతఁ గులాచలేశ్వరుండు దారసించి యిట్లభ్యర్థించె. 205

ఆ. పేదవారలనక ♦ ప్రియముతోఁ గొన్నిదినములు దేవమునిగ ♦ ణములతోడ
నాదుమందిరమున ♦ నామనం బానంద, మొందనుండి చనుట ♦ యొప్పు దేవ! 206

వ. ఇట్లు ప్రార్థించిన మీఁదట స్వల్పదినంబులుమాత్ర ముండి పరమేశ్వరుండు సకలకల్యాణమునిచోదితుండై యొక్కనాఁడు జిగమిషన్ బూని సప్తర్షులచే హిమవంతుని పాలికిం బంచినంత.

— * పార్వతీపరమేశ్వరుల కైలాసగమన సన్నాహము * —

క. వారలు గిరివరునకుఁ దద్ద్వారకత శివయాత్రఁ దెలుప ♦ దైన్యంబున న
వ్వారలు దుస్సహచింతా, భారంబున నపుడు మూర్ఛ ♦ బడిరి బడలుచున్ 208

ఆ. కొంతవడికిఁ దుహిన ♦ వసుధరుండు దెలివొంది, తనదు సతినిఁ దేర్చెఁ ♦ దా గిరీంద్ర
పత్ని వేగ శివుని ♦ పాదంబులకు మ్రొక్కి, యిట్లు విన్నవించె ♦ హితవు మెఱయ

కవిరాజవిరాజితము
పరమ కృపానిధి! ♦ పాలనసేయుము ♦ పార్వతి నెంతో కృ ♦ పామతివై
మఱయుచు దోషస ♦ హస్రములందును ♦ నాదటనోరుపు ♦ నందు తగన్
బరఁగ భవంబు భ ♦ వంబున నీపద ♦ భక్తి నిరించిన ♦ బాలవిభూ!
నిరతము స్వప్నము ♦ నందొకనిన్ శివ! ♦ నీశుభనామము ♦ నేమరకన్

సుగంధి
మేనయిట్లు చాలజాలి ♦ మీఱఁబల్కి కూఁతు నీ
శాను కప్పగించి వగచెఁ ♦ జాలసేపు దీనయై
తానగేంద్రుఁడా పెకప్పు ♦ తాల్మిఁగూర్చి యంతయా
ర్తానుకూలవుం ప్రయత్న ♦ మాచరించె ధీరుఁడై 211

సీ. ప్రమథ భూతగణములు సు ♦ పర్వవరులు
మునులు మున్నగు వారలు ♦ మోద మొప్ప

స్వగణములతోడఁ బయనంబు • సల్పియచటి
యుపవనముఁజేరి శివులకై • యుండిరంత. 212

ఉ. అల్లునియింటి కాత్మసుత • నంపఁగఁ జిత్తముఁ గట్టిచేసి ప్రో
ద్యల్లలితాంబరంబుల సు•వర్ణప్రసూనమ్ములఁ గూఁతు నద్రిరా
ట్ఫుల్లసరోజపత్త్రి గదు • పొందికరొప్ప నలంకరించి భా
సిల్లఁగ నుత్సవంబొనరఁ • జేసెను బంధుసమీపయంబుతో. 213

—* విప్రసువాసిని పార్వతికిఁ బతివ్రతాధర్మంబు లెఱింగించుట *—

గీ. అంతనొక పౌరవిప్రో త్త•మాంగనామ
తల్లి మేనాత్మ మెఱిఁగి భూ•ధరకుమారిఁ
జేరి సాధ్వీవ్రతం బిట్లు • చెప్పఁ దొడఁగె
మంజుతరసూక్తిమాధురీ • రంజితముగ. 214

ఉ. తల్లి! పతివ్రతావ్రతవి•ధానముఁ దెల్పెద నాలకింపు రం
జిల్లెడు స్త్రీవ్రతంబె శ్రుతి • శీర్షములందును ధర్మసూక్తులం
దల్లెడ నుత్తమంబనియు • విఖ్యాతమంబని పేరు చెందె ము
న్నెల్లకులాంగనాజనము • లీవ్రతమే యొనరించి రిమ్మగన్. 215

*మ. అల సావిత్రి యరుంధతీసతియు లో•పాముద్ర శాండిల్యయున్
జలజావాసయు సంజ్ఞ భారతి సతీ•స్వాహాసునామా శచీ
నళినాస్యల్ శతరూప మున్నుగల యా•న్యాకీర్తిమంతల్ మహా
చలుఁ జేపట్టినమేన యీవ్రతము నీ•వ్వల్ సల్పవా రమ్మరో! 216

క. వారందఱు పతివ్రత, మారాధనచేసి యిహల • నవనిస్థలిపైఁ
బేరును బెంపును గాంచిరి, శ్రీరంజిల సకలలోక • సేవ్యచరితలై

సీ. విభుఁ డారగించిన•పిదపఁ దత్పాత్రశిష్ట, మర్థి భోజనము సే•యంగవలయు
మగఁడు నిద్రించిన•మఱియుంత నిద్రించి, మునుముందుఁ దాన మేల్•కొనఁగవలయు

* టిప్పణి:— సూదం రాతీతి సుద్రా—రా ఆదానే – సాంభావస్వముద్రా– విరహే పతి
ముద్రాభావాలోపే—అముద్రా—అసంతుష్టా—లోపాముద్రా—ముద్రయనఁగా సంతోషమనుగలది – భర్తృ
విరహకాలమందుఁ బతిముద్రాభావ లేమిచేత సంతసము లేనిదగుటచే లోపాముద్ర.

గురుబాల ప్రబోధిక.

అకారప్రశ్లేషవలన విశ్రమము చేయఁబడినది.

పెనిమిటి గొట్టుచోఁ • బెనఁగక 'విభు! దయ, సేయుమా' యనుచు యా•చింపవలయు
పతి దమ్మఁ బిలిచినఁ • బనులన్ని వదలి సాం,జలిబంధముగఁ జేరఁ • జనఁగవలయు

గీ. భర్త సెప్పినపనిని సం•బరముతోడ, నాక్షణమునందె పూనిసే•యంగవలయుఁ
దొడరి పూజోపకరణ వ•స్తువులనెల్లఁ, జెప్పఁబడకయె తానయో•జింపవలయు

ఉ. మండనమున్ బొనర్పకయె • మానిని భర్తను జూడఁ గూడదా
మండనమొందఁ గూడదు కు•మారిరో! దండ విభుండు లేనిచో
దండిగ భర్త దిట్టినను • దా మది రోసమునొందఁ గూడదో
యండజయాన! వాకిటఁ గు•లాంగన నిల్వఁగఁగూడ దెన్నఁడున్ 219

మ. పరగేహంబుల కేగరాదు తమత•త్త్వంబించుకే నొల్ల కె
వ్వరికిన్ దెల్పఁగరాదు నాథువిడి దీ•వ్యక్షేత్రతీర్థానుసం
చరణంబున్ బొనరింపఁగూడ దుపవా•సంబుల్ వ్రతంబుల్ నిజే
శ్వరనిర్దేశము లేక సేయఁదగ దో•చంద్రార్ధబింబాలికా! 220

క. తీర్థార్థినియైన్ బతిపద, తీర్థంబును గ్రోలవలయుఁ•దెలవ సకలస
త్తీర్థంబులందె వెలయు య,థార్థంబిద్దాన సంది•యము లేదంబా! 221

క. తివిరి సమాజంబులకు, త్సవములకున్ జేరఁబోవఁ • దగ దెన్నఁడు నే
నవసరము లేకసుంతయు, ద్రవిణంబును వెచ్చపెట్టఁ • దగదు కుమారీ! 222

గీ. తెంపుతో దేవపిత్ర తి•థిజనములకు
బంధుపరిచారభిక్షుకో • వ్రాతమునకు
భోజ్యములను విభాగించి • పూవుఁబోఁడి
దాను బోసేయవలయు ని • త్యమును వినుము. 223

చ. పెనిమిటి పేదయైనఁ గడుఁ • బెల్లుగవ్యాధితుఁడైన వృద్ధుఁడై
నను గడుఁగృద్ధుఁడై యొనరి • నన్ నెఱతుంటరియైన నజ్ఞలో
చన విడువంగఁ బోలదికఁ • సర్వవిధంబుల భర్త్రసేయమే
యనుదిన మర్థిఁగోరుచుఁ బ్ర•యత్నముసేయుట యొప్పు మానినీ! 224

గీ. హాయిగాఁ గూరుచుండి యే•దో యభీష్ట
కేళిమైయున్న విభునిఁ • దా వేళఁ గనక
లేశపుంబని కోసమై • లేవదీయ
వలవదెప్పట్టు సతికి • బరఁతకుమారి! 225

ఆ. చెఱఁగు మాసిన మూణ్ణాళ్ళ • చెలువ మగని
సముఖమున కేగి చూడఁగఁ • జనదు తనదు
పలుకు పతివినులకు వినఁ • బడఁగఁ బలుకఁ
జనదు ముగ్ధేందుశేఖరు • సాధ్వి! వినుము. 226

క. నాలుగవ రోజున నుషః, కాలంబున జలకమాడి • గ్రక్కున మగనిన్
బాలించి కనుటయెంతయు, మే లటుగాకున్నఁ గమల • మిత్రుఁ గనఁదగున్.

సీ. పరగ సిందూరంబు • పసుపు కుంకుమును శ్రీ, చందనం బగరు క • జ్జలము లాతు
తమ్మలంబును గమ్మ • తావిపూల్ దువ్వెన, యద్దంబు గంకణా • లందియలును
మాంగల్యతంతువు • మట్టె లొడ్డాణంబు, ముంగెర తాటంక • ములును రత్న
ములపేరులును ముత్య • ముల పేరులును జడకుప్పెలు నవరముల్ • కొప్పునగలు

గీ. రైకలును మేలిముసుఁగులు • రాజముఖికి, నిత్యసేవ్యంబులై యొప్పు • నెలఁత మగని
యాయురభివృద్ధికై వీని • హర్షమెసఁగ, సతము దాల్పఁగవలయుఁ బ • ర్వతకుమారి!

ఉ. చాకితతోడ నెప్పుడును • స్వైరిణితోడ నుదక్యతో విభున్
బైకొని పోరుసేయుచెడు • భామినితో విధవావధూటితో
జోకగ సఖ్యమున్ దొరఁగి • జోగిఁ గ్రుమ్మరు నాతితోడుతన్
జేకొనరాదు విన్మిఁకను • జెల్మి కులాంగన లీశ్వరప్రియా! 229

గీ. ఒంటిగా నెందునిలుచుండు • టొప్పదెపుడు, నగ్నయై తీర్థమాడఁ జ • నదు వెలఁదికిఁ
గడపఁ దిరుగలి రోలు రో • కలిని సాన, రాతి నసిపీఁటఁ గూర్చుండ • రాదు సతికి

ఉ. అచ్చికబుచ్చికొప్ప మగఁ • డక్కునఁ జేరిచి వేడ్కసేయఁగా
నచ్చట ముచ్చటల్ గనుచు • హాయిమెయిన్ రహియించుచుండినన్
హెచ్చుగ నిక్కఁజెంది విభు • నెల్లిదమాడఁగఁ గూడదెంతయున్
నచ్చునటుల్ మెలంగవలె • నాథుని నెమ్మది కెల్లప్రొద్దులన్ 231

ఆ. భోగసమయంబునన్ దక్క • పొలఁతికెపుడు
ప్రౌఢిఁ జూపింపఁదగదాత్మ • పురుషు నెదుట
భర్తకెచ్చోట మోదంబు • పరిఢవిల్లు
నందె యనురక్తయైసతి • యమరవలయు

క. పెనిమిటి సంతసమున నుం,డినఁ జేడియ సంతసమున • నెగడవలెన్ గుం
దున వందురుచుండినఁదా, నును బరితాపంబునన్ గ • నుట దగుఁగొమయున్

క. ఆపత్సంపత్తులయం, దోపికతో నొక్కపోల్కి • నుండఁగవలయున్
గోపురము పేదయైనను, రాపొందక ధీరయగుచు • రంజిలవలయున్ 234

గీ. ఉప్పు నేయియుఁ దైలాదు • లెప్పుడేని
శూన్యమగుడుఁ బతివ్రతా • సుందరాంగి
మగనితో నవిలేవని • మనసునొచ్చఁ
జేయరాదాయడిగిబడఁ • జేయరాదు 235

ఉ. ఉన్నతపీఠమెక్కి సతి • యుండఁగ రాదిఁక దుష్టసన్నిధిన్
బన్నుగ నిల్వరాదు తన • భర్తకుఁ గాతరవృత్తబోధనం
బెన్నఁడు సేయరాదు కడు • హెచ్చుగఁ బెద్దలయొద్ద భాషణం
బున్నగు సేయరాదు పువుఁ•బోఁడ్లకు భూధర రాజకన్యకా! 236

క. అరవిందభవునికన్నను, సరసీరుహనయనుకన్న • శర్వునికన్నన్
గరమధికుఁడు దనవిభుఁడని, కరివరనిభయాన యెఱుఁగ • గాఁదగుమదితో

ఉ. దవ్వులనుండి వల్లభుఁడు • ధామముఁ జేరినయంతనే కడున్
జివ్వున స్నానమున్ సలుపఁ • జేసి లసద్రుచిరాన్నపానముల్
మవ్వముగా నొసంగి కడు • మానగుణస్తుల మేల్మిపీఁటమున్
జవ్వని యిచ్చి పాదములఁ • జక్కఁగ నొత్తవలెన్ మహేశ్వరీ! 238

క. మితముగ నొసంగుజనకుఁడు, మితముగనిడుఁదోడఁబుట్టు • మితముఁగొడుకిడున్
హితముగమగఁడొసంగున, మితముగసౌఖ్యములఁ బేర్మిఁ • మెయి నిదిగనుమా!

గీ. విభుఁడె దైవంబు సతులకు • విభుఁడె గురుఁడు
ధర్మతీర్థవ్రతములెల్ల • ధవుని కొలువె
యనుచు సర్వము విడనాడి • యలరుఁ బోఁడి
విభుని నొక్కని భక్తి సే•వింపవలయు. 240

సీ. పెనిమిటిఁ బాసియో•దనముమెక్కినయోష, మేషియై చరియించు • మేదినిపయి
పరునిన్ మరగి మరు•వనికిఁబోనైనయ, క్కోమలి ఘూకమౌ • కోటరమున
భర్తదన్ గొట్టిన•బదులు గొట్టిననారి, భూరిబిడాలమై•పొడముఁబుడమి
పతితో జగడమాడి•ప్రత్యుక్తినిచ్చిన, పొలతుక గుక్కయై•పుట్టుభువిని

గీ. పరునిఁ గ్రీగంటఁజూచిన • పణఁతిగిల్ల, కన్నులొందిజనించుజ • గంబునందు
నీవునీవని నాథుని•నీతిమాలి, దెగడెడుగయాళిమూగయై•తగజనించు. 241

క. ప్రాణంబు లేని దేహము, మానుగ నెట్లశుచియగునొ • మగనివిడినయ
జ్ఞానన యటు లశుచిత్వముఁ, బూను•ననుచుఁ జెప్పు శాస్త్ర•ములు శివురాణి!

క. ఆపెజనయిత్రి ధన్యయు, నా పెగురుఁడు ధన్యుఁడీధ•రావాసముపై
నాపెపతి ధన్యుఁడెంతయు, నేపె పతివ్రతయొ పుడమి • నిందునిభాస్యా! 243

క. పితృమాతృవంశజులునున్. బతివంశ్యులు సాధ్విపుణ్య•భాగ్యంబున స్వ
ర్గతిఁజెంది మేటిభోగము. లతులితముగ నొందఁగలరు•హాసవిరిఁబోణీ! 244

గీ. శీలభంగం బొనర్చిన•చేడె మాతృ, పితృకులమ్ములవారిని • విభునికొలము
వారినిన్ బడద్రోయు న•వారణంబు, గా నధస్థలమందు శం•కరవధూటి! 245

గీ. ఎచ్చటెచ్చటసాధ్వియా•సంతియడుగు,లిధరాభాగమునుస్పృశి•యించు నెలమి
నచ్చటచ్చటఁబావనం•బై సమస్త, దోషహారణకమంబయి•తోఁచుఁబుడమి.

చ. పరమపవిత్రుఁడైన యల•భాస్కరుఁ డాయమృతాంశుఁ డామరు
ద్వరుఁడగు గంధవాహుఁడు న•వశ్యముగాఁ దమ శుద్ధిఁగోరి యి
ద్ధరను బతివ్రతాతనువుఁ • దాము స్పృశింతురు నిక్కమింక న
ట్లుపవుగ నాసచేయు శుచి•యున్ సలిలంబులు సాధ్వి తాఁకుకై. 247

క. ప్రతిగేహమందు లలితా, కృతు లింటులు చాలఁగలరొ•గిన్ వినుము పతి
వ్రతయగు నాలుమహేశ్వరు, నతులితకామ్యాసిద్ధి • నమరున్ ధరణిన్. 248

క. గంగావగాహమును జే, యంగా దేహంబు పూత • మగునెట్టుల న
ట్టుంగాదె సాధ్విఁగన్గొని, సంకల్పమహాపాపియుఁ బావ•నంబగుజలమగున్. 249

క. పతిదేవత యుమ యామెపెఁ బతియగువాఁ డీశ్వరుండు • పన్నగనిదం
పతులను గొల్చుచునిచి న్నిరతమిష్టములొందిపుడమి•రాజిల్లుఁగడున్. 250

గీ. నిగమము పతివ్రతానారి • యగును బ్రణవ
మీశ్వరుఁడు క్షమసాధ్వియా • నిగురుబోఁడి
తపము పశుపతి సత్క్రియ • ధరనపాంసు
లయుపదఫలంబు శివుఁడు క • ల్యాణమూర్తి! 251

వ. ఇవ్విధంబున విప్రాంగన పతివ్రతాధర్మంబులును దన్మాహాత్మ్యంబులు నుప
దేశించి వెండియుఁ దద్భేదంబుల నెఱింగింపఁ గడంగి యిట్లనియె. ఆర్యా!
వినుము పతివ్రతలుత్తమ మధ్యమ కనిష్ఠాధమ భేదంబులనాల్గు విధంబుల
బరంగుదురందు. 252

ఆ. పతినిఁ దక్క నెపుడు • పరపురుషునిఁ గల, నేనిఁ దలఁప కన్య • నీక్షణంబు
చేయనట్టి సాధ్వి • చెన్నుగా నుత్తమ, యనఁగఁ జెల్లు నవని • హారుమిటారి! 253

క. సుతుపవలెఁ దోబుట్టువవలెఁ, బితవలెఁ బెఱవారిఁ గనుచుఁ • బెనిమిటియందు
ప్రతిమమగు భక్తి నెఱపెడు, సతి మధ్యమ యనఁగఁ జెల్లు • శైలవరసుతా! 254

క. వ్యభిచారము కులధామిని, కభిరూపము గాదటంచు • నాత్మ నెఱిఁగి తా
విభుని భజింపుచు నుండిన, యిభయాన కనిష్ఠయనుచు • నేర్పడుఁ బుడమిన్

క. పెనిమిటిభయంబునను గుల, జనులభయంబునను బరుని • సాంగత్యము స
ల్పని వధు వధమాధమయని, యనుదురు ప్రజలెల్ల ధాత్రి • నగరాజసుతా! 256

వ. ఇట్లనేక ధర్మసూక్ష్మంబు లెఱింగించి,

గీ. ఇత్తెఱంగునఁ బతిభక్తి • నెఱిఁగి నడువు, మమ్మరో! సర్వవేదప్రి • యంబుగాఁగ
నఖిలజగదంబ వీవతఁ • డభవుఁడీఁకను, నినుఁ దలఁచి సాధ్వులౌదురు • నెలఁతలిలను

వ. నేను లోకాచార ప్రకారం బింతవట్టు నీకెఱింగించితి నని యూరకున్నంతఁ బార్వతి పరమామోదంబునొందె. మేనకయు సమయోచితం బారసి ధైర్యంబు చేసి ప్రయాణసన్నాహంబుఁ గావించి పార్వతి నాలింగనంబు నొనర్చి కన్నీరునించె, పార్వతియుఁ దల్లిన్ గాంచి కృపావచనంబు లుచ్చరింపుచుఁ బెల్లుగ నలందురెఁ గుసుమకోమలయగు పార్వతి రోదనంబుఁ గాంచి బాంధవ స్త్రీలును నాగరకాంతలును దేవపత్నులు మున్నగువారలెల్లరు చింతాదంతు రాననలైరి సర్వజగత్ప్రభుండగు మహేశ్వరుఁడు నవ్వారి దుఃఖభరంబుఁ జూచి తానును గంటఁ దడిఁబెట్టె.

సీ. ఇట్టిసమయంబునందుఁ దు • హినగిరీంద్రుఁ
డాత్మజులతోడ నరుదెంచి • యార్యఁ గాంచి
పెక్కసంబగు దుఃఖంబు • వెలయ నాపెఁ
దనదు వక్షమునన్ జేర్చి • కొని రయమున 250

ఉ. తల్లిరో! యెట్లుపోయెదవు • తల్లినిఁ దండ్రిని నన్నదమ్ములన్
బెల్లుగ బంధువర్గమును • వేశ్మమునున్ విడనాడి యిప్పుడీ
యెల్లరునిన్నుఁ బాయఁగల • రెట్లు కనుంగొను జిన్నవో యెనీ
యిలును బట్టణం బిపుడె • యేనెటునైతు వచింపు మమ్మరో!

సీ. అనుచుఁ గన్నీరు దొరఁగ మహా • వ్యసనము, తోడ వందురుచున్నట్టి • తుహినభూమి
ధరున కధ్యాత్మతత్త్వంబుఁ • దజ్ఞుఁడగుచు, గాధ బోధించె నాత్మని • రూఢిదనర
ఉ. పార్వతి తల్లిదండ్రులకుఁ • బన్నుగఁ బెద్దల కెల్లవారికిన్
గర్వములేక మ్రొక్కి కడు • కన్నుల నీరొలుకంగఁ జెంతిలన్
సర్వపురంధ్రు లద్దివము • సాధ్వియుఁ బుత్రులుఁ దద్వధూమణుల్
పర్వతశేఖరుండును గృ • పన్ విలపించిరి కొంతతాఁ గడున్ 262
ఆ. విప్రులంత మరల • విజ్ఞానబోధంబు, చేసి లగ్నవేళ • జెప్పవప్రడు
ధైర్యమొంది తుహిన • ధరుఁడు దక్షిణలిచ్చి పల్లకిని గారి మొక్కి • పంపె వేగ

—* శివుఁడు పార్వతీదేవిని వెంటఁగొని కైలాసమున కేఁగుట *—

ఆ. శ్రీపుణ్యాంగనలు పసుపు • కుంకుమ లిడిన, లిచ్చి యందలంబు • నెక్కఁజేసి
రార్య మరల గురుల • కంజలిని మ్రొక్కి, పయనమయ్యె బార్వతి • భర్త వెంట
క. రాజోపచారముల గిరిరాజు సుతకుఁ దనరఁజేసి • రాణ దలిర్పన్
బూజార్హములగు వస్త్రము, లోజం గూరిచి కొమరిని • యుద్యత్ప్రేమన్ 265
గీ. తానిచ్చిన గోవులుఁ • దత్తతలుఁ
నందొసఁగి విహార పసిడి • కరగదెంచి
వీడుకొల్పిరి బహువిధ • విభవమొప్పఁగ
శివుఁడుచేరెను రజతాద్రి • శిఖరమునకు. 266
క. అంతటి గణపతి లలితోత్సాహముతో నెదురువచ్చి • యధికోత్సవ మొ
ప్పం దుహినగిరిసుతాశివు, లంతటఁ జేర్చిరి మనోజ్ఞ • లలితభవనమున్
వ. అత్తఱి మహేశ్వరుండార్యాచిత్తంబునందలి జనకజ వియోగజన్యంబగు కుందుఁ
బాపంగఁడంగి,

సీ. పార్వతినిఁ జూచి యిట్లనె • ప్రాణదయిత!, చూచితే వెండిగట్టుల • కున్నలకువట్టు
తలఁపువచ్చెనె యిచ్చోట • తలపువచ్చె, నే మనవిహారకోష్ఠ • పర్వేందువదన!
క. హెచ్చగు పచ్చలతిన్నెలు, నచ్చపు వజ్రంపు గోన • లల్లవె కనుమా!
మెచ్చులు గులుకుచు నడలన్, గ్రచ్చఱ నిటువచ్చెఁ జూడు • కలికి! నెవళ్ళన్.
క. నెత్తావులఁ బుత్తెంచుచుఁ, బొత్తుఁ దెలుపు జాదిపొదల • పొలుపు వగంతే
గుత్తులు గుత్తులు పండ్లివె, యెత్తుమనుచుఁ జూపుఁ గాంచు • మొలకల్పతరుల్.

క. పొందమ్ములఁ జెంగలువల, నందముళ్లై యుంపగముల [illegible] హాళహాళిరవళిన్
[illegible] బిలుమఁ [illegible] ఇందువ్రాఁ జే [illegible] పేడక [illegible]

క. [illegible] తామర, [illegible] ద్రాంపముబున్
రంగులర [illegible] బిలు [illegible] [illegible] ప్రమ్మ [illegible] ! 273

క. అని [illegible] విని [illegible] ప్రముక్తమైన [illegible] లేర్వి [illegible]
ట్లని [illegible] మొదట [illegible] గాత్ర [illegible] 274

క. [illegible] బూని [illegible] వార్య [illegible]
[illegible] దలంచి [illegible] పుక్షాక్ల [illegible] మస్త్రినొసంగన్

—* [illegible] *—

వ. అనిన మహేశ్వ [illegible] ప్రాఙ్గ్రహాన [illegible] నాదంబునొంది యిట్లనియె. దేవి

క. భూషణములు శ్రుతులకుఁ బరి పోషణములు దృష్టి కాస బోధాగతికిన్
శేషణములు [illegible] పదికి [illegible] భూషణముల్. 277

వ. అనుచున్నంత [illegible] షడ్రసోపేతభక్ష్యభోజ్యలేహ్యచోష్యంబుల నాయితంబు చేసి వడ్డింపుడు వంటలు [illegible] కారంబున భుజియించి విడెంబులనుగొని మహేశ్వరునకు నమస్కరించిరి. పరమేశ్వరుండును యథాయోగ్యంబుగ నందఱకుఁ గానకదుకూలాంబరమణిమయభూషణంబుల నుపాయనంబులిచ్చి లోకాచారంబు ననుసరించి హరివిరించులకును వసిష్ఠాదిబ్రహ్మర్షులకును వందనంబు చేసె. బ్రహ్మర్షులును బితామహాచ్యుతులును లౌకికమర్యాద ననుసరించి పార్వతీపరమేశ్వరుల కాశీర్వచనంబు లొసంగిరి. వివాహంబునకరుదెంచినవారందఱును హరివిరించనాదులతోఁ బరమేశ్వరానుజ్ఞం గొని తమతమ నివాసంబుల కరిగిరి. మహేశ్వరుండును గణపాలుర మందిరద్వారంబున నియమించి తాను మహామాయయగు నార్యతో విహారమందిరంబుఁ జేరి సుఖంబుండె. ఇట్లఖిల కల్యాణకారణంబును, శోకఘ్నంబును, నాయుర్ధనవర్ధనంబును బ్రహ్మోదకరంబును సకలజగజ్జేగీయమానంబును నగు పరమేశ్వరకల్యాణంబు మీకామోదంబునఁ జెప్పఁబడియెనని సూతుండు శౌనకాదిమునీంద్రులకిట్లనియె.

—* ఫ ల శ్రు తి *—

క. ఈ సుచరిత్రం బద్భుత, మై సర్వారిష్టశమన మై యాయుష్యం
బై సర్వకామదంబై, భాసిల్లు యశస్యమగుచుఁ బాఠకుల కిలన్. 279

సీ. ఎడఁబాటులేక [illegible] దారోగ్యమొందు
జోడు[illegible] పెద్దాతఁ డిబ్బుణ్యసతిని
సంతానమే[illegible] సుతుఁ బొందఁగు
[illegible] సౌభాగ్యంబుఁ జెందు

గీ. ప్రబలమగు [illegible]
[illegible] వినఁగ.

క. వినుపించు నెవఁడు నిత్యము, [illegible] చరితము సువిధిమై
వినునిత్య మెవఁడు భక్తిమై, [illegible]

వ. అని చెప్పినంత [illegible] కథను జెప్పుమనుటయు

మ. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

ఇది శ్రీ [illegible] నామధేయ
ప్రణీతంబైన [illegible] పార్వతీఖండంబున
పంచమాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

కుమారఖండము

ప్రథమాశ్వాసము

నిగమాగమసముదిత
మానితధర్మాచరణస • మాహిత హృదయా!
నానాశిష్యాఘతమో
భానూ! శివమూర్తి! వీర • భద్రారాధ్యా!

వ. అక్కథకుండు శౌనకాది మహామునుల కిట్లనియె,

గీ. గిరిజఁ దోడ్కొని కైలాస • గిరికి శర్వుఁ
డరుగుదెంచి సుఖంబుగ • నచట నేమొ
సల్పె నాకెఱిఁగింపుము • నలినసూతి!
యనుచు నారదుఁ డడుగ నిట్లనియె నజుఁడు 2

క. నారద! చెప్పెదవిను చెన్నార దయావిభవుఁడైన • యభవుని చరితన్
దారకదనుజవధార్థము, దారకు నసమానశక్తి • ధరుఁగనుటయునున్ 3

క. సురలెల్లరుఁ దమనగళుల, కరుగుడుఁ జంద్రార్ధమౌళి • యమరుల బాధల్
పరిహారము సేయఁగ మది, నరసి కృపావివశుఁడగుచు • నంత రయమునన్. 4

—* శివుఁడు మణిభవనంబందుఁ బార్వతితో సౌఖ్యమొందుట *—

చ. అనుపమదివ్యరత్నముల • కాస్పదమై యలరారుచోటఁ జం
దనరససేకభాస్వదవ • దాతమణీమయమైనచోట నూ

తనవికచప్రసూనదళ • తల్పవిభాసితమైనచోటఁ బా
వనతరుమంజరీప్రకర • బాలసమీరము లొప్పుచోటునన్

క. భోగసుఖదోపకరణ, శ్రీగరిమ నెసంగుచోటఁ • జేతోజక్రీ
డాగతుల కర్హతరమై, రాగిలుచోటన్ మనోహ • రంబగు చోటన్

క. గిరిరాజరాజతనయను, బరమేశ్వరుఁ డతనుభోగ • పారీణుండై
సురతక్రీడలఁ దేల్చెను, సరవిగ నొక వేయిదివ్య • సంవత్సరముల్ 7

క. శివదేహస్పర్శంబున, శివుఁడు బ్రమోహంబుఁ జెందుఁ • జిరకాలం బా
శివు దేహస్పర్శంబున, శివయుఁ బ్రమోహంబుఁ జెందు • జిరకాలంబున్. 8

ఆ. చాలఁగాల మిట్లు • జరుగఁగా నద్రిజా, శంకరులకు నొక్క • క్షణమువోలె
నరిగెనంత దివ్య • వరులు మేరువుఁజేరి, గోడఁగఁదొడఁగిరవ్వు • గోడవయడర.

చ. చలనమొకించు కేన్ గనక • స్వాత్మమునందు రమించు నీశ్వరుం
డిలమన కార్యసిద్ధికయి • యే గిరి కన్యను బెండ్లియాడి వె
గ్గలముగ నాపెతో సతము • కామసుఖంబులఁ జెందుచుండె వే
ల్పుల కడగండ్లఁ బాప నొక • పుత్రకుఁ గాంచకపోయె నింతకున్. 10

క. అనియిటుల శైలకన్యా, మనసిజ హరసంగతుల న • మరకుల తిలకుల్
వినుచుఁ దడవౌట కెంతయు, వనరుచు గుమిఁగూడియొక్క • వాసరమందున్.

—*దేవతలు కుమారోత్పత్తికై విష్ణుమూర్తికిఁ దమకష్టంబులఁ జెప్పికొనుట*—

సీ. అజునిఁదోడ్కొని నారాయ • ణాంతికమును, జేరివందన మొనరించి • భూరిదుఃఖ
భరము చేఁగడుపొగులుచుఁ • బరగనిట్లు, చెప్పికొనిరార్తమూర్తులై • శ్రీవిభునకు

క. హరి! వేయిదివ్యసంవ, త్సరములనుండియును శివుఁడు • శైలతనయతో
సురతక్రీడలఁ బెనఁగెడు, విరమింపఁడు మాన్పఁ దకట • వేల్పులవెతలన్. 13

ఆ. పుండరీకనయన! • పోలునే! నీవును, దయను దప్పి మమ్ముఁ • దలఁపకుంట
రమ్మ పోదమిపుడు • రాజతగిరి కుపా, యమ్మునరయు శివుద • యన్బడయఁగ. 14

వ. అనిన నిలింపులకు వైకుంఠుండిట్లనియె.

చ. అలమట మానుఁడింకఁ గరు • ణాత్మకు శర్వు భజింపుఁ డిప్పుడా
యలఘుననుగ్రహంబున ర • యంబుగ భద్రముగల్గు నీశ్వరున్

గాలి చెడు వారికెప్డు సమకూరు శుభంబులు వాయుదుర్గతుల్
పోలియుఁడు రాదు కాదనసి ఘటత్ క్రుధీను లుదగ్రకోపనుల్. 15

గీ. తీవరము సేయఁదగ దిప్డు దివ్యులార! కాలపరిపాక మొందిన కార్యమెందు
సిద్ధిఁ గాంచుఁ దడస్యంబు సేకను దీని, నెఱిఁగి యోపికఁ గావింపుఁ డిద్ధమతులు!

వ. వెండియును.

గీ. శంకరుం డిప్డు సంభోగసక్తుఁడగుచు, ననవరతము రతంబులనలర నెవఁడు
భంగ మొనరింపఁజాలఁడు ప్రభుఁడె పూర్ణ, వర్షసాహస్రమున రతి వదలు నిజము.

క. శక్తిశివుల సంయోగము, యుక్తం బది సకలవిష్టపోత్కరసుఖమున్
వ్యక్తముగఁ గూర్చునది సు,వ్యక్తము పరికించి పాయుఁ డాత్మవ్యథలన్.

వ. మఱియును.

క. స్త్రీపురుషసురతభంగపుఁ, బాపంబున కెవ్వఁడేనిఁ బాల్పడు భువినా
పురుషుఁ డొందు నిరయము, స్త్రీపుత్రులఁ గోలుపోవు సిద్ధంబు సురల్!

క. మున్నల దూర్వాసుం డను, సన్నుతుఁడు ఋషీశ్వరుఁడు శక్రుని రంభా
పున్నాగగతి సురతసం,పన్నుని విడఁదీసి కుడిచెఁ బ్రతిఫలము వెసన్. 20

గీ. భార్య గడతేఱ వేలోక పడఁతిఁ బెండ్లి
యాడి యొక వేయి దివ్యహాయనములకు వి
యోగజనితజ్వరముఁ బాసి యూరటఁగొనెఁ
బలువు రిబ్భంగిగాఁ బ్రతిఫలముఁ గనిరి. 21

క. సకలమునిపేశసాధ్యం, బకలంకముగాఁగ సృష్టి కాధారం బీ
యొకటియె కద యిద్దానికి, వికలతఁ గూర్పంగఁ దగునె విబుధప్రవరుల్. 22

వ. కావున త్వరపడక మీ మీ నివాసంబుల కరుగుఁడు. సంపూర్ణవర్షసహస్రం
బునఁ గైలాసంబున కేగి యమ్మహాదేవుని వీర్యంబుఁ బుడమిపయిం బడఁ
జేయుం డపుడు స్కందుఁడనఁ గుమారుండు పొడము దాన మన కభీష్టసిద్ధియగు
నని జనార్దనుం డుపదేశించి యంతఃపురంబున కరిగె. బ్రహ్మాదు లెల్లఁ దమనివా
సంబుల కేగి రంతఁ గొన్నినాళ్ళకు శక్తిశక్తిమంతులసంతత విహారంబునకు
నశేషజగత్కంపంబగు ధరాతలంబు పీడితంబై జగత్ప్రాణంబగు సమీరణంబు
స్తంభింపుడుఁ ద్రిలోకజనంబు భయాక్రాంతంబై పితామహునిఁ జేర నతండు

నారాయణుఁ బురస్కరించికొని దేవతలతోఁ గైలాసంబుఁ జేరుడు నంతఁ గమలాకాంతుండు శివద్వారంబుననున్న గణపాలురకు మ్రొక్కి యిట్లనియె.

క. శంకరకింకరులారా!, సంకటహరులార! శర్వ • సాన్నిధ్యం బా
తంకమున వనరు మాకిట. శంకింపక కూర్పుఁడయ్య • సత్వరము కృపన్. 24

వ. అనిన గణాధీశ్వరు లిట్లనిరి,

క. హరి! వినుము సర్వలోకే, శ్వరుఁడు హరుం డిందు మమ్ము • స్థాపించి మహే
శ్వరితో రిరంస నంతఃపురమున నివసించె నిపుడు • పోరా డటకున్. 25

వ. అనిన విని చేయునది లేక చింతాగ్రస్తుండై నారాయణుండు శివగణంబులకు వినతుండై మ్రొక్కి యొక్కించుక సెలవొంది దేవతలతోడఁ బ్రతీహారంబం దుండియే యార్తవాక్కుతోఁ దారస్వరంబున నిట్లఖిలలోకేశ్వరు నుద్దేశించి మొఱపెట్టుకొనియె. 26

—* విష్ణ్వాదులు కైలాసంబున శివభవనద్వారమందుండి మొరపెట్టుకొనుట *—

గీ. ఏల వందారుకల్పక! • యిప్పటికిని, మాదు వెతలనుదీర్పఁగ • మఱచియుంటి
వసురపీడితబృందార • వాళికివె, శరణ మీ జాగుసేయక • సాఁకుమిఁకను. 27

క. సురసిద్ధసాధ్యమనుజా, సురయక్షపతంగదండశూకనికరభా
సురగీతపుణ్యచరితా!, సురచితసకలాబ్జజాండ! • చూడుమిఁక దయన్. 28

వ. ఇట్లు బహుప్రకారంబుల వినుతిపూర్వకంబుగ దేవతలంద ఱొక్కయెలుంగున మొఱపెట్టుకొనుటయు నెక్కుడు కోలాహలధ్వనియు నాలించి భక్తవత్సలుం డగు పరమేశ్వరుం డెఱింగి సంభోగవిరతిన్ జేయ నెంచి పార్వతీ భయంబున సంకోచించియు నెట్టకేలకు సురతంబు మాని గృహద్వారంబుఁ దఱియఁ జొచ్చి బృందారకులకు దర్శనంబొసంగి యిట్లనియె. 29

—* శివుఁడు దేవతల మొరవిని యోగముచే వీర్యంబుఁ జాఱ్పుట *—

గీ. ఏమి వచ్చితి రిచటి కు • పేంద్ర! పద్మ, సూతి! నైలింపగణముతో • సుఖమె మీరు
చిన్నవోయిన మొగములు • చెన్ను దఱిగి, కానిపించుచున్నవి • వక్కణము సెప్పుఁడు.

వ. అనిన గోవిందప్రముఖులగు బృందారకులంద ఱిందుధరపాదారవిందంబుల కానందంబుతో వందనంబు లొనర్చినయంత. 31

గీ. దూయమాన మనంబుతోఁ ♦ దోయజాక్షుఁ, డిట్టులనియెను హేశ! నీకెఱుఁగరాని
వృత్తమున్నదె సకల హృ♦ద్వేశ్మవాసి,వగుచు మమ్మెడుగంగ నీ♦కవసరంబె?

చ. కొమరునిఁ గాంచకుంటి విటు ♦ ఘోరపురక్కసుబారిఁ జిక్కి పా
రము గనరాని దుఃఖమున ♦ రాపిడిఁజెందుచు నుంటి మింక శీ
ఘ్రముముగఁ గుమారుఁగాంచు మమ♦రప్రియమున్ బొనరింపు దుర్మదో
ద్యమునిఁ వధింపు తారకునిఁ ♦ దత్పరివారము లోకరక్షకై. 33

చ. అనిన హరుండు చిత్తమున ♦ నక్కటికంబును జెంది యిట్లనెన్
వినుము ముకుంద! మామకపు ♦ వీర్యము మస్తకమందె యున్నదై
నను గ్రహియించువారలఁ గ♦నన్ దగు నిప్పుడె యోగశక్తి మో
చన మొనరింతునం చపుడు ♦ జార్చెను శుక్రము స్వర్ణవర్ణముల్. 34

చ. అనలుఁడు నిర్జరానుమతి ♦ నా శివవీర్యమునున్ గపోతమై
యొనరఁగ మ్రింగె నంత నమ♦రోత్తములందఱుఁ గొంతకొంత భా
దనమొనరించి రప్డు వసు♦ధాధరపుత్రి విభుం డటన్ విలం
బన మొనరించు టారసి జ♦వంబునవచ్చి కనెన్ సురావళిన్. 35

—* పార్వతీదేవి దేవతలను శపించుట *—

ఉ. ఓరి దురాత్ములార! వినుఁ ♦ డో యమరాధములార! మీరిటుల్
నారమణున్ హరున్ గొలిచి ♦ నాదు విహారము వమ్ముచేసినా
రోరిమిఁదక్కి స్వార్థపరతో♦న్నతి నన్నుడికింపఁ జేసి యే
తీరున శ్రేయమొందెదరు? ♦ దీర్ణతరార్తిమఱుంగకే ధరన్. 36

క. నను వంధ్యను జేసిన యఘ,మున నిప్పటినుండి మీదు ♦ పొలఁతులు చూలున్
గొనకుందురుగావుతఁ గడు, వనరుదు రెంతయును బుడమి ♦ వంధ్యాత్వమునన్.

గీ. ఇట్లు నిర్జరులను శపి♦యించి పావ,కునిఁ గనుంగొని యత్యంత ♦ కోపితయగుచు
శాపమిడె నోరి! శివవీర్య♦జగ్ధి! సర్వ,జగ్ధివగు దీవు భువి జగు♦ప్సన్ దొరంగి,

చ. అని యిటు శైలకన్యక హుతా♦శనుతో సకలామరవ్రజం
బును శపియించి నాథుఁ గొని♦పోయెఁ దదీయవిహారమందిరం
బున కటమీఁద శంకరునిఁ ♦ బొందికఁగొల్చి గణేశుఁడన్ గుమా
రునిఁగని శాపమున్ విడె మ♦రుద్గణమెల్లరు బాగు బాగనన్. 39

గీ. అక్కటా తను సర్వమును వేఁడుకొన్న చెప్ప, వాఁడ నిప్పుడు వినుం డీశ! బాహులేయ
జన్మచరితంబు దైతేయసంహృతియును, దేవతలకెల్ల దుఃఖంబు దీఱుటయును.

ఉ. వేలుపులంత నీశ్వరుని వీర్యము క్రిందఁగుటచేతఁ జాలఁగాఁ
గాలుచు నిల్వఁజాలక జగద్గురు శంకరుఁ గూర్చి మ్రొక్కెడా
జాలిఁ జనర్పఁ బ్రార్థనము సల్పఁగ స్వాల్పతరల్పశాఖియ
క్ష్మాలహరుండు పాకరిపుముఖ్యులఁ గన్గొని యనెన్ నిలింపులన్. 41

వ. అంత దేవత లీశ్వరుఁ గాంచి యంతఃకరణ మొప్పిఁక యిట్లనిరి.

ఉ. దేవ! మహానుభావ! ధరియింపఁ బ్రహ్మాదుల వీర్యమున్ మహా
దావశిఖిత్రతతి నెసఁగి జాలఁ దహించుచునుండె నద్ది మా
కీవిధముగ్ ధరింపఁ దరమే మెట్లు కరంబు ఘోరంబు తండ్రి! నీ
వే వగఁ జూపి మెల్లయిన నేలుము బాలశశాంకశేఖరా! 42

క. లేకున్నఁ జచ్చెదము త్ర్యక్షా, లోకేశ్వర! నీవు గాక లోకంబున నీ
నాకనివాసుల నెవ్వఁడు నాకడచు ఘనుం డొకండు పోసఁగునె యొందున్.

ఆ. అని దహింపఁబడుచు నార్తిచే దహనుఁడు, పడుచునున్న నాసుపర్వవితతిఁ
గాంచి వేగ నప్పుడు కారుణ్యమొదవంచి, భక్తవత్సలుండు పలికె నిట్లు.

క. హా హరిహయ! హా యమ! హా, పాకాశ్వతమకర! హా సుపర్వవరేణ్యుల్!
మోహాయముననె నా వీర్యము, దాహింప గ గ్రక్కఁ డవని బాముదొలంగున్

చ. అనుడు నిలింపులంత నడి నా శివవీర్యముఁ గ్రక్క నద్ది కాం
చనమయి యంబరం బెగసె సర్వసువర్ణములు బాముఁ బాసి శ
ర్వుని వినుతించి ధాములకుఁ బోయిరి పావకుఁ డొక్కఁ డప్పుడు శం
భుని యనుకంపఁ జేకొనక భూరితరార్తి వహించి భీతిమై. 46

ఆ. శివునిఁ జేరఁబోయి చేమోడ్పు రచియించి, నేరమికిని సైచు నిమ్మఁ జూపి
దాహమార్పు దేవ! దాసుఁడఁ గానొకో, కరుణఁ బరపుఁ మొగ్గఁ గడవు మిఁకను

—*. అగ్నిదేవుని క్షోభం బారవి శివుఁ డుపాయము సెప్పుట *—

వ. అని యిట్లు దీనుండై యర్థించిన యగ్నిన్ గని కనికరంబుతో మహేశ్వరుండు
యోజించి యిట్లనియె. 48

క. అనుచితగతి నా రేత, స్సును మెక్కితివట్లు వెరుకఁ ♦ జూడక యగ్నీ!
ఘనతరదాహం బిపుడీ, ట్లొనఁగూడిన దైనఁదలఁకు ♦ నుడిగి వినుమీఁకన్. 49

వ. ఎలనగవుతో,

క. కొలఁది దినంబులలోను, జ్వలతరమీ వీర్య మొక్క ♦ చక్రస్తనిని
ర్మలగర్భమొందు నాక్షణ, మలమటచను నీదు దాహ ♦ మాఱు హుతాశా! 50

ఉ. నావుడు మ్రొక్కి యాత్మసద ♦ నంబునకుం జని యీశ్వరోక్తులన్
భావమునందు నిల్పికొని ♦ భామ యదెవ్వతొ నాదు ప్రాణర
క్షావహమూర్తి యంచుమదిఁ ♦ జాలఁదమిన్ దలపోయుచుండఁగా
దైవనియుక్తి సప్తముని ♦ తల్లజులొక్క యహంబునందొగిన్. 51

ఉ. చేడెలతోడ స్వర్ధునికిఁ ♦ జేరి ప్రియంబున నందు మజ్జనం
బాడి సమస్త దివ్యులకు ♦ హవ్యము లీయఁగ సప్తజిహ్వునిన్
బోడిగఁ జేర్చి యాహుతులఁ ♦ బొందుగఁ దన్ముఖమం దొసంగఁగాఁ
దోడనె యగ్ని వేల్పులకుఁ ♦ దుష్టిగ వాని నొసంగె నయ్యెడన్. 52

—* అగ్ని సప్తర్షులభార్యలఁ జూచి మోహించుట *—

ఉ. ఆసమయంబునందు రుచి ♦ రాంగవయస్సువిలాసహాసశో
భాసముదీప్త లామునుల ♦ భార్యలు మౌనుల కేవలన్ సము
ల్లాసవిభాసితాకృతి మె ♦ లంగ ననంగశరాతతార్తివి
త్రాసితచిత్తుఁడై వడి స ♦ దాగతిమిత్రుఁడు జాలిమీఱఁగన్. 53

ఉ. ఎందును నేనిఁ గాంచితినె ♦ యిట్టి యపూర్వవిలాసవిస్ఫుర
త్సుందరకామినీమణులఁ ♦ జూచిన నేమిక భాగ్య మిట్టిప
ర్వేందునిభాస్యలన్ గలిసి ♦ యింపుజనింప రమింపకున్న నా
డెందము కుందకుండునె ఘ ♦ టిల్లునె మోదమభంగభంగిగాన్. 54

ఉ. అన్నవిల్తు విభ్రమము ♦ లాకృతులన్ ధరియించి యిట్టులా
సన్నములయ్యెనో యనఁగఁ ♦ జక్కని సన్నని కౌను లందమౌ
యున్నత పీవరస్తనము ♦ లుద్ధతచారునితంబబింబముల్
కన్నులఁ దన్పు ముద్దులమొ ♦ గంబులు గల్గినవార లీ సతుల్. 55

ఉ. ఏనిఁక వీరి కౌఁగిళుల ♦ నెవ్విధిఁ జేకొనువాఁడ నెట్టు లీ
మానిను లాత్మనాథుల సమర్థులఁ బాసి ననున్ వరింతు రె

ద్దాన మదీయమానసతను • తాపము వాయ నిఁకేమొనర్తు నా
మానస మెక్కుడార్తిమెయి • గ్రుగ్గుచునున్నది యొక్కతీరుగన్. 56

సీ. అనుచు నక్కాంతలను స్వాశి • ఖాగ్రములను
దాయఁగా నెంచు మునులద్భు • తప్రదీప్త
తేజములఁ గాంచి చకితుఁడై • దీనదశను
జెంది యేమి యొనర్పఁగఁ • జేవదక్కి. 57

క. మునివరుల హోమకృత్యం, బనువుగ నెఱవేఱ నగ్ని • యాస్థలి విడి పా
వనమైన యొక్క వనతల, మును జేరి కడున్ విరాళిఁ • బొగలుచు వేగన్.

వ. అందు జలంబుల మునింగి ప్రాణంబులఁ బాఁపికొన సమకట్టుడు నంతఁ బరమ పతివ్రతయును దత్పత్నియు నగు స్వాహాదేవి విభునియాశయం బెఱింగి తన యోగబలంబున సప్తర్షులలో నొక్కఁడగు యంగిరసుని కళత్రంబురూపంబుఁ జెందివచ్చి పావకున కిట్లనియె. 59

* స్వాహాదేవి యాంగిరసమునిభార్యరూపంబున నగ్నిదేవునితోఁ గ్రీడించుట *

క. మునితల్లజుఁడగు నంగిర,సునిదారను మున్న నిన్నుఁ • జూచినది మొదల్
కొని యేను నాదు చెలులును, ఘనతరమగు మన్మథాగ్నిఁ • గ్రాఁగితిమి విభూ!

చ. చెలువుఁడ! నీపయిం దగిలె • చిత్తము నాకును నా వయస్యలా
చెలువల కట్లు నీమదియుఁ • జెన్నుగ మాయెడ బాళిఁగాంచుటన్
దెలిసి భవత్సదేశమును • దెంపునఁ జేరినదాన మించుపో
కల వెరవేకిఁబోకఁడచి • కామసుఖంబులఁదన్పు నన్నిఁకన్. 61

గీ. నన్నతను సౌఖ్యములఁ దేల్చి • నాదు చెలుల, నట్లుదన్పుము భవదధీ • నాత్మలగుచు
వారలున్నారిచట హవ్య • వాహ! నీవిఁ, కన్యమెంచినఁ బ్రాణంబు • లాసవడము.

వ. అనినంత

క. కడుఁ బేద పెన్నిధానముఁ, బడసినయటు లామెఁగాంచి • పావకుఁడు మదిన్
గడుమురిసి కామకలలన్, దొడరి సుఖంచెను గరంబు • తుష్టి యొసంగన్. 63

వ. అనంతరంబందు స్వాహాదేవి తక్కిన యేవురరూపంబులతో నగ్నిభట్టారకునిఁ గలిసి సుఖంచి యవల నరుంధతీ రూపం బలవడకున్న మిన్నకుండె. వీతిహోత్రుండును దనయందున్న మహేశ్వర వీర్యంబంతయు మునిపత్నుల

రూపంబుననున్న స్వాహాదేవియందుంచి దాహంబుఁబాసె. స్వాహాదేవియును
భర్తృవిముక్తంబును నతిదుస్సహంబునునగు పారమేశ్వరవీర్యంబు నిజగర్భం
బందు భరింపఁడక్కి శ్వేతాద్రి శిఖరంబునఁ జార్చి వేదనఁ బాసె. శ్వేతా
ద్రియు నవ్వేఁడిమికోడి మహత్సహాయంబున నద్దాని వియన్నదినిఁ బడఁద్రోచె.

క. గంగయు దుర్భరమైన భు. జంగవిభూషణుమహోగ్ర • సమధిక తేజ
స్సంగమున కోర్వఁజాలక, భంగంబుల దానిఁగాశ • వనిఁబడఁజిమ్మెన్. 65

వ. అందమ్మహాతేజంబు పెద్దకాలంబునకుఁ బరిపాకంబగుడు. 66

— * శ్రీ కుమారస్వామి జననము * —

క. శ్రీమార్గశీర్ష సితషష్ఠీమహానిత సమయమందు • శివతనయుఁడు తే
జోమండితసర్వాశా, స్తోముఁడు జన్మించె సకల • సురలుప్పొంగన్. 67

క. చారుమణిమాళులొప్పెడు, నారుమొగంబులును నాయు • ధాఢ్యములగు రెం
డారుకరంబులు రవిశత, భారంజితగాత్రమమరి • బాలుండలరెన్. 68

శా. శ్రీమంతుండయి సుందరుండయి జగ • చ్ఛ్రీయౌవనాంగుండై సుర
స్తోమాపద్వినివర్తనక్షముఁడునై • శూరావతంసుండునై
భీమాత్యుత్తమవిక్రమాస్పదుఁడునై • విస్ఫూర్జితాశాంప్రజుం
డై మృత్యుంజయనందనుం డలరె దై • త్యాత్మంబు లల్లాడఁగన్. 69

క. దివినుండి పుష్పవర్షము, లవిరళగతిఁ గురిసి రమరు • లత్యద్భుతమై
భవమొప్పఁగ సంగీతోత్సవముల గంధర్వవరులు • సల్పిరి వేడ్కన్. 70

వ. అంత.

చ. జనులు మునీంద్రగేహినులు • సప్తరసజ్ఞ వరించి వచ్చియి
వ్వని సురతంబులొందె యొక • పాపనిఁ గాంచిరనన్ మునీశ్వరుల్
మనములఁ గించనొంది యవ • మానమతిన్ దమ పత్నులన్ రయం
బున విడనాడి రాసతులు • పొక్కఁగ భూరివిషాదవేదనన్. 71

గీ. ఆత్మనాథులచేఁ బరి • త్యక్తలైన, మునిసతులఁ గాంచి యగ్నిభా • మిని వనరుచు
మునులకడ కేగి నేనమ్మి • బోఁట్లబోటి, బోఁటినై యలరితి నా వి • భుసముఖమున.

వ. కావున.

క. అకలుషచరిత్రలగు నాత్మకళత్రంబులను బాయఁ♦దగునే మీరల్
సుకృతాత్ములార! వేగఁ జ్రకమాని కొనుండు గేహి♦నుల జనములరన్. 73

క. అని ప్రతిమాలిన విని తమ, మనముల నిక్కంబెఱిఁగియు ♦ మానివరులు భూ
జనుల దురుక్తుల నాత్మం,బున కోసి గ్రహింపరైరి ♦ పొలఁతుల మరలన్. 74

—* షట్కృత్తికలు కుమారునియొద్దఁజేరి స్తన్యంబు లిచ్చుట *—

వ. అంత నా యతివలు.

గీ. గాంగతీరంబునన్ శర♦కాండమందుఁ
బొడమిన కుమారుఁ గాంచఁగఁ ♦ బుణ్యసతుల
చనుమొనలు పాలుచేపుడుఁ ♦ జక్కనపుడు
బాలునకుఁ బాల్గుడుపఁ బ్రేమ♦భరితలగుచు. 75

గీ. అందఱొకవేళయందె♦ స్తన్యంబొసంగ, రాగుమారకుఁ డాఱు వ♦క్త్రములతోడ
నాఱుగురుకృత్తికలమదుల్ ♦హాయుసమొందఁ, బాలుద్రావెను లౌకిక♦లీలమెఱయ

వ. అపుడు జగన్మంగళవిగ్రహుం డగు నక్కుమారుఁ గాంచి యవ్వార లిట్లనిరి.

ఉ. అన్న! కుమార! మేము కుల♦టాకృతి నగ్గికి నిన్నుఁ గంటిమం
చు న్నెఱిమీఱి దుర్జనులు ♦ చూడక నాడిన నిందకై విభుల్
ఖన్నములాడి మమ్మిటులఁ ♦ ద్రోసిరి మాకిఁక దిక్కు నీవె మ
మ్మెన్నికమీఱఁ దల్లులుగ ♦ నెంచి కృపామతిఁ బ్రోవు మిమ్మగన్. 77

ఆ. అనుడు శంభుసూనుఁ ♦ డనియెను వారిల, కనఘులీరు తల్లు ♦ లాత్మజుండ
మానుఁడింకఁ వెతలఁ ♦ బూనుఁడు సంబరం, బంబలార! గుణక♦దంబలార! 79

వ. అని పగనుడిపి వారలనోదార్చి తనచెంతనుంచికొని కరంబు గారవించుచుండె.

ఉ. అత్తఱిఁ బద్మజుం డతిశ♦యమ్మగు హర్షముతోడ వచ్చి యా
చిత్తజవైరిపుత్రునకుఁ ♦ జెల్వొదలిర్పఁగ జాతకర్మమున్
హత్తినవేడ్కమై సలిపె ♦ నగ్నియు బాలునిఁ దారసించి దీ
వ్యత్తరశక్తి శక్తినిడె ♦ హర్షభరంబున మిన్నుముట్టుచున్. 81

వ. అంత హిరణ్యగర్భుం డాబాలకుని కివ్విధంబుగా నామకరణం బొనర్చె. 82

సీ. సురలకై ముక్కంటి♦శుక్రంబుస్కందమై యవతరించుటస్కం♦దనఁగబరఁగు
నగ్గిగర్భంబునం ♦ దమరి జన్మించుట, నగ్నిభువుం డను ♦ నాఖ్యనమరు

గంగామహానదీగర్భజాతుండౌట, గాంగేయుఁడనెడు విఖ్యాతిఁ జెందు
శరవణస్థలమున జననంబునొందుట, శరజన్ముఁడనియెడు సంజ్ఞఁ గాంచు

గీ. కృత్తికల పాల్గొనుటఁ గార్తికేయనామ
మొందు వారలు పలువురై యొప్పు కతన
బాహులేయుండనుచుఁ గడుఁ బ్రథ నెసంగుఁ
బార్వతీ నందనుఁడు జగత్పావనుండు. 84

వ. మఱియును

సీ. దేవసైన్యంబునకు నెల్లఁ దేజమెసఁగ, నాయకుండయి దేవసేనాని యగుచు
నాత్మకీయచమూరక్షణాధ్యక్షుఁడై గుహుండనుచునొప్పు మేరుకోదండసుతుఁడు

వ. వెండియు

క. ధారుణిఁ గుజనుల గూల్చెఁ గు, మారుండను నామధేయమందితుఁడౌ వి
స్తారముగ నెమలిపై సం, చారము సేయుచు విశాఖసంజ్ఞన్ బడయున్. 85

వ. ఇఁకను క్రౌంచాచలంబు భేదించి క్రౌంచదారణుం డనియును మహాసేనతో
నొప్పి మహాసేనుండనియును దారకాసురుఁ బరిమార్చి తారకజేత యనియును
నివ్విధంబుగ ననేకాహ్వయంబుల నలంకరించునని వాగీశుండు నిజనివాసంబున
కరుగుడు నంత బాలుండు దినదినప్రవర్ధమానుండై. 86

మ. ఒకనాఁ డాయలికాక్షనందనుఁడు లీలోల్లాసకేళీవశా
త్మకుఁడై శ్వేతనగంబుఁ జేరి యటఁ బ్రోద్యన్మత్తమాతంగయూ
థకరంబుల్ పెనవేయుచున్ బటుమృగేంద్రవ్యూహ దీవ్యత్సటా
ప్రకరంబున్ గొని స్కంధమెక్కి నిబిడప్రౌఢోద్ధతిన్ దిర్గుచున్. 87

ఉ. మున్ను పురత్రయంబును సమున్నతవైఖరిఁ గాల్చిదానవే
రెన్నికమీఱు చాపమట యీశ్వరుఁ డుంచుటఁ జూచి యొక్కచో
నున్న తమున్నతంపువిలు నుద్దవిడిన్ గొని యెక్కువెట్టి తా
నున్నతమౌ తదద్రిమకుటోజ్జ్వలశృంగముఁ ద్రుంచె బెళ్ళునన్ 88

వ. అంతఁ బోక.

— * క్రౌంచగిరి భేదనము * —

క. క్రౌంచమహీధ్రము నొక్కయు, దంచత్తరతీవ్రదుర్ధరాశుగమున భే
దించి మహోత్సాహైక, ప్రాంచన్నద మమరనార్చెఁ బ్రబలయాత్రగతిన్. 89

క. దిక్కుంభికుంభనిచయం, బుక్కుతి భేదిల్లె నుదధు • లొక్కటఁగలఁగెన్
గ్రక్కున రిక్కలు ద్రుళ్లిన, వక్కుంభిని వడఁకెఁ జకిత • యగుచు రయమునన్.

వ. అంత.

సీ. క్రౌంచగిరి గహ్వరమునవ•సించియుంచు, ఘోరరాక్షస కోటు లు•దారనినద
ముప్పతిల్లఁగ బాలుపైఁ•గుప్పతెప్ప, లుగశరంబులఁగురిసియా•ర్వఁగనతండు

క. ధీరుఁడై వజ్రనిష్ఠుర, నారాచక్రూరధార • నక్తంచరవి
స్తారనికరములఁజెచ్చెర, మారణము పొనర్చె ధరణి • మండల మద్రువన్. 92

ఉ. అంత నిలింపు లెంతయుఁ భ•యంబు రయంబును జెంది కుంది భా
స్వంతులకోటులన్ బుబుభి•జద్యుతి మీఱఁగఁ జాలువానిఁ గా
లాంతకనూను నెమ్మనము•లందు నెఱుంగఁగలేక వే మరు
త్వంతునిఁ జేరఁబోయి యిటు • వల్కిరి యుల్కుచు నేకకంఠులై. 93

చ. విను మమరాధినాథ! యొక • విక్రమధుర్యుఁడు బాలుఁ డీ జగం
బున జనియించి యంతనె య•పూర్వఘనప్రథమానశౌర్యవ
ర్ధనుఁడయి సర్వసత్త్వముల • దర్ప మణంపుచు నార్చుచున్నవాఁ
డనికిఁదొడంగి వానిఁ బరి•మార్పుము తేర్పుము భూజనంబులన్. 94

సీ. క్రౌంచగిరిఁ బాయకుండు ర•క్షఃకులంబు, నెల్లఁబోల్పొనరించె బం•హిష్ఠమైన
యన్నగంబును భేదించె•నంతకన్న, మున్న శ్వేతాద్రిశిఖరంబుఁ•బుడమిఁగూల్చె.

క. ఇఁక సురలచేవఁ గనఁగన, చకితుండై వచ్చు నిటకు•సరగున మున్నీ
వె కడంగి భంగపఱపుము, ప్రకటితభుజశౌర్య మది వి•భాసిలఁగ విభూ!

—* కుమారస్వామి మహేంద్రుని జయించి ప్రాణదానంబు సేయుట *—

క. అన విని యాతండును గ్రిం, దనుమీఁదును గనక కడిఁది • దోర్మదమునఁ జా
పని దారసించి యశనిన్, గొని యురమున వేసెఁ జండ•కోపనుఁ డగుచున్, 97

చ. అశని శివాత్మజన్మహృద•యంబునుఁ దాఁకిన యంత మొక్కవో
యె శివకుమారు వక్షమున • నీడ్యబలుండు విశాఖుఁడన్ రిపు
ప్రశమనుఁ డుద్భవించె నిరు • వ్రక్కలయందును శాఖనైగమా
ఖ్య శుచిరుచుల్ జనించి విపు•లాగ్రిమవిగ్రహులై రయంబునన్. 9

క. వారు మురుగుహుఁడును బ్రం, దారకనాథుని వధింపఁ దలఁపడ నతఁడున్
ధీరతఁ గొల్పడి యడలి వ, మారున్ శరణం బడిగె సమంచితఫణితిన్. 99

ఆ. అంత శంభుపుత్త్రుఁ డతిదయామతి హరి హాయుని తప్పిదంబుఁ నవలఁ ద్రోచి
ప్రాణదాన మొసఁగి పరమహర్షంబున, నరిగె గాంగతీర మతిరయమున. 100

చ. అచటఁ గుమారు రాకశయి యాత్రిము నొందుచునున్న కృత్తికా
విచికిలగంధు లాగుహుని వేగని సంతసమొంది ధారలో
ల్కుచుఁ గడుఁ జేఁపుదుగ్ధములఁ గూరిమితోఁ గడుపారనిచ్చి మె
చ్చుచుఁ దనివార ముద్దుఁ గొనుచున్ ముదమొందుచు నుండిరెంతయున్.101

గీ. ఇవ్విధము గొన్ని ఘస్రంబు లేగనంత, సర్వజగదేకరాజ్ఞి తుషారశైల
రాజనందన యొకనాఁడు రాజమౌళి,తోడఁ గొలువున్న వేళ సంతోసమొదవ.

చ. కరములు మోడ్చి స్మేరముఖకంజముతో విభుఁ గాంచి పల్కె దు
ష్కరమహిళాజవంజవవికారనిరాకరణాఢ్యులైన భా
స్వరతరదివ్యయోగులకు సైతము దుర్లభమూర్తివైన యీ
శ్వరు నిను భర్తగాఁ గొని యపారమహోన్నతిఁ గంటి నీ కృపన్. 103

చ. అతులతపస్సమాధినియతాత్ముఁడవై మరునిన్ దహించి యా
తతనిజభోగభంగుల నుదాత్త నొప్పెడు నీవు నాదుసం
గతి రతులొందుచున్ బ్రబల కాముకరీతిఁ జెలంగుచుండ దు
ర్మతు లమరాధముల్ రతిని మాన్పిరి స్వార్థపరాయణాత్ములై. 104

గీ. లోకకల్యాణకారణంబై కరంబు
మెఱయు నీ తేజ మది నా యుదరమునందుఁ
జెందక భువిన్ బడియె నేమి చేసికో సు
రలు మహాత్మ! యమోఘవీర్యంబు నపుడు. 105

గీ. మోఘమై యొందఁడిందదు పుత్రుఁ డుదయ
మందియుండు మఱెందేని ననఘచరిత!
అరయు తర్జించి భర్జించి యసురవరుల
నాదు పుత్త్రుఁ దెప్పింపు నాథ! యిటకు. 106

—* శివుఁడు దేవతలను గుమారుజాడ లడుగుట *—

ఉ. నావుడు శంకరుం డమరనాథుల మానులఁ బిల్వఁ జేసి తా
నీవిధమొప్పఁగా నడిగె నెలరునున్ వినుఁ డేనునాఁ డప

త్యావహమైన తేజమును ♦ నాదటఁజేపితి యుష్మదర్థమై
మీావశమయ్యె నయ్యదట ♦ మీాఁదటిమాట నెఱుంగఁ జెప్పఁడీ' 107

క. ఎటఁబోడమె నాదుసందనుఁ, డెటఁబెరుఁగుచునుండెఁ దేజ ♦ మేమయ్యెను మీా
రిటు లెఱిఁగింపక దాఁచినఁ, గుటిలత యడఁగంగ శిక్షఁ♦గూర్చెదనిపుడే. 108

గీ. అని కినుక దోఁప దృఢముగా ♦ నడుగ దివ్యు
లడలి యొండొరు లంతంత ♦ నరసికొనుచు
నొడయునిన్‌గాంచి యొక్కొక్క ♦ రొక్కరొక్క
తడఁబడుచు నిట్లుపల్కిరి ♦ తథ్యముగను. 109

వ. అందు విష్ణుఁడిట్లనియె.

క. గురునిందసేయునట్టిఁడు, గురుదారరతుండు నల్పు♦కృతఘ్నుఁడు మృషా
కరవచనుఁడు నీశుక్రము, నిరవుగ నాచ్ఛాదపఱచు ♦ నీశ్వర! విభమా! 110

వ. ఇంద్రాది లోకపాలకులిట్లనిరి.

గీ. ప్రబలపాపం బొనర్చిన♦పాతకుని చె,లిమిఁగొని నిరంతరమును బు♦ద్ధమిఁజరించు
వాని దారుణపాపంబుఁ♦బడయు నీదు, శుక్రమునుదాఁచినట్టిఁడు♦శూలపాణి! 111

వ. తక్కుంగల సురవర్యులిట్లనిరి.

గీ. పట్టుదలతోడ నెవ్వఁడు ♦ ప్రతినఁజేసి,పూర్తి యొనరింపఁజాలక ♦ పోవునట్టి
వాని పాపఫలంబుఁదా♦నూను నీదు,వీర్యమును మాటుచేసిన♦వెడఁగువుడమి.

వ. దేవపత్ను లిట్లనిరి.

ఉ. ఎవ్వతె యాత్మభర్తను య♦థేచ్ఛగ దూషణమున్ బొనర్చుఁదా
నెవ్వతె యన్యునిన్ వలచి ♦ యిక్షుశరాసన కేళిఁ గూడు నిం
కెవ్వతె సంతు పెన్మిటియు ♦ నెవ్వరు లేకయె యేకయై మను
జవ్వనియద్ది తావకల♦సత్తరతేజము దాఁచె నీశ్వరా!

వ. బ్రహ్మపుత్త్రులగు వసిష్ఠాదు లిట్లనిరి.

గీ. జగతి నీతేజమెవ్వఁ డా♦చ్ఛాదనంబు, చేసె నవ్వాఁడు రూఢిగా♦శివ! భవత్స
మర్హణం బొనరింప న♦నర్హుఁడగు న, నర్హుఁడగు నీదుభక్తజ♦నార్హణమున.

—* అగ్ని బ్రహ్మఋషులు శివునకుఁ గుమారుని జాడఁ జెప్పుట *—

వ. అగ్ని యిట్లనియె.

మ. పరమేశా! భవదీయవీర్యమును దీప్యద్భామినీభాస్వరో
దరమం దుంచి రయంబునన్ హృదయసంతాపంబుఁ బోనాడితిన్
భరమా నీదురితంబు సైఁచుటకు నీ పాదాంబుజాతంబులన్
గరమర్థిన్ భజియించువాఁడఁ గరుణా కారుణ్యభావంబునన్. 115

వ. స్వాహాదేవి యిట్లనియె.

ఆ. భర్తృనిహితమైన భాస్వరవీర్యంబు, నేనఁదాల్చి యోర్వనేర కద్రు
న్నాద్రిశిఖరతలము నందు విడిచితిని, నంతమీఁద నెఱుఁగ నభవ! నేను.

వ. శ్వేతాద్రి సమీపించి యిట్లనియె.

ఉ. పావకదేవి జార్చిన విభాస్వరమా భవదీయవీర్యమున్
దేవర! తాల్పఁజాలక సదేశమునన్ ప్రవహించు స్వర్ణదిన్
నే వగతో మహాబలుని నిండగుసాయముతోడఁ జిమ్మితిన్
గావుము నన్ దయామతి! సకార్య మొనర్చినవాని బాలిశున్. 117

వ. వాయుదేవుండిట్లనియె.

క. శైలవరుప్రార్థనంబున, జాలిన్గొని తావకాతిశయవీర్యము గం
గాలహరిఁ జిమ్మితిని నే,నాలరినై నన్నుసయిపుమయ్య! మహాత్మా! 118

వ. స్వర్ణదియిట్లనియె

ఆ. దేవ! తావకీనదేదీప్యమానాతి, దుర్ధరోరువీర్యదుర్భరోగ్ర
వేదనన్ దపించి వీచుల శరవణం, బందుఁద్రోచితిని దయాళు! కనుము!

వ. అంత వసుమతియిట్లనియె.

సీ. శరవణంబందుఁజేరిన చటులతేజ
మునఁ గుమారుండు వొడమె షణ్ముఖుఁడు ద్వాద
శకరుఁడుద్యత్సహస్ర భాస్వన్మరీచి
మండలుఁడు బాలచంద్ర మోమౌళి వినుము. 120

వ. అనంతరంబ భాస్వంతుం డిట్లనియె.

సీ. శరవనిన్ బుట్టి యేడ్చుచు స్వచరణాంగు
ళినిఁ గుడుచుచున్నలోక మోహనుని నీదు
తనయునిన్ గాంచి చాల సంతసముఁజెంది
యీశ! దివసావసానమా ఁగితిఁబయి. 221

వ. ఆవెంటఁ జందురుం డిట్లనియె.

గీ. కృత్తికలు వచ్చి శిశుఁగాంచి • కేరి ముద్దుఁ
గొనుచు స్తన్యంబొసంగిరి • కుతుకమొప్ప
తేయియుం దేను నొకపది • తెంపు ఘటిక
లవలఁ గండి కనుంగొంటి • శివ! యరయుము. 122

వ. రాత్రి యిట్లనియె.

క. తెలవాఱువఱకుఁ గృత్తిక, లలరుచు నీపట్టిఁబట్టి • యధికప్రేమా
కులలై కాఁచుచునుండిరి, తెలిపితి నేఁ గన్నవిధము • దివిషన్మౌళీ! 123

వ. సంధ్య యిట్లనియె.

గీ. బదరికాశ్రమభూమికి • బాలు నెత్తి, కొని చనఁ బ్రియంబుతో వారు • గొమరుఁబోలె
నతులవాత్సల్యమమరఁగా • నందు నీదు, కొమరుఁ బెంచుచునుండిరే • కొదువలేక.

వ. వాసరం బిట్లనియె.

క. అసమానప్రేమమెయిన్, బిసరుహదళనేత్ర లట్లు • పెంచుచునున్నా
రసమశరహర! భవత్సుతు, నసమానవిభావిరాజి • తాద్భుతగాత్రున్. 125

వ. విధాత యిట్లనియె.

శా. దేవాధీశ్వర! నీదుపుత్రునకుఁ బ్రీతిన్ జాతకర్మంబులన్
నే విధ్యుక్తవిధిం బొనర్చి మునిపత్నీస్తన్యపానాంచితుం
డై వర్ధిల్లుటఁ గార్తికేయుఁడను దివ్యాభిఖ్యయుం దేవసే
నావాల్లభ్యము నొందువాఁడవుట సేనాన్యాఖ్యయుఁ గూర్చితిన్. 126

వ. ఇఁక సిల్లే కొన్ని యన్వర్థంబులగు నాహ్వానంబులఁ బిలిచితి ననుడు నంత
నారదమునీంద్రుం డిట్లనియె. 127

చ. వినుము మహేశ! నీసుతుఁడు • విక్రమధుర్యుఁడు శ్వేతపర్వతం
బున నొక తుంగశృంగమును • భూమిపయిన్ బడనేసెఁ గ్రౌంచభే
దన మొనరించె నందమరు • దానవకోటులఁ జక్కడంచె ను
క్కున నెదురైన వాసవునిఁ • గొంకక కింకరుఁ జేసె వాసిగన్. 128

వ. అదరుచు నింద్రుండిట్లనియె.

ఉ. నీసుతుఁ డంచు వేల్పులను • నెట్టన సాఁకెదు దట్టుఁ డంచు నే
వాసి యెఱుంగలేక పెఱవారలు సెప్పిన కిల్బిషోక్తులన్

రోసముఁజెంది పోరుటకు • రోజుచుఁబోయి తదాజి నాజగ
ద్బాసుర తేజు చేతఁబడి • ప్రాణము దానముఁ గొంటిఁ దత్కృపన్. 129

చ. అనవిని శైలరాట్తనయ • హర్షముతో నవరత్నరాసులన్
గనకమునున్ ధనంబుల న • ఖండముగా నొసఁగెన్ మహీసురా
గ్రణులకు వాణి యచ్యుతుని • రాణియు రోహిణియున్ బులోమజా
ద్యనిమిషపత్నులున్ ద్రవిణ • మబ్బెయొసంగిరి విప్రకోటికిన్. 130

—* శివుఁడు కుమారునిఁ దోడ్తేర నందికేశ్వరుని బదరీవనంబున కంపుట *—

వ. అంత జగత్ప్రభుండు తనయునియుదయాభ్యుదయవార్తల కానందించి యాని
మేషంబున నాత్మజునిఁ దోడ్తేర వీరభద్రాద్యాత్మీయులను నందికేశ్వరమహా
కాలాదిగణనాథశ్రేష్ఠుల నింకఁ బ్రముఖభూతగణంబుల ననేకకోట్లన్ బుత్తెం
చిన నవ్వారలు వేగంబున బదరీ కాననంబుఁజేరి యందలి షట్కృత్తికాశ్ర
మంబునకుఁ బరివేషం బొనర్ప నవ్వారలఁగాంచి చకితులై గుహుండు జేరి యిట్లనిరి

గీ. కొడుక! లెక్కింపరానట్లు • ఘోరసైన్య
ములు మనకుటీరమును జుట్టెఁ•గలయఁగాంచి
తే? మహాభయమిట్టు లే • తెంచెఁగడఁగి
యేమిసేయఁగఁ గలవార • మిందుఁ జెపుమ! 132

వ. అనినంతఁ గార్తికేయుం డవ్వారల కిట్లనియె.

చ. వెఱవకుఁ డమ్మలార! రణ•వీరులు ధీరు లిఁకెందఱేని స
త్వరము దురంబుసేయుటకు • వచ్చిరయేని యుదగ్రజాగ్రదు
ద్ధురభుజదర్ప మేర్పడఁగఁ • దూల్చెదఁ జేల్చెద వాహినీతతిన్
గరము దిరంబుఁజెంది కుతుక•ంబున నుండుఁడు మీర లీయెడన్. 133

—* నందికేశ్వరుఁడు కుమారునిఁ గైలాసంబునకుఁ దెచ్చుట *—

వ. ఇట్లు కుమారుండు సెప్పుచున్నంత

గీ. ఇంతలో నందికేశ్వరుం • డెలమికలిమిఁ, గార్తికేయునిఁగాంచి డ•గ్గఱి యనువునఁ
గూరుచుండి కడుంగూర్మి•గూరనిట్లు, పలికెఁబలుకులఁ జక్కెర•లొలుకనపుడు

గీ. అన్న! విను కృత్తికామాత•లాలకింపుఁ, డఖిలలోకాధినాథుఁడౌ•యభవుఁడిటకుఁ
బనిచె మము మిమ్ముఁదోడ్తేరఁ• బార్వతీశు, మార! పయనంబుసేయుము • దారలీల

వ. నీవు పార్వతేయుండవు గాని కార్తికేయుండవు గావు,

క. దేవతలకార్యసిద్ధికి, నై పరమేశ్వరువీర్య ♦ మార్యవినాశం
దా వెలుపడెఁగా నందీ, జాపిత్వాభవంబుఁ జెందితి ♦ వత్స కుమారా! 136

ఉ. కావున నీదు తేజ మది ♦ కప్పగఁ జక్కఁగ నెవ్వఁ డేని నన్
జే గ్రహియించి దాఁచఁగల ♦ చేవఁగనున్ గలవాఁ డెవండొ? మా
బావినిఁ గూలరాజిలునె ♦ పన్నుగఁ గృత్తిక లేడ్వురి వ
ర్ణ్యావసథంబులందు విమ♦లాత్మక! నీవు వసింపఁ జేడగున్. 137

క. రాజతగిరి నిఖిలామర, రాజతకాస్థానభూమి ♦ రాజకిరీటుం
డోజఁ గొలువున్నవాఁడట, కోజననుత తేజ! కదలు ♦ ముత్సాహమునన్. 138

క. గానములకును దేవములకు, ననయము ప్రోపవు నిన్ను ♦ నరయనివారల్
వనజంబులలో నొక్కఁడ, వనికెనమును నప్పులనఁగ ♦ నొప్పవె గాదే! 139

వ. అని చెప్పిన నందికేశ్వరునకుఁ గుమారుం డిట్లనియె.

గీ. అన్న! త్రైకాలికజ్ఞాన ♦ పరయుఁడవు, జంతువులు కర్మానుగుణ ♦ జన్మ మొందుఁ
గృత్తికలు యోగినులును బ్ర♦కృతికలలును, దీయమాతలుగా మది ♦ నెంచుమిఁకను

క. స్తన్యంబొసంగి పెంచిరి, మాన్యచరిత్రాఢ్య లీయ ♦ మాయికమూర్తుల్
ధన్యమనీషా! యిపుడొక, యన్యులవలె విడఁబాయ ♦ నగునే నాకున్. 141

మ. నగరాజేంద్రకుమారి పార్వతి యనే ♦ నాతల్లి శర్వేశుఁ డీ
మ్మగ నాతండ్రి యథార్థమాయిదవు ♦ బూజార్హులే నాకు వే
ఱుగ నీకృత్తికలన్ దొరంగుటయుఁ గూ♦ర్పా దోస మార్యా! ప్రియం
బుగ నిప్పారినిఁగూడఁ జెత్తునట కి♦ష్టంబైన నచ్చినన్ 142

వ. అనినవిని నందికేశ్వరుం డత్యంతానందంబున నామోదించె నంతఁ గుమారుండు ప్రయాణోన్ముఖుండయ్యె నయ్యవసరంబున పరమేశ్వరప్రేరితంబై విశ్వకర్మ నిర్మితంబును గాంచనానేకరత్నసంఘటితంబును శతచక్రంబును బార్షదశ్రేష్ఠ వేష్టితంబును నగు నొక్క పుష్పకస్యందనంబు సమీపించినఁగని కృత్తికలు స్కందయానంబు యోజించి దుఃఖాక్రాంతలై యడలుచు నక్కుమారున కిట్లనిరి.

చ. మము విడనాడి పోయెద కు♦మార! సమంజనమే? కడుఁ బ్రమో
దమున నినున్ దనూజునిగఁ ♦ దద్దయు నమ్మికఁ జెంది ప్రేమయు

క్తమతినిఁ బెంపు చేసితిమి ♦ తల్లుల మమ్మిఁక నీవు పాయ దై
న్యముఁ గొని యెందుఁ జేరెదవొ ♦ స్వాంతమునన్ దలపోయు మీ వయోసన్ 144

ఆ. అనుచు నక్కుమారు ♦ నాత్మవక్షములందుఁ, జేర్చికొని కరంబు ♦ చింతనొంద
స్కందుఁ జాలకించి ♦ సంతాపముఁ బాఁగ న, ధ్యాత్మసూక్తి వారి ♦ నంతఁ దేర్చె 145

క. ప్రమథగణం బలర శతాం, గముఁ దల్లులతోడ నెక్కి ♦ కల్యాణాధ్వా
నములు సెలఁగంగ శివనగ, రముఁ జేరఁగ వెడలెఁ గ్రౌంచ ♦ రంధ్రకరుఁడొగిన్

ఉ. నందియు వేత్రహస్తుఁడయి ♦ నంద మెసంగఁ గఁదోడరా మహ
ద్బృందము వీరభూతగణ ♦ బృంద మమందముదంబుఁ జెందుచున్
ముందటఁ గొల్వఁగా శివని ♦ భుండు ఘనుండగు వీరభద్రుఁడా
నందముతోడ లాలన మె ♦ నర్ప గుహుండు చనెన్ శివాద్రికిన్ 147

శా. భేరీనాద ముదారభంగిఁ జెలఁగెన్ ♦ బ్రేయోధ్వనిన్ దూర్యవి
స్తారంబుల్ విలసిల్లె మేల్మిగతులన్ ♦ దౌర్యత్రికంబొప్పెఁగం
భీరాంచత్తరగుంభసంభరితవా ♦ గ్బృందంబులన్ స్తావక
స్ఫారస్తోత్రరవంబు లింపెసఁగె ఖా ♦ స్వచ్ఛంగిగా నత్తఱిన్. 148

— * కుమారుఁడు కైలాసముఁ జేరి తల్లిదండ్రులను సేవించుట * —

చ. కొమరుఁడు వచ్చునంచుఁ గడుఁ ♦ గూరిమితో గిరిరాజకన్య మా
ర్గములను గెంపుటాల మగ ♦ టాలను బచ్చల హెచ్చుమీఱు ము
త్యములను బూల బొలుపయి ♦ నల్లనఁ జల్లెడునట్లు ఖేచరో
త్తములను బంచగా నపుడు ♦ దండిగ వారొనరించి రట్టులన్. 149

ఆ. హరి విరించి ముఖసు ♦ రాధినాథులు వెండి, కొండఁ జేరినట్టి ♦ కొమరుసామిఁ
గాంచి కరము మురిసి ♦ ఘనతరోత్సాహంబు, మించి వే నమస్క ♦ రించిరంత.

క. తరుణేందుమౌళియును బం, ధురహార్దాతిశయభరము ♦ తోఁ బ్రమథులతో
బిలబిలఁ గోటహజారముఁ, దరియంగా వచ్చి చూచెఁ ♦ దనయుని వేడ్కన్.

క. శివులను జగత్కుటుంబవి, భవులను గని తేరుడిగ్గి ♦ పర్వతజాసం
భవుఁ డవిరళభక్తిఁ దదం, ఘ్రివనేజంబులకు మ్రొక్కెఁ ♦ గీర్తింప సురల్.

ఉ. శంకరుఁ డంతఁ బుత్రకునిఁ ♦ జక్కఁగ నక్కునఁ గ్రుచ్చి కౌఁగిటన్
బొంకముతోడఁ జేర్చికొని ♦ మూర్ధసుగంధము లాని పూర్ణిమై

ణాంకునిమీఁదు నెమ్మొగము • నందుఁ గడుం గడు ముద్దులాడి య
ఙ్కంకి నొకింత చెందని దృఢ • భ్రమదోన్నతి నొందె నెంతయున్.

ఉ. పార్వతి పుత్త్రినెత్తికొని • పర్వన స్తన్యము చేపునంతనే
యార్వరహాలుఁ ద్రావెడు నిజార్భకు నొక్కతె ద్రావఁ జేసె గం
ధర్వులు గీతముల్ మును లుదారముగా శ్రుతిఘోష సల్పఁగా
సర్వసుపర్వగేహినులు • సన్మణిహారతు లిచ్చి రెచ్చఁగన్. 154

గీ. అభవుఁ డుత్సవ మొప్పఁగ • నాత్మసుతుని
ధర్మహర్మ్యసభాలయా • భ్యంతరమును
జేర్చి సింహాసనం బెక్కి • స్వీయ దక్షి
ణాంకమునఁ బుత్త్రి వహియించి • యలరె మిగుల. 655

క. రత్నమయపీఠమున నవ, రత్నమయాభరణరాజి • రాజిలఁ గాంతా
రత్నముతో శివుఁ డాత్మజ, రత్నముతో నలరె దివిజ • రత్నము లలరన్. 156

చ. గళమునసున్న వాసుకినిఁ • గంఠమునొక్కిన పుత్త్రి సర్వమం
గళ మది పొంగులాడ సనగా నొసరించి ప్రమోదమొంది శ్రీ
గళుఁడు మహోక్కదివ్యమణి • కాంచనపీఠమునందు బంధురో
జ్జ్వలతరతేజు నా గుహుని • వైభవమొప్పఁగఁ జేర్చి పేర్మిమై. 157

గీ. నలువతోడుత నుపనయ • నంబు సలుపఁ, జేయ నాతండు గుహునకుఁ • జెలఁగి యజ్ఞ
సూత్రమును వేదములను గా • యత్రిఁ గుండి, కరిపి దాని ణి విద్యల • బ్రహ్మాస్త్రమిచ్చె.

గీ. అంత జగదీశ్వరుండు ని • జాత్మజునకు, శూలముఁ బినాకమును బర • శువును శక్తిఁ
బాశుపతదివ్యశరమును • బ్రహ్మవిద్య. నొసఁగి యానందమొందెను • నుపమముగను.

—* విష్ణ్వాదులు కుమారున కుపాయనంబు లిచ్చుట *—

క. నవరత్నకీలితములగు, ప్రవిమలకటకాంగదములు • వనమాలయు దా
నవమారకుఁడగు చక్రము, శివతనయున కొసఁగెఁ జక్రి • చేతఃప్రీతిన్ 160

చ. తపనుఁడొసఁగెన్ మనోజవర • థంబు సుధాంశుఁ డొసఁగెన్ సుధాఘటం
బపరిమితార్ఘ్య రత్నముల • నబ్ధి యొసంగె హిమాలయుం డొసఁగెన్
విపులమణిప్రకాండముల • విస్ఫురదుత్తమభూషణాళిఁ గాం
చపతి యొసంగె ఘోటకగ • ణంబు ఘనంబుగ శంభుసూతికిన్ 161

చ. గరుడుఁడు వాహనార్థ మొక • కాంతతరమ్మగు నెమ్మి నిచ్చె న
య్యరుణుఁ డిడెన్ ధ్వజార్థ మొక • యందముఁ జెందెడు తామ్రచూడమున్
గిరిజ యిడెన్ జిరాయువును • గీర్తివహంబగు వైభవంబు నిం
దిర యిడె భోగభాగ్యముల • దివ్యమనోహరరత్నహారముల్. 162

క. శారద యొసఁగెను నింపగు, కూరిమితో విద్యలెల్లఁ • గొనబుగ సుమన
స్త్రీరత్నము లొసఁగిరి తమ, చే రాజిలు వస్తువులును • శివతనయునకున్.

వ. అంతఁ బురుహూతుండు

చ. అరయక నాఁ డెదుర్కొని ర • ణాంగణమందటు వజ్రధారఁ జం
కరసుతుఁ గొట్టినట్టి ఘన • కల్మష మెట్టులఁబాయు నెట్టులీ
స్మరహరనందనుండు నను • శాంతిమెయిన్ దయఁజూచు నూరకే
మఱతురె లాఁతివారి యవ • మానపుఁ జెయ్వుల శూరులెమ్మెయిన్ 164

గీ. సామమున మున్ను బలిమాలి • శరణుఁజెంది
ప్రాణముల నిల్పుకొనఁగంటి • పరఁగ నిప్పు
డుత్తమంబగు కానుక • నొసఁగి దయకుఁ
బాత్రమౌటకు సమయమేర్పడియె నాకు. 165

వ. మణికాంచనముక్తాభరణవస్తువాహనప్రాజ్యసామ్రాజ్యాదు లన్నియు నాకుఁ బరమేశ్వరానుగృహీతంబులే కాని యన్యంబులుగావు. దాన నవ్వాని నొసంగుట ప్రమోదావహంబుకానేర దీఁకను 166

—* ఇంద్రుఁడు దేవసేనను కుమారునకిచ్చి పెండ్లిసేయుట *—

చ. కలదుగదా కుమారి త్రిజ • గద్గణనీయ మనోజ్ఞమూర్తి పే
శలసుగుణాలవాల సుర • సంస్తుతిభాజన దేవసేన యా
లలితకుమారి నీ శశిల • లామకుమారునకిచ్చినన్ ప్రియం
బలవడఁ బెండ్లియాడు నను • నర్మిలి నేలఁగలండు రూఢిగన్. 167

క. అని తలఁచి చని కుమారిని, ఘనరత్నాభరణరాజిఁ • గైసేసి ముదం
బునఁ దోడ్కొనివచ్చె సభాం, గనమున కటనున్నవారు • గాంచి యలరఁగా.

వ. అపుడు కుమారుం డక్కన్యయనన్యసామాన్యరూపరేఖావిభ్రమంబులఁ జూచి హర్షించి యంతరంగంబునం దిట్లాలోచించెను. 169

ఉ. ఈ రమణీలలామను మహేంద్రుఁడు దోడ్కొనివచ్చె దీని తీ
రారయఁ గన్యగాఁ గనఁ గనయ్యె మదర్థమె తెచ్చియుండెనో
మారుని గెల్తు నట్లయిన ♦ మానినచో నిఁకఁ గార్యమెద్ది? యే
తీరున నేని దీని నిఁక ♦ దేవినిఁగాఁ గొనఁగాఁ దలంచెదన్ 17

క. ఏయవయవంబుఁ గాంచినఁ, బాయదు నా డెంద మందె ♦ భాసిల్లుఁ దమిన్
డాయన్ జేయఁగఁ జాలెడుఁ, గాయజునకుఁ గైవసంబుఁ ♦ గావించెననున్ 17

క. బింబము వాతెఱ హిమకర, బింబము నెమ్మోము భూరి ♦ విలసితమదరో
లంబము తుఱుము రతీశా, లంబము విరిఁబోఁడి భూత ♦ లంబం బరయన్ 17

క. ఖంబునడు మతనురథచ, క్రంబు పిఱుందలరు నాక ♦ రంబుకుటుక శై
లంబు చనుదోయి సుమృణా, ళంబు భుజంబులు లలన్న ♦ ళంబడుగులగున్ 17

మ. అని యిబ్బంగి సభన్ గుమారుఁ డమరేంద్రాత్మోద్భవానసక్తిమై
ఘనమోహాన్నతిఁ గాంచుచున్నతఱి నక్కన్యామణీపాణి స్కం
దుని హస్తంబునఁ జేర్చి నాకపురితన్ ♦ దుర్గాత్మజా! నీకు భా
ర్యను గా నిచ్చితి నిర్మలిన్ గొనుమనెన్ ♦ నాకేశ్వరుం డాదటన్ 17

శా. స్కందుం డప్పుడు పార్వతీశ్వరుల యాజ్ఞన్ బెండ్లియాడెన్ మహా
నందం బొప్పఁగ దేవసేనను మరున్నాళీకపత్రేక్షణా
బృందాభ్యంచిత యమాన సుగుణశ్రీభాసమానన్ దమిన్
సౌందర్యోజ్జ్వలతాసమాన గజయానన్ బూర్ణచంద్రాననన్. 17

ఆ. పెండ్లియాడి యొక్క పీఠిఁ గూర్చుండిన, శక్రిజాగుహులను ♦ జక్కఁ గాంచి
ప్రమథ దేవమౌని ♦ రాజి యత్యంత ప్ర, మోదమొంది పొదలె నాదరమున. 17

క. కొమరునకుఁ దగిన గేహిని, రమణీయతరాంగి దేవ ♦ రాజతనయ యి
ట్లమరుటఁ గని యగజాశివు, లమితానందంబుఁ జెంది ♦ రాత్మములందున్.

మ. పరమోత్సాహముతో మహేశ్వరుఁడు గీర్వాణావళిన్ గాంచి ని
ర్భర కారుణ్యముతోడ నిట్లనె హరీ! ♦ రాజీవజన్మా! పురం
దర! దివ్యర్షివరేణ్యులార! చెప్పుఁడీ ♦ నాకిష్ట మీయిష్టముల్
నెఱవేఱన్ వరమిత్తు నిక్క మిది సం ♦ దేహింపకుం డెంతయున్. 1

క. అన విని మునులును ననిమిషులును మనముల నలరి యనిరి ♦ లోకావన!
వనచరణనలిన! మా వనటను దీర్ప నిదే యదను గాడంగుము కరుణన్.

చ. కొమరుని బంపి తారకునిఁ గూల్చఁగఁ జేసి జగత్త్రయంబు పే
రుడుకను దీర్పు మిప్పుడె దయారసొన్నతి నెప్పటినుండియో యిటుల్
గడపితి మింతకాల మిఁక స్కందుని కాజ్ఞయొసంగి పంపు త్రై
శ్యైకలఁగఁ జేసి దైత్యు సమయింపు హితం బగు లింగ వేసరన్. 180

—* శివుఁడు తారకవధార్థమై కుమారుని దేవతలతోఁ బంపుట *—

గీ. అనిన నంత దయామయుం డగు శివుండు
తత్క్షణం బప్పగించెను దనయు నమర
వల్లభుల కప్డు వారలు వెల్లమురిసి
గుమారునిఁ దోడ్కొని కైలాస వసుధర మెడలి. 181

చ. ఒకయెడఁ జేరి త్వష్టను సమున్నతరీతిఁ దలంప నాతఁ డు
త్సుకుఁడయి తారసిల్ల శివసూనునికోసము రమ్యమౌ పురం
బొకఁడు రచింపు మంచు హరి యొప్పుగఁ జెప్పిన నాతఁడప్డు శి
ల్పకళలభంగు లేర్పడఁగఁ బట్టణ మట్టులె కట్టె నేర్పునన్

గీ. అందుఁ బ్రముఖులకును నిర్జరాగ్రణులకు, వేఱు వేఱుగ భవనముల్ వెలయఁగట్టి
మధ్యమందు రచించెఁ గుమారభవన, మందు సర్వంబు రత్నమయముగఁ జేసె.

—* దేవతలు కుమారస్వామికి బ్రహ్మాండాధిపత్యంబుఁ గట్టుట *—

గీ. అంత విష్ణువు రత్నసింహాసనమున, శివకుమారునిఁ గూర్చుండఁ జేసి సర్వ
తీర్థజలసేక మొనరించి తిలక మొసఁగి, కమలజాండాధిపత్యంబుఁ గట్టినపుడు.

క. వరుసగ నత్తఱి హరియును, సరసీరుహసంభవుండు జంభారియునున్
సురలెల్లరు హరసుతునకుఁ, గరమర్మిలి మ్రొక్కి నుతులు గావించిరొగిన్

శా. ప్రాంచద్భంగి మహోత్సవంబు నిటులన్ బన్నించి సేవించున
య్యెంచన్నిర్జరవర్యులన్ గని మహాహ్లాదైకచిత్తంబుతోఁ
గ్రౌంచారాతి యిటుల్ వచించెఁ గడు వేగన్ దారకున్ మిత్తిక
ర్పించన్ గాఁ గలవాఁడ మీకభిమత శ్రీలిచ్చువాఁడన్ సురల్!

వ. అనిన విని యనిమేషులెల్ల రాత్మంబులం బొంగి యోంకారధ్వనులును జయ
ధ్వను లొనరించి రనిన సూతునకు శౌనకాదిమును లామీఁదివృత్తాంతంబు
సెలవిమ్మనుడు.

మ. శరభాంబాహృదయాబ్జహేళి విలసచ్చంద్రార్ధకోటీరప
త్సరసీరుడ్భసలాయమానహృదయా! శైవావళీపూజనో
ద్ధురదీక్షావరతంత్ర! బంధుజనసందోహాతిసంతోషకృ
న్నిరతాచ్ఛాశయ! నిత్యసత్యవచనా! నిర్మూలితాంహశ్చయా! 188

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి కుమారఖండంబునఁ ప్రథమాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

కుమారఖండము

ద్వితీయాశ్వాసము

వీరభద్రగురురవి
సేవాసంఫుల్లహృత్కుశేశయ! చిరసం
భావిత పశుపతిచరణా!
పావనగుణమణికదంబవసి! లక్ష్మ్యాంబా!

వ. అక్కథకుండు శౌనకాదిమహామునుల కిట్లనియె.

ఉ. శంభుకుమారుఁ డంత దివిషద్వరులన్ గని సత్కృపాత్త సం
రంభముతోడ నిట్లనియె రక్కసిరాయని పాలి కొక్కనిన్
సంభృతనీతిశాస్త్రసువిచారవిశారదు దూత నంపి యి
క్కుంభినిఁ బాసి పొమ్మనుఁడు గూఢపదాలయభూమిఁ జేరఁగాన్, 2

క. అటు లరుగక తక్కిన మత్పటుతరభుజశక్తి వానిఁ బరిమార్తు దృఢం
బటు సేయుం డన నమరోద్భటులు గడుఁ బొంగి శక్తిధరున కనిరిటుల్. 3

చ. వెఱవక తారకాసురనివేశసభూమికిఁ జేరి వాని కి
త్తెఱఁగు వచింపఁగాఁ దగిన ధీరులు మాయెడ లేరు మీర లే
యఱమర లేక యొక్కనిబలాఢ్యుని నర్హునిఁ జూచి పంచి యి
ట్లెఱుఁగఁగఁ జెప్పిరమ్మనుట యెంతయు శ్రేయము శర్వనందనా! 4

—* శ్రీ కుమారస్వామి వీరబాహుని దారకునియొద్దకు సంధికై పంపుట *—

గీ. అనిన విని శంకరాత్మజుం ♦ డపుడు వీర
బాహుఁ డను తనయనుచర♦ప్రముఖు నొకనిఁ
బంపి తగురీతి నసురకు ♦ బ్రతుకు తెర్వుఁ
జెప్పిరమ్మన నాతఁడు ♦ చెలఁగి వేగ. 5

క. వైహాయసరథమున మహి,తోహగతి శోణితపురి ♦ కురువేగమునన్
దా హార్షంబునఁ జేరి సు,బాహుండౌ వీరబాహు ♦ భటభాస్కరుఁడున్. 6

సీ. బహుపుష్పఫలభార♦భాసురాశోకసం,తాన ప్రముఖదివ్య♦తరువనంబు
స్వర్ణారవిందబి♦సగ్రాసమత్తమ,రాళకేళీసరో♦రంజితంబు
రవిహయజయ*జుహూ♦రాణపర్వతఘన, గంధసింధురరాజ♦బంధురంబు
శమనమనస్సాధ్వ♦సప్రదబహువీర,పురుషప్రకాండవి♦భూషితంబు

గీ. చంద్రమండలసంచర♦చ్చుంబరీవి
లోకనవిశేషదేశికా♦లోకనోత్స
కేతనాలంకృతోత్తుంగ♦హేమహర్మ్య
సముదయముఁ దత్పురముఁ గాంచి ♦ సంతసమున. 7

క. తగుగతిఁ దారకు నొడ్డో,లగమునకున్ జని సురారి♦లావున్ జేవన్
దగఁగని బాగనుకొని యి,మ్ముగ నాతనితోడఁ బలికెఁ ♦ బొలుపుగ నిటులన్.

చ. విను మసురోత్తమా! భువన♦వీరుఁడు శంభుకుమారుఁ డిందు నన్
బనిచెఁ గృపాళుఁడై యతఁడు ♦ నన్నిట నీకు వచింపమన్న వా
ర్తను వినిపించెదన్ విబుధ♦రాజినిఁబట్టి వలార్చి వారి వా
హనధనవస్తువర్గముల ♦ నాక్రమణం బొనరించి తేపునన్. 9

క. పెక్కేండ్లనుండి వారల, యుక్కడఁచి యధఃకరించి ♦ యురుతరగర్వం
బెక్కి యిటు నిక్కుచుంటివి. దక్కదు నీకింకఁ ద్రిదశ ♦ ధన మించుకయున్.

గీ. కట్టుబట్టలతో లేచి♦కాద్రివేయ, లోకమున కాత్మజనముతో♦వీఁకదఱిగి
యరుగు మట్లైనఁ బ్రాణంబు♦లాసఁగాంతు, దప్పితవయేని మిత్తికి♦దారవోతు.

క. అని నీకు హితవు సెప్పెను, ఘనుఁ డాతం డసురరాజ! ♦ కార్యమెఱిఁగి నీ
వనుకూలముగ రసాతల,మున కరుగుట లెస్స లెస్స ♦ బుద్ధి వరయుమీ! 12

* టిప్పణి = జుహూరాణము = గుఱ్ఱము.

—* తారకుఁడు సంధిని నిరసించుట *—

ఉ. జంకొకయింత లేక తన ♦ సన్నిధిఁ జేరి కటూక్తులాడు నే
ణాంకకిరీటపుత్త్రికుభ♦టాగ్రణిఁ గన్గొని తారకుండు నా
తంకమతిన్ బ్రహాసభరి♦తస్ఫురదాననుఁడై యుపాత్తరో
షాంకితవృత్తి నిట్లనియె ♦ నంబుధరార్భటిఁ గ్రిందుసేయుచున్. 13

శా. ఏమేమీ? నను మెత్తి కర్పణము సే♦యింపంగ నైశాని యి
ట్లామోదంబున నంచి నిన్ బనిచెనా? ♦ యాదిత్యరక్షార్థమై
భూమిన్ బోవిడి కట్టుపుట్టములతో ♦ భోగీంద్రలోకంబు నే
నీ మాటన్ విని వేగఁ జేరవలెనా? ♦ నీకింత వాత్సల్యమా? 14

ఉ. ఈశున కేనిఁ దత్సుతున♦కేనియు మే మొనరించినట్టి దే
లేశముదోసమున్నదియొ♦లేఖులకై యిటులెత్తివచ్చియా
వేశముతోడఁ జంపెదను♦వేపెనం వదలించినంత నే
దేశముఁబాసిపోవుటకు ♦ దేబెలమంచుఁ దలంచె నేమదిన్ 15

చ. సురలకు మాకు నెప్పుడును ♦ జొప్పడుఁబోరిత మిప్డు వారికై
దురమున కీర్తడంగుటది ♦ దూఱగు మానుఁడు మానరేని ని
బ్బరుదుమగండు తారకుఁడు ♦ భీతిలిపాఱఁడు నిక్కమింక సం
గరమున కేగుదెమ్మనుము ♦ కాయజవైరితనూజు నిమ్మగన్. 16

వ. మఱియును

చ. వనసిధులింకినన్ నభము ♦ వ్రాలిన భూమితలంబునందు న
వ్వనజహితుం డరాళగతిఁ♦బట్టి చరించిన నెన్నఁ డేనిఁ దా
ననలము చల్లనైన నమ♦రాంతకుఁ డీవ్యుఁడు తారకుండు శ
త్రునివెఱపొంది పాఱుటది ♦ దుర్లభమంచుఁ దలంపు రూఢిగాన్. 17

క. అని యహమికతో నాదూ♦తనుగని యిటుచెప్పుమనుచుఁ♦దారకుఁడంపన్
ఘనభుజుఁడాతఁడు వీనికిఁ, జనునే హితబోధయనుచుఁ ♦ జనియెన్ వడిగాన్.18

ఉ. తారకుఁ డప్డు మున్ దనకు ♦ ధాత యొసంగిన మేల్వరంబునా
కారము నెంచి నిక్కముగఁ ♦ గ్రౌంచవిభేదకుఁ డాత్మపంచతా
కారణమంచెఱింగియు ని♦కామభుజాతతగర్వధూర్వహుం
డై రహిఁబోర నెంచి పృత♦నావళి సిద్ధముచేసె నుద్ధతిన్. 19

గీ. వీరబాహువు చని తన ♦ విభునిఁ జేరి, తారకాసురు ముందటఁ ♦ దా నొడివిన
యట్టి నుడులను వానికి ♦ నసురవిభుఁడు, గినిసి యాడిన తెలుఁగు వే ♦ గిరము దెలిపె.

చ. శివతనుజన్ముఁ డప్డు సుర ♦ సేనల కెల్లను జెల్లి వేగ నా
హవమున కెత్తఁగా వలయు ♦ నంచు నెఱుంగఁగఁ జాటఁ బంచె ది
వ్యవరులు పార్వతేయుని మ ♦ హాభుజవీర్యసమాశ్రయంబునన్
బవరము సేయఁ దారకుని ♦ పట్టణమేగఁగఁ బూని రున్నతిన్. 21

—* కుమారస్వామితో దేవతలు తారకాసురునిమీఁదికి యుద్ధంబునకు వెడలుట *—

గీ. అంత మఱునాఁటి వేకువ ♦ యందు నదితి, నందనులు శైలనందనా ♦ నందనుని బు
రస్కరించి వరూథినీ ♦ రాజితోడ, దండయాత్రకు వెడలిరి ♦ తారకుపయి. 22

ఉ. అత్తఱి శంకరానుమతి ♦ నంబరభారతి యిట్లు వల్కె భా
స్వత్తరవిక్రమున్ గుహుని ♦ వాసిగఁ దోడ్కొని పొం డితండు దు
శ్చిత్తునిఁ దారకున్ గెడపి ♦ శ్రీల నొసంగఁగలండు మీకు సం
పత్తులఁ జెంది యెల్లపుడు ♦ బాగుగ నుండుఁడు రింక నిర్జరుల్! 23

క. అను నభ్రవాణివచనము, విని సుర లౌత్సుక్యమొంది ♦ వీరధ్వనులన్
బొనరింపుచుఁ బెనుపెనఁకువ, దనుజునిఁ జెనకంగఁ దెగువఁ ♦ దాల్చిరి వీఁకన్.

క. దండడి దగఁ దామొందిన, దండుఱుఁ దీర్పంగడంగి ♦ వైభవమున మి
న్నందుచు సేనలతో సుర, బృందమ సురపురముపొంత ♦ విడిసెఁ గడిమిమై.

క. గుణఘోషంబులతోఁ ఢీ, షణతరవిలయాంబువాహ ♦ నటులధ్వనులా
రణభేరుల పరిమారణ, చణులై మ్రోగించి రపుడు ♦ సమధికలీలన్

—* తారకుం డసురసైన్యముతో యుద్ధమునకు వచ్చుట *—

చ. అదివిని తారకాసురుఁ డ ♦ హంకృతిమీఱి సమస్తసైన్యముల్
పొదలఁగ వజ్రవర్మమును ♦ భూషణముల్ మణిమాలిఁ దాల్చి యిం
పొదవఁగ హేమపుంఖవిశి ♦ ఖోజ్జ్వలతూణముఁ జంద్రహాసమున్
గదను శరాసనంబుఁ గొని ♦ కాంచనరత్నరథాధిరూఢుఁడై 27

క. వైణికులు మారజకులును, వైణవికులు పటహపణవ ♦ వాదిత్రులు ని
స్వానధరమగధవంది, శ్రేణులు ఘననినదములను ♦ జేయఁగ వేడ్కన్ 28

క. చామరము లిరుగెలంకుల, నామోదముతోడఁగొని సురాదులుగొలువం
గా మహితదర్పమున సే, నాముఖమునఁ బొలిచెఁగడు ఘనద్యుతిమెఱయన్

క. గొడుగులు పడగలు నిగుడఁగ, వడివడి వారువములెక్కి వరవీరభటుల్
గడిఁదిమగంటిమి వెలయఁగ, నడిచిరి తారకునిమ్రోల నయమెసలారన్ 30

ఉ. పర్వతసన్నిభంబులనిభంబుల సింధుతరంగమాలికా
గుర్వనపాయభూరిజవఘోటకబృందములన్ గరిష్ఠగం
ధర్వవహంబులై తగురథమ్ముల నుద్ధతవీరయోధులన్
దుర్వహభారమొంది కడుఁ దూలుచునుండె ధరిత్రియత్తఱిన్

ఉ. మొగ్గరమొంది నిర్జరులమోఘతరార్భటి నెందుఁ జేరి పో
రగ్గవలెఁ బొనర్పఁగఁ బ్రియంపడుచుండిరొ యందు వేగఁ బే
రగ్గవలెన్ గృధ్రాయతశిఖాకులితాకృతియై మహోద్ధతిన్
డగ్గఱి తారకాసురుఁ డుదారుఁ డొనర్చెను సింహనాదమున్. 32

క. తోడనె తక్కిన జోదులు, గూడ దిగంతాంతరాళకుంభిని యదురన్
గాఢతరగర్జనంబులఁ, బాఢంబుగసల్పి రపుడు ప్రౌఢిదలిర్పన్. 33

గీ. విబుధు లవ్వాని విని కడువేగ ఘనర, ణాభికాంక్షితనేకపద్యమున నెదురు
చనిరి పురుహూతుఁ డద్రిజాతనయుఁ దనదు, ధవళవారణమెక్క ప్రార్థనయొనర్చె

గీ. వివిధరత్నోజ్జ్వలంబును వితతసర్వ, సమరసాధనమగు విమానము శివాజ్ఞ
దారసించినఁ దానిఁ గుమారుఁ డెక్కె, యింద్రు డైరావణగజంబు నెక్కుమనియె.

మ. గుహునాజ్ఞన్ గొని యింద్రుఁడెక్కె గజమున్ గోవిందుఁ డెక్కెన్ ఖగో
ద్వహుఁ దక్కుంగల వేల్పులెక్కి రెలమిన్ దత్తన్మహాయానముల్
బహుభేరీమురజాదివాద్యరవముల్ భాసిల్లె నభ్రస్థలీ
విహరద్గుహ్యకరాజి గూర్చె సుమనోవృష్టిన్ గరిష్ఠంబుగన్. 36

చ. హరిహయుఁ డగ్రభాగమున నాత్మబలంబులతోడఁ జేరె నా
హరియును వీరభద్రుఁడు ప్రియంబుగ మధ్య వసించి రింక శం
కరతనయుండు మూలమునఁ గావుగ నిల్చెను బ్రక్కలందుఁ జా
మరములు దాల్చి వేల్పులు సమంజసవైఖరి వీచుచుండఁగన్. 37

వ. అంత

గీ. ఉభయసేనలు పోర నొం•డొండుడాఁకు
చుండఁగానష్ట సంద్రముల్ • రెండుగలియు
పోల్కినగుపట్టెఁ దద్ధ్యాన•మును సముద్ర
ఘోషమన నొప్పె నెంతయు • గొప్పగాను.

— * దేవాసుర యుద్ధము * —

క. కడఁగి బలోన్మత్తులు గడు, బెడిదపుమచ్చరము నిగుడ • భీషణగతులన్
దొడరి పరస్పరము దురం, బడరించిరి యుడిదముల మ•హోద్ధృతభంగిన్ 39

గీ. భూమియంతయు ముండముల్ • మొండెములును
తెగిపడినకాలుసేతులు • తెగిపడినర
థములునుం గూలినట్టి గు•జ్జములుఁగూలి
నట్టి యేనుంగు లగుపట్టె • గుట్టలట్లు 40

ఉ. కొందఱిబాహువుల్ పడియెఁ • గొందఱి యూరువులున్ దెగెన్ మఱిన్
గొందఱిపొట్టలున్ బగిలెఁ • గొందఱికంధర లూడె నింకనున్
గొందఱునెత్తుటేర్లలోఁ • గూలిరి గొందఱు క్రుంది రంతయుఁ
గందరగోళమయ్యె క్షణ•కాలములో లయకాలమట్టులన్ 41

క. మెఱసెడు కౌక్షేయకములు, నిరవగు బల్లెంపుగములు • నీటెలుబా
కుల్ విఱివైన ముద్గరంబులు, పోరిగొనుచుండెను వడిన్ జీ•మూతతి నెల్లన్ 42

క. ప్రవహించె రక్తవాహిని, లవనిన్ దొరలాడె నుత్త•మాంగంబులునున్
వివిధకబంధములును దా, నవదేవాన్యోన్యకుట్ట • నంబులచేతన్. 43

గీ. భూతములునుఁ బిశాచముల్ • ప్రేతములును
గాకులును గంకములును లూ•కములు జంబు
కములు గుంపులుగాఁ గూడి • క్రవ్యభక్ష
ణంబొనర్చుచుఁ గూసెఁ బ•ల్సంబరమున. 44

ఉ. తారకుఁ డప్డుసూచి కడు • దర్పమునన్ సురలన్ బలార్పఁగాఁ
దారసిలంగఁ గాంచి విబు•ధప్రభుఁడేచి యెదుర్కొనెన్ మహా
దారులఁ దక్కుదైత్యకుల•తల్లజులన్ సురవర్యులాగి దో
స్సారవిశేష మేర్పడఁగ • జన్యముసల్పి రనల్పవైఖరిన్. 45

సీ. తారకునితోడ శక్రుండు • దంభుతోడ, సప్తజిహ్వుండు జంభుతో • జముఁడు బలుని
తోడ నాశరుఁ డతిబలు • తోడఁ బాశ, పాణియును బెట్టిదంబగు • బరవసముగ.

గీ. కరువవిసువీరుతోడఁ గి • న్నరవిభుండు
శంభదైత్యునితోడ నీ • శానమూర్తి
శుంభుతో సూర్యచంద్రులు • కుంభకుంజ
రాసురులతోడ ననిఁ బూని • రక్కసుమెయి. 47

చ. గొడగొని స్పర్థతో నసుర • కోటియు దివ్యసమూహ మిట్లు డో
ర్మదమొదవన్ బరస్పరమ • మర్షపరాయణులై మహోగ్రమౌ
కదనము సల్పుచుండిరి ని • కామబలాఢ్యులు ధీరులెంతయుఁ
ముదమెదఁ జెందఁ బంద లిఁక • ఘోరభయంబునఁ గుంది పాఱఁగన్. 48

చ. కడువడిఁ బోరుచున్న బల • ముస్మరుఁ గన్గొని తారకుండు గి
న్కడరి కరిన్ నిశాతవిశి • ఖమ్ములఁ దూలఁగ నేసి వాసవున్
బిడుగులఁ బోలి బాణముల • బిట్టుగ వక్షము నాటనేయఁగా
బడలి యతండు మూర్ఛనడెఁ • బామ్మములన్ విడువక మమద్వారుల్. 49

చ. అనలుని దొట్టి నిర్జర వ • రాగ్రణులున్ బలమేది యుద్ధతిన్
దనుజులతోడఁ బోరితము • దారుణభంగి నొనర్చి త
ద్ఘనతరవిక్రమోన్నతి ని • తాంతము దుస్సహమౌట దన్సి వే
దనఁ గొని యమ్మెనన్ దొరఁగి • ధావనచేసిరి భీతచిత్తులై. 50

—* వీరభద్రుఁడు తారకునితో యుద్ధము చేయుట *—

సీ. వారిఁగని దైత్యపత్యు లాహార్యపటిమ, సింహనాదంబు లొనరించి • చెలఁగనంత
వీరభద్రుఁడు గన్గొని • వేల్పుగముల. వెఱపుఁ బోకార్చి గణసేన • వెలయఁ జేరె.

క. ప్రమథగణంబులతోడుత, సమరంబున కాఁడిట్లు • చనుదేరంగా
నమరులు గ్రమ్మతి యుత్సా, హమునిరాజు రణాభికాంక్షు • లై తోడరుటయున్.

వ. సురలఁ బిఱుందఁ జేర్చుకొని • శూరవరుండగు వీరభద్రుఁడు
ద్ధురతరరోషవేగమున • దోర్బలమేర్పడ రాక్షసావళిన్
బోరిఁ బోరిఁ జంపుచున్ దదధి • పుండయి ఘూర్ణిలు తారకాసురున్
బోరిగొనంగాఁ ద్రిశూలమున • మోఁదె నురమ్మున ఘోరభంగిగాన్. 53

సీ. దానవసుతుండు మూర్ఛిలి * తా రథంబు, నందొరగె, సుంత కాలంబు * నమరవరులు
సంతసం బొంది యార్చిరి * వంతఁ గొని సు, రారు లొక్కింత సేవు దైన్యంబుఁ జెంద

వ. అంత

ఆ. భయదశూల పాశ * పరశు పట్టిసములు, ఖడ్గములు గదలు * గరము మెఱయఁ
ప్రమథవీరవరులు * రక్కసు లొండొరుల్, పోరి రనుపమాన * భూరిశక్తి.

ఉ. దైత్యవరుండు దెప్పిఱిలి * దానవసంఘము పొంగ నాతత
స్తుత్యసపత్నవీరచయ * సూదనమై తగు శక్తి కేలకై
నత్యురువిక్రమార్కుల * నార్చుచు పైవ నతండు దానికై
యత్యుగ్రశక్తిఁ గొని * యంతనె ప్రయ్యలఁ జేసి ధీరుఁడై. 56

గీ. ఇపుడె సమయించెద సదైత్యు * హీనమతిని, ననిరి దిం గురు వారుం * డతిరయమున
నిచ్చి యిట్లని వాక్రుచ్చె * వరద యుమాసుత, మిత్రు మూర్ఖ సన్మానుఁడై * యుగ్రుడై

వ. అనినంత

క. కోపోద్దీపితుఁడై యా కోపంబున రక్కసునిన్ దు * ర్దుమఁ బూనియుఁ దా
నోపిం గొని మరలెను ముని, యాపాయికమైన వచన * మందలి పేర్మిన్. 58

సీ. అంత మరలఁ గదంగిన * యసురచక్రి, లోకమెట్టు నిలాటముపై * నురవడించి
యుంప వెల్లినిఁ బరగింప * నాతఁ డలిగి, ప్రతిఘాతము చేసి యుద్దాని * వాసి మెఱయ.

ఉ. అందఱు సన్నిధానవులయి * యాదిత్యశక్తి నిశాచరేశ్వరుం
డందఱ కొక్కమాఱె విల * యంబు ఘటింపఁ గడంగి బాణరా
జిం దనహేతులల్లి * జేయఁగఁ జేయఁగ నాఁడు మర్త్యుల
స్థాపించి గాంచి వేసెను * నొంచి యుండియు వంచుమున్ గడున్. 60

—* తారక స్కందుల యుద్ధము *—

శా. వైశాఖుం డది గాంచి యార్చి * ఘనా స్పష్టాంగ పేఖార వ
న్మాశాశేశ్వరుఁడై తిరిగ్గజి * బృహాన్నారాచధారాతతిన్
జీకాకుగ బడఁ జేసి పార్శ్విన శునా * సీరాది యాతాతుఁడై
శ్రీకాంతున్ ద్రిశిఖంబునన్ గదిసి మ * ర్దించెన్ సురల్ వందురన్. 61

చ. సొలయక యంతఁ జక్రి సుర * సూదనుపై గద వైవ నాతఁ డ
త్యలఘురయంబునన్ సునిశి * తాశుగయుగ్మముతోడ దాని ద్రు

య్యాలు పోనరించె యార్చి ఘన • మై భయదంబయి యొప్పుశక్తి బి
ట్టలరఁగ విష్ణుపై విసర • నద్దికఠోరముగాఁగఁ దాఁకఁగన్. 62

—* తారక విష్ణు లొకరిచే నొకరు మూర్ఛితు లౌట *—

ఆ. శోణితంబుదొరఁగ • నుడివడిహరి మూర్ఛఁ, గొని సుపర్ణునిఁ దఁ • గూలె గరుడుఁ
డాకసమున కెగసి • యాహవంబున కెడ, గాఁగఁ జేర్చె నంతఁ • గంజనయను. 63

చ. మురరిపుఁ డప్డు మూర్ఛవిడి • మోహరమొంది కడిందిచేవ ని
ర్జరరిపుఁ జూచి నందక ము • రమ్మున నాటఁగ నేయ నాతఁడ
త్యురుతరతప్రహారమున • నొద్దునఁ ద్రాలె రథంబునందు నె
త్తురు వఱదల్ దొరంగఁ గడు • దుఃఖము నొంది తలంక రక్కసుల్. 64

ఉ. చెచ్చెర లేచి తారకుఁడు • చిచ్చవితమ్ముగ మండుచున్ వడిన్
బచ్చనివల్వవేల్పు పయి • బాణశతంబులఁ గుప్పె నాతఁడున్
హెచ్చగు పౌరుషంబున స • హింపక నింపె సహస్రమమ్ములన్
మెచ్చగు వీర లిద్దర స • మీకము దర్శనయోగ్యమై తగెన్. 65

సీ. ఔజసికవరుఁడైన • దైత్యాధినాథు, విక్రమం బంతకంతకు • విస్తరిల్లె
విష్ణువును వెక్కుద్రొక్కు • వెక్కసముగఁ, బోరుచుండెను మొగసిరి • పొంకమొప్ప

వ. అంత దినాంతంబగుడు నిరుగెలంకులవార లాయోధనంబు విరమించి నిజనివా
సంబుల కరిగిరి. 67

ఉ. చిత్రముగుఁ బ్రదోషమునఁ • జేవయెసంగఁ దమోనిశాటుఁ డీ
ధాత్రి సమస్తదేశముల • దక్కని యాక్రమణంబు సేయుడున్
జైత్రుఁడు రాజు వాని బహు • సత్త్వకరంబుల గెంటివైచి స్వ
ఛాత్రముఁ జూపి వచ్చిన య • శంబను రీతినిఁ గుప్పెఁ గౌముదిన్. 68

గీ. చక్రదుఃఖావహుండైన • సత్ప్రమగ్రి
వసువును హరించినను గురు • వనితఁ జెంది
నను గువలయేందిర వరియిం • చెను గలాదుఁ
గాముకులు గాంతురే యెందుఁ • గల్మషముల. 69

క. కౌవలయశ్రీరతిత్వేచ్ఛో వినియోగమున స్రుక్కు • చుఁ గలాదుండున్
వేవచ్చు వికర్తనుఁ గని, తా వేగన్ గడలిఁ బడియెఁ • దలఁకుచు నంతన్

క. పోరిపోరిఁ డెలవాఱఁగఁ జూ, మరసభవుం డరుగుదెంచి • మకరధ్వజసం
హారతనయున కెఱఁగి యిటుల్, పరమప్రశ్రయము మెసఁగఁ • బలికెన్ గలఁకన్.

—* బ్రహ్మదేవుఁడు తారకసంహారార్థమై కుమారస్వామినిఁ బ్రార్థించుట *—

శా. ఓ వందారుజనావనోద్యమవిబ•ద్ధోద్యన్మహాశంకరా!
ఓ విశ్వోత్తరశౌర్యధైర్యవిభవా! • యో దేవదేవోద్భవా!
నీ వాలంబును బూని దైత్యానీక ఖం•డింపంగ భావింపుమా!
దేవాత్మవ్యథదీర్పఁగా గదలుమా! • దీవ్యత్కృపాంభోనిధీ! 72

శా. ఈవిష్ణుండల జిష్ణుఁడున్ మఱియు వ•హ్ని బ్రధ్న కాలాదులా
దేవారాతిని గెల్వఁజాల రిటసం•దేహం బొకింతేని తే
దీవిక్కార్యముఁ దీర్పఁబుట్టితివి సు•మ్మీ! తెమ్మిఁకన్ దారకా
భావంబున్ బొనఁగించి మా కుదయసౌ•భాగ్యంబుఁ జేకూర్పుమా! 73

గీ. అనిన శాంకరి ప్రియమంది • యనికి సైన్యయుక్తుఁడై వెలసియు న•స్త్రశరదీప్తిఁ
బ్రమథవిబుధవివిధ•భటులు భయదతూర్య, రవము లెసఁగఁగ సంగరా•రంభులైరి.

—* దేవదానవ యుద్ధము *—

మ. హయహేషల్ గరిబృంహితంబులును ఘం•టారావముల్ శింజినీ
భయదధ్వానములున్ శతాంగతుర•గస్ఫారోల్లసత్కింకిణీ
చయసుక్రేంకృతులున్ రథాంగజనిత•ధ్వానంబులున్ మోఘసం
చయవీరధ్వనులుం జెలంగె దశది•క్చక్రంబు దూటాడఁగన్. 75

గీ. అదరి సైన్యంబు లాకతేవ•నవనివనౌక, మొగ్గరముఁ బన్ని యార్యవి•బుధసపత్నుఁ
డాత్మకీయచమూరజం • బంబరంబుఁ, గప్పఁగా నరుదెంచి శం•ఖంబు నొత్తె.

చ. గుహుఁడును బూన్కితో దనుజ•కుంజరుఁ దీర్పఁగఁబూని యుల్లస
ద్బహుగణసన్నుతుల్ వెలయఁ • బన్నుగ వ్యూహముఖంబుఁ జేరఁగా
మిహిరసహస్రవిద్యుతుల • మీఱిన తేజము వానిఁ బ్రజ్వల
ద్దహనదృగాత్మజాతుఁ గని • తారకుఁ డాత్మఁ దలంకి యుల్కెనన్. 77

ఉ. ఈతనిఁ జూడఁగా జగము•లెల్లను నొక్కనిమేషమాత్రలో
నాతతశక్తిఁ ద్రుంపఁగల • యాజసికుండని తోఁచు నీతఁడే
ధాతవరప్రకారమిటు • దారసిలెన్ నిజమాతతాయియై
యాతటియుద్ధమందు • జయమెట్లొనఁగూడు నిలింపరాజితోన్ 78

క. పరమేశ్వరుఁ డీతఁడుగాని, ధరణిన్ జరితార్థుఁడయ్యెఁ ♦ దానితండ్రే
పరిమార్చె నన్ను దృఢముగ, సురలకుఁ గడుసంతసంబు ♦ నొప్పె నకటా! 79

చ. అని తృటికాలమిట్లు హృదయంబున నెంచి యనంతరంబె పా
యని యెనలేని విక్రమము ♦ నారసి యీసున నిష్ఠై యీతనిన్
జెనకెద నేమి లెక్కయని ♦ సింహరవం బొనరించి దివ్యులన్
గని యిటువల్కె గర్జిలుచుఁ ♦ గాటపునేటగు నల్కయుల్కఁగన్. 80

—* తారకుఁడు విష్ణ్వాదుల నుపాలంభించుట *—

చ. మగతన మింతలేక సుకు♦మారుఁ గుమారుని దోడుతెచ్చి యి
మ్మగ రణ మాచరింపుటకుఁ ♦ బూనితి రోరి సురాధములార! చలం
బుగ నిటువచ్చినన్ బ్రతికి ♦ పోవుదురెట్లు మదీయశక్తిచేఁ
దెగుదురు మీరలిందఱును ♦ దెంపున నిప్పుడు సంగరంబునన్

వ. హరిన్ బరికించి

ఆ. కమలనయన! నీవు ♦ కాంతాకృతిఁ బూనక, పగఱఁ గలఁచె నెనక ♦ బలముగలదె
ఎవరి నెదిరినావు ♦ వేనాఁడు యుద్ధంబుఁ, జేసినాఁడ వీవు ♦ చెప్పుమిపుడు 82

చ. అల మధుకైటభాసురుల ♦ నంబుధి మార్కొనలేక లేకివై
యలఁతితనంబునాఁ డొక ♦ యద్భుతవిధంబున దేవురించి యు
ట్లాలని వధించితీవు మఱి♦యొక్కపు డొక్కనెలంతవై సురా
రుల కమృతంబు సేయకయె ♦ మోసపుజంచితి వీర! నారలన్. 83

శా. ఈసంక్రందనుఁ డొక్కనాఁటి యతఁడా ♦ హీనాత్ముఁ డున్మాదమా
దోసంబున్ బొనరించె జ్యేష్ఠజననీ ♦ దోషంబు శోషింప ద
చ్ఛ్రీసంతానపువేకికోశముల వి♦చ్ఛేదించె వృత్రాసురున్
మోసంబున్ బొనరించి చంపె నకటా! ♦ మూఢాశయుండై యటుల్. 84

క. అని ముప్పిరిగొను కినుకన్, గొని తారకుఁ డాదితేయ♦కోటిన్ జడిపెన్
గనలేక నాకనాయకుఁ, డనుపమహతి వజ్రధార ♦ నసురను మోఁదెన్. 85

గీ. దానఁ గడుడస్సి తారుండు ♦ దారసినద, మదర నైరావణగజంబు ♦ నవనిఁ గూల్చి
శక్తిచే నింద్రువక్షంబు ♦ జర్జరితముఁ, జేయ సురలాస వదలిరి ♦ జిష్ణుపైన.

— * విష్ణుఁడు తారకునితో యుద్ధముచేసి మూర్ఛిల్లుట * —

చ. అదిగని చక్రి బిట్టలిగి • యంతట నాత్రిదశేంద్రవరాళిపై
పదటునఁ జక్రముఁ గ్విసర • నయ్యది ఘోరనిపాతతన్ దురా
స్పదుఁడగు తారకాసురుని • సంధులు వెల్వడఁజేయ నాతఁడ
ప్పుడునసే హరిని గవిసిపట్టి యురంబునఁ గ్రాల్చె శక్తిచేన్. 87

గీ. శక్తిహతిఁ గమలాక్షుండు • చటులతరని, పీడితుండయి భువిఁబడె • బీఱువోయి
యమరసేనలు పాఱఁగ నంతఁ జూచి • వీరభద్రుండు ఘనరోష • వివశుఁడగుచు

క. కరతలశూలము చేత న • సురవరు బిట్టేయ నతఁడు • శూలహతిధరన్
దొరఁగియు సరకుఁగొనక క్రమ్మఱ లేచి ప్రచండకోప • మండితుఁడగుచున్

సీ. శక్తిచే వీరభద్రుని, గటులఘాత • నెంచర మునమునఁ దాకింప • నుత్కటక్రూ
భూతలంబునఁబడి మూర్ఛఁ • బొందె వీర, భద్రుఁ డంతయుఁ బ్రమథులు • బొబ్బలిడ

— * వీరభద్రుని [illegible] యుద్ధమునకుఁ బోవుట * —

ఉ. [illegible]
[illegible]
త్యంతర [illegible]
[illegible] 91

క. [illegible] తారక [illegible] షణ్ముఖుఁడ
[illegible] 92

చ. [illegible] యనుచు • నక్కుమారుని [illegible] నీవిటుల్
దొరఁగఁగనేల [illegible] • [illegible] చేసవాలు వే
ల్మిడిఁ [illegible] • [illegible] నీవును [illegible] యీ
దుడుకు [illegible] శక్తి దరి • త్రోసము [illegible] నిలింపకోటికిన్. 93

సీ. అని కుమారుఁడు దక్షుణ • మునఁ దనాత్మ
యుకమతిఁ జెన్నొందుచు • ననమరికి దరి
జామహేశ్వరపదములఁ • జక్కఁగొలిచి
తారకాసురవధను ప్రతమున నెంచి. 94

క. భ్రమపడి యజాండము ద్రువఁగ, నమితపు గర్జనము చేసి • యసురప్రవరే
ట్షణ్ముఖమును జేర్చ నరదము, నమర్ష మొప్పంగఁ జూచి • యతఁ డిట్లనియెన్.

—* తారకుఁడు కుమారుని యుద్ధంబును మానుమనుట *—

ఉ. బాలుఁడ వీవు దుర్మతులు • బాసటగాఁ గొని తెచ్చిరిట్లు ని
న్నాలము సేయ నీ కలవి • యౌనొకొ యీ సురలెల్ల నా కనిన్
జాలక యోడి యాడిగము • సల్పుచు నుండిరి యింతవట్టిటుల్
జాలవు నీవు చేరు మిఁక • సత్వర మా రజతాద్రిభూమికిన్. 96

క. మీజోలికి మీప్రోలికి, మీజాడకు నెప్పుడేని • మేమరుదెంచం
గా జతనం బెదసేయము, రాఁజను నే యెత్తి యిట్లు • రాణువతోడన్. 97

వ. వచ్చినను గూడ నిప్పుడు.

గీ. చిఱుత పాపనిఁ జంపిన • సిగ్గువోడము, నెడు జంకొండెగాని లే•దరయ వేఱు
తెఱఁగు కొఱమాలి చెడుగులీ•సురలు నిన్నుఁ, నూఁతగాఁ దెచ్చిరిచ్చటి•కు విదలట్లు

చ. అనినఁ గుమారుఁ డల్లనగి • యాతని కిట్లనియెన్ బిభీషికల్
పనివడ విప్పుడాలమున • బంటుతనంబున నిల్వ లేకనీ
తనుజగణమ్ముతోడ నిజ•దారయుతమ్ము రసాతలమ్ముఁ గ్ర
క్కునఁ జనియందయుండు మిఁకఁ • గొందలమొందక యెల్లకాలమున్ 99

క. మా తెరువు రాక యున్నను, నీతిఁ దొరఁగి సురలకలిమి•నీవు కొని యిటుల్
కాతరులఁ జేసి వారల, ఘాతుక! వేధింపుచుండఁ • గాంచుదు మెట్టుల్. 100

వ. మఱియు.

క. నను బాలునిగాఁ గఁ దలం, చినఁ బ్రోడనుగాఁ దలఁచిన • జింతయొనరది
ప్డనిఁ జూతువు లావంతయుఁ, దినఁబోవుచు రుచులనడుగఁ • దెఱఁగేయెందున్.

—* కుమారతారకుల యుద్ధము *—

గీ. అనన విని దనుజేశ్వరుం•డాగ్రహమున, నడరి నిశితశరమ్ముల • నంబికాత
నూజుపైఁ బరపినగుహుం • డోజమెఱయఁ వానినన్నిటి నడుమనే•వమ్ము చేసి

క. పెనుబాములవలెఁ జెలఁగెడు, ఘనసాయకముల నురంబు•గాడఁగ నేయన్
జెనుకినుక తారకాసురుఁ, డనువుగ శతకాండములఁ బ్ర•హరించె గుహున్ 103

వ. అంతఁ గుమారుఁ [illegible]

చ. శిరమున ఫాలభాగమున [illegible] బాహులందు నా
మృతతర [illegible] * [illegible] నెక్కి [illegible]
విఱిచి హయంబులం దునిమి * [illegible]
త్వరముగ శక్తి [illegible] * [illegible] తోన్. 104

చ. హరసుతుఁ డుగ్ర [illegible] * [illegible]
ద్ధరణకమైన శక్తిఁ గొని * దానవనాథు [illegible]
ప్పురమున నొండొరుల్ చెలఁగి * [illegible]
దురమునఁ జూడ [illegible] * దోష [illegible] సంబునన్. 105

—* కుమార తారకుల శక్తి యుద్ధము [illegible] *—

సీ. గరుడగంధర్వసిద్ధకిన్నరులు సాధ్య
వరులు విద్యాధరాప్సరో * వర్గములును
ఘనతరవిమానముల నెక్కి * కాంచుచుండి
రెలమి [illegible] * [illegible] కొనుచు. 106

ఉ. తారకకార్తికేయు లతి * దర్ప [illegible] శక్తిహస్తులై
పోరిరి దీవ్రఘాతముల * [illegible] లై
నేరిమి శౌరభాగతము * [illegible] కడున్
ఘోరముగా [illegible] యుక్. 107

మ. తలపై [illegible]
గళమందున్ [illegible]
బల [illegible] * [illegible] వీరతో
బలవద్ఘాత [illegible]. 108

క. [illegible] * [illegible] శక్తి
స్ఫురదురు [illegible] * దోరగించి రిలన్.

వ. అయ్యవసరంబున [illegible] వీరవర్యులన్ గాంచి
వైమానికవల్లజులు సంశయితులై యిట్లు [illegible]. 110

ఉ. ఇద్దఱునున్ సమిద్ధబలు * లిద్దఱు యుద్ధపటిష్ఠులైన వా
రిద్దఱు దివ్యశక్తిధరు * లిద్దఱు విక్రమధుర్యులైనవా

రిద్దఱు సింహాసంహనను • లిద్దఱు ధీరమనీషు లిప్పుడీ
యిద్దఱిలో నెవం డని జయించునొ త్రుంచునొ మూర్తు నేపురన్. 111
112

వ. అని యిట్లు యోజించుచున్నంత నభోభారతి యవ్వీరుల కిట్లనియె.

ఉ. ఖేచరులార! కాంచుఁడిదె • గిల్బిషవర్తను దారకాసురున్
నీచుఁ గృతాపరాధు నవిసీతు హరాత్మజుఁ డీకుమారుఁ డీ
ర్ష్యాచుచునుండ శక్తిహతిఁ • జొప్పడఁగించి వధించు నిప్డు సం
కోచము మానుఁ డుల్లములఁ • గుందఁడగున్ భువనత్రయంబునన్. 113

ఆ. అనిన దివ్యులెల్ల • రాత్మంబులన్ బొంగి, రంబికాతనూజుఁ • డపుడు శక్తిఁ
దారకాసురేంద్రుఁ • దఱిమి యుర్వంబున, వేఁదె నశనిశతస • మూహనిహతి

క. దానఁగడు బడలి యసురుఁడు, దీనుండై యంతలోనఁ • దేఁకువఁగొనియెం 115
తేనలుక నాత్మశక్తిన, నూనప్రహరణమొనర్చె • నుద్దవిడి గుహునన్

—* తారకతాడితుండైన కుమారస్వామి మూర్ఛిల్లుట *—

గీ. స్కందుఁడద్దాన మూర్ఛిల్లి • క్షణములోన
ఋషిగణస్తూయమానుఁడై • యెఱుకఁ జెంది
గంధసింధురవరముపైఁ • గడఁగునట్టి
కొదమసింగంబ నాదైత్యుఁ • గొట్టెశక్తి. 116

క. ఇవ్విధి నిరువురువీరులు, చివ్వన్ జెలరేఁగి విజయ • చింతాలసులై 117
క్రొవ్వునఁ బోరుచునుండిరి, నివ్వెఱపాటొందెద్రష్ట • నికరము చదలన్

క. పవమానుఁ డచలుఁడయ్యెను, రవి తేజుఁదొరంగె నుర్వి • రయు నానాశై 118
లవనగ్రామంబులతోఁ, డవిచలితంబయ్యె నెదగ • డలు కొనఁగఁగడున్

గీ. అపుడు తుహినగిరీశ్వరుం • డతిరయమునఁ, దనజనంబులతో రణ • స్థలినిఁ జేరి
యాత్మదాహిత్రుఁగాంచి పెల్లడరుచున్న, నంతఁగనికందుఁ డతనికి • ట్లనియె వేగ

చ. అడలకుఁ డద్రిరాజ! హృద • యంబున నెవ్వగఁ జెందఁబోకుఁ డి
ప్పుడ కడతేర్తు నిద్దనుజుఁ • బూజ్యులు మీరలు గాంచఁగానిఁక
బుడమిజనంబు సంతసము • పొంపిరివోవరహించుఁగాక నా
కడిఁది భుజాబలంబు గల • కాలము కీర్తి వహించుఁ గావుతన్. 120

క. అని మనమున గిరిజా శివు, లను భక్తియెసంగఁగాఁ దలఁచి మ్రొక్కి విరో
ధినిఁ జంపఁబూని కినుకన్, గొని ఘనశక్తిన్ నితాంత • కుశలోన్నతిమై.

—* కుమారస్వామి తారకాసురునిఁ జంపుట *—

క. భైరవరవ మొనరింపుచు, దారుణతరశక్తిధారఁ దారకు మోఁదన్
ఘోరకులశైల మట్టుల, ధారుణి యదరంగఁ గూలెఁ దారకుఁడు వడిన్.

చ. కదునిశితప్రహారమున గాత్రము ఖండితమై కిశోరుఁ డ
య్యెడఁ బుడమిన్ జడంగ నిక నేమియు సేయక యుండె షణ్ముఖుం
డడరి జనంబులెల్లఁ గన నద్దనుజుండు లయంబుఁ జెందెఁ గ్రొ
వ్వాడి పలలాశు లెంతయును బాజికి నల్లడఁ గాంచిరుత్సులై.

లయగ్రాహి: కొంద అలుకొంది ధృతిఁ జెంది సురబృందముల
నుం దురమునం జెదిరి మ్రిందిరి కడంకన్
గొంద జడరొంది గుహు సుందరపదంబులకు
వందనము చేసి శరణొందిరి పవిత్రిన్
గొంద రెదఁ గుందుచుఁ బిఱుందఁ గనుఁగొనుచు బలి
మందిరముఁ జొచ్చి యట నొందిరి నివాసం
బిందుధరనందనుఁడు పొందుగ నిటు ల్జయము
నొందె ముదమందిరి మునీంద్రముఖ లేఖుల్. 124

క. అంతఁ గని ఖేచరులు గను, సంతసమున గుహుని జయము శ్లాఘింపుచు న
త్యంతము గానము చేసిరి, వింతగఁ గురిపించి రలరు విరులసువృష్టిన్

—* పార్వతీపరమేశ్వరులు రణభూమికి వచ్చి కుమారునిఁ జూచి యానందించుట *—

ఉ. శీతమయూఖశేఖరుఁడు చెచ్చెరఁ బుత్త్రజయోత్సవోన్నతిన్
జేతమునందుఁ దా నెఱిఁగి శీతనగేంద్రకుమారితోఁ గణ
వ్రాతముతో రణావనికి వచ్చి కుమారు నిజాంకమందు సం
ప్రీతి యెసంగఁ జేర్చికొని ప్రీణనముం బొనరించె మించుగన్ 126

గీ. చాలఁ బ్రేముడితో హిమశైలరాజ
తనయ సుతు ముద్దుచేసి యక్కునధరించెఁ
గుహుఁడు తలిదండ్రులడుగులకున్ బ్రియమున
శిరము సోఁకఁగ మ్రొక్కె సంబరముఁ గాంచె. 127

క. హిమగిరివరుఁ డత్తఱిఁ దన, కొమరులతో బంధుమిత్రకూటముతోడన్
హిమకరకిరీటు నార్యను, గొమరునిఁ గని కొనియె వెల్లిగొల్లగ ముదమున్ 128

క. దేవతలందొఱు శివుఁ దద్దేవిఁ గొమరుఁ గదుసన్ నుతించిరి గంధ
ర్వవిసర మప్సరోగణ, మావేశ సంతోషసంతోషాడి • యాడిరి ప్రీతిన్

వ. అంత హరిహిరణ్యగర్భాదివృక్షుల న్యాసకారోహనుబులును దేవర్షిప్రవరులు ముని
ముఖ్యులు మున్నగువారెల్ల రమితామోదంబున మహోత్సవంబు సంతరించి
నానావిధగీతవాదిత్రఘోషసంయుతంబుగ బ్రహ్మఘోషప్రస్వరంబుగ నుమా
మహేశ్వరులకుఁ గుమారునకు విజయనీరాజనంబులు చేసి వినుతించి యర్చించిరి.
పరమేశ్వరుం డవ్వారి సందతి నభినందించి జగదంబిను దోడ్కొని ప్రమథ
గణంబులతో కైలాసపదంబుఁ జేరెనంత

—— * బాణాసుర ప్రలంబాసుర సంహారము * ——

క. బాణాసుర పీడితుఁడై, ప్రాణార్తుం డగుచుఁ జొగిలి • క్రౌంచాద్రి యను
ద్రాణవరాక్రము షణ్ముఖుఁ, ద్రాణార్థము చేరి తత్పదముల కొరఁగుచున్.

ఉ. దేవర ! నీదుయుద్ధమునఁ • దేఁకుచదక్కి పలాయమానుఁడై
యేవలనో వసించి యిపు • డివ్విధి బాణదనూజుఁ డుద్ధతిన్
నా వెనువెంటఁజొచ్చి నిధిసం బొనరింపఁగఁ జూచుచున్నవాఁ
డీ వెడఁగున్ వధించి నను • నేలుము శంభుకుమార ! కూరిమిన్. 132

వ. అని దీనుండై యర్థించినంత.

ఆ. తారకారి దృష్టి దైత్యఘ్నుఁడును శరణాగతావనుండు • నగుట నపుడు
బాణు గుఱించి వైచెఁ బటుతరంబగు స్వీయ, శక్తి నదియు వాని నిశితాలుఁ జదిపి.

క. వాని బలగముల నెటుకుక్, బోనీయక తత్తమి చంపి • పొందికతో నా
ర్యానంద సుకర మొందెను, నానాదివిజులు మునులు ఘనసంబాగఁ బొగడెన్.

గీ. క్రౌంచుఁ బరికించి షణ్ముఖుం • డంచితముగ
కరుణ దొరయంగ నిట్లనె • క్ష్మాధరేంద్ర !
నిరవశేషంబుగ నశించె • నీ పగతుఁడు
బెగడుడిగి చేరఁజను సుఖంబుగ మనికికి. 135

వ. అనిన నతండు ప్రీతుండై దయాసముద్రుండగు పార్వతేయుని యనుగ్రహంబున
కలరి మ్రొక్కి నిజధామంబుఁ జేరె నంతలోన. 136

క. కుముదుఁడను నాదిశేషుని, కొమరుండు ప్రలంబదైత్యకుంజరుచేఁ బ్రా
ణములు పోలిపోవకుండుట, కమరశుభావహునిఁ గిల్చి • పాపహు గుహునిన్.

సీ. చేరి ప్రమోక్షపదంబు•దెల్పఁగొనెనె, తండ్రి! కీర్తించి(ఁజెలఁచి పా•తాళబిలముఁ
జేరిన [illegible] తొలఁగెను, దనుజుండలఁచ దెసనమ్మెఁ•కన్ బొనర్చు

క. దీనజన [illegible], [illegible] మహా ప్రారాతి
ప్రాణసమునకు [illegible], [illegible] కడచి రిపున్.

సీ. అనినయంతనె పారసూనుఁ•డాత్మజుండు, రిపులనుదలంచి గురుగుహ•స్వామిశక్తి
నల్ప్రపలంబానుభవించెఁ•నదియు. [illegible] ముగ వానిఁ దెగటార్చి•నప్పుడుఁ జేరె

తరల. కుముదుఁ గన్గొని యంతఁబల్కెను • గోపతిధ్వజవృత్తిఁజా
కుమతి దైత్యుఁడు బడెఁగాను • కుండిపంగాను నీవు త్రా
సముఁ బొలంగి గృహంబుఁ • జేరుము సర్వరాజకుమార! నాఁ
బ్రమదమొందె యతండు చెంది బి•రాన నాత్మనివాసముక్, 141

—* కుమారస్వామి శివలింగస్థాపనము సేయుట *—

క. రక్షోవిశసన మొనరిన, యీక్షేత్రంబందు నమ్మ•హాసేనుఁడు పా
పక్షయదములై యమరు మ,హాకాక్షధ్వజలింగములను•నొప్పిన భక్తిన్. 142

గీ. స్థాపనము సేయఁగానెంచి•సర్వదేవ, రాజి గొలువఁగ మంచిమూ•ర్తంబునందు
శైవలింగచతుష్టయ•స్థాపనంబు,చేసె నార్తిక్యజ్యమును మునుల్•చెందియలర.

వ. ఆలింగచతుష్టయంబందలి లింగత్రయంబునకుఁ గ్రమంబుగఁ బ్రతిజ్ఞేశ్వరుండని
యును, కపాలేశ్వరుండనియును. కుమారేశ్వరుండనియును, జయస్తంభోపకంఠ
ప్రతిష్ఠితంబగు నాల్గవలింగంబునకు జయస్తంభేశ్వరుండనియును నామధేయంబు
లర్పించి యర్చించె. హరిబ్రహ్మాది నిఖిల నిలింపప్రముఖులల్లి యచ్చోట శివ
లింగంబులఁ బ్రతిష్ఠించి పూజించిరని సూతుండు శౌనకాదిమునుల కిట్లనియె.

మత్తకోకిల : తారకక్రిధనంబు శైలసు•తాకుమార జయంబు నీ
గ్గోరినట్లుగఁ దెల్పితిన్ గడుఁ • గూర్మి నెవ్వఁడు దీని వి
స్తారభక్తిఁ బఠించినన్ విన • సంతసం బరుదొందఁగా
భూరిభోగములొందు మోక్షముఁ•బొందు నంతమునందునన్.

గీ. అనిన శౌనకముఖ్యు • లిట్లనిరి సూత!, పరమవిజ్ఞానభాగ్యవై•భవవిధాత!
గుహునిలీలల నింకను • గొన్ని సెప్పు,మనినఁ బౌరాణికుం డిట్టు•లనియెఁబ్రీతి.

క. తారకసంహారంబిటుఁ, గూరిచి జయమొందియున్న • గుహునిన్ గని బృం
దారకులందఱు మ్రొక్కి సు, ధామధురోక్తులు దలిర్ప • ధ్యానించిరిటుల్.

—* దేవతలు కుమారస్వామిని స్తుతించుట *—

సీ. విశ్వమంగళునకు • విశ్వబాంధవునకు, విశ్వభావునకు • విశ్వగతికి
తారకదైత్యహం • తకునకు బాణాసు,రఘ్నునకును బ్రలం•బఘ్నునకును
కల్యాణమూర్తికి • కల్మషహారున, కీశ్వరపుత్త్రున • కిద్ధమతికి
దేవరక్షకునకు • దేవరంజకునకుఁ దేవసేనానికి • దివ్యకీర్తి 148

గీ. కఖిలలోకైకపతికి భ•క్తాభిరతికి, నతుల కరుణాసముద్రున • కభయదునకు
వీరమాళికిభంజిత • విద్విషాళి, కంజలియొనర్చి మ్రొక్కెద • ననవరతము

ఉ. దేవ! విపత్సముద్రమునఁ • దీఱనితీరున నంగలార్చు మ
మ్మీవిటు లుద్ధరించితివిఁ • కేమని నిన్ గొనియాడఁజెల్లు మా
కీవె హితుండ వీశ్వరుఁడ • వీవె గురుండవు నీవె తల్లి దం
డ్రీవె మహాత్మ! జోతలివె • యేలుము దీనజనావనక్షమా! 149

క. అని మ్రొక్కి యభినుతించిన, యనిమేషాధిపుల కెల్ల•నభినవవరముల్
ఘనకృప నొసంగి శివనం,దనుఁ డమితానంద మవుడొ•నర్చెను బ్రీతిన్ 150

సీ. హిమగిరీంద్రుని సర్వగి•రీశ్వరులను గాంచి శైలంబులెల్లను • గలుషభారము
లై తపస్సంశ్రయంబులై •యలరుఁగాత, జాతయగుఁగాత నాతాత•తాపసులకు

వ. అనియిట్లందఱికి వరంబులొసంగి యున్నంత హరిపురోగములు పార్వతీయునకుఁ గైలాసగమనయత్నంబు నివేదించి యమ్మహాత్ముండంగీకరించినంత మహోత్సవంబుతోడఁ బ్రయాణంబు చేసి.

—* కుమారస్వామి దేవతలతోఁ గైలాసంబున కేగుట *—

గీ. పుష్పకారూఢుఁడైన శం•భుతనయునకు
హరియును హిరణ్యగర్భుండు • హర్షమెసఁగఁ
జామరంబులు వట్టిరి • జంభభేది
పట్టె ధవళాతపత్రంబుఁ • బరమభక్తి. 153

క. గంధర్వులు స్వర్వేశ్యా, గంధద్విపయానలెల్లఁ • గౌతుకమెసఁగన్
బంధనముల విడి చేసిరి, బంధుర గానములఁ దాండ•వంబుల లలిగాన్. 154

చ. అమరసమూహ మిట్లు పర◆మాదరపూర్వసుభోపచారముల్
సముచితరీతిఁ జేయఁగ సు◆శాంకుఁడు లేఖులతోడ సార్వభౌ
మునఁ బడిఁ జేసి తల్లికిఁ ◆ బ్రసన్నతకై బహుళమ్ముల నప్పుడా
రోగ్యమనసఁ గుచ్చి యెత్తి యుప◆నూహాపనముల్ బొనరించి రర్మిలిన్. 155

మ. దివిజవ్రాతయు రాజశేఖరునిఁ బ◆ద్మైవిన్ వెసన్ గాంచి భ
క్తి పకర్షోత్కరముతోడఁ బదంబుల్ గలల్ ◆ లించి సేవించి సం
స్తవముల్ చేసిరి పెక్కుభంగుల లస◆న్మాహాత్మ్యసాహిత్యమై
భవభావస్ఫురితార్థకల్పనలు దీ◆వ్యద్భంగి శోభిల్లఁగాన్. 156

—* దేవతలు శివుని స్తుతించుట *—

సీ. తవిచిత్రాభరణ◆ధారియు శివుఁడవై, తనకు కమ్మనకు వం◆దనము లివియె
రూపయుక్తుఁడు విశ్వ◆రూపుఁ డహరూపుఁడై, పరంగుమాన్యాన శరీ◆వాదసమిదె.
కర్తయు భర్తయు◆హర్తయై జగముల, నలరు విశ్వాత్మున ◆ కంజలు లివె
స్థావరజంగమ◆సర్వాత్మయై యోని, కందని ధీరున ◆ కభినుతు లివె

గీ. శూలడంవకృపాణహా◆స్తునకు నభయ, హస్తున కభీష్టవరదాన◆హస్తునకును
అర్ధగంగాజలాలున ◆ కగ్నినేత్రు,నకుఁ బొనర్చెదమిపుడు ప్ర◆ణామములివె.

క. నిరతము మమురక్షింపుము, పరమేశ్వర! సర్వలోక◆పాలక! శివ! నీ
చరణము లేమఱకుందుము, కరుణాకరాపార! సర్వ◆కల్యాణకరా! 158

సీ. అమరులయందు బ్ర◆హ్మవు పుత్రులందెప్డు, నీలలోహితుఁడవు ◆ నీవు దేవ!
ఘనపర్వతములందుఁ ◆ గనకాద్రివరయ నక్షత్రమండలిలోనఁ ◆ జందురుఁడవు
ఋషులలోన వశిష్ఠ◆ఋషివి దిక్పాలుర, యందు వాసవుఁడ వీ◆ వనఘమూర్తి!
అఖిలభూతములలో ◆ నాత్మవు సాంఖ్యమ,తమునఁ బూరుషుఁడ వీ◆వమలతేజ!

గీ. అభవ! నీ రూపకోటిస◆హస్రములను, రూపకోటిశతంబుల◆నోపి పార
మొందనేర్తుమె? లోకహి◆తోద్యమా! మ,హేశ! సర్వేశ! సకలని◆వేశ! యీశ!

—* దేవతలకు శివుఁడు వరంబు లిచ్చుట *—

గీ. నముత్రులై యిట్లు నుతియించు ◆ నాకచరుల
సర్వదేవేశ్వరుఁడు గాంచి ◆ సంతసమున
నిట్లు వల్కె దయాళుఁడై ◆ యింపుగదుర
సజ్జనుల కెందు సౌఖ్యంబు ◆ శాశ్వతంబు. 160

గీ. దుష్టులగువారిఁ బొలియింప • శిష్టజనుల, రక్షణముసేయ ధర్మసం•రక్షణంబు
సేయుటకుఁగాదె నేనిట్లు • చెన్నలరుట, దివ్యులార! మహాతపో•భవ్యులార!

క. మీకెప్పుడెప్పుడు బెడఁదలు, చేకూరిన నన్నుఁ దలఁపు•సేయుండపుడే
మీకష్టంబులు దీర్చెద, శ్రీకరసౌఖ్యంబు లెసఁగ•జేసెద వేగన్ 163

గీ. అనిన నా పరమేశుద•యకును సౌఖ్య
మునకు సంబరమును జెంది•మ్రొక్కి హరిము
ఖామరులు సెలవొంది త•ద్ధామములకుఁ
బోయి సుఖముండి రెంతయు • హాయియమర 164

వ. పార్వతీపరమేశ్వరులు దేవసేనాగుహులతోఁ గైలాసాచలంబందు సుఖంబున నున్నంత

—* నారదుఁడు కుమారస్వామికి వల్లీసౌందర్యంబును జెప్పుట *—

ఉ. నారదుఁ డొక్కనాఁడు శివ • నందనుఁ డిష్టులతో విహారకే
ళీరతుఁడై రమించునెడ • లీలగఁ జేరి సమస్తలోకసం
చారమునందుఁ గాంచిన ప్ర•శస్తతరాద్భుతవస్తువృత్తముల్
గూరిమిఁ జెప్పుచుండెఁ గడు • గోర్కెమెయిన్ వినుచుండె స్కందుఁడున్ 165

ఆ. చాలసేపు చెప్పి•జటిలుఁ డంతటఁ జెప్పె, వినుము శంభుతనయ! • విన్నవింతుఁ
గంటినొక్కచోటఁ•గన్నులపండువై, మనమునలరఁ జేయు•మంచితొడవు 166

క. భిల్లపురి నొక్కరుఁడు శ్రో,బిల్లుచుఁ దనరారు సిరులఁ • బృథ్వీస్థలిపై
భిల్లులకేకిమీఁడై స్తం, భిల్లఁగఁ జేయును జగంబు•భీషణదృష్టిన్ 167

చ. శివుఁడను మానితల్లజుఁడు • శ్రీదయితాంశుఁ డొకండు లోచనో
త్సవనవయౌవనన్ హరిణిఁ • జక్కఁగఁ గాంచి భ్రమించి స్వీయవుం
బ్రవిమల వీర్యముం విడువ • బాగుగ నద్ది గ్రహించి బాలికన్
నవనళికోమలన్ గని వ•నంబునఁ బాసి చనెన్ యధేచ్ఛమై. 168

ఉ. మానియు వీర్యపాతమున • మానసమందుఁ గలంతనొంది యెం
తేనియుఁ జింతసేయుచు నె•కేఁజనె భిల్లవతంసుఁ డాస్థలిన్
మానుగఁ జేరి బాలను స•ముంచితబాలశశాంకఫాల న
న్యూనగభస్తిజాలఁ గని • యుత్సుకుఁడై గొనిపోయె నాదృతిన్. 169

ఉ. [illegible]
[illegible]
[illegible]
గా [illegible] 170

గీ. [illegible]
[illegible]

ఆ. [illegible]
[illegible]

సీ. [illegible]
[illegible] మ్ములో కొ?
[illegible] మ్ములో కొ?
[illegible] మ్ములో కొ?

గీ. నమ్మ [illegible] నీలరత్నమ్ములో ? [illegible]
నమ్ములో ? [illegible] ? [illegible] మ్ములో కొ ?
ఆ [illegible]
[illegible] * [illegible] 178

క. కమలంబు కమలము శశిబింబము శశిబింబమ్ముగాక * [illegible] భువిన్
కమనీయకోమలంబగు, రమణీయ [illegible] ! 174

క. మంకెన మంకెన యగాలున్, [illegible] * [illegible]
సంకుమదగంధి [illegible], [illegible] క్రౌంచ [illegible] వినుమా ! 175

మ. తరుణీ కైశిక [illegible] * [illegible]
చిరకాలం బటవీబిలస్థలులఁ దా * [illegible] తాపమున్ జెందఁగా
[illegible] నా * [illegible]
పొరయన్ జాలక [illegible] * [illegible] ధరామండలిన్. 176

గీ. *అతనువైభవమున నొప్పు * నాకెనుచ
కటితటులఁ బోలలేక యా కృశనున నడుము

---

* టిప్పణి :— అతనువైభవమున = 1 [illegible], 2 [illegible]
[illegible] (ప్రతిశబ్దా [illegible] యందురు).
కాని యట్లు కాదు. అదియు — అతనువైభవమునే 1 (పన్మథవైభవమునే)
2 [illegible] ([illegible]) [illegible] – [illegible] విగ్రహ
ము [illegible] అతనువైభవము నే కాంచెన్ (చెందె) నని యన్వయము.

తానవంబొందె నందురు • దృష్టలట్లు
కా దతఘనై భవంబునే • కాంచెనదియు. 177

గీ. అధిప! చందనగంధి దే•హంబు సార, భమున కలి ప్రచండ స•ర్పములు చేరి
పాయకన్నవి యే వేళఁ•బణఁతియూరు, వేఁడియుఁ దంభమునఁ గడు• వేడ్క మీఱ

గీ. తావిచైతన్యములకుకు•డనవు బొమ్మ, స్థైర్యమవమవములుగల్గు• చవలయెపుడు
కుందునొందక యలరారు•నిందు శేఖ, అరయ నఖిలజగన్మోహ•నాంగి రమణి.

చ. కమలజుఁ డొక్కనాఁడు కుతు•కమ్మున సర్వజగత్ప్రవృత్తభా
గ్యములను జెప్పుచున్ దొడరి • కాంతతరాంగక వల్లి క్రౌంచభి
ద్రమణియగున్ జుమీ యనియె • రాజకిరీటకుమార! మేటిసా
ఖ్యము మొఱఁ బల్కనాఁడ విను • హావ్యగ నీకడ నింతకట్టునన్. 180

చ. అని యవియవ్వి కొన్నినుడు • లట్టులె పల్కి మునీశ్వరుండు చ
య్యన నగజాకుమారకుని • యానతిఁ గైకొని పోయె నిందుమం
డనతనయుండు చిత్తమున • నారదసూక్తుల నావటించి వ
ల్లిని సతిఁగాఁ గొనన్ బురుడు • లేని తమిన్ గొనె నెంతయేనియున్. 181

—.* నారదుఁడు భిల్లపతికడకు వచ్చుట *—

క. కొన్ని దినంబుల కా ముని, సన్నుతుఁడు పులిందపురమునకు • జక్కనరిగి సం
పన్నిధి యగు భిల్లవరున్, గన్నంత నతండు మ్రొక్కి • గారవమొప్పన్. 182

గీ. తేనియను జారపప్పును•దీయనైనయట్టి, ఫలములను బూవులను దెచ్చి•భక్తితోడ
నిచ్చి సేవించి నిలిచిన•యొఱుకతేనిఁ, గాంచి హర్షించి యనియె ని•శ్చరణివహాని.

ఉ. సేమమె నీకు నీసతికిఁ • జెల్వగు నీసుతయైన వల్లికా
తామరసోద్భవుండు నిను • ధన్యునిఁ జేయఁ దలంపుతోడ నీ
శ్రీమతి నీకు బుత్త్రికను • జేసెఁ బ్రియంబుగ వ్యాధనాథ! మి
మ్మామె భవాంబురాశిఁ దరి•యింపఁగఁ జేయును నమ్ము నానుడిన్. 185

గీ. అనినయంత నయ్యాభిల్లుఁ•డాత్మసుతను, దెచ్చి మౌనికి మ్రొక్కించి•యిచ్చమెఱయఁ
జేర్మితవతోడఁ గూర్చుండఁ•బెట్టుకొనిము, నీంద్రునకు నిట్టులనియె నెం•తేనిఁ బ్రీతి,

క. దేవర! నాసుతకు ముగం, డేవాఁ డెట్టిండగునొకొ • యెఱిఁగింపుము పెం
జేనెల యగునో మీనుడి, యా వేదము పగిది • సత్యమందురు గఱువల్.

—* నారదుండు వల్లికి కుమారస్వామి భర్తయగునని చెప్పుట *—

వ. అనిన నారదమునీంద్రుం డిట్లనియె.

చ. [illegible] • [illegible]
[illegible] • [illegible]
[illegible] • [illegible]
[illegible] 187

క. పూర్వజనియందు [illegible] • [illegible]
[illegible] • [illegible] 188

వ. [illegible]
[illegible]
[illegible] 189

క. నారదముని చెప్పినయట్టి, [illegible] వల్లి [illegible]
[illegible] గదా, ధారణమొనరించి క్రౌంచ • దారణుడు దమిన్.

క. [illegible] రాయ్యతయుఁలు! నా
[illegible] సుతబోక్.

క. కావున [illegible] • [illegible]
[illegible] 192

—* [illegible] వల్లి [illegible] *—

క. అని యొక [illegible] జెంది భిల్లతల్లజు పురికిన్
[illegible] • [illegible].

చ. స్తుతి [illegible] • చోద్యముగా వచియించినట్టి యా
[illegible] • [illegible] చెప్పినదంతచాల దీ
సతిరుచిరాంగకంబులను • సాటియొకండు లేదు నిక్కమీ
క్షితి పరమేష్ఠిసృష్టి కిది • సేయు నపూర్వపు గర్వసంపదన్. 194

ఉ. ఇంచుక దవ్వులన్ నిలిచి • యిట్లు మదిన్ దలపోసి యంతనే
మించుపసిండిబొమ్మ యగు • మీనవిలోచన చెంతకేగి వా

హించి యిటుల్ వచించె రమణీ! నినుగోరి భవత్స్వరం బిటుల్
కొంచక యేఁచెదెంచితివి గోమలి! నాపయిఁ జూపు ప్రేముడిన్. 195

ఉ. రాజవతంసనందనుఁడ రాజముఖీ! నిను భార్యగా వచో
రాజు విధించె నాకు రతిరాజు మదిన్ ద్వరపెట్టుచుండె నీ
రాజదుదారభావము విరాజిలఁగా వరియింపు నన్ సరో
ద్రాజయు నీవెలుఁగు దినరాజముఖుల్ గుఱుతింప నింపుగన్ 196

క. కలికీ! వలపులచిలుకల, కొలికీ! కలరాచకాని గొనకపోతేఁబూ
ములికీ! వలమూనక నా, పలు కీడేర్పన్ దలంపు పద్మదళాక్షీ! 197

క. అనుమానింపక మచ్చికఁ, గొనుమా! నా నుడివి మిగుల గుణవంతముగాఁ
గనుమా! వినుమా! నిను మా,నిని! మాన్యతఁ జేకొనెదను నిక్కంబుసుమా!

క. లేమా వివిరులతూపుల, లేమా! మన మదిరి గెలువ లేమా త్రిఁబడని
లే మామరు నేలఁగ నా, లేమాఁకుల జొంపములఁ గలియఁగన్గొనుమా!

క. అను కృతకభిల్లపతిసుతుఁ, గని దిగ్గున లేచి బ్రమసి కౌతుకమున ని
ట్లని తన మనమున యోజించెను వల్లి నితాంతవిమలశీలముతోడన్. 200

క. నారదముని చెప్పిన సొం, పారయ నీ తరుణపురుషునం దొప్పెడు మేల్
కూరిమి నా మది కీతని, పై రంజిల్లెడు నితండె భర్గసుతుఁడొకో! 201

క. ఏమైనను నిటుఁ జెప్పెద, నామీఁదన్ దెలియవచ్చు నని వల్లియుఁ దా
నామోదంబున నెనె ద్రా, క్షామధురిమధరవచఃప్రసాదం బమరన్. 202

గీ. కన్నియను దలిదండ్రులు గలరు భిల్ల, దంపతులు నాకు నదిగాక తరుణరాజ
భూషణకుమారు నాత్మవిభునిగఁ గోరి, యర్పణము చేసితిని హృదయంబతనికి

వ. కావునఁ గరుణించి మన్నింపుఁ డనుటయు

తరల. అనినయంతనె యక్కుమారకుఁ డాత్మరూపముఁ జూపి మా
నిని! యిఁకన్ వరియింపుమీ నను నేస్తమొప్పఁగ నీస్థలిన్
వనజబాణునియమ్ముఁ దీర్చెద వాస్తవంబుగ నిష్ఠనా
వనజలోచన! పొంగి మ్రొక్కె నవార్యహర్షవికాసయై. 205

....* భిల్లుఁడు వల్లిని గృహంబునకుఁ గొనిపోవుట *....

వ. అంత మధ్యాహ్నకాలంబగుట నప్పులిందేశ్వరుండు నిజకుమారీసందర్శనత్వరా
యమాణమానసుండై పరిచారకవ్రజంబులతో నచ్చటికివచ్చుటం గాంచి శక్తి

[illegible]
[illegible]
[illegible]

— * [illegible] * —

చ. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ౨౦౫

సీ. [illegible] నైతి
[illegible] నైతి
[illegible] నైతి
[illegible] నైతి

గీ. ఘుమఘుమం ఘుమఘుమంఘుమమల్ * గుప్పు సురభి
[illegible] * [illegible]
గాని [illegible] * [illegible]
నైతి [illegible] * నైతి [illegible] ౨౦౭

ఆ. [illegible] * [illegible] * [illegible]
[illegible] కమునుజేసి.

క. ఒక [illegible] * సమయమిదిప్రియా
[illegible] వల్లియు నితాంత * దీనతతోడన్. ౨౦౯

— * సౌందర్యవల్లి విరహము * —

సీ. అనధూలికై [illegible] * [illegible] వెల్లు, జడదారి యేటికి * [illegible] వచ్చె?
వచ్చిన నామాట [illegible] * [illegible], పతియగునం చేల * [illegible]?
పలికినప్పటికి నా * [illegible], ననురాగభర మేల * [illegible]?
అనురాగ[illegible]నైన * నమ్మ[illegible] గని కరము నించి యిటు కేల * [illegible]?

ఆ. వచ్చి తన్నుం దెలిపి * ముచ్చటించినయంత, జనకుం డరుగుదెంచి * [illegible]
మందిరంబు నన్నుం * జెందింపు టది యేల?, దైవ మేల తప్పుం * దలంచె నిట్లు?

ఆ. అలుకఁ జెందెనొక్కొ! • యూడిపోయెనొక్కొ! మనసున విసిగెనొక్కొ! • నమ్మకంబుఁ
బాసెనొక్కొ! మరలఁ • బయనమై చరుగిరి, కేగెనొక్కొ! కాంతుఁ • డేమి సేతు!

వ. అని వితర్కించుచు.

చ. దాయనుబోలెఁ బాసితిగ • దా యను వేఱొకమాట దోఁచలే
దాయను నందె యుండవల • దా యను బూవిలుకాఁడ? నాతొ వా
దాయను గన్ను నేచబిగు • దా యను నేరికి నిష్ఠు జాలిగా
దాయను నాదు భాగ్యముగ • దా? యను వేఁగుచు వెక్కసంబునన్. 212

ఉ. దైవమ! మేలుసేఁత తగ • దా తగదాఁ గొనఁ జేయు! నాథు న
న్నీవిటుఁ గుందసేయఁదగు • నే తగు నేర మదేమి చెప్పు? మిం
కీ వడుపొప్పు వంత నల • యించిన యెంచనె రావివేసటన్
బోవిడుదానఁ బ్రాణములఁ • బూనికఁ బూని కరంబు చెచ్చెరన్. 213

గీ. అనుచు నెనలేని విరహార్తి • నాత్మఁ బొగులు
చున్న యన్నులమిన్న మ • హోన్నతంపు
టార్తిఁ గన్గొని నెయ్యంపు • టతివ లపుడు
వగచి రెంతేనిఁ దోఁచక • వనటమీఱ. 214

—* చెలిమికత్తె వల్లిఁ గొనిపోయి కొమరుసామి కప్పగించుట *—

ఆ. చతురమతియనాఁ బ్ర • శస్తి వహించిన, పణఁతి యొకతె దా ను • పహ్వరంబు
నరసి వల్లిహృదయ • మరసి యుత్తలపాటు • జెంగి యిట్టులనియెఁ • బ్రియము మీఱ.

ఉ. చక్కెరబొమ్మ! యేల? యిటు • జాలిమునుంగఁగ నేనపోయి యా
చక్కనివాని నిచ్చటికిఁ • జక్కఁగఁ దెచ్చెదఁ గాక యున్నచో
నక్కడి జాడగాంచి నిను • నచ్చటికే కొనిపోదు నేఁడు నీ
యక్కఱఁదీర్తు నెట్లయిన • నమ్మరొ! యుమ్మలికమ్ముఁ బాయుమా! 216

క. నినుఁ బెండ్లాడఁగ వచ్చిన, ఘనుఁ డప్పుడె చనఁడు దనయ • గారంబున నిం
దు నెచటనిఁ బొంచియుండెడు, వనజేక్షణ! వాని వెదకి • వచ్చెద వేగన్.

గీ. అనిపలికి కల్కి యవరోధ • జనము లెవ్వ
రెఱుఁగనట్లుగఁ జని దౌత్య • మెలమిఁ గొనఁగ
పద్మసరసికడన్ గల • పార్వతేయుఁ
గాంచి లక్షణముల గురు • తించి మించి. 218

వ. అల్లనల్లన డాయం జని.

వ. ప్రహ్వీభూతుండై జోహారుచేసి తన్నుదాఁ దెలిసికొని వనచరేశ్వరుండు ప్రియంగు
వనమునందు వల్లికిఁ దోడ్కొనివచ్చిన దినములు వల్లిదేవి తనకై విరాళినొంది మద
ననిశితాంకుశపరంపర లెదురు యనిలకొనుచున్న యుదంతంబంతయు జదువుగ నెఱింగించి
యిద్యానమున వల్లికిఁ గాఁచు కాపరము తనయొద్దికాపిన్న వించినఁ గ్రౌంచదారణుం
డలరి వేవేగనాప్రావృట్పోఁడికిఁ దోడ్కొనిరమ్మనిపుమ్మనిన నప్పిల్లపల్లవాధరి
వల్లికిఁ జేరి స్కందునివిధంబంతయు నెఱింగించి రహస్యంబుగ నక్కన్నెమిన్నన్
దోడ్కొనివచ్చి యమ్మహాసేనునకు సమర్పించి యీ కాన్కఁ గొమ్మ, నీధనంబు
దీని నెల్లకాలంబు నెఱిఁ జెంది దయతో నేలుకొమ్మన్న నక్కొమ్మ చెలికారంబున
కలరి యుమాసుతుం డిట్లనియె. 219

గీ. ఇందుముఖి! యెంతదాననొ • యిట్లు చెప్ప. వలెనె మునుపటి జ్ఞాపకమ్ము • వలుకఁ జేల!
ఆణిముత్యాలపేరునా • యంతు నీవు, చెలియ నత మింక దీనికై • చింతవలదు.

— * కుమారస్వామి వల్లీదేవితోఁ గ్రీడించుట * —

గీ. అన విని గోవత్సనని ధవ • శాఖిపురముఁ, జేరి నిర్భీతితోడఁ గు • మారుఁడపుడు
వల్లి నెదఁజేర్చి తేర్చె భా • వజసుఖముల, వికచకైరవగంధముల్ • వెల్లివిసర.

వ. అంతఁ బ్రభాతంబగుటయు.

క. వల్లిఁ గానక యాబిడ, తల్లి గృహాంబంత వెదకి • దైన్యముతోఁ ద
ద్వల్లభునితోడఁ జెప్పెను, భిల్లాధ్యక్షుండు వినుచు • భీమగుణుండు వడిన్. 222

— * భిల్లులు వల్లీకుమారుఁ జూచి కుమారునితో యుద్ధము సేయుట * —

శా. ఘోరాకారుల దుర్విచారుల మహా • క్రోధైక సంరంభులన్
నీరంధ్రాభ్రసమానవర్ణుల మదాం • ధీభూతచేతస్కులన్
కైరాతాన్వయముఖ్యులన్ గొని దెసల్ • వాలింపుచున్ వచ్చి కాం
తారంబందొకచోటఁ గాంచె లసలీ • నాళీకనేత్రన్ గుహున్ 223

చ. కనిఘనమైన కిన్కఁగొని • కాండములన్విలుఁ గూర్చి యోరి! నా
తనయను మోసగించియిటు • తస్కరణంబొనరించితౌర! నీ
తనువి దెకూల్తుఁ జూడుమని • దారుణభంగి శరమ్ము లేయఁగా
నను వరుడున్ జెలంగి వివి • ధాయుధధారల మోఁదిరాతనిన్

—* కుమారస్వామి భిల్లుల నిర్భావకులన్ జేయుట *—

చ. ననలెదఁ దాఁకినట్లు వెస నారసముల్ వివిధాయుధంబులున్
దనువునఁ దాఁక షణ్ముఖుఁడు తన్వికి ధైర్యముఁ జెప్పి యాపె న
మ్మనమున గందకుండ నస మానమహోమహిమాస్పదంబు మో
హనశరమేసి యార్చె శబరావళిపైఁ గనుమూసి రందఱున్ 225

మ. ఒకయామంబున కాకిరాతకులు దర్పోద్రేకముల్ దక్కి యు
త్సుకతన్ బోవిడి స్రిల్లుచున్ బొరలుచున్ దూఁగాడుచున్ లేచుచున్
వికలాకారతనున్న వారలకు మేల్విజ్ఞాన భావంబుఁ గా
ర్చికటాక్షించె గుహుండు భిల్లులును సంప్రీతాత్ములై యత్తఱిన్ 226

—* భిల్లులు జ్ఞానముఁ జెంది వల్లిన్ గుమారునకిచ్చి పెండ్లి చేసి యంపుట *—

చ. గుహునిఁ గనాత్మలోఁ దెలిసి కొంకుచుఁ జేరి నమస్కరించి వే
బహుతరరత్నరాజిఁ బరిబర్హముగా నిడి వల్లిదేవి కేల్
గుహునికరంబునందునిచి కూరిమిఁ బెండిలి చేసి దేవ! మా
యహితవిధానముల్ సయిపుమంచు వచించిరి యొక్కతీరుగన్ 227

ఆ. అంత పార్వతేయుఁ డవ్వారల ననుగ్ర, హించి వల్లితోడ నిమ్ముఁ జేరి
దేవసేనకడకుఁ దెల్వి మైదని మ్రొక్కు, మనుచు వల్లి నంపె నాపె ప్రీతి 228

క. చని దేవసేనకెఱఁగిడ, యనుబ్రోవుము నీదుదాసి నమ్మయనుచుఁ జ
య్యన సర్వమెఱిఁగియాపెయు, ననురాగమెసంగ వల్లి నక్కునఁ జేర్చెన్ 229

—* పార్వతీశ్వరులు దేవసేనయు వల్లిన్ జూచి యానందించుట *—

గీ. షణ్ముఖుండు పురందరజాతకెలమి, వల్లి తెఱఁగెఱిఁగించియుం బామహేశ్వ
రులకు వల్లియుఁ దాఁ జోతసలిపి వారి, యనుమతి వసించెఁ బత్నీద్వయంబుతోడ

క. ఈ కొమరుసామి చరితముఁ, జోకగఁ జదివిన వినినను జొప్పడు శుభముల్
సేకూరు వైభవంబులు, శ్రీకరవిఖ్యాతి చేరుఁ జింతలు దీఱున్. 231

వ. అనవుడు సూతునకు మునీంద్రు లిట్లనిరి.

—* శౌనకాదిమునులు సూతుని గణపతిచరిత్రంబుఁ జెప్పుమనుట *—

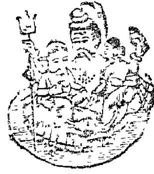
క. సంబరమొందితి మిఁక హేరంబుని చరితంబుఁ జెప్పి రమ్యోక్తుల డెం
దంబందలి కొఱఁతను దీర్పంబూనుము సూత! పరమపావనచరితా! 232

వ. అనుటయు.

ఉ. విశ్వజనాభివంద్యపదవిస్ఫురితామలమూర్తి! సిద్ధమ
ల్లేశ్వరలింగపాలితమహీతలశోభితశైవపూర్వజా!
శశ్వదుమాశివాంఘ్రిజలజభ్రమరాయితచిత్తవీరభ
ద్రేశ్వరసాధ్వి! సద్వినుతవ్యాప్తచరిత్రి! పవిత్ర! లక్ష్మమా! 283

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి కుమారఖండంబునం ద్వితీయాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

కుమార ఖండము

తృతీయాశ్వాసము

పతిపండితవంశా
కూపారసుధాంశుతర్క కోవిదవరగో
ష్ఠీపత్యంబయబుధభా
వా! పాపాంబానుజాత • భవ్యచరిత్రా!

వ. అక్కథకుండు శౌనకాదిమహామునుల కిట్లనియె,

—* పార్వతీదేవి గణపతిని సృష్టించి ద్వారమందుంచుట *—

చ. ఒకదినమందు హైమవతి • యొద్ద జయావిజయల్ వినోదకే
ళికలితసుప్రసంగముల • లీలగ నిట్లని రక్క! యొక్క పాం
దికనుడి విశ్వ ద్వారమున • నెక్కను కింకరులెల్ల నీదు నా
యకవశవర్తు లౌక్కభటుండైనను లేఁడిట నస్మదీయుడై. 2

చ. శివునివశంబునన్ గలుగు • చేటకులెల్లరు నస్మదీయులే
శివయయినన్ మనంబలరి • చేరదు వారల నీయనుజ్ఞచా
ప్పవహితప్పత్తి ద్వారతల•మం దొక దక్షుఁడుండెనేని వై
భవము గడున్ గడున్ జెలఁగు • భావమునందుఁ బ్రమోదమేర్పడున్. 3

కావున నొక్క సమర్థుని, శ్రీవెలయ సృజించి ద్వార•సీమ నునిచినన్
సేవించువతఁడు జాగర, భావముతో నీదు సెంపు • పరమేశానీ! 4

క. అనుచు మనోహరమై నుడి, కనుపడఁగా నలరి యప్పుడు ♦ కాళిక యటులే
యొనరించె నవని నారల, కని సంతసిలఁ గొన్ని యహము ♦ లరిగినమీఁదన్.

సీ. అఖిలజగద్గురు మజ్జనం ♦ బాడుచుండ, ఘనకేశపాళి నందికిఁ ♦ గదిమి వేగ
లోనికేతెరఁగాఁ బాశి ♦ లోకజనని, లజ్జితాత్మయై లేచి దా ♦ లంచె నిట్లు 6

క. చెలులాడినవచనము గను, ఫలవంతంబయ్యె నేఁడు ♦ భావ్యం బౌకఁ జెన్
బలవంతుఁడు మదీయుఁడు, గలఁ జేసె ధ్యానమున నిట్టి ♦ కష్టం బెటులో 7

క. భాసితబలవిక్రమము గల, భానుఁడు నొక్కని సృజించి ♦ వాకిలి నుంచెన్
నా సెలవు గైకొనక, దానుం దైవ మెవ్వఁడు నాదు ♦ ద్వారముఁ గాయున్ 8

గీ. అనితలఁచి యొక్కనాఁటిమధ్యాహ్నమున జలకమాడ నభ్యంగనము చేసి ♦ నట్టిమకిల
చేతనొక బాలు నిర్మించె ♦ నాతిచెలులు, నిర్విలంబముగాఁ బొంది ♦ జాయగాత్రు 9

చ. అమలహిరణ్యవస్త్రములు ♦ నద్భుతకోమలరత్నభూషలన్
హిమగిరిజాత పుత్త్రునకు ♦ నిచ్చి చిరాయువు గమ్ములుంచును
త్తమముగ దీవెనల్ సలిపి ♦ తల్లిని నేను సుతుండవీవు ప్రే
మమున మదాజ్ఞఁ జెల్లు ప♦మార్గ? యంచు వచించె నాతఁడున్ 10

క. జననీపదవనజములకు, ఘనభక్తి నమస్కరించి ♦ కడునమ్రుండై
జననుడితఁ జేమి సేయుదు, ననుఁ జెప్పుము తల్లి! యనిన ♦ శైలజ వేగన్ 11

క. నాదు గృహద్వారంబున, సాదర మొసఁగుము కాపు ♦ సావధానముతో
నాదు సెలవొందక కేవి, యుస్త్రీకిఁ మెయ్యఁడని ♦ వెఱ్ఱుఁ జొరనీకుమా! 12

చ. అనిదృఢమైనయాజ్ఞనొసఁ ♦ గా తనకిచ్చి హిమాద్రిజాత నం
దనురు చిరంపు నెమ్మొగము ♦ నన్ దనివారఁగ ముద్దుగొని య
క్కునఁ గొని కౌగిలించి కడు ♦ కూర్మి యొసంగఁగ నిల్చె వాకిటన్
గొనబుగ నాతఁ డుండెను వి♦శుంఠితమై ఘనశక్తి పాణియై. 13

— * [illegible] * —

శా. అంతం దిగ్గున మాతృగేహమున కయ్యేకాంత మద్దేవు పల్కుబలాడుచు
న్నంతశివుండు వారసిలి ♦ మూలమునేఁగఁగరాఁ గనేమిఁడా
యంతకమంత నాయక ♦ యడ్డము వచ్చి మహాత్మ! మందిరా
భ్యంతరమందు మజ్జనము ♦ నాడుచునున్నది మాత యూతకిన్ 13

క. ఆయమ సెలవున్ గొనక యె, డాయఁగఁ బోరాదటకు దృఢంబిదియాటన్
వే యరుగు మరలి వెలుపలి, కీయదనున ననుఁడు రుద్రుఁడిట్లనిపలికెన్ 15

క. ఎవరని మరలించెదవీ, వవినయగతి మూఢబుద్ధి! యజ్ఞానమునన్
శివుఁడ ననిడాఁటుచుండఁగఁ, గవిసి గణేశుండు మోఁదె ఘనతరయష్టిన్ 16

వ. అంత

క. కినుకఁగొని శివుఁడు మూర్ఖుఁడ!, ననునెఱుఁగక మోఁదితీవు నాథుఁడ నాయి
మ్మున కేగుచుండ నిటు వల, దని రోధించెద విదేమహంకారమునన్. 17

క. అని తిరిగిపోవుచుండఁగఁ, గని గణపతి దండధారఁ గఠినముగా బాఁ
దిన నొచ్చి శంకరుఁడు ప్రమథనికరమునుజూచి పలికె దర్పోద్ధతుఁడై. 18

— శివుఁడు ప్రమథులను గణపతిపైకిఁ బంపుట —

చ. ఎవ్వఁడొ వీఁడు మూర్ఖుఁ డొకయించుక జ్ఞానములేక ద్వారమం
దివ్విధిఁ గ్రొవ్వునన్ నిలిచి యెంతయు మీఱుచునున్నవాఁడు మీర్
జివ్వున నారయుం డనుచుఁ జెప్పి శివుండు బహిస్స్థలంబునన్
దవ్వున నిల్చియుండెఁ బ్రమథప్రవరుల్ గడుఁ గ్రోధమూర్తులై. 19

ఉ. బాలునిఁ జేరి యిట్లనిరి బాలక! యెవ్వఁడ? వేల యిట్టు లీ
యాలయభూమిఁ జేరితి? వహంకృతి మృత్యువశంబుఁ జెంద కే
వైళమ దూరమేగు మన వారలఁ గాంచి హసించి బాలకుం
డేల ప్రలాపముల్? మరలుఁ డెవ్వఁడ నైనను నేమి మీకికన్. 20

క. మీరెవ్వ? రేటికిచటికిఁ, జేరితిరి? చనుం డనంగ శివకింకరు లెం
తే రహిహాస్యము సేయుచు, ధీరత నిట్లనిరి గణపతికి వేగమునన్. 21

చ. శివునకు ద్వారపాలురము చెచ్చెర నిన్నిటనుండి యంపగా
శివుని యనుజ్ఞచే నిటకుఁ జేరితి మీవిఁక వీఁకఁ బాసి పో
మ్మవితథమైనపల్కిది వృథా యిటు ప్రాణముఁ గోలుపోకు శాం
భవులు మదాంధచిత్తులను బాలన సేయరు విమ్ము రూఢిగన్. 22

క. ఇరవుగ నాథుఁడు నిజమం, దిరమున కరుదేర నీకు దీంద్రమదేలా!
మరలుము బిరాన మానిన, సరిపడదిఁకఁ జేటుమూఁడు సత్వరమరయన్ 23

వ. అనిన గణేశుండిట్లనియె.

ఉ. నాథుఁడుగాని సర్వసుర • నాథుఁడుగాని మహేశ్వరుండె జగ
న్నాథుఁడుగాని యీ యెడ నెపు • నాథుఁడుగా నిపు డిమ్ముఁ జేర సం
రోధము సేయుచుండి నను • రోషముఁ జేసి వేళగాదు పొం
డో ధిషణాధమ్యులార! యను • తోఁచిన నందుఁడు జెత్తు త్రజెన్. 24

ఆ. చేటు మూఁడునని ట • క్రోధమెక్కి కేవు, యువ్రుడు నాకొ మీఁకొ • యెఱుఁగవచ్చు
ననుచుఁ గడలుకొన్న • నాగ్రమధోగ్రములఁ, బట్టి కొట్టి గట్టి • దిట్టుచుండు.

ఉ. అంతట వారలొక్కుమ్మడి • నాగణనాథునిపైఁ బడి రా నతం
డంతము లేని విక్రమము • నందున నందఱ కన్నిహాస్యులై
యంతకనాటి పోలె ధర • సార్ధములన్ ఖండింపుమన్ పడిన్
దంతులపైఁ జెలంగు సము • దారహరీంద్రముఁబోలె లీలమై. 26

క. కొందఱి మోకాళ్ళు విఱిచి, కొందఱి పిక్కలను విఱిచి • కొందఱి తొడలన్
గొందఱి నడుముల విఱుగఁగ, గొందఱి మూఁపులును విఱుగఁ • గొట్టెన్ ముష్టిన్.

—* శివుఁడు చండీశ్వరాదులను యుద్ధమునకుఁ బంపుట *—

వ. అంతఁ బ్రమథు లాతని విక్రమంబున కోహటించి వచ్చి యీశ్వరుని కాయుదం
తంబంతయు విన్నవించిన నమ్మహేశ్వరుండు క్రుద్ధుండై యవ్వారల కిట్లనియె.

ఉ. క్లీబులపోలె వచ్చితిరి • కీడ్పడి సిగ్గింతలేక యుందఱ
ట్లాబిరు దెవ్వఁడో యరయ • రైతిరి వాఁడిట కేలవచ్చెనో
డాబులు కొట్టుచుందురు క • డంకయు లావది లేక యూరకే
దేబెలు మీరు పోండిఁకను • ధీరత లేదు రవంతయేనియున్. 28

క. చండీశ్వరుఁడు బెర్గల, దండిమగలఁ బ్రమథభూత • ధౌరేయుల ను
ద్దండులఁ దోడ్కొని యచటికిఁ, బొండావలికనుపుఁ డిఁకను • బొంగఱ వానిన్.

వ. అనుడు నందికేశుండు మున్నగువారు చండీశ్వరాదులన్ దోడ్కొని గణపతిన్
దారసించి యిట్లనిరి.

క. చనెదవ? లేదా? యీ యదనున మిత్తిని జేరెదవు క • నుంగొను మిఁక నీ
ఘనత యది సాఁగిరాదన, విని యతఁడు మదిన్ దలంచె • వేగపడకిటుల్.

గీ. తన సెలవు లేక యొరులను • ద్వారభూమి
మీఱనీయకు మనెఁ దల్లి • మేరమీఱి

వీర లేరీతి వాడికి ♦ వెడలుచుండి
రకట! కర్తవ్య మెద్దియో ♦ యరయఁజాల. 36

—* ద్వారపాలకుల యుద్ధమును విజయ పార్వతీదేవికిఁ జెప్పుట *—

వ. అని తలంచుచున్నసమయంబునందు ద్వారదేశంబునఁ గోలాహలంబాలించి గిరిజాప్రియసఖియగు విజయ యరుదెంచి యచ్చటి వృత్తాంతంబంతయు నరసి మరలి మహేశ్వరికడ కేగి యవ్విశేషంబశేషంబుగఁ జెప్పి యిట్లనియె.

గీ. శంకరుఁడు తద్గణంబులు ♦ శంక లేక, మన గణాధీశుఁ బోదువఁగఁ ♦ దనరి రిట్లు
భవదవసరంబుఁజూడక ♦ పాడిఁదప్పి, హఠముతో వారు చేయు టం♦దనుచితంబు.

క. మనగణపతి యొక్కఁడె నను, జొరనీయండు శివగ♦ణము లెంతయు రం
తొనరఁగ హుంకృతిసేయుచు, ననికిఁ దొడరుచున్నవార♦లరయు మిఁక శివా!

సీ. ఎల్లవిధముల గణపతిన్ ♦ డిల్లపఱచి
భవన మొందుదు రిఁక శివ♦ప్రమథవరులు
అదియు మన కెంతయును జగు♦ప్సావహంబు
అరసి వర్తింపు మిందుఁ బ♦ద్మాయతాక్షి! 37

చ. శివుఁడును జాపలాత్మ్ముఁడయి ♦ చేరఁగవచ్చెడు మాటి కిమ్మె నీ
యవసరవేళఁ గన్గొనఁ డ♦హంకృతిఁ జూపుచునుండు నిప్పుడీ
యవినయమేల! బాలకుని ♦ నల్లరిపెట్టుట యేటి కల్పమా
వ్యవధికి నోర్వలేఁడొకో! భ♦వాదృశ లీయది మెత్తురే శివా! 38

—* పార్వతీదేవి యుద్ధమున కంగీకరించుట *—

చ. అనిన గిరీంద్రపుత్త్రి హృద♦యంబునఁ బంతముఁబట్టి భర్త య
ట్టానరిచినట్టి పట్టుదల♦యున్ బ్రమథేంద్రుల దొమ్మిమోటువ
ర్తనము నెఱింగి సఖ్యభిమ♦తంబును నారసి కాఁగలట్టిదా
నని యనిపెన్ జెలిన్ నిజగ♦ణాగ్రణి చెంగటికిన్ రయంబునన్ 39

ఉ. ఆపెయుఁ బోయి యిట్లనియె ♦ నా గణమూర్తికి మేలుచేసితీ
వీ పురుషుల్ నినుఁ గెనక ♦ నెంతురె యెంతటివారు వీరియా
టోపము సాఁగివచ్చునె యి♦టుల్ జయధుర్యుఁడవైన నీకడన్
రూపతి పోదు రిద్ది యను♦రూపము నీకుఁ గుమారచంద్రమా! 40

సీ. అపుడు గణపతి [illegible] మహిమ యెల్లఁ, బొంగి [illegible] దీప్తితో సంగియుని
[illegible] బెల్లదరంబు బొప్పు వెలయు.

మ. [illegible]
[illegible]
[illegible] మహే
[illegible] 42

మ. పలుజన్యంబుల నారితేజీనఘరుఁ [illegible]
రలు నేనొక్కఁడ బాలకుండ [illegible]
క్కలహంబందిఁక నాకు [illegible] ద్యాతి మీ
వలన [illegible]. 43

క. అది దెలిసికొని దిట బుగఁ, గవనమునకు [illegible] లని [illegible]
[illegible] గఁ జెప్పిన లజ్జా, స్పదమై [illegible] జని [illegible]. 44

గీ. అంబికాపుత్రుఁ డఁట దేవ! యనుపమాన
బలుఁడు బాలుఁడు పెమ్పగఁ బ్రబలియున్న
వాఁడు ఘోరాజి నోర్వఁగ వలయుఁగాని
వాని నలఁతుల దీర్పఁగ వశముకాదు. 45

క. అని తెగఁజెప్పిన విని శివుఁ, డును [illegible] యన్యముగా
దు నగేంద్రతనయ చేసిన, పని [illegible] యరయన్.

గీ. వినయమును జూపినమైన వెలఁడి [illegible] లోకులొక్కవరుస
నాయెడలనిగ్రహము సేయు [illegible] నగజ నిజము

క. తానున్నది [illegible] గల దిక, సేనలతో మీర [illegible] జేరి యనీకం
బే [illegible] యుచుండెదఁ, [illegible] నేనన వారలెల్ల బలిసినచేవన్ 48

సీ. ప్రమథభూతగణములోని బల్లిదులను, [illegible] యుమా [illegible] వీర
భద్రుని [illegible] కొని [illegible] వడిగ రాణి, [illegible] నగ్గణ [illegible] వరునిఁ జేరి.

చ. తనవిఁక నేల బాలకు [illegible] బట్టుఁడు కొట్టుఁ డిప్పు డీ
తఁడు [illegible] దేమొకో యు [illegible] గణియుంచు [illegible] చ్చగా
దుడుకుఁదనంబు మీఱఁ గడు తొందరతోఁ [illegible] యార్చుచున్
బుడుతనిపై వడిన్ బడిరి భూరికృపాణగదాప్రహస్తులై. 50

—* ప్రమథ గణపతుల యుద్ధము *—

చ. అతఁడును సింహపోతమటు లద్భుతరీతిఁ దొడంగి నింగి ను
ద్ధతగతిఁ జేరి ఘోరతర దండహతిన్ బ్రమథోగ్రసైన్యసం
హతుల నదల్చుచున్ జదిపె నఘ్నవిక్రముఁ దేఱిచూడ నే
మతిసారదయ్యె నెవ్వరికి మ్రాన్పడుచుండరి యొక్కటీరుగన్. ౫1

వ. మఱియు నగ్గణాధీశ్వరుండు

క. కొందఱి పొట్టల మఱియును, గొందఱి చెట్టలను మఱియుఁ గొందఱి తలలన్
గొందఱి యక్కుల నీఁకసున్, గొందఱి ముక్కులను బగుల గొట్టెన్ యష్టిన్.

క. కొందఱు మడిసిరి మఱియుం, గొందఱు ప్రాణాంత్యదశను గొనియుండి రిఁకన్
గొందఱు నురుమై సురిఁగిరి, కొందఱు భిన్నాంగులగుచుఁ గూలిరి వెలుచన్.

ఆ. ప్రబలదండధారఁ బ్రమథభూతగణంబు, నోలి నేలఁ బెట్టి కాలఁజమురు
చున్నఁ దెరలిమరలి యుర్వోత్తుగా వెఱ, చఱచి యొక్క క్రేవఁ బఱచుచుండ

క. చని షణ్ముఖుండు వారలఁ, గని యొక బాలకున కెదురుగా నిబ్బంగిన్
వెనుకూటముతోఁ జేరియు, వెనుకొని పాఱెదరె యదరి వీఱఁడులారా! ౫౫

ఉ. చావరె యెల్లకాలమిటు శాశ్వతమే యొడ లిట్లు పాఱినన్
బోవదె తేజమున్ యశముఁ బుణ్యము సర్వము భీరులార! మే
ల్గావలదే పదండిఁకను గావఁగ వచ్చెద నేను ధీరసం
భావితవృత్తిఁ గైకొనుఁడు భద్రము లొందుఁడు రండు పూన్కిమై. 56

గీ. అనుచు వారల మరలించి యద్రిజాను, మారు డత్తఱి గణనాథుఁ దారసించి
విక్రమోన్నతిఁ గన్గొని వేడ్కఁ జెంది, డెందమం దెంతయేని నానందమొంది.

ఉ. ఈతనిఁ జూడఁ దోఁచు మది కెంతయు మచ్చికఁ గ్రుచ్చి కౌఁగిటన్
బ్రాఁతిగఁ జేర్ప సన్నిహితబాంధవవర్యులకన్న మిన్నయై
యీతఁడు గానుపించు నిఁక నెట్టుల నీతనితోఁడఁ బోరుదున్
జేతము చెమ్మగిల్లె నిఁకఁ జేసెడిదే మిపు డాతురంబునన్. 58

గీ. శోకనదతుల్యమై మేల్మిఁ గోమలమిఱు, వీని మేనున బాణముల్ విడుచు టెట్లు
లేకయుండిన నీతఁడు లోకశక్తి, నిపుడు నన్నేచు నేమొకో యేపుసూపి. 59

క. కల "హేరంబ్యాస్థిత" [illegible], [illegible] యుద్ధపద్ధతియొ కదున్
[illegible] • ప్రాఘటిలిర్వుర్. 60

— [illegible] —

ఉ. ఓ గణనాథ [illegible]! [illegible]! యిట్లు వి
ఘ్నగణాధినాయకుని [illegible] • నేఁడు [illegible]! మాకు వచ్చితే
నే గరిమంబు శోభిలఁగ • నిది [illegible] నాయ వచ్చితో
బాగుగ నగ్గి తేజ [illegible] • [illegible] యగ్గడించఁగ? 61

క. అనినఁ దని గణనాయకుఁ • డనిమాని
నూనఁ గన్నో [illegible] • [illegible]
దరము [illegible]
యిట్లు తలపోసె చిత్తముం • దింపుగ మరి. 62

క. తోడంబుట్టువులైనాతు • [illegible] • [illegible]
యున [illegible] • యుల్లమున, [illegible] • [illegible]

వ. [illegible] యుక్తి [illegible] వత్తజ
గన్నైనిపుణు [illegible] దండతో [illegible] శక్తిపాణపా
ణులై యొక్క [illegible] సమానుల [illegible], మరలక గణ
నాథుఁ బోరఁజొచ్చుచున్న [illegible] యంబరంబునకెగసి
[illegible].

— [illegible] వధించుట —

చ. కనియొనఁగన్ సుపర్ణుఁడు రోగమ్ముల బిట్టరఁజీల్చినట్టు వే
ర్పడసనుగు నేర్పైజన్ గని • కాలను జేతను దండధారనున్
గసవొనరింపుచుండె గణ • కాండము నయ్యెడ షణ్ముఖుండు నం
తసమొనఁగఁ [illegible] గాంచుచు ను • దారతఁ బోగడెన్ గణాధిపున్. 65

చ. ఎరగలిచిచ్చు పెచ్చుడరి • యొంటియొఁ గానన భూజరాజ ను
ద్ధురగతిఁ గాల్చుతేవఁ గడు • దోర్బలధుర్యుఁడితండు సేనలన్
దరిమిడి కూల్చుచుండె వెడిదంబగు దండపాణిఁ రయంబునన్
గురుతర తేజుఁడీతఁడ వికుంఠితవిక్రముఁ డెల్ల భంగులన్ 66

క. ఓజుక తరవాయిఁగొని యిం, దకి నిర్విధిప్రమందఁ జేయు•పక్షునితని ని
త్తఱిఁదఱసి యమరసేనయుఁ, బోఱిఁగొను నితఁడెల్లఁ బ్రమథ•భూతగణములన్

—* విష్ణ్వాదిదేవతలు శివసహాయార్థమై యుద్ధమునకు వచ్చుట *—

వ. అని శక్తిఁ గొని సమరంబునకుఁ దొడరుచున్నంత నత్తఱి నారదప్రబోధితులై హరిహిరణ్యగర్భాద్యఖిలగీర్వాణశిరోమణు లాత్మసైన్యంబులతో మహేశ్వర సహాయార్థంబై వచ్చి తదీయాంఘ్రిపద్మంబుల కెఱఁగినిలిచిన పరమేశ్వరుండందుఁ బితామహున కిట్లనియె. 68

ఉ. ఒక్కఁడు దుండగీఁడు కమలోద్భవ! మద్గృహతోరణంబునం
దుక్కునఁ జేరి యడ్డపడి • యుద్భటభూతగణాధినాథులన్
జక్కడఁగించుచుండె భుజ•సార మపార మదేమిచెప్పుదున్
గ్రక్కున వానిఁ జేరి యొడి•కమ్మనఁ దేర్పఁగఁ బూను మీవిఁకన్. 69

ఆ. అనుడు దేవ! యట్లయని పితా•మహుఁడు ద్వారస్థలినిఁ జేరి ప్రమథ•దమనుఁ జూచి
తఱియఁ బోవుచుండ • దండంబునన్ మోది, దాడిఁ బెరికి యీడ్చి•ధాత్రిఁ ద్రోసె.

క. దివిషత్సైన్యంబులునున్, సవసవగాఁ జేరుచున్న • జాడఁ గని జయా
సువధూటి యుమకు ద్వారస్థవిశేషములెల్లఁ దెలుప • శైలజ యంతన్. 71

—* గణపతికిఁ బార్వతీదేవి యాయుధంబులను శక్తిద్వయి నంపుట *—

గీ. కొమరునకు యుద్ధమొనరింపఁ • ఘోరఖడ్గ
మొకఁడు గద యొండు బంపి య•త్యుత్కటాగ్ర
హం బినుమడింప శక్తిద్వ•యంబు సృష్టి
చేసి యంపెను సుతునకు • బాసటగను. 72

వ. అట్టి శక్తిద్వయంబునం దొక్కటి యంజనాద్రిసంకాశయై విశాలంబగు ముఖగహ్వరంబువిప్పి ప్రమథదేవసైన్యంబుల మ్రింగుచుండె మఱియొకటి విద్యుత్పుంజాకృతియై బహుహస్తసమన్వితయై భయంకరయై యాదితేయ ప్రయుక్తాయుధంబులనెల్ల గ్రహించి వాని మరల దివిజులపైఁ బడవేయుచుండె నంత గణేశ్వరుండు సంతుష్టుండై మాతృప్రేషితంబులగు గదాకౌక్షేయకంబులఁ గొని పరమానందంబునఁ బ్రమథామర వాహినుల నాపోశనంబుఁ గొనుచుండె నయ్యవసరంబునఁ బ్రమథామరవర్యులెల్ల రాత్మంబులందు,

క. పోరంగ నే విరాతనిలో, ధీరుండితఁ డొకఁడె కలఁచి • తీరున్ మమ్మున్
ఘోరాకారము నెల్లను, గారింపదె మందరం బొ • కఁడు పూర్వమునన్ 74

క. ఎంద్రైనఁ బోదమునినన్, సంద్రము పదిలితని మెదురఁ • జావేశరణం
బింపనుచు వందుఁచుచు మృతిఁ, జెందిరి గణనాథుని గద • చే నొక్కొ మొగిన్ 75

గీ. అచ్చరలు పుష్పచందన • హస్తలగుచుఁ,
జదలనిలిచిరి సంగ్రామ • జయమరయుచు
మునులు గంధర్వులును మహా • మోదమొదవఁ,
జూచుచుండిరి కలను జల్ • చోద్యమెసఁగ.

వ. ఇట్లు ప్రలయకాలాభీలంబై యున్న నయ్యుద్ధంబునం దించుకదవ్వులనున్న సైనిక ప్రవరులు గణేశ్వరుని మహాహాన ప్రకారంబును మన్ముఖవీరభద్రుల యాహ్లాదా సీన్యంబునుగాంచి గణనాథాగ్ని కింధనంబులుగాఁ జాలక ప్రాణాతురులై హరున్ జేరి యవ్విధంబంతయుఁ దెలుపన త్తఱినారదర్షి సమీపించి మహాదేవునకిట్లనియె.

క. దేవ! నీలీలగాదె యీ • తీరు సకల, మఖిలభూతప్రమథగణా • హంకృతిన్ హ
రింపఁ బెంపు రచించితి • వెంచియిట్లు, కావు మింకఁ బ్రమథామర • గణము నెల్ల.

—* శివ్వుఁడు విష్ణ్వాదులతో యుద్ధమునకు వచ్చుట *—

వ. అని చెప్పి చననంత రుద్రుండమర్షితుండై నారాయణప్రముఖ నిఖిలామరమూల బలంబును బ్రమథమూలబలంబునుగొని యాలంబునకు నడిచినంత వారంద ఱాగణపాలున్ జుట్టుముట్టి వివిధాయుధపరంపరలఁబొదువ నతండాభీలుండై నిప్పులురులు కన్నులతో నేరికిఁజూడరాని తేజంబుతో నందఱకు వెఁగడుఁ బుట్టింపుచుఁ గృపాణగదాదండధారల బలంబులనెల్లఁ బీనుఁగు పెంటలఁజేసి నారాయణుఁగదిసి.

ఉ. ఉరమున నొక్కపెట్ట గద • నుద్ధతి వైచిన నాతఁడల్గి వి
స్ఫురితశరంబులన్ బొదివి • భూరినదంబునఁ బేర్చి యార్చినన్
మరల గణేశుఁ డుగ్రుఁడయి • మండుచుఁ జండగదాగ్రధారతో
సరసిజనాభు గుండెఁ జెలు • వన్ బగిలించె నురల్ జలింపఁగన్. 80

వ. అంత వెన్నుండు విషణ్ణుండై హరున్ జేరి యిట్లనియె. 81

చ. బిరుదుమగండు పోరు గడు • బెట్టిద మీతనితోడ సత్యసం
గరమునఁ గెల్వఁజాల మిది • కార్యముగా దికఁ గుఱ్ఱఁబన్ని యే

తెలుఁగున నైనఁ జంపవలె దేవ! యనంగ ననంగవైరి య
చ్చెరువును జెంది యిట్లనియె శ్రీపతి కేపుఁ దవర్పఁ జేయు మన్. 82

—* శివుఁడు గణపతితో ఢీకొనుట *—

మ. విపులమానంబగుఁ గాదె మొక్కలి శిశువి బృందారకశ్రేణి కి
క్కిసకంబొప్ప నెదిర్చి తూల్చెఁ బ్రమథా హీనప్రతాపాగ్ని నీ
రసమొప్పన్ బాలియించెఁ దానకము హాలాగ్రస్ఫారవీర్యంబు నీ
రసమున్ జేసి కలంచె నేన యిఁకఁ గర్జంబొప్ప నిర్జించెదన్. 83

వ. అనిన విని శార్ఙ్గపాణి లజ్జితుండై

క. కైలాటంబునఁ దక్కఁగ, బాలునిఁ గెలువంగఁ దరమె భర్గ! యనుచు న
న్నాళీకాక్షుఁడు శక్తుల, నోలం బొనరించి మరల నుద్ధతిఁ గవిసెన్. 84

చ. గణపతి యంతఁ గేశవుసిఁ గ్రిక్కున ఘోరగదావ్రియుక్తభీ
షణతరపాతమొప్ప భుజసంధుల మోఁదిన వైరివీరమా
రణచణమైన చక్రమున రాక్షసమర్దనుఁ డగ్గదన్ మహా
రణనమొసంగఁ దుంచె నమరవ్రకరంబు కరంబు పొంగఁగన్. 85

గీ. గణవరుండల్గి యగ్గదాఖండములను, దిరుగ విష్ణునిపై వేయ గరుడుఁ డొడిసి
పెక్కుతునియలఁ జేసి పేరుక్కుమెఱసె, నర్భకుండంతఁ నాగ్రహ నిర్భరుఁడయి

చ. ఎగసి కరస్థయష్టిహతి నేత్తెఱఁ బత్రరథేంద్రుమూర్ధమున్
బగిలిచి కైటభాంతకుని ఫాలము వ్రయ్యలుసేయ నాతఁ డె
చ్చుగ మెయి నొచ్చి నేలఁబడఁ జూచి పినాకధరుండు శూల మె
త్తగ గణభర్త యష్టిహతి దాని ధరన్ బడవేసె నుద్ధతిన్. 87

ఉ. అంతనె యంతకాంతకుఁ డహంకృతివీఁకఁ బినాకమెత్త ర
వ్వాంతయు వంతలేక యచలాధిపనందనకూర్మిపట్టి బ
ల్వింతగ దానిఁగూడఁ బడ వేసి భువిన్ బరమేశు మోఁదె దు
ర్దాంతతరోరుదండహతిః దాన హరుండు కరంబు రుష్టుఁడై. 88

—* శివుండు త్రిశూలముచే గణపతి తలనఱుకుట *—

క. అమితోద్ధతిఁ గదిసి త్రిశూలముచే గణనాథుశిరము లాఘవముగ ఛే
దము చేసి యార్చె జయ ఘోషము చేసిరి ప్రమథదేవ సత్తములంతన్ 89

క. తప్పెటలు మృదంగంబులు, డప్పులు కాహళములును ఘుమఘుమంబులుఘంటల్
గొప్పగ వాద్యము సేసిరి, యప్పరమేశ్వరుని గణజయాశంసముగాన్ 90

సీ. శివుఁడు కోపంబుచేసి చాలు శిరము జూచి
వగచె నంతయు దుఃఖైక వశ్యుఁడగుచు
వీరభద్రుండు గుహుఁడును విఘ్నరాజుఁ
గూడి నాత్మములందుం బలె కుందిరిప్పుడు.

—* నారదుండు పార్వతికి గణపతిమరణంబుం జెప్పుట *—

గీ. నారదుండప్పు డంబికన్ జేరి మ్రొక్కి, సర్వ మెఱిఁగించి యిట్లనె జనని! యిపుడు
పట్టి నీకు వచ్చె నిందేని నిట్టి ఘోర, చరితములు గని నామె యీ జగమునందు,

వ. అని చెప్పి యంతర్ధానంబుఁ జెందె నంత నమ్మహాదేవి 93

గీ. తగు నెయిబు దుర్ణయము సేయ ధవుఁడు ప్రమథ
వరులు సురలును గూడి యివ్వాఱుస నిప్పు
డేమి సేయఁగదగు నెట్లు కేగవలయు
ననుచు మనమున వనరి హిమాద్రితనయ, 94

మ. తగునే సోదరతుల్యులై యలఘునా దామోదరుం డివ్విధిన్
బగతో నాదు కుమారకున్ జదువఁగా బల్ పన్నికన్ బన్నిమా
కగ జేజేలఁ బురస్కరించికొని దుష్కార్యం బిటుల్ సల్పు టి
మ్మగ నీ పాపఫలంబులన్ గుడువరే పొంగార శంగారునన్. 95

వ. అని తత్క్షణంబున

గీ. వేలువుల నెల్ల వేవేగ వెతకి చంపుఁ డనుచుం బుట్టించె శక్తుల నాక్షణంబు
నమితసంఖ్యగ నవ్వార లాయుధముల, గొనిచనిరి ద్వారభూమికి ఘోరరీతి,

వ. అంత,

క. జయమేలని యగ్గించె వి,జయులగ్గొనరించిరనియె సకలాళిజనుల్
జయశబ్దము లొనరింపుచు, నయముగఁ గొండాడి రద్రినందన ఘనతన్. 97

చ. శివుఁ డటఁ దానొసర్చిన య చేష్టనుఁ జాలఁగఁ జింతచేసి యు
ద్భవమగుచున్న దుఃఖమును బాఱఁగఁద్రోలి గిరీంద్రకన్యకా
భవనముఁ జేరఁబోవకయె పన్నుగఁ జేరె సభాలయంబు నా
దివిజులు గ్రమ్మరన్ బయలు దేఱుచునుండఁగ నొక్కపాటునన్. 98

సీ. ఖంజ కాళి కరాళి బగళయు ఛిన్నమస్తయు విలంబస్త ధూమవతి సిద్ధ
విద్య మాతంగియును దారుణాస్య కుబ్జ, ఆసురీ విద్య మున్నగు నాహ్వయముల,
గీ. వెలయు శక్తులు వేనవేల్ వింటికెగసి, క్రోధసంధుక్షితమూర్తులై ఘోరరీతి
నగ్నిదరికొని మండెడు నట్టులేచి, సకలదిక్కుల నరయుచు సత్వరమున.

చ. నలువురుఁడు త్రుంచుఁ డడ్డపడి నాకవరాధములందు నొక్కటిన్
బఱవఁగనీయకుండుఁ డిటఁ బట్టిపలార్పుఁడటంచు శక్తులే
డెఱు సలుమూలలన్ గవిసి కేఁడువ మూఁకలఁ జుట్టుముట్టఁగా
మఱువనొంది నాకచర మండలి యొండెడఁ గాంచకార్తులై 101

చ. ఒదుగుటకైన లేదు తెఱవొండెడ నీరలనోటఁ గూలనే
యదనుఘటిల్లె నిప్డు ప్రళయంబగుకైనడిఁ దోఁచె నెట్టులీ
యది గడువంగ నేర్తుమని యార్తినిఁ గుంది పురందరాదులుల్
బెదరుచు నాల్గుమూలలకు పిఱిఁదులై పరుగెత్తిరత్తఱిన్. 102

క. ఎచ్చోటకేగి కనుఁగొనఁ నచ్చోటనె శక్తులడరి యాస్యకుహరముల్
విచ్చి సురావళినెల్లను విచ్చలవిడి మ్రింగుచుండ వెఱఁబొందికడున్. 103

క. మొఱ్ఱోయనియెడి వారలు, కుఱ్ఱలవిఁకఁ జూడమనుచు గోణఁగెడు వారల్
దుఱ్ఱునఁ జెదరెడు వారలు, మిఱ్ఱుంబల్లంబుఁ గనక మిడికెడువారల్

—* దష్ట్రావళు మునులు పార్వతీదేవియొద్ద కేగుట *—

చ. గొడుగాని శక్తులిట్టు లతికోపనలై ప్రమథామరావళిన్
గదిసియుదీర్ణభంగి నుఱుకంగనొనర్చుచు నార్చుచున్ గడున్
మనమున వీరనృత్తము లమర్చుచుఁ గేరుచు సంహృతిక్రియా
స్పదలయి మీఱుటన్ గని యజప్రముఖామరవర్యు లేకమై 105

గీ. తలిరి యంబిక చేసె నీ దండనంబు, మనకు నెల్లరకిద్దాని మాన్పఁదరమె?
ఈ జగన్మాత కెవ్వఁడీ యలుకదీరు, నంతపట్టెటు సంక్షోభమమరియుండు.

చ. అనియుఁ బరాంబఁ జేరుటకు నాత్మమునం దగు దీములేక తా
ర్మునులను నారదున్ బిలిచి భూధరరాజసుతాగృహంబుఁ దీ
ర్చను బనువంగ వారలు గరంబు భయంబును భక్తిఁ గ్రాల న
జ్జననినిఁ జేరి మ్రొక్కి యిటు సాంత్వన మొప్పఁగఁ బల్కిరిమ్మగన్. 107

—* మునులు పార్వతీదేవిని [illegible] *—

మ. శివ! జగదంబ! చండిక! పవిత్ర! [illegible] మూర్తి! దివ్యవై
భవ! [illegible] కీర్తి! శక్తి! శివ [illegible]! [illegible] జగత్కర్త్రినూతనై
[illegible] తల్లి! శాంతిఁగై
కొన్మ! [illegible] జగముల్ [illegible]! [illegible]! 108

గీ. ఇట్లు నుతియించి మ్రొక్కిన యా సురార్షి
దివ్యమునులను గనుఁగొని [illegible]
కున్న నంబను గని [illegible]
నంజలులఁ జేసి యిట్లని రప్పుడు మునులు. 109

క. క్షమియింపుము పరమేశ్వరి! క్షమియింపుము సకలలోకజనని! [illegible]
[illegible]

—* పార్వతీదేవి గణపతిని [illegible] శాంతిఁ గావించు [illegible] *—

క. ఇట్లు [illegible] మ్రొక్కించి యిటుల్ మునులతో నవివాదు నుతుం
[illegible] మెఱయు మొలగెడు నేనిన్. 111

క. [illegible] మూర్ఖుడ నీ వీ
దీనత యని నుడువఁగ [illegible] చెప్పిరా [illegible] 112

గీ. [illegible] మ్రొక్కి
[illegible] 113

గీ. [illegible]
[illegible]

క. [illegible] దెచ్చి రయం
బున [illegible] 115

ఆ. [illegible] కరటి [illegible] కంబాకందు
[illegible] దెచ్చి [illegible] 116

* [illegible] గణపతిని [illegible] *—

ఉ. దేవ! జగంబులెల్ల భవ [illegible] మహాజముచేతఁ బుట్టి సు
శ్రీవిలసిల్లుఁగాదె యిటు చెల్వగు తావక తేజమిందు సం

భావితరీతిఁ జేర్చియుఁ గ బాలుని జీవితుఁజేయుమన్న భ
ద్రావహమూర్తి తత్తనువునం దమృతాంచిత దృష్టినించుడున్ 117

గీ. అంత నిద్దురమేల్కాంచినట్లు బాలుఁ, డలఁత యొక్కింతలేక యొ హాయియలర
జీవితుండయి కూర్చుండె జెలఁగిరివిజ,వరులు మునులును సంతోషభరితులైరి.

—* పార్వతీదేవి శక్తుల మరల్పుట *—

క. గిరిజాదేవికి బాలుని, సరగునఁ జూపింప నామె సంతోసమునన్
గరములరి సురలఁ బ్రముఖులఁ, గరుణాలోకనములొప్పఁగాంచెఁ బ్రియమునన్.

చ. కడువడి సంతసంబెసఁగఁగా సుతు నక్కునఁజేర్చి మోము ము
ద్దిడి రుచిరాంబరంబులను నిద్ధమణీమయభూషణంబులన్
బెడఁగుగనిచ్చి దీవెనలఁ జేర్మి నొసంగెఁ దదాజ్ఞలోడ ము
న్నడరిన శక్తులెల్లరు దయాస్పదలోచుఁ దొలంగిరప్డనిన్. 120

మ. సురలప్డీశ్వరుఁ దోడితెచ్చి సుతునిన్ జూపించి రంతన్ మహే
శ్వరి యానందితచిత్తయై సుతు నిజోత్సాంకమందుంచ న
ప్పరమేశుండును దచ్చిరంబువయి దీవ్యత్ప్రబంధంబునన్
గరమున్ జేరిచి ముద్దుబిడ్డఁడని బల్గారాబమేపారఁగన్. 121

....* శివుఁడు గణపతికి బ్రహ్మదేవునితో నుపనయనము సేయించుట *....

గీ. వీఁడు ప్రమథగణేశుఁడై వెలయునని త్రి
శూలము నొసంగి బమ్మను జూడ నతఁడు
శివుని చిత్తమెఱింగి వేదవిహితప్ర
కారముగ నుపనయనంబు గరిమఁగూర్చె. 122

వ. నిఖిలామ్నాయచయంబుతో గాయత్రినిచ్చి కుండికయు నక్షమాలయు నొసం
గఁబరమేశ్వరియు నమూల్యరత్నాభరణంబులతో సశరచాపగదాఖడ్గంబుల
నొసంగి గారవించె. దామోదరుండు నామోదంబున నిభ్యసౌరభ్యవిభా
సితంబగు వనమాలయుఁ జక్రంబునొసంగి మన్నించె నంత సకలామరప్రమథ
వర్గంబెల్ల నగ్గణాధీశున్ గాంచి నమస్కరించి యనేకరత్నోపదలర్పించి
యర్చించిరంత గణేశుండుసంతుష్టుండై నిజజనకాంఘ్రిపద్మంబులకుఁ బ్రణమిల్లి
హరివిరించనులకును నారదాదిదివ్యమునులకును వందనంబిడిన వారందఱానం
దితులై పెల్లుగ నాశీర్వదించి ప్రేమించిరంత శివుండు పుత్త్రిన్ జూచి 123

సీ. బాలకుఁడవయ్యు నీవిట్లు • ప్రౌఢవిక్రమంబు నెఱపితి శక్తిఁ గొ•మరుఁడవోలె
నింకఁ జిరంజీవి వౌచుఁ గ•నెదు కుఁడవయి, సుఖములొందుము నిచ్చలు•సుభగమూర్తి

....* శివుఁడు గణపతి కగ్రపూజ్యత నొసంగుట *....

వ. మఱియును

ఉ. నేనును విష్ణు నీవలువ • నెట్టిన లోకమునందు సర్వస
న్మానములొదఁ బూజలను • మానుగఁ గొందుమొ యట్లె నీవునున్
శ్రీ నెఱయంగ సర్వసుర•సిద్ధ ఖేచర మానవోరగా
లీనియతార్చనంబులను • లీలఁ గనొందు మనందితోన్నతిన్. 125

వ. అందుఁ గూడ.

క. మాకన్నను దక్కిన సుర,లోకంబునకన్న నీవు • లోకమున మొదల్
చేకొనెదు గాక పూజల, శ్రీకరగుణసాంద్ర! సర్వ•సిద్ధగజేంద్రా! 126

క. విను మఖిలకార్యముల నా,దిని నిను బూజించి జనులు • దృఢతఁ గ్రియాసి
ద్ధిఁ గొనెదరు విఘ్నంబులఁ, గనకుండెద రెప్డు దేవ•గణపతి! జగతిన్.

—* శివుఁడు గణపతివ్రతంబుఁ జెప్పుట *—

గీ. భాద్ర శుద్ధచతుర్థి నుద్భవముఁ జెంది, నాఁడవగుట నాదివసంబు•నన్ ద్వదర్చ
నంబు నేమంబుగాఁగ నో•నర్తు రెల్ల, వారు వారికి మేలు సే•కూరఁగలదు.

గీ. సింధురాస్యుఁడవౌటచే•సింధురమునఁ, బూజితుఁడవయి మిక్కిలి•పొంగుఁగాంతు
వట్లె దూర్వాంకురార్చల•నధికమైన, హర్షమొందెద వార్యాము•ఖాబ్జహేళి!

క. ప్రతివత్సరమున భవదవ,చితి నిత్తిథియందు భక్తిఁ • జేయఁగవలయున్
బ్రతిజనుఁడును జేయనిచో, వెతపడు నవ్వాఁడు విఘ్న•వేధితుఁడగుచున్.

ఆ. ఈ చతుర్థినుండి • యేఁడాదివఱకిట్లు, నీ సమర్చనంబు • నిత్యమును నొ
నర్చుటిది వ్రతంబు • నగజాకుమారక!, సర్వసిద్ధిదంబు • శర్మకరము. 131

వ. అద్దాని విధానం బెఱింగింతు వినుము.

ఆ. భాద్రసితచతుర్థిఁ • బ్రాతరారంభకా,లమున వేగ మజ్జ•నము నొనర్చి
నిత్యకర్మములను • నెఱవేర్చి విజ్ఞులౌ, బ్రాహ్మణులను బిల్వ•వలయు భక్తి.

క. మృత్తికతో నేనియు భా,స్వత్తర ధాతువులనేనిఁ • బవడముతో నేన్
జిత్తాకర్షకముగ గణ, సత్తమ! నీ విగ్రహంబు • సలుపఁగవలయున్. 133

ఆ. మంటపం బమర్చి♦మంచిగ నీవిగ్రహము ప్రతిష్ఠచేసి ♦ యర్చనంబు
సల్పవలయు షోడ♦శపరికారోపచా, రముల మంత్రపూర్వ♦కముగ విధిగ. 134

సీ. మల్లె మొల్లయు బొండు♦మల్లె సంపఁగి జాజి, విరజాది నాగ♦కేసరము కొండ
గోఁగుమోదుగు రేల♦గోరంట సురపొన్న, పొన్నమంకెన తుమ్మి♦పొగడగడిరు
మొగలిమున్నగువాని♦పూలఁబొందమ్ములఁ, జెందొవప్రోవుల♦శ్రీతులసియు
మాజేడు జమ్మి య♦మ్మాచి విష్ణుక్రాంత, యుమ్మెత్త దానిమ్మ♦యుత్తరేణి

గీ. రేగు జిల్లేడు వాకుడు ♦ రేల దేవ, దారి వావిలి రావి గ♦న్నేరు మద్ది
మామిడియుజాజిగలిజేరు♦మరువము మొదలగుతరులపత్రిఁబూజసే♦యంగవలయు

వ. మఱియు నిఁక దూర్వాఙ్కురార్చనంబందు వితస్తిమాత్రప్రమాణంబులుగను త్ర్యంగంబులుగను మూలవర్జితంబులుగనుండుదూర్వాఙ్కురంబుల నూట యొక్కటిఁగాని బహ్వంతరంబందు నిరువదియొక్కటిఁగాని యర్పించి పూజింపవలయును.

గీ. చెలఁగి యిరువదియొక కుడు♦ములను నరఁటి
పండ్లు టెంకాయలును జామ♦పండ్లు వెలగ
పండ్లు చెఱకులు నేరేడు♦పండ్లు ద్రాక్ష
పండ్లు నైవేద్యమిడవలె ♦ భక్తిమెఱయ. 137

వ. అనంతరంబందు.

గీ. భక్ష్యభోజ్యాదియుతముగఁ ♦ బ్రణవ ముచ్చరింపుచు మహానివేదనం♦బింపుమీర
చింపవలెనంత బ్రాహ్మణ♦శ్రేణితోడ, నా ప్రసాదంబు భుజియింప♦నగు జగమున

వ. ఇట్లొక వత్సరంబు పూజించి వ్రతంబుసల్పి యవ్వల నుద్యాపనంబుసేయవలయు నద్దాని విధంబెఱింగించెద.

—✱ గణపతి వ్రతోద్యాపన విధానము ✱—

గీ. అస్థలో వఱువాతఁ దో♦యంబులాడి, మంటపంబునఁ గలశంబ♦మర్చి స్వర్ణ
ఘటితమాధవదీయవి♦గ్రహము వస్త్ర, యుగ్మమునునుంచిపూజించు♦టొప్పునంత

గీ. స్థండిలముఁ గూర్చి యం దష్ట♦దళమునందు
నగ్నిని ప్రతిష్ఠచేసి వే♦దాభిహిత వి
ధానముగ హవనముచేసి ♦ ద్వాదశాగ్ర
జన్మలకును సువాసినీ ♦ జనములకును. 114

గీ. వటుయుగమునకుఁ దనివిగ భక్ష్యభోజ
నమును దాంబూలదక్షిణల్ క్రమముగా నొ
సంగి శ్రీ వేగి యమ్మహాసతి యహంబు
నందు నుద్యాపనంబు సేయంగవలయు. 142

వ. అటుపిమ్మట నక్కలశంబును సవస్త్రయుగ్మంబైన సౌవర్ణప్రతిమను దక్షిణతో నాచార్యునకొసంగి, యాశీర్వచనంబుఁ బడయవలయు. నీయది యుద్యాపనవిధానంబిత్తెఱం గెవ్వ రాచరింతు రట్టివారు విఘ్నలేశంబేనిఁ గాంచక సర్వసిద్ధులన్ జెంది యఖిలసుఖంబులఁ దనియుదు రిది సత్యం బెల్లవర్ణంబులవారలు స్త్రీలు పురుషులీ వ్రతంబాచరించి వాంఛితార్థంబు లొందుదురుఁగాక యని నంతఁ దత్రత్యదేవమునివరులెల్లరుఁ బ్రత్యయము వొప్పార నమ్మహావ్రతం బీశ్వరసాన్నిధ్యంబున నెరపి గణనాథు ననేకసువస్తువిస్తారంబుల నర్చించి కృతార్థులగుచు నమ్మాహాత్మ్యంబెల్ల నీక్షించి యమ్మహాదేవరాజ్ఞి యత్యంతానందంబునఁ బొదలె నయ్యవసరంబున దేవదుందుభిధ్వానంబులేపు మిగిలి సెలఁగె గంధర్వాప్సరోగీత నృత్తంబులు బహుభంగుల వెలసెఁ బుష్పవర్షంబులు గురిసె నంత నారాయణప్రముఖాఖిలగీర్వాణశిరోమణులును మునులును దమవరిజనములతోఁ బరమేశ్వరానుమతి స్వస్థానంబుల కరిగిరి మహేశ్వరుండును సంతుష్టయగు మహేశ్వరిన్ గారవించి లోకహితార్థ మఖిలసౌఖ్యంబులఁ జెందుచుండె నని సూతుండు శౌనకాదిమునులన్ గాంచి యిట్లనియె. 144

క. ఈవిఘ్నేశానజనుకి, పావనచరితంబుఁ గూర్మిఁ బఠియింప వినం
గా వఱలున్ సిద్ధులు నా,నావిభవోన్నతులతో జనంబులకు భువిన్. 144

క. అనవిని మునివరు లప్డిం,కను శుశ్రూషులయి యని రకలుషచరిత! నీ
కనదమృతరసమయోక్తుల, వినిపింపుము మీఁదికథను వేడుక నిటులే.

చ. గిరివరకన్యకాశివు లొగిన్ సుతయుగ్మముతోడ సంబరం
బురువుగ నొందుచున్ గరము నున్నతి నుండిరి తారకారిసిం
ధురముఖులున్ బరస్పరము తోసము నివ్వటిలంగఁ బ్రేముడిన్
వఱలుచు నుండి రెంతయు సుపర్వవరుల్ దముఁ గాంచి మెచ్చఁగన్. 146

క. సర్వగణేశ్వరపట్టము, శర్వుం డార్యయును స్వాత్మజన్ములయిన నా
యిర్వురలో నొకనికిఁ గడు, హర్షగఁ గట్టన్ దలంప నంత రయమునన్.

క. శరజన్ముఁడు దనకనియున్, గరివదనుఁడు దనకె యనియు • గాఢస్పర్ధా
భరులై తలిదండ్రుల వేసరఁజేయఁగ నరసి యొక్క • చక్కటివారల్.

—* శివుఁడు గణాధ్యక్షపదమునకు భూప్రదక్షిణంబు పణంబుగా నేర్పఱచుట *—

గీ. కొడుకులను బిల్చి యని రిట్లు • గొంకులేక
యెవఁడు మీయిద్దఱందు భూ • యిష్టశక్తి
భూప్రదక్షిణ మొనరించి • మొదట నిటకుఁ
జేరు వానికిఁ బట్టంబు • చెందఁగలదు. 149

క. ఇది మే మొనరించిన పన్నిద మీయది మీర లెవరు • నెఱవేర్చిన న
య్యది వానికి డెదమనఁ జే, రున్మదమునఁ గదలెను గుహుండు • పుడమిఁ దిరుగఁగాన్.

వ. అంత నవ్విధంబారసి హేరంబుండు లంబోదరుండౌటకు మిగులఁ జింతించి.

చ. అటమటఁ జెంది కుంది తన • కయ్యది దుర్లభమంచు నమ్మదో
త్కటముఖుఁ డప్డు సేయునది • గాంచక యొక్క యుపాయమెంచి యా
రటఁ గొని తల్లిదండ్రులఁ ద్వ • రన్ దరిసించి కడున్ బ్రపత్తిలం
బటుఁడయి మ్రొక్కి యిట్లనియె • మంజుతరోక్తుల యుక్తి పెంపునన్. 152

శా. తల్లీ! తండ్రీ! భవత్పదాబ్జముల ను • ద్యద్భక్తిఁ బూజింప నే
నుల్లంబందుఁ దలంచినాఁడఁ గరుణన్ • యోజించి యద్దాని నా
కుల్లాసం బిడుడంచు నాజ్ఞఁగొని ర • త్నోద్దాత్తపీఠిన్ విరా
జిల్లన్ వారలఁ జేర్చి కొల్చి ప్రణుతి • స్థేమాభిరామాకృతిన్. 153

గీ. వెరవునఁ బ్రదక్షిణంబుల • నిరువదొక్క
మాఱు లొనరించి మ్రొక్కి యి • మ్మాడ్కిఁ బల్కె
గట్టుఁ డీక మీరు నాకు సా • కతము మెఱయ
సకలగణనాథపట్టంబు • సత్వరముగ. 154

మ. అనినన్ వారలు నీవె ముందు సకలా • హార్యాటవీతీర్థప
త్తనవిస్ఫూర్జిత భూస్థలిన్ దిరిగి రా • తథ్యంబుగా నీకె య
ఘనపట్టంబు నొసంగువార మన న • గ్గంధేభవక్త్రుండు పా
వనమా నాకృతి సల్పినాఁడ నసకృ • ద్వారంబు లంబాపితల్! 155

ఆ. అనిన నిందయుండి • యవని నెట్టులఁ జుట్టి, వచ్చినాఁడ ననిన • వక్రతుండుఁ
డనియె యుష్మదంఘ్రి • వవరుహార్చనమును, దమ్ప్రదక్షిణములఁ • దలఁపుఁడాత్మ

చ. ఇరువదియొక్కమాఱు తమ • కిప్డు ప్రదక్షిణ వందనంబులన్
సరవిగ సల్పి భూ ప్రదక్షిణ • సత్ఫల మిర్వదియొక్కమాఱు నే
వెరవునఁ గాంచ శాస్త్రములు • వేడుము లిక్కరణిన్ వచింపఁగా
నరయుచు నేఁటికిన్ గడచు • నాలము సేయ జగత్కుటుంబకుల్! 157

గీ. తల్లిదండ్రుల సన్నిధి • నుల్లసిల్లు, వేయుభూముల కేఁగుట • వెఱ్ఱిగాదె?
వెరవిడి కుమారుఁ డిప్పట్టి • కెఱిఁగె వుమనె, నాకు విహాక్రుప నిట్లు సు • శ్లోకులార!

సీ. తల్లిదండ్రుల పదో • దకముఁ బోలంగలే, దాకాశగంగా మ • హాజలంబు
మాతాపితలతో స • మానలేఁ గనజాల, రఖిల గీర్వాణమా • హాగ్రిమాలు
జననీజనకుల పూ • జనముతో సరిఁ బోల, దే దేవపూజనం • బేనిఁ బుడమి
పూర్వపుణ్యము లేక • పొసఁగునే యెవ్వారి, కెవ్వారి పూజనం • బడ్డిలేక

గీ. తమకు జెప్పంగఁ దనే • తథ్య మరసి
సరళమతి యుష్మదుక్తి సౌ • ష్ఠవము నెంచి
సేయుఁ డిఁక గణమూర్ధాభి • షక్తుఁ గాఁగ
జాగుసేయక నను గృపా • జలధులార! 159

—* పార్వతీపరమేశ్వరులు గజాననునకు గణేశపట్టంబుఁ గట్టుట *—

వ. అనినంత.

క. నూటియగు సామజాస్యుని, మాటలను దదీయబుద్ధి • మత్కృతిని మదిన్
బాటించి పార్వతీశివు, లాటంకము లేక పూని • రట్లోనరింపన్. 160

గీ. నగరుఁ గైసేయఁ బంచి గ • ణములఁ బిల్వఁ
బంచి యాక్షణమందు ని • బ్బరవు పూనిక
గంధసింధురవదనునిఁ • గరుణతోఁ గ
నత్కనకపీఠి నుంచి గా • నములు సెలఁగ. 161

వ. దివ్యగంగాకృపీఠంబుల నభిషేకించి దుకూలపరిధానోత్తరీయంబులఁ గట్టి
నిచ్చి నవరత్నఖచితాష్టాపదకిరీటకుండలోర్మికల ముక్తాహారంబుల వివిధమణి
భూషణంబుల నొసంగి యఖిలగణాధినాథపట్టంబుఁగట్టి రాసమయంబున సర్వా
మరులును బ్రమథభూతగణంబులు హేరంబు ననేకవిధంబులఁ బూజించి కొలిచి
రంత షడాస్యుండు వేగంబున నిలామండలం బెల్లఁ దిరిగి నోజుచువచ్చి తల్లి
దండ్రుల కెఱిఁగించినఁ గ్రౌంచారి కవ్వారలట జరిగిన వృత్తాంతంబంతయుఁ

దెలిపిన సతండు బహ్మెరవోయి యఖిలక్షోణీప్రదక్షిణాయాసక్షోభితుండై నను బిళ్ళారిబుద్ధివైశద్యంబున కలరి తితీక్షన్‌గాని మిన్నకున్నంతఁ గొన్నిదినంబుల మీఁదట.

—* విశ్వరూపుఁడు తనకూఁతుల నిర్వురను గణపతికిచ్చి పెండ్లిసేయుట *—

గీ. విశ్వరూపప్రజాపతి • విఘ్ననాయ
కునకుఁ దనపుత్త్రికల నీయఁ • గూర్మితోడ
వచ్చి శివునర్థిఁగోరుడు • వామదేవుఁ
డనుమతింపఁగ నాతఁ డా • హ్లాదమొంది. 163

చ. హిమగిరిజాశివానుమతి • నీడ్యుఁడతండు మహోత్సవంబుఁ బె
ల్లమరిచి సిద్ధి బుద్ధియను • నాత్మజలన్ గణభర్తకిచ్చి యు
క్తముగ వివాహమున్ సలిపెఁ • గాంచనగర్భునిదొట్టిమేటులౌ
నమరులు మానులున్ ఋషులు • హర్షమునొంది చెలంగిరెంతయున్ 164

చ. తళుకు మెఱుంగు చూడ్కులును • దద్దయుముద్దులు గుల్కునెన్నడల్
బెళుకుహొరంగు బంగరవు • బింకపు గుబ్బకవల్ గడున్ గడున్
హుళికి గఁదోఁచు నెన్నడుము • లొప్పెడునొప్పుల కుప్పలౌసతుల్
బలితపుబాళిఁగొల్వ గణ • పాలకుఁ డొందెఁ గడిందిసౌఖ్యముల్ 165

—* గణపతి కిద్దఱు భార్యలం దిద్దఱు పుత్రులు జన్మించుట *—

గీ. కొంతకాలంబు జరుగ నా • కోమలాంగు
లందు సిద్ధికి క్షేమాఖ్యుఁ • డల్లబుద్ధి
కమరలాభాఖ్యుఁ డాత్మజు • లవతరించి
మించి రంచితవైభవా • మేయులగుచు. 166

వ. అటమీఁదఁ బార్వతీపరమేశ్వరులు వధూద్వయంబులతోడనొప్పు పుత్త్రద్వయంబుతోడను నిరతిశయనిత్యానందంబునఁ బొదలుచుండి రిచ్చరిత్రం బఖిల పాపఘ్నంబు భోగమోక్షప్రదం బిద్దాని నాదరంబునఁ జదివిన వినినవారలందు

ఫ ల శ్రు తి

సీ. విద్యార్థియగువాఁడు • విద్యనుబొందు ద్రవ్యార్థియైనతఁడు ద్ర • వ్యంబుఁబొందుఁ
గన్యార్థియగువాఁడు • కన్యనుబొందుఁ, బుత్రార్థియగువాఁడు • పుత్త్రులఁగను

భోగార్థియగువాఁడు • భోగములన్ జెందు, మోక్షార్థియగువాఁడు • ముక్తి నొందు
రాజ్యార్థియగువాఁడు • రాజ్యమార్జించు యశోర్థియగునాతఁడు • యశముఁబడయు

గీ. రుగ్ణుఁడై కుందునట్టిఁడా • రోగ్యమొందు
ఋణభరాక్రాంతుఁ డొందును • ఋణవిముక్తి
గొప్ప యిక్కట్టులందు గ • గ్గోలువడెడు
వాఁడు నిర్వృతిఁజెందును • వాస్తవంబు. 169

వ. అనిచెప్పిన సూతునకు శౌనకాదిమునులు మహాత్మా! యింకను బార్వతీశ్వరులలీల వేఱొక్కఁ డెఱింగింపుమనుటయు నతం డిట్లనియె.

క. శుంభద్భుజవిక్రమసం,రంభులు జంభారిముఖసు • రభయంకరులౌ
శుంభనిశుంభాసురులు వి,జృంభించి జగంబులేఁచ • నేగెఁగొని సురల్. 170

—* బ్రహ్మదేవుఁడు శుంభనిశుంభ వధకై శివునియొద్దకు వచ్చుట *—

గీ. ధాతకడ కేగి యవ్వారి • దౌష్ట్యమెల్ల, నుడువ నాతఁడు గనలి య • నూహ్యమైన
వారివరబల మారసి • వామదేవు, వలని కేతెంచి వారి కా • వరముఁ దెలిపి.

ఉ. వీరల కేను మున్ను పృథి • వీధ్రసుతాప్త! వరం బొసంగితిన్
బూరుషులేరు వారలను • బొంకమణంపఁగఁజాలనట్లుగా
సారసగంధి పూరుషుల • సంగతిఁజెందని జోటివారలన్
మారణమున్ బొనర్చునటు • మంటయుదయ్యె జగత్త్రయంబునన్. 172

చ. ఇలఁగల పైదలుల్ సలుపు • నెంతయు దుర్లభ మిట్టికార్య మీ
లలిత భవత్పురంధ్రియె లో • లత్కరుణామతి యొక్క కన్యయై
చెలఁగి వధింపఁగావలయుఁ • జెచ్చెర ఘోరనిశాచరద్వయిన్
ఛలమిదియేనిఁ బన్ని త్రిద • శప్రియమున్ బొనరింపు మీశ్వరా! 173

—* శివుఁడు పార్వతీదేవినిఁ గాళియనిన నామె గినిసి నిష్ఠురోక్తులాడుట *—

గీ. అనుచుఁ బ్రార్థించినట్టి స్వ • యంభుమూర్తి, కవ్వరంబిచ్చి పంపి ని • జాత్మమందు
వెరవునరయుచు నొకనాఁటి • వేళఁ గాళి, యనిహాసించెను నిందించి • నట్టు లుమను

ఉ. ఆనుడి విన్నతోడనె య • గాత్మజ వెగ్గలమైన యల్కఁదన్
బూని మహోరు రోషభర • పూరితదృష్టులఁ జూచి యిట్లనెన్

గానవె నాఁటనుండి ననుఁ • గాళిగ నీకిటుఁ బ్రీతిలేనిచో
మానక యిన్నినాళ్ళిటుల • మ్రానుపడ నేల కలాదభూషణా ! 175

ఉ. కూరిమిలేని నాదురతిఁ • గోరుదుపీవెటు లిక్కతానసే
మారునిఁగాల్చిపోయి తను • మానముసేయక నేనె ముగ్ధనై
చేరితిఁ బట్టుఁబట్టి యిటు • చెల్వగు నేచెలియేని దానమై
పూరుషుఁగోరి చేరు నది • పొందు సనష్ట దృఢంబుగా ధరన్ 176

చ. మగనికిఁ బ్రీతిలేని యల•మానిని జవ్వనమేనిఁ జెల్వమే
నగు వనిఁగాయువెన్నె లటు • లక్కట! యెట్టిసుఖంబు లేనియున్
మగువల కింపొనర్పవిఁక • మంచిగఁ గాంతుఁడు గారవించకే
వెగటుఁగొనంగ నిక్కముగ • వెక్కసమౌ తను వెంచి చూడఁగన్ 177

గీ. కానఁబాసెద వేగనీ • కాలవర్ణ, తనువు వేరొకఁడేనియుఁ • దనువుఁదాల్తుఁ
దాల్పకుండిన నేమని • తల్లడిలుచుఁ, బాష్పవిడియవ్వలకు నేగి • పద్మగంధి 178

ఆ. వెక్కివెక్కి యేడ్చి • విభునకిట్లను దేవ!, సెలవుచేయు తపముఁ • జేయుదాన
ననుచు గద్గదస్వ•రాంచితమై వేఁడు, కొనఁగఁజూచి విశ్వ•గురుఁడు వెఱచి,

—* శివుఁడు పార్వతీదేవిని బ్రతిమాలుట *—

ఉ. కెందలిరాకుఁబోఁడి! యిటు • కేళిగ నాడిన నా నుడిన్ మనం
బందుఁ దలంచి యల్గెదవె? • యందముఁ జందమునందు నీకు నే
సుందరి యీడురాఁగలుగుఁ • జూడఁగఁ దప్పదియేని నాదు వా
క్కుందుఁ గనన్‌బడన్ సయిపు • మంత్రములవ్రాలి యొనర్తు సేవలన్. 180

ఉ. నీయెడ నాకు వేడుక జ•నింపకయున్న నిఁకెందుఁగల్గునో
పాయకయెంచు మాత్మమున • భామరో! వేమఱు చెప్ప నేల? యీ
స్వాయదనంతవిష్టపవి•భాసితసంతతి కీవు తల్లివై
శ్రీయలరారుచుందు విఁక • సిద్ధము తండ్రిని నే నెఱుంగుమా ! 181

గీ. అట్లగుటఁజేసి నీయందు•నరతి నాకు, నెట్టులేర్పడు నిఁక మన • యిద్దఱందు
సురతలాలస మరుని చేఁ•జొప్పడినది, కాదతనికన్నమున్న జ•గంబుపొడమె.

గీ. విను పృథగ్జనరతి కలి•వేణి! పంచ, బాణుఁ గారవుఁగాఁగ నేఁ•ర్పఱచినాఁడ
నటులుగాకున్న మన్మథు•నస్తమింపఁ, జేసి నినుఁ బెండ్లియాడుట • సిద్ధమగునె!

క. మరుఁడును నను వేల్పులతో, సరిగఁదలఁచి కలఁచి భస్మ♦సాత్కృతుఁడయ్యెన్
గిరిజ! జగత్త్రాణార్థం, బరయుము మన యిర్వురకు వి♦హారం బవనిన్. 184

ఉ. ఇత్తఱిఁ బల్కుఁగూడ నిఁక ♦ నేదియొగాని జగచ్ఛుభార్థమే
హత్తఁగఁ దోఁచునద్ది భవ♦దాత్మవశంబయి పొల్చు నింతలో
చిత్తరి! రిత్తయల్క నిఁకఁ ♦ జెంపొనరింపకు సాకతమ్ము నన్
జిత్తమునందు నీ చరణ♦సేవకుఁగాఁగ నెఱుంగవో నను న్. 185

గీ. ఇట్లు పరిపరివిధముల ♦ నీశ్వరుండు, గట్టురాచూలి కాత్మ వై♦కల్యమణఁపఁ
జాల వాచాలత దనర్ప ♦ సాంత్వనంబు, చేసినను దేఱక నితాంత ♦ చింతతోడ.

గీ. వేఁడినిట్లూర్పు విడిచి పూఁ♦బోఁడి యనియె
యిచ్చకములాడి నన్నింక ♦ నేచఁబోకు
నీదు చాటూక్తులకు లోఁగి ♦ నేను దెలివి
మాలి వంచింపఁబడితి నీ♦లీల నిపుడు. 187

గీ. మగనికిన్ బ్రియగాకున్న ♦మగువప్రాణ, ములనుబాయఁగఁదగునట్లు♦పూనకున్నఁ
దెగినదని యెల్లవారలు♦నగుదురెందు, నవని యున్నంతకాలంబు♦హాలహాలగ

ఉ. ఎంతయు నీకు నాతనువు ♦ హేయముగాఁ గనుపట్టుచున్న ని
ష్ఠింతటి కోర్చి నన్నిటులఁ ♦ నెల్లిదమాడెదె కాళియంచు?
నింతటి వల్పుదానవగు ♦ టెంతయు దోసము నీది లేదు త
న్వంతముసేయుదున్ జదురు♦లాడకు నీవిఁక మేటి మచ్చికన్. 189

— * పార్వతీదేవి తపంబు సేయుటకై శివుని సెలవడుగుట * —

గీ. స్త్రీలయందిట్లు కార్ష్ణ్యంబు♦చెడ్డయనుచు, ఘనులు వలుకుదు రద్దాన♦గాఢతపము
చేసిపాయుదు నైల్యంబుఁ♦జెలఁగియిచట, నుండఁగానోపయడ్డంకి♦యుడుగుమార్య!

గీ. అనినవిని శంకరుఁడు దర♦హాస మమర, నిట్టులనె విరిఁబోఁణినీ♦కేల తపము
పాయఁగాఁ జేతుఁ గార్ష్ణ్య మిం♦పౌట నేను, లేక నీవేనిఁ బాయఁగఁ♦లేవె చెపుమ.

వ. అనిన మహాదేవి యిట్లనియె.

ఉ. ఒల్లను నీసహాయ మది♦యొల్లను నాదు విభూతి నొందఁగా
నుల్లము శాంతినొంద దటు ♦ లుగ్రతపస్సొనరించి కాళిమన్
బొల్లుగ నుజ్జగించెదను ♦ బొచ్చెముజోలిఁ దలంప నీకిఁకన్
జెల్లదు దేవ! వేగ దయ♦సేయుము సెల్విఁక జోతచేసెదన్, 192

గీ. అనుడుఁ దవ నెవ్వరినిఁగూర్చి • యాచరింతు
వబ్జముఖి! యన్న నాపె • యిట్లనియె మరల
దేవ! నినుఁగూర్చియే చేతు • దివ్యతపముఁ
గాంచెదన్ గాంచనాకార • గాత్ర మేను. 193

— * శివుని సెలవొంది పార్వతీదేవి తపం బొనరింప హిమాద్రి కేగుట * —

క. అనిన మహాదేవుఁడు దే, వినిఁ గని చిఱునగవు నగుచు • వేల్పుల కార్యం
బును ఘటనసేయుటకు వల, దని నిర్బంధింపకున్న • నార్య! రయమునన్. 194

క. క్రందుకొనునట్టివగతోఁ, గంది ప్రదక్షిణము చేసి • కాంతుని విరహా
ర్తిం దవులచేసి హిమనగ, ముం దఱిసి గిరీంద్రమిథున • మును గని ప్రీతిన్.

క. వందనముచేసి వారల, కుం దన తెఱఁగెఱుకచేసి • కూరిమితో ము
న్నెందుఁ దపం బొనరించెనొ, యందే వాసంబుచేసి • యాదర మొప్పన్. 196

— * పార్వతీదేవి తపస్సుచేయుట * —

గీ. భూషణంబుల విడనాడి • పూవుఁబోఁడి
గగనధునిఁ దానమాడి వ • ల్కలముఁ గట్టి
నియతసంకల్ప మొనరించి • నిష్ఠ మెఱయ
శైవలింగార్చనంబుఁ ద్రి • సంధ్యలందు. 197

క. సలుపుచుఁ దపసొనరించెను, ఫలదళజలభక్షణముల • బహుకాలము నె
చ్చెలులలరి కెలన సేవలఁ, గొలువఁగఁ జలిమలయనుంగు • కూఁతురు ప్రీతిన్.

····* వ్యాఘ్రము పార్వతీదేవియొద్దకు వచ్చియుండుట *····

క. ఇటులఁ జిరకాల మరుగుడుఁ, గుటిలాత్మక మొక్క ఘోర • గోహారి యుమ న
చ్చటఁబొడఁగని యశనేచ్ఛన్, జటులగతిఁ డాయ శైల • జయుసాజముగాన్

గీ. చెలులతోఁబాటుఁగని దాని • నలుకులేక
తొంటివలెనుండ వ్యాఘ్రమా • తుహినకుధర
జాతనూద్భూతరోచుల • స్తబ్ధతను వ
పొందియుండెఁ గరము విస్మ • యించి యందు. 200

చ. ప్రబలబుభుక్షఁ గొల్పులి ఘోరాఘరవప్రక్రియ సి దానయును దదా
త్మబలవిఘాతతాపమయి ధ్వస్తమలత్రయయై పరాంబికన్
నిబిడతఁ జేరఁ గొల్చుచు వనేచరఘాతుకసత్త్వరాజి కెం
దు బెదరుమీఱు శాస్త్రయయి దోఁచెను నిచ్చలు గాపుసేయుచున్. 201

చ. గిరిజయు దానిపైఁ గరుణఁ లోకనఁ జేసి యపత్యబుద్ధి వి
స్తరిలఁగఁ జేసెఁ దత్సఖులు దారును నెమ్మదిలంపరైరి గో
హరియును నంత నాత్మకుఁ గృతార్థత నొంచి యహర్నిశంబులున్
నిరుపమభక్తి లోకజననిన్ భజియించుచునుండె దండిగన్. 202

గీ. దుష్టసత్త్వంబులకుఁ గాని దుర్మతులకుఁ
గాని యక్షేత్రి జూచుట కేని వలను
గాకయుండెను జగదీశ కాంత యెదుటఁ
గడఁగి శార్దూలరాజంబు గావుఁగొనుట. 203

క. అంతఁ బరమేశకాంత నిరంతర తప మెంతయేని రాజిలెఁ గడు దు
ర్దాంతులగు దైత్యవరుల నితాంతశ్రమ దస్సి సురలు ధాతను వేడన్. 204

—* బ్రహ్మదేవుఁడు పార్వతీదేవియొద్దకు వచ్చి యొక శక్తినిఁ బుట్టింపమనుట *—

క. అతఁడు వెరవున నమరవ్రాతముతోఁ దుహినగిరికి వచ్చి త్రిజగతీ
మాతను మృడానిఁ గని సంప్రీతిమెయిన్ మ్రొక్కి నుతులఁ బెల్లుగ సల్పెన్.

చ. కని గిరిరాజపుత్త్రి కడు గారవ మొప్పఁగఁ దమ్మిచూలికిన్
గొనబుగ నర్ఘ్యపాద్యములఁ గూరిమి స్వాగతమున్ బొనర్పఁగా
వనరుహసంభవుండలరి వారనిభక్తి దలిర్ప నంజలిన్
గొని యిటు పల్కె నజ్జగతి కోమలపేశలమంజులోక్తులన్. 206

ఉ. తల్లి! యిదేటి కిట్లడరి దారుణతాపముఁ జెందుచుంటి వీ
వెల్లజగంబు లేలు పరమేశ్వరి వాక్కొటి నీకుఁ దక్కు వే
పెల్లుగ మున్ దపించి యలవిశ్వగురున్ విభుఁగాఁగఁ గొంటి వీ
వల్లసుధాంశుమౌళివిరహంబె బుసైఁపఁగ నోపితే యెడన్. 207

గీ. అనిన వనజాతలోచన యనియె నలువ
కాదిసర్గంబునన్ బరమాత్మ శివుఁడు

నిన్ను సృజియించుటన్ జేసి ♦ నీవునాకు
సుతుఁడవై చెలువొందెద ♦ వతులతేజ! 208

క. మరలఁ బ్రజాసర్గమునం, దిరవుగ నీయలికమున మ♦హేశుఁడు పొడమన్
గురుతఁదగుశ్వశురుఁడవు భూ, ధరునకుఁబితవౌటనాకుఁ ♦ దాతవు ధాతా! 209

వ. కావున రాణివాసంబు ముచ్చటనెట్టు నీయెట్ట యెదుర గుట్టువీడి రట్టడికోర్చి మునుముట్టన్ దెలుపుదు నైన నొక్కచక్కటి యాలకింపుము.

ఉ. నాదుశరీరమిద్ది కడు ♦ నల్పుగనుండుటఁ జేసి దీనిపై
నాదరబుద్ధి మానితిని ♦ నచ్చపుపైఁడియుఁగూడ నీదురా
లేదనుమేను నూన నొక ♦ లీలఁగ నిట్లు తపించుచుంటి నీ
నీదు సమాగమం బిపుడు ♦ నిక్కము హేతువు తద్విభూతికిన్. 211

గీ. అనిన బిసరుహాభవుఁ డిట్టు ♦ లనియెఁ దల్లి!
యింతమాత్రమునకె తపం ♦ బిట్లు దుస్స
హముగఁ జేయంగవలయునే ♦ యైన నీదు
లీల లోకహితార్థమై ♦ కాలుఁగాదె? 212

క. శుంభనిశుంభాసురులు వి,జృంభితులై సకలసురల ♦ చేవయడఁచి యి
క్కుంభినిఁ గలంచుచుండిరి, గంభీరకృపాంబురాశి! ♦ కడపుము వారిన్. 213

ఆ. శక్తివీవుదక్క ♦ నక్తంచరేంద్రులఁ, బెరలు చంపఁజాల ♦ రరయుమంబ!
వరము వారికిడితిఁ ♦ బురుషవధ్యులుగాక, కన్యయువతిచేఁబో ♦ కారునట్లు,

వ. కావున.

ఉ. నిర్మలబుద్ధి నీపదవ♦నేజములన్ భజియింతు నీజగ
చ్ఛర్మముఁగోరి నీవిఁకను ♦ సత్వర మానలుపొప్పియున్న యీ
చర్మము వేరితోఁ జిఱుత ♦ శక్తిని వీడి మదంబ! దాన నీ
దుర్మతులైన రక్కసులఁ ♦ ద్రుంపఁగఁజేసి జగంబులేలుమా! 215

—* పార్వతీదేవి కాలితనువునఁ గౌశికిఁబుట్టించి తానుగౌరియగుట *—

క. అనియజుఁ డభ్యర్థింపఁ దు, హినగిరిసుత చర్మకోశ ♦ మెలమివిడిరయం
బునఁగవక కేతకీసుమ, కనదుత్తమగౌరియైని ♦ కాముంబలరెన్. 216

గీ. అంబ త్వక్కోశమునఁ దవ్యక్త♦మైన శక్తి, కౌశికీనామధేయయై ♦ కాలమేఘ
నిభశుంభాకారకన్యయై ♦ నీటుమీఱి, మెఱసెఁ దామరచూలి య♦లరెఁగరంబు

సీ. [illegible] • [illegible]మైన దాని
[illegible] • [illegible]ముదాని
[illegible] • [illegible]యుంబుదాని
[illegible] • [illegible]ముదాని

గీ. మేల్మి [illegible] • [illegible] • [illegible]దాని
[illegible] • [illegible] జనకవుడు.

వ. అంతఁ గాం[illegible] [illegible]
శార్దూలవరంబు[illegible] [illegible]
బటువు [illegible] 219

ఉ. అమ్మ! యిదేల [illegible] • [illegible]
విమ్మహి [illegible] • [illegible]
[illegible] • [illegible]
డిమ్మెయి దీనిపై నెనరు • నించ జనించు వివత్ప్రసంగల్. 220

ఉ. ఎన్నియొ గోవ్రజంబ్ దినియె • నెందఱినో ద్విజులన్ వధించె నిం
కెన్నియొ జన్మముల్ గలిపె • నెందఱికో యిఁక నిట్టి నీచుపైఁ
జన్న భవత్కృపావిధను • జల్లఁగఁ జల్లిరో! యివ్విధంబునన్
మున్నొనరించినట్టి యఘ • ముక్ [illegible] జెల్లు [illegible], 221

వ ఇంటిదు [illegible] నిమ్మహేశ్వరి తమ్మిచూలి
కిట్లనియె. 222

— * పార్వతీదేవి తనను సేవించుచున్న వ్యాఘ్రమును గరుణించుటనట *—

ఉ. నీవనినట్టు లెట్టి యవి • నీతుఁడుగాని యితండు మున్ను న
న్నీవిపినంబునన్ దఱిసి • యెంతయు భక్తి భజించుచుండె నే
కావలుఁడైన నవ్విధము • గాంచను నేనిట దుష్టసత్త్వవి
ద్రావకుఁడై ననుర్ గొలిచె • రాతిరియుం బవ లేకధీకతన్. 223

ఉ. కావున వీని నాత్మసుతుఁ • గాఁ గని నా నిలయంబునన్ మహా
దేవుని యాజ్ఞతోడ నొక • దివ్యగణాగ్రణిఁ జేసెదన్ మహా
ద్భావము చెల్లునట్లయినఁ • బన్నుగ నింతటికన్న మిన్న లే
దేవిధమేని నాకుఁ బ్రియ • మెంచుము దీనిఁ బయోజసంభవా! 224

ఆ. అనిన బ్రహ్మదేవుఁ డనియెను జననీ! నే, నెఱుఁగ శివుఁడు నీని యింగితంబు
దాఁటి వృత్తి మిగుల దోడరి చెప్పితి నీదు, భక్తిఁ జెందెనేనిఁ బరవు దయను.

క. పుణ్యాంబు లేమిసేయును, గణ్యాంబగు నీదుభక్తిఁ గాంచనియెడఁ గా
రుణ్యమతీ! తావకాంఘ్రి శ, రణ్యుండగు భక్తుఁ డెందు రవ్వఁగ నఁడిలన్. 226

—* బ్రహ్మదేవుఁడు పార్వతీదేవినిఁ బ్రశంసించుట *—

సీ. నీయధీనముగదా నిఖిలజంతువులకు, బంధమోక్షముల సంప్రాప్తి భువిని
పరమశక్తిని నిన్నుఁ బాసి యేకర్మంబు, లందు సిద్ధినిఁ జెందు? నవని జనుఁడు
సర్వభావములందు స్వయముభవవునైన, నీవె యాఁతవుగదా నిత్యమూర్తి!
అంబుజాక్షాదిదివ్యగ్రామములకు నీ, యాజ్ఞ యైశ్వర్యభాగ్యావహంబు

గీ. కడచి రెండవా నీయాజ్ఞ గరుడకేత, నాబ్జభవు లిఁక రాఁగల రట్టివారు
నిన్నుఁ గొలువక పురుషార్థమెన్నఁడేనిఁ, జెందఁజాలము దృఢమిది శివునిరాణి!

క. శక్తివిహీనుఁడు పుడమి న, శక్తుం డేవనినిఁ జేయఁ జాలం డరయన్
వ్యక్తమగు సిద్ధి యే య, వ్యక్తులకున్ గూడ విష్టపత్రయజననీ! 228

క. నీ వలిగినయెడ బ్రహ్మను గావింతువు గసవుగాఁగఁ గరుణగలిగినే
నే వెడఁగునైన జేసెదు, శ్రీవిభునిగ నీదు మహిమ చిత్రం బంబా! 229

గీ. అఖిలజగదీశ్వరుఁడుఁ బరమాత్ముఁడయు నగు, శివునకీవిఁకఁ బుట్టుకచేటు లేని
యా సనాతనశక్తివిరైన లోక, యాత్రకై యొక్కరూపంబు నందితిట్లు. 230

వ. ఇట్టి నీవిభూతిప్రకారం బెవ్వ రెఱుంగఁగలరు? దుష్కృతకర్మంబైనను నీకార్యా
లంబు నీ యనుగ్రహంబున మహోన్నతసిద్ధిన్ బొందె నిందుఁ బ్రతిబంధకంబు
లేదనిన నబ్జసంభవు ననుగ్రహించి యంబికాదేవి కౌశికిన్ దేవకార్యంబు
సల్పుమనుటయు. 231

—* కౌశికి శుంభనిశుంభాదులను జంపి వింధ్యగిరియం దుండుట *—

ఉ. తల్లికి జోతచేసి ప్రమదంబున నాపె యనుజ్ఞఁ గౌశికి
హల్లకపాణి రక్కసుల నంతముసేయఁగఁ బూని ధాతతోఁ
జెల్లఁగ వింధ్యశైలవరపృథ్వినిఁ జేర నజుండు పేర్మి సం
ధిల్లఁగ నొక్క సింగమును దేవికి వాహన మిచ్చె మచ్చికన్. 232

క. ఆసనములఁ బటికములఁ గడు, మీనధ్వజుండలజముల నా మేరువుపై
[illegible] యనుమునన్.

ఆ. [illegible] గానపాతుల.

వ. లోకకంటకులగు నాస్తికేయగ్రామణులనున్నాంబున కలసి నలినసంభవుండు
దేవేలతోఁ [illegible] బలువిధంబులఁ బూజించి యవ్వింధ్యాచలాధిపత్యంబిచ్చి
యందు కాపురంబుండ నర్థించి యుండె. 235

—* శివుఁడు పార్వతీదేవి యుద్దకు మన్మథ కోపోపశమనంబు సేయుట *—

క. అంత శివుం [illegible] యత్యంతము [illegible] కదు వేగమునన్.

ఆ. డాయవచ్చియున్నఁగని బొమ్మ[illegible]! మది, గమనమున [illegible]
రమ్మ! పోదమిప్పుడు రాజతాద్రికి వేగ, నమచు గౌరి బిగ్గ నక్కుఁ జేర్చె.

ఉ. అలలితాంగియున్ విభుని యంఘ్రులకున్ బ్రణమిల్లి యంతనే
యాలముతోఁ గొంచె మెడపై మెడవంచి నిలన్ బడంగ న
బ్బాలశశాంకశేఖరుఁడు భామను డాసి కరంబు కౌఁగిటన్
మేలుగఁ జేర్చి యెత్తుకొని మిక్కిలి ముద్దిడి పల్కె నిట్టులన్. 238

గీ. కనుము సర్వాంగసుందరి! కరుణనిప్పుడు
గడచె నాదశ యెద్దాన గాటమైన
యనునయోపాయ మదియు నిరర్థకంబు
గా మణఁగెనల్కఁ బార్వణ సోమముఖరో! 239

సీ. రమణిరో! స్వేచ్ఛావి రాజితాకృతులమై, పరమభావంబును మఱచుటెల్ల
కలుగ వెవ్వఁడు చిత్త కాలుష్య హేతువు, లరయ సుందరిరో! తథ్యంబుగాఁగ
వెఱవారికట్లు విప్రియకారణముమన, కన్యోన్య మొదవఁగా నడఁగు జగము
వాగమృతంబెల నాగ! నీవచ్చమా, నర్ధామృతంబు నే నవనియందు.

గీ. అరయ వాగర్థమయము ను మ్మఖిలలోక
మిందు నీ యమృతద్వయం బెవ్విధమున
వివరియుక్తంబగుట కోవు? విదురిమోష్ఠి!
శాస్త్రయుక్తి ప్రసిద్ధమిది జాడఁ దెలియు. 240

క. అగ్నిశిరోనిష్ఠుఁడఁ గ్రితు,భుగ్నుత! విను మేను నిక్కముగ సోమశిఖో
భాగ్నిలయ వీవు విశ్వం, బగ్నీషోమాత్మకముగ • నరయు మఖలమున్.

క. విద్యవు నీ వబ్జముఖి!, వేద్యంబగు జ్ఞాన మేను • విశ్వంబం దీ
విద్యావేద్యాత్మలమై, హృద్యగతిన్ వెలయుచుందు • మెడఁబాటులో.

చ. జగముల నే సృజింపుటయుఁ • జంపుట వేఱొకకర్మచేతఁగా
దు గణుతిసేయు మీవ యిటు • దోఁచఁగఁజేసెదు మామకాజ్ఞవై
నిగరవుటాజ్ఞయే బలిమి • నేతకు నిచ్చలు వద్దివాయుచోఁ
దగు నెటు పాిభవంబుఁగను • తామరసాయతలోచనా! యిఁకన్. 243

ఆ. ఎందుఁగాని మనకు • నెడఁబాటులే దెప్పు, డట్టి మన వియోగ • మద్భుతంబు.
లోకరక్షకోఱకుఁ • జేకొంటి మాకృతు, లస్మదీయలీల • యగును వృథగ!

. దేవతలకార్య మెదలోఁ, భావించియె కాళి యంటి • భామామణి! ని
న్నావిధము నీవెఱుంగని,దై వెలసెనె యలుగనేల? • యందుల కిటులన్.

క. అది యిటు జగదవనార్థం, బొదవెను నీయందికన్య • మొదవదు ప్రేమా
స్పదమతి! యరయుమనఁ బ్రియం,వదుఁడగు విభునూక్తులరసి•వాసిగ నంతన్.

....* పార్వతీదేవి యలుకఁదొలఁగి శివునకుఁ గౌశికీవృత్తాంతంబుఁ జెప్పుట*....

గీ. సకలశృంగారభావైక•జన్మభూమి
గౌరి తథ్యం బెఱింగి య • లుక దొలంగి
మందహాసంబు లజ్జయు • మల్లడింపఁ
బలికెఁ గౌశికి నెన్నుచుఁ • బ్రభునకిట్లు. 247

ఉ. దేవర! చూడవైతి వతి•దివ్యతనూజ్జ్వలమైన కౌశికిన్
దేవహితార్థమై సలిపి•తిన్ భువనంబులలోన నెందు నే
నావనితాకృతిన్ గనఁగ • నానాజా దానవవీరవర్యులన్
గావలులన్ వధించితగఁ • గాపురమొందెను వింధ్యభూస్థలిన్. 248

వ. అద్దాని రూపసామర్థ్యాతిశయంబులెల్లఁ దమకుఁ జతురాననుండే యొఱింగింపఁ
గలండని యాశీవనంబులకు శార్దూలావయనంబునకై సెలవొసంగ నవ్వారలు

— * [illegible] చేయుటకు *—

శా. [illegible] ద్భ్యానము దీక్షతో [illegible]
[illegible] లి
[illegible] ఘోరస [illegible]
[illegible] 250

ఉ. [illegible] జెల్లి [illegible]
[illegible]
[illegible] ంచి వా
[illegible] జగద్రక్షకా! 251

[illegible]

సీ. [illegible] దేవీవదనము [illegible] • నాలకించి
[illegible] జూడ వే•గమున నదియు.

సీ. [illegible] బోలిన వా లును• భాసురంపు
[illegible] రక్షకా•[illegible] నవ్రకు.

వ. [illegible] పరమేశ్వరియు
[illegible] బునొందె నా జగత్సుందరి
[illegible] వస్త్రాభరణాబులఁ [illegible]
[illegible] నయ్యవసరంబున. 254

క. [illegible] • చక్కఁ [illegible]
[illegible] తెలిసి [illegible] • [illegible] ప్రియముగ నక్.

జగ[illegible] పరమేశ్వ[illegible]
[illegible]

వ. [illegible] మకూలపరిధానోత్తరీయాదుల
ననేకమణిమయా[illegible] యానందించి రంత జగత్కా
రకులగు పార్వతీపరమేశ్వరు [illegible] విడ్కొని జయావిజయలతో సోమ
నందిన్ దోడ్కొని రాజతాచలంబుఁ జేరి సోమనంది నంశిపురంబునఁ గావలి